ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ ΤΗΣ ΞΗΡΟΚΕΡΚΟΥ

ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ (Γ’)

ΥΜΝΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ..1

Νικήτα μονάζοντος καί πρεσβυτέρου μονῆς τῶν Στουδίου τοῦ Στηθάτου είς τήν βίβλον τῶν θείων ὕμνων τοῦ ὁσίου πατρός ἡμῶν Συμεών. (11)..6

Ο ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΕΡΩΤΩΝ..13

ΕΥΧΗ ΜΥΣΤΙΚΗ..19

Α’..21

Περί θείας ἐλλάμψεως καί φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου˙ καί ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετά πότμον τήν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι˙ καί ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ οὐχ ἕξει τήν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. (37)............................21

Β΄..27

Τίς ἡ ἐπί τῷ πατρί τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καί πῶς καθαρθείς είς ἄκρον ἡνώθη Θεῷ καί οἷος ἐξ οἵου ἐγένετο, οἱ πρός Θεόν ἐρωτικοί αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν ἐνταῦθα˙ ὅς καί θεολογῶν λέγει πρός τό τέλος περί ἀγγέλων. (45)...................................27

Γ’..31

Τίς ὁ μοναχός καί καί τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία˙ καί είς οἷον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ θεωρίας ἀνῆλθεν..31

Δ’..32

Διδασκαλία είς μοναχούς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ˙ καί περί τοῦ, ὁποίαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρός τόν ἴδιον πατέρα. (51)..32

Ε’..35

Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατά στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καί ὁδηγῶν είς τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τόν ἄρτι ἀπό τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα. (55)..35

ΣΤ’..36

Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ τόν πρός Θεόν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα. (57)...36

Ζ’..37

Ἔντευξις τοῦ αὐτοῦ είς Θεόν˙ καί ὅπως Θεῷ συναπτόμενος καί δόξαν Θεοῦ ὁρῶν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο. (59). .37

Η’..39

Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καί τίνες ἐν ἕξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. (61)...39

Θ’..42

Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπό τοῦ φωτός καί τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἁρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μή βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ᾽ αὐτῶν. (65)....42
Ι΄...43
Ὅτι ὁ θάνατος τῇ λύπῃ καί τῶν στερροτέρων καθάπτεται. (67) 43
ΙΑ΄...44
Ὅπως ὡράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καί Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται. (68)....44
ΙΒ΄...47
Περί τοῦ ἑνός κατά πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία˙ καί δι᾽ ὧν τῇ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περί ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναί τι ἐντρέπων τήν οἴησιν. (72)....................47
ΙΔ΄...52
Εὐχαριστία πρός Θεόν τῶν δωρεῶν ἕνεκα, ὧν παρ᾽ αὐτοῦ ἠξιώθη˙ καί ὅτι φρικτόν καί ἀγγέλοις τό τῆς ἱερωσύνης καί ἡγουμενείας ἀξίωμα. (81)...52
ΙΕ΄...56
Ὅπως βλέπων τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπό τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καί ὅτι τό Θεῖον ἐντός καί ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ληπτόν τε καί ἄληπτον τοῖς ἀξίοις, καί ὅτι οἶκος Δαυίδ ἡμεῖς ἐσμεν, καί ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν μέλη εἷς ἐστι καί ὁ αὐτός καί μένων ἀμέριστος. (85)...56
ΙΣΤ΄...63
Ὅτι ποθεινόν τε καί ἐπιθυμητόν κατά φύσιν μόνον τό Θεῖον, οὗ ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν (94)...........63
ΙΖ΄...65
Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τήν ἀγάπην, ἡ δέ ἀγάπη ἐκριζοῖ τόν φόβον ἀπό τῆς ψυχῆς καί μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὖσα καί Ἅγιον. (96)...65
ΙΗ΄...89
Διδασκαλία σύν θεολογίᾳ περί τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἁγίας ἀγάπης, ἤγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (124)....89
ΙΘ΄...95
Διδασκαλία σύν θεολογίᾳ, ἐν ᾗ καί περί ἱερωσύνης ἅμα καί ἀπαθοῦς θεωρίας. (132)...95
Κ΄...100
Εὐχαριστία καί ἐξομολόγησις σύν θεολογίᾳ˙ καί περί δωρεᾶς καί μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου. (138)...................................100
ΚΑ΄...107
Ἐπιστολή πρός μοναχόν ἐρωτήσαντα˙ Πῶς χωρίζεις τόν Υἱόν ἀπό τοῦ Πατρός, ἐπινοίᾳ ἤ πράγματι; Ἐν ᾗ εὑρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τήν αὐτοῦ βλασφημίαν. (147)...........107
ΚΒ΄...121
Εὐχαριστία σύν θεολογίᾳ˙ καί περί ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διά τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται. (164)....................121
ΚΓ΄...127

Περί τῆς ἀκαταλήπτου καί ἀπεριγράπτου Θεόητος ἀκριβής θεολογία˙ καί ὅτι ἀπερίγραπτος οὖσα ἡ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ἐντός καί ἐκτός ὡς τῶν ὅλων αἰτία˙ καί ὅτι μόνον κατά νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτόν ἀλήπτως τό Θεῖον ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. (171) 127

ΚΔ'...143

Δι᾽ ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καί προϊών διδάσκει αὐτήν τόν είς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καί ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεωρίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τόν θεῖον κἀν τούτῳ μιμούμενος, ἁμαρτωλόν ἑαυτόν ἀποκαλοῦντα καί ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον. (188)..143

ΚΕ'...153

Περί τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτρός, καί ὅπως τό θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπό σκότους˙ ἐν οἷς καί διά τήν ὑπερβολήν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καί ἑαυτόν κατακρίνει. (201)........153

ΚΣΤ'...158

Ὅτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται. (207)..158

ΚΖ'...161

Ὁποῖον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή καί ἀνάβασις. (211)..161

ΚΗ'...166

Περί νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καί ἐργασίας νοερᾶς τε καί θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς. (217)....166

ΚΘ'...172

Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἡνώθη Θεός. (225)..172

Λ'...183

Πρός ἕνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθείσαις ψυχαῖς διά δακρύων καί μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσσεται αὐτῶν καί πλεον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπό τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν καί τά τραύματα ἐξιώμενον είς τελεῖαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς. (237)..183

ΛΑ'...200

Περί θεολογίας καί ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις καί πάντῃ τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος. (257)..200

ΛΒ'...205

Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καί σοβαροί τῷ πλούτῳ περί τήν σκιάν τῶν ὁρωμένων πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θείου γίνονται Πνεύματος. (264)..205

ΛΓ'...208

Περί θεολογίας˙ καί ὅτι οἱ τό κατ᾽ εἰκόνα φυλάξαντες τάς πονηράς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ᾽ ἄλλοι, οἷς ἐμπαθής ὁ βίος, ὑπ᾽ αὐτοῦ κρατοῦνται καί βασιλεύονται. (268)....................208
ΛΔ΄....................213
Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἕνωσις πρός κεκαθαρμένας ψυχάς ἐν αἰσθήσει τρανῇ, ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἄν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καί φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται. (273)....................213
ΛΕ΄....................216
Ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι ἐλλαμπόμενοι αὐγάζονται καί τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὁρᾶν. (278)....................216
ΛΣΤ΄....................220
Εὐχαριστία ὑπέρ τῆς ἐξορίας καί τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ᾽ αὐτόν διωγμῷ. (283)....................220
ΛΖ΄....................222
Δέησις καί προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρός Θεόν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας (286)....................222
ΛΗ΄....................225
Περί θεολογίας˙ καί ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθείς ἀΰλως τόν ἄϋλον καί ἀόρατον καθορᾷ. (289)....................225
ΛΘ΄....................228
Ὅτι ὁ πόθος καί ἡ πρός Θεόν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καί πάντα πόθον ἀνθρώπινον˙ βαφείς δέ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτί τοῦ Θεοῦ ὅλος θεοῦται καί νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. (293)....................228
Μ΄....................230
Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν˙ καί ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπό τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος˙ καί διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπό Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιοῦντα τινά, τῆς τῶν σῳζομένων σωτηρίας τυχεῖν. (296)....................230
ΜΑ΄....................233
Εὐχαριστία πρός Θεόν ὑπέρ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καί αἴτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπό τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι˙ καί περί τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία καί ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρά Θεοῦ. (300)....................233
ΜΒ΄....................241
Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ᾽ ἐντεῦθεν ἤδη διά τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἑνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται˙ εἰ δ᾽ οὖν, ἀλλά τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται. (310)....................241
ΜΓ΄....................248
Ὅτι κρεῖσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἤ τούς μή βουλομένους ποιμαίνειν˙ οὐδέ γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μέν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτόν δέ διά τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. (318)....................248
ΜΔ΄....................252

Τί ἐστι τό κατ᾽ εἰκόνα, καί πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκών ὁ ἄνθρωπος˙ καί ὅτι ὁ τούς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητής ἐστι τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δέ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεός καί χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις. (324)........252

ΜΕ΄........264

Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης˙ καί ὅτι ὁ μή ὁρῶν τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν. (338)........264

ΜΣΤ΄........268

Ἐξομολόγησις εὐχῇ συνημμένη˙ καί περί συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καί ἀπαθείας. (343)........268

ΜΖ΄........270

Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία˙ καί περί τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. (345)........270

ΜΗ΄........272

Ὅτι δόξα καί τιμή ἐστι παντί ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καί πάσχοντι κακῶς διά Θεοῦ ἐντολήν ἡ ὑπέρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία˙ καί διάλογος πρός τήν ἰδίαν ψυχήν, διδάσκων τόν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. (348)........272

ΜΘ΄........277

Ὅτι ἔστιν ὅτε καί διά τῆς εἰς τόν πλησίον ἐπιμελείας καί διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τόν διδάσκαλον εἰς τήν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν. (354)........277

Ν΄........280

Περί θεωρίας Θεοῦ καί θείων πραγμάτων καί Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας˙ καί περί τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καί ὁμοουσίου Τριάδος˙ καί ὅτι ὁ μή φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδέν ὠφεληθήσεται, κἄν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ᾅδυο κολάσεων. (358)........280

ΝΑ΄........290

Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τά τῶν παθῶν φυγαδεύονται ὡς ὑπό τοῦ φωτός τό σκότος˙ συστέλλοντος δέ αὐτοῦ τάς ἀκτῖνας, ὑπό τούτων καί τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. (370)........290

ΝΒ΄........295

Περί θεολογίας˙ καί ὅτι τῷ μή ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καί γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῷ διδάσκειν τά θεῖα τούς ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστι. (376)........295

ΝΓ΄........299

Κατά διάλεκτον Θεοῦ καί τοῦ πατρός τῶν λόγων ὁ λόγος˙ καί ὅπως ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὡμίλει Θεῷ καί ὑπ᾽ ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τά θεῖά τε καί ἀνθρώπινα. (382)........299

ΝΔ΄........306

Ὅτι ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυῶς καί πρός τό συμφέρον τό χάρισμα διά Πνεύματος Ἁγίου εἰς τό ἐνεργεῖν, οὐχ ὥσπερ αὐτός θέλει, ἀλλ᾽ ὡς ὑπ᾽ αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τό μή κενόν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. (393)........306

ΝΕ΄..312
Ὅτι τοῖς τό ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρόν παραμένει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον˙ ἀπό δέ τῶν μολυνάντων αὐτό ἀπανίσταται. (399)..312
ΝΣΤ΄..318
Εὐχή πρός Θεόν ἐπί τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καί εὐχαριστήριος. (406)..318
ΝΖ΄..319
Ὅτι ὁ τόν Θεόν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τόν κόσμον. (408)..319
ΝΗ΄..319
Διδασκαλία κοινήν σύν ἐλέγχῳ πρός πάντας˙ βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας, λαϊκούς, ὑπό στόματος λαληθεῖσα καί λεγομένη Θεοῦ. (409)...319
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ..331
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄. Περί ἐξομολογήσεως. (423)........................331
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄. Πρός Στέφανον Νικομηδείας (440).............340
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ΄. Ἑτέρα πρός Στέφανον Νικομηδείας. (441). 341
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ΄. Πρός Νικήτα Σταθᾶτον. (442)....................341

Νικήτα μονάζοντος καί πρεσβυτέρου μονῆς τῶν Στουδίου τοῦ Στηθάτου εἰς τήν βίβλον τῶν θείων ὕμνων τοῦ ὁσίου πατρός ἡμῶν Συμεών. (11)

1. Τό λίαν ἀνατατικόν τε καί διηρμένον αὐτό τε τό ὑπέρ αἴσθησιν τῶν ἐγγεγραμμένων ἐνταῦθα καί τό ὕψος τῆς θεολογίας καί τό βάθος τῆς τούτων ἄντικρυς γνώσεως οὐ πᾶσιν, οἶμαι, καταληπτόν τε καί εὐεπίβατον ἐστι˙ ταῖς γάρ θείαις ἐμφάσεσι περιαυγαζόμενον τοῦ ἀπροσίτου φωτός, ὑπεράνω πάσης ἀνθρωπίνης συνέσεως ὄν, ἐκείνων ἄρα πρός τήν τῶν ἐγκειμένων κατάληψιν δέεται τῶν τά αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς ἐρρωμένων τῇ εὐεξίᾳ τοῦ λόγου καί τόν νοῦν ἐς ὕψος ἐπτερωμένων τῇ τοῦ πνεύματος αὔρᾳ καί ὅλην ὅλως πρός οὐρανούς καί τά βάθη Θεοῦ ἐμβαθύνουσαν ἐχόντων σαφῶς τήν διάνοιαν. Ὅθεν μοι καί ἄγαν εὔκαιρον ἐπωφελές τε καί ἁρμόδιον ἔδοξε τό σέβας εἰκότως ἀφοσιοῦντι τῷ διδασκάλῳ προκατασφαλίσασθαι τούς ἐγκύπτειν ἐνταῦθα βουλομένους τῷ λόγῳ, ἵνα μή τῇ πρός τά βάθη τοῦ πνεύματος ἀπείρῳ ἐπιβολῇ καί τῇ περί τά θεῖα ἀνασκήτῳ ἕξει καί διανοίᾳ βλάβην τούτων τινές, ἀλλά μή ὠφέλειαν εἰς ἑαυτούς ἀναμάξοιντο, κακῶς δηλαδή καί ἀπείρως τά θεῖα καί ὑπέρ αἴσθησιν ἐκλαμβάνοντες.

2. Ἰστέον οὖν, ὅτι τόν εἰς θεολόγων ἀνδρῶν ἐγκυπτειν γραφάς προαιρούμενον καί ἐπί τοῦτο ἔρωτι ἐπειγόμενον ἀναγνώσεως πρῶτα μέν πιστόν ὄντα κόσμον χρή φυγεῖν καί τά ἐν κόσμῳ καθόλου τῷ σώματι καί τῷ πνεύματι (12) καί τήν πρόσυλον ἀπό ψυχῆς ἁμαρτίαν μισῆσαι καί τήν πρόσκαιρον ἀποσείσασθαι τῶν ἡδέων ἀπόλαυσιν˙ θεῖναί τε θεμέλιον ἀκολούθως καλόν ἐπί τήν ἐρηρεισμένην πέτραν τῆς πίστεως διά πράξεως καί ἐργασίας τῶν

ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καί ἐπί τοῦτον εὐτέχνως τόν οἶκον ἐποικοδομῆσαι τῶν ἀρετῶν καί τόν παλαιόν καί φθειρόμενον ἄνθρωπον κατά τάς ἐπιθυμίας αὐτοῦ ἀποδύσασθαι, καί τόν ἀνακαινούμενον εἰς Χριστόν ἐπενδύσασθαι, ἄρτιον δηλονότι πεφθακότα καί τῇ ἐνδεχομένῃ καλῶς τελειότητι ἀναβεβηκότα εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ˙ ἔτι δέ προκαθαρθῆναι καί προφωτισθῆναι καί ἐλλαμφῆναι τῷ πνεύματι προθεωρῆσαί τε τήν ἅπασαν κτίσιν ὄμματι νοός καθαρῷ, προκαταμαθεῖν τε καί προκαταστοχάσασθαι τούς λόγους καί τάς κινήσεις αὐτῆς τηλαυγῶς καί ἔξω γενέσθαι τῶν ὁρωμένων τῆς ταπεινώσεως, ὑπεράνω δήπου πάσης σαρκός καί αἰσθήσεως˙ ἔνθεν τοι καί τό στόμα τρανῶς διανοίξαντα ἑλκύσαι δυνάμει τήν χάριν τοῦ πνεύματος κἀκεῖθεν φωτός ἀγαθοῦ πληρωθῆναι καί κατά τήν ἀναλογίαν τῶν ἐκ καθάρσεως ἐν αὐτῷ γενομένων ἱερῶν ἐμφάσεων ἄνωθεν θεολογῆσαι τρανῶς καί οὕτως, οἷα δή τηλαυγής τήν διάνοιαν, ἐν τοῖς ὧδε γεγραμμένοις ἐγκύψαι, φημί δή τοῖς πονήμασι τῆς ὑψηλοτάτης καί θεολογικωτάτης διανοίας τοῦ μακαριωτάτου καί τρισολβίου πατρός Συμεών.

3. Τόν γοῦν ἔτι κάτω τῷ στήθει καί τῇ κοιλίᾳ συρόμενον, λέγω δή τοῖς χοϊκοῖς φρονήμασι καί ταῖς προσύλοις ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, δεδεμένον τε ὑπό τά δεσμά τῆς ἀπατώσης τοῦ κόσμου αἰσθήσεως, ἄναγνον ὄντα καί τάς αἰσθήσεις πεπηρωμένον τῆς διανοίας δεινῶς, μή κατατολμῆσαι προβεβαιούμεθα τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα τῆς ἀναγνώσεως, ἵνα μή τῷ μετά λήμης τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τάς ἀκτῖνας (13) ἐνατενίζοντι τοῦ ἡλίου ἐπίσης ὑπομείνῃ τήν τύφλωσιν καί αὐτήν τήν ἀμυδράν ὅρασιν προσαπολέσῃ τῶν ὀφθαλμῶν˙ καθαρθῆναι γάρ πρῶτον δεῖ πάσης ἀσθενείας καί λήμης τῶν λογισμῶν καί οὕτω τῷ καθαρῶς καί ὑπεραπείρως εἰς ἄπειρον λάμποντι προσομιλῆσαι καί πλησιάσαι ἡλίῳ, εἴτε τούτῳ δή τῷ αἰσθητῶς καί καθ᾽ ἡμᾶς φαίνοντι εἴτε τῷ τῆς δικαιοσύνης καί ταῖς ἐξ αὐτοῦ τῶν λόγων καί νοημάτων ἐκπεμπομέναις αὐγαῖς˙ μόνων γάρ ἐκείνων ἐστί τό κατοπτεύειν τά βάθη τοῦ Πνεύματος, τῶν ἐξ ἄκρας δηλονότι καθάρσεως καταλαμπομένων ἀπείρῳ φωτί τοῦ Θεοῦ καί ὁλολαμπῆ τήν διάνοιαν ἅμα καί τήν ψυχήν κεκτημένων, τῶν δέ γε λοιπῶν τά στήθη τύπτειν ἐπωφελές καί ἁρμόδιον καί ἄνωθεν ἐκκαλεῖσθαι τόν ἔλεον.

4. Σκοπεῖν τοίνυν πάντα χρεών τόν τούς λόγους δυνάμενον πιστῶς μελετᾶν τούτου δή τοῦ θείου πατρός καί τούτων τό βάθος ἐξερευνᾶν τήν αὐτοῦ συνετῶς ἔκστασίν τε καί θέωσιν˙ ὅπως, οἷά περ ἔξω σαρκός καί σώματος καί πάσης αἰσθήσεως ὤν, ἡρπάζετο ἀπό γῆς τῷ πνεύματι εἰς οὐρανούς καί Θεόν, καί θείων ἠξιοῦτο ξενοτρόπως ἀποκαλύψεων, καί τάς ἐνεργείας ἔβλεπεν ἐν ἑαυτῷ τοῦ θείου φωτός θεοπρεπῶς ἐνεργούσας, καί θεωνυμίαις διαφόροις ἔρωτι κάτοχος ὤν τοῦ Θεοῦ ὡς τετρωμένος ὑπό τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τοῦτον ἐκάλει καί προσωνόμαζε, Διονύσιον τόν μέγαν ἐν τούτῳ καί μιμούμενος καί ὁμοίως συναρπαζόμενος αὐτῷ ἀπό γῆς˙ καί γάρ ἐκείνῳ ταὐτόν ἐνεργούμενος ὑπό τοῦ Θείου Πνεύματος καί ὁ ὑψίνους οὗτος ἀνήρ ὡς πάντων τῶν αἴτιον τόν Θεόν ὁμοίως αὐτῷ πολυωνύμως ἐκ πάντων τῶν αἰτιατῶν ἀνύμνει λαμπρῶς, ὡς

ἀγαθόν, ὡς καλόν, ὡς σοφόν, ὡς ἀγαπητόν, ὡς Θεόν θεῶν, (14) ὡς Κύριον κυρίων, ὡς ἅγιον ἁγίων, ὡς αἰώνιον, ὡς ὄντα καί ὡς αἰώνων αἴτιον˙ ὡς ζωῆς χορηγόν, ὡς σοφίαν, ὡς νοῦν, ὡς λόγον, ὡς γνώστην, ὡς προέχοντα πάντας τούς θησαυρούς ἁπάσης γνώσεως, ὡς δύναμιν, ὡς δυνάστην, ὡς βασιλέα βασιλευόντων, ὡς παλαιόν ἡμερῶν, ὡς ἀγήρω καί ἀναλλοίωτον˙ ὡς σωτηρίαν, ὡς δικαιοσύνην, ὡς ἁγιασμόν, ὡς ἀπολύτρωσιν, ὡς ἐν μεγέθει πάντων ὑπερέχοντα καί ὡς ἐν αὔρᾳ λεπτῇ˙ καί ἐν ψυχαῖς καί ἐν σώμασι καί ἐν νοῖς αὐτόν εἶναι ἐν οὐρανῷ καί ἐν γῇ καί ἅμα ἐν ταὐτῷ τόν αὐτόν, ἐγκόσμιον, περικόσμιον, ὑπερκόσμιον, ὑπερουράνιον, ὑπερούσιον, ἥλιον, ἀστέρα, πῦρ, ὕδωρ, πνεῦμα, δρόσον, νεφέλην, αὐτόλιθον καί πέτραν, πάντα τά ὄντα, μηδέν ὄντα τῶν ὄντων.

5. Ὅθεν καί αὐτός ὁ πολύς τά θεῖα Διονύσιος ἐν τῷ Περί θείων ὀνομάτων συντάγματι, τῷ τρόπῳ καί τῇ πρός Θεόν ἐκστάσει τοῦ θεσπεσίου τούτου πατρός οἷα δι᾽ ὧν γράφει συμμαρτυρῶν, τοιάδε φησίν˙ οὕτως οὖν τῇ πάντων αἰτίᾳ καί ὑπέρ πάντα οὔσῃ καί τό ἀνώνυμον ἐφαρμόσει καί πάντα τά τῶν ὄντων ὀνόματα, ἵνα ἀκριβῶς ᾖ τῶν ὅλων βασιλεία καί περί αὐτήν ᾖ τά πάντα καί αὐτῆς ὡς αἰτίας, ὡς ἀρχῆς, ὡς πέρατος ἐξηρτημένα, καί αὐτή κατά τό λόγιον ᾖ τά πάντα ἐν πᾶσι καί ἀληθῶς ὑμνῆται πάντων ὑποστάτις. Καί μετ᾽ ὀλίγα˙ πάντα δέ ἁπλῶς καί ἀπεριορίστως ἐν ἑαυτῇ τά ὄντα προείληφε ταῖς παντελέσι τῆς μιᾶς αὐτῆς καί παναιτίου προνοίας ἀγαθότησι καί ἐκ τῶν ὄντων ἁπάντων ἐναρμονίως ὑμνεῖται καί ὀνομάζεται.

6. Καί γοῦν οὐ ταύτας μόνας οἱ θεολόγοι τάς θεωνυμίας πρεσβεύουσι τάς ἀπό τῶν παντελῶν ἤ τῶν μερικῶν προνοιῶν ἤ τῶν προνοουμένων, ἀλλά καί ἀπό τινων ἔσθ᾽ ὅτε θείων φασμάτων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις ἤ ἄλλοθί ποι τούς μύστας ἤ τούς προφήτας καταλαμψάντων κατ᾽ ἄλλας καί ἄλλας αἰτίας τε καί δυνάμεις ὀνομάζουσι τήν ὑπερφαῆ καί ὑπερώνυμον ἀγαθότητα καί μορφάς αὐτῇ καί τύπους ἀνθρωπικούς ἤ πυρίνους ἤ ἠλεκτρίνους περιτιθέασι καί ὀφθαλμούς αὐτῆς καί ὦτα καί πλοκάμους καί πρόσωπα καί χεῖρας καί μετάφρενα καί πτερά καί βραχίονας καί ὀπίσθια καί πόδας ὑμνοῦσι, στεφάνους τε καί θώκους καί ποτήρια καί κρατῆρας αὐτῇ καί ἄλλα ἄττα μυστικά περιπλάττουσιν.

7. Εἰς γάρ ἄκρον ὁ θεῖος οὗτος ἐκκαθαρθείς τήν ψυχήν, ὡς ἤδη τά πρός αὐτοῦ γεγραμμένα σάλπιγγος ἠχούσης μεγαλοφωνότερον ἐκβοᾷ, ἠξίωται καί μεγάλων ἀποκαλύψεων καί θεωριῶν ἀπορρήτων καί μυστικῆς ὁμιλίας καί ῥημάτων θείων ἄνωθεν αὐτῷ ξένως ἐνηχηθέντων καί συλλήβδην εἰπεῖν χάριτος ἀποστολικῆς, ὅλος πυρποληθείς ὑπό τοῦ θείου πυρός. Διό καί τῆς θύραθεν ἐπιστήμης τῶν λόγων πάντῃ ἄγευστος καί ἀμαθής ὤν ὑπέρ πάντα ῥήτορα καί σοφόν τῇ εὐροίᾳ τῶν λόγων καί τῇ τῶν νοημάτων δαψιλείᾳ τε καί πυκνότητι εἰς ὕψος ἐμεγαλύνθη σοφίας ὡς τά θεῖα τῷ ὄντι σοφός καί θεολόγος δογματικώτατος.

8. Καί οὐ θαῦμα˙ ἡ γάρ τοῦ Θεοῦ σοφία διήκει, κατά τόν εἰπόντα, καί χωρεῖ διά πάντων διά τήν καθαρότητα˙ ἀτμίς γάρ ἐστι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καί ἀπόρροια τῆς τοῦ παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής˙ μία δέ, φησιν, οὖσα πάντα δύναται καί μένουσα

ἐν ἑαυτῇ τά πάντα καινίζει καί κατά γενεάς εἰς ψυχάς ὁσίας μεταβαίνουσα φίλους Θεοῦ (16) καί προφήτας κατασκευάζει˙ οὐδέν γάρ ἀγαπᾷ ὁ Θεός εἰ μή τόν σοφίᾳ συνοικοῦντα. Διά τοι τοῦτο καί τῶν λόγων τῆς σοφίας ἐπιθυμήσας ἐπόθησε τό κάλλος αὐτῆς˙ καί ποθήσας, κατά τόν Σολομῶντα, ἐζήτησε διά πόνων φιλοσοφίας τε καί ἀσκήσεως καί εὗρεν αὐτήν˙ καί εὑρών ηὔξατο μετά δακρύων ἐμπόνως καί ἐδόθη αὐτῷ φρόνησις˙ καί ἐπεκαλέσατο πίστει βεβαίᾳ καί ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτόν πνεῦμα σοφίας˙ ὅθεν ἀκοίμητον ἔσχε διά βίου παντός τό ἐκ ταύτης ἀτεχνῶς φέγγος, δι᾽ οὗ ἄρα καί ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτόν πάντα ὁμοῦ τά ἀγαθά τῆς αἰωνίου ζωῆς καί ἀναρίθμητος πλοῦτος σοφίας καί γνώσεως. Ἀμέλλει καί ἀδόλως παρά Θεοῦ μαθών τά ἀπόρρητα ἀφθόνως τοῖς πᾶσι ταῦτα γράφων παρέχει εἰς πνευματικήν εὐφροσύνην ὁμοῦ καί ὠφέλειαν˙ οὐ γάρ ὡς ἀγνώμων δοῦλος κατακρύπτει τό δοθέν αὐτῷ πρός Θεοῦ τάλαντον, ἀλλ᾽ ὡς πιστός οἰκονόμος τόν πλοῦτον, ὅν ἐδέξατο ἐξ αὐτοῦ, τῆς ἀκενώτου σοφίας εὐγνωμόνως κατά τό γεγραμμένον οὐ κατορύττει˙ ἀδόλως τε, φησίν, ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τόν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύψομαι.

9. Ἔνθεν τοι καί ἄργυρος πεπυρωμένος οὖσα ἡ γλῶσσα αὐτοῦ καί δικαιοσύνης πλήρης ἡ ψυχή αὐτοῦ˙ τά χείλη αὐτοῦ οἷα δή τῷ ὄντι δικαίου ἠπίστατο ὑψηλά καί στόμα αὐτοῦ ἀπέσταζε χάριτας καί ἀπόρρητον σοφίαν Θεοῦ. Γέγονε δέ τοῦτο ἐκ πολλῆς ἀληθῶς ταπεινοφροσύνης καί καθαρότητος˙ στόμα γάρ, φησί, ταπεινῶν μελετήσει σοφίαν καί ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ ἀνδρός σοφία, ἐν δέ καρδίᾳ ἀφρόνων οὐ διαγινώσκεται. Εἶχε γάρ, (17) ταπεινοφροσύνης ὤν ἔμπλεως, διηνεκῶς ἐν μελέτῃ καρδίας τήν τοῦ Θεοῦ σοφίαν, κατά τό εἰρημένον, ἥτις τοῖς ταπεινοῖς τήν καρδίαν, καί οὐ τοῖς ἄφροσι τοῦ κόσμου σοφοῖς καθόλου διαγινώσκεται, καί τό φῶς ἀεί τοῦ Θεοῦ ἦν ἀληθῶς ἡ πνοή αὐτοῦ˙ ὅ δίκην λύχνου ἔχων ἐν διανοίᾳ, ἅ ἑώρων οἱ ὀφθαλμοί αὐτοῦ νοερῶς, ὡς τό λόγιον, ἔλεγέ τε καί ἀριδηλότατα μετά γνώσεως ἔγραφεν˙ ἅ, φησίν, εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, λέγε˙ καί λέγων ὕμνει σαφέστατα ἐκ τῶν ὄντων τό θεῖον, ὡς ὄν κοινόν πάντων τῶν ὄντων. Οὐ γάρ ἀκοινώτητόν ἐστι καθόλου τό ἀγαθόν οὐδενί τῶν ὄντων, ὥς φησιν ὁ τά θεῖα πολύς Διονύσιος, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ μονίμως τήν ὑπερούσιον ἱδρῦσαν ἀκτῖνα ταῖς ἑκάστου τῶν ὄντων ἀναλόγοις ἐλλάμψεσιν ἀγαθοπρεπῶς ἐπιφαίνεται καί πρός τήν ἐφικτήν αὐτοῦ θεωρίαν καί κοινωνίαν καί ὁμοίωσιν ἀνατείνει τούς νοερούς νόας, ὡς θεμιτόν αὐτῷ καί ἱεροπρεπῶς ἐπιβάλλοντας.

10. Τοιγαροῦν καί κατά πάντα τοῖς πρός αὐτοῦ θεολόγοις ἑπόμενος, τό μέν ὑπέρ νοῦν καί φύσιν τῆς θεότητος κρύφιον ἀνεξερευνήτοις ὕμνει καί ἱεραῖς νοός εὐλαβείαις, ὥς φησι περί θεολόγων ἀνθρῶν Διονύσιος, τά δέ ἄρρητα σιγῇ τῇ σώφρονι διόλου τιμῶν ἐπί τάς ἐλλαμπούσας αὐτῷ ἐν τοῖς ἱεροῖς νοήμασιν αὐγάς ἀνετείνετο κἀκεῖθεν πλουσίως καταλαμπόμενός τε καί φωτιζόμενος πρός τούς θεαρχικούς καί θεοπρεπεῖς ὕμνους καί πρός τάς ἱεράς ὑμνολογίας ὑπ᾽ αὐτῶν ὑπερκοσμίως ἐτυποῦτο πρός τό καί ὁρᾶν τά συμμέτρως αὐτῷ δι᾽ αὐτῶν δωρούμενα θεαρχικά

φῶτα καί τό ἀγαθοδότην Κύριον ὡς ἁπάσης ἱερᾶς ἀρχῆς καί φωτοφαενίας αἴτιον ἐρωτικῶς ἀνυμνεῖν.

11. (18) Παλαιόν δέ ἄρα τοῦτο καί ἀρχέγονον σοφίας εἶδος καί ἀποτέλεσμα˙ τοῖς γάρ παλαιοῖς καί πιστοῖς, τήν πάτριον πάλαι φιλοσοφοῦσι φιλοσοφίαν, ἄνωθεν ἡ θείας χάρις τοῦ Πνεύματος οὕτω δι᾽ ὑπερβολήν συγγινομένη καθάρσεως πρός ὕμνους ἐρωτικούς τε καί θείους καί πρός μέτρα λόγων παντοίων ἐκίνει τάς διανοίας αὐτῶν. Ἐκ δή τούτου ποιηταί ᾀσμάτων καί ὕμνων καί μελῶν θείων τοῖς τηνικαῦτα θαυμασίως ἐδείκνυντο˙ οὐκ ἐκ μαθημάτων δέ ἀναγωγῆς καί τελείας τῶν λόγων ἀσκήσεως πρός τοῦτο σοφῶς τε καί συνήθως ἀπετελοῦντο, ἀλλ᾽ ἐκ φιλοσοφίας τῶν τῆς ψυχῆς τρόπων καί ἐξ ἄκρας ἀσκήσεως καί φυλακῆς τῶν γενικῶν ἀρετῶν . Εἴ τῳ δέ φίλον τό εἰρημένον ἐξ ἐγγράφου πιστωθῆναι αἰτίας, Φίλωνι τῷ Ἰουδαίῳ ἐν τῷ οὕτω πωςς ἐιγεγραμμένῳ λόγῳ αὐτοῦ Περί βίου θεωρητικοῦ ἤ περί ἱκετῶν ἐντυχέτω καί εἴσεται τό τοῦ λόγου πιστόν ἐξ αὐτῆς. Ἵνα δέ βρασύ τι καί ἡμεῖς λόγιον ἐκεῖθεν ἀναλαβώμεθα πρός τήν τοῦ λόγου βεβαίωσιν, φησίν ἐκεῖνο ὡδί˙ ὥστε, φησίν, οὐ θεωροῦσι μόνον τά ὑψηλά νοός ἐπιβολαῖς καθαροῦ, ἀλλά καί ποιοῦσιν ᾄσματα καί ὕμνους εἰς τόν Θεόν διά παντοίων μέτρων καί μελῶν, ἀριθμοῖς σεμνοτέροις ἀναγκαίως χαράσσοντες.

12. Ἅ γοῦν καί τούτῳ δή τῷ πατρί ἐν θεωρυμίαις ὕμνηται θεοφράστως, ταῦτα, φησί Διονύσιος ὁ μέγας, πρός τῶν θείων λογίων μεμύηται, καί πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τήν ἱεράν τῶν θεολόγων ὑμνολογίαν εὑρήσει τις, ἐπιπόνῳ δηλαδή ψυχῇ καί καθαρᾷ διανοίᾳ τάς θείας γραφάς, ἐρευνῶν, πρός τάς ἀγαθουργούς προόδους τῆς θείας φύσεως ἐκφαντορικῶς καί ὑμνητικῶς τάς θεωνυμίας διασκευάζουσαν, Εἶτα τόν λόγον ἡμῶν τρανότερον ἐπιβεβαιούμενος οὕτω σαφῶς ἐπιφέρει περί τῶν εἰρημένων ὁ αὐτός καί αὖθις φησι˙ (19) ταύταις οἱ θεοειδεῖς ἀγγελομιμήτως, ὡς ἐφικτόν, ἑνούμενοι νόες, ταῖς θείαις δηλονότι τῶν ἀγγέλων δυνάμεσιν, ἐπειδή κατά πάσης νοερᾶς ἐνεργείας ἀπόπαυσιν ἡ τοιάδε γίνεται τῶν ἐκθεουμένων νόων πρός τό ὑπέρθεον φῶς ἕνωσις, ὑμνοῦσιν αὐτό κυριώτατα διά τῆς πάντων τῶν ὄντων ἀφαιρέσεως, τοῦτο ἀληθῶς καί ὑπερφυῶς ἐλλαμφθέντες ἐκ τῆς πρός αὐτό μακαριωτάτης ἑνώσεως˙ ὅτι πάντων μέν ἐστι τῶν ὄντων αἴτιον, αὐτό δέ οὐδέν, ὡς πάντων ὑπερουσίως ἐξῃρημένον.

13. Εἰδώς οὖν ὁ θεῖος τοῦτο πατήρ Συμών, οἷα δή σοφός θεολόγος, καί ὡς ἀνώνυμον τήν θείαν καί ὑπέρ φύσιν φύσιν ἀνύμνει καί ὡς παντός ὀνόματος ὁμοναζομένου αἰτίαν καί ἀνωνύμως ὑπεριδρυμένην τῶν πάντων ἐθεολόγει˙ νῦν μέν, ὅσα τῆς παρούσης ἐστί πραγματείας, ἐκ τῶν θεολογιῶν συνάγων καί ὥσπερ τινί κανόνι τοῖς εἰρημένοι χρώμενος πρός αὐτά σκοπῶν ἐπί τήν ἀνάπτυξιν τῶν νοητῶν θεωνυμιῶν προήρχετο˙ νῦν δέ θεοπτικῇ διανοίᾳ τάς θεοφανεῖς ἐποπτεύων ἐμφάσεις καί θεωρίας, τοῖς ἁγίοις τά ἅγια κατά τήν θείαν τοῦ Ἀποστόλου παράδοσιν παρατιθέμενος, ἀνετάττετο καί τά πρός αὐτοῦ ἱερῶς ἐποπτευθέντα θεῖα θεάματα τοῖς μετ᾽ αὐτόν χρεωστικῶς, ὡς πρῶτος πρός δευτέρους καί ὑφειμένους, ἀφθόνως ἐν συμμετρίᾳ τῇ κατ᾽ αὐτούς

ὑπέδειξε καί κατ᾽ ἀξίαν τά ἱερά τοῖς ἐπιστημονικῶς καί ὁλοκλήρως μετασχοῦσι τῆς ἱερατικῆς τελειώσεως μετέδωκε, τῶν ἀμύστων αὐτά γελώτων καί ἐμπαιγμῶν ἐξαιρούμενος, μᾶλλον δέ αὐτούς ἐκείνους, εἴπερ τινές τοιοῦτοί εἰσιν ἄνθρωποι, τῆς ἐπί τούτῳ θεομαχίας ἀπολυτρούμενος, μή ἔκφορα ταῦτα ποιῶν τοῖς πολλοῖς, ἕως ἄν ἐν τοῖς ζῶσιν ἦν καί ἐφαίνετο, (20) κἄν τούτῳ τῷ μεγάλῳ Διονυσίῳ πειθόμενος οὕτω πρός Τιμόθεον γράφοντι˙ ὅρα δή, φησίν, ὅπως οὐκ ἐξορχήσῃ τά ἅγια τῶν ἁγίων, εὐλαβηθήσῃ δέ καί τά τοῦ κρυφίου Θεοῦ ταῖςνοεραῖς καί ἀοράτοις γνώσεσει τιμήσεις, ἀμέθεκτα μέν αὐτά καί ἄχραντα τοῖς ἀτελέστοις διατηρῶν, ἱεροῖς δέ μόνοις τῶν ἱερῶν μεθ᾽ ἱερᾶς ἐλλάμψεως ἱεροπρεπῶς κοινωνῶν.

14. Οὕτω γάρ ὡς ἡ θεολογία καί τοῖς θιασώταις ἡμῖν παραδέδωκε, ταῦτα καί ἡμεῖς, ὡς αὐτῷ μαθητευθέντες καί τό ὕψος καί βάθος καί πλάτος τῆς αὐτοῦ σοφίας εἰδότες, διά τῶν εἰρημένων καί τοῦ παρόντος λόγου τῶν πάντῃ χοντρῶν καί ἀμύστων διαστέλλομεν καί ἀνέκφορα τούτοις εἶναι βουλόμεθα, μόνοις ἐκείνοις ταῦτα δηλαδή σαφῶς ἀναπτύσσοντες τοῖς τά ὦτα πεπετασμένα ἱερῶς ἔχουσιν ἐξ ἐπιμελείας τῶν τρόπων καί συνέσεως θείας καί ἁγίοις ἄντικρυς οὖσιν ἔκ τε τοῦ βίου καί τῆς ἄνωθεν γνώσεως˙ τοῦτο γάρ καί Παῦλος ὁ θεῖος βούλεται πρός Τιμόθεν οὕτω γράφων˙ ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοί ἔσονται καί ἑτέρους διδάξαι.

15. Ὁ γοῦν πρός θεωρίαν ἐκ φιλοσόφου πράξεως ἀναδραμόντες καί εἰς βάθος θεολογικῶν ἐννοιῶν ἀνελθόντες πίστει πρός ταῦτα τήν τῆς ψυχῆς ἔρευναν δότωσαν, καί πολλήν αὐτόθεν, εὖ οἶδα, τρυγήσουσι τήν ὠφέλειαν˙ οἱ δέ γε λοιποί, ὧν ὁ νοῦς εἰς πολλάς ἑτερότητας διεσκέδασται καί σκότει ἀγνωσίας ἐζόφωτοι, οἱ μηδέ ὅ τι ποτέ ἐστι πρᾶξις καί θεωρίας καί θείων ἀποκάλυψις μυστηρίων εἰδότες, τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐνταῦθα γεγραμμένων ἀλλοτριούσθωσαν˙ ἀχώρητον γάρ τήν διάνοιαν ἔχοντες τῶν ὑψηλῶν καί λόγων ἀποκαλύψεων (21) τά θεῖα καταπατεῖν εἰώθασι καί κοινοῦν, πρός μηδέν τῶν ὑπέρ ἡμᾶς ἀνανεύειν δυνάμενοι.

16. Ἄλλως τε δέ καί ἐπεί πᾶσα ψυχή εἰς ἄκρον ἐκκαθαρθεῖσα καλῶς, ἀθάνατος οὖσα καί νοερά, δυνάμει θείᾳ πρός ἀγγελικάς ζωάς ἀνατείνεται κατά τόν ἱεροφάντην Διονύσιον οὕτω λέγοντα˙ ἡνίκα γάρ εἰς ἑαυτόν κατά κυκλικήν κίνησιν καί ἑνοειδῆ συνέλιξιν ἀπό τῶν ἔξω τῶν νοερῶν αὐτῆς δυνάμεων γένηται, ὥσπερ ἔν τινί κύκλῳ τό ἀπλανές αὐτῇ ἡ θεία δωρουμένη ἀγαθαρχία καί ἀπό τῶν πολλῶν, τῶν ἔξωθεν, αὐτήν ἐπιστρέφουσα καί συνάγουσα πρῶτον εἰς ἑαυτήν, εἶτα ὡς ἑνοειδῆ γενομένην ἑνοῦσα ταῖς ἑνιαίως ἡνωμέναις δυνάμεσι τῶν ἀγγέλων˙ δι᾽ αὐτῶν γάρ ὡς ἀγαθῶν καθηγεμόνων (μετά τούς ἱερούς καί ἁγίους νόας αἱ ψυχαί καί ὅσα ψυχῶν ἀγαθά) ἐπ᾽ αὐτήν τήν πάντων ἀγαθῶν ἀγαθαρχίαν ἀνάγεται καί τῶν ἐκεῖθεν ἐκβλυζομένων ἀλλάμψεων ἐν μετουσίᾳ γίνεται κατά τήν ἀναλογοῦσαν ἐν αὐτῇ κάθαρσιν καί τῆς τοῦ ἀγαθοειδοῦς δωρεᾶς, ὁπόση δύναμις, μετέχει πλουσίως, οὐκ οἴομαι δίκαιον εἶναι κινδυνεύειν ταύτης τάς ὑψηλάς θεωρίας καί ἐρωτικάς θεολογίας ἀπιστεῖσθαι εἰς ἀκοάς πιπτούσας ὑπό φθόνου

βεβυσμένας καίἀπιστίας, ἤ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς ψυχάς σκότει ἀγνωσίας σφόδρα κεκαλυμμένας καί ὑπό ἡμιόνων καί ὄνων ἤ δρακόντων καταπατουμένας καί ὄφεων, τῶν ἀκαθάρτων λέγων καί ὀλεθρίων παθῶν˙ τά γάρ ἅγια ἀμέθεκτά εἰσι πᾶσι τοῖς τόν κυνώδη βίον καί χοιρώδη βιοῦσιν, οἷς οὐ δίδονται ταῦτα, ὡς τό λόγιον, οὔτε μήν οἱ μαργαρῖται ῥιπτοῦνται τοῦ λόγου, τοῖς δέ πρός τό ἴσον ἐξ ἄκρας ἀναγομένοις καθάρσεως τῆς ἁγιότητος μεθεκτά τε εἰσί μεθ᾿ ἡδονῆς ἀφάτου καί (22) θείας καί ἀναδοτικά τῆς ἐπ᾿ αὐτά σοφίας τε καί ὑψώσεως ὡς φῶτα φανά καί πυρός τοῦ θείου γεννήματα.

17. Εἶεν, ἐπεί δέ πρός τοσοῦτον ὕψος ἀνήχθη ἡ θεία τῷ ὄντι καί καθαρωτάτη ψυχή τοῦ καθηγεμόνος ἡμῶν καί τοιούτων ἐμφάσεων ἠξιώθη καί τοιαύτης χάριτος τῆς τῶν ἁλιέων καί ἀποστόλων καί ἐπ᾿αὐτήν τήν πάντων ἀγαθαργίαν ἔφθασε τῇ λαμπρότητι τῆς ἐμπύρου διανοίας αὐτῆς, ἔνθα πᾶσαι ψυχαί τῶν δικαίων ἀνάγονται, καί ἐν μετουσίᾳ τῶν ἐλλάμψεων ταύτης πλουσίως ἐγένετο, καθά δή καί τά ποιήματα καί οἱ ἔρωτες τῶν θείων ὕμνων ἐκβοῶσιν αὐτοῦ, πῶς οὐχ ἁγία τῷ φύσει ἁγίῳ καί τοῖς πάλαι ἁγίοις ἀνακραθεῖσα ὡς φωτί φῶς καί πυρί πῦρ καί ἡλίῳ ἀκτίς, τά δεύτερα τοῖς πρώτοις καί τά ἐν εἰκόσι καί τύποις τοῖς ἀρχετύποις καί ἀληθείαις; Πῶς οὐχ ὑμνητέα καί ὕμνων καί ἐγκωμίων πάντων ἀξία, ἡ ὑπέρ ταῦτα καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν ὁμοῦ γεηράν τε καί ἀνθρωπίνην; Πιπτέτω φθόνος ὁ τοῖς ἀεί νεμεσῶν, καί ὑμνείσθω καί εὐφημείσθω ὁ ὕμνων καί ἐγκωμίων παντοίων ἐπάξιος Συμεών, καθό καί ἐν τῷ ῾Κατά ἁγιοκατηγόρων᾿ λόγῳ μετά χρήσεων ἱερῶν πλατύτερον ἐξεθέμεθα. Εἰ γάρ αἱ ἀποκαλύψεις αὗται καί αἱ φωναί οὐ φωναί Θεοῦ οὐδέ ψυχῆς ἀποθεωθείσης καί γενομένης ἔξω πάσης τοῦ κόσμου αἰσθήσεως καί ὅλης καθόλου ἁγίας, σχολῇ γ᾿ ἄν ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων καί πρός ἡμῶν τελουμένων διά πάσης σπουδῆς εὐαπόδεκτον ἀποδειχθείη Θεῷ καί ἀνθρώποις ἐπαινετόν, ὅ μή σοφίᾳ καί γνώσει τῇ ἀνωτάτῳ Θεοῦ τό ἐπίδοξον καί λαμπρόν ἐπιφέρεται.

18. Ταῦτα τοίνυν διά τούς φθόνῳ πρός τά καλά καί ἀπιστίᾳ καί ἀγνωσίᾳ κεκρατμένους ἡμῖν προετέθη τῶν ἐρωτικῶν καί θείων ὕμνων τοῦ διδασκάλου, ἵν᾿ ἤ κατά πρώτην εὐθύς ἐπιβολήν ἐντυγχάνοντες τούτοις κρείττονες (23) γένοιντό ποτε καί φθόνου καί βασκανίας ἀνώτεροι, καί δοξάσωσιν, ὡς ἐφικτόν, τόν ἐν πράξει καί λόγῳ καί θεωρίᾳ δοξάσαντα τόν Θεόν καί τό ὄνομα τό ὑπέρ πᾶν ὄνομα ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέλεσιν ἁγιάσαντα, ἤ ὡς τῶν καλῶν ἄγευστοι καί πάντη ἀχώρητοι τῶν ὑψηλῶν θεαμάτων διά τήν αὐτοῖς προσοῦσαν παχύτητα τῆς ἐγχειρήσεως καί τῆς τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα περιέργου ἐρεύνης ἀπόσχοιντο.

Ο ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΕΡΩΤΩΝ

ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΥΜΝΩΝ ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΑΤΡΟς ΗΜΩΝ
ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ,
ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ

ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΜΑΝΤΟΣ
ΤΗΣ ΞΗΡΟΚΕΡΜΟΥ. (25)

Ὁ πίναξ τῶν θείων ἐρώτων

α΄. Περί θείας ἐλλάμψεως καί φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου˙ καί ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετά πότμον τήν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι˙ καί ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ οὐχ ἕξει τήν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

β'. Τίς ἡ ἐπί τῷ πατρί τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καί πῶς καθαρθείς εἰς ἄκρον ἡνώθη Θεῷ καί οἷος ἐξ οἵου ἐγένετο, οἱ πρός Θεόν ἐρωτικοί αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν ἐντεῦθεν˙ ὅς καί θεολογῶν λέγει πρός τό τέλος περί ἀγγέλων.

γ΄. Τίς ὁ μοναχός καί τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία˙ καί εἰς οἷον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ θεωρίας ἀνῆλθεν.

δ'. Διδασκαλία εἰς μοναχούς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ˙ καί περί τοῦ, ὁποίαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρός τόν ἴδιον πατέρα.

ε'. Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατά στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καί ὁδηγῶν εἰς τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τόν ἄρτι ἀπό τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα.

στ'. Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ, τόν πρός Θεόν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα.

ζ'. Ἔντευξις τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν˙ καί ὅπως Θεῷ συναπτόμενος (26) καί δόξαν Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο.

η'. Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καί τίνες ἐν ἕξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας.

θ'. Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπό τοῦ φωτός καί τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἁρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μή βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ᾽ αὐτῶν.

ι'. Ὅτι ὁ θάνατος τῇ λύπῃ καί τῶν στερροτέρων καθάπτεται.

ια'. Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καί Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται.

ιβ'. Περί τοῦ ἑνός κατά πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία˙ καί δι᾽ ὧν τῇ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περί ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναί τι ἐντρέπει τήν οἴησιν.

ιγ΄. Προτροπή εἰς μετάνοιαν˙ καί πῶς τό θέλημα τῆς σαρκός τῷ θελήματι τοῦ Πνεύματος ἑνωθέν θεοειδῆ τόν ἄνθρωπον ἀπεργάζεται.

ιδ΄. Εὐχαριστία πρός Θεόν τῶν δωρεῶν ἕνεκα, ὧν παρ᾽ αὐτοῦ ἠξιώθη˙ καί ὅτι φρικτόν καί ἀγγέλοις τό τῆς ἱερωσύνης καί ἡγουμενίας ἀξίωμα.

ιε΄. Ὅπως βλέπων τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπό τοῦ Παναγίου Πνεύματος˙ καί ὅτι τό Θεῖον ἐντός καί ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ληπτόν τε καί ἄληπτον τοῖς ἀξίοις˙ καί ὅτι οἶκος Δαβίδ ἡμεῖς ἐσμεν καί ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν μέλη εἷς ἐστι καί ὁ αὐτός, μένων ἀμέριστός τε καί ἀναλλοίωτος.

ιστ΄. Ὅτι ποθεινόν τε καί ἐπιθυμητόν κατά φύσιν μόνον τό Θεῖον˙ οὗ ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν.

ιζ΄. Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τήν ἀγάπην, ἡ δέ ἀγάπη ἐκριζοῖ τόν φόβον ἀπό τῆς ψυχῆς καί μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὖσα καί Ἅγιον.

ιη΄. (27) Διδασκαλία σύν θεολογίᾳ περί τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἁγίας ἀγάπης, ἤγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

ιθ΄. Διδασκαλία σύν θεολογίᾳ, ἐν ᾗ καί περί ἱερωσύνης ἅμα καί ἀπαθοῦς θεωρίας.

κ΄. Εὐχαριστία καί ἐξομολόγησις σύν θεολογίᾳ˙ καί περί δωρεᾶς καί μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου.

κα΄. Ἐπιστολή πρός μοναχόν ἐρωτήσαντα˙ Πῶς χωρίζεις τόν Υἱόν ἀπό τοῦ Πατρός, ἐπινοίᾳ ἤ πράγματι; Ἐν ᾗ εὑρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τήν αὐτοῦ βλασφημίαν.

κβ΄. Εὐχαριστία σύν θεολογίᾳ˙ καί περί ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διά τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται.

κγ΄. Περί τῆς ἀκαλήπτου καί ἀπεριγράπτου Θεότητος ἀκριβής θεολογία˙ καί ὅτι ἀπερίγραπτος οὖσα ἡ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ἐντός καί ἐκτός ἐστιν ὡς τῶν ὅλων αἰτία˙ καί ὅτι μόνον κατά νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτόν ἀλήπτως τό Θεῖον, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες.

κδ΄. Δι᾽ ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καί προϊών διδάσκει αὐτήν τόν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καί ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεωρίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τόν θεῖον κἀν τούτῳ μιμούμενος,

ἁμαρτωλόν ἑαυτόν ἀποκαλοῦντα καί ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον.

κε΄. Πετρί τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτός˙ καί ὅπως τό θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπό σκότους˙ ἐν οἷς καί διά τήν ὑπερβολήν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καί ἑαυτόν κατακρίνει.

κστ΄. Ὅτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται.

κζ΄. (28) Ὁποῖον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή καί ἀνάβασις.

κη΄. Περί νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καί ἐργασίας νοερᾶς τε καί θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς.

κθ΄. Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἡνώθη Θεός.

λ΄. Πρός ἕνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθείσαις ψυχαῖς διά δακρύων καί μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσσεται αὐτῶν καί πλέον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπό τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν, καί τά τραύματα ἐξιώμενον είς τελείαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς.

λα΄. Περί θεολογίας˙ καί ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις καί πάντῃ τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος.

λβ΄. Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καί σοβαροί τῶν πλούτῳ περί τήν σκιάν τῶν ὁρωμένων πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θείου γίνονται Πνεύματος.

λγ΄. Περί θεολογίας˙ καί ὅτι οἱ τό κατ᾽ εἰκόνα φυλάξαντες τάς πονηράς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ᾽ ἄλλοι, οἷς ἐμπαθής ὁ βίος, ὑπ᾽ αὐτοῦ κρατοῦνται καί βασιλεύονται.

λδ΄. Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἕνωσις πρός κεκαθαρμένας ψυχάς ἐν αἰσθήσει τρανεῖ, ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἄν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτοῦ καί φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται.

λε΄. Ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι ἐλλαμπόμενοι αὐγάζονται καί τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὁρᾶν.

λστʹ. Εὐχαριστία ὑπέρ τῆς ἐξορίας καί τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ᾽ αὐτόν διωγμῷ.

λζʹ. (29) Δέησις καί προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρός τόν Θεόν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας.

ληʹ. Περί θεολογίας˙ καί ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθείς ἀΰλως τόν ἄϋλον καί ἀόρατον καθορᾷ.

λθʹ. Ὅτι ὁ πόθος καί ἡ πρός τόν Θεόν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καί πάντα πόθον ἀνθρώπινον˙ βαφείς δέ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτί τοῦ Θεοῦ ὅλος θεοῦται καί νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ.

μʹ. Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν˙ καί ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπό τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος˙ καί διδασκαλία ὑπό Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιοῦντα τινά, τῆς τῶν σῳζομένων σωτηρίας τυχεῖν.

μαʹ. Εὐχαριστία πρός Θεόν ὑπέρ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καί αἴτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπό τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι˙ καί περί τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διασκαλία καί ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρά Θεοῦ.

μβʹ. Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ᾽ ἐντεῦθεν ἤδη διά τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἑνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται˙ εἰ δ᾽ οὖν, ἀλλά τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται.

μγʹ. Ὅτι κρεῖσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἤ τούς μή βουλομένους ποιμαίνειν˙ οὐδέν γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μέν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτόν δέ διά τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας.

μδʹ. Τί ἐστι τό κατ᾽ εἰκόνα, καί πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκών ὁ ἄνθρωπος˙ καί ὅτι ὁ τούς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητής ἐστι τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δέ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεός καί χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις.

μεʹ. Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης˙ καί ὅτι ὁ μή ὁρῶν τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν.

μστʹ. (30) Ἐξομολόγησις εὐχῇ συνημμένη˙ καί περί συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καί ἀπαθείας.

μζʹ. Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγής θεωρία˙ καί περί τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς.

μηʹ. Ὅτι δόξα καί τιμή ἐστι παντί ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καί πάσχοντι κακῶς διά Θεοῦ ἐντολήν, ἡ

ὑπέρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία˙ καί διάλογος πρός τήν ἰδίαν ψυχήν, διδάσκων τόν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος.

μθ′. Ὅτι ἔστιν ὅτε καί διά τῆς εἰς τόν πλησίον ἐπιμελείας καί διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τόν διδάσκαλον εἰς τήν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν.

ν′. Περί θεωρίας Θεοῦ καί θείων πραγμάτων καί Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας˙ καί περί τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καί Ὁμοουσίου Τριάδος˙ καί ὅτι ὁ μή φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδέν ὠφεληθήσεται, κἄν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ᾅδου κολάσεων.

να′. Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τά τῶν παθῶν φυγαδεύονται ὡς ὑπό τοῦ φωτός τό σκότος˙ συστέλλοντος δέ αὐτοῦ τάς ἀκτῖνας, ὑπό τούτων καί τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν.

νβ′. Περί θεολογίας˙ καί ὅτι τῷ μή ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καί γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῷ διδάσκειν τά θεῖα τούς ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστιν.

νγ′. Κατά διάλεκτον Θεοῦ καί τοῦ πατρός τῶν λόγων ὁ λόγος˙ καί ὅπως ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὡμίλει Θεῷ, καί ὑπ᾽ ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τά θεῖά τε καί ἀνθρώπινα.

νδ′. Ὅτι ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυῶς καί πρός τό συμφέρον τό χάρισμα διά Πνεύματος Ἁγίου εἰς τό ἐνεργεῖν, οὐχ ὥσπερ αὐτός θέλει, ἀλλ᾽ ὡς ὑπ᾽ αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τό μή κενόν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.

νε′. Ὅτι τοῖς τό ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρόν (31) παραμένει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον˙ ἀπό δέ τῶν μολυνάντων αὐτό ἀπανίσταται.

νστ′. Εὐχή πρός Θεόν ἐπί τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καί εὐχαριστήριος.

νζ′. Ὅτι ὁ τόν Θεόν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τόν κόσμον.

νη′. Διδασκαλία κοινή σύν ἐλέγχῳ πρός πάντας˙ βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας, λαϊκούς, ὑπό στόματος λαληθεῖσα καί λεγομένη Θεοῦ.

ΕΥΧΗ ΜΥΣΤΙΚΗ

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Συμεών εὐχή μυστική, δι᾽ ἧς ἐπικαλεῖται τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ὁ αὐτό προορῶν. (33)

Ἐλθέ τό φῶς τό ἀληθινόν, ἐλθέ ἡ αἰώνιος ζωή, ἐλθέ τό ἀποκεκρυμμένον μυστήριον, ἐλθέ ὁ ἀκατονόμαστος θησαυρός, ἐλθέ τό ἀνεκφώνητον πρᾶγμα, ἐλθέ τό ἀκατανόητον πρόσωπον, ἐλθέ ἡ ἀΐδιος ἀγαλλίασις, ἐλθέ τό ἀνέσπερον φῶς, ἐλθέ πάντων τῶν μελλόντων σωθῆναι ἡ ἀληθινή προσδοκία, ἐλθέ τῶν κειμένων ἡ ἔγερσις, ἐλθέ τῶν νεκρῶν ἡ ἀνάστασις, ἐλθέ ὁ δυνατός, ὁ πάντα ἀεί ποιῶν καί μεταποιῶν καί ἀλλοιῶν μόνῳ τῷ βούλεσθαι! Ἐλθέ ὁ ἀόρατος καί ἀναφής πάντῃ ἀψηλάφητος, ἐλθέ ὁ ἀεί μένων ἀμετακίνητος καί καθ᾿ ὥραν ὅλος μετακινούμενος καί ἐρχόμενος πρός ἡμᾶς τούς ἐν τῷ ᾅδη κειμένους, ὁ ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἐλθέ τό περιπόθητον ὄνομα καί θρυλούμενον, λαληθῆναι δέ παρ᾿ ἡμῶν, ὅπερ εἶς, ἤ γνωσθῆναι, ὁποῖος ἤ ποταπός, ὅλως ἡμῖν ἀνεπίδεκτον. Ἐλθέ ἡ αἰώνιος χαρά, ἐλθέ τό στέφος τό ἀμαράντινον, ἐλθέ ἡ πορφύρα τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί βασιλέως ἡμῶν, ἐλθέ ἡ ζώνη ἡ κρυσταλλοειδής καί διάλιθος, ἐλθέ τό ὑπόδημα τό ἀπρόσιτον, ἐλθέ ἡ βασίλειος ἁλουργίς καί αὐτοκρατορική ὄντως δεξιά! Ἐλθέ, ὅν ἐπόθησε καί ποθεῖ ἡ ταλαίπωρός μου ψυχή, ἐλθέ ὁ μόνος πρός μόνον, ὅτι μόνος εἰμί, καθάπερ ὁρᾷς! Ἐλθέ ὁ χωρίσας ἐκ πάντων καί ποιήσας με μόνον ἐπί τῆς γῆς, ἐλθέ ὁ γενόμενος πόθος (34) αὐτός ἐν ἐμοί καί ποθεῖν σε ποιήσας με, τόν ἀπρόσιτον παντελῶς! Ἐλθέ ἡ πνοή μου καί ἡ ζωή, ἐλθέ ἡ παραμυθία τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς, ἐλθέ ἡ χαρά καί ἡ δόξα καί ἡ διηνεκής μου τρυφή!

Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἕν πνεῦμα ἐγένου μετ᾿ ἐμοῦ˙ ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως ὁ ἐπί πάντων Θεός, καί αὐτός μοι τά πάντα ἐν πᾶσι γεγένησαι, τροφή ἀνεκλάλητος καί εἰς ἅπαν ἀδάπανος, ἀενάως ὑπερεκχεομένη τοῖς τῆς ἐμῆς ψυχῆς χείλεσι καί ὑπερεκβλύζουσα ἐν τῇ πηγῇ τῆς καρδίας μου, ἔνδυμα ἀπαστράπτον καί καταφλέγον τούς δαίμονας, κάθαρσις διά ἀφθάρτων καί ἁγίων δακρύων ἐκπλύνουσά με, ὧν ἡ σή παρουσία, πρός οὕς παραγίνῃ, χαρίζεται. Εὐχαριστῶ σοι, τό φῶς ἀνέσπερόν μοι γεγένησαι καί ἥλιος ἄδυτος, ποῦ κρυβῆναι μή ἔχων ὁ πληρῶν τῆς σῆς δόξης τά σύμπαντα. Οὐδέποτε γάρ ἀπεκρύβης ἀπό τινος, ἀλλ᾿ ἡμεῖς ἀεί κρυπτόμεθα ἀπό σοῦ, ἐλθεῖν πρός σέ μή βουλόμενοι. Ποῦ γάρ καί κρυβήσῃ ὁ μηδαμοῦ ἔχων τόπον τῆς σῆς καταπαύσεως; Ἤ διά τί, ὁ μήποτε

ἀποστρεφόμενος τῶν πάντων τινά, μήτε τινά αὐτῶν ἐντρεπόμενος; Νῦν οὖν ἐνσκήνωσον, Δέσποτα, ἐν ἐμοί καί κατοίκησον καί μεῖνον ἀδιαστάτως, ἀχωρίστως μέχρι τέλους ἐν ἐμοί τῷ δούλῳ σου, ἀγαθέ, ἵνα κἀγώ εὑρεθῶ ἐν τῇ ἐξόδῳ μου καί μετά τήν ἔξοδον ἐν σοί, ἀγαθέ, καί συμβασιλεύσω σοι, τῷ ἐπί πάντων Θεῷ! Μεῖνον, Δέσποτα, καί μή ἐάσῃς με μόνον, ἵνα ἐρχόμενοι οἱ ἐχθροί μου, οἱ ζητοῦντες ἀεί τοῦ καταπιεῖν τήν ψυχήν μου καί εὑρίσκοντές σε μένοντα ἐν ἐμοί, φεύξωνται παντελῶς καί μή ἰσχύσωσι κατ᾽ ἐμοῦ, βλέποντές σε, τόν ἰσχυρότερον πάντων, ἔνδοθεν καθήμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς. (35) Ναί, Δέσποτα, ὡς ἐμνήσθης μου, ὅτε ἐν τῷ κόσμῳ ἐτύγχανον καί ἀγνοοῦντός μου αὐτός ἐξελέξω με καί ἀπό τοῦ κόσμου ἐχώρισας καί πρό προσώπου τῆς δόξης σου ἔστησας, οὕτω καί νῦν ἔνδον ἱστάμενόν με εἰς ἀεί καί ἀμετακίνητον ἐν τῇ ἐμοί οἰκήσει σου διαφύλαξον, ἵνα μή βλέπων σε διηνεκῶς ὁ νεκρός ἐγώ ζῶ, καί ἔχων σε ὁ πένης ἀεί πλουτῶ, καί βασιλέων πάντων ἔσομαι πλουσιώτερος, καί ἐσθίων καί πίνων σε καθ᾽ ὥραν ἐπενδυόμενος ἐν ἀνεκλαλήτοις ὦ καί ἔσομαι ἐντρυφῶν ἀγαθοῖς, ὅτι σύ ὑπάρχεις πᾶν ἀγαθόν καί πᾶσα δόξα καί πᾶσα τρυφή καί σοί πρέπει ἡ δόξα, τῇ Ἁγίᾳ καί Ὁμοουσίῳ καί Ζωοποιῷ Τριάδι, τῇ ἐν Πατρί καί Υἱῷ καί Ἁγίῳ Πνεύματι σεβομένῃ τε καί γνωριζομένῃ καί προσκυνουμένῃ καί λατρευομένῃ ὑπό πάντων νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Α΄.

Περί θείας ἐλλάμψεως καί φωτισμοῦ Πνεύματος Ἁγίου˙ καί ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεός, ἐν ᾧ μετά πότμον τήν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ Ἅγιοι ἔχουσι˙ καί ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ οὐχ ἕξει τήν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. (37)

Τί τό φρικτόν μυστήριον, ὅ ἐν ἐμοί τελεῖται;
Λόγος ἐκφράζειν οὐδαμῶς ἰσχύει, οὐδέ γράφειν
ἡ χείρ μου ἡ ταλαίπωρος εἰς ἔπαινον καί δόξαν
τοῦ ὄντος ὑπέρ ἔπαινον, τοῦ ὄντος ὑπέρ λόγον.
Εἰ γάρ τά νῦν τελούμενα ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ
ἄρρητα, ἀνεκλάλητα πέλουσι, πῶς ἐκεῖνος,
ὁ τῶν τοιούτων παροχεύς καί ποιητής, εἰπέ μοι,

ἔπαινον χρῄζει παρ᾽ ἡμῶν ἤ δόξαν προσλαβέσθαι;
Οὐδέ γάρ δοξασθήσεται ὁ ὤν δεδοξασμένος,
ὡς οὐδέ λαμπρυνθήσεται ἤ φωτός μεταλάβοι
ὁ παρ᾽ ἡμῶν βλεπόμενος ἥλιος ἐν τῷ κόσμῳ˙
φωτίζει, οὐ φωτίζεται˙ φαίνει, φῶς οὐ λαμβάνει.
Ἔχει γάρ, ὅπερ ἔλαβεν, ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ κτίστου.
Εἰ οὖν ποιήσας ἥλιον Θεός ὁ πάντων κτίστης
ἀνενδεῆ πεποίηκεν, ἄφθονον σέλας φαίνειν
καί μηδαμῶς παρά τινος ἄλλου πλείονος χρῄζειν,
πῶς δόξαν λάβοι παρ᾽ ἐμοῦ τοῦ τεταπεινωμένου;
Ἀνενδεής γάρ παντελῶς ὁ τοῦ ἡλίου κτίστης,
ὁ ἐμπιπλῶν τά σύμπαντα τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων
(38) νεύματι βουλήματι τήν ἰσχύν κεκτημένος.
Ἐν τούτῳ καί ἡ γλῶσσά μου ἐξαπορεῖ ῥημάτων
καί τά τελούμενα ὁ νοῦς ὁρᾷ, οὐχ ἑρμηνεύει˙
βλέπει καί βούλεται εἰπεῖν καί λόγον οὐχ εὑρίσκει˙
ἀόρατα γάρ καθορᾷ, ἀνείδεα εἰς ἅπαν,
ἁπλᾶ, πάντῃ ἀσύνθετα, ἄπειρα τῷ μεγέθει.
Οὔτε ἀρχήν γάρ καθορᾷ, οὐ τέλος ὅλως βλέπει;
Ἀνακεφαλαιούμενον ὅλον, δοκῶ, ὁρᾶται˙
οὐ τῇ οὐσίᾳ πάντως δέ, ἀλλά τῇ μετουσίᾳ.
Ἐκ τοῦ πυρός ἀνάπτεις γάρ καί πῦρ ὅλον λαμβάνεις,
κἀκεῖνο μένει ἄτμητον, ἀνέκλειπτον ὡς πρῴην,
πλήν τό μεταδιδόμενον χωρίζεται τοῦ πρώτου
καί εἰς λαμπάδας γίνεται πολλάς˙σωματικόν γάρ.
Ἐκεῖνο δέ πνευματικόν, ἀμέριστον ὑπάρχον,
καί παντελῶς ἀχώριστον καί ἄτμητον ὑπάρχει˙
οὐ γάρ μεταδιδόμενον εἰς πολλά διαιρεῖται,
ἀλλά καί μένει ἄτμητον καί ἐν ἐμοί ὑπάρχει˙
ἐξανατέλλει ἐν ἐμοί ἔνδοθεν τῆς ταλαίνης
καρδίας μου ὡς ἥλιος ἤ ὡς δίσκος ἡλίου
σφαιροειδής διεκνύμενος, φωτοειδής, ὡς φῶς γάρ.
Οὐκ οἶδα, καθώς εἴρηται, τί εἴπω περί τούτου, καί ἤθελον τοῦ σιωπᾶν, εἴθε καί ἐδυνάμην, ἀλλά τό θαῦμα φρικτόν κινεῖ μου τήν καρδίαν
καί ἐξανοίγει στόμα μου τό κατεσπιλωμένον,
καί μή βουλόμενον ποιεῖ λαλεῖν μέ τε καί γράφειν.
Ὁ ἀνατείλας ἄρτι μου ἐν σκοτεινῇ καρδίᾳ,
ὁ δείξας μοι θαυμάσια, ἅ ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον,
ὁ κατελθών καί ἐν ἐμοί ὡς εἰς ἔσχατον πάντων,
ὁ ἀποστόλου μαθητήν καί υἱόν ἀποδείξας
ἐμέ, ὅν εἶχεν ὁ δεινός δράκων καί βροτοκτόνος

(39) τό πρίν ἐργάτην ὑπουργόν πάσης παρανομίας,
ὁ πρό αἰώνων ἥλιος ὁ ἐν τῷ ᾅδη λάμψας,
ὕστερον καί φωτίσας μου ψυχήν ἐσκοτισμένην
καί χαρισάμενος ἐμοί ἀνέσπερον ἡμέραν,
τό δύσπιστον τοῖς κατ᾽ ἐμέ ὀκνηροῖς καί ῥαθύμοις,
ὁ πλήσας πάντων ἀγαθῶν τήν ἐν ἐμοί πτωχείαν,
αὐτός καί λόγον δώρησαι καί ῥήματα παράσχου
τοῦ πᾶσι διηγήσασθαι τάς σάς τερατουργίας
καί ἅπερ σήμερον ποιεῖς μεθ᾽ ἡμῶν τῶν σῶν δούλων,
ἵνα καί οἱ καθεύδοντες ἐν σκότει ῥαθυμίας
καί λέγοντες˙ Ἀδύνατον ἁμαρτωλούς σωθῆναι
καί, ὥσπερ Πέτρον καί λοιπούς ἀποστόλους, ἁγίους,
ὁσίους καί δικαίους τε, αὐτούς ἐλεηθῆναι,
γνώσωσι καί μαθήσωνται, ὅτι εὔκολον τοῦτο
τῇ ἀγαθότητι τῇ σῇ ἦν καί ἐστί καί ἔσται!
Καί οἱ δοκοῦντες ἔχειν σέ, τό φῶς παντός τοῦ κόσμου,
καί μή βλέπειν σε λέγοντες, μή ἐν φωτί διάγειν,
μή λάμπεσθαι, μή καθορᾶν ἀενάως σε, Σῶτερ,
μάθωσιν, ὡς οὐκ ἔλαμψας αὐτῶν ἐν διανοίᾳ,
οὐδέ κατῴκησας αὐτῶν τήν ῥυπαράν καρδίαν
καί μάτην ἐπαγάλλωνται ἐπί κεναῖς ἐλπίσιν
οἰόμενοι θεάσασθαι τό φῶς σου μετά τέλος.
Ὁ ἀραββών ἐντεῦθεν γάρ, ἡ σφραγίς πάντως ὧδε
παρά σοῦ, Σῶτερ, δίδοται τοῖς δεξιοῖς προβάτοις˙
εἰ γάρ ἑκάστου θάνατος ὁ συγκλεισμός τυγχάνει
μετά τέλος ἄπρακτα πᾶσιν ἐπίσης ἔστι
καί οὔτε φαῦλον ἤ καλόν δύναταί τις ποιῆσαι,
Σωτήρ μου, πάντως ἕκαστος, ὡς εὑρεθῇ, καί ἔσται.
Τοῦτο φοβεῖ με, Δέσποτα, τοῦτο ποιεῖ με τρέμειν,
τοῦτο ἐκτήκει ἅπαντα τά αἰσθητήριά μου,
ὅτι τυφλός ἀποθανών καί μεταστάς ἐκεῖσε (40)
οὐκέτι τοῦτον ἥλιον αἰσθητῶς θεωρήσει,
εἰ καί τό φῶς τῶν ὀφθαλμῶν ἀναστάς πάλιν λάβοι˙
οὕτως οὐδ᾽ ὁ τόν νοῦν ἔχων τυφλόν, εἰ ἀποθάνοι,
τόν νοητόν θεάσεται ἥλιόν σε, Θεέ μου,
ἀλλά ἐκ σκότους ἐξελθών πρός σκότος ἐνδημήσει
καί εἰς αἰῶνας ἔσεται ἐκ σοῦ κεχωρισμένος.
Μηδείς ἀνθρώπων, Δέσποτα, τῶν εἰς σέ πιστευόντων,
μηδείς τῶν εἰς τό ὄνομα τό σόν βεβαπτισμένων
τό μέγα τοῦτο καί φρικτόν ὑποστήσεται βάρος
τοῦ χωρισμοῦ σου, εὔσπλαχνε˙ δεινή γάρ αὕτη θλῖψις,
δεινή, ἀνυπομόνητος, αἰώνιος ἡ λύπη.

Τί γάρ καί χεῖρον ἔσεται τοῦ χωρισμοῦ σου, Σῶτερ;
Τί δέ ὀδυνηρότερον ζωῆς διαζευχθῆναι
καί ζῆν ἐκεῖθεν ὡς νεκρός ζωῆς ἐστερημένος,
ἁπάντων τε τῶν ἀγαθῶν ὁμοῦ ἀποστερεῖσθαι;
Σοῦ γάρ ὁ χωριζόμενος παντός καλοῦ στερεῖται˙
οὐ γάρ, ὡς ἔστιν ἐπί γῆς τά νῦν, ἔσται καί τότε˙
νῦν γάρ οἱ ἀγνοοῦντές σε σωματικῶς τρυφῶσιν
ἐνταῦθα καί ἀγάλλονται ὡς ἄλογα σκιρτῶντες,
ἅπερ δέδωκας ἔχοντες εἰς ἀπόλαυσιν βίου
καί ταῦτα μόνα βλέποντες, οὕτως εἶναι δοκοῦσι
καί τά μετά τήν ἔξοδον τῆς ψυχῆς καί τοῦ βίου.
Ἀλλά κακῶς τεκμαίρονται, ἀλλά κακῶς φρονοῦσιν
οἱ λέγοντες μή μετά σοῦ, ἀλλ᾽ ἐν ἀνέσει εἶναι
καί τόπον ἑτοιμάζοντες τινά - ὤ ἀφροσύνης! –
μήτε φωτός μετέχοντα καί σκότους ἀμοιροῦντα,
τῆς βασιλείας ἔξωθεν, ἀλλά καί τῆς γεέννης,
καί τοῦ νυμφῶνος πόρρωθεν καί τοῦ πυρός τῆς δίκης,
ἐν ᾧ καί οἱ ταλαίπωροι εὔχονται καταντῆσαι
καί λέγουσι μή χρῄζειν σου τήν αἰώνιον δόξαν (41)
ἤ βασιλείαν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ἐν ἀνέσει εἶναι.
Φεῦ τῆς αὐτῶν σκοτώσεως, φεῦ τῆς αὐτῶν ἀγνοίας,
φεῦ τῆς ταλαιπωρίας τε καί τῶν κενῶν ἐλπίδων!
Οὐδαμοῦ τοῦτο γέγραπται, οὐδέ γάρ ἔσται τοῦτο,
ἀλλ᾽ ἐν φωτί μέν ἀγαθῶν οἱ πεπραχότες θεῖα,
ἐν σκότει δ᾽ ἔσονται ποινῶν οἱ τῶν φαύλων ἐργάται,
μέσον δέ χάσμα φοβερόν ἑκατέρους διεῖργον,
ὡς αὐτός σύ ἐδίδαξας, ὁ ἑτοιμάσας ταῦτα.
Τῷ γάρ μέσον ἐμπίπτοντι ἀνθρώπῳ ὑπέρ πᾶσαν
βάσανον ἔσται φοβεράν τοῦτο καί τιμωρίαν,
εἰς ἄββυσον κολάσεων , εἰς χάος ἀπωλείας
ἐγκυβιστῶντι δυστυχῶς καί καταφερομένῳ,
οὗ ἐπιβῆναι δυσχερές τοῖς οὖσιν ἐν βασάνοις,
ἵνα διαπεράσωσιν ἐν τῇ γῇ τῶν δικαίων,
οἵ προαιροῦνται ἐν πυρί δεινῶς ἀποτεφροῦσθαι
ἤ γάρ εἰς χάος τό φρικτόν ἑαυτούς ἐπιρρῖψαι.
Οἱ οὖν ἐκεῖ εὐχόμενοι γενέσθαι μετά πότμον
πολλῶν δακρύων ἄξιοι τυγχάνουσι καί θρήνων,
ὅτι ὡς κτήνη ἄλογα ὅλως ἀναισθητοῦσι
καί ἑαυτῶν κατεύχονται καί ἑαυτούς πλανῶσιν.
Σύ βασιλεία οὐρανῶν, σύ γῆ, Χριστέ, πραέων,
σύ χλόης ὁ παράδεισος, σύ ὁ νυμφών ὁ θεῖος,

σύ ὁ παστός ὁ ἄρρητος, σύ ἡ τράπεζα πάντων,
σύ εἶς ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, σύ καινότατον πόμα,
σύ καί ὁ κρατήρ τοῦ ὕδατος, σύ καί ζωῆς τό ὕδωρ,
σύ καί λαμπάς καθ᾽ ἕκαστον ἄσβεστος τοῖς ἁγίοις,
σύ καί χιτών καί στέφανος καί διαιρῶν στεφάνους,
σύ καί χαρά καί ἄνεσις, σύ τρυφή τε καί δόξα,
σύ καί ἡ ἀγαλλίασις, σύ καί ἡ εὐφροσύνη,
καί λάμψει ὥσπερ ἥλιος ἡ χάρις σου, Θεέ μου, (42)
τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις,
καί λάμψεις ὁ ἀπρόσιτος ἥλιος τούτων μέσον
καί πάντες ἐλλαμφθήσονται κατά ἀναλογίαν
τῆς πίστεως, τῆς πράξεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης,
καθάρσεως καί φωτισμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Πνεύματός σου,
Θεέ, μόνε μακρόθυμε καί κριτά τῶν ἁπάντων,
οἷς μοναί λογισθήσονται διάφοροι καί τόποι,
τά μέτρα τῆς λαμπρότητος, τά μέτρα τῆς ἀγάπης,
τῆς θεωρίας τε τῆς σῆς, τό πόσον ἔσται πάλιν
μεγαλειότητος αὐτῆς δόξα, τρυφή καί κλέος
είς διαιρέσεις οἰκιῶν καί μονῶν παραδόξων.
Τοῦτο σκηναί διάφοροι, τοῦτο πολλαί οἰκίαι,
τοῦτο στολαί λαμπρόταται πολλῶν ἀξιωμάτων
καί στέφανοι παμποίκιλοι, λίθοι καί μαργαρῖται
καί ἄνθη τά ἀμάραντα ξένην ἔχοντα θέαν˙
τοῦτο καί κλίναι καί στρωμναί καί τράπεζαι καί θρόνοι
καί ἅπαν, ὅπερ είς τρυφήν ἡδύτατον ὑπάρχει,
ἦν καί ἐστί καί ἔσεται τό βλέπειν σε καί μόνον.
Οἱ οὖν, καθάπερ εἴρηται, μή βλέποντες τό φῶς σου,
μή παρά σοῦ βλεπόμενοι, ἀλλά κεχωρισμένοι
τῆς παναγάθου θέας σου, τῶν ἀγαθῶν στεροῦνται.
Ποῦ ἄν εὕρωσιν ἄνεσιν, ποῦ ἀνώδυνον τόπον;
Ἐν τίνι κατοικήσουσιν εὐθεῖς μή γεγονότες;
Σύν τῷ προσώπῳ σου καί γάρ εὐθεῖς κατοικιοῦσι˙
μεμόρφωσαι καί γάρ αὐτῶν ἐν τῇ εὐθεῖ καρδίᾳ
καί κατοικοῦσι σύν τῇ σῇ μορφῇ ἐν σοί, Χριστέ μου.
Ὦ θαῦμα, ὤ παράδοξον ἀγαθωσύνης δῶρον!
Ἐν τῇ μορφῇ τῇ τοῦ Θεοῦ τούς ἀνθρώπους γενέσθαι
καί μορφωθῆναι ἐν αὐτοῖς τόν ἀχώρητον πᾶσι,
τόν ἀναλλοίωτον Θεόν, τόν ἄτρεπτον τῇ φύσει,
τόν είς πάντας βουλόμενον ἐνοικειν τούς ἀξίους, (43)

ὡς ὅλον ἔχειν ἕκαστον ἐντός τόν βασιλέα,
τήν βασιλείαν τε αὐτήν καί τά τῆς βασιλείας
καί λάμπειν, ὥσπερ ἔλαμψεν ἀναστάς ὁ Θεός μου,
ὑπέρ ἡλίου τάς βολάς τοῦ ὁρωμένου τούτου
καί οὕτως τῷ δοξάσαντι αὐτούς παρεστηκότες
ἔκθαμβοι διαμείνουσιν ὑπερβολῇ τῆς δόξης
καί προσθήκῃ διηνεκεῖ λαμπρότητος τῆς θείας˙
οὐδέ γάρ τέλος ἔσεται προκοπῆς είς αἰῶνας,
ἡ στάσις τῆς προσθήκης γάρ τοῦ ἀτελέστου τέλους
ποιήσει καί κατάληψιν πάντως ἀκαταλήπτου,
καί προσκορής γενήσεται ὁ ἀκόρεστος πᾶσιν.
Ἀλλά τό πλήρωμα αὐτοῦ καί τοῦ φωτός ἡ δόξα
ἄβυσσος ἔσται προκοπῆς, ἀτέλεστος ἀρχή δέ˙
καί ὥσπερ ἔχοντες Χριστόν ἔνδον μεμορφωμένον
τούτῳ αὐτῷ παρίστανται λάμποντι ἀπροσίτως˙
οὕτω τό τέλος ἐν αὐτοῖς ἀρχή τυγχάνει δόξης,
καί - ἵνα σοι σαφέστερον τό νόημα ποιήσω –
ἐν τέλει ἕξουσιν ἀρχήν καί ἐν ἀρχῇ τό τέλος.
Τόν ὑπερπλήρη νόει μοι ἀνενδεῆ προσθήκης,
τοῦ ἀτελοῦς τό τέλος δέ τούς τρέχοντα μή φθάνειν.
Εἰ γάρ παρέλθῃ οὐρανός ὁ ὁρώμενος οὗτος
καί γῆ καί πάντα τά ἐν γῇ, στοχάσθητι, τί εἶπον˙
ἔσται τόπου κατάληψις, ἔνθα τέλος εὑρήσεις˙
οὐ λέγω σοι σωματικόν, ἀλλά νοΐ ἰσχύσεις
καταλαβεῖν τό πλήρωμα τοῦ ἀσωμάτου κόσμου˙
οὐ κόσμος δέ, ἀλλά ἀήρ ὑπάρχει ὥσπερ πρῴην˙
οὐδέ ἀήρ, ἀλλ᾽ ἄφθεγκτος χῶρος, ὅνπερ τό πᾶν καλοῦσι,
καί ἔστιν ἄβυσσος ἀτέλεστος είς ἅπαν,
ἐξ ἴσης ὅλον πάντοθεν, μερῶν ἐξ ἑκατέρων˙
τοῦτο τό πᾶν πεπλήρωται θεότητος τῆς θείας.
Οἱ οὖν αὐτοῦ μετέχοντες, ἐν αὐτῷ τε οἰκοῦντες, (44)
πῶς ὅλον περιλάβωσιν, ἵνα καί κορεσθῶσιν;
Ἤ πῶς τοῦ τέλους δράξωνται τοῦ ἀτελοῦς, εἰπέ μοι;
Ἀδύνατον καί πάντῃ δέ ἀμήχανον ὑπάρχει˙
οὔτε γάρ ὧδε πέλουσιν ἐν σαρκί τοῖς ἁγίοις,
οὔτε ἐκεῖ ἐν τῷ Θεῷ μεταστᾶσι τοιαύτη
ἔννοια ὅλως ἐν αὐτοῖς ὑπεισελθεῖν ἰσχύει˙
καί γάρ κατακαλύπτονται φωτί τῆς θείας δόξης,
ἐλλάμπονται καί λάμπουσι καί τρυφῶσιν ἐν τούτοις
καί ἴσασιν ὡς ἀληθῶς πάσῃ πληροφορίᾳ,

ὡς ἔσεται ἀτέλεστος ἡ τούτων τελειότης
καί ἡ τῆς δόξης προκοπή ἀέναος ὑπάρξει.
Οἱ δέ Θεοῦ ἐκπίπτονες θαυμάζω, ποῦ καί στῶσιν,
ἀπό τοῦ ὄντος πανταχοῦ ἀφεστηκότες πόρρω,
καί ὄντως φρίκης, ἀδελφοί, θαῦμα μεγάλης γέμον,
δεόμενόν τε λογισμοῦ νοός πεφωτισμένου,
ἵνα καλῶς νοήσειε τοῦτο καί μή ἐμπέσῃ
εἰς αἵρεσιν ὡς ἀπιστῶν Θείου Πνεύματος λόγους.
Ἐντός μέν πάντως τοῦ παντός ὑπάρξουσι καί οὗτοι,
ἔξω τοῦ θείου δέ φωτός καί Θεοῦ ὄντως ἔξω˙
ὥσπερ γάρ οἱ μή βλέποντες λάμποντος τοῦ ἡλίου,
κἄν ὅλοι περιλάμπωνται, ἔξω φωτός τελοῦσιν,
αἰσθήσει θεωρίᾳ τε κεχωρισμένοι τούτου˙
οὕτως ἐστίν ἐν τῷ παντί φῶς τῆς Τριάδος θεῖον
καί μέσον οἱ ἁμαρτωλοί ἐν σκότει καθειργμένοι,
μή βλέποντες, μή αἴσθησιν ὅλως ἔχοντες θείαν,
ἀλλά κατακαιόμενοι αὐτῶν τῇ συνειδήσει
καί καταδικαζόμενοι, ἀπόρρητον τήν θλῖψιν
καί τήν ὀδύνην ἄφθεγκτον ἕξουσιν εἰς αἰῶνας.

Β΄

Τίς ἡ ἐπί τῷ πατρί τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις καί πῶς καθαρθείς εἰς ἄκρον ἡνώθη Θεῷ καί οἷος ἐξ οἵου ἐγένετο, οἱ πρός Θεόν ἐρωτικοί αὐτοῦ λόγοι δηλοῦσιν ἐνταῦθα˙ ὅς καί θεολογῶν λέγει πρός τό τέλος περί ἀγγέλων. (45)

Τίς ἡ ἄμετρος εὐσπλαγνία σου, Σῶτερ;
Πῶς ἠξίωσας μέλος σόν με γενέσθαι,
τόν ἀκάθαρτον, τόν ἄσωτον, τόν πόρνον;
Πῶς ἐνέδυσας στολήν με λαμπροτάτην
ἀπαστράπτουσαν αἴγλην ἀθανασίας
καί φῶς ποιοῦσαν ἅπαντά μου τά μέλη;
Σῶμα γάρ τό σόν, τό ἄχραντον καί θεῖον,
ἀπαστράπτει ὅλον πυρί θεότητός σου
ἀναφυραθέν καί συμμιγέν ἀρρήτως˙
τοῦτο οὖν κἀμοί ἐδωρήσω, Θεέ μου.
Τό γάρ ῥυπαρόν καί φθαρτόν τοῦτο σκῆνος
τῷ παναχράντῳ ἑνωθέν σώματί σου
καί μιγέν τό αἷμά μου τῷ αἵματί σου

ἡνώθην, οἶδα, καί τῇ θεότητί σου
καί γέγονα σόν καθαρώτατον σῶμα,
μέλος ἐκλάμπον, μέλος ἅγιον ὄντως,
μέλος τηλαυγές καί διαυγές καί λάμπον.
Ὁρῶ τό κάλλος, βλέπω τήν λαμπηδόνα,
ἐνοπτρίζομαι τό φῶς τῆς χάριτός σου
καί τό ἄρρητον ἐκπλήττομαι τῆς αἴγλης
(46) καί ἐξίσταμαι κατανοῶν ἑαυτόν˙
ἐκ ποίου οἷος ἐγενόμην, ὤ θαῦμα!
Καί εὐλαβοῦμαι καί ἐμαυτόν αἰδοῦμαι
καί, ὡς σέ αὐτόν, καί τιμῶ καί φοβοῦμαι
καί ἐξαπορῶ, ἐντρεπόμενος ὅλως,
τό ποῦ καθίσω καί τίνι προσεγγίσω
καί ποῦ τά μέλη τά σά προσανακλίνω,
εἰς ποῖα ἔργα, εἰς ποίας ταῦτα πράξεις
ὅλως χρήσωμαι τά φρικτά τε καί θεῖα.
Δός μοι καί λαλεῖν καί πράττειν, ἅπερ λέγω,
ὦ δημιουργέ καί πλαστά καί Θεέ μου!
Εἰ γάρ, ἅ λαλῶ, οὐκ ἐκπληρῶ ἐξ ἔργου,
γέγονα χαλκός ἠχῶν μάτην μεγάλα
καί ἀναισθητῶν πρός τήν ἠχήν τῶν κτύπων˙
ἀλλά μή ἀφῇς μηδέ ἐγκαταλίπῃς,
μηδέ πλανᾶσθαι ἐάσῃς με, Σωτήρ μου,
καί ταλαίπωρον, τόν πτωχόν τε καί ξένον,
τόν μυρία σοι τάλαντα χρεωστοῦντα,
ἀλλ᾽ ὥσπερ πάλαι, καί νῦν πατρῴας πάσης,
πατρός, ἀδελφῶν, μητρός, ἰδίων, ξένων
καί ἄλλων πάντων συγγενῶν τε καί φίλων
ἀπεχώρισας ἁμαρτωλόν με ὄντα
καί πάντων τούτων εὐτελέστερον, Σῶτερ,
καί προσελάβου σαῖς ἀχράντοις ἀγκάλαις
τόν ἀγνώμονα φανέντα τοῖς καλοῖς σου.
Οὕτω καί νῦν με ἐλέησον, οἰκτίρμον,
οὕτω μᾶλλον δέ μειζόνως, ὦ Θεέ μου,
καί σπλαχνίσθητι καί περιφύλαξόν με
καί τοῦ θυμοῦ μου πράϋνον τάς κινήσεις
καί ἱκάνωσον τοῦ μακροθύμως φέρειν
(47) πάντα πειρασμόν καί λύπην τήν τοῦ βίου,
ὅσα ἐμαυτῷ προξενῶ κακοφρόνως,
ὅσα δαιμόνων πειράζει φθονερά φύσις
καί οἱ ἀσθενεῖς τούτων τῶν ἀδελφῶν μου
ἔργῳ μοι, λόγῳ προξενοῦσι˙ φεύ, οἴμοι,

ὅτι τά ἐμά μέλη με δαπανῶσι,
καί ὀδυνῶμαι δι᾽ αὐτά ταῦτα πάλιν.
Ἄγομαι ποσί κεφαλή λαχών εἶναι,
καί γυμνοποδῶ καί ἀκάνθαις κεντοῦμαι
καί σφόδρα ἀλγῶ τήν ὀδύνην μή φέρων˙
τοῖς ἔμπροσθεν εἷς τῶν ἐμῶν ποδῶν βαίνει
καί εἰς τοὐπίσω στρέφεται πάλιν ἄλλος˙
ἔνθεν κἀκεῖθεν σύρουσιν, ἕλκουσί με
καί περισκελίζομαι καί πίπτω κάτω.
Ἀκολουθεῖν οὖν οὐκ ἰσχύω τοῖς πᾶσι˙
τό κεῖσθαι κακόν καί τό ὁδεύειν οὕτως
χεῖρον πέλει τοῦ κεῖσθαι, ὡς δεινόν ὄντως,
ὡς πάσας ἄλλας συμφοράς ὑπερβαῖνον.
Κύριε, δός μοι κατάνυξιν καί πένθος
ἀξίωσον ἐν τῷ σκότει τοῦ βίου,
ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τε, τῷ τῆς λύπης χωρίῳ
ἐκδουλεῦσαί σοι καί καλῶς θεραπεῦσαι
καί τάς ἁγίας ἐντολάς σου φυλάξαι.
Εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ζῆν δέδωκάς μοι
καί γινώσκειν σε καί προσκυνεῖν, Θεέ μου˙
τοῦτο γάρ ζωή, τό σέ γινώσκειν μόνον
Θεόν, κτίστην τε καί ποιητήν ἁπάντων,
ἀγέννητον, ἄκτιστον, ἄναρχον, μόνον,
καί τό σόν υἱόν ἀπό σοῦ γεννηθέντα,
καί ἐκπορευτόν τό Πανάγιον Πνεῦμα,
τήν πανύμνητον τριαδικήν μονάδα,
ἥν τό προσκυνεῖν εὐσεβῶς καί λατρεύειν
(48) ὑπέρ δόξαν ἅπασαν ἄλλην ὑπάρχει,
κἄν ἐπίγειον, κἄν οὐράνιον εἴπῃς.
Τί γάρ ἀγγέλων, τί δέ τῶν ἀρχαγγέλων,
κυριοτήτων, Χερουβίμ, Σεραφίμ τε
καί πασῶν ἄλλων στρατιῶν οὐρανίων
ὑπάρχει δόξα ἤ φῶς ἀθανασίας
ἤ χαρά ἤ ἔλλαμψις ζωῆς ἀΰλου,
εἰ μή τό ἕν φῶς τῆς Ἁγίας Τριάδος
διαιρούμενον τρισσῶς ἀδιαιρέτως,
ὅ ἕν ὑπάρχει ἐν τρισί χαρακτῆρσι,
γινωσκόμενον ἀγνώστως, ὅσον θέλει;
Οὐδέ γάρ ἐνδέχεται κτίσμα τόν κτίστην
οὕτω γινώσκειν ἤ νοΐ βλέπειν ὅλον,
ὡς αὐτός οἶδεν ἑαυτόν κατά φύσιν˙
κατά χάριν δέ βλέπουσι καί νοοῦσιν

ἄγγελοι πάντες καί πᾶσα κτιστή φύσις,
οὐ καταλαμβάνοντες, ἀλλά νοοῦντες,
καθό γνωσθῆναι ἤ φανῆναι θελήσει
τοῖς τυφλοῖς τό φῶς ἤ καί βλέπουσι πάντως˙
καί γάρ ὀφθαλμός χωρίς φωτός οὐ βλέπει,
ἀλλά καί ὁρᾶν ἐκ τοῦ φωτός λαμβάνει,
ὅτι παρ᾽ αὐτοῦ καί ἐδημιουργήθη.
Κἄν ἀσώματον, κἄν ἐνσώματον εἴπῃς,
εὑρήσεις πάντα Θεόν πεποιηκότα.
Τά ἐν οὐρανοῖς εἴ τι δι᾽ ἄν καί ἀκούσῃς,
τά ἐπί τῆς γῆς καί τά ἐν ταῖς ἀβύσσοις,
καί τούτων πάντων μία ζωή καί δόξα,
μία ἔφεσις καί μία βασιλεία,
πλοῦτος, χαρά, στέφανος, νῖκος, εἰρήνη
καί πᾶσα εὐπρέπεια ὑπάρχει ἄλλη,
ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀρχῆς καί αἰτίας,
ὅθεν παρήχθη καί γεγόνασι πάντα.
(49) Τοῦτο σύστασις τῶν ἄνω καί τῶν κάτω,
τοῦτο ἡ τάξις πάντων τῶν νοουμένων,
τοῦτο δούλωσις πάντων τῶν ὁρωμένων,
τοῦτο ἔσχον ἄγγελοι στάσιν βεβαίαν
προσλαβόμενοι γνῶσιν καί φόβον πλείω,
ὅτει πίπτοντα τόν Σατανᾶν ἑώρων
καί τούς σύν αὐτῷ ὑπαχθέντας οἰήσει˙
ὅσοι γάρ μόνον ἐπελάθοντο τούτου
καί κατέπεσον ἐπάρσει δουλωθέντες,
ὅσοι δέ τοῦτο πάλιν εἶχον εἰς γνῶσιν,
ἐκουφίζοντο φόβῳ καί τῇ ἀγάπῃ,
προσκολλώμενοι τῷ ἑαυτῶν Δεσπότῃ.
Ὅθεν ἡ ἐπίγνωσις τῆς δεσποτείας
καί τήν προσθήκην τῆς ἀγάπης ἐποίει,
ὅτι καί πλείω τήν ἀστράπτουσαν αἴγλην
καί τρανοτέραν ἑώρων τῆς Τριάδος,
καί τοῦτο πάλιν πᾶσαν ἔννοιαν ἄλλην
ἀπεκρούετο καί ἀτρέπτους ἐποίει
τούς τρεπτήν φύσιν τό κατ᾽ ἀρχάς λαβόντας,
ἐν τῷ ὕψει μένοντας τῶν οὐρανίων.

Γ΄.

Τίς ὁ μοναχός καί καί τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία˙ καί εἰς οἷον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατήρ θεωρίας ἀνῆλθεν.

Μοναχός, ὅστις ἀμιγής ἐστι κόσμῳ
καί ἀενάως ὁμιλεῖ Θεῷ μόνῳ,
βλέπων βλέπεται, φιλῶν φιλεῖται
καί γίνεται φῶς λαμπόμενος ἀρρήτως˙
δοξαζόμενος δοκεῖ πλέον πτωχεύειν
καί προσοικειούμενος ὡς ξένος πέλει.
Ὢ ξένου πάντῃ θαύματος καί ἀφράστου!
Διά πλοῦτον ἄπειρον ὑπάρχω πένης
καί μηδέν ἔχειν δοκῶ πολύ κατέχων
καί λέγω˙ Διψῶ διά πλῆθος ὑδάτων
καί τίς μοι δώσει, ὅπερ ἔχω πλουσίως,
καί ποῦ εὑρήσως, ὅν ὁρῶ καθ᾽ ἑκάστην;
Πῶς δέ κρατήσω, ὅ ἐντός μου ὑπάρχει
καί ἔξω κόσμου, οὐ γάρ βλέπεται ὅλως;
Ὁ ἔων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω
νοῶν ἀληθῶς ῥήματα ἀγραμμάτου.

Δ΄.

Διδασκαλία εἰς μοναχούς ἄρτι ἀποταξαμένους κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ˙ καί περί τοῦ, ὁποίαν τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρός τόν ἴδιον πατέρα. (51)

Ἄφες κόσμον ἄπαντα καί τούς ἐν κόσμῳ˙
μόνον προσλαβοῦ τό μακάριον πένθος.
Θρήνησον μόνα τά κακῶς σοι πραχθέντα,
ὅτι ταῦτά σε τοῦ ποιητοῦ τῶν ὅλων
ἀπεστέρησαν, Χριστοῦ καί τῶν ἁγίων.
Μηδενός ἄλλου φροντίσῃς ἐκτός τούτου,
ἀλλά καί τό σῶμά σου ὡς ξένον ἔχε
καί κάτω βλέπε ὡς κατακεκριμένος
καί τήν ἐπί θάνατον ὁδόν βαδίζων
στέναζε ἀεί ἐκ βάθους τῆς καρδίας
Καί τό πρόσωπον μόνοις δάκρυσι πλῦνε.
Τούς δέ πόδας σου, τούς εἰς κακά δραμόντας

μή θελήσῃς ὕδατι νίψαι μηδόλως,
ναί δή, καί τάς χεῖράς σου συνεσταλμένας ἔχε˙
ταύτας ἀναιδῶς πρός Θεόν μή ἐκτείνῃς,
ἅς πολλάκις ἥπλωσας είς ἁμαρτίαν.
Κράτει προπετοῦς, ὅση δύναμις, γλώσσης
-εὐχερής καί γάρ αὕτη πρός ἁμαρτίαν -,
ἐπεί δι᾿ αὐτῆς μόνης καί τῶν μεγάλων
πολλοί ἀπεσφάλησαν ὁδοῦ εὐθείας
καί ἀπώλεσαν οὐρανῶν βασιλείαν.
(52) Ταύτης δέ πρῶτον φράξον τάς ἀκοάς σου,
ἀκούειν μηδέν τῶν αἰσχρῶν καί ματαίων,
καί τότε ἴσως κυριεύσεις καί ταύτης.
Ἄκουε μόνας πατρός σου νουθεσίας,
ποιοῦ ταπεινάς πρός αὐτόν ἀποκρίσεις
καί ὡς τῷ Θεῷ λέγε τούς λογισμούς σου
μέχρι προσβολῆς καί μηδέν ἀποκρύψῃς.
μηδέ τι πράξῃς ἄνευ γνώμης τῆς τούτου,
μηδέ κοιμηθῇς μήτε φάγῃς ἤ πίῃς.
Καί ὅτε ταῦτα φυλάξῃς ἐπί χρόνοις,
μηδέν δοκήσῃς μέγα κατωρθωκέναι˙
καί γάρ ἔσπειρας ἔν ἱδρῶτι καί κόπῳ,
οὔπω δέ καρπόν τῶν σῶν πόνων ἐδρέψω.
Μή οὖν πλανηθῇς ἤ δόξῃς εὑρηκέναι,
πρίν ἤ ὀφθαλμούς ψυχικούς ἐπικτήσῃ
καί σῆς καρδίας καθαρθῶσι τά ὦτα
τοῖς δάκρυσί σου ἐκπλυθέντα τοῦ ῥύπου
καί πνευματικῶς βλέπειν τε καί ἀκούειν
καί ἀλλοτριοῦσθαι ὅλας αἰσθήσεις ἄρξῃ,
καί γάρ θεάσῃ πολλά τῶν ἀνεκφράστων
καί ἀκούσεις πλείονα πανεξαισίως,
ἅ οὐ δυνήσῃ τῇ γλώσσῃ σου λαλῆσαι.
Φρικτόν οὖν θαῦμα πνευματικῶς ἀκούειν,
καί τό οὕτως βλέπειν δέ θαῦμα θαυμάτων!
Οὐδέν σαρκικόν ἐννοεῖ ποτε ὁ τοιοῦτος,
πατεῖ δέ τήν γῆν ὡς εἰς ἀέρα βαίνων,
πάντα τε ὁρᾷ μέχρι καί τῶν ἀβύσσων
καί κατανοεῖ τά ποιήματα πάντα,
γνωρίζει Θεόν, ἐκπλήττεται τῷ φόβῳ
καί ὡς ποιητήν προσκυνεῖ καί δοξάζει˙
μέγα τό γνωρίσαι δέ τήν δεσποτείαν,
(53) κἄν πάντες νομίζωσι τοῦτο εἰδέναι,
ἀπατῶνται δέ πλεῖστοι, μή ἀμφιβάλλῃς!

Τοῦτο ἴσασιν οἱ φωτισθέντες,
οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες, ὤ τῆς δεινῆς ἀγνοίας,
σκοτεινότεροί εἰσι καί τῶν δαιμόνων.
Ἀλλ᾽ ὦ Κύριε καί Κτίστα τῶν ἁπάντων,
ὅς ἐποίησας ζῷον θνητόν ἐκ γῆς με
καί ἐτίμησας χάριτι ἀθανάτῳ
καί ζῆν δέδωκας καί λαλεῖν καί κινεῖσθαι
καί δοξάζειν σέ, τόν Δεσπότην τῶν ὅλων,
αὐτός, Δέσποτα, δός μοι τῷ ταλαιπώρῳ
καί προσπίπτειν σοι καί αἰτεῖν τό συμφέρον.
Ἀγνοῶ καί γάρ, πῶς παρήχθην ἐν κόσμῳ
καί τί τά τῇδε, ἅ νομίζουσιν εἶναι˙
τίς ἡ ὅρασις ἡ ἐμή, ὦ Θεέ μου,
τί δέ τά ὁρώμενα, εἰπεῖν οὐκ ἔχω,
πῶς ἐματαιώθημεν ἄνθρωποι πάντες
καί κρίσιν ὀρθήν οὐκ ἔχομεν τῶν ὄντων.
Χθές ἦλθον πάντως καί αὔριον ὑπάγω
καί εἶναι δοκῶ ἀθάνατος ἐνταῦθα.
Ἔχειν σε Θεόν ὁμολογῶ τοῖς πᾶσιν,
ἀρνοῦμαι δέ σε τοῖς ἔργοις καθ᾽ ἑκάστην˙
διδάσκομαί σε ποιητήν εἶναι πάντων,
ἄνευ δέ σοῦ βιάζομαι πάντα ἔχειν.
Σύ βασιλεύεις τῶν ἄνω καί τῶν κάτω
κἀγώ μόνος σοι ἀντιπίπτειν οὐ φρίσσω˙
δός τῷ ἀπόρῳ, δός μοι τῷ παναθλίῳ
πᾶσαν ἀπορρίψασθαι ψυχῆς κακίαν,
ἥν φυσίωσις, ἥν ἔπαρσις ματαία
συνθλῶσιν ἅμα καί συντρίβουσιν, οἴμοι!
Δός ταπείνωσιν, δός χεῖρα βοηθείας
καί καθάρισον τόν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου
(54) καί παράσχου μοι δάκρυα μετανοίας,
δάκρυα πόθου, δάκρυα σωτηρίας,
δάκρυα καθαίροντα ζόφον νοός μου
καί λαμπρόν με ἄνωθεν ἀποτελοῦντα,
τόν ὁρᾷν σε θέλοντα, τό φῶς τοῦ κόσμου,
τό φῶς τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ ἀθλίου,
καί καρδίαν γέμουσαν κακῶν τοῦ βίου
ἔχοντος πολλῶν ἐκ θλίψεων καί φθόνου
τῶν δραματουργῶν τῆς ἐμῆς ἐξορίας
ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, τῶν ἐμῶν εὐεργετῶν,
τῶν δεσποτῶν μου, τῶν ἐμῶν ὄντως φίλων,
οἷς ἀντί κακῶν δός ἀγαθά, Χριστέ μου,

τά αἰώνια, τά καί πλούσια καί θεῖα,
ἅ ἡτοίμασας εἰς αἰῶνας αἰώνων
τοῖς σέ ποθοῦσι καί φιλοῦσιν ἐκθύμως.

Ε΄.

Ἀλφάβητος τοῦ αὐτοῦ κατά στοιχεῖον διπλοῦς προτρέπων καί ὁδηγῶν εἰς τελειότητα βίου ἀναδραμεῖν τόν ἄρτι ἀπό τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα. (55)

Ἀρχήν ποιήσας Χριστόν καί θερμήν πίστιν
οὕτως ἀναχώρησον ἀπό τοῦ κόσμου.
Βάδιζε φεύγων συγγενεῖς τε καί φίλους,
τοῦτο γάρ ὠφέλιμον τοῖς ἀρχαρίοις.
Γυμνός πρόσελθε τῶν ὑλῶν τῷ ἀΰλῳ,
οὐδέν μεῖζον εὑρήσεις εἰς συμμαχίαν.
Δειλίαν πᾶσαν ἀπό σοῦ ἀπορρίψας,
πρός δυνατόν γάρ προσέφυγες Δεσπότην.
Ἐλπίδα μᾶλλον προσλαβών ἀδιστάκτως,
καί γάρ κήδεται τῶν μικρῶν στρουθίων.
Ζυγόν βάστασον τόν ἐλαφρόν Κυρίου,
πολλή ἡ ἀντίδοσις γάρ τῶν μελλόντων.
Ἡμᾶς βροτούς ἅπαντας σῴζοντας δῶρον,
καί γάρ ἠγοράσθημεν αἵματι θείῳ˙
θεούς δεικνύντα δυνάμει τοῦ καλοῦντος,
τοῦτο γάρ ἡ σάρκωσις ἡ τοῦ Δεσπότου,
ἵν᾽ ἔργῳ γνῷς τῶν ἔργων τάς ἐκβάσεις˙
τό πάντων θαυμαστότερον τῶν ὁρωμένων!
Καλόν σοι κέρδος ἐκκοπή θελημάτων,
μάρτυρα δεικνύει σε τῇ συνειδήσει.
(56) Λόγους πατρός σου καί πρστάγματα πρᾶττε,
ὁδηγοῦσι γάρ τήν ὁδόν ἀπροσκόπως
μέχρι θανάτου˙ ὕψος γάρ τοῦτο μέγα!
Θεός φαίνεται διά σέ τοῦτο πρᾶξας.
Νόμιζε εἶναι εὐτελέστερος πάντων,
τοῦτο πρῶτόν σε ποιεῖ τῆς βασιλείας,
ξένος τε πτωχότερος, ταπεινότερος ἄλλων˙
μεγάλα ὄντως, εἰ ταῦτα κατορθώσῃς.
Ὅλος ὑπάρξῃς μιμητής τοῦ Δεσπότου,
τί δέ ὑπάρχει ἀγαθότερον τούτου;
Πάντα κατορθοῖ τό πενθεῖν καθ᾽ ἑκάστην,

γλυκύ γάρ τοῦτο ὑπέρ βρῶσιν καί πόσιν
ῥεόντων καί ἑστώτων διδάσκον γνῶσιν˙
ἀφιστᾷ γάρ πρότερον παντός τοῦ κόσμου.
Σιωπήν ἄσκει, τήν φυλάττουσαν ταῦτα,
ῥίζας κόπτει γάρ ἀνωφελεῖς παντοίας.
Τήν μνήμην ἔχει πάντοτε τοῦ θανάτου˙
αὕτη γάρ πρόξενος ταπεινώσεως πέλει˙
Ὑφ᾽ ὧν καθαρθείς καί αὐγασθείς καρδίαν
ὤ τοῦ θαύματος τοῦ ζητουμένου πᾶσι
φῶς ἀξιωθῇς ἰδεῖν καλῶς τό θεῖον,
βέλος γάρ ἐστιν ἄϋλον ἐξ ἀΰλου˙
Χριστός δέ ἐστιν ἡ τελεία ἀγάπη,
ὁ ἔχων αὐτήν θέσει Θεός ὑπάρχει,
ψυχάς φωτίζων τάς αὐτόν ἐκζητούσας˙
αὗται μόναι ζήσονται, μηδείς πλανάσθω!
Ὦ θεοποιός ἀγάπη, Θεός οὖσα!
Ἔκπληξις τοῦτο καί δυσεύρετον πρᾶγμα.

ΣΤ΄.

Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ τόν πρός Θεόν αὐτοῦ ἐντεῦθεν δεικνύοντα ἔρωτα. (57)

Πῶς καί πῦρ ὑπάρχεις βλύζον,
πῶς καί ὕδωρ εἶς δροσίζον,
πῶς καί καίεις καί γλυκαίνεις,
πῶς φθοράν ἐξαφανίζεις;

Πῶς θεούς ποιεῖς ἀνθρώπους,
πῶς τό σκότος φῶς ἐργάζῃ,
πῶς ἀνάγεις ἐκ τοῦ ᾅδου,
πῶς θνητούς ἐξαφθαρτίζεις;

Πῶς πρός φῶς τό σκότος ἕλκεις,
πῶς τήν νύκτα περιδράσσῃ,
πῶς καρδίαν περιλάμπεις,
πῶς με ὅλον μεταβάλλεις;

Πῶς ἑνοῦσαι τοῖς ἀνθρώποις,
πῶς υἱούς Θεοῦ ἐργάζῃ,
πῶς ἐκκαίεις σου τῷ πόθῳ,

πῶς τιτρώσκεις ἄνευ ξίφους;

Πῶς ἀνέχῃ, πῶς βαστάζεις,
πῶς εὐθύς οὐκ ἀποδίδως,
πῶς ὑπάρχων ἔξω πάντων
βλέπεις πάντων τά πρακτέα;

(58) Πῶς μακράν ἡμῶν τυγχάνων
καθορᾷς ἑκάστου πρᾶξιν;
Δός ὑπομονήν σοῖς δούλοις,
μή καλύψῃ τούτους θλῖψις!

Ζ΄.

Ἔντευξις τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεόν˙ καί ὅπως Θεῷ συναπτόμενος καί δόξαν Θεοῦ ὁρῶν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο. (59)

Πῶς σε ἐντός μου προσκυνῶ, πῶς δέ μακράν σε βλέπω,
πῶς ἐν ἐμοί κατανοῶ, ἐν οὐρανῷ δ᾽ ὁρῶ σε;
Σύ μόνος οἶδας, ὁ ποιῶν ταῦτα καί λάμπων ὥσπερ
ἥλιος ἐν καρδίᾳ μου, τῇ ὑλικῇ, ἀΰλως.
Ὁ διαυγάσας μοι τό φῶς τῆς δόξης σου, Θεέ μου,
διά τοῦ ἀποστόλου σου καί μαθητοῦ καί δούλου,
τοῦ παναγίου Συμεών, αὐτός καί νῦν μοι λάμψον
καί δίδαξον ἐν Πνεύματι ὕμνους ἐκείνῳ ᾆσαι,
καινούς ὁμοῦ καί παλαιούς, θείους καί κεκρυμμένους,
ἵν᾽ ἐξ ἐμοῦ θαυμαστωθῇ ἡ γνῶσίς σου, Θεέ μου,
καί ἡ σοφία ἡ πολλή παραδειχθῇ μειζόνως˙
καί πάντες σε αἰνέσουσιν ἀκούσαντες, Χριστέ μου,
ὅτι καιναῖς ἐγώ λαλῶ γλώσσαις τῇ χάριτί σου.
Ἀμήν, γένοιτο, Κύριε, κατά τό θέλημά σου.
Ἐγώ πονῶ, ἐγώ ἀλγῶ τήν ταπεινήν ψυχήν μου,
ὅταν φανῇ ἐντός αὐτῆς λάμψαν τρανῶς τό φῶς σου˙
ὁ πόθος πόνος παρ᾽ ἐμοί καί καλεῖται καί ἔστιν.
Ἄλγος τῷ μή ἰσχύειν με ὅλον περιλαβεῖν σε
καί κορεσθῆναι, ὡς ποθῶ, ὑπάρχει μοι καί στένω˙
ὅμως ὅτι καί βλέπω σε, ἀρκετόν μοι καί τοῦτο
καί δόξα ἔσται καί χαρά καί στέφος βασιλείας,
(60) καί ὑπέρ πάντα τά τερπνά καί ποθεινά τοῦ κόσμου˙
τοῦτο καί τῶν ἀγγέλων με ὅμοιον ἀποδείξει,

ἴσως καί μείζοντα αὐτῶν, Δέσποτά μου, ποιήσει.
Εἰ γάρ ἀόρατος αὐτοῖς ὑπάρχεις τῇ οὐσίᾳ,
τῇ φύσει τε ἀπρόσιτος, ἐμοί δέ καθορᾶσαι,
πάντως καί τῇ τῆς φύσεώς σου μίγνυσαί μοι οὐσία˙
οὐ γάρ διΐσταται τά σά, οὐ τέμνονται δέ ὅλως,
ἀλλ᾽ ἡ φύσις οὐσία σου καί ἡ οὐσία φύσις.
Τῆς οὖν σαρκός σου μετασχών τῆς φύσεως μετέχω
καί τῆς οὐσίας ἀληθῶς τῆς σῆς μεταλαμβάνω,
συγκοινωνός θεότητος, ἀλλά καί κληρονόμος
γινόμενος ἐν σώματι, μείζων τῶν ἀσωμάτων
ὑπολαμβάνω, γίνομαι υἱός Θεοῦ, ὡς εἴπας,
οὐ πρός ἀγγέλους, πρός ἡμᾶς δέ, θεούς οὕτω καλέσας˙
Ἐγώ εἶπα˙ Θεοί ἐστε καί υἱοί Ὑψίστου πάντες.
Δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου καί τῇ οἰκονομίᾳ,
ὅτι ἄνθρωπος γέγονας Θεός ὤν κατά φύσιν,
ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως τε μείνας τοῦτο κἀκεῖνο
καί θεόν με πεποίηκας, βροτόν ὄντα τήν φύσιν,
θέσει καί χάριτι τῇ σῇ διά τοῦ Πνεύματός σου
τά διεστῶτα ὡς Θεός παραδόξως ἑνώσας.

Η΄.

Τίσι Θεός ἐμφανίζεται καί τίνες ἐν ἕξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. (61)

Πῶς βλέπεις κεκρυμμένος ὤν, πῶς ἐφορᾷς τά πάντα,
πῶς οὐχ ὁρᾶσαι παρ᾽ ἡμῶν, ἡμᾶς ὁρᾷς δέ πάντας;
Ἀλλ᾽ οὐχί πάντας, οὕς ὁρᾷς, καί γινώσκεις, Θεέ μου,
ἀλλά τούς ἀγαπῶντάς σε μόνους φιλῶν γινώσκεις
καί κατ᾽ ἐξαίρετον αὐτοῖς σεαυτόν ἐμφανίζεις˙
ἥλιος κεκρυμμένος ὤν πάσῃ βροτείᾳ φύσει
ἐξανατέλλεις ἐν τοῖς σοῖς, ὁρᾶσαι παρ᾽ ἐκείνων,
καί ἀνατέλλουσιν ἐν σοί οἱ πρίν ἐσκοτισμένοι
πόρνοι, μοιχοί καί ἄσωτοι, ἁμαρτωλοί, τελῶναι.
Μετανοοῦντες γίνονται υἱοί φωτός σου θείου˙
τό φῶς δέ φῶς πάντως γεννᾷ, φῶς οὖν καὐτοί τελοῦσι,
τέκνα Θεοῦ, ὡς γέγραπται, θεοί τε κατά χάριν.
Ὅσοι καλῶς φυλάξουσι τάς θείας ἐντολά σους,
ὅσοι κόσμον ἀρνήσονται τόν μάταιον καί πλάνον,
ὅσοι γονεῖς καί ἀδελφούς μισήσουσιν ἀμίσως,
ὡς ξένους ἡγησάμενοι τῷ βίῳ παροδίτας,
ὅσοι γυμνοί γενήσονται πλούτου τε καί χρημάτων

καί τήν προσπάθειαν αὐτῶν ἀρνήσονται εἰς ἅπαν,
ὅσοι τήν δόξαν τήν κενήν, ἀνθρώπων τούς ἐπαίνους,
ἀπό ψυχῆς βδελύξονται διά τήν τῶν ἄνω δόξαν,
(62) ὅσοι θέλημα ἴδιον ἐξέκοψαν τελείως
καί ὡς ἄκακα πρόβατα ἐγένοντο τοῖς ποιμέσιν,
ὅσοι νεκροί τῷ σώματι πρός πᾶσαν κακήν πρᾶξιν
γεγόνασιν ἱδρώσαντες εἰς ἀρετῶν τούς πόνους
καί μόνῳ τῷ θελήματι ζῶντες τοῦ κυβερνήτου,
ὑπακοῇ νεκρούμενοι, ζωούμενοί τε αὖθις,
ὅσοι τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ καί μνήμῃ τοῦ θανάτου
καθ᾽ ἑκάστην δακρύουσι νύκτα τε καί ἡμέραν
καί νοερῶς προσπίπτουσι τοῖς ποσί τοῦ Δεσπότου
ἔλεος ἐξαιτούμενοι καί ἄφεσιν σφαλμάτων˙
οὗτοι ἐν ἕξει γίνονται τοῦ καλοῦ διά πάσης
τῆς ἐργασίας τῶν καλῶν θρηνοῦντες καθ᾽ ἑκάστην
καί ἐπιμόνως κρούοντες ἔλεος ἐπισπῶνται.
Οὗτοι δεήσεσι συχναῖς, φωναῖς τε ἀλαλήλοις
καί τῶν δακρύων ταῖς ῥοαῖς ψυχήν ἐκκαθαίρουσι˙
καθαιρομένην δέ αὐτήν βλέποντες οἱ τοιοῦτοι
πῦρ πόθου προσλαμβάνονται καί πῦρ ἐπιθυμίας,
τοῦ τέλεον θεάσασθαι ταύτην ἐκκαθαρθεῖσαν.
Ἐπεί δέ τέλος τοῦ φωτός εὑρεῖν ἀδυνατοῦσιν,
ἀτέλεστος ἡ κάθαρσις ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις˙
ὅσον γάρ καθαρθήσομαι καί λαμπρυνθῶ, ὁ τάλας,
ὅσον δ᾽ ἄν καί ὀφθήσεται τό καθαῖρόν με Πνεῦμα,
ἀρχή μοι πάντοτε δοκεῖ καί καθαρμοῦ καί θέας.
Ἐν ἀορίστῳ γάρ βυθῷ, ἐν ἀμετρήτῳ ὕψει
τίς ἐφευρεῖν δυνήσεται μεσότητα ἤ τέλος;
Οἶδα, ὅτι πολύ ἐστι, τό δέ ποσόν οὐκ οἶδα˙
ἐπιθυμῶ τοῦ πλείονος καί πάντοτε στενάζω,
ὅτι ὀλίγον τό δοθέν, εἰ καί πολύ ἡγοῦμαι,
πρός τό ὑπονοούμενον μακρόθεν μου τυγχάνειν,
ὅπερ ὁρῶν ἐπιθυμῶ, καί δοκῶ μηδέν ἔχειν,
μή ὅλως αἰσθανόμενος τοῦ δοθέντος μοι πλούτου.
Ὅτι ὁρῶ τόν ἥλιον, οὐ λογίζομαι τοῦτο˙
(63) καί πῶς; Ἄκουσον, πίστευσον, ὅπερ ἐγώ πανθάνω˙
γλυκύς ἐστιν ὁ ἥλιος, ἀρρήτως ἐν αἰσθήσει
ἕλκων εἰς πόθον τήν ψυχήν ἀνέκφραστον καί θεῖον.
Ὁρῶσα αὕτη φλέγεται καί καίεται τῷ πόθῳ
καί ὅλον τό φαινόμενον κατασχεῖν ἔνδον ταύτης
θέλει, ἀλλά οὐ δύναται καί λυπεῖται ἐν τούτῳ
καί οὐ λογίζεται καλόν ἤ ὁρᾶν ἤ πανθάνειν.

Ὅτε οὖν ὁ ὁρώμενος ἀχώρητος ὤν πᾶσιν,
ἀπρόσιτος ἐπαληθῶς θελήσει ἐλεῆσαι
τήν τεθλιμμένην μου ψυχήν καί τεταπεινωμένην,
αἴφνης, οἷος ὁρᾶταί μοι πρό προσώπου ἐκλάμπων,
τοιοῦτος ὅλος ἐν ἐμοί ὁρᾶται ἐξαστράπτων
καί ὅλος ὅλης με χαρᾶς, πάσης ἐπιθυμίας
ἐμπιπλᾷ καί γλυκύτητος, τόν ταπεινόν, τῆς θείας˙
ἀθρόα ἡ μεταβολή, ἡ ἀλλοίωσις ξένη,
τό ἐν ἐμοί τελούμενον ἀνέκφραστον τυγχάνει.
Εἰ γάρ τοῦτον τόν ἥλιον, ὅνπερ πάντες ὁρῶμεν,
ἔνδον ἐν τῇ καρδίᾳ τις ἔβλεψε κατελθόντα
καί ὅλον ἐνοικήσαντα καί λάμποντα ὡσαύτως,
οὐχί νεκρός τῷ θαύματι καί ἄφωνος ὑπῆρξε,
καί πάντες ἐξεπλάγησαν οἱ τοῦτον κατιδόντες;
Ὁ δέ τόν τούτου ποιητήν ὁρῶν φωστῆρος δίκην
ἐντός αὐτοῦ ἐκλάμποντα, ἐνεργοῦντα, λαλοῦντα,
πῶς ἄν οὐκ ἐκπλαγήσεται βλέπων, πῶς ἄν οὐ φρίξει,
πῶς ἄν οὐκ ἀγαπήσειε τόν τήν ζωήν διδόντα;
Ἄνθρωποι τούς ὁμοίους αὐτοῖς ἀνθρώπους ἀγαπῶσιν,
ὅταν τῶν ἄλλων πλέον τι δοκῶσιν ὑπερέχειν˙
τόν δέ τῶν πάντων ποιητήν, τόν ἀθάνατον μόνον,
τόν πᾶσι πάντα δυνατόν τίς ἰδών οὐ ποθήσει;
Ἐξ ἀκοῆς πιστεύσαντες ἠγάπησαν οἱ πλείους
καί δι᾽ αὐτόν ἀπέθανον οἱ ἅγιοι καί ζῶσιν˙
οἱ δέ καί θέας τῆς αὐτοῦ καί φωτός μετασχόντες,
(64) γνωσθέντες καί γνωρίσαντες αὐτόν, πῶς μή ποθοῦσιν;
Εἰπέ, πῶς οὐ πενθήσουσι δι᾽ αὐτόν ἀενάως,
πῶς οὐ καταφρονήσουσι κόσμου καί τῶν ἐν κόσμῳ;
Πῶς δέ οὐκ ἀπαρνήσονται πᾶσαν τιμήν καί δόξαν,
ὑπέρ τήν δόξαν τήν ἐν γῇ, ὑπέρ πᾶσαν τιμήν δέ
γενόμενοι, τόν ἔξω γῆς, ἔξω τῶν ὁρωμένων πάντων,
μᾶλλον δέ τόν ποιήσαντα τά ὁρώμενα πάντα,
ναί δή καί τά ἀόρατα, ποθήσαντες Δεσπότην
καί δόξαν τήν ἀθάνατον εὑρόντες καί λαβόντες
καί ἔχοντες ἀνελλιπῶς πᾶν ἀγαθόν ἐκεῖθεν,
ἀλλά καί πᾶσαν ἔφεσιν, πᾶσαν ἐπιθυμίαν
τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, τῶν πραγμάτων τῶν θείων;
Ἐξ αὐτῆς κατεπλούτησαν πηγῆς τῆς ἀειζώου,
ἧς κορεσθῆναι, Δέσποτα, δός καί ἡμῖν πλουσίως
καί πᾶσι τοῖς ζητοῦσί σε καίποθοῦσιν ἐκθύμως,
ὡς ἄν τρυφήσωμεν καὐτοί μετά τῶν σῶν ἁγίων

τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀμήν.

Θ΄.

Ὅτι ὁ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονώς ὑπό τοῦ φωτός καί τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἁρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μή βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ᾽ αὐτῶν. (65)

Αἴ, αἴ, Θεέ, Κύριε, παντοκράτορ!
Τίς χορτασθῇ σου τοῦ ἀοράτου κάλλους,
τίς ἐμπλησθῇ σου τῆς ἀκαταληψίας;
Τίς ἀξίως προρευθῇ τῶν ἐντολῶν σου
καί τό φῶς θεάσεται τοῦ σοῦ προσώπου
μέγα, θαυμαστόν, μή χωρούμενον ὅλως
ἐν τούτῳ τῷ βαρεῖ καί σκοτεινώδει κόσμῳ,
τό τόν ὁρῶντα ἀφαιρούμενον κόσμου
μετά σώματος, ὤ μυστηρίου ξένου!
Τίς ὁ τό τεῖχος παρελθών τῆς σαρκός αὐτοῦ,
τίς ὁ διαβάς τῆς φθορᾶς τό γνοφῶδες
καί κόσμον πάντα καταλείψας ἐκρύβη;
Βαβαί γνώσεως καί λόγων εὐτελείας!
Ποῦ γάρ ἐκρύβη ὁ τόν κόσμον περάσας
καί πάντων ἔξω γενόμενος, ὧν βλέπει;
Λέγε, σοφία σοφῶν ἠθετημένη,
ἵνα μή λέγω, Θεῷ μεμωραμένη,
ὡς φησί Παῦλος καί πᾶς τις Θεοῦ δοῦλος.
Οὗτος ἐπιθυμιῶν ἀνήρ τῶν τοῦ Πνεύματος,
οὗτος σώματι σώμασι πλησιάζων
(66) δύναται τῷ πνεύματι ἅγιος εἶναι˙
ἔξω γάρ κόσμου καί τῶν σωμάτων τούτων
οὐδέ ὄρεξίς ἐστι σαρκικοῦ πάθους,
ἀλλ᾽ ἀπαθειά τις. Ὁ ταύτην φιλήσας
καί ἐκ τοῦ φιλήματος ζωήν κερδήσας,
εἰ γάρ καί βλέπεις δῆθεν ἀσχημονοῦντα
καί πρός τήν πρᾶξιν ὥσπερ αὐτομολοῦντα,
νεκρόν τό σῶμα γίνωσκε τοῦτο πράττειν!
Οὐ λέγω δίχα ψυχῆς, δι᾽ ἧς κινεῖται,
ἀλλά τῆς κακῆς ἐκτός ἐπιθυμίας˙
ἡ γάρ ἡδονή τῆς καλῆς ἀπαθείας
καί τό ἐξ αὐτῆς φιλοῦν με φῶς ἀρρήτως

ὅλον μου τόν νοῦν ἐξιστῶν ἀφαρπάζει
καί γυμνόν αὐτόν κρατοῦν χειρί ἀΰλῳ
πεσεῖν οὐκ ἐᾷ τῆς αὐτοῦ με ἀγάπης
ἤ ἐννοῆσαι λογισμόν ἐμπαθείας,
ἀλλά κατασπάζεται ἀδιαλείπτως
καί τήν ψυχήν μου ὁ πόθος καταφλέγει
καί οὐκ ἔστιν ἐν ἐμοί αἴσθησις ἄλλη.
Ὅσῳ γάρ κόπρου καθαρώτατος ἄρτος
τιμιώτερος καί ἡδύτερος πέλει,
τοσούτῳ πλέον ἀσυγκρίτως τά ἄνω
ὑπέρ τά κάτω τοῖς καλῶς γεγευμένοις.
Καταισχύνθητι τῶν σοφῶν ἡ σοφία,
ἡ τῆς ὄντως γνώσεως ἐστερημένη!
Ἡ γάρ ἁπλότης τῶν ἡμετέρων λόγων
ἔργῳ κέκτηται τήν ἀληθῆ σοφίαν
Θεῷ πλησιάζουσα καί προσκυνοῦσα,
ἐξ οὗ πᾶσα δίδοται ζωῆς σοφία,
δι᾿ ἧς ἀναπλάττομαι ἤ καί θεοῦμια
Θεόν καθορῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀμήν.

Ι΄.

Ὅτι ὁ θάνατος τῇ λύπῃ καί τῶν στερροτέρων καθάπτεται. (67)

Ἤκουσα πρᾶγμα ξένον καί πλῆρες θάμβους,
φύσιν ἄϋλον, τήν λίθου στερροτέραν,
ἶσον ἀδάμαντος καλουμένου παθοῦσαν,
ὅς μή μαλαχθείς ἤ πυρί ἤ σιδήρῳ
γέγονε κηρός ἐμπλεχθείς τῷ μολύβδῳ.
Ἄρτ᾿ ἐπίστευσα μικρόν ὕδατος ῥεῦμα
πέτρας τό στερρόν ἐγχρονίζον κοιλαίνειν
καί ὄντως οὐδέν ἄτρεπτον τῶν ἐν βίῳ.
Μηδείς μ᾿ ἐκ τοῦ νῦν ἀπατᾶν νομιζέτω!
Φεῦ τῷ βλέποντι τά φεύγοντα τοῦ βίου
ὡς κρατούμενα καί τερπομένῳ τούτοις!
Ταῦτα πείσεται, ἅπερ κἀγώ, ὁ τάλας.
Νύξ μ᾿ ἐχώρισεν ἀδελφοῦ γλυκυτάτου,
τό ἄτμητον φῶς τῆς ἀγάπης τεμοῦσα.

ΙΑ΄

Ὅπως ὡράθη αὐτῷ Θεός ὡς Στεφάνῳ καί Παύλῳ τοῖς ἀποστόλοις, ἐνταῦθα ὁ πατήρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται. (68)

Τί τό καινόν τοῦ θαύματος τοῦ καί νῦν γινομένου;
Θεός καί νῦν ἁμαρτωλοῖς ἄρα ὁρᾶσθαι θέλει,
ὁ πάλαι ἄνω ἀναβάς καί καθεσθείς ἐν θρόνῳ,
ἐν οὐρανῷ τῷ πατρικῷ, καί κεκρυμμένος πέλων;
Ἐκρύβη γάρ ἐξ ὀφθαλμῶν τῶν θείων ἀποστόλων
καί μόνος, ὡς ἠκούσαμεν, Στέφανος μετά ταῦτα
ἀνεῳγότας οὐρανούς εἶδε καί τότε εἶπεν˙
Ὁρῶ ἑστῶτα τόν Υἱόν ἐκ δεξιῶν τῆς δόξης
τῆς τοῦ Πατρός˙ καί παραυτά ὡς βλάσφημα λαλήσας
λιθοβολεῖται πρός αὐτῶν τῶν νομοδιδασκάλων
καί θνήσκει νόμῳ φύσεως καί ζῇ είς τούς αἰῶνας.
Πλήν ἦν αὐτός ἀπόστολος, ἦν καί ἁγιασμένος
καί ἔμπλεως τοῦ Πνεύματος ὅλος τοῦ Παναγίου,
ἀρχή δέ τοῦ κηρύγματος καί πλῆθος τῶν ἀπίστων,
οἵ τῷ Χριστῷ πιστεύοντες διά τῶν ἀποστόλων
καί τήν χάριν ἐλάμβανον πίστεως οὖσαν δῶρον.
Νῦν δέ, τί ἄρα βούλεται τό ξένον τοῦτο πρᾶγμα,
τό ἐν ἐμοί γινόμενον, τί δέ ἄν θέλοι εἶναι
ἡ φοβερά κατάπληξις τοῦ νυνί τελουμένου;
Τίς ὁ ἄρτι δεικνύμενος τρόπος φιλανθρωπίας,
ξένος πλοῦτος χρηστότητος, ἄλλη πηγή ἐλέους,
(69) πολύ τό πλέον ἔχουσα τῶν πάλαι γεγονότων;
Πολλοί γάρ ἠλεήθησαν θείᾳ φιλανθρωπίᾳ,
πλήν καί αὐτοί προσέφερον ἴδιόν τι τήν πίστιν,
εἴτε καί ἄλλας ἀρετάς καί πράξεις ἀποδέκτους˙
ἐγώ δέ πάντων ἐμαυτόν τούτων ἐστερημένον
κατανοῶν ἐξίσταμαι καί φέρειν οὐκ ἰσχύω
τά είς ἐμέ γινόμενα, τόν ἄσωτον ἐκ μήτρας,
παρά Θεοῦ τοῦ κτίσαντος λόγῳ τήν πᾶσαν κτίσιν˙
ἅπερ καί φρίττω ἐννοεῖν, πῶς δέ καί λόγῳ γράψω;
Ποία χείρ λειτουργήσειε, ποῖος κάλαμος γράψει,
ποῖος λόγος ἐκφράσειε, ποία γλῶσσα ἐξείποι,
ποῖα χείλη λαλήσουσιν, ἅ ἐν ἐμοί ὁρῶνται
γινόμενα, τελούμενα δι᾽ ὅλης τῆς ἡμέρας;
Καί γάρ καί ἐν αὐτῇ νυκτί καί ἐν αὐτῷ τῷ σκότει
βλέπω Χριστόν τούς οὐρανούς φρικτῶς ἀνοίγοντά μοι,

αὐτόν τε παρακύπτοντα καί καθορώμενόν μοι
ἅμα Πατρί καί Πνεύματι, φωτί τῷ τρισαγίῳ,
ἕν ὄν ἐν τοῖς τρισί καί ἐν ἑνί τά τρία.
Αὐτά τό φῶς πάντως εἰσί, καί τό φῶς ἕν τά τρία,
ὅ καί ὑπέρ τόν ἥλιον φωτίζει τήν ψυχήν μου
καί καταλάμπει μου τόν νοῦν ὄντα ἐσκοτισμένον.
Οὐ γάρ ἑώρα μου ὁ νοῦς ἐξ ἀρχῆς, ἅ ἑώρα,
ἀλλά τυφλός, πιστεύσατε, ὑπῆρχον καί μή βλέπων,
καί διά τοῦτο πλέον με τό θαῦμα καταπλήττει,
ὅταν πώς μου τόν ὀφθαλμόν τοῦ νοός διανοίγῃ,
καί πως τό βλέπειν δίδωσι καί βλεπόμενον ἔστιν.
Αὐτός γάρ φῶς ἐν τῷ φωτί φαίνεται τοῖς ὁρῶσι
καί οἱ ὁρῶντες ἐν φωτί αὐτόν βλέπουσι πάλιν.
Ἐν φωτί γάρ τοῦ Πνεύματος βλέπουσιν οἱ ὁρῶντες,
καί οἱ ἐν τούτῳ βλέποντες τόν Υἱόν καθορῶσιν˙
ὁ δέ Υἱόν ἀξιωθείς ἰδεῖν Πατέρα βλέπει,
Πατέρα δέ ὁ θεωρῶν σύν Υἱῷ πάντως βλέπει.
Ὅπερ καί νῦν, ὡς εἴρηται, ἐν ἐμοί ἐκτελεῖται,
καί τά ἀκατανόητα ποςῶς καταμανθάνω,
καί νῦν μακρόθεν καθορῶ τά ἀθέατα κάλλη
τῷ ἀπροσίτῳ τοῦ φωτός, τῷ ἀστέκτῳ τῆς δόξης
καταπληττόμενος σφοδρῶς, συνεχόμενος τρόμῳ,
πλήν ὅτι μίαν καθορῶ ἐξ ἀβύσσου σταγόνα.
Ὡς ἐν σταγόνι δέ τό πᾶν δείκνυται τῶν ὑδάτων,
ὁποῖον τήν ποιότητα καί ποταπόν τό εἶδος,
ὡς ἐξ ἄκρου τοῦ κρασπέδου ὅλον τό ὕφασμα
καί, ὥς φασιν, ἐξ ὀνύχων τό θηρίον, ὁ λέων,
οὕτως ὅλον ἐν ὀλίγῳ ἀσπαζόμενον βλέπω,
αὐτόν τ᾽ ἐκεῖνον προσκυνῶ, τόν Χριστόν καί Θεόν μου.
Εἶχον δ᾽ ἐν διανοίᾳ μου μικράν παραμυθίαν
τοῦ μή καταφλεχθῆναί με, τοῦ μή κατακαῆναι
ὥσπερ κηρός ἀπό πυρός, ὡς εἶπεν ὁ προφήτης,
τό μακρόθεν ὑπάρχειν με πυρός τοῦ ἀπροσίτου
καί σκότους μέσον ἵστασθαι καί κρύπτεσθαι ἐν τούτῳ,
ὅθεν ὡς ἐξ ὀπῆς μικρᾶς καί ὁρῶν ἰλιγγίων.
Ἐν τούτοις μου διάγοντος καί τόν νοῦν ἀσχολοῦντος
καί οἱονεί ἐν οὐρανῷ δοκοῦντος ἀτενίζειν
καί τρέμοντος, μή πλεῖόν με παραδεχθείς ἐκλείξῃ,
αὐτόν ἐκεῖνον εὕρηκα, ὅν μακρόθεν ἑώρων,
ὅν Στέφανος ἑώρακεν οὐρανῶν ἀνοιγέντων
καί Παῦλος πάλιν ὕστερον ἰδών ἀπετυφλώθη,

ὅλον ὡς πῦρ ἐπ᾽ ἀληθῶς μέσον ἐμῆς καρδίας.
Θροηθείς οὖν τῷ θαύματι καί τρομάξας μεγάλως
ἐξέστην, ὅλος ἐκλυθείς, ὅλος ἐξαπορήσας,
μή φέρων τε τό ἄστεκτον τῆς δόξης ἀπεστράφην,
ἐν τῇ νυκτί τε ἔφυγον αἰσθήσεων τῶν ὧδε
καί σκεπασθείς τοῖς λογισμοῖς ἀπεκρύβην ἐν τούτοις,
(71) ὥσπερ ἐν μνήματι ἐμβάς, καί ἀντί λίθου τοῦτο
τό σῶμα τό βαρύτατον ἐπιθείς ἐσκεπάσθην
καί ἀπεκρύβην τῷ δοκεῖν τόν πανταχοῦ παρόντα,
τόν πάλαι με ἐγείραντα νεκρόν καί τεθαμμένον.
Φρίξας γάρ καί μή ἰσχύων βλέπειν αὐτοῦ τήν δόξαν
ὑπεισελθεῖν προῄρημαι καί προσμεῖναι τῷ τάφῳ
καί κατοικεῖν μετά νεκρῶν, ζῶν αὐτός ἐν τῷ τάφῳ,
ἤπερ καταφλεχθῆναί με καί ἄρδην ἀπολέσθαι.
Ἐκεῖ πάντως καθήμενον δεῖ με θρηνεῖν ἀπαύστως,
καί κλαίειν χρή τόν ἄσωτον, ὅτι τοῦ ποθουμένου
ἀπέτυχον καί γέγονα κείμενος ἐν τῷ τάφῳ.
Ζῶν δέ νεκρός, ὑπόγειος, λίθῳ κακαλυμμένος
ζωήν εὗρον, Θεόν αὐτόν, τόν τήν ζωήν διδόντα,
ᾧ πρέπει δόξα καί τιμή νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας˙
ἀμήν.

ΙΒ΄

Περί τοῦ ἑνός κατά πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία˙ καί δι᾽ ὧν τῇ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περί ἑαυτοῦ, τῶν δοκούντων εἶναί τι ἐντρέπων τήν οἴησιν. (72)

Πῶς, ἅ ποτε ἠφάνισας, ἐν ἐμοί πάλιν ζῶσι
καί σκότους με καί θλίψεως ἐμπιπλῶσι, Θεέ μου;
Πάθη θυμοῦ τε κ αί ὀργῆς, ἐξ ὧν ἐγγίνεταί μοι
ἀναθυμίασις, ἀχλύς ἐπί τήν κεφαλήν μου,
καί πήρωσιν τοῖς νοεροῖς ὄμμασί μου ποιοῦσι,
καί γάρ, ὥσπερ καλύπτονται καί καμμύειν τῷ ζόφῳ,
οἴμοι, καταναγκάζονται, καί σοῦ ἀποστεροῦμαι,
φωτός, οὗ πᾶς ἐφίεται, ὀλίγοι δ᾽ ἐκζητοῦσιν.
Ἀλλά καί οἱ ἀξιωθέντες σου μετασχεῖν τῶν ἀρρήτων
καί ὑλικῶς μεταλαβεῖν ἐν ἀΰλῳ αἰσθήσει
μυστηρίων τῶν φοβερῶν καί τοῖς πᾶσιν ἀφράστων
γνῶναί τε τήν ἀόρατον ἐν ὁρωμένοις δόξαν
καί τό ξένον μυστήριον, ὅ ἐν κόσμῳ ἐπράχθη,

κομιδῇ ὀλιγώτεροί εἰσιν, εὖ οἶδα, πάντως˙
οἵ καί τούτων ἐγένοντο ἐν τρανεῖ θεωρίᾳ
παρά τοῦ ὄντος ἐν ἀρχῇ πρό πάντων τῶν αἰώνων
ἐκ τοῦ Πατρός σύν Πνεύματι Υἱοῦ, Θεοῦ καί Λόγου,
φωτός τρισσοῦ ἐν τῷ ἑνί, ἑνός ἐν τοῖς τρισί δέ.
Ἀμφότερα καί γάρ ἕν φῶς, Πατήρ, Υἱός καί Πνεῦμα,
ἄτμητον ὄν ἐν τοῖς τρισί προσώποις ἀσυγχύτως,
πλήν ἡνωμένοις καί αὐτοῖς κατά τήν θείαν φύσιν
ἀρχῆς, δόξης, δυνάμεως, θελήματος ὡσαύτως.
Τά τρία γάρ ὁρᾶταί μοι, ὡς ἐν ἑνί προσώπῳ
(73) ὡραῖοι δύο ὀφθαλμοί φωτός πεπληρωμένοι˙
προσώπου δίχα ὀφθαλμοί πῶς βλέψουσιν, εἰπέ μοι;
Πρόσωπον δ᾿ ἄνευ ὀφθαλμῶν οὐ χρή πάντως καλεῖσθαι,
λείπεται γάρ τοῦ πλείονος, ἤ εἰπεῖν μᾶλλον ὅλου˙
ἥλιος γάρ, εἰ στερηθῇ φωτός τῆς εὐπρεπείας,
ἀπολεῖται πρῶτος αὐτός, ἔπειτα κτίσις πᾶσα,
ἡ ὑπ᾿ αὐτοῦ τό λάμπεσθαι καί τό βλέπειν λαχοῦσα.
Οὕτω Θεός τοῖς νοητοῖς ἑνός εἰ στερηθείη,
εἴτε Υἱοῦ ἤ Πνεύματος, Πατήρ οὐκέτι ἔσται,
ἀλλ᾿ οὐδέ ζῶν ὑπάρξειεν ἀποβαλών τό Πνεῦμα,
ἐξ οὗ τοῖς πᾶσι δίδοται καί τό ζῆν καί τό εἶναι.
Σεβέσθω τοίνυν ἅπασα λογική ὄντως φύσις,
ὅση ὑπό τόν ἥλιον, ὅση δ᾿ ὑπέρθεν τούτου,
φύσιν τήν τρισυπόστατον ἀνερμήνευτον πάντῃ!
Θεοῦ γάρ οὔτε ὄνομα, οὐ φύσιν, οὐκ ἰδέαν,
οὐ μορφήν, οὐχ ὑπόστασιν τῶν ἀνθρώπων τις ἔγνω,
ἵνα εἴπῃ καί γράψῃ καί μεταδῷ τοῖς ἄλλοις,
ἀλλ᾿ ὥσπερ λάμπων ἥλιος τοῖς νέφεσιν εἰσδύνει
καί οὐχ ὁρᾶται μέν αὐτός, οὐδ᾿ ὅλως φωτί φαίνει,
ἀλλ᾿ ἀμυδρόν τοῖς ἐν τῇ γῇ τό φῶς αὐτοῦ παρέχει,
οὕτω μου νόει τόν Θεόν ἀφ᾿ ἡμῶν κεκρυμμένον
καί σκότος μέγα βαθύ πάντας ἡμᾶς κατέχον.
Ἀλλά τό θαυμαστότερον νόει πάντως ἐνταῦθα˙
Θεοῦ γάρ οὐ συστέλλεται τό φῶς, ὡς τοῦ ἡλίου,
ἀλλά λάμπει πανταχοῦ καί φωτίζει τά πάντα˙
καί μέσον ἐγώ τοῦ παντός περιέχομαι σκότει
καί τοῦ ἐμέ ποιήσαντος φωτός ἀποστεροῦμια.
Τίς οὖν ἐμέ μή κλαύσειε καί τίς ἄν οὐ πενθήσῃ
καί τίς οὐκ ἄν στενάξειεν ἐπ᾿ ἐμοί καί δακρύσῃ,
ὅτι Θεός ἐν ἅπασι καί πανταχοῦ ὑπάρχει
καί φῶς ὅλος αὐτός ἐστιν, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ὅλως

οὐ τροπῆς ἀποσκίασμα, οὐ νυκτός παρουσία,
(74) οὐ σκότος παρεμποδισμός ἐγγίνεται εἰς ἅπαν,
ἀλλ᾽ ἐφήπλωται τῷ παντί καί ἀπροσίτως λάμπει
καί τοῖς ἀξίοις προσιτός καί ληπτός καθορᾶται,
ὀλίγον μέν, ὡς ἔφαμεν, πρός ὅλην τήν ἀκτῖνα
καί πρός τόν ἥλιον αὐτόν, ὅτε φανεῖται ὅλος,
πολύ δέ πάντως πρός αὐτούς τούς σκότει καθημένους,
ὅτι κατηξιώθησαν μικράν αὐγήν ἰδέσθαι.
Ἐγώ δέ, ὁ ταλαίπωρος, προτιμῶμια τό σκότος
καί μεριμνῶ τά ἐν αὐτῷ καί προστιθῶ τόν ζόφον,
καί γίνεται παχύτερον τῇ ταπεινῇ ψυχῇ μου,
ἐξ οὗ τά πάθη τρέφονται καί ἐν ἐμοί ζωοῦνται
καί δράκοντές μοι γίνονται καί ἑρπετά καί ὄφεις
διαταράσσοντες ἀεί τῆς ψυχῆς μου τά μέλη˙
καί γάρ ἡ δόξα δάκνει με, ἡ κενή καί ματαίᾳ,
καί τούς ὀδόντας πέπηγεν ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ˙
ἐξ ἧς ἀδυνατήσαντος καί ἐκλυθέντος ὅλως
ἦλθον κύνες οἱ ἄγριοι, ἦλθεν θηρίων πλῆθος,
καί εὑρόντα με κείμενον κατεμασήσαντό με.
Τρυφή γάρ καί ὁ ἔπαινος μυελόν καί τά νεῦρα
διέσπασάν μου, τῆς ψυχῆς ἰσχύν καί προθυμίαν.
Ἀφῃρηκότα ἀπ᾽ ἐμοῦ, οἴμοι, πῶς πάντα γράψω;
Οἴησιν δέ καί ὄκνον μοι ὡς λῃστάς ἐπιθέντες,
ἡδονήν τε καί μέριμναν, πῶς ἀνθρώποις ἀρέσω,
ἀπ᾽ ἐναντίας σύροντες διεμερίσαντό με˙
ἡ μέν τήν σωφροσύνην μου καί τό νηφάλιόν μου,
ἡ δέ τά ἔργα τά καλά καί πράξεις τάς ἐνθέους
ἐφ᾽ ἑαυτάς δεικνύοντες νεκρόν ἀπέδειξάν με,
οἴησιν, τό παράδοξον καί θαυμαστόν καί μέγα,
καταλιπόντες ἐν ἐμοί τῷ κατερρυπωμένῳ.
Πῶς γάρ, εἰπέ, οὐ θαυμαστόν, πῶς οὐ πλῆρες ἐλέους,
ὅτι τοσαῦτα πάθη με ἐπιπεσόντα αἴφνης
καί πάσης ἀρετῆς γυμνόν καί νεκρόν δείξαντά με
(75) ἔλαθον πάλιν ἐμαυτόν μηδέν τῶν γενομένων
ἐπεγνωκώς, ἀλλ᾽ οἴομαι μείζων πάντων ὑπάρχειν
καί ἀπαθής καί ἅγιος καί σοφός θεολόγος,
δικαίως καί τιμώμενος παρά πάντων ἀνθρώπων,
ἀλλά καί ἐπαινούμενος, ὡς ἄξιος ἐπαίνων
ἅπαντας προσκαλούμενος δοκῶ τιμήν συνάγειν.
Συναγομένων γάρ αὐτῶν ἐγώ φυσῶμαι πλέον
καί συχνῶς περιβλέπομαι, μή πού τις ἀπελείφθη,
ὅστις οὐ παραγένετο καί ἐθεάσατό με˙

καί εἴ που εὑρεθείη τις παραβλεψάμενός με,
μνησικακῶ καί λοιδορῶ καί διασύρω τοῦτον,
ὅπως ἀκούσας καί αὐτός μή φέρων μου τούς ψόγους
ἔλθῃ, προσαγορεύσῃ με, φανῇ ὑπόσδονδός μου
καί ὡς κἀκεῖνος χρῄζει μου τῆς εὐχῆς καί ἀγάπης,
καί λέγω πάντας τούς λοιπούς˙ Ἔρχεται καί ὁ δεῖνα
καί τάς εὐχάς κομίζεται καί τούς λόγους ἀκούει
καί τήν διδασκαλίαν μου – φεῦ μοι τῆς εὐπηθείας!
Πῶς οὖν βλέπω γύμνωσιν τῆς ἀθλιότητός μου
καί τῶν πληγῶν αἰσθάνομαι καί λυποῦμαι καί κλαίω
καί ἴασιν ἐπιζητῶ ἀνακλιθείς ξενῶνι
καί ἰατρούς παρακαλῶ δεικνύς τούς μώλωπάς μου,
ἀπογυμνώσας τε αὐτοῖς καί τά κρυπτά μου πάθη,
ὡς ἄν ξηρία, ἔμπλαστρα καί καύστρας ἐπιθῶσι,
καί ὑπομείνω καρτερῶς διά τήν ἴασίν μου,
ἀλλά καί μᾶλλον προστιθῶ τραύματα καθ᾽ ἑκάστην;
Ἀλλ᾽, ὦ Θεέ μου, οἴκτειρον ἐμέ πεπλανημένον
καί φόβον σου ἐμφύτευσον ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ,
ἵνα τόν κόσμον φύγοιμι κατά τάς ἐντολάς σου
καί μῖσος ἕξω πρός αὐτόν καί συσταλῶ ἐμφρόνως,
καί μή ἐάσῃς με, Χριστέ, μέσον τούτου πλανᾶσθαι,
ὅτι σέ μόνον ἀγαπῶ μήπω σε ἀγαπήσας,
καί σοῦ μόνου προσδοκῶ τάς ἐντολάς φυλάττειν,
ὅλως ὤν ἐν τοῖς πάθεσι, μηδέ ἐπεγνωκώς σε.
Τίς γάρ τῶν ἐπιγνόντων σε χρῄζει δόξης τοῦ κόσμου;
(78) Ἄλλο καί γάρ τό θέλημα σαρκός ῥευστῆς ὑπάρχει,
ἕτερον δέ τοῦ Πνεύματος, καί ἄλλο τῆς ψυχῆς μου.
Πλήν οὐ τριπλοῦς, ἀλλά διπλοῦς, ὡς ἄνθρωπος, ὑπάρχω˙
ἡ ψυχή μου συνδέδεται ἀρρήτως τῇ σαρκί μου,
πλήν οὐ ζητεῖ τά ἑαυτοῦ ἕκαστον καταλλήλως,
οἷον φαγεῖν τε καί πιεῖν, οἷον τό καθευδῆσαι,
ἅ καί σαρκός θελήματα χοϊκά εἶναι λέγω.
Ἐπεί δέ πάλιν χωρισθέν ψυχῆς οὐδέν ζητεῖ τοιοῦτον,
ἀλλά νεκρόν, ἀναίσθητον, ὥσπερ πηλός τυγχάνει,
τό πᾶν ψυχῆς εἶναι δοκῶ, ἕν θέλημα ἀνθρώπου.
Ὁ οὖν τῷ Θείῳ Πνεύματι τό ἴδιον ἑνώσας
θεοειδής ἐγένετο Χριστόν λαβών ἐν στέρνοις,
Χριστιανός ἀπό Χριστοῦ, Χριστόν μεμορφωμένον
ἔχων ἐν ἑαυτῷ πάντως τόν ἄληπτον καί μόνον,
τόν ἀληθῶς ἀπρόσιτον τοῖς ποιήμασι πᾶσιν.
Ἀλλ᾽, ὦ φύσις ἀμόλυντε, οὐσία κεκρυμμένη,

φιλανθρωπία ἄγνωστε τοῖς πλείοσιν ἀνθρώποις,
ἔλεος οὐχ ὁρώμενον τοῖς ἀφρόνως βιοῦσιν,
οὐσία ἀναλλοίωτε, ἄτμητε, τρισαγία,
φῶς ἁπλοῦν καί ἀνείδεον, ἀσύνθετον εἰς ἅπαν,
ἀσώματον, ἀχώριστον, ἄληπτον πάσῃ φύσει,
πῶς καθωράθης ὡς ἐγώ, ἐγνώσθης τοῖς ἐν σκότει
καί ἐκρατήθης ἐν χερσί μητρός σου τῆς ἁγίας,
καί ἐδεσμεύθης ὡς φονεύς, ἔπαθες ὡςκακοῦργος
σωματικῶς, ὦ βασιλεῦ, θέλων πάντως με σῶσαι
καί πάλιν ἐπαναγαγεῖν εἰς παράδεισον δόξης;
Τοῦτο οἰκονομία σου, τοῦτο ἡ παρουσία,
τοῦτο ἡ εὐσπλαγχνία σου καί ἡ φιλανθρωπία,
ἡ γενομένη δι᾽ ἡμᾶς, πάντας ἀνθρώπους, Λόγε,
πιστούς, ἀπίστους, ἐθνικούς, ἁμαρτωλούς, ἁγίους˙
κοινή γάρ πάντων γέγονεν ἡ ἐπιφάνειά σου,
σωτηρία καί λύτρωσις ζώντων καί τῶν θανόντων.
(79) Τό δέ κρυπτῶς γινόμενον ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ
καί μερικῶς τελούμενον ἐν γνωστῇ ἀγνωσίᾳ
-γνωστῇ μέν πάντως παρ᾽ ἐμοί, ἀγνώστῳ δέ τοῖς ἄλλοις-,
ποία γλῶσσα λαλήσειε, ποῖος νοῦς ἑρμηνεύσῃ,
ποῖος λόγος ἐκφράσειεν, ἵνα καί χείρ μου γράψῃ;
Φρικτόν γάρ ὄντως, Δέσποτα, φρικτόν καί ὑπέρ λόγον,
ὅτι ὁρᾶταί μοι τό φῶς, ὅ ὁ κόσμος οὐκ ἔχει,
καί ἀγαπᾷ με ὁ μή ὤν ἔνδον τούτου τοῦ κόσμου,
καί ἀγαπῶ τόν μηδαμοῦ ὄντα ἐν ὁρωμένοις.
Ἐπί τῆς κλίνης κάθημαι ἔξωθεν ὤν τοῦ κόσμου
καί μέσον ὤν τῆς κέλλης μου τόν ἔξωθεν τοῦ κόσμου
ὄντα τε καί γενόμενον βλέπω, ᾧ καί ὁμιλῶ
- εἰπεῖν δέ τόλμα – καί φιλῶ, φιλεῖ με καί ἐκεῖνος,
ἐσθίω, τρέφομαι καλῶς μόνῃ τῇ θεωρίᾳ
καί συνενούμενος αὐτῷ οὐρανούς ὑπερβαίνω
καί τοῦτο οἶδα ἀληθές καί βέβαιον ὑπάρχειν,
τό ποῦ τό σῶμα τότε δέ ὑπάρχει, οὐ γινώσκω.
Οἶδα, ὅτι κατέρχεται ὁ ὑπάρχων ἀκίνητος˙
οἶδα, ὅτι ὁρᾶταί μοι ὁ τυγχάνων ἀόρατος˙
οἶδα, ὁ πάσης κτίσεως ἀποκεχωρισμένος
ἔνδον αὐτοῦ λαμβάνει με καί ἐν ἀγκάλαις κρύπτει,
καί ἐκ παντός εὑρίσκομαι ἔξω τότε τοῦ κόσμου.
Ἐγώ δέ πάλιν, ὁ βροτός καί μικρός ἐν τῷ κόσμῳ,
ἐντός μου ὅλον καθορῶ τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
καί οἶδα, ὡς οὐ θνήξομαι ἔνδον ζωῆς τυγχάνων,

καί ὅλην ἔχω γτήν ζωήν βλυστάνουσαν ἐντός μου˙
ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐστίν, ἐν οὐρανῷ δ᾽ ὑπάρχει,
ὧδε κἀκεῖ ὁρᾶταί μοι ἐπίσης ἀπαστράπτων.
Ὅπως δέ ταῦτα γίνονται, πῶς ἄν καλῶς νοήσω,
πῶς δ᾽ ἐξειπεῖν σοι δυνηθῶ, ὅσα νοῶ καί βλέπω;
Εἰσί γάρ ὄντως ἄφθεκτα καί ἄρρητα εἰς ἅπαν,
ἅ ὀφθαλμός οὐχ ἑώρακεν, οὐκ ἀκήκοεν οὖς δέ,
(80) ἐπί καρδίαν σέ ποτέ οὐκ ἐνέβη σαρκίνην.
Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, ὅτι ἠλέησάς με
καί δέδωκας ἰδέσθαι με ταῦτα καί οὕτως γράψαι,
τοῖς μετ᾽ἐμοῦ κηρῦξαί τε τήν σήν φιλανθρωπίαν,
ἵνα καί νῦν μυηθῶσι λαοί, φυλαί καί γλῶσσαι,
ὅτι τούς πάντας ἐλεεῖς θερμῶς μετανοοῦντας
ἴσον τοῖς ἀποστόλοις σου καί πᾶσι τοῖς ἁγίοις,
εὐεργετεῖς τε καί τιμᾷς καί δοξάζεις, Θεέ μου,
ὡς μετά πόθου σέ μόνον βλέποντας, τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
ᾧ πρέπει δόξα καί τιμή, κράτος, μεγαλωσύνη,
ὡς βασιλεῖ τε καί Θεῷ τοῦ παντός καί Δεσπότῃ
νῦν καί ἀεί διά παντός εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀμήν.

ΙΔ΄.

Εὐχαριστία πρός Θεόν τῶν δωρεῶν ἕνεκα, ὧν παρ᾽ αὐτοῦ ἠξιώθη˙ καί ὅτι φρικτόν καί ἀγγέλοις τό τῆς ἱερωσύνης καί ἡγουμενείας ἀξίωμα. (81)

Ἐγώ, κἄν θέλω, Δέσποτα, λαλῆσαι οὐκ ἰσχύω.
Τί γάρ ὅλως καί φθέγξομαι ἀκάθαρτος ὑπάρχων
καί λογισμοῖς καί πράξεσι καί ἐννοίαις ἁπάσαις;
Πλήν τήν ψυχήν τιτρώσκομαι, φλέγομαι τά ἐντός μου
ἐπιθυμῶν λαλῆσαί σοι, κἄν ποσῶς, ὁ Θεός μου.
Βλέπω, καί γάρ ἐπίστασαι τά ἐμά, ὦ Θεέ μου,
ὅτι τά μέλη ἅπαντα σώματος καί ψυχῆς μου
ἐμίανα ἐκ γενετῆς, ὅλος ὤν ἁμαρτία.
Τεκμαίρομαι τό ἔλεος καί τήν φιλανθρωπίαν
καί τά καλά σου τά πολλά, ἅ εἰς ἐμέ εἰργάσω,
καί ἄφωνος καθίσταμαι μικροῦ ἀπογινώσκων
καί θλίβομαι διηνεκῶς λυπούμενος, ὁ τάλας,
ὅτι ἀνάξιός εἰμι τῶν ἀγαθῶν σου πάντων.
Ὁπόταν ἔλθω εἰς ἐμαυτόν καί κατά νοῦν θελήσω

ἀναλογίσθαι, Χριστέ, τά πλήθη τῶν κακῶν μου,
καί ὅτι ἕν ἀγαθόν οὐκ ἔπραξα ἐν βίῳ,
ἀντί δέ τῶν κολάσεων, ὀργῆς σου τῆς δικαίας,
ὧν ὑπομεῖναι ἔμελλον ὡς πολλά σε λυπήσας,
τοσούτων μᾶλλον ἀγαθῶν νῦν κατηξίωσάς με,
ἔρχομαι είς ἀπόγνωσιν, φοβοῦμαί σου τό κρῖμα,
ὅτι καί μᾶλλον προστιθῶ πταίσματα καθ᾽ ἑκάστην,
(82) καί τό πολύ σου ἔλεος καί τήν φιλανθρωπίαν
τρέμω μή τρέψῃς είς θυμόν μείζονος τιμωρίας,
ὅτι εὐεργετούμενος ἀχαριστῶ σοι πλέον,
δοῦλος ὑπάρχων πονηρός σου, τοῦ καλοῦ Δεσπότου.
Πάντα οὖν τἆλλα, Κύριε, ὑπομονήν παρεῖχον,
ἐλπίδα προξενοῦντά μοι ζωῆς τῆς αἰωνίου˙
οὗ ἕνεκεν καί ἔχαιρον πολλά, ὡς οἶδας μόνος,
θαρρῶν είς τήν χρηστότητα καί είς τό ἔλεός σου.
Διά γάρ τοῦτο ἐκ παντός ἦρές με ἐκ τοῦ κόσμου
καί πάντων ἀπεχώρισας συγγενῶν τε καί φίλων,
ὅπως καί ἐλεήσῃς με καί σώσῃς με, Χριστέ μου˙
τοῦτο πληροφορούμενος παρά τῆς χάριτός σου
εἶχον χαράν ἀπλήρωτον και βεβαίαν ἐλπίδα.
Τά δύο δέ τά ἔσχατα ὅπως εἴπω, οὐκ οἶδα,
ἅ είς ἐμέ εὐδόκησας γενέσθαι, Βασιλεῦ μου,
καί τήν ψυχήν μου καί τόν νοῦν λόγου ἀποστεροῦσι
καί ἐνεργείας παύσουσι καί φρονήσεις ἁπάσας,
ἀλλά καί τῷ μεγέθει σου βαρύνουσι τῆς δόξης
καί παύσασθαι παρά μικρόν πείθουσί με, Σωτήρ μου,
μηδέν λαλεῖν,μηδέν ποιεῖν, μηδέ ἅπτεσθαι τούτων,
καί ἀπορῶ ἐν ἐμαυτῷ καί θαυμάζων λυποῦμια.
Πῶς τοῖς τοιούτοις ἐμαυτόν πράγμασιν ἀπορρήτοις
ἐξέδωκα διακονεῖν καί λειτουργεῖν, ὁ τάλας;
Ἐν οἷς ἄγγελοι φρίττουσιν ἀδεῶς ἀτενίσαι,
προφῆται ἐδειλίασαν ἐνωτισθέντες ἅμα
δόξης τό ἀκατάληπτον καί τῆς οἰκονομίας˙
ἀπόστολοι καί μάρτυρες καί διδασκάλων πλῆθος
βοῶσι καί κραυγάζουσιν ἑαυτούς ἀναξίους
διαρρήδην κηρύττοντες ἅπασι τοῖς ἐν κόσμῳ.
Ἐγώ δέ πῶς, ὁ ἄσωτος, καί πῶς ἐγώ, ὁ πόρνος,
καί πῶς ἐγώ, ὁ ταπεινός, γενέσθαι ἠξιώθην
καί ἀδελφῶν ἡγούμενος, τῶν θείων μυστηρίων
(83) ἱερουργός καί λειτουργός τῆς ἀχράντου Τριάδος;
Ὅπου γάρ ἄρτος σαρκός καί τοῦ αἵματος, Λόγε,
ἐκεῖ ὑπάρχεις σύ αὐτός, ὁ Θεός μου καί Λόγος,

καί ταῦτα σῶμα γίνεται σόν ἀληθῶς καί αἷμα
ἐπελεύσει τοῦ Πνεύματος καί δυνάμει Ὑψίστου˙
καί τολμῶντες ἁπτόμεθα θεοῦ τοῦ ἀπροσίτου,
μᾶλλον δέ τοῦ οἰκοῦντος ἐν φωτί ἀπροσίτῳ,
οὐ μόνον φύσει τῇ φθαρτῇ ταύτῃ καί ἀνθρωπίνῃ,
ἀλλά καί πάσαις νεοραῖς στρατιαῖς τῶν ἀγγέλων.
Τοῦτο οὖν τό ἀπόρρητον, τοῦτο τό ὑπέρ φύσιν
ἔργον τε καί ἐγχείρημα, ὅπερ ποιεῖν ἐτάχθην,
πείθει με καί τόν θάνατον πρό ὀφθαλμῶν μου βλέπειν˙
ὅθεν ἀφείς τό ἥδεσθαι τῷ τρόμῳ συνεσχέθην
εἰδώς, ὅτι ἀδύνατον ἐμοί καί πᾶσιν, οἶμαι,
τό κατ᾽ ἀξίαν λειτουργεῖν καί βίον οὕτως ἔχειν
ἀγγελικόν ἐν σώματι, μᾶλλον δ᾽ ὑπέρ ἀγγέλους,
ἵν᾽ ὁ λόγος ἔδειξε καί ἡ ἀλήθεια ἔχει,
καί οἰκειότερος αὐτῶν γένηται κατ᾽ ἀξίαν
ὡς καί χερσίν ἁπτόμενος καί στόματι ἐσθίων,
ὅνπερ ἐκεῖνοι φρίττοντες παρίστανται σύν τρόμῳ.
Τό δέ κρῖμα τῶν ἀδελφῶν, οὕς τέταγμαι ποιμαίνειν,
ποία ψυχή βαστάσειε, ποῖος νοῦς εὐπορήσῃ
ἀκατακρίτως μετελθεῖν ἑνός ἑκάστου γνώμην
καί πάντα τά παρ᾽ ἑαυτοῦ ἀνελλιπῶς εἰσφέρειν
καί ἐξελέσθαι κρίματος ἑαυτόν τοῦ ἐκείνων;
Οὔ μοί δοκεῖ πως δυνατόν ἀνθρώποις εἶναι τοῦτο˙
πείθομαι οὖν βούλομαι μαθητής εἶναι μᾶλλον
ἑνός δουλεύων θέλημα, ἑνός ἀκούων λόγους,
καί ὑπέρ τούτου τοῦ ἑνός μόνον ὑφέξειν λόγους,
ἤ τρόποις καί θελήμασι δουλεύειν τῶν πλειόνων
(84) καί τούτων γνώμας ἐρευνᾶς καί βουλάς ἐξευρίσκειν
καί πράξεις τε καί λογισμούς ἐξιχνιάζειν πλέον,
ἐπεί καί κρίσις μένει με καί δοῦναι μέλλω λόγους,
ἀνθ᾽ ὧνπερ ἡμαρτήκασιν, οὕς ἔγωγε ποιμαίνειν
λόγοις ἀρρήτοις τοῦ Θεοῦ πάντως ᾑρέθην μόνος.
Ἕκαστος γάρ κριθήσεται καί λόγους πάντως δώσει,
ὧν ἔπραξεν αὐτός, εἴ τι χρηστόν ἤ φαῦλον,
ὑπέρ ἑκάστου λόγον δέ μόνος ἐγώ παρέξω˙
καί πῶς σωθῆναι βούλομαι ἤ πῶς ἐλεηθῆναι,
ὁ μηδέ κἄν ὑπέρ ἐμῆς μιᾶς ψυχῆς ἀθλίας
ἔχων ὅλως ἐνδείξασθαι ἔργον πρός σωτηρίαν;
Καί γάρ, πληροφορήθητι, οὐκ ἔχων, ὅ,τι φράσσω,
οὐδέ γάρ ἔπραξά ποτε ἔργον μικρόν ἤ μέγα,
δι᾽ οὗ καί μέλλω σῴζεσθαι πυρός τοῦ αἰωνίου.

Ἀλλ᾽ ὦ φιλάνθρωπε Σωτήρ, εὔσπλαγχνε, ἐλεήμων,
θείαν μοι δός τῷ ταπεινῷ δύναμιν, ὥστε λόγῳ,
οὕς δέδωκάς μοι ἀδελφούς, ποιμαίνειν ἐν συνέσει,
καθοδηγεῖν ἐπί νομάς τῶν νόμων σου τῶν θείων
καί ἀνασῴζειν εἰς μονάς τῆς ἄνω βασιλείας
σώους, ἀπήμονας, φαιδρούς τῶν ἀρετῶν τῷ κάλλει,
ἀξίους τε προσκυνητάς τοῦ φοβεροῦ σου θρόνου˙
κἀμέ δέ τόν ἀνάξιον προσλαβοῦ ἐκ τοῦ κόσμου,
εἰ καί κατάστικτον πολλαῖς ἁμαρτιῶν αἰκίαις,
ἀλλ᾽ ὅμως λάτριν ἅμα σόν καί ἀχρεῖον οἰκέτην,
καί τοῖς χοροῖς τῶν ἐκλεκτῶν, οἷς κρίμασι γινώσκεις,
συγκαταρίθμησον ὁμοῦ μετά τῶν μαθητῶν μου,
ἵν᾽ ἅμα πάντες βλέπωμεν τήν δόξαν σου τήν θείαν
καί τῶν ἀφράστων σου, Χριστέ, ἀγαθῶν ἐντρυφῶμεν.
Σύ γάρ εἶ ἡ ἀπόλαυσις, ἡ τρυφή καί τό κλέος
τῶν ἀγαπώντων σε θερμῶς εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀμήν.

ΙΕ΄.

Ὅπως βλέπων τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἐνηργεῖτο ὑπό τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καί ὅτι τό Θεῖον ἐντός καί ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ληπτόν τε καί ἄληπτον τοῖς ἀξίοις, καί ὅτι οἶκος Δαυίδ ἡμεῖς ἐσμεν, καί ὅτι εἰς πολλά γινόμενος ὁ Χριστός καί Θεός ἡμῶν μέλη εἷς ἐστι καί ὁ αὐτός καί μένων ἀμέριστος. (85)

Ἀποκαλυπτομένου σου, Δέσποτα τῶν ἁπάντων,
καί δόξαν τοῦ προσώπου σου τρανότερον δεικνύντος
ὅλος τρόμῳ συνέχομαι ἄνωθεν καθορῶν σε,
ὡς ἐφικτόν ἐστιν ἐμοί, τῷ ταπεινῷ τήν φύσιν,
καί φόβῳ συνεχόμενος ἐκπλήττομαι καί λέγω˙
Ὑπέρ κατάληψιν ἐμήν πάντα τά σά, Θεέ μου,
καί γάρ εἰμι ἀκάθαρτος, ἀνάξιος εἰς ἅπαν
τοῦ βλέπειν σε, τόν καθαρόν καί ἅγιον Δεσπότην,
ὅν εὐλαβοῦνται ἄγγελοι καί λειτουργοῦσι τρόμῳ,
καί ἀπό τοῦ προσώπου σου κλονεῖται πᾶσα κτίσις.
Ὅταν δέ ταῦτα εἴποιμι καί ὀφθαλμούς καμμύσω,
τουτέστι κάτω μου τόν νοῦν ἀποστρέψω, μή βλέπειν
ἤ καθορᾶν δυνάμενος τήν ἄστεκτόν σου θέαν,
τότε θρηνῶ στερούμενος τοῦ κάλλους σου, Θεέ μου,

μή φέρων σοῦ τόν χωρισμόν, τοῦ φιλανθρώπου μόνου.
Θρηνοῦντα δέ καί κλαίοντα ὅλον με περιλάμπεις,
βαβαί, καί καταπλήττομαι καί ἐπί πλεῖον κλαίω,
τό πρός ἐμέ σου εὔσπλαγχονον τόν ἄσωτον θαυμάζων.
Τότε βλέπω τοῦ σώματος πολλήν ἀσχημοσύνην
(86) καί τήν ἀναξιότητα ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
καί ταῦτα τεκμαιρόμενος ἐξίσταμαι κραυγάζων˙
Τίς οὖν ἐγώ εἰμι, Θεέ καί ποιητά τῶν ὅλων,
καί τίς ὅλως πεποίηκα ἀγαθόν ἐν τῷ βίῳ,
ἤ ποίαν ὅλως σοῦ ποτε ἐντολήν εἰργασάμην,
ὅτι τοιαύτῃ δόξῃ με τόν ταπεινόν δοξάζεις;
Καί πόθεν ἤ καί διά τί οὕτως με περιλάμπειν,
τόν ἄθλιον, ἠξίωσας ἐν νυκτί καί ἡμέρᾳ;
Μή γάρ ποτε ἐδίψησα σέ ζητῶν, Βασιλεῦ μου,
μή γάρ ἐκακοπάθησα σῶν ἐντολῶν τοῖς πόνοις,
μή πειρασμούς ὑπέμεινα καί μάστιγας, ὡς πάντες
οἱ ταῦτα καρτερήσαντες ἅγιοι ἀπ᾽ αἰῶνος,
ὅπως ἐκείνοις με, Χριστέ, συναριθμήσας σώσῃς;
Οὐ γάρ τῶν ἔργων με χωρίς σύ ῥᾳθυμοῦντα σώσεις˙
κἄν σφόδρα σύ φιλάνθρωπος ὡς πλάστης τῶν ἀνθρώπων,.
Ἀκούω Παύλου λέγοντος νεκράν εἶναι τήν πίστιν
ἔργων χωρίς τυγχάνουσαν καί φρίττω τιμωρίας
πάντως ἐκεῖ μενούσας με, τόν κατημελημένον.
Πῶς οὖν ἐγώ θαρρήσαιμι ὡς πιστός σύν ἐκείνοις
ἀριμνηθῆναι, Δέσποτα, τοῖς προεργασαμένοις,
ὁ μηδέν μίαν ἐντολήν ποτε τετηρηκώς σου;
Ἀλλ᾽ οἶδα, πάντα δύνασαι, πάντα ποιεῖς, ὡς θέλεις,
καί τοῖς ἐσχάτοις, Δέσποτα, δίδως ὡς καί τοῖς πρώτοις,
καί πρῶτον, ὤ τοῦ θαύματος, τῶν πρώτων τοῖς ἐσχάτοις.
Ταῦτα πρός σέ λέγοντος, τόν ποιητήν τοῦ κόσμου,
τόν ἄνω πρίν φαινόμενον καί πάλαι με κρυβέντα
καί ὕστερον ἀκτῖσί με ὅλον περικυκλοῦντα,
αἴφνης σε ὅλον ἐν ἐμοί καθορῶ γεγονότα,
τόν ἄνω πρίν φαινόμενον, ἀλλά κρυβέντα πάλιν
νέφει, καθάπερ ἥλιος ἀκτίνων ὅλως δίχα.
Ὡς οὖν ἐκεῖνος προσιτός ἐστι τοῖς καθορῶσι
(87) καί τότε μᾶλλον οἱονεί ὅλος πᾶσιν ὁρᾶται,
οὕτω καί σύ μοι προσιτός κεκρυμμένος ἐντός μου
τυγχάνεις, ὁ ἀπρόσιτος, ὄμμασι νοεροῖς μου,

ὡς οἶδας, ὀπτανόμενος, κατά μικρόν αὐξάνων,
φαιδρότερον δεικνύμενος, φαιδρότερον ἀστράπτων˙
ἄλλοτε πάλιν φαίνῃ μοι ἀπρόσιτος εἰς ἅπαν.
Διό καί μεγαλύνω σου τήν ἀκαταληψίαν,
τήν ἀγαθότητα τήν σήν κηρύττων ἐκβοῶ σοι˙
Δόξα τῷ οὕτως τήν ἡμῶν δοξάσαντι οὐσίαν,
δόξα τῇ ἀμετρήτῳ σου, Σωτήρ, συγκαταβάσει,
δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, δόξα τῇ δυναστείᾳ,
δόξα σοι, ὅτι ἄτρεπτος, ἀναλλοίωτος μένων
ὅλος τε εἶ ἀκίνητος, ἀεικίνητος πέλων,
ὅλος ἐκτός τῆς κτίσεως, ὅλος δ᾽ ἐν πάσῃ κτίσει,
ὅλος τά σύμπαντα πληροῖς, ὅλος ὤν ἔξω πάντων,
ὑπέρ τά πάντα, Δέσποτα, ὑπέρ ἀρχήν δέ πᾶσαν,
ὑπέρ οὐσίαν ἅπασαν, ὑπέρ φύσεως φύσιν,
ὑπέρ αἰῶνας ἅπαντας, ὑπέρ φῶς ἅπαν, Σῶτερ,
ὑπέρ οὐσίας νοεράς, ἔργον σόν γάρ κἀκεῖναι,
μᾶλλον δέ ἐννοήματός σου τυγχάνουσιν ἔργον.
Σύ γάρ τῶν πάντων εἶ οὐδέν, ἀνώτερος δέ πάντων˙
τῶν ὄντων γάρ εἶ αἴτιος ὡς τῶν πάντων κτίστης
καί διά τοῦτο πάντων εἶ ἀποκεχωρισμένος,
ἄνωθέν που νοούμενος ὑπέρ τά ὄντα πάντα,
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἄληπτος ἀναφής τε,
ἀκατανόητός τε ὤν ἀναλλοίωτος μένεις,
ἁπλοῦς τυγχάνων ὅλος δέ σύ εἶ πεποικιλμένος,
καί ὅλως νοῦς ἀδυνατεῖ δόξης τήν ποικιλίαν
καί ὡραιότητα τοῦ σοῦ κάλλους κατανοῆσαι.
Ὁ οὖν τῶν πάντων ὤν οὐδέν ὡς ὑπεράνω πάντων,
ὁ ἔξω πάντων ὡς Θεός τῶν πάντων σύ ὑπάρχων
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἄληπτος ἀναφής τε,
(88) αὐτός ἐγένου καί βροτός, εἰσῆλθες ἐν τῷ κόσμῳ
καί πᾶσιν ὤφθης προσιτός τῇ τῆς σαρκός προσλήψει.
Ἐγνώσθης δέ καί τοῖς πιστοῖς θεότητος τῇ δόξῃ
καί γέγονας αὐτοῖς ληπτός, ὁ ἄληπτος εἰς ἅπαν,
καί ὁρατός ὅλος αὐτός, ὁ ἀόρατος πᾶσιν˙
καί εἴδοσαν τήν δόξαν σου, θεότητος τῆς θείας,
μόνοι πιστοί καί βλέπουσιν, οἱ ἄπιστοι δέ πάντες
ἰδόντες σε διέμειναν τυφλοί, τό φῶς τοῦ κόσμου.
Οἱ οὖν πιστοί καί τότε σέ καί νῦν ἀεί ὁρῶσι
καί ἔχουσι μεθ᾽ ἑαυτῶν τόν κτίστην σε τῶν ὅλων
συνόντα συνοικοῦντά τε ἐν σκότει τῷ τοῦ βίου,
ὡς ἥλιόν σε ἄδυτον, ὡς ἄσβεστον λαμπάδα,
μή καταλαμβανόμενος ὅλως ὑπό τοῦ σκότους,

ἀλλά καταφωτίζοντα ἀεί τούς σέ ὁρῶντας.
Ἐπεί δέ σύ, ὡς εἴρηται, ἔξω πάντων ὑπάρχεις
καί, οὕς φωτίζεις, ἔξωθεν ποιεῖς τῶν ὁρωμένων
καί ὥσπερ σύ αὐτόθι ὤν ἄνω σύν τῷ Πατρί σου
ἀδιαστάτως μεθ᾽ ἡμῶν ὅλος αὐτός τυγχάνεις
καί ἐν τῷ κόσμῳ πάλιν ὤν ἀχώρητος εἶ κόσμῳ
- ἐν τῷ παντί γάρ ὤν αὐτός ὑπέρ τό πᾶν τυγχάνεις-,
οὕτως ἡμᾶς τούς δούλους σου τῶν αἰσθητῶν ἐν μέσῳ,
τῶν ὁρωμένων τε ἐντός ὑπάρχοντας ἐξάγεις
καί ἄνω ὅλως μετά σοῦ λαμπομένους φωτί σου
συναναφέρεις καί ποιεῖς ἐκ θνητῶν ἀθανάτους˙
καί μένοντες, ὅπερ ἐσμέν, υἱοί τῇ χάριτί σου
ὅμοιοί σοι γινόμεθα, θεοί Θεόν ὁρῶντες.
Τίς οὖν οὐ προσδραμεῖταί σοι, τῷ μόνῳ φιλανθρώπῳ,
τίς οὐκ ἀκολουθήσει σοι, τίς οὐκ ἐκ πόθου φράσει˙
Ἰδού, τά πάντα ῥίψαντες ἀκολουθήσομέν σοι,
τῷ συμπαθεῖ, τῷ προσινεῖ, τῷ εὐσπλάγχνῳ Δεσπότη,
τῷ τήν ἡμῶν ἐπιστροφήν ἀεί ἐκδεχομένῳ,
(89) τῷ θανάτῳ μή θέλοντι τῶν σοί προσκεκρουκότων,
τῷ ἐν ἡμῖν τά φοβερά νῦν τελεσιουργοῦντι,
ἅπερ ποτέ ἀκούοντες ἐν οἴκῳ Δαυίδ πάλαι
γενόμενα θαυμάζομεν. Τά δ᾽ ἄν καί εἶεν ταῦτα˙
οἶκος Δαυίδ ἡμεῖς ἐσμέν ὡς συγγενεῖς ἐκείνου,
καί γάρ αὐτός σύ γέγονας, ὁ τῶν ἁπάντων κτίστης,
υἱός ἐκείνου, καί ἡμεῖς υἱοί σου κατά χάριν˙
σύ συγγενής ἡμῶν σαρκί, ἡμεῖς θεότητί σου.
Λαβών γάρ σάρκα δέδωκας ἡμῖν Πνεῦμα σου Θεῖον,
καί οἶκος εἷς γεγόναμεν Δαυίδ, οἱ πάντες ἅμα,
τῇ ἰδιότητι τῇ σῇ, τῇ πρός σε συγγενείᾳ.
Κύριος οὖν σύ τοῦ Δαυίδ, ἐν πνεύματι τυγχάνεις,
ἡμεῖς δέ τέκνα τοῦ Δαυίδ, σπέρμα θεῖόν σου πάντες˙
συναγομένων τε ἡμῶν εἷς γινόμεθα οἶκος,
τουτέστι πάντες συγγενεῖς, ἀδελφοί σου οἱ πάντες.
Καί πῶς οὐ θαῦμα φοβερόν, ἤ πῶς οὐ φρίξει πᾶς τις,
ὁ τοῦτο ὅλως ἐννοῶν, τοῦτο καταμανθάνων,
ὅτι ὑπάρχεις μεθ᾽ ἡμῶν νῦν καί είς τούς αἰῶνας
καί οἶκον ἕκαστον ποιεῖς καί ἐνοικεῖς είς πάντας
καί οἶκος πᾶσι γίνῃ σύ, καί ἐν σοί ἐνοικοῦμεν,
εἷς, Σῶτερ, ἕκαστος ἡμῶν μετά σοῦ ὅλος ὅλου,
καί μεθ᾽ ἑνός ἑκάστου σύ μόνου μόνος τυγχάνων
καί ὑπεράνωθεν ἡμῶν μόνος ὅλος ὑπάρχεις;
Νῦν οὖν ὑπάρχεις τά φρικτά ἐν ἡμῖν πάντα πράσσων.

Ποῖα φρικτά; Ἀκούσατε ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα˙
εἰ γάρ καί, ἅ εἰρήκαμεν, ὑπέρ ἔκπληξιν πάντα,
ἀλλ᾽ ὅμως ἄρτι ἄκουε φρικτότερα ἐκείνων!
Μέλη Χριστοῦ γινόμεθα, μέλη Χριστός ἡμῶν δέ,
καί χείρ Χριστός καί ποῦς Χτιστός ἐμοῦ τοῦ παναθλίου,
καί χείρ Χριστοῦ καί ποῦς Χριστοῦ ὁ ἄθλιος ἐγώ δέ.
Κινῶ τήν χεῖρα, καί Χριστός ἡ χείρ μου ἔστιν.
(90) - Ἀμέριστον γάρ νόει μ οι θεότητα τήν θείαν! –
Κινῶ τόν πόδα καί, ἰδού, ἀστράπτει ὡς ἐκεῖνος˙
μή εἴπῃς, ὅτι βλασφημῶ, ἀλλ᾽ ἀπόδεξαι ταῦτα
καί τῷ Χριστῷ προσκύνησον τοιοῦτόν σε ποιοῦντι!
Εἰ γάρ καί σύ θελήσειας, μέλος αὐτοῦ γενήσῃ,
καί οὕτω μέλη ἅπαντα ἑνός ἡμῶν ἑκάστου
μέλη Χριστοῦ γενήσονται, καί Χριστός ἡμῶν μέλη,
καί πάντα τά ἀσχήμονα εὐσχήμονα ποιήσει
κάλλει θεότητος αὐτά κατακοσμῶν καί δόξῃ,
καί γενησόμεθα ὁμοῦ θεοί Θεῷ συνόντες,
ἀσχημοσύνην σώματος ὅλως μή καθορῶντες,
ἀλλ᾽ ὅλοι ὅλῳ σώματι Χριστῷ ὁμοιωθέντες,
καί μέλος ἕκαστον ἡμῶν ὅλος Χριστός ὑπάρξει.
Είς γάρ πολλά γινόμενος εἷς ἀμέριστος μένει,
μερίς ἑκάστῃ δέ αὐτός ὅλος Χριστός ὑπάρχει˙
πάντως οὖν οὕτως ἔγνωκας Χριστόν καί δάκτυλόν μου
καί βάλανον – οὐκ ἔφριξας, ἤ σύ καί ἐπῃσχύνθης;
Ἀλλά Θεός σοί ὅμοιος οὐκ ᾐσχύνθη γενέσθαι,
σύ δέ ἐκείνῳ ὅμοιος αἰσχύνῃ γεγονέναι;-
Οὐχί ἐκείνῳ ὅμοιος αἰσχύνομαι γενέσθαι,
ἀλλά ἐκεῖνον ὅμοιον τοῦ ἀσχήμονος μέλους
ῥηθέντα βλασφημίαν σε εἰπεῖν ὑπενοήθην.-
Κακῶς ἄρα ὑπέλαβες, οὐ γάρ ἄσχημα ταῦτα!
Μέλη δέ Χριστοῦ εἰσι κρυπτά, καλύπτονται γάρ,
καί κατά τοῦτο τῶν λοιπῶν σεμνότερα ὑπάρχει
ὡς πᾶσιν ἀθεώρητα τοῦ κρυπτοῦ κρυπτά μέλη,
ἐξ οὗ τό σπέρμα δίδοται ἐν συνουσίᾳ θείᾳ,
θεῖον ἐν θείᾳ τῇ μορφῇ φρικτῶς μεμορφωμένον
ἀπό θεότητος αὐτῆς ὅλης, ὅλος Θεός γάρ,
ὅς συνενοῦται μεθ᾽ ἡμῶν, ὤ φρικτοῦ μυστηρίου!
Καί γάμος ὄντως γίνεται, ὁ ἄρρητος καί θεῖος˙
(91) ἑνί ἑκάστῳ μίγνυται, καί πάλιν ταῦτα λέξω
ὑφ᾽ ἡδονῆς, καί ἕκαστος ἑνοῦται τῷ Δεσπότῃ.
Εἰ οὖν ὅλῃ ὅλον Χριστόν σαρκί σου ἐνεδύσω,

ἀνεπαισχύντως ἅπαντα νοήσεις, ἅπερ λέγω.
Εἰ δέ οὐδ᾿ ὅλως ἤ ἐπίβλημα μικρόν, ἀχράντου
χιτῶνος λέγω τοῦ Χριστοῦ, ἐπέβαλες ψυχῇ σου,
ἐν ἱματίῳ παλαιῷ, ἐν ἑνί πάντως τόπῳ
ὑπάρχεις καί αἰσχύνεσαι τά λοιπά πάντα μέλη,
τό σῶμα κεκτημένος δέ ῥυπαρόν ὅλον μᾶλλον,
ἐνδεδυμένος ῥυπαρά, πῶς οὐκ ἐρυθριάσεις;
Ἐμοῦ λαλοῦντος τά φρικτά περί μελῶν ἁγίων
καί δόξαν βλέποντος πολλήν καί τόν νοῦν λαμπομένου
καί χαίροντος καί σαρκικόν μηδέν ἐνθυμουμένου,
σύ μέν τάς σάρκας βλέπει σου τάς κατερρυπωμένας
καί τῷ νοΐ τάς πράξεις σου διέρχῃ τάς ἀτόπους,
καί ὁ νοῦς σου τούτοις ἀεί ὡς σκώληξ ἰλυσπᾶται.
Διό προσάπτεις τῷ Χριστῷ κἀμοί τήν σήν αἰσχύνην
καί λέγεις˙ Οὐκ αἰσχύνῃ σύ περί τῶν ἀσχημόνων,
μᾶλλον δέ εἰς ἀσχήμονα μέλη Χριστόν κατάγειν;
Ἐγώ δέ πάλιν λέγω σοι˙ Βλέπε Χριστόν ἐν μήτρᾳ,
καί τά ἐν μήτρᾳ νόησον καί μήτραν ὑπεκδύντα,
καί πόθεν ἐξερχόμενος ὁ Θεός μου διῆλθε!
Καί πλεῖόν τι εὑρήσειας, ὑπέρ ἅ ἐγώ εἶπον,
ἅπερ καί κατεδέξατο εἰς ἡμετέραν δόξαν,
ἵνα μηδείς αἰσχύνηται μιμούμενος ἐκεῖνον
μηδέ, ἅ πέπονθε, λαλῶν ἤ καί αὐτός πανθάνων.
Ἄνθρωπος ὅλος γέγονε καί Θεός ὅλος ὄντως,
εἷς οὗτος, οὐ μεμέρισται, ἀνήρ τέλειος πάντως˙
ὁ δέ αὐτός Θεός ἐστιν, ὅλος μέλεσιν ὅλοις.
Οὕτως ἐγένετο καί νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις
ὁ Συμεών ὁ ἅγιος, Εὐλαβής ὁ Στουδίτης,
(92) οὗτος οὐκ ἐπῃσχύνετο μέλη παντός ἀνθρώπου
οὐδέ γυμνούς τινας ὁρᾶν, οὐδέ γυμνός ὁρᾶσθαι˙
εἶχε γάρ ὅλον τόν Χριστόν, ὅλος αὐτός Χριστός ἦν,
καί μέλη ἅπαντα αὐτοῦ καί παντός ἄλλου μέλη
καθ᾿ ἕν καί πάντα ὡς Χριστόν οὗτος ἀεί ἑώρα
καί ἔμενεν ἀκίνητος, ἀβλαβής, ἀπαθής τε,
ὡς ὅλος ὤν Χριστός αὐτός καί Χριστόν πάντας βλέπων
τούς βαπτισθέντας καί Χριστόν ὅλον ἐνδυσαμένους.
Εἰ δέ γυμνός ὑπάρχεις σύ καί σάρξ σαρκός προσψαύσει,
θηλυμανής γεγένησαι ὡς ὄνος ἤ ὡς ἵππος,
ἵνα τί καί τόν ἅγιον τολμᾷς ἐνδιαβάλλειν
καί βλασφημεῖς εἰς τόν Χριστόν, τόν ἡμῖν ἑνωθέντα
καί δόντα τήν ἀπάθειαν δούλοις αὐτοῦ ἁγίοις;

Καί γάρ νυμφίος γίνεται - ἀκούεις; - καθ᾽ ἑκάστην,
καί νύμφαι πάντων αἱ ψυχαί, αἷς ὁ κτίστης ἑνοῦται,
κἀκείνῳ πάλιν αὗται δέ, καί γίνεται ὁ γάμος
πνευματικῶς, θεοπρεπῶς συμμιγνύμενος ταύταις.
Οὐ φθείρει ὅλως, ἄπαγε, ἀλλ᾽ εἰ καί ἐφθαρμένας
λάβοι καί ταύταις ἑνωθῇ, εὐθύς ποιεῖ ἀφθάρτους,
καί βλέπουσι τά πρότερον φθορᾷ μεμολυσμένα
ἅγια πάντα, ἄφθορα, ὅλως συνουλωμένα.
Τόν εὔσπαγχνον δοξάζουσι, ποθοῦσι τόν ὡραῖον
καί τῇ ἀγάπῃ τῇ αὐτοῦ ὅλῃ ὅλαι κολλῶνται,
μᾶλλον δέ σπέρμα ἅγιον, ὡς εἴπομεν, λαβοῦσαι
Θεόν ὅλον ἐντός αὐτῶν μεμορφωμένον κτῶνται.
Τί οὖν οὐχί ἀλήθεια ταῦτά εἰσι, πατέρες;
Οὐχί ὀρθῶς ἐξείπομεν περί πραγμάτων θείων,
οὐχί ἀπαραποίητα ταῖς γραφαῖς ἴσως εἶπον;
Εἰ τοίνυν σύ ἐνδέδυσαι σαρκός σου τήν αἰσχύνην
καί νοῦν οὐκ ἀπεγύμνωσας, ψυχήν οὐκ ἀπεδύσω,
τό φῶς ἰδεῖν οὐκ ἴσχυσας σκότει κεκαλυμμένος,
ἐγώ σοι τί ποιήσαιμι, τά φρικτά πῶς σοι δείξω,
(93) πῶς εἰς τόν οἶκον δέ, οἴμοι, τοῦ Δαυίδ εἰσενέγκω;
Ἔστι καί γάρ ἀπρόσιτος τοῖς κατ᾽ ἐμέ ῥαθύμοις,
ἔστιν ὅλος ἀόρατος τυφλοῖς ἐμοί ὁμοίοις,
ἔστι μακράν ἀπίστων τε καί ὀκνηρῶν εἰς ἅπαν,
πονηρῶν πάντων πόρρωθεν, πάντων τῶν φιλοκόσμων˙
τῶν κενοδόξων δέ οὕτως ἀσυγκρίτως ἀπέχει
ὡς ὑπέρ ὕψος οὐρανοῦ, ὑπέρ ἀβύσσου βάθος.
Καί τίς ἤ πῶς εἰς οὐρανόν ἀναβήσεται ὅλως,
ἤ ὑπό γῆν κατέλθοι δέ ἀνερευνῶν ἀβύσσους;
Καί μαργαρίτην ἐκζητῶν, ὡς σινάπεως κόκκον
σμικρότατον ὑπάρχοντα, πῶς εὑρεῖν ἐξισχύσει;
Ἀλλ᾽, ὦ παῖδες συνάχθητε, ἀλλ᾽, ὦ γυναῖκες, δεῦτε!
Ἀλλ᾽, ὦ πατέρες, φθάσατε, πρίν ἤ τό τέλος φθάσει,
καί σύν ἐμοί θρηνήσατε καί κλαύσατε οἱ πάντες,
ὅτι ἐν τῷ βαπτίσματι μικροί Θεόν λαβόντες,
μᾶλλον δέ υἱοί Θεοῦ νήπιοι γεγονότες,
ἔξω οἱ ἁμαρτήσαντες ἐβλήθημεν εὐθέως
ἀπό τοῦ οἴκου τοῦ Δαυίδ καί τοῦτο ἀναισθήτως
πεπόνθαμεν, καί δράμωμεν διά τῆς μετανοίας!
Ἐκεῖθεν γάρ εἰσέρχονται οἱ ἐκβληθέντες πάντες,
ἄλλως δ᾽ οὐκ ἔνι ἔνδοθεν εἰσελθεῖν, μή πλανᾶσθε,
οὐδέ ἰδεῖν τά ἐν αὐτῷ τελεσιουργηθέντα,
καί νῦν τελεσιουργούμενα καί εἰς ἀπείρους αἰῶνας

ἐν τῷ Χριστῷ μου καί Θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα,
τιμή τε καί προσκύνησις νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.
Ἀμήν.

ΙΣΤ΄.

Ὅτι ποθεινόν τε καί ἐπιθυμητόν κατά φύσιν μόνον τό Θεῖον, οὗ ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονε τῶν καλῶν (94)

Ὦ τί τό πρᾶγμα τό κρυπτόν πάσῃ κτιστῇ οὐσίᾳ,
καί τί τό φῶς τό νοητόν, ὅ τινι οὐχ ὁρᾶται,
καί τίς ὁ πλοῦτος ὁ πολύς, ὅν οὐδείς ἐν τῷ κόσμῳ
εὑρεῖν ὅλως ἐξίσχυσεν ἤ κατασχεῖν εἰς ἅπαν;
Ἔστι γάρ πᾶσιν ἄληπτος, ἀχώρητος τῷ κόσμῳ,
ἔστι καί ἐπιθυμητός, καθ᾽ ὅσον ὑπερέχει
τῶν ὁρωμένων ὁ αὐτά Θεός κατασκευάσας.
Κατά τοῦτο τιτρώσκομαι τῇ ἀγάπῃ ἐκείνου˙
καθ᾽ ὅσον δ᾽ οὐχ ὁρᾶταί μοι ἐκτήκομαι τάς φρένας,
τόν νοῦν καί τήν καρδίαν μου φλεγόμενος καί στένων.
Περιπατῶ καί καίομαι ζητῶν ὧδε κἀκεῖσε
καί οὐδαμοῦ τόν ἐραστήν εὑρίσκω τῆς ψυχῆς μου˙
καί περιβλέπομαι συχνῶς, ἰδεῖν τόν ποθητόν μου,
κἀκεῖνος, ὡς ἀόρατος, οὐχ ὁρᾶται ὅλως.
Ὅτε δέ ἄρξομαι θρηνεῖν ὡς ἀπελπίσας, τότε
ὁρᾶταί μοι καί βλέπει με, ὁ καθορῶν τά πάντα˙
θαυμάζων καταπλήττομαι κάλλους τήν εὐμορφίαν,
καί πῶς ἀνοίξας οὐρανούς διέκυψεν ὁ κτίστης
καί δόξαν μοι παρέδειξε τήν ἄφραστον καί ξένην˙
καί τίς ἄρα ἐγγύτερον γενήσεται ἐκείνου
ἤ πῶς ἀνενεχθήσεται εἰς ἀμέτρητον ὕψος;
(95) Λογιζομένου μου, αὐτός εὑρίσκεται ἐντός μου,
ἔνδον ἐν τῇ ταλαίνῃ μου καρδίᾳ ἀπαστράπτων,
πάντοθεν περιλάμπων με τῇ ἀθανάτῳ αἴγλῃ,
ἅπαντα δέ τά μέλη μου ἀκτῖσι καταυγάζων,
ὅλος περιπλεκόμενος, ὅλον καταφιλεῖ με,
ὅλον τε δίδωσιν αὐτόν ἐμοί τῷ ἀναξίῳ,
καί ἐμφοροῦμαι τῆς αὐτοῦ ἀγάπης καί τοῦ κάλλους,
καί ἡδονῆς καί γλυκασμοῦ ἐμπίπλαμαι τοῦ θείου.
Μεταλαμβάνω τοῦ φωτός, μετέχω καί τῆς δόξης,
καί λάμπει μου τό πρόσωπον ὡς καί τοῦ ποθητοῦ μου
καί ἅπαντα τά μέλη μου γίνονται φωτοφόρα.

Ὡραίων ὡραιότερος τότε ἀποτελοῦμαι,
πλουσίων πλουσιώτερος καί δυνατῶν ἁπάντων
ὑπάρχω δυνατώτερος καί βασιλέων μείζων
καί τιμιώτερος πολύ τῶν ὁρωμένων πάντων,
οὐχί τῆς γῆς καί τῶν τῆς γῆς, ἀλλά καί οὐρανοῦ δέ
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ, τόν πάντων ἔχων κτίστην,
ᾧ πρέπει δόξα καί τιμή νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας˙
ἀμήν.

ΙΖ΄.

Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τήν ἀγάπην, ἡ δέ ἀγάπη ἐκριζοῖ τόν φόβον ἀπό τῆς ψυχῆς καί μένει μόνη ἐν αὐτῇ, Πνεῦμα Θεῖον οὖσα καί Ἅγιον. (96)

Πῶς ὑμνήσω, πῶς δοξάσω,
πῶς ἀξίως εὐφημήσω
τόν πολλά παραδραμόντα
ἁμαρτήματα Θεόν μου;
Πῶς εἰς ὕψος ὅλως βλέψω,
πῶς τούς ὀφθαλμούς διάρω,
πῶς ἀνοίξω στόμα, Σῶτερ,
πῶς τά χείλη μου κινήσω;
Πῶς ἐκτείνω μου τάς χεῖρας
πρός τοῦ οὐρανοῦ τό ὕψος,
ποίους λόγους δέ ἐφεύρω,
ποῖα ῥήματα προσάξω;
Πῶς λαλῆσαι δέ τολμήσω,
πῶς τήν ἄφεσιν αἰτήσω
τῶν ἀμέτρων μου πταισμάτων,
τῶν πολλῶν πλημμελημάτων;
Ὄντως ἔπραξα γάρ ἔργα
ὑπέρ ἅπασαν συγγνώμην!
Οἶδας ἅπερ λέγω, Σῶτερ,
πᾶσαν φύσιν ὑπερέβην
παρά φύσιν ἔργα πράξας˙
τῶν ἀλόγων ὤφθην χείρων,
πάντων ζῴων ἐναλίων,
(97) πάντων τε κτηνῶν χερσαίων,
ἑρπετῶν τε καί θηρίων
ἐγενόμην ὄντως χείρων
παραβάς τάς ἐντολάς σου

ὑπέρ τήν ἀλόγων φύσιν.
Τό οὖν σῶμά μου μολύνας
καί ψυχήν καταρρυπώσας
πῶς ὀφθῶ σοι, πῶς σε βλέψω,
ὅλως πῶς τολμήσω στῆναι
πρό προσώπου σου, ὁ τάλας;
Πῶς μή φεύξομαι σήν δόξαν
καί τό φῶς τό ἀπαστράπτον
τοῦ Ἁγίου Πνεύματός σου;
Πῶς δέ μόνος οὐ χωρήσω
πρός τό σκότος, ὁ τοῦ σκότους
ἔργα πραξας, καί Ἁγίων
χωρισθήσομαι πληθύος;
Πῶς ἀνέξομαι φωνῆς σου
ἐκπεμπούσης με είς σκότος,
ὁ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἔργων
φέρων μου τήν καταδίκην;
Φρίττων ὅλος, τρέμων ὅλος,
ὅλος φόβῳ καί ἐκπλήξει
συνεχόμενος βοῶ σοι˙
Οἶδα, Σῶτερ, ὅτι ἄλλος
ὡς ἐγώ οὐκ ἔπταισέ σοι,
οὐδέ ἔπραξε τάς πράξεις,
ἅσπερ ἔπραξα ἐγώ ὁ τάλας,
καί παραίτιος καί ἄλλοις
ἐγενόμην ἀπωλείας.
Ἀλλά τοῦτο πάλιν οἶδα,
(98) τοῦτο πέπεισμαι, Θεέ μου,
ὡς οὐ μέγεθος πταισμάτων,
οὐχ ἁμαρτημάτων πλῆθος,
οὐδέ πράξεων αἰσχρότης
ὑπερβήσεται ποτέ σου
τό φιλάνθρωπον καί μέγα,
μᾶλλον δέ ὑπέρ τό μέγα,
ὑπέρ λόγον, ὑπέρ νοῦν τε
ἔλεος, ὅπερ πλουσίως
πρός τούς πταίοντας ἐκχέεις
καί θερμῶς μετανοοῦντας,
καί καθαίρεις καί φωτίζεις
καί φωτός ποιεῖς μετόχους,
κοινωνούς θεότητός σου,
ὁμιλεῖς καί συλλαλεῖς τε

ὥσπερ φίλοις σου γνησίοις˙
ὤ χρηστότητος ἀπείρου,
ὤ ἀγάπης ἀνεκφράστου!
Διά τοῦτο καί προσπίπτω
καί θερμῶς ἀναβοῶ σοι˙
ὡς τόν ἄσωτον ἐδέξω
καί τήν πόρνην προσελθόντας,
οὕτως δέξαι με, οἰκτίρμον,
ἐκ ψυχῆς μετανοοῦντα,
καί δακρύων μου ῥανίδας
ὡς πηγάς ἀεί βλυζούσας
λογισάμενος, Χριστέ μου,
πλῦνον ἐν αὐταῖς ψυχῆς μου,
πλῦνον καί τοῦ σώματός μου
τάς ἐκ τῶν παθῶν κηλῖδας.
(99) Ἔκπλυνον καί τήν καρδίαν
ἀπό πάσης πονηρίας.
Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ῥίζα
καί πηγή τῆς ἁμαρτίας˙
πονηρίᾳ τοῦ σπορέως
πονηροῦ σπορά ὑπάρχει.
Ἔνθα δ᾽ ἔστι, καί βλαστάνει
καί εἰς ὕψος ἀναβαίνει
καί ἐκφύει πλείστους κλάδους
πονηρίας καί κακίας.
Τούτου ῥίζας ἐκ βαθέων
ἐξανάσπασον, Χριστέ μου,
καί καθάρισον ψυχῆς μου
καί καρδίας τάς ἀρούρας
καί ἐμφύτευσον τόν φόβον
ἐν αὐταῖς, τόν σόν, οἰκτίρμον,
καί ἀξίωσον ῥιζῶσαι
καί καλῶς ἀναβλαστῆσαι,
ὅπως αὐξηθῇ εἰς ὕψος
φυλακῇ τῶν ἐντολῶν σου
προστιθέμενος καθ᾽ ὥραν.
Τῇ προσθήκῃ δέ δακρύων
προστιθείς ῥοάς βλυζούσας,
ποτιζομένος δ᾽ ἐκ τούτων
ἐπί πλεῖον καί αὐξάνει
καί, καθ᾽ ὅσον στερεοῦται,
καί εἰς ὕψος ἀναβαίνει.

Ἀναλόγως συναυξάνει
ἡ ταπείνωσις τῷ φόβῳ,
ταπεινώσει δέ τά πάθη
ἅπαντα ὑποχωροῦσι˙
σύν αὐτοῖς δέ καί δαιμόνων
(100) ἀπελήλαται ἡ φάλαγξ,
ἀρεταί δέ πᾶσαι ὥσπερ
βασιλίδι κύκλῳ ταύτης
συνεπόμεναι ὁρῶνται,
οἷα φύλακες καί φίλαι
καί θεράπαιναι δεσποίνης.
Τούτων συναθροισθεισῶν δέ
καί ἑνωθεισῶν ἀλλήλαις,
μέσον τούτων ὥσπερ δένδρον
εἰς ὑδάτων διεξόδους
φόβος σός πεφυτευμένος
ἐξανθεῖ καί κατ᾽ ὀλίγον
δείκνυσί μοι ξένον ἄνθος.
Ὦ Χριστέ μου, ξένον ἄνθος!
Ξένον εἶπον, ὅτι πᾶσα
φύσις κατά γένος τίκτει
καί τῶν δένδρων πάντων σπέρμα
κατά γένος ἐν ἑκάστῳ˙
ὁ δέ φόβος σου καί ἄνθος
ξένης φύσεως δεικνύει
καί καρπόν ὁμοίως ξένον
καί ἀλλότριον ἐκείνου.
Ἔστι γάρ ὁ φόβος φύσει
κατηφείας πεπλησμένος
καί τούς τοῦτον κτησαμένους
ἀενάως σκυθρωπάζειν
ἀπεργάζεται ὡς δούλους,
ὡς πολλῶν πληγῶν ἀξίους,
ὡς ἐλπίζοντας καθ᾽ ὥραν
ἐκτομήν τήν τοῦ θανάτου
καί τό δρέπανον ὁρῶντας
(101) καί τήν ὥραν ἀγνοοῦντας
καί μή ἔχοντας ἐλπίδα,
μήτε μήν πληροφορίαν
συγχωρήσεως τελείας,
ἀλλά τρέμοντας τό πέρας,
ἀλλά φρίττοντας τό τέλος

ὡς ἀμφίβολον τῆς δίκης
περιφέροντας ἐκείνης
τήν ἀπόφασιν, Θεέ μου.
Τό γοῦν ἄνθος, ὅπερ φέρει,
ἄφραστον τῷ εἴδει πέλει,
ἀφραστότερον τῷ τρόπῳ˙
ἐξανθοῦν γάρ καθορᾶται,
ἀποκρύπτεται δ᾽ εὐθέως,
ὅπερ φύσεως οὐκ ἔστιν,
ἀλλ᾽ οὐδέ ἀκολουθίας,
ὑπέρ φύσεως δέ φύσιν,
πᾶσαν φύσιν ὑπεραῖρον.
Τέως δείκνυται ὡραῖον
ἄνθος ὑπέρ πάντα λόγον
καί ἁρπάζει πρός τήν θέαν
τήν ἐκείνου ὅλον νοῦν μου,
μηδενός ἐῶν μεμνῆσθαι,
ἅ παρέχειν οἶδε φόβον,
ἀλλά λήθην τούτων πάντων
ἀπεργάζεταί μοι τότε
καί ἀφίπταται συντόμως.
Τό δέ δένδρον τό τοῦ φόβου
πάλιν ἄνθους ἔστι δίχα,
καί λυποῦμαι καί στενάζω
καί πρός σέ θερμῶς κραυγάζω
καί τό ἄνθος πάλιν βλέπω
(102) ἐν τοῖς κλαδοις τοῖς τοῦ δένδρου
καί τό ὄμμα, ὦ Χριστέ μου,
πρός τό ἄνθος μόνον ἔχων
οὐχ ὁρῶ τό δένδρον τότε.
Συχνοτέρως δέ τό ἄνθος
ἐπανθοῦν καί πρός ἐκεῖνο
ὅλον με τῷ πόθῳ ἕλκον
εἰς καρπόν ἀγάπης λήγει.
Ὁ καρπός δέ οὗτος πάλιν
οὐκ ἀνέχεται τῷ δένδρῳ
τῷ τοῦ φόβου βασταχθῆναι,
ἀλλά μᾶλλον ὅτε πλήρης
ὡριμάσει, τότε μόνος
δίχα δένδρου καθορᾶται.
Φόβος γάρ ἐν τῇ ἀγάπῃ
οὐχ εὑρίσκεται οὐδ᾽ ὅλως,

οὐδέ πάλιν δίχα φόβου
ἐν ψυχῇ καρποφορεῖται.
Ὄντως θαῦμα ὑπέρ λόγον,
ὑπέρ ἔννοιαν δέ πᾶσαν,
ὅτι δένδρον μετά κόπου
ἐξανθεῖ καί καρπόν φέρει˙
ὁ καρπός αὐτοῦ δέ πάλιν
ὅλον ἐκριζοῖ τό δένδρον,
μένει δ᾽ ὁ καρπός καί μόνος.
Πῶς καρπός τοῦ δένδρου δίχα,
ὅλως ἐξειπεῖν οὐκ ἔχω˙
τέως μένει, τέως ἔστιν
ἡ ἀγάπη δίχα φόβου
τοῦ αὐτήν ἀποτεκόντος.
Ἡ ἀγάπη οὖν ὑπάρχει
ὄντως πᾶσα εὐφροσύνη,
(103) καί χαρᾶς καί θυμηδίας
ἐμπιπλᾷ τόν κεκτημένον
καί τοῦ κόσμου ἐν αἰσθήσει
τοῦτον ἔξωθεν ἐκβάλλει,
ὅπερ φόβος οὐκ ἰσχύει
ἀπεργάσασθαι οὐδ᾽ ὅλως.
Ἔνδον γάρ τῶν ὁρωμένων
καί τῶν αἰσθητῶν ὤν ἔνδον,
πῶς τόν ἔχοντα ἰσχύει
τούτων πόρρω βάλλειν ἆρα,
ἐν αἰσθήσει τε συνάψαι
ὅλον ἄν τοῖς ἀοράτοις;
Ὄντως οὐδαμῶς ἰσχύσει!
Τό δέ ἄνθος, ὁ καρπός τε,
ὅν ὁ φόβος ἀποτίκτει,
ἔξωθεν τοῦ κόσμου ἔστιν,
ἅ καί νοῦν ἁρπάζειν οἶδε
καί ψυχήν σύν τούτῳ αἴρειν
καί τοῦ κόσμου ἔξω βάλλειν.
Πῶς, εἰπέ μοι, ἔξω κόσμου
ἡ ἀγάπη ταῦτα βάλλει,
ἤθελον σαφῶς εἰδέναι.
Ἄφραστα, ὡς εἶπον, ταῦτα,
ὅμως πρόσεχε καί λέξω˙
Πνεῦμα Θεῖον ἡ ἀγάπη,
παντουργόν φῶς καί φωτίζον,

πλήν οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου,
οὐδέ ὅλως τι τοῦ κόσμου,
οὐδέ κτίσμα˙ ἄκτιστον γάρ
καί κτισμάτων πάντων ἔξω,
ἄκτιστον κτιστῶν ἐν μέσῳ.
Νόει ἅ σοι, τέκνον, λέγω!
(104) Ἔστι γάρ κεχωρισμένον,
τό δέ ἄκτιστον οὐδέπω
κτίσμα δέχεται γενέσθαι˙
πλήν εἰ βούλοιτο, καί τοῦτο
δυνατόν αὐτῷ ποιῆσαι.
Γέγονε καί γάρ ὁ Λόγος
Πνεύματος τῇ συνεργίᾳ
καί Πατρός τῇ εὐδοκίᾳ
ἄνθρωπος ἀτρέπτως ὅλος,
ἄκτιστος Θεός ὤν φύσει
γέγονε κτιστός ἀρρήτως
καί τό πρόσλημμα θεώσας
ἔδειξε διπλοῦν μοι θαῦμα
ἀμφοτέραις ἐνεργείαις
καί θελήσεσιν ὡσαύτως˙
ὁρατόν ἀόρατόν τε,
κρατητόν ἀκράτητον δέ,
καί δεικνύμενος ὡς κτίσμα
τῶν κτισμάτων μέσον πάντων˙
ὡς οὐ κτίσμα δέ τυγχάνων,
ὡς ἐδόκουν, ἠφαντοῦτο˙
πλήν οὐδ᾿ ὅλως ἠφαντοῦτο,
ἀλλ᾿ ἐν μέσῳ ὤν τῶν πάντων
αἰσθητῶν κτιστῶν ὁ Λόγος
ἑωρᾶτο συνημμένος
τῷ προσλήμματι ὡς κτίσμα.
Προσλαμβάνων δέ τό κτίσμα
καί ἐγκρύπτων ἤ ἀνάγων
εἰς τό ὕψος, εἰς τήν δόξαν
τήν οἰκείαν ὑπέρ λόγον
ἀπεκρύπτετο εὐθέως.
Υοῦτο ἔλεγον ἐκεῖνοι
ἀφαντοῦσθαι τόν Δεσπότην,
(105) τό καθ᾿ ἑαυτούς δέ πάντως˙
ὁ γάρ κτίστης τῶν ἁπάντων
ὤν ἀχώρητος τοῖς πᾶσιν,

ὡς Θεός πάντα πληρῶν δέ,
πῶς ἄν ἄλλως γε κρυβείη;
Μεταστήσεις ἀπό τόπου
τόν Δεσπότην καί πρός ἄλλον
τόπον δώσεις γεγονέναι
ἐξ ὀφθαλμῶν κρυβῆναι
τῶν ἁγίων Ἀποστόλων;
Ἄπαγε, μή ἐξ ἀγνοίας
περιπέσῃς βλασφημίᾳ!
Ἄκουε δέ τῆς ἀγάπης,
εἰ βούλει, τάς ἐνεργείας,
καί μαθήσῃ, πῶς ὑπάρχει
μείζων πάντων ἡ ἀγάπη!
Ποίων πάντων; Οὐκ ἀκούεις
βοῶντος τοῦ Ἀποστόλου;
Τοῦ λαλεῖν ἀγγέλων γλώσσαις
καί ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων,
τοῦ τήν πίστιν πᾶσαν ἔχειν,
ὥστε ὄρη μεθιστάνειν,
τοῦ εἰδέναι πᾶσαν γνῶσιν,
βάθος τε τῶν μυστηρίων,
τοῦ σκορπίσαι πάντα πλοῦτον
καί πτωχόν αὐτόν γενέσθαι,
τοῦ καί τό σῶμα εἰς καῦσιν
ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ ἐκδοῦναι
μείζων ἔστιν ἡ ἀγάπη.
Καί τοσούτῳ μείζων πέλει,
ὅτι δίχα ταύτης ταῦτα
-εἴτε ἕν εἴτε καί πάντα –
(106) εἰς οὐδέν τῷ κεκτημένῳ
ὄφελος ὅλως ὑπάρχει.
Ὅστις οὖν καί τῆς ἀγάπης
καί τῶν εἰρημένων πάντων
ἀποστέρηται, εἰπέ μοι,
ποῦ φανεῖται, τί ποιήσει,
πῶς πιστόν τοῖς ἐρωτῶσιν
εἰπεῖν ἑαυτόν τολμήσει;
Διά τοῦτο προσεκτέον
λέγοντι περί ἀγάπης.
Κάθημαι ἐν τῷ κελλίῳ
ἐν νυκτί ἤ ἐν ἡμέρᾳ,
συνυπάρχει ἀφανῶς μοι

καί ἀγνώστως ἡ ἀγάπη.
Ἔξω δέ κτισμάτων πάντων οὖσα
ἔστιν αὖ καί μετά πάντων,
ἔστι πῦρ, ἔστι καί αἴγλη,
γίνεται φωτός νεφέλη,
ἥλιος ἀποτελεῖται.
῾Ως οὖν πῦρ ψυχήν θερμαίνει
καί καρδίαν μου ἐκκαίει
καί διανιστᾷ πρός πόθον
καί ἀγάπην, τήν τοῦ κτίστου.
Ἱκανῶς δέ πυρωθέντα
ὥσπερ αἴγλη φωτοφόρος
περιΐπταταί με πᾶσα,
φεγγοβόλους ἀφιεῖσα
τῇ ψυχῇ μου τάς ἀκτῖνας
καί τόν νοῦν λαμπρύνουσά μοι
καί πρός θεωρίας ὕψος
ἐπιτήδειον δεικνύει
(107) ὀπτικόν ἐργασαμένη.
Τοῦτο ἦν, ὅπερ προεῖπον
ἄνθος εἶναι τό τοῦ φόβου.
Κατιδών δ᾿ ἐγώ τήν αἴγλην
καί πλησθείς χαρᾶς ἀφάτου
οὐκ ἐχάρην ὅτι εἶδον,
ἀλλ᾿ αὐτή χαρᾶς με θείας
ἐμφορήσασα ἀπέστη
καί συνήρπασε τόν νοῦν μου
καί τήν αἴσθησιν καί πᾶσαν
κοσμικήν ἐπιθυμίαν˙
καί κατέτρεχεν ὁ νοῦς μου
καί καταλαβεῖν ἐζήτει
τήν φανεῖσαν αἴγλην πόθῳ.
Ἀλλ᾿ οὐχ εὕρισκε τό κτίσμα,
οὐδ᾿ ἠδύνατο γενέσθαι
τῶν κτισμάτων ὅλως ἔξω,
ἵνα δράξηται τῆς αἴγλης
τῆς ἀκτίστου καί ἀλήπτου.
Ὅμως περιῄει πάντα
καί ἰδεῖν ἐμηχανᾶτο,
ἐξηρεύνα τόν ἀέρα,
οὐρανούς περιεπόλει,
περιήρχετο ἀβύσσους

καί τά ἔσχατα τοῦ κόσμου,
ὡς ἐδόκει, ἐξεζήτει.
Ἀλλ᾽ οὐδέν ἐν τούτοις πᾶσιν
εὕρισκε, κτιστά γάρ πάντα˙
καί ἐθρήνουν καί ἐπένθουν
καί τά σπλάγχνα ἐφλεγόμην
καί ὡς ἔκφρων ἐν ἐκστάσει
γεγονώς οὕτως διῆγον.
(108) Ἦλθεν οὖν, ὡς ἠβουλήθη,
καί νεφέλης ὥσπερ εἶδος
φωτεινῆς ἐπιπεσοῦσα
καί ὅλη πρός τῇ κεφαλῇ μου
ἑωρᾶτο καθημένη
καί κραυγάζειν ἐνεποίει
ἐν ἐκπλήξει γενομένῳ.
Ὅμως πάλιν ἀποσπᾶσα
ἐγκατέλιπέ με μόνον
καί ζητοῦντί μοι ἐμπόνως
ταύτην, αἴφνης ὅλη πάλιν
ἐν ἐμοί γνωστῶς εὑρέθη,
ἐν καρδίᾳ μοῦ τε μέσον
ὡς φωστήρ, ὡς δίσκος ὄντως
τοῦ ἡλίου καθωράθη.
Οὕτω δέ ἀναφανεῖσα
καί γνωστῶς ἀποδειχθεῖσα
ἔτρεψε δαιμόνων στῖφος,
ἀπεδίωξε δειλίαν,
ἐνεποίησεν ἀνδρείαν,
τῆς αἰσθήσεως τοῦ κόσμου
ἀπεγύμνωσε τόν νοῦν μου
καί αἰσθήσεως χιτῶνα
νοερᾶς ἐνέδυσέ με,
ὁρατῶν δ᾽ ἐχώρισέ με
καί συνῆψεν ἀοράτοις
καί τόν ἄκτιστον ὁρᾶν με
ἐχαρίσατο καί χαίρειν,
ὅτι πάντων ἐχωρίσθην
τῶν κτιστῶν καί ὁρωμένων
καί συντόμως φθειρομένων,
καί ἡνώθην τῷ ἀκτίστῳ,
τῷ ἀφθάρτῳ, τῷ ἀνάρχῳ,
(109) τῷ τοῖς πᾶσιν ἀοράτῳ˙

τοῦτο γάρ ἀγάπη πέλει.
Δράμωμεν πιστοί εὐτόνως,
σπεύσωμεν νωθροί ἐμπόνως!
Ὀκνηροί διεγερθῶμεν,
ὅπως ἐγκρατεῖς ἀγάπης,
μέτοχοι δέ ταύτης μᾶλλον
γενησόμεθα καί οὕτως
μεταβῶμεν τῶν ἐνθένδε,
ἵνα σύν αὐτῇ τῷ Κτίστῃ
καί Δεσπότῃ παραστῶμεν,
ἔξωθεν τῶν ὁρωμένων
γεγονότες σύν ἐκείνῃ!
Εἰ δέ μή, τοῖς ὁρωμένοις
καί τοῖς κτίσμασιν ὡς κτίσμα
ὄντες ἐναπολειφθῶμεν
ἐν πυρί τε καί ταρτάρῳ
καί φρικτοῖς κολαστηρίοις,
δίχα ταύτης εὑρεθέντες,
δίχα τῆς ἀγάπης λέγω.
Εἰ δέ καί σωθῆναι ἔνι
δίχα ταύτης, ὦ Χριστέ μου,
πῶς ὑπάρξει τοῦτο ὅλως;
Οὐδαμῶς γάρ ἔσται τοῦτο!
Τοῦ φωτός εἰ χωρισθῶμεν,
πῶς φευξόμεθα τό σκότος;
Τῆς χαρᾶς εἰ στερηθῶμεν,
πῶς ἀπαλλαγῶμεν λύπης;
Τοῦ νυμφῶνος ὄντες ἔξω
πῶς ἄν ὅλως εὐφρανθῶμεν;
Βασιλείας ἐκπεσόντες,
τῆς σῆς θέας λέγω, Σῶτερ,
ποίαν ἄλλην σωτηρίαν,
(110) ποίαν δέ παραμυθίαν
ἤ ἐν ποίῳ ἄλλῳ τόπῳ
δυνηθῶμεν ἐφευρέσθαι;
Ὄντως οὐδαμοῦ οὐδ᾽ ὅλως
κἄν δοκῇ τισιν ἀφρόνως,
ἄφρων γάρ ὁ τοῦτο λέγων.
Ἀλλ᾽ ἀποκριθείς τις ἴσως ἐρεῖ ταῦτα˙
Πῶς ἐκτός τῆς βασιλείας,
πῶς ἐκτός δέ τοῦ νυμφῶνος
καί χοροῦ τοῦ τῶν δικαίων

ἄλλος τόπος σωτηρίας
ἤ ἀνέσεως οὐκ ἔσται; -
Ἄφρων, εἶπεν ἡ ἀγάπη,
οὐκ ἀκούεις, ὅτι μίαν
ὁ Ἀδάμ ἐν παραδείσῳ
ἐντολήν, ὁ σός προπάτωρ,
παραβάς ἀπεγυμνώθη
δόξης θείας, καί ἡ Εὔα
σύν αὐτῷ τοῦ παραδείσου
ἐξωρίσθησαν εὐθέως,
ἡδονῆς ἀντιλαβόντες
-ὤ - τόν θάνατον ἀθλίως
καί τόν ἱδρώτων γέμοντα καί πόνων, οἴμοι, βίον,
καί ζῆν καί θνῄσκειν παρ᾽ αὐτῷ δικαίως ὁρισθέντες;
Οὕτως νόει μοι καί τότε,
ὅτε γένηται ἡ κρίσις,
ὅτι ὅς ἄν εὑρεθείη
δόξης θείας ὡς ἐκεῖνος
ἀληθῶς γεγυμνωμένος,
ἔξω τε τοῦ παραδείσου,
ναί δή, καί τῆς βασιλείας
καί τοῦ νυμφῶνος οὐρανίου
(111) ἐλαθήσεται εὐθέως.
Κἄν ἁμάρτημα μή ἔχῃ,
ἀρετῶν δ᾽ ὑπάρχῃ δίχα,
ἵσταται γεγυμνωμένος.
Ἀρετῶν πασῶν δέ πρώτη,
βασιλίς τε καί κυρία
ἔστιν ὄντως ἡ ἀγάπη.
Κεφαλή τῶν πάντων ἔστι
καί ἱμάτιον καί δόξα.
Κεφαλῆς χωρίς δέ σῶμα
καί νεκρόν καί ἄπνουν ἔστι.
Σῶμα δέ χωρίς χιτῶνος
πῶς οὐχί γυμνόν ὑπάρξει;
Ἀρεταί χωρίς ἀγάπης
ἔωλοι, ἀνωφελεῖς τε˙
καί γυμνός τῆς θείας δόξης,
ὁ μή ἔχων τήν ἀγάπην,
ἀρετάς κἄν πάσας ἔχῃ,
ἵσταται γεγυμνωμένος,
καί τήν γύμνωσιν μή φέρων

κρύπτεσθαι μᾶλλον ἐθέλει.
Τήν αἰσχύνην γάρ ὡς ἔχων
ἔχει καί τήν καταδίκην
καί «οὐκ οἶδά σε» ἀκούει
παρά τοῦ κριτοῦ τῶν ὅλων.
Ἦλθεν ἐπί γῆς ὁ κτίστης,
ἔλαβε ψυχήν καί σάρκα,
ἔδωκε δέ Πνεῦμα Θεῖον,
ὅπερ ἔστιν ἡ ἀγάπη.
Εἰ οὖν βούλει καί εἰ θέλεις
τοῦ λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
(112) πίστευσον Θεῷ τελείως,
ἄρνησαι σαυτόν ὡσαύτως,
ἐπί ὤμων ἀδιστάκτως
ἆρον τόν σταυρόν καί λήψῃ˙
θάνον τῇ προθέσει, τέκνον,
ἵνα μέτοχος γενήσῃ
τῆς ζωῆς τῆς ἀθανάτου!
Μή πλανήσωσί σε πλάνοι
ταῖς αὐτῶν ψευδολογίαις,
μετά θάνατον λαμβάνειν
τήν ζωήν τούς τελευτῶντας˙
μή πεισθείς καταμελήσῃς
καί ζωῆς οὐ μεταλήψῃ!
Ἄκουσον Θεοῦ τούς λόγους,
ἄκουσον τῶν Ἀποστόλων,
ἄκουσον τῶν διδασκάλων,
τῶν ἐπί τῆς ἐκκλησίας,
τί Χριστός βοᾷ καθ᾽ ὥραν.
«Ποταμοί ἐκ τῆς κοιλίας
εἰς ἐμέ τῶν πιστευόντων
ῥεύσουσι πηγῆς τῆς θείας,
ὕδατος τοῦ ἀειζώου.»
Τί τό ὕδωρ τοῦτο λέγων,
εἰ μή Πνεύματος τήν χάριν;
Καθαρούς δέ τῇ καρδίᾳ
μακαρίζει, λέγων τούτους
ὄψεσθαι Θεόν ἐνταῦθα.
Οἱ Ἀπόστολοι δέ πάντες
καί διδάσκαλοι βοῶσιν
ἀπεντεῦθεν καί τό Πνεῦμα
καί Χριστόν αὐτόν λαμβάνειν,

(113) εἴπερ μέλλοιμεν σωθῆναι.
Ἄκουσον φωνάς Δεσπότου,
ἄκουσον τοῦ Λόγου λόγους,
πῶς δηλοῖ τήν βασιλείαν
τήν τῶν οὐρανῶν λαμβάνειν
ἀπεντεῦθεν τούς ἀνθρώπους.
«Ὡμοιώθη, λέγων, αὕτη
μαργαρίτῃ πολυτίμῳ˙»
μαργαρίτην δέ ἀκούσας
ἆρα τί ὑπολαμβάνεις;
Λίθον εἶναι λέγεις τοῦτον
ἤ κρατούμενον κἄν ὅλως
ἤ ὁρώμενον ποσῶς δέ;
Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!
Νοητός καί γάρ ὑπάρχει,
Ἔμπορος εὑρών δέ τοῦτον,
πῶς ἐφεῦρεν, ἄρτι λέξον,
εἰ ἀκράτητος ὑπάρχει,
εἰ ἀόρατος τυγχάνει;
Ποῦ οὖν τοῦτον ὅλως εὗρε,
πῶς κατεῖδε, δίδαξόν με.
Πῶς δέ ἅπαντα πωλήσας
ἐξωνήσατο ἐκεῖνον,
ὅν οὐχ εὗρεν, ὅν οὐκ εἶδεν,
ὅν οὐκ ἔσχεν ἐπί χεῖρας,
ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἔλαβεν ἐν κόλπῳ;
Πίστει δέ με μόνῃ πάντως
καί ἐλπίδι ὥσπερ ἔχων
διακείσεται, διδάξεις;
Ἀλλ᾽ οὐκ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὥσπερ σύ ὑπολαμβάνεις,
οὐδ᾽ ἐλπίσι τοῦ εὑρέσθαι
(114) οὐδ᾽ ἐλπίσι τοῦ λαβέσθαι
τά ὑπάρχοντα πωλῆσαι.
Τί πλανᾶσθε, τί ματαίαις
ἐπερείδεσθε ἐλπίσι;
Τί καί ἄλλοις ἀπωλείας,
ἑαυτοῖς τε τιμωρίας
αἴτιοι σφοδρᾶς γενέσθαι
μάτην βούλεσθε πεισθεῖσιν;
Ἀλλά πρότερον εὑρεῖν σοι
παραινεῖ τόν μαργαρίτην,

καί ἀτίμητον ὡς ὄντα
θεασάμενόν σε τοῦτον
καί αὐτόν τότε πωλήσας
ἅπαντα ἐξαγοράσαι˙
σύ δέ λέγεις ἐν ἐλπίσι
καί σαυτόν ἀποδεικνύεις
ὡς οὐ θέλοντα πωλῆσαι
τά ὑπάρχοντα καί ἆραι
οὐρανῶν τήν βασιλείαν,
ἥν ἐντός σου, ἐάν θέλῃς,
ὁ Δεσπότης εἶπεν εἶναι.
Ἴσως δέ πτωχός ὑπάρχεις
καί οὐ κέκτησαι χρυσίον,
οὐδέ κτήματα, οὐ πλοῦτον,
καί ἀκούων, ὅτι πάντων
ὑπαρχόντων διαπράσει
ὁ ἀτίμητος ὠνεῖται
μαργαρίτης, ἵνα λέγῃς
ὅτι˙ Ἆρα πῶς μή ἔχων
ὕπαρξιν ἐγώ ἰσχύσω
(115) κτήσασθαι τόν θεῖον τοῦτον
καί ὡραῖον μαργαρίτην;
Περί τούτου οὖν ἀκοῦσαι
συνετῶς παρακαλῶς σε.
Ἐάν ἅπαντα τόν κόσμον
καί τά ἐν τῷ κόσμῳ ἔχῃς
καί σκορπίσας διανείμῃς
ὀρφανοῖς καί χήραις ταῦτα
καί πτωχοῖς ἠπορημένοις,
καί πτωχός αὐτός γενήσῃ,
ὡς ἀντάξιον δέ ὅλως
τίμημα εἰ ἐννοήσῃς
ὅ,τι κατεβάλου, λέγων˙
Δότε μοι τόν μαργαρίτην,
δέδωκα γάρ ἅπαντά μου!
παρ᾽ εὐθύς τοῦτο ἀκούσῃ
λέγοντός σου τοῦ Δεσπότου˙
Ποῖα ἅπαντά σου λέγεις;
Σύ γυμνός ἀπό κοιλίας
ἐξελήλυθας μητρός σου
καί γυμνός ἐν τῷ μνημείῳ
πάλιν πάντως εἰσελεύσῃ.

Σά δέ ποῖα λέγεις εἶναι;
Ἄφρων, ὅλως οὐκ αἰσθάνῃ;
Καί οὐ λήψῃ μαργαρίτην,
οὐδέ λάβῃς βασιλείαν.
Ἄν δέ ἅπαντα σκορπίσῃς
τά ὑπάρχοντά σου ὅλως
ἤ πτωχός ὑπάρχῃς λίαν
καί προσέλθῃς λέγων οὕτως˙
Ἴδε, Σῶτερ, νῦν καρδίαν
(116) καί ψυχήν συντετριμμένην
καί δεινῶς κολαζομένην
καί σφοδρῶς ἐκκαιομένην!
Ἴδε, Δέσποτα, γυμνόν με,
ἴδε με ἠπορημένον
ἀρετῆς ἁπάσης ξένον
καί πτωχόν ἐν τούτοις λίαν
καί μή ἔχοντά τι δοῦναι
εἰς ἐξώνησίν σου, Λόγε,
καί ἐλέησόν με, μόνε
ἀνεξίκακε Θεέ μου.
Τί γάρ ἄξιον εὑρήσω
ἐν τῷ κόσμῳ, ὦ Θεέ μου,
ὅπερ δώσω εἰς τιμήν σου,
τοῦ ποιήσαντος τά πάντα;
Τί γάρ ἔδωκεν ἡ πόρνη,
τί δέ ὁ λῃστής παρέσχεν,
ὁ δέ ἄσωτος, Χριστέ μου,
ποῖον πλοῦτόν σοι προσῆξε;
Ταῦτα λέξον, καί ἀκούσῃ˙
Ναί, προσέφερόν μοι δῶρα,
ναί, προσέφερόν μοι πλοῦτον˙
δεδωκότες ἅπερ εἶχον,
ἔλαβον τόν μαργαρίτην
τοῦ παντός κρείττω τοῦ κόσμου.
Ταῦτά μοι καί σύ, εἰ βούλει,
κόμισον καί λήψῃ πάντως.
Μετά τούτων πρόσελθέ μοι
καί εὐθύς σοι ὑποδείξω,
ὅνπερ ἔλαβον ἐκεῖνοι
μαργαρίτην, καί χαρήσῃ˙
καί ψυχήν αὐτήν εἰ δώσεις,
(117) ἄξιον οὐδέν νομίσεις,

ἄξιον οὐδέν λογίσῃ,
ὅ,τι ὅλως κατεβάλου.
Ἐγώ γάρ, ἐάν προσέλθῃς,
ὡς ἡ πόρνη μοι προσῆλθε,
πάντως ἔχω ἐξουσίαν,
πάντως ἔχω μαργαρίτας,
οὕς ὁ κόσμος, ἐάν λάβῃ,
καί σύν κόσμῳ τούτῳ ἄλλαι
μυριάδες ἄλλων κόσμων,
οὐκ ἐκλείψει μαργαρίτης
μόνος εἷς ἐκ θησαυρῶν μου,
καί παρέξω σοι καί δῶρον,
ὡς ἐκείνῃ παρεσχόμην.
Ταῦτά σοι Θεός προσείπῃ
καί διδάξει, πῶς προσῆλθεν
ὁ λῃστής καί πῶς ἡ πόρνη,
οἱ ᾀδόμενοι ἐν κόσμῳ,
πῶς δέ ἄσωτος εὐθέως
ὑποστρέψας προσεδέχθη.
Πίστει δέ λῃστής ἐσώθη,
ὁ πολλά κακά ποιήσας,
καί δικαίως, ὅτι μόνος
πάντων με ἀρνησαμένων,
πάντων δέ σκανδαλισθέντων
κρεμαμένου μου τῷ ξύλῳ
ὡμολόγησεν ἐκεῖνος
καί Θεόν καί βασιλέα
καί ἀθάνατόν με εἶναι
ἐκ καρδίας ἀνεβόα.
Διά τοῦτο καί πρό πάντων
(118) ἔλαβε τήν βασιλείαν.
Πόρνης δέ τόν πόθον ἆρα
ποῖος λόγος παραστήσει,
ὅν ἐβάσταζεν ἐκείνη
ἐν καρδίᾳ προσελθοῦσα
ὡς Θεῷ μοι καί Δεσπότῃ
ὁρατῶν καί ἀοράτων
καί προσέφερε πλουσίως
ὡς οὐδείς τῶν μέχρι τότε,
ὅν ἰδών ἀπεδεξάμην;
Καί οὐκ ἔλαβον τόν πόθον,
ἀλλ᾽ αὐτῇ τόν μαργαρίτην

δούς ἀφῆκα καί τόν πόθον,
μᾶλλον δέ καί προσανῆψα
καί πυρσόνν εἰς μέγαν ἦρα
καί ἀπέλυσα παρθένων
σεμνοτέραν οὖσαν ταύτην.
Ἄφνω γάρ τόν νόμον πάντα
ὥσπερ τεῖχος διαβᾶσα,
ἤ ὡς κλίμακα τάς πάσας
ἀρετάς ὑπεραρθεῖσα
ἔφθασεν εἰς τέλος νόμου,
ὅπερ ἔστιν ἡ ἀγάπη,
καί ἀπῆλθε μέχρι τέλους
ἄτρωτον τηροῦσα ταύτην.
Ὁ δέ ἄσωτος ὁμοίως
ἐκ καρδίας ἐπιστρέψας
μετενόησε γνωσίως,
καί υἱός μου ὤν τό πρόσθεν
οὐ προσῆλθεν ὡς υἱός μου,
ἀλλ᾽ ὡς εἷς με ἐξῃτεῖτο
(119) τῶν μισθίων μου γενέσθαι.
Οὐ τῷ στόματι δέ μόνον,
ἀλλά καί ψυχῇ ἐλάλει,
καί τοῖς ἔργοις ἐπεδείκνυ
ἅπερ ἔλεγε τοῖς λόγοις.
Ἡ ταπείνωσίς με τούτου
εἵλκυσε πρός εὐσπαγχνίαν
καί ἐπλούτισα εὐθέως
καί ἐδόξασα συντόμως,
ὅτι ἔβλεπον ἐξ ὅλης
προσερχόμενον ψυχῆς μοι,
ὅτι ὄπισθεν οὐδ᾽ ὅλως
- ὡς πολλοί τοῦτο ποιοῦσιν –
ἀπεστρέφετο τάς φρένας.
Οὕτως οὖν, εἰ πᾶς προσέλθοι
καί προσπέσοι μοι γνησίως,
- ἀκουσάτω πᾶσα κτίσις! –
δέξομαι αὐτόν εὐθέως.
Ὅστις δέ μου μετά δόλου
βούλεται λαβεῖν τήν χάριν,
ὑποκρίσει δέ προσέλθοι,
ἤ κακίαν ἔνδον ἔχων
ἤ θαρρῶν αὐτοῦ τοῖς ἔργοις,

κατεχόμενος ἐπάρσει
ἤ φθόνῳ, οὐκ ἔχει ὅλως
μετ᾽ ἐμοῦ, Χριστοῦ, μερίδα.
Ταῦτά σοι Θεός καί πᾶσι
δι᾽ ἡμῶν βοᾷ καθ᾽ ὥραν.
Εἰ δέ βούλει, καί ἐξ ἄλλων
δείξω σοι τρανῶς ἐνταῦθα,
ὅτι δεῖ τήν βασιλείαν
οὐρανῶν λαβεῖν σε ὅλην,
(120) εἰ ἐν ταύτῃ εἰσελθεῖν σε
βούλει καί μετά τό τέλος.
Ἄκουσον Θεοῦ σοι πάλιν
ἐν παραβολαῖς λαλοῦντος˙
«Τίνι ἄρα ὁμοιώσω
οὐρανῶν τήν βασιλείαν;
Ὁμοία ἐστίν, πρόσεχε,
τοῦ σινάπεως τῷ κόκκῳ,
ὅν λαβών τις τῶν ἀνθρώπων
ἔβαλεν αὐτοῦ εἰς κῆπον,
καί ἐβλάστησε καί δένδρον
ὄντως γέγονεν εἰς μέγα.»
Λέγε τοίνυν, ὁ ἀκούων,
τίς ἐστιν ὁ κόκκος οὗτος;
Τί νομίζεις εἶναι τοῦτον;
Λέγε μετά παρρησίας!
Εἰ δέ μή, ἐγώ σοι λέξω
καί τό ἀληθές ἐξείπω˙
Πάντως βασιλείαν εἶπε
τήν τῶν οὐρανῶν σοι κόκκον.
Ὁ δέ κόκκος οὗτος ἔστι
Θείου Πνεύματος ἡ χάρις,
ὁ δέ κῆπος ἡ καρδία
ἡ ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων,
ἔνθα ὁ λαβών τό Πνεῦμα
βάλλει ἔνδον τε καί κρύπτει
ταῖς λαγόσι ταῖς τῶν σπλάγχνων,
ὡς μηδένα τοῦτο βλέπειν,
καί φυλάττει μετά πάσης
ἀκριβείας, ὅπως φύῃ,
ὅπως γένηται εἰς δένδρον
καί εἰς οὐρανόν ἀνέλθῃ.
(121) Εἰ οὖν λέγεις˙ Οὐχί ὧδε,

ἀλλά μετά τέλος πάντες
λήψονται τήν βασιλείαν,
οἱ θερμῶς ταύτης ἐρῶντες,
ἀνατρέπεις τοῦ Σωτῆρος
καί Θεοῦ ἡμῶν τούς λόγους.
Τόν γάρ κόκκον εἰ μή λάβῃς,
τόν σινάπεως, ὅν εἶπεν,
εἰ μή βάλῃς σου εἰς κῆπον,
μένεις ὅλως δίχα σπόρου.
Εἰ δέ καί τόν σπόρον λάβοις
καί συμπνίξεις ταῖς ἀκάνθαις
ἤ προδώσεις τοῖς ὀρνέοις
καί ἁρπάσουσι τόν κόκκον
ἤ ἀπότιστον ἐάσεις
κῆπόν σου τῇ ἀμελείᾳ
καί οὐ φύει σου ὁ σπόρος,
οὐ βλαστήσει, οὐ καρπεύσει,
τίς σοι ἐκ τοῦ σπόρου ἔσται
ἡ ὠφέλεια, εἰπέ μοι;
Πότε δέ, εἰ μή ἐνταῦθα,
ἄλλοτε τόν σπόρον λάβοις;
Μετά θάνατον, μοί εἴπῃς,
ἀλλά σφάλλῃ τοῦ εἰκότος˙
ποίῳ κήπῳ τότε τοῦτον
κατακρύψεις, ἐρωτῶ σε,
ποίαις δέ ταῖς ἐργασίαις
θεραπεύσεις, ἵνα φύῃ;
Ὄντως ὅλος γέμεις πλάνῃς,
ἀδελφέ, ἠπατημένης!
Ὁ γάρ χρόνος οὗτος ἔργων,
ὁ δέ μέλλων τῶν στεφάνων˙
(122) ὧδε σύ τούς ἀρραβῶνας
λαβε, εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὧδε δέξαι τήν σφραγίδα.
Ἀπ᾽ ἐντεῦθεν τήν λαμπάδα
ἄναψον τήν τῆς ψυχῆς σου,
πρίν σκοτάσῃ, πρίν κλεισθῶσιν
αἱ τῆς ἐργασίας πύλαι.
Εἴπερ φρόνιμος ὑπάρχεις,
ὧδέ σοι καί μαργαρίτης
γίνομαι καί ἐξωνοῦμαι,
ὡδέ σοι καί σῖτος πέλω

καί σινάπεως ὡς κόκκος,
ὧδε γίνομαί σοι ζύμη
καί ζυμῶ τό φύραμά σου,
ὧδε σοι ὡς ὕδωρ πέλω,
γίνομαι καί πῦρ γλυκάζον˙
ὡδε καί ἱμάτιόν σοι
καί τροφή καί πόσις πᾶσα,
ἐάν βούλει, γίνομαί σοι.
Ὁ Δεσπότης ταῦτα λέγει.
Εἰ οὖν οὕτως ἐκ τῶν ὧδε
καί τοιοῦτόν με γνωρίσεις,
ἕξεις με κἀκεῖ ἀρρήτως
ἅπαντα γινόμενόν σοι˙
εἰ δ᾽ ἀπέλθῃς ἀγνοῶν μου
χάριτος τάς ἐνεργείας,
μόνον με κριτήν ἐκεῖσε
ἀσυμπάθητον εὑρήσεις.
Ὦ Χριστέ μου καί Θεέ μου,
μή με κατακρίνῃς τότε,
(123) μηδέ δίκῃ ὑποβάλῃς
τόν πολλά σοι ἐπταικότα,
ἀλλά δέξαι με ὡς ἕνα
τῶν ἐσχάτων σου μισθίων
καί ἀξίωσον ἐντεῦθεν
θεραπεῦσαί σε, Σωτῆρ μου,
καί λαβεῖν σου Πνεῦμα Θεῖον,
ἀραββῶνα βασιλείας
καί ἐκεῖθεν ἀπολαῦσαι
τοῦ νυμφῶνος σου τῆς δόξης,
καθορῶντά σε, Θεέ μου,
εἰς αἰῶνας αἰωνίους,
ἀμήν.

ΙΗ΄.

Διδασκαλία σύν θεολογίᾳ περί τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἁγίας ἀγάπης, ἤγουν αὐτοῦ τοῦ φωτός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. (124)

Τίς ἐξισχύσει, Δέσποτα, περί σοῦ διηγεῖσθαι;
Οἱ ἀγνοοῦντες σφάλλονται μηδέν ὅλως εἰδότες,
οἱ δέ τήν σήν θεότητα ἐπιγνόντες ἐν πίστει

φόβῳ πολλῷ συνέχονται καί ἐξίστανται τρόμῳ
καί τί λέγειν οὐκ ἔχουσιν˙ὑπέρ νοῦν γάρ ὑπάρχεις˙
πάντα ἀκατανόητα, ἀκατάληπτα πάντα
τά ἔργα καί ἡ δόξα σου καί ἡ ἐπίγνωσίς σου.
Ὅτι μέν εἶς, γινώσκομεν καί τό φῶς σου ὁρῶμεν˙
ὁποῖος δέ καί ποταπός, ἅπαντες ἀγνοοῦμεν.
Πλήν τήν ἐλπίδα ἔχομεν καί τήν πίστιν κρατοῦμεν
καί τήν ἀγάπην οἴδαμεν, ἥν ἡμῖν ἐδωρήσω,
ἄπειρον, ἀνεκλάλητον, μηδαμοῦ χωρουμένην,
φῶς οὖσαν, φῶς ἀπρόσιτον, φῶς ἐνεργοῦν τά πάντα.
Τοῦτο καί χείρ σου λέγεται καί ὀφθαλμός καλεῖται
καί στόμα τό πανάγιον καί δύναμις καί δόξα
καί πρόσωπον γνωρίζεται ὡραῖον ὑπέρ πάντα.
Τοῦτο ἥλιος ἄδυτος τοῖς ὑψηλοῖς τά θεῖα,
τοῦτο ἀστήρ ἀειλαμπής τοῖς μή πλέον χωροῦσι˙
τοῦτο λύπῃ ἀντίκειται, τοῦτο φθόνον διώκει
καί ζῆλον τόν σατανικόν παντελῶς ἀφανίζει.
Τοῦτο ἐκτήκει ἐν ἀρχῇ καί λεπτύνει καθαῖρον,
(125) ἀποδιώκει λογισμούς καί κινήσεις συστέλλει.
Τοῦτο ἀποκρυπτόμενον παιδεύει ταπεινοῦσθαι
καί διαχεῖσθαι οὐκ ἐᾷ, οὐδέ ῥέμβεσθαι ὅλως.
Τοῦτο πάλιν φαινόμενον κόσμον ἀποχωρίζει
καί λήθην πάντων ἐμποιεῖ ἀνιαρῶν τοῦ βίου.
Τοῦτο καί τρέφει τά πολλά καί τήν δίψαν ἰᾶται
καί δύναμιν χαρίζεται τοῖς καλῶς κοπιῶσι.
Τοῦτο σβέννυσι τόν θυμόν καί ζέσιν τῆς καρδίας
καί οὐκ ἐᾷ ὀργίζεσθαι ἤ ταράσσεσθαι ὅλως.
Τοῦτο φεῦγον διώκεται παρά τῶν τετρωμένων
καί τῇ ἀγάπῃ τῇ πολλῇ ἐκ καρδίας ζητεῖται,
ἐπιστραφέν δέ καί φανέν καί λάμψαν φιλανθρώπως
ἐκκλίνειν τοῖς διώκουσιν, συστέλλεσθαι ποιέ δέ,
καί τό πολλά ἐκζητηθέν ἀποπέμπεσθαι φόβῳ,
ὡς οὐκ ἀξίως τοῦ καλοῦ, τοῦ ὑπέρ πᾶσαν κτίσιν.
Ὤ δώρου, ὤ χαρίσματος θείου καί ἀνεκφράστου!
Τί γάρ καί οὐκ ἐργάζεται, τί δέ καί οὐχ ὑπάρχει;
Τοῦτο τερπνότης καί χαρά, πρᾳότης καί εἰρήνη,
ἔλεος ἀναρίθμητον, ἄβυσσος εὐσπλαγχνίας,
ἀόρατον βλεπόμενον, χωρητόν ἀχωρήτως,
ἀναφές ἀψηλάφητον, κρατητόν ἐν νοΐ μου.
Τοῦτο ἔχων οὐ καθορῶ, θεωρῶν δέ ἀφιέν
τάχος ὁρμῶ τοῦ δράξασθαι, καί ἀφίπταται ἅπαν.
Ἐξαπορῶ καί φλέγομαι καί μανθάνω αἰτεῖσθαι

καί ἐκζητεῖν μετά κλαυθμοῦ ἐν πολλῇ ταπεινώσει
καί μή δοκεῖν ὡς δυνατά τά ὑπέρ φύσιν εἶναι
καί τῆς ἰσχύος τῆς ἐμῆς καί σπουδῆς ἀνθρωπίνης,
ἀλλ᾽ εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ καί ἐλέους ἀπείρου.
Τοῦτο χρόνον ὀλίγον φαίνεται καί συστέλλεται,
ἕν, ἕν δέ τῶν παθῶν ἐκβάλλει τῆς καρδίας.
Οὐ γάρ δύναται ἄνθρωπος ἐκνικῆσαι τά πάθη,
εἰ μή συμπαραγένηται εἰς βοήθειαν τοῦτο,
(126) οὐδέ πάλιν ἀπό μιᾶς ἅπαντα ἐκδιώκει.
Οὐ γάρ εἰσδέξασθαι χωρεῖ αἴφνης ὅλον τό Πνεῦμα
ὁ ἄνθρωπος ὁ ψυχικός καί ἀπαθής γενέσθαι,
ἀλλ᾽ ὅταν τά εἰς δύναμιν διαπράξηται πάντα˙
γύμνωσιν, ἀπροσπάθειαν, χωρισμόν τῶν ἰδίων,
ἐκκοπήν τοῦ θελήματος καί ἄρνησιν τοῦ κόσμου,
ὑπομονήν τῶν πειρασμῶν καί προσευχήν καί πένθος,
εὐτέλειαν, ταπείνωσιν, ὅσον ἰσχύος ἔχει.
Τότε ὀλίγον ὡς λεπτή αἴγλη καί σμικροτάτη
αἴφνης τόν νοῦν κυκλώσσα εἰς ἔκστασιν ἁρπάζει,
καταλιμπάνουσα ταχύ, ἵνα μή ἀποθάνῃ,
ὥστε τῷ τάχει τῷ πολλῷ μηδέ κατανοῆσαι,
μή κάλλους μνημονεύειν τε συγχωρεῖν τόν ἰδόντα,
ἵνα μή φάγῃ νήπιος τροφήν ἀνδρῶν τελείων
καί παρ᾽ εὐθύ διαρραγῇ ἤ βλαβῇ καί ἐμέσῃ.
Ἔκτοτε οὖν χειραγωγεῖ, ἐνισχύει, διδάσκει
δεικνυμένη καί φεύγουσα, ὅτε χρῄζομεν ταύτης˙
οὐχ ὅταν ἡμεῖς θέλωμεν – τοῦτο γάρ τῶν τελείων -,
ἀλλ᾽ ὅταν ἀπορήσωμεν καί ἐκλυθῶμεν ὅλως,
ἔρχεται εἰς βοήθειαν, ἀνατέλλει μακρόθεν
καί ταύτην ἐν καρδίᾳ μου ποιεῖ αἰσθάνεσθαί με.
Θροοῦμαι, περισφίγγομαι κρατῆσαι ταύτην θέλων
καί νύξ τά πάντα καί κεναί αἱ ἀθλίαι μου χεῖρες.
Πάντων ἐπιλανθάνομαι καί κάθημαι καί κλαίω
μή ἐπελπίζων ἄλλοτε ταύτην οὕτως ἰδέσθαι.
Ὅτε θρηνήσω δέ πολλά καί παύσασθαι θελήσω
τότε ἐλθοῦσα μυστικῶς κρατεῖ τῆς κορυφῆς μου
καί συγχέομαι δάκρυσιν ἀγνοῶν τίς ὑπάρχει
καί καταυγάζει μου τόν νοῦν φωτί γλυκείῳ σφόδρα.
Ὅταν δέ γνῶ ἥτις ἐστίν, ἀφίπταται συντόμως
καταλιποῦσά μοι τό πῦρ τοῦ θείου αὐτῆς πόθου,
ὅ γελᾶν οὐκ ἀφίησιν ἤ πρός ἀνθρώπους βλέπειν,
(127) οὐδέ πόθον εἰσδέξασθαι τινός τῶν ὁρωμένων.
Κατά μικρόν ἀνάπτεται, ὑπομονῇ φυσᾶται

καί φλόξ μεγάλη γίνεται οὐρανούς δρασσομένη˙
ταύτην σβέννυσιν ἄνεσις, περισπασμός οἰκείων
καί μέριμνα βιωτικῶν, ἐν ἀρχῇ γάρ τυγχάνει.
Ἀνακαλεῖται σιωπήν καί μῖσος πάσης δόξης
τό κυλινδεῖσθαι ἐπί γῆς καί πατεῖσθαι ὡς κόπρον˙
ἐπί τούτοις γάρ τέρπεται καί συμπαρεῖναι θέλει,
ταπείνωσιν διδάσκουσα τήν πάντα δυναμένην.
Ὅταν οὖν ταύτην κτήσωμαι ταπεινός γένωμαι,
τότε ὑπάρχει σύν ἐμοί ἀχώριστος κἀκείνη˙
ὁμιλεῖ μοι, φωτίζει με, βλέπει με, ἥν καί βλέπω.
Ἐν τῇ καρδίᾳ μοῦ ἐστιν, ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει,
ἑρμηνεύει μοι τάς γραφάς καί προστιθεῖ μ οι γνῶσιν,
μυστήρια διδάσκει με, ἅ λαλεῖν οὐκ ἰσχύω,
ἐκ τοῦ κόσμου δεικνύει μοι πῶς αὔτη ἥρπασέ με
καί ἐλεεῖν προστάσσει μοι πάντας τούς ἐν τῷ κόσμῳ.
Τοῖχοι οὖν με συνέχουσι καί σώματι κρατοῦμαι
καί ἔξω τούτων ἀληθῶς εἰμί, μή ἀπιστήσῃς!
Κτύπων οὐκ ἐπαισθάνομαι, φωνάς δέ οὐκ ἀκούω,
οὐδέ φοβοῦμαι θάνατον, παρῆλθον γάρ καί τοῦτον.
Θλῖψιν οὐκ οἶδα, τί ἐστι, κἄν πάντες με λυπῶσιν˙
αἱ ἡδοναί πικρία μοι, φεύγουσι πάντα πάθη,
καί φῶς ὁρῶ διά παντός ἐν νυκτί καί ἡμέρᾳ.
Ἡμέρα νύξ μοι φαίνεται καί νύξ ἡμέρα ἔστιν,
καί ὑπνῶσαι οὐ βούλομαι, ζημία γάρ μοι τοῦτο.
Ὅταν δέ πάντα τά κακά περικυκλώσωσί με
καί τῷ δοκεῖν καθέλξωσι καί κατισχύσωσί μου,
ἔξω πάντων εὑρίσκομαι σύν αὐτῇ αἴφνης τότε,
χαροπιῶν καί λυπηρῶν καί ἡδονῶν τοῦ κόσμου˙
(128) ἐπαπολαύω τῆς χαρᾶς τῆς ἀρρήτου καί θείας,
κάλλους αὐτῆς κατατρυφῶ, συχνῶς ἀσπάζομαι ταύτην,
καταφιλῶ καί προσκυνῶ, χάριν ἔχω μεγάλην
τοῖς ἐμέ προξενήσασιν ἰδεῖν, ἥνπερ ἐπόθουν,
καί τοῦ ἀφράστου μετασχεῖν φωτός καί φῶς γενέσθαι
καί κοινωνῆσαι τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς ἀπ᾽ ἐντεῦθεν
καί κτήσασθαι τόν χορηγόν τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων
καί γενέσθαι ἀνελλιπής ψυχικῶν χαρισμάτων.
Τίς με πρός ταῦτα τά καλά ὡδήγησεν ἑλκύσας,
τίς ἐκ βυθοῦ ἀνήγαγε κοσμικῆς με ἀπάτης;
Τίς ἀπεχώρισε πατρός καί ἀδελφῶν καί φίλων,
συγγενῶν τε καί ἡδονῶν καί τῆς χαρᾶς τοῦ κόσμου;
Τίς μοι ὑπέδειξεν ὁδόν μετανοίας καί πένθους,

ὅθεν ἡμέραν εὕρηκα, τήν μή ἔχουσαν τέλος;
Ἄγγελος ἦν, οὐκ ἄνθρωπος˙ ἄνθρωπος δ᾽ ὅμως πέλει
παρ᾽ οὗ κόσμος ἐμπαίζεται καί ὁ δράκων πατεῖται,
καί τρέμουσιν οἱ δαίμονες τούτου τήν παρουσίαν.
Πῶς σοι ἐξείπω, ἀδελφέ, ἅ εἶδον ἐν Αἰγύπτῳ
θαυμάσια καί τέρατα παρ᾽ αὐτοῦ γεγονότα;
Ἕν τέως τοῦτο λέξω σοι, οὐ γάρ δύναμαι πάντα.
Κατῆλθε γάρ καί εὗρέ με δοῦλον καί παροικοῦντα
καί εἶπε˙ Δεῦρο, τέκνον μου, πρός Θεόν σε ἀπάξω!
Ἐγώ δέ εἶπον πρός αὐτόν ἐκ πολλῆς ἀπιστίας˙
Καί τί σημεῖον δείξεις μοι, ἵνα με βεβαιώσῃς,
ὅτι αὐτός με δύνασαι ῥύσασθαι ἐξ Αἰγύπτου
καί ἀφαρπάσαι τῶν χειρῶν Φαραώ τοῦ δολίου,
μήπως ἀκολουθήσας σοι μειζόνως κινδυνεύσω;
Πῦρ, ἔφη, μέγα ἄναψον καί ἵν᾽ εἰσέλθω μέσον,
καί ἄν μή μείνω ἄφλεκτος, μή μοι ἀκολουθήσῃς!
Ὁ λόγος με ἐξέπληξε, τό κελευσθέν ἐποίουν.
(129) καί ἡ φλόξ διανήπτετο, καί αὐτός ἔστη μέσος,
ἀσινής καί ἀλώβητος κἀμέ προσεκαλεῖτο.
Φοβοῦμαι, ἔφην, Δέσποτα, ἁμαρτωλός τυγχάνω!
Ἐξῆλθεν, ἦλθε πρός ἐμέ καί κατησπάσατό με˙
Τί ἐφοβήθης, εἶπέ μοι, τί δειλιᾷς καί τρέμεις;
Μέγα τό θαῦμα καί φρικτόν, μείζονα τούτου ὄψει.
Ἐξέστην, εἶπον, Κύριε, ἐγγίζειν οὐ τολμῶ σοι
οὐδέ φανῆναι τοῦ πυρός τολμηρότερος θέλω˙
καί γάρ ὁρῶ σε ἄνθρωπον ὑπέρ ἄνθρωπον ὄντα
καί οὐδέ βλέπειν σε τολμῶ, ὅν τό πῦρ ἐσεβάσθη.
Ἐγγύτερόν με ἤγαγεν, ἐνηγκαλίσατό με
καί πάλιν κατεφίλησε φιλήματι ἁγίῳ
καί αὐτός ὅλος ἐμύρισεν ὀσμήν ἀθανασίας.
Ἐπίστευσα, ἠγάπησα ἀκολουθῆσαι τούτῳ
καί δοῦλος ἐπεπόθησα τούτου μόνου γενέσθαι.
Ὁ Φαραώ ἐκράτει με, οἱ δεινοί ἐργοδόται
τήν πλίνθον καί τά ἄχυρα ἠνάγκαζον φροντίζειν˙
μόνος οὐκ ἴσχυον φυγεῖν, οὐδέ γάρ εἶχον ὅπλα.
Μωσῆς ἐλάλει τῷ Θεῷ ποιῆσαι τό συμφέρον˙
Θεός μαστίζει Αἴγυπτον πληγαῖς δεκαπλασίοις,
καί οὐκ ἐκάμφθη Φαραώ οὐδέ ἀπέλυσέ με˙
καί δή πρεσβεύει ὁ πατήρ, καί Θεός ὑπακούει
καί λέγει τῷ θεράποντι λαβεῖν ἐκ τῆς χειρός με
καί ὑπισχνεῖται μεθ᾽ ἡμῶν συμπορεύεσθαι ἅμα,
τοῦ Φαραώ λυτρούμενος καί τῶν κακῶν Αἰγύπτου,

καί θάρσος ἐνεποίησεν εἰς τήν ἐμήν καρδίαν
καί τόλμαν ἐχαρίσατο, Φαραώ μή φοβεῖσθαι.
Οὕτω δή καί ἐποίησεν ὁ τοῦ Θεοῦ ἐργάτης˙
ἐκράτησέ μου τῆς χειρός προπορευόμενός μου
καί οὕτως ἀπηρξάμεθα τήν ὁδόν διανύειν.
(130) Κύριε, δός μοι σύνεσιν πρεσβείαις τοῦ πατρός μου
καί λόγον, διηγήσασθαι θαυμάσια χειρός σου,
ἅ ἐξειργάσω δι᾽ ἐμέ, τόν ἄσωτον καί πόρνον,
διά χειρός τοῦ δούλου σου ἐξάγων ἐξ Αἰγύπτου.
Ἔγνω τήν ἀναχώρησιν ὁ βασιλεύς Αἰγύπτου,
ὡς ἑνός κατεφρόνησε καί αὐτός οὐκ ἐξῆλθεν,
ἀλλά δούλους ἀπέστειλεν, οὕς ὑποσπόνδους εἶχεν.
Κατέδραμον, κατέλαβον ἐν ὁρίοις Αἰγύπτου,
πάντες ἐστράφησαν κενοί, πάντες συντετριμμένοι˙
ξίφη αὐτῶν κατέκλασαν, ἐκένωσαν τά βέλη,
αἱ χεῖρες ἐξελύθησαν καθ᾽ ἡμῶν ἐνεργοῦσαι,
καί ἡμεῖς διεμείναμεν μηδέν ἀδικηθέντες.
Ὁ στῦλος ἧπτε τοῦ πυρός, παρῆν καί ἡ νεφέλη,
καί μόνοι διηρχόμεθα ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ,
μέσον λῃστῶν, μέσον πολλῶν ἐθνῶν καί βασιλέων.
Ἔμαθε καί ὁ βασιλεύς λαοῦ αὐτοῦ τήν ἧτταν,
ἐμάνη καί ἡγήσατο μεγάλην ἀτιμίαν
παρά ἑνός ἐμπαίζεσθαι καί νικᾶσθαι ἀνθρώπου.
Ἔζευξεν ἅρματα αὐτοῦ καί τόν λαόν ἐπῆρε
καί κατεδίωξεν αὐτός καυχώμενος μεγάλα.
Ἦλθε καί μόνον εὗρέ με κείμενον ἐκ τοῦ κόπου,
(ἠγρύπνει δέ ὁ Μωϋσῆς καί Θεῷ προσωμίλει),
προσέταξε δεθῆναί μου χεῖρας ἅμα καί πόδας
καί τῷ δοκεῖν ἐκράτουν με καί δεσμεῖν ἐπεχείρουν˙
ἐγώ δ᾽ ἐγέλων κείμενος καί εὐχῇ ὡπλιζόμην
καί τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ πάντας ἀπεκρουόμην,
καί μή τολμῶντες ἅψασθαι ἤ ἐγγύς μου γενέσθαι
πόρρωθέν που ἱστάμενοι ἐδόκουν ἐκφοβεῖν με,
πῦρ ταῖς χερσί κατέχοντες καῦσαί με προσηπείλουν˙
μεγάλα τε ἐκραύγαζον καί κτύπους ἀπετέλουν
καί, ἵνα μή καυχήσωνται ὡς μέγα τι ποιοῦντες,
(131) εἶδόν με φῶς γενόμενον πρεσβείαις τοῦ πατρός μου
καί ἄφνω ὑπεχώρησαν ὁμοῦ κατῃσχυμμένοι.
Ἐξῆλθεν ἐκ Θεοῦ Μωσῆς, εὗρέ με θαρσαλέον,
περιχαρῆ καί σύντρομον ἐκ τῆς θαυματουργίας.

Ἠρώτησε τί τό συμβάν, τό πᾶν αὐτῷ ἐξεῖπον,
καί ὅτι˙ Φαραώ ἦν, βασιλεύς τῆς Αἰγύπτου,
παραγενόμενον νυνί μετά λαοῦ ἀπείρου
καί δῆσαί με οὐκ ἴσχυσεν, ἤθελε δέ με καῦσαι
καί πάντες φλόξ ἐγένοντο, οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐλθόντες,
καί κατ᾽ ἐμοῦ ἐξέπεμπον πῦρ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν.
Καί ὅτι˙Φῶς ἰδόντες με γεγονότα εὐχαῖς σου
σκότος πάντες γεγόνασι καί μόνος εἰμί ἄρτι.
Βλέπε, ἀντεπεκρίθη μοι Μωσῆς, καί μή θαρρήσῃς,
μηδέ τά φανερά βλέπῃς, τά κρυφῇ φοβοῦ μᾶλλον!
Δεῦρο, φυγῇ χρησώμεθα! Οὕτω Θεός κελεύει,
καί πολεμήσει ὁ Χριστός ἀνθ᾽ ἡμῶν Αἰγυπτίοις.
Ἄγωμεν, ἔφην, Κύριε, οὐ χωρισθήσομαί σου,
οὐ παραβῶ σου ἐντολήν, ἀλλά πάσας φυλαξω˙
ἀμήν.

ΙΘ΄.

Διδασκαλία σύν θεολογίᾳ, ἐν ᾗ καί περί ἱερωσύνης ἅμα καί ἀπαθοῦς θεωρίας. (132)

Πῶς σου ἐξείπω, Δέσποτα, τά θαυμαστά καί ξένα,
πῶς λόγῳ διηγήσομαι σῶν κριμάτων τά βάθη,
ἅ καθ᾽ ἑκάστην ἐκτελεῖς ἐν ἡμῖν, τοῖς σοῖς δούλοις;
Πῶς παραβλέπεις ἄπειρα τῶν σφαλμάτων μου πλήθη
καί οὐ λογίζῃ, Δέσποτα, τάς τῶν κακῶν μου πράξεις,
ἀλλ᾽ ἐλεεῖς καί σκέπεις με καί φωτίζεις καί τρέφεις
ὡς ἐκπληροῦντα πάσας σου τάς ἐντολάς, Σωτήρ μου;
Οὐ μόνον δέ με ἐλεεῖς, ἀλλά καί πλέον τούτου
καταξιοῖς ἐνώπιον τῆς σῆς παράστασθαί με
δόξης τε καί δυνάμεως καί τῆς μεγαλωσύνης˙
προσομιλεῖς μοι καί λαλεῖς λόγους ἀθανασίας
τῷ ἀσθενεῖ καί ταπεινῷ καί τοῦ ζῆν ἀναξίῳ.
Πῶς μου λαμπρύνεις τήν ψυχήν, τήν κατεσπιλωμένην,
καί φῶς αὐτήν ἀποτελεῖς, ἄχραντόν τε καί θεῖον;
Πῶς λαμπροφόρους ἐκτελεῖς τάς ἀθλίας μου χεῖρας,
ἅς ἁμαρτών ἐμόλυνα μολυσμοῖς ἁμαρτίας;
Πῶς ἀλλοιοῖς τά χείλη μου αἴγλῃ θεότητός σου,
ἐξ ἀκαθάρτων ἅγια ταῦτα μετασκευάζων;
Γλῶσσάν μου δέ τήν ῥυπαράν, Χριστέ, πῶς ἐκκαθαίρεις
καί μασησμῷ τῆς σῆς σαρκός σοῦ μέτοχον ἐργάζῃ;

Πῶς καί ὁρᾶν με ἀξιοῖς καί παρ᾽ ἐμοῦ ὁρᾶσθαι
καί ταῖς χερσί μου, ὁ κρατῶν τά σύμπαντα, κρατεῖσθαι,
ὁ πᾶσιν ἀθεώρητος τάξεσιν οὐρανίαις
(133) καί τῷ Μωσῇ ἀπρόσιτος, τῷ ἐν προφήταις πρώτῳ;
Οὐ γάρ ἰδεῖν τό πρόσωπον τό σόν κατηξιώθη,
οὐδ᾽ ἐν ἀνθρώποις ἄλλοις τις, ἵνα μή ἀποθάνῃ.
Σέ οὖν τόν ἀκατανόητον, σέ τόν ἄφραστον μόνον,
σέ τόν ἀχώρητον παντί καί ἀπρόσιτον πᾶσι,
πῶς καί κρατεῖν τε καί φιλεῖν καί ὁρᾶν καί ἐσθίειν
καί ἔχειν ἐν καρδίᾳ μου, Χριστέ, καταξιοῦμαι
καί διαμένω ἄφλεκτος χαίρων ἅμα καί τρέμων
καί ἀνυμνῶν σου τήν πολλήν, Χριστέ, φιλανθρωπίαν;
Οἱ οὖν τυφλοί καί σαρκικοί, οἱ μή γινώσκοντές σε,
ἀναισθητοῦντες, μᾶλλον δέ τήν ἰδίαν δεικνύντες
ἀσθένειαν καί σκότωσιν καί τῶν καλῶν ἁπάντων,
Σῶτήρ μου, ἀποστέρησιν, πῶς τολμῶσι τοῦ λέγειν˙
Τί δέ καί χρῄζει ἄνθρωπος ἱερωσύνην ἔχειν,
ἐάν μή ἕν τῶν τριῶν τύτων κερδάνῃ˙
ἤ τήν τροφήν τοῦ σώματος ἤ πορισμόν χρυσίου
ἤ θρόνον ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐπισκοπῆς πλουσίας;
Ὦ σκότους, ὤ πωρώσεως, ὤ πτωχείας ἐσχάτης,
ὤ ἀθλιότητος πολλῆς, ὤ ἀγνοίας μεγάλης,
ὤ γεηρῶν τε καί κενῶν ματαίων ὀνομάτων,
ὤ τόλμης, ὤ φρονήματος Ἰούδα τοῦ προδότου!
Ὡς γάρ ἐκείνῳ τά φρικτά τοῦ δεσποτικοῦ δείπνου
καί τοῦ ἀχράντου σώματος εἰς οὐδέν ἐλογίσθη,
ἀλλά κρεῖσσον ἡγήσατο ἀργύρια ὀλίγα,
οὕτω καί οὗτοι τά φθαρτά τῶν ἀφθάρτων καί θείων
προτιμῶντες ἐκλέγονται τήν ψυχικήν ἀγχόνην.
Εἴπατέ μοι, ὦ μάταιοι, εἰ ἐπίστασθε τοῦτο!
Τίς τόν Χριστόν κτησάμενος ἑτέρου πλέον χρῄζει
τινός ἆρα τῶν ἀγαθῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος;
Τίς τήν χάριν τοῦ Πνεύματος ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ
οὐχί Τριάδα τήν σεπτήν ἐν αὐτῷ κατοικοῦσαν
(134) κέκτηται, τήν φωτίζουσαν καί Θεόν ἐκτελοῦσαν;
Τίς δέ Θεός γενόμενος χάριτι τῆς Τριάδος
καί δόξης καταξιωθείς τῆς ἄνω τε καί πρώτης,
πλέον τι ἐννοήσειεν ἐνδοξότερον ἆρα
τοῦ λειτουργεῖν τε καί ὁρᾶν τήν ἀνωτάτω φύσιν,
τήν παντουργόν, τήν ἄφραστον, τήν ἀπρόσιτον πᾶσιν;

Ἤ τίνος ἐπιθυμήσειε λαμπροτέρου ἐν βίῳ,
τῷ τε τούτῳ, λογίσθητι, τῷ ὀλιγοχρονίῳ,
ἤ τῷ ἄλλῳ, μοί νόησον, τῷ μή ἔχοντι τέλος;
Εἰ ᾔδεις τό κρυπτόμενον βάθος τῶν μυστηρίων,
οὐκ ἄν με κατηνάγκαζες ταῦτα λαλεῖν ἤ γράφειν.
Φρίττω γάρ εὐλαβούμενος ἐγχαράττων τά θεῖα
καί γράμμασι σκιαγραφῶν τά ἀπόρρητα πᾶσιν.
Εἰ ἐθεάσω τόν Χριστόν, εἰ ἔλαβες τό Πνεῦμα
καί προσηνέχθης τῷ Πατρί διά τούτων τῶν δύο,
γινώσκειν εἶχες ἅ λαλῶ καί ἅ σοι ἐξηγοῦμαι,
καί ὅτι μέγα καί φρικτόν καί ἐπέκεινα πάσης
δόξης τε καί λαμπρότητος, ἀρχῆς καί ἐξουσίας,
πλούτου τε καί δυνάμεως καί πάσης βασιλείας
τό λειτουργεῖν ἐν καθαρᾷ καρδίας συνειδήσει
τῇ καθαρᾷ καί Ἁγίᾳ καί ἀχράντῳ Τριάδι.
Μή γάρ μοι εἴπῃς σώματος τήν ἀναμαρτησίαν
καί, ὧν τό βάθος οὐ νοεῖς, παράξῃς μαρτυρίας,
ἀλλ᾽ ἅπερ εἶπεν ὁ Θεός διά τῶν Ἀποστόλων
καί Βασιλείου τοῦ σοφοῦ, τοῦ πυρίνου τήν γλῶτταν,
καί Χρυσοστόμου τε πατρός τάς ἁπλᾶς μαρτυρίας
καί Γρηγορίου τοῦ καλῶς ταῦτα θεολογοῦντος
ἄκουσον καί πιστώθητι, ποταπόν χρή ὑπάρχειν
τόν λειτουργοῦντα τῷ Θεῷ, τῷ ποιητῇ τῶν πάντων!
Καί ἐκ τῆς καταξιώσεως καί ἐκ τῆς ἀρετῆς σου
ἔχεις τοῦ ἀξιώματος τό μέγεθος θαυμάσαι.
(135) Μή πλανηθῆτε, ἀδελφοί, μή τολμήσητε ὅλως
ἅψασθαι ἤ προσελθεῖν τό ἀπροσίτῳ φύσει.
Ὅς γάρ οὐκ ἀποτάξεται κόσμῳ καί τοῖς ἐν κόσμῳ
καί τήν ψυχήν ἀρνήσεται τήν ἑαυτοῦ καί σῶμα
καί ὅλος γένηται νεκρός ταῖς αἰσθήσεσι πάσαις
μηδέν προσβλέπων ἐμπαθῶς τῶν ἡδέων τοῦ βίου,
μηδενός ὅλως ἐπιθυμῶν τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων
μηδέ ἐνηδυνόμενος λόγοις τισίν ἀνθρώπων,
ὅς οὐ κωφός τε καί τυφλός γένηται τοῖς τοῦ κόσμου
πράγμασί τε καί ἤθεσι, πράξεσί τε καί λόγοις
ὁρῶν μέν ὅσα ὀφθαλμός φύσει ὁρᾶν ἰσχύει,
μηδέν δέ ἔνδοθεν ἐῶν εἰσελθεῖν ἐν καρδίᾳ
καί τύπους τούτων καί μορφάς ἀνιστορεῖσθαι ταύτην
ἀκούων δ᾽ ὅσα ἀκοή δέχεται ἀνθρωπίνη,
καί μένων ὥσπερ ἄψυχος καί ἀναίσθητος λίθος,
μή ἠχήν, μή τήν δύναμιν τῶν φωνῶν μεμνημένος,
οὐ δύναται τήν μυστικήν καί ἀναίμακτον θύειν

Θεῷ θυσίαν καθαρῶς τῷ καθαρῷ τήν φύσιν.
Ὅταν γάρ ταῦτα αἰσθηθῇ ποιεῖν ἐν ἀληθείᾳ,
ἀπεχωρίσθη τοῦ παντός κόσμου καί τῶν τοῦ κόσμου
καί γνώσει καί πιστεύσει μοι, ἅ μέλλω πάλιν γράφειν.
Τόν ἀέρα τόν σκοτεινόν, ὅν Δαυίδ τεῖχος λέγει
καί θάλασσαν ὠνόμασαν τοῦ βίου οἱ Πατέρες,
ὑπερέβη, ἐπέρασεν, εἰσῆλθεν εἰς λιμένα,
ἐν ᾧ πᾶς ὁ γενόμενος πᾶν ἀγαθόν εὑρίσκει.
Ἐκεῖ γάρ ὁ παράδεισος, ἐκεῖ ζωῆς τό ξύλον,
ἐκεῖ ὁ ἄρτος ὁ γλυκύς, ἐκεῖ πόμα τό θεῖον,
ἐκεῖ ὁ ἀνεξάντλητος πλοῦτος τῶν χαρισμάτων.
Ἐκεῖ ἡ βάτος καίεται μή καταφλεγομένη
καί τῶν ποδῶν μου λύονται πέδιλα εὐθέως˙
(136) ἐκεῖ θάλασσα ῥήγνυται καί διέρχομαι μόνος
καί ὁρῶ ἐν τοῖς ὕδασιν ἐχθρούς ποντιζομένους˙
ἐκεῖ τό ξύλον θεωρῶ ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ
βαλλόμενον καί τά πικρά πάντα μεταποιοῦνται˙
ἐκεῖ τήν πέτραν βλύζουσν μέλι ἐκαρπωσάμην
καί ἡ ψυχή μου ἔκτοτε θλίψεως οὐ μετέσχεν˙
ἐκεῖ εὕρηκα τόν Χριστόν, τόν παροχέα τούτων,
καί ἠκολούθησα αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μου˙
ἐκεῖ τό μάννα ἔφαγον καί ἄρτον τῶν Ἀγγέλων
καί οὐδενός ἐπεθύμησα τῶν ἀνθρωπίνων ἔτι˙
ἐκεῖ τήν ῥάβδον Ἀαρών τήν ξηράν ἐξανθοῦσαν
εἶδόν τε καί ἐθαύμασα Θεοῦ τερατουργίας˙
ἐκεῖ τήν στεῖράν μου ψυχήν εἶδον καρποφοροῦσαν
καί πῶς τό ξύλον τό ξηρόν ποιεῖ καρπόν ὡραῖον˙
ἐκεῖ τήν βορβορώδη μου καί ἄσωτον καρδίαν
ἐθεασάμην καθαράν καί ἁγνήν καί παρθένον
καί τό˙ Χαῖρε, ἀκούουσαν, ἡ κεχαριτωμένη,
μετά σοῦ γάρ ὁ Κύριος καί ἐν σοί εἰς αἰῶνας!
Ἐκεῖ τό˙ Νίψαι, ἤκουσα, κολυμβήθρα δακρύων!
καί ποιήσας ἐπίστευσα καί ἀνέβλεψα αἴφνης˙
ἐκεῖ ἐτάφην μνήματι ταπεινώσει τελείᾳ,
καί παρεγένετο Χριστός ἀμετρήτῳ ἐλέει
καί λίθον ἦρε τόν βαρύν ἐκεῖθεν τῶν κακῶν μου
καί εἶπε˙ Δεῦρο, ἔξελθε ὡς ἐκ τάφου τοῦ κόσμου!
Ἐκεῖ, πῶς ἔπαθεν, εἶδον, ἀπαθῶς ὁ Θεός μου
καί πῶς νεκρός ἐγένετο ἀθάνατος ὑπάρχων
καί ἀνέστη τοῦ μνήματος μή λύσας τάς σφραγίδας.
Ἐκεῖ τήν μέλλουσαν εἶδον ζωήν καί ἀφθαρσίαν,
(137) ἥν ὁ Χριστός χαρίζεται τοῖς αὐτόν ἐκζητοῦσι,

καί βασιλείαν οὐρανῶν οὖσαν ἐντός μου εὗρον,
ἥτις ὑπάρχει ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καί τό Πνεῦμα,
θεότης ἀδιαίρετος ἐν τρισί τοῖς προσώποις,
ἥν οἱ μή προτιμήσαντες ἀντί παντός τοῦ κόσμου
καί δόξαν ἡγησάμενοι καί τιμήν τε καί πλοῦτον
τό προσκυνεῖν, τό λειτουργεῖν καί παρίστασθαι μόνον
ἀνάξιοι τυγχάνουσι καί τῆς ἀχράντου θέας
καί τῆς τρυφῆς καί τῆς χαρᾶς καί τῶν καλῶν ἀπάντων,
ὧν οὐ μή μεταλάβωσι μετάνοιαν μή σχόντες,
εἰ μή πάντα ὡς εἴπομεν, γένωνται διδαχθέντες
καί πάντα πράξωσι σπουδῇ, ἅ εἶπεν ὁ Θεός μου,
καί τότε μόλις τις πολλῷ φόβῳ καί εὐλαβείᾳ,
εἰ ὁ Θεός κελεύσειεν, ἁπτέσθω τῶν ἀψαύστων.
Οὐδέ γάρ πᾶσιν ἔξεστι λειτουργεῖν τοῖς τοιούτοις,
ἀλλ᾽ εἰ καί πᾶσαν δέξεται τοῦ Πνεύματος τήν χάριν
καί καθαρός ἀπό μητρός ὑπάρχει ἁμαρτίας,
εἰ μή Θεοῦ κελεύσματι καί ἐκλογῇ ἐκείνου,
πληροφοροῦντος τήν αὐτοῦ ψυχήν ἐλλάμψει θείᾳ
καί ἐμπυρίζοντος αὐτήν πόθῳ θείας ἀγάπης,
οὐκ ἄν δοκῇ μοι εὔλογον ἱερουργεῖν τά θεῖα
καί τῶν ἀψαύστων καί φρικτῶν ἅπτεσθαι μυστηρίων,
οἷς πρέπει δόξα καί τιμή καί προσκύνησις πᾶσα
νῦν καί ἀεί διά παντός, εἰς πάντας τούς αἰῶνας.

Κ΄.

Εὐχαριστία καί ἐξομολόγησις σύν θεολογίᾳ˙ καί περί δωρεᾶς καί μετουσίας Πνεύματος Ἁγίου. (138)

Ὤφθης δι᾽ ἐμέ ἐπί γῆς ἐκ Παρθένου,
ὁ πρό αἰώνων ἀόρατος ὑπάρχων,
καί σάρξ ἐγένου καί ἄνθρωπος ἐδείχθης,
ὁ ἀπροσίτῳ φωτί ἐνειλημμένος,
καί περιγραπτός τοῖς πᾶσιν ἐνομίσθης,
ὁ παντάπασιν ἀχώρητος ὑπάρχων,
ὅν οὐκ ἰσχύει λόγος ἅπας ἐκφράσαι,
νοῦς δέ βιαζόμενος δράσσεται πόθῳ
καί κρατεῖν οὐ δύναται συστελλόμενος φόβῳ
καί πάλιν ζητεῖ καιόμενος τά ἔνδον,
φαντασθείς δέ σου βραχύ τῇ λαμπηδόνι

τρόμῳ ἀποπέμπεται καί χαρᾷ χαίρει.
Στέγειν γάρ οὐ δύναται φύσις ἀνθρώπων
ὅλον σε τρανῶς καθορᾶν, τόν Χριστόν μου,
εἰ καί ὅλον σε πιστεύομεν λαμβάνειν
ἐκ τοῦ Πνεύματος, οὗ διδώς, ὁ Θεός μου,
καί τῶν ἀχράντων αἵματος καί σαρκός σου,
ὧν κοινωνοῦντες σε κρατεῖν καί ἐσθίειν
ἀδιαιρέτως, Θεέ, ὁμολογοῦμεν
καί ἀσυγχύτως˙ οὐ γάρ μεταλαμβάνεις
φθορᾶς ἤ ῥύπου, ἀλλ᾽ ἐμοί μεταδίδως
τῆς σῆς ἀφθάρτου καθαρότητος, Λόγε,
(139) καί ἀποπλύνεις τόν ῥύπον τῶν κακῶν μου
καί ἐκδιώκεις ζόφον ἁμαρτιῶν μου
καί τῆς καρδίας καθαίρεις μου τό αἶσχος
καί τῆς κακίας ἐκλεπτύνεις τό πάχος
καί φῶς ποιεῖς με, τόν πρίν ἐσκοτισμένον,
καί ὡραῖόν με κατ᾽ ἄμφω ἀπεργάζῃ˙
αἴγλῃ περιλάμπεις με ἀθανασίας
καί ἐκπλήττομαι καί καίομαι τά ἔνδον
ἐπιθυμῶν σε αὐτόν προσκυνῆσαι.
Ὅτε δέ τοῦτο ἐνθυμηθῶ ὁ τάλας,
ὤ τοῦ θαύματος, ἐν ἐμοί σε εὑρίσκω
καταμένοντα, κινούμενον, λαλοῦντα
καί ἄφωνόν με τότε ἀποτελοῦντα
τῇ καταπλήξει δόξης τῆς ἀπροσίτου.
Θάμβος οὖν συνέχει με καί ἀπορία,
ὅτι τόν πάντα συνέχοντα παλάμῃ
συνεχόμενον ἐν καρδίᾳ μου βλέπω.
Ἀλλά τί σου, Χριστέ μου, τό ξένον τοῦ ἐλέους,
τίς ἡ ἄπειρος συγκατάβασις, Λόγε;
Τί πρός τήν ἐμήν ἐλήθυθας πτωχείαν,
πῶς καί εἰσῆλθες εἰς ῥυπῶσαν οἰκίαν,
ὁ ἀπροσίτῳ οἰκῶν φωτί, Θεέ μου;
Πῶς δέ καί τηρεῖς ἀκατάφλεκτον ταύτην,
πῦρ ὑπάρχων ἄστεκτον φύσει βροτείᾳ;
Τί δέ ποιήσω ἄξιόν σου τῆς δόξης
καί τί εὑρήσω πρός τοσαύτην ἀγάπην;
Τί σοι προσάξω, τῷ τοιαύτῃ με δόξῃ
καί τιμῇ δοξάσαντι, τόν ἀνάξιον;
Ὅν γάρ ἄνθρωποι βλέπειν ἀπαξιοῦσιν,
ἀλλ᾽ οὐδέ λαλεῖν οὐδέ συνεστιᾶσθαι
ὅλως ἐμοί βούλονται τῷ παναθλίῳ,

σύ ὁ πνοήν ἅπασαν τρέφων καί φύσιν,
(140) ὁ τοῖς Σεραφείμ ἀπρόσιτος ὑπάρχων,
ὁ πάντων κτίστης, ποιητής καί δεσπότης
οὐ μόνον ὁρᾷς καί λαλεῖς μοι καί τρέφεις,
ἀλλά καί τήν σήν οὐσιωδῶς μοι σάρκα
κατηξίωσας καί κρατεῖν καί ἐσθίειν
καί τό αἷμά σου τό πανάγιον πίνειν,
ὅ ἐξεχύθη δι᾽ ἐμέ σοῦ σφαγέντος.
Διάκονόν τε καί λειτουργόν καί μύστην
τούτων με κατέστησας, ὅνπερ γινώσκεις,
ὁ πάντα εἰδώς, πρίν ποιήσεις αἰῶνας
καί πρίν παράξεις τι τῶν μή βλεπομένων
- τά γάρ ὁρατά ὕστερον συνεστήσω -,
τόν ἁμαρτωλόν, ἄσωτον, τόν τελώνην,
λῃστήν, φονέα ἐμαυτοῦ γεγονότα,
ψεύστην τῶν καλῶν, ἐργάτην ἀνομίας
καί πασῶν τῶν σῶν ἐντολῶν παραβάτην.
Σύ οὖν ἀληθῆ ταῦτα εἶναι γινώσκεις˙
πῶς ἐνώπιον ὀφθῶ σου, ὦ Χριστέ μου,
πῶς δέ τῇ σῇ πλησιάσω τραπέζῃ;
Πῶς τοῦ ἀχράντου σώματός σου κρατήσω,
ὁ χεῖρας ἔχων πάντῃ ἐσπιλωμένας;
Πῶς ὑμνήσω σε, πῶς ἄλλοις μεσιτεύσω
μή ἔχων ἐκ πίστεως καί καλῶν ἔργων
τήν πρός σέ ἀγάπησιν καί παρρησίαν,
ἀλλ᾽ ὑπόχρεως αὐτός ὤν, ὥσπερ οἶδας,
πολλῶν ταλάντων, πολλῶν ἀνομημάτων;
Ὁ νοῦς ἀπορεῖ, ἠσθένησεν ἡ γλῶσσα
καί λόγος οὐδείς εὑρίσκεταί μοι, Σῶτερ,
τά σά ἐξειπεῖν ἀγαθότητος ἔργα,
ἅ ἐποίησας εἰς ἐμέ τόν σόν δοῦλον.
(141) Φλέγονται δέ μου ὡς ἐκ πυρός τά ἔνδον
καί οὐ δύναμαι σιωπῶν ὑποφέρειν
τό μέγα βάρος τῶν πολλῶν δωρεῶν σου.
Ὁ τά στρουθία φωναῖς λαλεῖν ποιήσας
δώρησαι κἀμοί λόγον, τῷ παναθλίῳ,
ἵνα τοῖς πᾶσιν ἐγγράφως καί ἀγράφως
διηγήσωμαι, ἅ εἰς ἐμέ εἰργάσω
διά ἔλεος ἄπειρον, ὁ Θεός μου,
καί διά μόνην τήν σήν φιλανθρωπίαν.
Καί γάρ ὑπέρ νοῦν φρικτά τε καί μεγάλα
πέλουσιν, ἅπερ παρέσχες μοι τῷ ξένῳ,

τῷ ἀμαθεῖ, τῷ πτωχῷ, τῷ ἀπαρρησιάστῳ,
τῷ ἀπό παντός ἀπερριμένῳ ἀνθρώπου.
Γονεῖς οὐ προσεῖχόν μοι φυσικῇ τῇ ἀγάπῃ,
οἱ ἀδελφοί καί φίλοι μου πάντες ἐνέπαιζόν μοι,
ἀγαπᾶν γάρ με λέγοντες ἐψεύδοντο εἰς ἅπαν.
Οἱ συγγενεῖς, οἱ ἔξωθεν, οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου
τοσοῦτόν με ἀπεστρέφοντο καί ἠνείχοντο βλέπειν,
ὅσον συναπολέσαι με ταῖς αὐτῶν ἀσεβείαις.
Πολλάκις ἐπεθύμησα δόξης ἀναμαρτήτως
καί οὔπω ταύτην εὕρηκα ἐν τῷ παρόντι βίῳ˙
ἡ δόξα γάρ ἡ κοσμική, καθώς ἐβεβαιώθην,
καί δίχα ἄλλης πράξεως ἁμαρτία τυγχάνει.
Ποσάκις ἐπεθύμησα ἀνθρώπους ἀγαπᾶν με
καί ἔχειν οἰκειότητος πρός αὐτούς παρρησίαν,
καί οὐδείς μου ἠνέσχετο τῶν ἀγαθά φρονούντων˙
ἄλλοι δέ μᾶλλον ἤθελον βλέπειν με καί γνωρίζειν,
ἐγώ δέ τούτους ἔφευγον ὡς τῶν κακῶν ἐργάτας.
Ταῦτα οὖν πάντα, Δέσποτα, καί ἄλλα τούτων πλείω,
ἅ οὐδέ λέγειν εὐπορῶ, οὐδ᾽ ἀπομνημονεύειν,
σύ εἰς ἐμέ, τόν ἄσωτον, προνοῶν ἀπειργάσω,
ἵνα ἑλκύσῃς ἐκ βυθοῦ καί κοσμικοῦ με σκότους
(142) καί τῆς ἀπάτης, τῆς δεινῆς, τῶν τοῦ βίου ἡδέων.
Οἱ ἀγαθοί με ἔφευγον διά τό ἔξω σχῆμα,
τούς δέ φαύλους ἐξέφευγον οἰκείᾳ προαιρέσει˙
ἠγάπων γάρ, ὡς εἴρηται, δόξαν καί πλοῦτον κόσμου
καί φαντασμόν ἐνδύματος καί βλακευμάτων ἤθη.
Οὐκ οἶδα δέ τί φθέγξομαι, οὐκ οἶδα τί σοι εἴπω˙
φοβοῦμαι γάρ καί τό λαλεῖν καί γράφειν τά τοιαῦτα,
μή περιπέσω τοῖς ἐμοῖς λόγοις καί ἁμαρτήσω,
καί ἔσται ἀνεξάλειπτον τό ψευδῶς γεγραμμένον.
Ὅταν προσεκαλεῖτό με εἰς ἔργα τις μανίας
καί ἁμαρτίας, ἀληθῶς, τοῦ πλάνου κόσμου τούτου,
ἔσωθεν ἡ καρδία μου συνελέγετο ὅλη
καί ὥσπερ κατεκρύπτετο ἑαυτήν αἰδουμένη,
συνεχομένη ἀφανῶς πάντως χειρί σου θείᾳ.
Καί τά μέν ἄλλα ἅπαντα ἠγάπων τά τοῦ βίου,
ὅσα τε ὄψιν τέρπουσι καί λεαίνουσι λάρυγγα
καί σῶμα καλλωπίζουσι, τό φθειρόμενον τοῦτο.
Τάς πράξεις δέ τάς μυσαράς καί ἀσελγεῖς ὀρέξεις
σύ δή ἐκ τῆς καρδίας μου ἀπήλειψας, Θεέ μου,
καί μῖσος ἐνεποίησας πρός ταῦτα τῇ ψυχῇ μου˙
εἰ καί τῇ προαιρέσει μου προσεκείμην ἐν τούτοις,

καί ὄρεξίν τε ἄπρακτον καί πράξεις ἀνορέκτους
ἐποίεις μᾶλλον ἔχειν με – θαῦμα μέγιστον πάντῃ -
καί πάντων ἀπεχώρισας οἰκονομίᾳ θείᾳ
 βασιλέων, ἀρχόντων τε καί πλουσίων τοῦ κόσμου.
Πολλῶν πολλάκις καί ἐμοῦ θελήσαντος εἰς ταῦτα
αὐτός βουλήν οὐκ εἴασας τινός ἐν τούτοις στῆναι,
ἄλλους δοξάζειν λέγοντας καί πλουτεῖν με ἐν βίῳ
μῖσος ἐμίσουν, Δέσποτα, μῖσος ἀπό καρδίας,
ὡς μήτε συντυχίαν με κινεῖν ποτε πρός τούτοις,
οἵ καί μανέντες βάκλοις με σφοδρῶς ἔτυψαν μᾶλλον˙
ἄλλοι δέ λοιδορίαις με πρός πάντας ἐλοιδόρουν
(143) ἐργάτην εἶναι λέγοντες πάσης παρανομίας,
θέλοντες διαστρέψαι με ἀπό ὁδοῦ εὐθείας˙
τάς πράξεις γάρ ἐξέφευγον, ἵνα μή λοιδορῶμαι,
αὐτοί δέ ἐλοιδόρουν με, ὅπως εἰς πράξεις ἔλθω,
εἰ ἄρα καί τόν ἔπαινον τόν τῶν ἀνθρώπων χρῄζω,
οἵ προσετίθουν λέγοντες πάντοτε λοιδορεῖν με,
ἕως ἄν εἰς τό φρόνημα τό ἐκείνων συνέλθω.
Τοῖς δέ τήν δόξαν λέγουσι διδόναι τήν τοῦ κόσμου
οὕτως ἀνταποκρίνεσθαι δέδωκάς με, Σωτήρ μου˙
Εἰ πᾶσαν δόξαν, ἔλεγον, τήν τοῦ κόσμου ἐκράτεις
καί στέφος σου τῇ κορυφῇ βασιλείας ὑπῆρχε,
τοῖς δέ ποσί σου κόκκινον ἦν ὑποδεδεμένον
καί τούτων πάντων αἴφνης με κύριον ἀπειργάσω,
αὐτός δέ ἔστης παγανός, δοῦλός μου θέλων εἶναι,
οὐκ ἄν ταῖς πονηρίαις σου καί τοῖς φρονήμασί σου
ὅλως συνεκοινώνησα ἤ συνῆλθον ἐν βίῳ.
Ποῖος χάρτης χωρήσειε τάς σάς εὐεργεσίας
καί τά καλά σου τά πολλά, ἅ εἰς ἐμέ εἰργάσω;
Εἰ γάρ μυρίαι γλῶσσαί μοι δοθήσονται καί χεῖρες,
οὐκ ἄν ἰσχύσω ἐξειπεῖν ἤ περί πάντων γράψαι˙
εἰσί γάρ πάντως ἄβυσσος ἐν ἀπείρῳ τῷ πλήθει,
εἰσίν ἀκατανόητα τῷ τῆς δόξης μεγέθει,
καί ἀσθενῶ τόν λογισμόν, πονῶ μου τήν καρδίαν,
ὅτι λαλεῖν οὐ δύναμαι περί σοῦ, ὁ Θεός μου.
Ὅταν γάρ, ἅπερ ἔπραξα, ἐνυμηθῶ, ὁ τάλας,
ὅσα μοι ἐβοήθησας, ἐξ οἵων με ἐξείλου
καί πόσων, Σῶτερ, μέ κακῶν ἅπερ διεπραξάμην,
ἀλλ᾽ ὡς πολλά ποιήσαντα ἀγαθά καί μεγάλα
καί καθαρόν ἀπό μητρός ἁγίας κολυμβήθρας
οὕτως καί προσελάβου με, οὕτως ἐτίμησάς με,
οὕτως με κατεκόσμησας στολῇ τῇ βασιλείῳ,

(144) ὅλος τρόμῳ συνέχομαι καί ἐξίσταμαι χαίρων
καί ἄφωνος καθίσταμαι καί ἐκλύομαι σφόδρα,
ὅτι θεός ἐδόθης μοι, ὁ ποιητής τοῦ κόσμου,
ἀνθρώπῳ λίαν μυσαρῷ καί βδελυκτῷ τοῖς πᾶσιν
ἀνθρώποις τε καί δαίμοσιν ὡς ἤδη γεγονότι
καί ὑπερβάντι πράξεσιν ἔργων ἀτοπωτάτων
κἀκείνους. Οἴμοι τῷ αἰσχρῷ καί ῥυπαρῷ - πῶς εἴπω;-
ἡνώθης μοι, φιλάνθρωπε, ἀμέτρῳ εὐσπλαγχνίᾳ,
ὁ καθαρότητι πολύς, ἁγιωσύνῃ μείζων,
δυνάμεις τε ἀσύγκριτος καί ἀνείκαστος δόξῃ,
καί συγκατῆλθεν ἄνωθεν ἀφ᾽ ὕψους ἀμετρήτου
ἕως ἐσχάτου τῶν πυλῶν ᾅδου ἁμαρτιῶν μου
καί σκότους τῆς πτωχείας μου καί οἴκου συμπτωθέντος
ἀπό πολλῶν ἀνομιῶν, μεγίστης ἀμελείας
ἠμελημένου παντελῶς καί γε ῥερυπωμένου,
ὅς πρότερον ἀνέστησας ἐμέ κείμενον κάτω
καί ἐπί πέτραν ἔστησας τῶν θείων ἐντολῶν σου
καί λούσας ἐκαθάρισας βορβόρου τῶν κακῶν μου
καί χιτῶνα ἐνέδυσας λευκόν ὑπέρ χιόνα,
τόν οἶκόν τε ἐσάρωσας τόν κατεσπιλωμένον
καί εἰσελθών ἐνῴκισας, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου,
εἶτα θρόνον με ἀπετέλεσας θεότητός σου θείας
καί οἶκόν ἀπροσίτου σου δόξης καί βασιλείας
καί στάμνον μάννα φέρουσαν τό τῆς ἀθανασίας,
καί λύχνον ἔνδον ἔχοντα φῶς ἄσβεστον καί θεῖον,
πυξίον τε ὡς ἀληθῶς τοῦ καλοῦ μαργαρίτου
καί γάρ ἀγρόν, ἐν ᾧ κέκρυπται ὁ θησαυρός τοῦ κόσμου,
πηγήν, ἐξ ἧς οἱ πίνοντες οὐδέποτε διψῶσιν,
ἥτις καί βλύζει μάλιστα ὕδωρ δεκαπλασίως
καί τούς ἐν πίστει πίνοντας ἐκτελεῖ ἀθανάτους,
(145) παράδεισον ξύλον ζωῆς μέσον ἔχοντα πάλιν
καί γῆν περικαλύπτουσαν τόν ἀχώρητον πᾶσι,
σέ, ὅν ἐζήτησά ποτε ἐξ ὅλης μου καρδίας,
καί ἐπεθύμουν περί σοῦ λόγον ἀεί ἀκούειν
καί ἤθελον τήν μνείαν σου ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ μου
καί συχνοτέρως περί σοῦ καί λαλεῖν καί ἀκούειν.
Εἰ γάρ καί πρῴην μου ὁ νοῦς περί σοῦ φαντασθῆναι
καθαρῶς οὐκ ἠδύνατο, πάντῃ ῥερυπωμένος,
οὐδ᾽ ὀφθαλμοί θεάσασθαι ἤ ἀκοή ἀκοῦσαι,
οὐδ᾽ ἀναβάσεις δέξασθαι ἡ καρδία μου θείας,

ἀλλά μόνῃ τῇ ἀκοῇ κατεπλήττετο ὅλη
καί φόβῳ συνεστέλλετο ἡ ψυχή μου καί τρόμῳ,
ἀλλ᾽ ἔνδοθεν ὁρῶσά σε νῦν ἑαυτῆς ἐκπλήττεται
καί ἐνοπτριζομένη σε, ὅσον αὐτῇ γε δίδως,
ὅλον ἐν ὅλῳ τῷ παντί, ὅλον ἐκτός δέ τούτου,
ἐντός τε πάλιν ἑαυτῆς, ὅλον κατανοοῦσα
ὅλον ἀκατανόητον θεότητι τῇ θείᾳ,
τόν τοῖς πᾶσιν ἀόρατον καί ἀποκεκρυμμένον,
σέ τόν ἀπρόσιτον καί προσιτόν μόνοις οἷς ἠβουλήθης,
καθώς αὐτός ἠθέλησας φιλανθρώπως φανῆναι,
τόν Σεραφείμ καί Χερουβίμ καί πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις
ἀπρόσιτον καί φοβερόν αὐγῇ φύσεως θείας,
μετά ἀνθρώπων προσιτόν τόν φύσει ἄληπτόν τε,
ὅλη ὅλως ἐξίσταται, ἐκπλήττεται δέ πλέον
τήν ἀγαθότητα τήν σήν καί τήν φιλανθρωπίαν,
ὅτι καθαίρεις ῥυπαράς ψυχάς καί νοῦν φωτίζεις
καί περιδράσσῃ γεώδους καί ὑλικῆς οὐσίας,
ἀνάπτεις τε φλόγα πολλήν ἀγαπήσεως θείας
καί πόθου θείου ἔρωτα οἷα πῦρ μοι ἐμβάλλεις
καί μέχρι τρίτου οὐρανοῦ φθάνειν παρασκευάζεις
καί εἰς παράδεισον ποιεῖς, Σῶτερ, ἁρπάζεσθαί με,
ἐν ᾧ ἀκούω ῥήματα ἄρρητά τε καί ξένα,
(146) ἅ οὐκ ἐξόν βροτοῖς λαλεῖν ἤ λόγῳ ἐξηγεῖσθαι.
Σοί δέ τιμή πρέπει, δόξα καί μεγαλωσύνη,
κράτος αἰώνιον, Χριστέ, τῷ τοῦ παντός Δεσπότῃ
σύν τῷ Πατρί καί Πνεύματι τῷ φύσει Παναγίῳ
νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων˙
ἀμήν.

ΚΑ΄.

Ἐπιστολή πρός μοναχόν ἐρωτήσαντα˙ Πῶς χωρίζεις τόν Υἱόν ἀπό τοῦ Πατρός, ἐπινοίᾳ ἤ πράγματι; Ἐν ᾗ εὑρήσεις πλοῦτον θεολογίας ἀνατρεπούσης τήν αὐτοῦ βλασφημίαν. (147)

Ἔλαμψας, ἐξέφανας φῶς τό τῆς δόξης,
φῶς ἀπρόσιτον τῆς σῆς οὐσίας, Σῶτερ,
καί κατηύγασας ψυχήν ἐσκοτισμένην,
μᾶλλον δέ σκότος οὖσαν ἐξ ἁμαρτίας
ὡς τό φυσικόν ἀπολέσασαν κάλλος,
ὡς ἐξ ᾅδου τε ἀνήγαγες κειμένην

καί φῶς ἰδεῖν δέδωκας θείας ἡμέρας
καί τοῦ ἡλίου ἀκτῖσιν ἐλλαμφθῆναι
καί φῶς γενέσθαι ταύτην, ὤ μέγα θαῦμα!
Οὐ πιστεύουσιν οἱ δόξης τῶν ἀνθρώπων
μή καταφρονήσαντες, ὡς ἐνετείλω,
οὐδέ γάρ ἐγεύσαντο δόξης τῆς θείας,
ἥν δέδωκας σύ καί δίδως νῦν, Θεέ μου,
τοῖς ἀπό ψυχῆς ὅλῃ τῇ διαθέσει
σέ ζητήσασι, τήν αἰώνιον δόξαν,
σέ, τόν ἀληθῶς Θεόν δεδοξασμένον,
ὅν τό κατιδεῖν ἀκρότης ἐστί δόξης.
Ὁ δέ ἀεί σε βλέπειν ἠξιωμένος
πάντως ἔλαχεν ἀγγελικῆς ἀξίας,
εἰ καί δέδεται τῇ σαρκί κατά φύσιν.
Εἰ δέ καί μεῖναι παρ᾿ αὐτῷ κατεδέξω
(148) καί καταμένειν ἐν σοί προσηβουλήθης,
τήν σήν ἐξεπλήρωσας οἰκονομίαν
καί ὅμοιόν σου τόν φθαρτόν ἀπειργάσω
θεόν, ὁ Θεός, ὁ συνυπάρχων φύσει,
ὁ προάναρχος Θεῷ τῷ συνανάρχῳ
Υἱῷ καί Λόγῳ, τῷ ἐκ σοῦ γεννηθέντι,
οὐκ ἐπινοίᾳ ἐκ σοῦ χωριζομένῳ,
ἀλλά πράγματι ἀχωρίστῳ σου ὄντι.
Εἰ δέ καί χωρίζεται, ἀλλ᾿ οὐ τῇ φύσει,
τῇ ὑποστάσει δέ μᾶλλον, εἴτ᾿ οὖν προσώπῳ,
τό γάρ πράγματι ἀσεβῶν καί ἀθέων,
τό δ᾿ἐπινοίᾳ ὅλως ἐσκοτισμένων.
Ἔχει γάρ ὁ νοῦς γεννώμενον τόν λόγον
ἀπαύστως πάντως καί πως κεχωρισμένον˙
εἰ δέ γεννᾶται καί προέρχεται ὄντως
καί κεχώρισται ἐνυποστάτῳ λόγῳ,
ἀλλά καί μένει τοῦ γεννήσαντος ἔνδον,
ὅπερ καί κόλπον πατρικόν δεῖ νοῆσαι,
καί διέρχεται εἰς τόν σύμπαντα κόσμον
καί πάντα πληροῖ τοῦ Πατρός ὅλως δίχα
καί σύν τῷ Πατρί ὅλος αὐτός ὑπάρχει,
μετέρχεται δέ πάντως ταῖς ἐνεργείαις
καί τῇ ἐλλάμψει μεταβαίνειν νοεῖται.
Ἐμπεριπατεῖν ἤκουσας γάρ καί μένειν
καί ἀποστρέφειν τό πρόσωπον καί βλέπειν,
κατέρχεσθαί τε καί ἀνέρχεσθαι πάλιν,
παραγίνεσθαί τε καί ἀφίπτασθαι αὖθις

καί ἄλλα πολλά τῆς θείας ἐνεργείας
αἱ θεῖαι γραφαί πᾶσαι δημηγοροῦσιν,
ἅ ἐλάλησεν ἐκπορευθέν τό Πνεῦμα,
(149) τό Πανάγιον, ἐκ τοῦ Πατρός ἀφράστως,
καί ἀπεστάλη δι᾽ Υἱοῦ τοῖς ἀνθρώποις˙
οὐ τοῖς ἀπίστοις οὐδέ τοῖς φιλοδόξοις,
οὐ τοῖς ῥήτορσιν οὐδέ τοῖς φιλοσόφοις,
οὐ τοῖς μαθοῦσι συγγραφάς τῶν Ἑλλήνων,
οὐ τοῖς τά γραφάς ἀγνοοῦσι τάς ἔσω,
οὐ τοῖς ἐξασκήσασι σκηνικόν βίον,
οὐ τοῖς λαλοῦσι τορνευτῶς καί πλουσίως,
οὐ τοῖς λαχοῦσι μεγάλων ὀνομάτων,
οὐ τοῖς τυχοῦσι φιλεῖσθαι παρ᾽ ἐνδόξων,
οὐ συμπράξασι τοῖς πράξασιν ἀνόμως,
οὐ τοῖς καλοῦσιν οὐδέ τοῖς καλουμένοις,
οὐδέ παίζουσιν οὐδέ τοῖς παιζομένοις,
ἀλλά τοῖς πτωχοῖς πνεύματι καί τῷ βίῳ,
τοῖς τήν καρδίαν καθαροῖς καί τό σῶμα,
τοῖς λόγον ἁπλοῦν καί ἁπλούστερον βίον
καί ἁπλουστέραν κεκτημένοις τήν γνώμην,
τοῖς τήν δόξαν φεύγουσιν ὡς πῦρ γεέννης
καί κολακευτάς ἀπό ψυχῆς μισοῦσιν
(οὐ γάρ δέχεται τό Πνεῦμα κολακείας,
οὐδ᾽ ἀνέχεται ἀκούειν, ὅ μή ἔστι),
τοῖς πρός μόνην βλέπουσι ψυχῆς τήν δόξαν
καί τῶν ἀδελφῶν τήν σωτηρίαν πάντων
καί μηδέ μικρᾷ καρδιακῇ κινήσει
αἴσθησιν λαμβάνουσι πρός τι τοῦ κόσμου,
ἐπαίνων οἷον ἤ δόξης ἀνθρωπίνης
ἤ πάσης ἄλλης ἡδονῆς εἴτε πάθους.
Οὗτοι γάρ νεκροί καί ζῶντες ἀληθείᾳ,
ὅτι πέλουσιν ἀληθεῖς καί ὡς πλάνοι.
Οὗτοι ταπεινοί πνεύματι καί καρδίᾳ,
(150) πραεῖς τε εἰσί καί ζηλωταί Κυρίῳ.
Οὗτοι ἀσεβεῖς εἰσι τοῖς ἀσεβέσι
καί ὀσμή ζωῆς τοῖς ἐκλεκτοῖς Κυρίου.
Οὗτοι καί πόρνοι τοῖς πόρνοις τῇ καρδίᾳ
καί ἰσάγγελοι τοῖς τήν ψυχήν παρθένοις.
Οὗτοι καί δόξης ἐν μέσῳ ταπεινοῦνται
καί ἐν πενίᾳ εἰσί δεδοξασμένοι.
Οὗτοι καί εὐτέλειαν ὡς βασιλείαν
καί βασιλείαν ὡς πτωχείαν ἡγοῦνται.

Οὗτοι τρώγοντες εἰσίν ἐν ἐγκρατείᾳ
καί νηστεύοντες πᾶν εἶδος ἐμπιπλῶνται.
Οὗτοι οὐ συνέρχονται τῇ ἀδικίᾳ
οὐδέ παριδεῖν δύνανται τεθλιμμένον
καί καταπονούμενον ὑπό πλουσίων.
Οὗτοι πρόσωπον οὐκ αἰδοῦνται ἀνθρώπων,
τό γάρ πρόσωπον ὁρῶσι τοῦ Κυρίου.
Οὗτοι οὐ κλῶνται τοῖς δώροις τήν καρδίαν
καί οὐ παρορῶσι νόμον δικαιοσύνης,
ἔχουσι καί γάρ τόν ἀσύλητον πλοῦτον
καί τά τοῦ κόσμου πάντα λογίζονται ὡς κόπρον.
Οὗτοι ἔχοντες διδάσκαλον τό Πνεῦμα
μήθησιν οὐ χρῄζουσιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλά τῷ φωτί λαμπόμενοι τῷ τούτου
βλέπουσι τόν Υἱόν, ὁρῶσι τόν Πατέρα
καί προσκυνοῦσι Τριάδα τοῖς προσώποις,
τόν ἕνα Θεόν ἡνωμένον τῇ φύσει ἀφράστως.
Οὗτοι μυοῦνται ἐκ τοῦ Πατρός δέ πάλιν,
ὅτι γεννᾶται ὁ Υἱός ἀμερίστως,
ὡς οἶδε μόνον, εἰπεῖν γάρ οὐκ ἰσχύω˙
εἰ γάρ ἴσχυον, εἶχε πάντως ὁ λόγος
τά ὑπέρ λόγον καί διάνοιαν φράσαι
(151) καί ἄνω κάτω τά σύμπαντα γενέσθαι.
Εἰ γάρ τό κτίσμα τόν κτίστην καταμάθῃ
καί, οἷός ἐστιν, ὅλον κατανοήσῃ
καί εἰπεῖν λόγῳ γράψαι ἐξισχύσῃ,
γέγονε τοῦ κτίσαντος τό ἔργον κρεῖσσον.
Παῦσον, ἄνθρωπε, φρίξον, βροτέ, τῇ φύσει
καί ἐννόησον, ὅτι μή ὤν παρήχθης
καί τῆς μητρῴας νηδύος παρακύψας
εἶδες τόν κόσμον τόν πρό σοῦ παραχθέντα.
Καί εἰ δυνηθῇς οὐρανοῦ ὕψος γνῶναι
ἤ τήν οὐσίαν ὑποδεῖξαι ὁποία,
τοῦ ἡλίου τε, σελήνης καί ἀστέρων,
ποῦ κεκόλληνται καί πῶς περιπατοῦσιν
ἄψυχα ὄντα καί ἀναισθήτως κινούμενα,
ἤ τῆς γῆς αὐτῆς, ἐξ ἧς αὐτός ἐλήφθης,
ὅρους καί μέτρα, πλάτη τε καί μεγέθη,
καί ἐπί τίνος ἐποχεῖται, εἰ εἶδες,
πάλιν δ᾽ ἐκεῖνο τί ἐστιν ἤ ποῦ τήν βάσιν ἔχει,
ταῦτα εἰ ἔγνως καί καθ᾽ ἕν εὗρες τέλος,
καί τῆς θαλάσσης εἰ μετρήσῃς τήν ψάμμον,

εἴτε σοῦ αὐτοῦ διαγνῶναι τήν φύσιν
καί τῆς σοφίας τό ἔργον ἑρμηνεῦσαι,
τότε καί αὐτόν τόν ποιητήν νοήσεις,
πῶς ἐν Τριάδι ἡ Μονάς ἀσυγχύτως
καί ἐν Μονάδι Τριάς ἀδιαιρέτως.
Ζήτησον Πνεῦμα, ἔξω γενοῦ τοῦ κόσμου!
Μή δῴης ὕπνον ὀφθαλμοῖς τό παράπαν,
μήτε φροντίσῃς τῆς ζωῆς τῆς παρούσης!
Κλαῦσον, πένθησον, ὅν ἀπώλεσας χρόνον!
Ἴσως ὁ Θεός παρακληθῇ καί δώσει,
(152) ὥσπερ τό πρίν δέδωκεν ἰδεῖν τόν κόσμον
καί τόν ἥλιον καί τό φῶς τῆς ἡμέρας,
οὕτω καί τά νῦν λάμψαι καταξιώσει
καί ὑποδεῖξαι τόν νοερόν σοι κόσμον
καί φωτί ἐλλάμψαι σε τῷ τρισηλίῳ,
ὅ εἰ θεάσῃ, τότε γνώσῃ ἅ λέγω˙
τότε μαθήσῃ τοῦ Πνεύματος τήν χάριν,
ὅτι καί ἀπόν πάρεστι τῇ δυνάμει
καί παρόν οὐχ ὁρᾶται τῇ θείᾳ φύσει,
ἀλλά καί πάντῃ καί οὐδαμοῦ ὑπάρχει.
Εἰ ζητήσεις αἰσθητῶς ἰδεῖν τοῦτο,
ποῦ ἄν εὑρήσεις; Οὐδαμοῦ, πάντως εἴποις.
Εἰ νοερῶς ἀναβλέψαι ἰσχύσεις,
μᾶλλον δ᾽ ἐκεῖνο τόν νοῦν σου καταλάμψει
καί διανοίξει κόρας τῆς σῆς καρδίας˙
τότε πανταχοῦ εἶναι οὐκ ἀπαρνήσῃ,
ἀλλά δι᾽ αὐτοῦ ἅπαντα διδαχθήσῃ,
εἰ καί ἀμαθής καί ἄγροικος τυγχάνεις.
Εἰ δέ οὐκ ἔγνως ὀφθαλμόν ἀνοιγέντα
τῆς διανοίας τῆς σῆς καί φῶς ἰδόντα,
εἰ οὐκ ᾐσθήθης γλυκύτητος τῆς θείας,
εἰ οὐκ ἐλλάμφθης τῷ Πνεύματι τῷ Θείῳ,
εἰ οὐκ ἔκλαυσας δάκρυα ἀνωδύνως,
εἰ ἐκπληθέντα τόν νοῦν οὐκ ἐθεάσω,
εἰ καθαρθεῖσαν οὐκ ἔγνως σήν καρδίαν
καί ἐκλάμψασαν φαιδράς ἀντανακλάσεις
καί ἀνελπίστως εὗρες Χριστόν ἐντός σου
καί ἐξεπλάγης κάλλος ἰδών τό θεῖον
καί ἐπελάθου φύσεως ἀνθρωπίνης
ὅλον σεαυτόν βλέπων ἠλλοιωμένον,
πῶς περί Θεοῦ λαλεῖν, εἰπέ, οὐ φρίττεις;
Πῶς δέ καί τολμᾷς σάρξ αὐτός ὅλος πέλων

(153) καί μήπω πνεῦμα γεγονώς ὡς ὁ Παῦλος
περί Πνεύματος φιλοσοφεῖν ἤ λέγειν,
ὅ ἐν τοιούτοις μή κατοικεῖν ἀκούεις
διά τό εἶναι σάρκας αὐτούς, ὡς λόγος;
Ἀλλ᾽ ἔγραψα ταῦθ᾽ ἵνα γνῷς πῶς πιστεύω,
καί εἰ θελήσεις, πεισθῇς μοι καί στυγνάσῃς.
Εἰ γάρ ἀληθῶς τόν θησαυρόν οὐκ ἔχεις,
ὅνπερ ὁ κόσμος οὐ δύναται χωρῆσαι,
εἰ οὔπω ἔλαβες δόξαν τῶν ἁλιέων,
ἥν οἱ λαβόντες Θεόν ἔλαβον ὄντως,
καταλείψεις κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ,
ὀξυποδήσεις, δράμεις πρό τοῦ κλεισθῆναι
πύλας βίου σοι καί τοῦ τῇδε θεάτρου,
καί διαλυθῇ ἡ πανήγυρις, οἴμοι,
καί συσκοτάσει ἥλιος καί τά ἄστρα
καί γῆ παρέλθει καί ἀνοιχθῇ ὁ ᾅδης
καί τό πᾶν γενήσεται σκότος καί χάος˙
καί τότε γνώσῃ, φίλη ψυχή, καί μάθῃς,
ὅτι οἱ μή ἔχοντες Πνεῦμα τό Θεῖον
ἐν διανοίᾳ λαμπάδος δίκην λάμπον
καί ἐν καρδίᾳ ἐνοικοῦν ἀνεκφράστως
τῷ αἰωνίῳ παραπέμπονται σκότει.
Καί γάρ τό Πνεῦμα ὁ Κύριος ὑπάρχει,
Πνεῦμα δ᾽ ὁ Θεός, ὁ Πατήρ τοῦ Κυρίου,
ἕν πάντως Πνεῦμα, οὐδέ γάρ διαιρεῖται.
Τοῦτο ὁ ἔχων ὄντως ἔχει τά τρία,
ἀλλ᾽ ἀσυγχύτως, εἰ καί ἀδιαιρέτως.
Ἔστι γάρ Πατήρ˙ καί πῶς Υἱος ὑπάρξει;
(154) Ἔστι γάρ ἀγέννητος τό κατ᾽ οὐσίαν,
ἔστι τε Υἱός˙ καί πῶς γένηται Πνεῦμα;
Πνεῦμα τό Πνεῦμα˙ καί πῶς Πατήρ φανεῖται;
Πατήρ ὁ Πατήρ, ὅτι ἀεί γεννήτωρ˙
πῶς δέ γίνεται ἡ ἀεί γεννησία;
Ὅτι τοῦ Πατρός οὐ χωρίζεται ὅλως
καί ὅλος προέρχεται ἀνερμηνεύτως,
πάντοτε μένει ἐν τῷ πατρικῷ κόλπῳ
καί προέρχεται πάντοτε ἀνεκφράστως.
Υἱός ἐν Πατρί ἀενάως ὁρᾶται
γεγεννημένος, ἀλλά συνηνωμένος˙
καί ἐν Υἱῷ γάρ ὁ Πατήρ καθορᾶται
ἀδιαστάτως, ἀτόμως, ἀχωρίστως.
Υἱός ὁ Υἱός, ὅτι ἀεί γεννᾶται

καί πρό αἰώνων ἐστί γεγεννημένος,
προερχόμενος οὐ τέμνεται τῆς ῥίζης,
ἀλλά καί χωρίς ἀχώριστος τυγχάνει
καί ἡνωμένος ὅλος Πατρί τῷ ζῶντι
αὐτός τε ζωή πᾶσι τό ζῆν παρέχων.
Ὅσα ὁ Πατήρ, καί ὁ Υἱός τοσαῦτα˙
ὅσα ὁ Υἱός, καί ὁ Πατήρ ὡσαύτως.
Βλέπεω τόν Υἱόν, καί βλέπω τόν Πατέρα,
ὁρᾶται Πατήρ Υἱῷ ἀπαραλλάκτως,
πλήν ὁ μέν γεννᾷ, ὁ δέ ἀεί γεννᾶται.
-Τί χωρίς Πατρός ἐστιν, ὅπερ καί ἔστι;
Τί ἐστιν; εἰπέ, φράσον πᾶσιν ἀνθρώποις-
Θεός ἄναρχος καί ποιητής τῶν πάντων,
εἴ τι γέγονε καί γενήσεσθαι μέλλει.
Θεός τῷ Πατρί ἴσος καί κατ᾿ οὐσίαν
καί κατά φύσιν καί κατά ἐξουσίαν
(155) καί κατά μορφήν ὄντως καί κατ᾿ ἰδέαν
καί κατά χρόνον Πατρός οὐδέπω δίχα.
Πῶς προέρχεται; Ὡς ἐκ νοός ὁ λόγος.
Πῶς χωρίζεται; Ὡς φωνή ἐκ τοῦ λόγου.
Πῶς σωματοῦται; Ὡς γραφόμενος λόγος.
Ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς ταπεινά κατήχθην
καί πρός ἐμαυτόν λυπηθείς ἐγενόμην
καί τό γένος ἔκλαυσα τό τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι ζητοῦσι παραδείγματα ξένα
ἐπινοίας τε καί πράγματα, καί λέξεις
παρεισάγουσιν ἀπό τῶν ἀνθρωπίνων
ἐξεικονίζειν δοκοῦντες τήν θείαν φύσιν˙
φύσιν, ἥν οὐδείς ἀγγέλων ἤ ἀνθρώπων
ἤ κατιδεῖν ἴσχυσεν ἤ ὀνομάσαι.
Τί γάρ καί καλέσειε τόν κτίστην πάντων;
Ὀνόματα γάρ καί πράγματα καί λέξεις,
πάντα τοῦ Θεοῦ γεγόνασι προστάξει˙
ἔθηκε γάρ ὀνόματα τοῖς ἔργοις
ἑκάστῳ τε πράγματι κλῆσιν ἰδίαν,
οὐ πᾶσι δ᾿ αὐτός, ἀλλ᾿ ἔδωκε καί ἔργοις
τοῖς ἔργοις πάλιν ὀνόματα τιθέναι,
καί ἄλλος ἄλλο καί καλεῖ καί καλεῖται,
ὄνομα δ᾿ αὐτοῦ ἡμῖν οὔπω ἐγνώσθη,
εἰ μή ὁ ὤν ἄφραστος Θεός, ὡς εἶπεν.
Εἰ οὖν ἄφραστος, εἰ ὄνομα οὐκ ἔχει,
εἰ ἀόρατος, εἰ ἀποκεκρυμμένος,

εἰ ἀπρόσιτος, εἰ μόνος ὑπέρ λόγον,
ὑπέρ ἔννοιαν οὐ μόνον τήν βροτείαν,
ἀλλά καί αὐτήν τήν τῶν ἀΰλων νόων
-ἔθετο καί γάρ ἀποκρυβήν τό σκότος
καί πάντα τἆλλα ἔνθεν εἰσί τοῦ σκότους,
(156) μόνος δ᾽ ἐκεῖνος ὡς φῶς ἔξω τοῦ σκότους -,
πῶς περί αὐτόν ἐπίνοιαν εἰσάγεις
εἴτε πράγματι χωρισθέντα κατεῖδες;
Πόθεν δέ καί πῶς πεπέρακας τό σκότος
καί μόνος πάντων ἐχωρίσθης κτισμάτων;
Εἰ δέ ταῦτα σά οὐκ εἰσίν, ἀλλ᾽ ἑτέρου,
θαυμάζω τίνος καί μαθεῖν ἐρωτῶ σε˙
ἀγγέλου ἤ τινος τῶν ἀΰλων;
Καί οὐκ ἄν ἔγνως, ὅτι καί τά πρόσωπα
καί τούς πόδας ἔχουσι κεκαλυμμένους
πτέρυξι θείαις εὐλαβῶς καί κοσμίως
-εἴ τινας ταύτας πτέρυγας νοήσεις –
τό ἀπρόσιτον μή στέγοντες τῆς δόξης;
Οὐ γάρ τήν φύσιν, ἀλά τῆς δόξης ὁρῶσι δόξαν.
Ἀνθρώπου δέ ποίου εἰπεῖν τολμήσεις;
Τοῦ Ἰωάννου ἤ Παύλου τοῦ μεγάλου;
Ἀλλ᾽ ὁ μέν βοᾷ καί τοῖς πᾶσι κηρύττει,
ὅτι ἱμάντα μόνον ἤ σφαιρωτῆρα
ὑποδημάτων οὐκ ἐξισχύει λῦσαι˙
ὁ δέ εἰς τρίτον οὐρανόν ὡς ἀνῆλθε
καί μετά ταῦτα εἰς παράδεισον ἤρθη,
μή τι σοί μόνῳ εἶπέ τι κατ᾽ ἰδίαν,
ὅπερ ἔκρυβες καί νῦν βούλει κηρύξαι;
Καί γάρ ἐκεῖνον ἡμεῖς περί τοιούτου
οὐδέν εἰπόντα ἠκούσαμεν ἐγγράφως,
ἀλλά κἀκεῖνος φωνῇ μεγάλῃ λέγει˙
Λόγους ἤκουσα, οὕς εἰπεῖν οὐκ ἰσχύω,
φωτί δέ ὁ Θεός ἔνοικεῖ ἀπροσίτῳ.
Ἰωάννης οὖν οὐ λύει σφαιρωτῆρα,
οὐδέ ἱκανός ἱμάντα λῦσαι μόνον,
Παῦλος ῥήματα οὐκ ἴσχυσεν ἐκφράσαι,
(157) ἅπερ ἤκουσεν, ἄρρητα λέγων ταῦτα,
καί τίς, ὁ οὕτως τόν Θεόν ἐρευνήσας,
μείνας ἄφλεκτος φωτί τῷ ἀπροσίτῳ
καί γενόμενος τῆς οἰκίας ἐν μέσῳ
αὐτήν ἐθεάσατο τήν τοῦ Δεσπότου φύσιν,
ἵνα πλέον τι Ἰωάννου καί Παύλου

εἰπεῖν τολμήσει ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος;
Τίς γάρ οὐ φρίξει καί τίς οὐ μή πενθήσει
τύφλωσιν καί σκότωσιν τῶν νῦν λεγόντων
καί νεουργούντων αἵρεσιν ὄντως ξένην,
ἀμφικρημνοῦσαν εἰς ἕν βάραθρον πάντας
τούς ἐρωτῶντας καί τούς ἐρωτωμένους;
Εἴτε γάρ ἐπινοίᾳ χωρίσουσι τόν Λόγον,
εἴτε πράγματι, σφάλλουσι κακοφρόνως
πίπτοντες εἰς αἵρεσιν ἀμφοτέρωθεν˙
τό γάρ πράγματι τομήν ποιεῖ τοῦ Λόγου,
τό δ᾽ ἐπινοίᾳ σύγχυσιν ὡς μή χωρίζεσθαι ὅλως.
Φρίξον, ἄνθρωπε, κατάμαθε σαυτόν γε,
εἰπέ περί σοῦ, εἰπέ, εἴ τι καί βούλει!
Ἴσως ὡς Δαυίδ καί σύ ἀναβοήσεις˙
Ἐθαυμαστώθη, λέγων, ἡ σή σοφία
καί ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, ὦ Θεέ μου!
Ναί, κατάλιπε τήν φιλοπραγμοσύνην
καί τό βλάσφημον τῶν λέξεων ἀπόθου!
Καί πρῶτον εἰπέ τό, πῶς ἡμεῖς σωθῶμεν,
ἔπειτα λέξον καί, πῶς αὐτός ἐσώθης,
ἵνα μή λόγῳ φανῇς ἡμᾶς διδάσκων,
ἀλλά καί ἔργῳ ποιῶν προθυμοτέρους.
Εἰ μή σεαυτόν μέλλεις καταδικάζειν
καί κατακρίνειν, ὡς μή πράξας ἅ λέγεις,
καί διά τοῦτο ὑπερβωαίνεις τούς λόγους,
ὡς ἀρχήν ποτε μή βαλών ἐν τοιούτοις,
(158) θές τήν πέτραν πρότερον τῶν θεμελίων,
εἰς ἀέρα γάρ οὐ συνίσταται κτίσις!
Τάς ἐντολάς ποίησον Χριστοῦ, τῆς πέτρας,
τοῦ δομήτορος τῆς θείας ἐκκλησίας,
τοῦ νέου λαοῦ τῶν λογικῶν προβάτων.
Πρᾶξον καί λέξον κτίζων ἐπί τῆς πέτρας,
μᾶλλον δέ καί αὐτός ὑπό τῆς πέτρας κτίζου.
Οὗτος καί ποιμήν, οὗτος καί ἀρχιτέκτων,
οὗτος καί θεμέλιος ἔστω σοι βίου.
Τί τῆς ὀροφῆς χρεία πρό θεμελίων;
Οἰκοδομή πρῶτον καί τότε στέγος,
πρᾶξις ἐν γνώσει καί οὕτως θεωρία.
Τί πρό τοῦ τρύγους τόν οἶνον θέλεις πίνειν;
Οὗτος εἰς ἀσκόν παλαιόν οὐ χωρεῖται.
Τί πρό τοῦ σπόρου τά δράγματα συλλέγειν
καί ἄλλοις οἴει μεταδιδόναι μάτην;

Εἰ βούλει, δεῦρο, τῆς ὁδοῦ μή ἐκπέσῃς,
ἀλλά δίδαξον περί βάθους κριμάτων,
τῶν περί ἡμᾶς, πῶς εὐδρομοῦσιν ἄλλοι
ἴσως πονηροί καί μή Θεόν εἰδότες
πῶς ἄλλοι δυστυχοῦσι Θεόν εἰδότες
καί ὑπό Θεοῦ γινωσκόμενι μόνου,
ἄλλοι πένονται ἴσως εὐχαριστοῦντες,
ἄλλοι δέ πτωχοί φέρουσιν εὐχαρίστως,
πλουτοῦσι δ᾽ ἄλλοι κακῶς ἀγνωμονοῦντες,
ἁρπάζοντες δ᾽ ἕτεροι καί ἀδικοῦντες
οἴονται Θεόν θεραπεύειν ἐκ τούτων,
καί ἄλλα πολλά, ἅ ὁρᾷς καθ᾽ ἑκάστην,
ὅτι βροτοί ποιοῦσι καί πανθάνουσι πάλιν,
καί Θεός ἀνέχεται, ὁ πάντων κτίστης.
(159) Μή τις ἄδικος λογισθῇ τοῖς ἀνόμοις
ἤ τοῖς κατ᾽ ἐμέ οὖσιν ὀλιγοψύχοις;
Εἰπέ, δίδαξον περί κρίσεως θείας,
περί τῆς ὥρας ἐκείνης καί ἡμέρας,
ἐν ᾗ γυμνοί ἅπαντες παρασταθῶμεν
τῷ τοῦ Θεοῦ μου βήματι καί Σωτῆρος
καί τῶν ἐνταῦθα πράξεών τε καί λόγων,
διαλογισμῶν, ἐνθυμήσεων ἅμα,
τούς μισθούς ληψόμεθα τούς κατ᾽ ἀξίαν˙
λέγε, τίς ἐκεῖ πεπαρρησιασμένος
καί τίς ὑπάρξει πάλιν κατῃσχυμμένος;
Ἔχεις τό λέγειν ἄπειρα περί τούτων˙
μετά δέ ταῦτα σκόπησον καί τήν κτίσιν,
ἄβυσσον ἄλλην εὑρήσεις γάρ ἐν ταύτῃ!
Ἴδε οὐρανόν, ἥλιον καί τά ἄστρα,
βλέψον εἰς τήν γῆν, τήν μητέρα καί τάφον
ἡμῶν ἁπάντων προστάξει γεγονυῖαν!
Ἐνταῦθα δ᾽ ἐλθών εἰπέ περί θανάτου,
φιλοσόφησον πολλά καί ἀναγκαῖα,
χρήσιμα φίλοις ἅμα καί συγγενέσιν,
τοῖς πλουσίοις ὡσαύτως καί τοῖς ἐνδόξοις.
Καί μετά πάντων σοί τῷ ἐξηγουμένῳ
μέχρι τελευτῆς ἀρκέσει σοι τοῦ λέγειν
περί τοιούτων πολλῶν καί ἀναγκαίων,
καί ὠφελήσει σε μετά θάνατον ταῦτα.
Ἔπειτα ἴδε τόν περίγειον κόσμον,
τά μέσον τούτου παντοίων ζῴων γένη,
τῶν πτηνῶν τε τάς ποικίλας ὁράσεις,

ἅμα καί φωνάς τῶν εὐτελῶν στρουθίων,
θαλάσσης πλάτη καί μεγέθη καί ὅρους
θαύμασον, ἐκπλάγηθι, φράσον συντόνως!
(160) Ὢ βάθος πλούτου καί γνώσεως τῆς θείας,
ὢ σοφίας σου, Θεέ μου πανοικτίρμον!
Δεῦρο καί συστάληθι ἀπό τῶν ἔξω,
σύναξον τόν νοῦν, σεαυτόν κατανόει,
μᾶλλον δέ τά σά καί σαυτόν φιλοσόφει,
καί ὅσα βλέπεις, εὕροις ἐν ὁρωμένοις
ἕκαστον διδάσκαλον τῆς ἀρετῆς σοι
ἤ τῆς κακίας ἐξεικονίζον πάθος,
ἵν᾽ ἐκ μεγέθους καί καλλονῆς κτισμάτων
τήν ἀκατανόητον Θεοῦ σοφίαν
καί τόν νοητόν πόλεμον καταμάθοις,
ὅν προεξεικόνισεν ὁ πλάστης πάντων,
καί ὡς μέν ὄφις φρόνησιν πάντως κτήσῃ,
τόν δέ ἰόν ἐμέσῃς τόν τῆς κακίας!
Ὡς δ᾽ ἵππος δράμῃς ἐν ὁδῷ τῇ δικαίᾳ,
οὐ χρεμετίσῃς πάντως δέ πρός τό θῆλυ!
Κάττα γενήσῃ μῦν νοητόν τηροῦσα,
οὐχ ἁρπάζουσα ὅλως τά τοῦ πλησίον,
οὐδέ κλέπτουσα μοίρας τῶν ἀδελφῶν σου,
ἀλλά καί μυΐ μύας διώξῃς πάντας
τούς ἐναντίους ἀπό τῆς σῆς οἰκίας!
Λύκος οὐ γενήσῃ δέ, λύκους δέ φύγῃς,
μᾶλλον δέ κύων γενήσῃ τοῦ Δεσπότου
καί πνεύσῃς ὅλον θυμόν σου κατ᾽ ἐκείνων
καί ἀνιχνεύσῃς ὁδούς τοῦ σοῦ Δεσπότου˙
ἕως ἄν εὕροις, ἕως ἄν καταλάβοις
θύραν τήν θείαν, μή στραφῇς εἰς τοὐπίσω,
καί γένῃ θήρα τῶν νοητῶν θηρίων!
Μίμησαι πτῶκα, εἰ μή δύνασαι κύνα,
καί πέτραν Χριστόν καταφυγήν σου κτῆσαι
(161) καί κρύβηθι, ἔνθα φόβος οὐκ ἔστιν,
ἤ ἔλαφος ἀνάβηθι εἰς τά ὄρη,
τῶν κυνηγετῶν ἀπόδραθι τάς χεῖρας
ἤ πετάσθητι, ὥσπερ καλόν στρουθίον,
καί ὑπέρβηθι τάς παγίδας ἁπάσας!
Πτέρυγας νόει τήν ἁγίαν ἀγάπην,
ἧς ἄνευ οὐδαμοῦ διαβήσῃ˙
μίμησαι πῶλον βαστάζοντα τόν κτίστην,
γενοῦ δέ καί βοῦς ἕλκων ἄροτρον θεῖον

καί γλυκεῖαν αὔλακα τέμνων τοῦ λόγου.
Πάντα μίμησαι δίχα τῶν ἐναντίων.
Κακόν ἀλώπηξ, ὑποκρίσει βιοῦσα,
ἕτερον οὖσα καί ἄλλο δεικνυμένη,
προσποιήσει γάρ θνῄσκει, ἵν᾽ ἀρπάσῃ τι˙
δεινόν ἡ ἄρκτος˙εἴ που ξίφει γάρ λάβῃ,
οὐ παύεται ξέουσα τό τραῦμα ταύτης,
ἕως ἄν αὕτη ἐκ τούτου ἀποθάνῃ˙
κακόν ὁ χοῖρος ἀκορέστως ἐσθίων˙
κακόν ἡ ἀσπίς˙ βύει καί γάρ τά ὦτα˙
κακά τά κακά, ἅ εἰ ἐρευνᾶν θέλεις
καί εἰ ἐκφυγεῖν, φίλη ψυχή, σπουδάσεις,
εὑρήσεις ὄντως τήν ἀληθῆ σοφίαν.
Ὁδῷ βαδίζων ἔλθεις γάρ πρός τά κρείττω
καί μετά πάντων σεαυτόν καταμάθεις
καί ἐρωτῶντι τότε μοι πάντως φράσεις˙
Λόγον, ὅν λαλεῖς, κἀγώ αὐτόν λαμβάνω!
Ἔστι καί ἐν σοί, μεταβαίνει καί πρός με˙
ἤ καταλιμπάνει σε κενόν τοῦ λόγου;
Ἐρεῖς˙ Οἶδα, ὅτι καί πρός με ἦλθε
καί ὅλος ἐστί μετά σοῦ, ὥσπερ πρῴην.
Πῶς οὖν ἀπό σοῦ χωρισθείς πρός με ἦλθε
(162) καί ὅλος μένει ἐν σοί μή χωρισθείς σου;
Εἰπέ μοι τοῦτο καί τόν Θεόν νῦν ἔα,
μή σύμπασα τρομάσῃ κτίσις καί πέσῃ
καί συνθραύσῃ σου τήν σάρκα τήν παχεῖαν
καί συντρίψῃ σου τήν ψυχήν τήν σαρκώδη
καί τόν νοῦν πυρίκαυστον τόν σόν ποιήσῃ,
τόν εἰς μηδέν χρήσιμον κενεμβατοῦντα.
Καί γάρ οὐδέ πράγματι οὐδ᾽ ἐπινοίᾳ
τό ἀμέριστον μερίζεται τοῦ λόγου˙
ὁ γάρ ἐν οἴκῳ ἔνδοθεν κεκλεισμένος,
ἔξω δέ τόν νοῦν περιπολοῦντα ἔχων
οὐ κατελείφθη ἄνους ἐν τῇ οἰκίᾳ,
ἀλλά μετ᾽ αὐτοῦ καί ἔξω πάντως ἔστι.
Τόν οὖν χωρισμόν τοῦτον τί ὀνομάσεις;
Πρᾶγμα δή λέξεις ἤ ἐπίνοιαν εἴπῃς;
Εἰ ἐπίνοιαν, πῶς ὅλος ἔστιν ἔξω,
εἰ δέ πρᾶγμα τι, πῶς ἔνδον τῆς οἰκίας;
Καίτοι τί ἐστί τό παράδειγμα τοῦτο
πρός τόν ὑπέρ νοῦν καί διάνοιαν Λόγον;
Ἐκ γάρ τοῦ Πατρός ἀποσταλείς ὁ Λόγος κατῆλθε

καί ἐν γαστρί ἐνῴκησεν ὅλος τῇ τῆς Παρθένου
καί ὅλος ἦν ἐν τῷ Πατρί καί ὅλος ἐν κοιλίᾳ
καί ὅλος ἐν τῷ σύμπαντι ἀχώρητος ὑπάρχων,
μή συσταλείς, μή σμικρυνθείς πάντως εἰσῆλθεν ὅλως
καί μείνας ἀναλλοίωτος μορφήν ἔλαβε δούλου
καί γεννηθείς ἐγένετο ἄνθρωπος κατά πάντα,
ὅλος τήν μήτραν διελθών καί γεγονώς ἐν κόσμῳ,
ὅλος πάλιν ἀναληφθείς, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθη.
Ταῦτα οὖν κατ᾽ ἐπίνοιαν ἤ πρᾶγμα γεγονέναι
ὅλως εἰπεῖν τολμήσειας, τά ἀπόρρητα πᾶσιν
ἀγγέλοις, ἀρχαγγέλοις τε καί πάσῃ κτιστῇ φύσει;
(163) Νοεῖται καί γάρ ἀληθῶς, οὐ φράζεται δέ ὅλως,
οὐδέ καταλαμβάνεται νοΐ πάντως τελείως.
Πῶς οὖν Θεός καί ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Θεός πάλιν
καί τοῦ Πατρός ἐστιν Υἱός, ὅλος αὐτοῦ ἀχωρίστως,
καί τῆς Παρθένου γέγονε καί προῆλθεν ἐν κόσμῳ
καί ἔμεινεν ἀχώρητος, ὡς εἴρηται, τοῖς πᾶσιν;
Ἐπινοίᾳ ἤ πράγματι; εἰπέ. Πάντως ἄρτι σιγήσεις˙
κἄν γάρ εἰπεῖν θελήσειας, ὁ νοῦς σου λόγον οὐ δώσει
καί μείνῃ ἡ πολύλαλος ἀργήσασά σου γλῶσσα.
Εἰ δέ θελήσειας εἰπεῖν πρᾶγμα τήν θείαν φύσιν,
πάντως εἴπῃς καί ποταπόν, ἐγώ γάρ οὐ γινώσκω.
Δόξα σοι, Πάτερ καί Υἱέ καί τό Ἅγιον Πνεῦμα,
θεότης ἀπερίγραπτε, ἀμέριστε τῇ φύσει,
σέ προσκυνοῦμεν ἅπαντες ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ,
οἱ τό Πνεῦμά σου ἔχοντες ὡς παρά σοῦ λαβόντες
καί ὁρῶντες τήν δόξαν σου οὐ πολυπραγμονοῦμεν,
ἀλλ᾽ ἐν αὐτῷ σε βλέπομεν ἀγέννητον Πατέρα
καί γεννητόν τόν ἀπό σοῦ προερχόμενον Λόγον,
ἄτμητον οὖν, ἀσύγχυτον προσκυνοῦμεν Τριάδα,
ἐν μιᾷ τῇ θεότητι καί ἀρχῇ καί δυνάμει,
ἀμήν.

ΚΒ΄.

Εὐχαριστία σύν θεολογίᾳ˙ καί περί ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διά τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται. (164)

Τί τό καινόν μυστήριον, Δέσποτα τῶν ἁπάντων,
ὅ εἰς ἐμέ, τόν ἄσωτον ἐπεδείξω καί πόρνον;
Τί τό κατανοούμενον μέγα θαῦμα ἐντός μου

καί μή περινοούμενον, ἀλλά κεκαλυμμένον;
Ὡς ἄστρον γάρ ὁρᾶταί μοι ἀνατέλλον μακρόθεν
καί πάλιν ὥσπερ ἥλιος μέγας ἀποτελεῖται,
μή ἔχων μέτρον ἤ σταθμόν ἤ ὅρον τῷ μεγέθει,
καί αἴγλη γίνεται μικρά καί φλόξ πάλιν ὁρᾶται
μέσον ἐν τῇ καρδίᾳ μου καί τοῖς ἐμοῖς ἐγκάτοις,
περιστρεφόμενον συχνῶς καί περιφλέγον πάντα
τά ἔνδοθεν τῶν σπλάγχνων μου καί φῶς ταῦτα ποιοῦντα
καί οὑτωσί φθεγγόμενον καί φιλικῶς διδάσκον
ἀπορουμένῳ παντελῶς καί μαθεῖν ἐκζητοῦντι.
Ἐγώ τό ἄστρον τό γλυκύ, ὅπερ ποτέ ἀκούεις
ἀνατελεῖν ἐξ Ἰακώβ, ὑπάρχω μή διστάσῃς,
καί ἥλιός σοι δείκνυμαι μακρόθεν ἀνατέλλων,
ὁ τοῖς δικαίοις ἅπασι φῶς ἀπρόσιτον εἶναι
ἐν τῇ μελλούσῃ βιοτῇ καί ζωῇ αἰωνίᾳ.
Ἐγώ καί αἴγλη δείκνυμαι καί φῶς σοι καθορῶμαι,
ἀκαταφλέκτως φλέγων σου τά πάθη τῆς καρδίας
καί δροσισμῷ γλυκύτητος καί χάριτός μου θείας
ἀποπλύνων τόν ῥύπον σου καί εἰς ἅπαν σβεννύων
(165) ἄνθρακας τούς τοῦ σώματος, ἡδονῶν ἁμαρτίας,
καί πάντα ἐργαζόμενος ἐμῇ φιλανθρωπίᾳ,
ἅ καί πάλαι πεποίηκα ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις.
Ἐλέησον λυπούμενον, οἴκτειρον τεθλιμμένον,
μή ὀργισθῇς, λαλῆσαί μοι καί πάλιν βουλομένῳ.
Πῶς ἄστρον ἐκ τοῦ Ἰακώβ, ὁ ἀχώρητος πάντῃ,
ὑπάρχεις τε καί γίνῃ σύ μέχρι τοῦ νῦν τοῖς πᾶσι;
Πῶς δέ καί ὥσπερ ἥλιος δείκνυσαι ἀνατέλλων,
ὁ μηδαμοῦ καί πανταχοῦ καί ὑπέρ πᾶσαν κτίσιν
ὤν τε καί κηρυττόμενος ἀόρατος τοῖς πᾶσι;
Πῶς δέ καί αἴγλη γίνῃ σύ καί φλόξ μοι καθορᾶσαι
καί φλέγεις ὕλην, ἄϋλος ὑπάρχων κατ᾽ οὐσίαν;
Πῶς δροσίζεις καί πλύνεις μου τοῦ σώματος τόν ῥύπον,
ὅλος πῦρ ὤν ἀπρόσιτον καί ἄστεκτον ἀγγέλοις;
Πῶς περιπλέκεσαι φθαρτῇ οὐσίᾳ σώματός μου
καί ἀναμίγνυσαι ψυχῇ ἀμίκτως ἀνθρωπίνῃ;
Πῶς δι᾽ αὐτῆς ἐν τῷ παντί σώματι ἀσυγχύτως
γινόμενος, ὁ ἀναφής, ὅλον θεοποιεῖς με;
Εἶπον καί˙ μή ἐκπέμψῃς με στυγνόν καί τεθλιμμένον,
Ὦ τόλμη, ὤ παράνοια, ὤ ἀφροσύνης λόγοι!
Πῶς οὕτως ταῦτα ἐρωτᾶν οὐ φρίττεις ἀποτόμως;

Πῶς δέ καί οὐκ αἰσθάνῃ, ἐρωτῶν ἅ γινώσκεις,
ἀλλά τολμᾷς μετά Θεοῦ λαλεῖν ὡς ἐκπειράζων,
καί ἅ οἶδας, ὡς μή εἰδώς προσποιῇ ἐρωτᾶν με
καί γράφειν θέλεις ἅπασιν ἐνδεικτικῶς σήν γνῶσιν;
Ἀλλ᾽ ὅμως σοῦ ἀνέχομαι φιλανθρώπως ὑπάρχων
καί πάλιν ἐκδιδάσκω σε, λέγων σοι ταῦτα οὕτως˙
ἐγώ τῇ φύσει ἄφραστος, ἀχώρητος ὑπάρχω,
ἀνενδεής, ἀπρόσιτος, ἀόρατος τοῖς πᾶσιν,
ἀναφής, ἀψηλάφητος, ἄτρεπτος τήν οὐσίαν,
μόνος ἐν μόνῳ τῷ παντί καί μόνος μετά πάντων
τῶν ἐπιγινωσκόντων με ἐν τῷ τοῦ βίου σκότει˙
(166) ἔξω δέ κόσμου τοῦ παντός, ἔξω τῶν ὁρωμένων,
ἔξω τοῦ φωτός τοῦ αἰσθητοῦ, ἡλίου τε καί σκότους,
τόπου τε τῶν κολάσεων καί φρικτῆς καταδίκης,
ἐν ᾧ περιπεπτώκασιν ὑπερήφανοι δοῦλοι
κακῶς τραχηλιάσαντες κατ᾽ ἐμοῦ, τοῦ Δεσπότου.
Ἐγώ ἀμετακίνητος – ποῦ γάρ καί οὐχ ὑπάρχω,
ἵνα τῇ μεταστάσει μου τόν τόπον καταλάβω;-
Ἐγώ καί ἀεικίνητος εἰμί ἀπεριγράτως –
ποῦ γάρ ἐλθών ζητήσεις με, ἵνα ἐκεῖ με εὕρῃς; -
Ὁ οὐρανός τῷ λόγῳ μου ὡς οὐδέν παρεισήχθη,
ἥλιος, ἄστρα καί ἡ γῆ ὡς πάρεργον μικρόν μοι
γεγένηνται καί τά λοιπά, ὅσα ὁρᾷς, ὡσαύτως.
Οἱ ἄγγελοι μακρόθεν μοι πρό τούτων παραχθέντες
δόξης τήν δόξαν βλέπουσιν, οὐχί δ᾽ αὐτήν τήν φύσιν˙
μόνον γάρ ἐνενόησα παραγαγεῖν δυνάμεις
καί εὐθύς παρείστησαν ὑμνοῦσαί μου τό κράτος,
Σύ κάτω δέ καθήμενος αὐτοῦ, ἐν ἐξορίᾳ,
ὅπου πάντες πεπτώκασιν οἱ πρῶτοι παραβάται,
ὅ τε Ἀδάμ καί σύν αὐτῷ Εὔα, ἡ σή προμήτωρ,
καί ὁ κακός διάβολος, ὁ τούτους ἀπατήσας,
ὅπου τό σκότος τό βαθύ, ὅπου λάκκος ὁ μέγας,
ὅπου ὄφεις οἱ δάκνοντες ὑμῶν ἀεί τάς πτέρνας,
ὅπου τό θρῆνος, τό οὐαί, τό ἄπαυστόν τε πένθος,
ὅπου στένωσις ἅπασα, μέριμνά τε καί λύπη,
θάνατος ἅμα καί φθορά πάντας ὑμᾶς κατέχει,
πῶς ἀμεριμνεῖς, πῶς ἀμελεῖς, εἰπέ μοι;
Πῶς οὐ φροντίζεις τῶν κακῶν, ὧν ἔπραξας ἐν κόσμῳ,
καί μόνην τήν μετάνοιαν περί πολλοῦ ποιεῖσαι
καί σπουδάζεις ἀληθινήν ἐπιδείξασθαι ταύτην
καί ἐρωτᾷς περί αὐτῆς ἐν πολλῇ παρακλήσει
καί ἀκριβῶς ἀνερευνᾷς, πῶς αὐτήν κατορθώσῃς,

ὅπως ἰσχύσῃς δι᾽ αὐτῆς ἐμῇ φιλανθρωπίᾳ
(167) λαβεῖν μεγάλην ἄφησιν τῶν σῶν ἀνομημάτων;
Ἀλλά ταύτην καταλιπών ζητεῖς τά ὑπέρ φύσιν,
ἐρευνᾷς τά ἐν οὐρανοῖς, μᾶλλον δέ οὐδέ ταῦτα,
ἀλλά ἐμοῦ τοῦ οὐρανόν, ὡς εἴρηται, καί πάντα
παραγαγόντος ὡς οὐδέν, ἐξερευνᾷς τήν φύσιν
καί βούλει τά περί ἐμοῦ, ὡς οὐδείς οἶδεν ἄλλος,
μανθάνειν˙ ὤ τοῦ θαύματος, ὤ πρόθεσις ἀνθρώπου!
Εἰ γάρ καί ἐμεμψάμην σε, ἀλλ᾽ ἐπαινέσω πάλιν,
ὅτι καί σύ ἔργον ἐμόν καί ποίημα ὑπάρχεις.
Πῶς ἀπό γῆς, ἀπό πηλοῦ, ἀπό χοός ἐπλάσθης
καί ἐν αὐτῇ κρατούμενος καί μετ᾽ αὐτῆς διάγων
πάντα οὐδέν λογίζῃ, ἀλλ᾽ ὡς σκιάν ἡγεῖσαι,
καί παρατρέχεις ἅπαντα καί ἐμέ ζητεῖς μόνον;
Περί ἐμοῦ θέλεις λαλεῖν, δι᾽ ἐμέ διηγεῖσθαι
καί βλέπειν με, εἰ δυνατόν, διά παντός τοῦ βίου
καί μήτε ὕπνου γεύεσθαι, βρώσεως, πόσεώς τε
ἤ ἐνδύματος σώματος τό καθόλου φροντίζειν.
Ἀλλ᾽ ὥσπερ δένδρα καθ᾽ ὁδόν ἱστάμενα καί ξύλα
οὕτως λογίζῃ ἅπαντα τά ἔνδοξα τοῦ κόσμου,
καί παρατρέχεις ὡς οὐδέν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου,
μηδέ περιστρεφόμενος ὄμματι διανοίας
μηδέ ψυχῆς τούς ὀφθαλμούς ἐῶν πρός ταῦτα βλέψαι,
ἀλλ᾽ ἐμέ φαντάζεσαι καί μέμνησαί μου μόνου
καί ἀγαπᾷς με ὡς οὐδείς τῶν μετά σοῦ συνόντων.
Τίς γάρ μου τῷ ὀνόματι γάννυται τήν καρδίαν
καί διεγείρεται εὐθύς πρός ἀγάπην ἤ πόθον;
Τίς ἀκούσας τήν μνείαν μου πολλάκις λαλουμένην
ἐδάκρυσεν ἀπό ψυχῆς ἐνθυμηθείς με μόνον;
Τίς δέ τούς θείους λόγους μου ἤ τίς τάς ἐντολάς μου
μετά σπουδῆς ἐζήτησε μαθεῖν τε καί φυλάξαι;
Τίς ἐλογίσθη με ὡς σύ Θεόν ἐπάνω πάντων
(168) καί ἐπεθύμησεν εὐθύς ἐμοί μόνῳ δουλεύειν
καί διά τοῦτο καί γονεῖς καί ἀδελφούς καί οἶκον,
γῆν τε ὁμοῦ καί συγγενεῖς καί γείτονας καί φίλους
οὕτως παρελογίσαντο καί οὕτως μοι προσῆλθεν,
ὡς μηδέ θεασάμενος ποτέ τινα ἐκ τούτων,
μηδέ γνωρίσας ἐπί γῆς ἄνθρωπον ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλ᾽ ὥσπερ ξένην ἐπιβάς χώραν τινά καί πόλιν
ἑτερογλώσσους ἔχουσαν πάντας τε καί βαρβάρους,
οὕτως ἐν τοῖς συνήθεσι γνωρίμοις τε καί φίλοις,
ἰδίοις τε καί ἄρχουσι καί πλουσίοις τοῦ κόσμου

διάγειν καί διακεῖσθαι μέσον τούτων τυγχάνων;
Ἀλλά ψιλά ταῦτα λεγόμενα καί μικρά ἀναισθήτοις,
μεγάλα δέ καί ὑψηλά ἐμοί ἐπόπτῃ τούτων.
Τίς τῶν μεγάλων ἐπί γῆς ἐξουσιῶν καί θρόνων
ἤ τῶν λεγόντων δι᾽ ἐμοῦ ἄρχειν καί βασιλεύειν
ἤ τῶν ἐκπροσωπούντων μου τούς θείους ἀποστόλους
τοῦτο ἤ ἐνενόησεν ἤ ἴσχυσε φυλάξαι,
ἵν᾽ ἐν καιρῷ τηρήσεως ἐντολῆς μου καί νόμου
ὡς ἕνα βλέπει ἅπαντας, συγγενεῖς τε καί ξένους,
πλουσίους, πένητας ὁμοῦ, ἐνδόξους καί ἀδόξους,
τούς δέ γε δυνατούς ἄρα μετά εὐτελεστέρων;
Τίς ὁ δικάσας ἀπαθῶς, λεῖα βλέπων ἐν τούτοις;
Ταῦτα ψυχήν εἰ εὕροιμι φυλάξασαν ἐν κόσμῳ,
ἐν τῇ παρούσῃ μάλιστα γενεᾷ καί ἡμέρᾳ,
ἴσα τῶν ἀποστόλων μου καί προφητῶν δοξάσω,
καί συγκαθήσει μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ἐλεύσει,
κρινεῖ γάρ ὡς ἐπί τῆς γῆς δικαίως ἄν καί τότε
καί δόξαν ἀπενέγκηται κριτοῦ νεκρῶν καί ζώντων.
Ταῦτα καλόν τό ἐκζητεῖν καί τά λοιπά σύν τούτοις
καί τηρεῖν, ὅση δύναμις, καί ἀκριβῶς φυλάττειν˙
καί τήν ἐμήν μή ἐκζητεῖν φύσιν, υἱέ ἀνθρώπου,
μηδέ τάς ἐνεργείας μου, Πνεύματος τοῦ Ἁγίου,
(169) ὅπως δείκνυται ἥλιος, ὅπως ὁρᾶται ἄστρον
καί μακρόθεν που φαινόμενον καί ὑπερβαῖνον ὄρη,
ἐκ δέ τῷ ἀποκρύπτεσθαι ἀπό τῶν ὀφθαλμῶν σου,
θλῖψιν ἀπαραμύθητον προξενοῦν σοι καί λύπην,
καί ἐν τῷ σέ λογίζεσθαι μηκέτι σοί ὀφθῆναι
ἔνδοθεν εὑρισκόμενον ἐν τῇ σῇ καρδίᾳ
καί ἔκπληξίν σοι καί χαράν νέμον ἀπροσδοκήτως˙
μηδ᾽ ὅτι φλόξ σοι δείκνυται, αἴγλη καί πῦρ ὁρᾶται,
θαυμάζῃς ἤ ἐξερευνᾷς, οὐ γάρ καλόν σοι τοῦτο!
Φῶς οὖν με εἶναι πίστευε ἀσχημάτιστον πάντῃ,
ἁπλοῦν ὅλον, ἀσύνθετον, ἀμέριστον τῇ φύσει,
ἀνεξερεύνητον ὁμοῦ, προσιτόν ἀπροσίτως˙
βλέπομαι γάρφ ὡς ἀληθῶς, δείκνυμαι φιλανθρώπως
κατά τό ἐνεχόμενον ἑκάστου τῶν ἀνθρώπων
μετασχηματιζόμενος˙ οὐκ ἐγώ τοῦτο πάσχω,
ἀλλ᾽ οἱ ὁρῶντες οὕτως με βλέπειν καταξιοῦνται.
Ἄλλως γάρ οὐκ ἰσχύουσιν οὐδέ πλέον χωροῦσιν
καί διά τοῦτο οἱ αὐτοί ποτέ μέν καθορῶσιν
ἥλιον, ὅταν ἔχωσι τόν νοῦν κεκαθαρμένον,
ποτέ δέ ἄστρον, ὅταν ὑπό τόν γνόφον ἄρα

καί τήν νύκτα τοῦ σώματος εὑρεθήσονται τούτου.
Πῦρ δέ καί αἴγλην ποιεῖ με τό ζέον τῆς ἀγάπης.
Ὅταν γάρ ἀναφθῇ ἐν σοί ἄνθραξ ὁ τῆς φιλίας,
τότε κἀγώ τό πρόθυμον ὁρῶν σου τῆς καρδίας
εὑρίσκομαι ἑνούμενος αὐτῷ καί φῶς παρέχων
καί ὥσπερ δεικνύμενος, ὁ τό πῦρ λόγῳ κτίσας.
Αἱ ψυχικαί γάρ ἀρεταί ὑπόκεινται ὡς ὕλη,
ἐν αἷς περιδρασσόμενον φῶς τοῦ Πνεύματος θεῖον
κατά τό ὑποκείμενον τῆς ὕλης καί καλεῖται˙
ἴδιον γάρ οὐ κέκτηται ὄνομα ἐν ἀνθρώποις.
Ὅταν οὖν κατανύσσηται ἄνθρωπος καί δακρύῃ,
τότε καί τοῦτο λέγεται ὕδωρ, καί γάρ καθαίρει,
τοῖς δάκρυσιν ἑνούμενον πάντα ῥύπον ἐκπλύνει.
(170) Ὅτε δέ σβέσῃ τόν θυμόν τῆς καρδίας τό πένθος
τῇ συνεργείᾳ τῇ αὐτοῦ, ὠνόμασται πρᾳότης˙
πάλιν δέ ἀναπτόμενος κατά τῆς ἀσεβείας
τοῦτο γίνεται δι᾽ αὐτοῦ, ὅπερ ζῆλος καλεῖται,
εἰρήνη δ᾽ αὖθις καί χαρά λέγεται καί χρηστότης,
ὅτι καί τά ἀμφότερα δωρεῖται τῷ πενθοῦντι
καί ὡς πηγήν βλύζειν ποιεῖ τήν χαράν ἐν καρδίᾳ.
Ἐξ ἧς πᾶσα συμπάθεια καί ἐλεημοσύνη
ἐκχεῖται ἔξω ῥέουσα ἀπό ψυχῆς τοῖς πᾶσι,
μάλιστα τοῖς μετανοεῖν θέλουσι καί σωθῆναι˙
καί γάρ τούς πάντας ἐλεεῖ, τούτοις δέ καί συντρέχει
καί συνεργεῖ καί συγκροτεῖ καί συμπάσχει ἐν πᾶσιν,
ἑνούμενος κατά ψυχήν αὐτῶν τῇ προαιρέσει
καί τεκμαιρόμενος νοΐ κάλλος τῆς μετανοίας
γνησιεστέραν κέκτηται πρός αὐτούς τήν ἀγάπην.
Ταπείνωσις δέ λέγεται, ὡς τά τοῦ κόσμου πάντα,
ἀλλά καί τήν ψυχήν αὐτήν καί τό ἴδιον σῶμα
καί πρᾶξιν πᾶσαν ὡς οὐδέν ἡγεῖσθαι γινομένην
ἄνθρωπον τόν γευσάμενον τῆς γλυκύτητος τούτου
καί κατιδόντα τοῦ φωτός τό ἀμήχανον κάλλος.
Ταῦτα εἰδώς μηκέτι μου περί τοιούτων λέγειν
ἤ ἑρμηνεύειν σοι λεπτομερῶς δεηθῇς ὅλως!
Φύσει γάρ ἄφθεγκτά εἰσιν, ἀνεκλάλητα πάντῃ,
ἀνθρώποις τε ἀπόρρητα, ἄγνωστα καί ἀγγέλοις
καί κτιστῇ πάσῃ ἄλλῃ τινί οὐσίᾳ ὅλως ἀκατανόητα.
Γνῶθι δέ μόνον τά σαυτοῦ ἤ σαυτόν μᾶλλον πλέον
καί τότε γνώσεις, ὡς ἐγώ ἀκατάληπτος πάντῃ
μόνοις συνών, μόνους φιλῶν τούς ἐμέ ἀγαπῶντας
καί τῶν ἐμῶν ἀεί θερμῶς ἐντολῶν μεμνημένους

καί μηδαμῶς προσκρίνοντας αὐτῶν τι τῶν ῥεόντων˙
οἷς ὁμιλῶν συνέσομαι νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΚΓ΄.

Περί τῆς ἀκαταλήπτου καί ἀπεριγράπτου Θεόητος ἀκριβής θεολογία˙ καί ὅτι ἀπερίγραπτος οὖσα ἡ θεία φύσις οὔτε ἐντός οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός, ἀλλά καί ἐντός καί ἐκτός ὡς τῶν ὅλων αἰτία˙ καί ὅτι μόνον κατά νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτόν ἀλήπτως τό Θεῖον ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. (171)

Ὦ Τριάς, ἡ κτίστις πάντων,
ὦ Θεέ μου μόνῳ,
ἀπερίγραπτε τῇ φύσει,
ἀκατάληπτε τῇ δόξῃ,
ἀνερμήνευτε τοῖς ἔργοις,
ἀναλλοίωτε οὐσίᾳ.
Ὦ ζωή, Θεέ, τῶν πάντων,
ὦ καλῶν ἁπάντων ἄνω,
ὦ ἀρχή ἀνάρχου λόγου,
ὑπεράναρχε Θεέ μου,
ὅς οὐ γέγονας οὐδέπω,
ἀλλά ἦς ἀρχήν μή ἔχων.
Πῶς εὑρήσω τόν ἐντός με
περιφέροντά σε ὅλον;
Τίς μοι δώσει κατασχεῖν σε,
ὅν ἐντός μου περιφέρω;
Πῶς καί ἔξω τῶν κτισμάτων,
πῶς καί ἔσω τούτων πάλιν
καί οὐδ᾽ ἔσω ἧς οὐδ᾽ ἔξω;
Ὡς μέν ἄληπτος οὐκ ἔσω,
(172) ὡς ληπτός δ᾽ ἔξω πέλω
ἀπερίγραπτος δ᾽ ὑπάρχων
οὔτε ἔσω οὔτε ἔξω.
Τίνος γάρ ὁ κτίστης ἔσω,
ποίου δέ, εἰπέ μοι, ἔξω;
Πάντα ἔνδον περιφέρω
ὡς συνέχων πᾶσαν κτίσιν˙

πάντων ἔξω δέ τυγχάνω,
πάντων ὤν κεχωρισμένος.
Ὁ γάρ κτίστης τῶν κτισμάτων
πῶς οὐκ ἔσται πάντων ἔξω;
Ὁ πρό πάντων δέ ὑπάρχων
καί πληρῶν τό πᾶν ὡς πλήρης,
πῶς οὐκ ἔσομαι καί κτίσας
ἐν τοῖς κτίσμασί μου πᾶσι;
Πανταχοῦ καί γάρ ὑπῆρχον
ἐν τῷ πᾶν ὡς ὑπερπλήρης
καί πληρῶ τά πάντα κτίσας.
Νόει ἅπερ φθέγγομαί σοι!
Οὐ μετέστην τόπου κτίσας,
οὐδ᾽ ἡνώθην τοῖς κτισθεῖσιν˙
ἀπερίγραπτον δέ ὄντα
ποῦ ποτέ με φήσεις εἶναι;
Οὐ σωματικῶς σοι λέγω,
ἀλλά νοητῶς μοι νόει.
Ζητῶν δέ πνευματικῶς με
ἀπερίγραπτον εὑρήσεις,
οὐδαμοῦ δ᾽ αὖ κατά τοῦτο,
οὐδέ ἔσω οὐδέ ἔξω,
εἶ καί πανταχοῦ καί ἐν πᾶσιν
ἀπαθῶς καί ἀσυγχύτως˙
(173) κατά τοῦτο δ᾽ἔξω πάντων,
ὅτι καί πρό πάντων ἤμην.
Ἀλλ᾽ ἀφήσωμεν τήν κτίσιν
ὅλην ταύτην ἥνπερ βλέπεις,
ὅτι λόγου οὐ μετέχει
καί δικαίως πρός τόν λόγον
οἰκειότητα οὐκ ἔχει,
νοῦ παντός ἐστερημένη.
Δῶμεν οὖν οἰκεῖον ζῷον
πρός τόν λόγον τῆς σοφίας,
ἵν᾽ ὡς νοῦς πρός τήν σοφίαν
καί ὡς λόγος πρός τόν λόγον
συγγενῶς τε καί οἰκείως ἔχον μᾶλλον
σχῇ καλῶς καί κοινωνίαν
τό κτισθέν μετά τοῦ κτίστου,
ὡς τοῦ κτίστου κατ᾽ εἰκόνα
καί ὁμοίωσιν ὑπάρχον.
Ποῖον τοῦτο λέγω ζῷον;

Ἄνθρωπόν σοι πάντως εἶπον
λογικόν ἐν τοῖς ἀλόγοις
ὡς διπλοῦν ἐξ ἑκατέρων
αἰσθητῶν καί νοουμένων.
Οὗτος μέσον τῶν κτισμάτων
τόν Θεόν γινώσκει μόνος,
τούτῳ μόνῳ ὁ Θεός δέ
κατά νοῦν ληπτός ἀλήπτως,
καθορᾶται ἀοράτως
καί κρατεῖται ἀκρατήτως.
Πῶς ληπτῶς καί πῶς ἀλήπτως,
πῶς δέ καί μικτῶς ἀμίκτως;
Πῶς; εἰπέ μοι, φράσον ταῦτα.
Πῶς τά ἄφραστά σοι φράσω,
(174) πῶς τά ἄρρητά σοι εἴπω;
Ὅμως πρόσεχε καί λέξω˙
λάμπει ἥλιος ἀκτῖνας˙
αἰσθητόν τοῦτον σοί λέγω,
τόν γάρ ἄλλον οὔπω εἶδες˙
τάς γοῦν τούτου βλέπεις ἀκτῖνας
καί ληπταί εἰσι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου.
Τό δέ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν σου
συνημμένον ἦν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου˙
ἄρτι λέξον ἐρωτῶντι˙
Τό οὖν φῶς σου ταῖς ἀκτῖσι
πῶς ὑπάρχει συνημμένον,
ἐν ἀμίκτῳ μίξει ἔστιν
ἤ συγκέχυνται ἀλλήλοις;
Οἶδα˙ ἄμικτα καί λέξεις
καί μικτά ὁμολογήσεις
καί ληπτόν τό φῶς μοι εἴπῃς,
ὀφθαλμῶν ἀνεῳγμένων
καί καλῶς κεκαθαρμένων.
Τό δ᾽ αὐτό, εἰ σύ καμμύσῃς,
ἄληπτον εὐθύς ὑπάρχει,
τοῖς τυφλοῖς οὐ παραμένει,
σύνεστι δέ τοῖς ὁρῶσιν.
Ὅτε δέ δύνει, καί τούτους
ὡς τυφλούς καταλιμπάνει –
ἐν νυκτί καί γάρ ἀνθρώπων
ὀφθαλμοί οὐ καθορῶσιν - ,
ἡ ψυχή οὖν διά τούτων

παρακύπτουσα φῶς βλέπει,
τοῦ φωτός δέ μή παρόντος
ὡς ἐν σκότει πάντως ἔστιν,
ἀνατέλλοντος δέ τούτου
τότε βλέπεις φῶς ἐν πρώτοις,
ἐν φωτί δέ καί τά πάντα,
(175) τό δέ φῶς ἔχων οὐκ ἔχεις˙
ἔχεις γάρ, ὅτι καί βλέπεις,
κατασχεῖν δέ μή ἰσχύων
ἤ λαβεῖν αὐτό χερσί σου.
Ἔχεις ὅλως οὐ δοκεῖς τι,
ἐφαπλοῖς τάς σάς παλάμας,
λάμπει ἥλιος ἐν ταύταις
καί κρατεῖν αὐτόν νομίζεις˙
τοῦτο λέγω, ὅτι ἔχεις.
Σφίγγεις αἴφνης πάλιν ταύτας
καί ἀκράτητος ὑπάρχει˙
οὕτως πάλιν οὐδέν ἔχεις.
Τά ἁπλᾶ ἁπλῶς κρατοῦνται,
κρατητῶς οὐ σφίγγονται δέ,
εἰ καί σῶμα γάρ τῇ φύσει
τοῦτο δή τό φῶς νοεῖται
ὁρωμένου τοῦ ἡλίου,
πλήν καί ἄτμητον ὑπάρχει.
Πῶς οὖν τοῦτον εἰς οἰκίαν
εἰσαγάγεις σήν, εἰπέ μοι;
Πῶς δέ κατασχεῖν ἰσχύσεις,
πῶς τόν ἄληπτον κρατήσεις,
πῶς δέ τοῦτον ὅλον κτήσῃ,
μερικῶς ἤ καί καθόλου;
Πῶς δέ λάβεις τούτου τμῆμα
καί ἐν κόλπῳ κατακρύψεις;
Πάντως οὐδαμῶς, μοί εἴπῃς,
δυνατόν ποτε γενέσθαι!
Εἰ οὖν τούτου, ὅνπερ λόγῳ
καί προστάγματι ὁ κτίστης
ὡς λαμπάδα παρεισῆξε
φαίνειν πᾶσι τοῖς ἐν κόσμῳ,
ἐξειπεῖν ἤ ἐρευνῆσαι
ὅλως φύσιν οὐκ ἰσχύεις,
(176) πῶς καί σῶμα οὗτος ἔστιν,
οὐκ ἀσώματος γάρ πάντως;

Πῶς ληπτός ἐστιν ἀλήπτως,
πῶς καί μίγνηται ἀμίκτως,
πῶς ἀκτῖσι καθορᾶται
καί φωτίζει σε ἐν τούτοις,
ὅν εἰ καί τρανῶς προσβλέψεις,
ὅλον μᾶλλον ἐκτυφλοῖ σε;
Ἀλλά καί τῶν ὀφθαλμῶν σου
ἀπορεῖς τό φῶς εἰπεῖν μοι,
πῶς φωτός ἑτέρου δίχα
ὅλως βλέπειν οὐκ ἰσχύει
καί παντί φωτί ἑνοῦται
καί ὡς φῶς τά πάντα βλέπει.
Ἀπαθές δέ μένει πάντως,
διαιρούμενον τῶν φώτων
καί ἑνούμενον ὡσαύτως
φῶς φωτί ὅλον τυγχάνει˙
καί ἡ ἕνωσις ἀφράστως,
ἀσυγχύτως τούτων πέλει,
ἡ διαίρεσις δ᾽ ὁμοίως
μή καταλαμβανομένη.
Πῶς τοῦ κτίστου τῶν ἁπάντων
ὅλως φύσιν ἐρευνῆσαι,
ἐνεργείας τούτου πάλιν
πῶς μοι λέγεις ἑρμηνεῦσαι,
πῶς εἰπεῖν μοι, πῶς ἐκφράσαι,
πῶς δέ λόγῳ παραστῆσαι;
Πίστει πάντα παραδέχου!
Πίστις γάρ οὐκ ἀμφιβάλλει,
πίστις ὅλως οὐ διστάζει,
πλήν, ὡς λέγω, πάντα ἔστιν.
Ἐναργῶς σοι πάντα λέγω˙
οὐδαμῶς τι τῶν ἁπάντων
(177) ἡ δημιουργός τῶν ὅλων ἔστιν
φύσις θεία καί σοφία,
οὐδ᾽ ἐν πᾶσι˙ πῶς γάρ ἔσται
τό οὐδέν ὑπάρχον πάντων,
αἴτιον δέ ὅν τῶν πάντων;
πανταχοῦ ἐστι καί ἐν πᾶσι
καί πληροῖ τά πάντα ὅλως
κατ᾽ οὐσίαν, κατά φύσιν,
καθ᾽ ὑπόστασιν ὡσαύτως.
Πανταχοῦ Θεός ὑπάρχει

ὡς ζωή ζωήν παρέχων˙
τί γάρ ὅλως καί παρήχθη,
ὅ αὐτός οὐ παρεισῆξε;
Μέχρι κώνωπός μοι νόει
καί ἱστοῦ τοῦ τῆς ἀράχνης!
Πόθεν γάρ τοσοῦτον ταύτῃ
χορηγεῖται νῆμα, λέγε;
Ἤ οὐ νήθει, ἀλλ᾽ ἀκόπως
καθ᾽ ἑκάστην ἐξυφαίνει,
ἁλιέων σοφωτέρα,
ἰξευτῶν τε πάντων πέλει,
ἐξαπλοῦσα τούς ἱμάντας
καί συνδοῦσα ἐκ μακρόθεν
καί ἐσχάτως μέσον τούτων
ὥσπερ δίκτυον ὑφαίνει
εἰς ἀέρα τήν παγίδα˙
καί αὐτή καθεζομένη
ἀπεκδέχεται τήν θήραν,
εἴ που ποθέν παρεμπέσαν
ἁλισθήσεται πτηνόν τι.
Ὁ οὖν μέχρι τούτων πάντων
τῇ προνοίᾳ συνδιήκων
πῶς οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πᾶσι,
πῶς οὐκ ἔστι μετά πάντων;
(178) Ναί, τῶν πάντων μέσον ἔστι,
ναί, καί ἔξω πάντων ἔστιν,
ναί, καί φῶς αὐτός ὑπάρχει
νοητόν, ψυχάς φωτίζον,
ναί, καί ἄδυτος ὑπάρχει˙
ποῦ κρυβῇ πληρῶν τά πάντα;
Εἰ δέ σύ τοῦτον οὐ βλέπεις,
γνῶθι σέ τυφλόν ὑπάρχειν
καί φωτός ἐν μέσῳ σκότους
ὅλον σε πεπληρωμένον.
Καθορᾶται γάρ ἀξίοις˙
οὐχ ὁρᾶται δέ ὁ πλήρης,
ἀλλ᾽ ὁρᾶται ἀοράτως,
ὡς ἀκτίς ἡλίου μόνη,
καί ληπτός αὐτοῖς τυγχάνει,
ἄληπτος ὤν κατ᾽ οὐσίαν.
Ἡ ἀκτίς μέν καθορᾶται,
ἥλιος τυφλοῖ δέ μᾶλλον,

καί ἀκτίς αὐτοῦ ληπτή σοι
ὥσπερ εἴπομεν, ἀλήπτως.
Κατά τοῦτο τοίνυν λέγω˙
ὅπερ ἔχων, τίς μοι δώσει;
Ὅλον τοῦτο δηλονότι
τίς, ὅ βλέπω, ὑποδείξει;
Τήν ἀκτῖνα καί γάρ βλέπω,
τόν δέ ἥλιον οὐ βλέπω.
Ἡ δ᾽ ἀκτίς οὐχ ἥλιός σοι
καί δοκεῖ καί καθορᾶται;
Ταύτην βλέπων ὅλον βλέψαι
τόν γεννήτορα ποθῶ γε˙
Οὕτως βλέπων λέγω πάλιν˙
τίς μοι δείξει, ὅνπερ βλέπω;
(179) Τάς ἀκτῖνας ἔχων αὖθις
ὅλας ἔνδον τῆς οἰκίας,
λέγω πάλιν˙ ποῦ εὑρήσω
τήν πηγήν τήν τῶν ἀκτίνων;
Ἡ δ᾽ ἀκτίς πηγή δ᾽ αὖ ἄλλη
ἐν ἐμοί σαφῶς ὑπάρχει˙
ὤ θαῦμα θαυμάτων ξένον!
Ἄνω ἥλιος ἐκλάμπει ,
ἡ δ᾽ ἀκτίς ἡλίου αὖθις
ἄλλος ἥλιος ἐν γῆς μοι
φαίνεται καί καταυγάζει˙
ὅμοιος ὄντως τοῦ πρώτου
καί ὁ δεύτερος ὑπάρχει.
Τοῦτον ἔχων λέγω ἔχειν,
τόν δέ ἄλλον μου μακρόθεν
καθορῶν ὡσαύτως κράζω˙
Τίς μοι δώσει, ὅνπερ ἔχω;
Οὐ γάρ τέτμηνται ἀλλήλων,
οὐ χωρίζονται δέ ὅλως,
καί διΐστανται ἀφράστως.
Πρός τόν ὅλον πόσον ἔχω;
Κόκκον ἕνα ἤ σπινθῆρα!
Καί ζητῶ λαβεῖν τό ὅλον,
εἰ καί ὅλον πάντως ἔχω.
Πῶς τό ὅλον, τί μοι λέγεις;
Ὡς πρός ἄφρονας προσπαίζεις˙
παῦσαι παίζειν με, μή λέγε˙
οὔ, ἀλλά τό ὅλον ἔχω,

εἰ μηδέν μηδόλως ἔχω!
Πῶς ἤ τί λαλεῖς, θαυμάζω.
Ἄκουσον καί πάλιν λέξω˙
πέλαγός μοι νόει μέγα
καί θαλάσσας θαλασσῶν τε,
ἄβυσσον ἀβύσσων πάλιν
(180) κατά νοῦν ὑποζωγράφει.
Εἰ οὖν ἵστασαι πρός τούτοις,
τῇ ἀκτῇ τῶν θαλασσίων,
πάντως ἄν καλῶς μοι εἴποις
καθορᾶν τό ὕδωρ ἄρα,
καί μή βλέπων ὅλον ὅλως.
Τό γάρ ὅλον, πῶς θεάσῃ,
ἄπειρον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου
ἄσχετιν καί ταῖς χερσί σου;
Πάντως, ὅσον βλέπεις, βλέπεις˙
εἰ δέ ἔροιτό σε τις δή˙
Βλέπεις ὅλας τάς θαλάσσας;
Οὐδαμῶς, ἀποκριθήσῃ.
Πάσας δέ κρατεῖς παλάμῃ;
Οὔ, λέξεις, πῶς γάρ ἰσχύω;
Εἰ δέ ἔροιτό σε πάλιν˙
Οὐδέ ὅλως ταύτας βλέπεις;
Λέγεις˙ Ναί, μικρόν τι βλέπω
καί κρατῶ θαλάσσης ὕδωρ.
Ὅσα οὖν τήν χεῖρα ἔχεις
ἐν τοῖς ὕδασι κρατοῦσαν,
ὅλας ἔχεις τάς ἀβύσσους
συνημμένας τῇ χειρί σου,
οὐ γάρ τέτμηνται ἀλλήλων
καί οὐ πάσας, ἀλλ᾽ ὀλίγον.
Πρός οὖν πάσας, πόσον ἔχεις;
Ὡς ῥανίδα μίαν εἴπῃς.
Τάς δέ πάσας σύ οὐκ ἔχεις,
καίτοι συνημμένας ἔχεις.
Οὕτω γοῦν κἀγώ σοι λέγω,
ὅτι ἔχων οὐδέν ἔχω
καί πτωχός εἰμι καί πλοῦτον
ἀποκείμενον ὁρῶ μοι.
Ὅτε χορτασθῶ, λιμάσσω,
(181) ὅτε δέ πένομαι, πλουτῶ,
ὅτε πίνω, καί διψῶ,

καί γλυκύ τό πόμα λίαν˙
μία γεῦσις πᾶσαν δίψαν
μυριάδων καταπαύει,
καί διψῶ ἀεί τοῦ πίνειν
ὑπέρ κόρον πάντως πίνων.
Σχεῖν ἐπιθυμῶ τό ὅλον
καί πιεῖν, εἰ οἷόν τε,
πάσας τάς ἀβύσσους ἅμα˙
ἀδυνάτου τούτου ὄντος
πάντοτε διψεῖν σοι λέγω,
καίπερ ἐν τῷ στόματί μου
πάντοτε τό ὕδωρ ἔστι
ῥέον, βλύζον, περικλύζον.
Ἀλλά βλέπων τάς ἀβύσσους
οὐ δοκῶ τι πίνειν ὅλως˙
σχεῖν ἐπιθυμῶν τό ὅλον,
πλουσίως τε πάλιν ἔχων
ὅλον ὅλως ἐν χειρί μου,
πάντοτε πτωχός ὑπάρχω,
μετά τοῦ μικροῦ τό ὅλον
συνημμένον πάντως ἔχων.
Θάλασσα οὖν τῇ σταγόνι,
ἄβυσσοι δέ πάλιν ταύτῃ
τῶν ἀβύσσων συνημμέναι˙
μίαν οὖν σταγόνα ἔχων
συνημμένας πάσας ἔχω.
Ἡ σταγών δέ πάλιν αὕτη,
ἥνπερ λέγω σοι κεκτῆσθαι,
ἄτμητος ὑπάρχει ὅλη,
ἀναφής, ἄληπτος πάντῃ,
(182) ἀπερίγραπτος ὡσαύτως,
δυσθεώρητος εἰς ἅπαν,
ἥ Θεός ὅλος ὑπάρχει.
Εἰ οὖν οὕτω καί τοιαύτη
ἔστι μοι ῥανίς ἡ θεία,
ὅλως ἔχειν τί δοκήσω;
Ὄντως ἔχων οὐδέν ἔχω.
Ἄλλως πάλιν σοι ταῦτα λέξω˙
Ἥλιος ἀφ᾽ ὕψους λάμπει
ἐπιβαίνων ταῖς ἀκτῖσι˙
μᾶλλον δέ κρατῶ ἀκτῖνα,
ἀναβαίνω τρέχων ἄνω

πλησιάσαι τῷ ἡλίῳ.
Ὅτε δέ καλῶς ἐγγίσω
καί δοκήσω τοῦ προσψαῦσαι,
διαφεύγει μου τάς χεῖρας
ἡ ἀκτίς καί εὐθύς τυφλοῦμια
καί ἐκπίπτω ἀμφοτέρων,
τοῦ ἡλίου καί ἀκτίνων.
Ἀπό ὕψους οὖν ἐκπίπτω,
κάθημαι καί πάλιν κλαίω
καί ζητῶ τήν πρίν ἀκτῖνα.
Οὕτως τοίνυν ἔχοντός μου,
τῆς νυκτός ὅλον τόν ζόφον
αὕτη διασχίσασά μοι
ὡς σχοινίον ἀπό ὕψους
οὐρανίου καταβαίνει.
Δράσσομαι συντόμως ταύτης,
ὡς ληπτήν σφίγγω κρατῆσαι,
καί ἀκράτητος ὑπάρχει˙
ὅμως δέ ἀλήπτως ταύτην
καί κρατῶ καί ἀναβαίνω.
Οὕτως οὖν ἀνερχομένῳ
συνανέρχονται ἀκτῖνες,
(183) οὐρανούς δέ ὑπερβαίνω,
οὐρανῶν τούς οὐρανούς τε,
βλέπω ἥλιον δέ πάλιν
ὑπέρ τούτων ἀνωτέρω.
Εἴτε φεύγει, οὐ γινώσκω,
εἴτε ἵσταται, οὐκ οἶδα˙
τέως βαίνω, τέως τρέχω,
τέως φθάσαι οὐκ ἰσχύω.
Ὕψους ὑπερβαίνων δ᾽ ὕψη,
ὑπέρ ὕψωμά τε ἅπαν
γενομένῳ μοι, ὡς δοκῶ,
ἐκ χειρῶν μου αἱ ἀκτῖνες
σύν ἡλίῳ ἀφαντοῦνται
καί εὐθύς εἰς ᾅδου πτῶμα
καταφέρομαι, ὁ τάλας.
Τοῦτο ἔργον, τοῦτο πρᾶξις
τοῖς πνευματικοῖς ὑπάρχει˙
ἄνω κάτω, κάτω ἄνω
ἄπαυστος αὐτοῖς ὁ δρόμος.
Ὅταν πέσῃ, τότε τρέχει,

ὅταν τρέχῃ, ἵσταται δέ.
Ὅλος κάτω κεκλιμένος,
ὅλος ὤν ἄνω τυγχάνει˙
περιπολῶν οὐρανούς δέ
ἐμπεδοῦται πάλιν κάτω
καί ἀρχή τοῦ δρόμου τέλος,
τό δέ τέλος ἀρχή πέλει.
Ἀτελής ἡ τελειότης,
ἡ δ᾿ ἀρχή γε πάλιν τέλος˙
τέλος πῶς; Ὡς Γρηγόριος
θεολογικῶς εἰρήκει˙
Ἔλλαμψις ὑπάρχει
(184) τέλος τῶν ποθούντων πάντων,
καί ἀνάπαυσις ἁπάσης
θεωρίας φῶς τό θεῖον.
Τοῦτο οὖν ἰδεῖν ὁ φθάσας
ἀπό πάντων καταπαύει
καί χωρίζεται κτισμάτων˙
τόν γάρ κτίστην τούτων βλέπει.
Ὅν ὁ βλέπων ἔξω πάντων
μετά μόνου μόνος ἔστι
καί οὐδέν τῶν πάντων βλέπει
ὁρατῶν ἤ νοουμένων˙
μόνην τήν Τριάδα βλέπει.
Τά δ᾿ ἐν ταύτῃ σιωπάσθω,
ἀμυδρῶς καί γάρ ὁρῶνται,
καί ποσῶς κατανοοῦνται.
Κατεπλάγης οὖν ἀκούσας
τά ἐντός τῶν ὁρωμένων;
Εἰ δέ καταπλάγης ταῦτα,
πῶς οὐ μυθολόγος δόξω
τά ἐκτός διατρανῶν σοι;
Ἀνεκλάλητα γάρ πάντῃ
καί ἀνέκφραστα τά θεῖα
καί τά ἐν αὐτοῖς εἰς ἅπαν,
κἄν ὁ λόγος πως ἐκ πόθου
ἐκβιάζεται τοῦ λέγειν
περί πραγμάτων θείων καί ἀνθρωπίνων.
Ἀλλ᾿ ἐάσας οὖν τά θεῖα
καί εἰπών τι τῶν ἰδίων
ὑποδείξω σοι τῷ λόγῳ
τήν ὁδόν καί καταπαύσω.

Γνῶθί σε διττόν ὑπάρχειν
καί διττούς ἔχεις τούς ὦπας,
αἰσθητούς καί νεορούς τε,
ὡς διττῶν ἡλίων ὄντων
(185) καί διττοῦ φωτός ὡσαύτως,
αἰσθητοῦ καί νοητοῦ τε,
οὕς εἰ βλέπεις, ὡς ἐκτίσθης
κατ᾽ ἀρχάς ἄνθρωπος ἔσῃ.
Εἰ δέ αἰσθητόν μέν βλέπεις,
νοητόν δέ οὐδαμῶς ἥλιον,
ἡμιθνής τυγχάνεις πάντως,
ὁ ἡμιθνής δέ καί νεκρός,
ἀνενέργητος εἰς πάντα.
Εἰ γάρ ὁ αἰθητῶς μή βλέπων
ἀνενέργητός τις ἔστι,
πόσῳ μᾶλλον ὁ μή βλέπων
τό νοητόν φῶς τοῦ κόσμου
νεκρός ἐστι καί νεκροῦ πλέον;
Ὁ νεκρός ἀναισθητεῖ γε,
ὁ δέ θνήξας ἐν αἰσθήσει,
ὅσην ἕξει τήν ὀδύνην,
μᾶλλον δ᾽ ἔσεται ὡς θνῄσκων
ἐνωδύνως εἰς αἰῶνας.
Οἱ δέ βλέποντες τόν κτίστην
πῶς οὐ ζῶσιν ἔξω πάντων;
Ναί, τῶν πάντων ἔξω ζῶσι
καί εἰσί τῶν πάντων μέσον
καί ὁρῶνται ὑπό πάντων,
οὐχ ὁρῶνται δέ τοῖς πᾶσιν
ἐν αἰσθήσει τῶν παρόντων˙
μέσον μέν εἰσι τῶν πάντων,
ὑπέρ αἴσθησιν δέ τούτων
ἔξω γίνονται τῶν πάντων,
τοῖς ἀΰλοις συναφθέντες
αἰσθητῶν ἀναισθητοῦσιν.
Ὀφθαλμοί καί γάρ ὁρῶσιν
ἐν αἰσθήσει δ᾽ ἀναισθήτῳ.
(186) Πῶς; εἰπέ μοι. – Λέξω τάχος˙
ὡς ὁρῶν τό πῦρ οὐ καίῃ,
οὕτως βλέπω ἀναισθήτως.
Σύ τό πῦρ ὁρᾷς, ὁποῖον,
καί τήν φλόγα πάντως βλέπεις,

οὐκ αἰσθάνῃ δέ ὀδύνης,
ἀλλ᾽ ὑπάρχεις ἔξω τούτου
καί ὁρῶν οὐ κατακαίῃ
ἀναισθήτως ἐν αἰσθήσει,
ἤ πῶς ἄλλως τοῦτο εἴπῃς;
Οὐ γάρ καίῃ ἀναισθήτως,
ἐν αἰσθήσει δ᾽ ὅμως βλέπεις.
Τό αὐτό μοι νόει πάσχειν
τόν πνευματικῶς ὁρῶντα˙
νοῦς γάρ καθορῶν τά πάντα
ἀπαθῶς καί διακρίνει,
οἷον βλέπει κάλλος ὡραῖον,
ἀλλ᾽ ἐκτός ἐπιθυμίας.
Τό οὖν πῦρ ἐστι τό κάλλος,
ἡ ἀφή ἐπιθυμία˙
εἰ μή σύ τοῦ πυρός ἅψῃ,
πῶς ὀδύνης αἰσθανθήσῃ;
Οὐδαμῶς! Ὁ νοῦς δέ πάλιν,
πρίν κακῶς ἐπιθυμήσει,
τόν χρυσόν ὁρῶν ὡσαύτως
ὡς πηλόν προσβλέψει πάντως,
τήν δέ δόξαν οὐχ ὡς δόξαν,
ἀλλ᾽ ὡς εἶδος φαντασμάτων
εἰς ἀέρα φαινομένων,
καί τόν πλοῦτον ὥσπερ ξύλα
λογιεῖται ἐν ἐρήμῳ
κατακείμενα στιβάδα.
Τί τά πάντα ἐξηγεῖσθαι,
(187) ἑρμηνεύειν τε πειρῶμαι;
Εἰ μή πείρᾳ καταλάβοις,
γνῶναι ταῦτα οὐκ ἰσχύεις.
Ἀπορῶν δέ γνῶναι φύσεις˙
Οἴμοι, πῶς οὐκ οἶδα ταῦτα,
οἴμοι, πόσον ἀπολείπω
τῶν καλῶν ἐν ἀγνωσίᾳ!
καί σπουδάσεις ταῦτα γνῶναι,
ἵνα γνωστικός καλῇ γε.
Εἰ γάρ σεαυτόν οὐκ οἶδας,
ποταπός εἶ, ποῖος πέλεις,
πῶς τόν κτίστην ἐπιγνώσῃ,
πῶς πιστός ὀνομασθήσῃ,
πῶς δέ ἄνθρωπος κληθήσῃ

βοῦς ὑπάρχων ἤ θηρίον;
Ἤ ὡς ἄλογόν τι ζῷον
ἤ καί χείρων τούτων ἔσῃ
ἀγνοῶν τόν κτίσαντά σε.
Τίς ἐκεῖνον μή γινώσκων
λογικός εἰπεῖν τολμήσει,
ὅτι ἔστιν; Οὐ γάρ ἔστι!
Πῶς γάρ, ὅς ἐστέρηται τοῦ λόγου;
Ὁ δ᾽ ἐστερημένος λόγου
εἰς ἀλόγου ἔστι τάξιν,
ποιμανθείς δέ ὑπ᾽ ἀνθρώπων
πάντως ἔσται σεσωσμένος˙
εἰ δ᾽ οὐ βούλεται, ἀλλ᾽ ὄρει
καί φαράγγοις προσπελάζει,
βρῶμα ἔσεται θηρίων
ὡς ἀπολωλός ἀρνίον.
Ταῦτα πρᾶττε καί μελέτα,
μή παραρρυῇ, τεκνίον!

ΚΔ΄.

Δι᾽ ὧν ἐξομολογούμενος ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τό βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καί προϊών διδάσκει αὐτήν τόν εἰς μέτρον ἐλάσαντα τελειότητος καί ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεωρίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τόν θεῖον κἀν τούτῳ μιμούμενος, ἁμαρτωλόν ἑαυτόν ἀποκαλοῦντα καί ἀνάξιον τοῦ καλεῖσθαι ἀπόστολον. (188)

Δίδου μοι, Χριστέ, καταφιλεῖν σούς πόδας.
Δίδου μοι τάς σάς κατασπάζεσθαι χεῖρας,
χεῖρας τάς ἐμέ λόγῳ παραγαγούσας,
χεῖρας τάς πάντα κτισάσας ἀκαμάτως.
Δίδου μοι βλέπειν τό πρόσωπόν σου, Λόγε,
καί ἀπολαύειν τοῦ ἀπορρήτου κάλλους
καί κατανοεῖν καί τρυφᾶν σου τῆς θέας,
θέας ἀρρήτου, θέας τῆς ἀθεάτου,
θέας τῆς φρικτῆς, ὅμως δίδου μοοι λέγειν
τάς ἐνεργείας αὐτῆς, οὐ τήν οὐσίαν.
Ὑπέρ φύσιν γάρ, ὑπέρ ουσίαν πᾶσαν

ἧς ὅλος αὐτός, ὁ Θεός μου καί κτίστης.
Ἡ δέ ἀπαυγή τῆς δόξης σου τῆς θείας
φῶς ἁπλοῦν ἡμῖν, φῶς γλυκύ καθορᾶται,
φῶς ἀποκαλύπτεται, φῶς συνενοῦται
ὅλον, ὡς οἶμαι, ὅλοις ἡμῖν σοῖς δούλοις,
φῶς πνευματικῶς βλεπόμενον μακρόθεν,
(189) φῶς ἐντός ἡμῶν εὑρισκόμενον αἴφνης,
φῶς ὡσεί ὕδωρ βρύον, ὡς πῦρ τε φλέγον
τῆς, ἧσπερ πάντως καθάψεται, καρδίας˙
ἐξ οὗπερ ἔγνων προληφθεῖσαν, Σωτήρ μου,
τήν ταλαίπωρον καί ταπεινήν ψυχήν μου
καί φλεγομένην καί κατακαιομένην.
Πῦρ προσλαβόν γάρ φρυγανώδους οὐσίας
πῶς οὐ φλέξειε, πῶς ἄν οὐ καταναλώσῃ,
πῶς οὐκ ἐμποιήσειεν ἀφύκτους πόνους;
Ὅμως ἀνάψαν, δός μοι τοῦ λέγειν, Σῶτερ,
ἄφραστον εἶδος κάλλους ὡραιοτάτου
δείκνυσι καί τέρπει με καί πόθου φλόγα
ἄστεκτον ἐργάζεται˙ καί πῶς ὑποίσω,
πῶς ὑπενέγκω, πῶς ὅλως δέ βαστάσω,
ἤ πῶς ἐξείπω τό μέγα θαῦμα τοῦτο,
τό γινόμενον ἐν ἐμοί τῷ ἀσώτῳ;
Οὐ γάρ σιωπᾶν ὑποφέρω, Θεέ μου,
καί λήθης βυθοῖς συγκαλύπτειν τά ἔργα
ἅ ἐποίησας καί ποιεῖς καθ᾽ ἑκάστην
μετά τῶν θερμῶς ἀεί σε ἐκζητούντων
καί μετανοίᾳ πρός σέ καταφευγόντων,
ἵνα μή κἀγώ, ὡς τό τάλαντον κρύψας
δοῦλος πονηρός, κατακριθῶ δικαίως,
ἀλλ᾽ ἐκκαλύπτων ταῦτα τοῖς πᾶσι λέγω
καί τά περί σοῦ καί τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας
γραφῇ παραδίδωμι καί διηγοῦμαι
ταῖς μετέπειτα γενεαῖς, ὦ Θεέ μου,
ὅπως μαθόντες τό πολύ ἔλεός σου,
ὅ ἐνεδείξω εἰς ἐμέ καί δεικνύεις,
τόν πρίν ἄσωτον, τόν ἀκάθαρτον μόνον,
τόν ὑπέρ πάντας πλέον ἐξαμαρτάνοντα,
(190) μηδείς διστάσῃ, ἀλλά μᾶλλον ποθήσῃ,
μή δειλιάσῃ, ἀλλά χαίρων προσέλθῃ,
μηδέ φοβηθῇ, ἀλλά μᾶλλον θαρρήσῃ
πέλαγος ὁρῶν τῆς σῆς φιλανθρωπίας
καί προσδράμῃ τε καί προσπέσῃ καί κλαύσῃ,

καί τῶν πταισμάτων ἀπολήψεται λύσιν
λέγων ἐν αὐτῷ ὡς ἀληθῶς, Θεέ μου˙
Εἰ τόν πάγκακον καί παμπόνηρον τοῦτον
καί πανάσωτον ἠλέησεν ὁ κτίστης,
ὑπέρ ἅπαντας ἀνθρώπους ἁμαρτόντα,
πῶς οὐκ ἄν ἐμέ μειζόνως ἐλεήσῃ,
τόν φειδομένως ποςῶς ἐξαμαρτόντα
καί τάς ἐντολάς οὐ πάσας παραβάντα;
Ἵν᾿ οὖν εἰδῶσι καί πλῆθος τῶν κακῶν μου,
ὧδε λέξοιμι, οὐ πάντα πάντως, Λόγε,
ἀναρίθμητα καί γάρ ὑπέρ ἀστέρας,
ὑπέρ σταγόνας ὑετοῦ καί θαλάσσης
ψάμμον, κυμάτων πλῆθος κυμαινομένων,
ἀλλ᾿ ἅπερ βίβλος φέρει τοῦ συνειδότος
καί ἀποθῆκαι περιέχουσι μνήμης
τά δ᾿ ἄλλα μόνος ἀριθμεῖν αὐτός οἶδας.
Γέγονα φονεύς, ἀκούσατε οἱ πάντες,
ἵνα κλαύσητε συμπαθῶς, τόν δέ τρόπον
εἴασα, λόγου παραιτούμενος μῆκος.
Γέγονα, οἴμοι, καί μοιχός τῇ καρδίᾳ
καί σοδομίτης ἔργῳ καί προαιρέσει.
Γέγονα πόρνος, μάγος καί παιδοφθόρος,
ἐπίορκος ὀμότης καί πλεονέκτης,
κλέπτης, ψεύστης τε καί ἀναιδής, ἅρπαξ – φεῦ μοι –
φιλάργυρός τε, ἰταμός τε καί πάσης
(191) ἄλλης κακίας εἶδος διεπραξάμην.
Ναί, πιστεύσατε, ἀληθῶς λέγω ταῦτα
καί οὐ πλάσματι, οὐδέ σεσοφισμένως!
Τίς οὖν ἀκούσας ταῦτα οὐκ ἐκπλαγείη,
οὐ θαυμάσειε τήν σήν μακροθυμίαν,
ὦ φιλάνθρωπε, οὐ θαμβηθῇ καί λέξει˙
Πῶς οὐ διέστη γῆ φυγοῦσα τοῦ φέρειν,
ἐπί τοῦ νώτου μή στέγουσα τόν τάλαν,
καί ζῶντα τοῦτον κατήγαγεν εἰς ᾅδην;
Σκηπτός ἄνωθεν πως δέ οὐ κατενέχθη
καί ἀνάλωσε τόν παραβάτην τοῦτον;
Πῶς δέ οὐρανός οὐ συνέπεσεν ἅμα
καί συνεσβέσθη ἥλιος καί τά ἄστρα
ἐπί τῷ οὕτως καταπεφρονηκότι;
Ὢ τῆς σῆς αὖθις ἀνοχῆς, εἴπῃ, Σῶτερ,
καί τῆς ἀγαθότητος καί τοῦ ἐλέους!
Ὄντως γάρ εἰσιν ὑπέρ συγγνώμην πᾶσαν

αἱ πράξεις αὗται τοῦ   παναθλίου τούτου,
ἅς ὁ ἀκούων πᾶς τις ἀναβοήσει˙
τοῦτον ἡ δίκη ἄρα εἴασε ζῶντα;
Καί πῶς δικαία οὖσα κἄν ὅλως τοῦτον
εἶναι κατεδέξατο ἐν γῇ τῶν ζώντων;
Εἰ δ᾽ ὑπολάβοι ψευδῆ με ἴσως γράψαι,
τούτῳ τήν συγχώρησιν δός ὡς οἰκτίρμων˙
ἀγνοῶν γάρ σου τό μακρόθυμον, Σῶτερ,
καί τήν ἄβυσσον τῆς σῆς φιλανθρωπίας,
καί τῶν ἔργων μου τά ἄτοπα ἀκούσας
τήν ψῆφον ἐξήνεγκε δικαίως ταύτην.
Εἰ τοῦτον, λέγων, ἀνεύθυνον ἡ δίκη
καταλέλοιπε, λοιπόν κρίσις οὐκ ἔστι.
Σύ δέ μάλιστα, ὅτι μέλλεις τοῦ κρῖναι,
(192) νῦν μακροθυμεῖς διά τοῦτο, Θεέ μου˙
θέλεις γάρ πάντως τήν πάντων σωτηρίαν,
τήν μετάνοιαν ἐκδεχόμενος τούτων
τήν ἐκ τῶν ἔργων, ἀνοχῇ σου δικαίᾳ.
Δικαίου καί γάρ οὐ τούς πίπτοντας παίειν,
χεῖρα δέ μᾶλλον πάντως ὀρέγειν τούτοις,
ὅπερ ποιῶν σύ, ὁ καλός μου Δεσπότης,
οὐκ ἐνέλιπες οὐδέ ποτε ἐλλείψεις.
Ὁ βίος πάλη πάντων ἀνθρώπων πέλει,
δοῦλοι δέ πάντες ἄνθρωποι σοῦ, τοῦ κτίστου˙
ἔχομεν δ᾽ ὅμως μικροί τε καί μεγάλοι
ἔχθρούς ἀσπόνδους, ἄρχοντας τούς τοῦ σκότους.
Εἰ μή οὖν αὐτός ὀρέξεις μᾶλλον χεῖρα,
ἀλλ᾽ αὐτούς ἡμῶν κατισχύσει ἀφήσεις,
ποῦ τό δίκαιον, ποῦ τό φιλάνθρωπόν σου;
Δοῦλοι γάρ ἡμεῖς γεγόναμεν ἐκείνου
ἰδίᾳ γνώμῃ, ἰδίᾳ προαιρέσει,
αὐτός δέ ἡμᾶς ἐλθών ἐξηγοράσω
τῷ ἀχράντῳ σου αἵματι καί τιμίῳ
καί τῷ σῷ Πατρί προσήγαγες, Θεέ μου,
δῶρον, οὕς ὁρῶν ἐχθρός ὅλως οὐ στέγει,
οὐχ ὑποφέρει τόν φθόνον, ὅνπερ ἔχει,
ἀλλ᾽ ὠρύεται καθ᾽ ἡμῶν ὥσπερ λέων
καί περιπατῶν καί βρύχων τούς ὀδόντας
ἀπηνῶς ζητεῖ, ὅντινα καταπίῃ.
Τούς οὖν ὑπ᾽αὐτοῦ θηρός τοῦ ἀνημέρου
τιτρωσκομένους καί πληγάς δεχομένους
καί τραυματίας, ὦ Χριστέ μου, κειμένους

οὐκ ἐλεήσεις, οὐ συμπαθήσεις μᾶλλον
καί τήν ὑγείαν τήν τούτων ἀναμείνεις,
(193) ἀλλ᾽ ἐπιπλήξεις, ἀλλά συντρίψεις ὅλως
καί θανατώσεις τούς τοιούτους τελείως;
Δίκαιον καί γάρ, ναί, κἀγώ τοῦτο λέγω,
ὅτι ἄκοντες οὐ κατέχονται οὗτοι,
ἀλλά ἑκόντες ἑαυτούς προδίδουσιν.
Ὅμως πανοῦργος, σοφιστής τε καί κακίας,
ὁ ἀνήμερος καί ποικίλος θήρ οὗτος
προσποιεῖται οὖν τά τῶν φίλων, ὡς φίλος
ὅλον με ζητῶν συλλαβεῖν καί θηρεῦσαι,
τήν ὁρωμένην ζωήν ὑποδεικνύς μοι
τῆς νοουμένης ζωῆς ἀποστερεῖ με.
Τῇ αἰσθήσει κλέπτει με τῶν νῦν παρόντων
καί τῶν μελλόντων ὑποσυλᾷ τόν πλοῦτον.
Ἄλλο τῇ ἔξω φαίνεται θεωρίᾳ,
ἄλλο δέ ἐστι τό κρυπτόμενον, Σῶτερ.
Εἰ δέ ἄνθρωποι τοῦτο μεμαθηκότες
δόλους σχηματίζονται τῇ ὑποκρίσει,
τί ὁ κακίας εὑρετής οὐ ποιήσει,
πῶς οὐ πλανήσει, καί μάλιστα τούς νέους,
πῶς οὐκ ἀπατήσει δέ ἀκάκους ὄντας,
ὅλως ἀπείρους, ὅλως ἀπανουργεύτους,
ὁ προαιρέσει καί Σατᾶν καί πανοῦργος
καί πάντα δόλον εὐμηχάνως εὑρίσκων;
Ὅμως ἅπαντας ἀπατᾷ καί τιτρώσκει,
οὐδείς τάς τούτου ὑπεξέφυγε χεῖρας,
οὐδέ τῶν αὐτοῦ βελῶν καί τοῦ ἐν τούτοις
ἰοῦ ἄγευστος καί ἄτρωτος διῆλθε.
Πάντες ἐξημάρτομεν καί ὑστεροῦμεν
δόξης σου, Χριστέ, τῆς ἀρρήτου καί θείας,
καί δωρεάν σε δυσωποῦμεν τοῦ σῶσαι
καί δικαιῶσαι χάριτι καί ἐλέει,
ὅ ἐξέχεας ἐπ᾽ ἐμέ νῦν πλουσίως,
(194) περί οὗ λέγειν καί γράφειν οὐκ ὀκνήσω.
Πῶς γάρ δυναίμην σιωπῇ ὑποφέρειν
τά γινόμενα καθ᾽ ὥραν, ὦ Θεέ μου,
καί πραττόμενα ἐν ἐμοί τῷ ἀθλίῳ;
Ἄφραστα καί γάρ εἰσιν ἐν ἀληθείᾳ,
ἀκατάληπτα ὑπέρ νοῦν, ὑπέρ λόγον˙
καί πῶς ἐξείπω ταῦτα ἤ πῶς ἐκφράσω;
Ἀλλ᾽ οὖν, μή φέρων σιωπᾶν, ἄρτι λέξω˙

Θεός ἄναρχος, ἄκτιστος, μόνος πέλεις,
ἐν Υἱῷ καί Πνεύματι Τριάς Ἁγία,
ἀκτάληπτος, ἀπρόσιτος ὑπάρχεις,
κτίστης ὁρωμένης τε καί νοουμένης
κτίσεως καί Κύριος σύ καί Δεσπότης,
ὑπεράνω τε τῶν οὐρανῶν καί πάντων
τῶν ἐν οὐρανῷ, τοῦ οὐρανοῦ τυγχάνεις
μόνος ποιητής, μόνος ἐξουσιάζων,
μόνος τά πάντα φέρων προστάγματί σου
καί θελήματι συνέχων πάντα μόνῳ.
Ἔχεις περί σέ μυριάδας ἀγγέλων,
ἀρχαγγέλων τε χιλίας χιλιάδας,
θρόνους, κυριότητας ἀναριθμήτους,
ἔχεις δυνάμεις, Χερουβίμ Σεραφίμ τε
πολυόμματα, ἀρχάς καί ἐξουσίας
καί πλείους ἄλλους λειτουργούς τε καί φίλους,
Ἔχεις τήν δόξαν ὑπερδεδοξασμένην,
ὥστε μή τολμᾶς ἀδεῶς ἀτενίσαι
τινάς ἐκ τούτων πρός αὐτήν, ὦ Θεέ μου,
μηδέ δύνασθαι φαινομένην ἐνέγκαι
τοῦ προσώπου σου τήν ἀστράπτουσαν αἴγλην.
Πῶς γάρ ἰσχύσει τό ποίημα τήν κτίστην
(195) ὅλον κατιδεῖν, ὅλον κατανοῆσαι;
Οὐδαμῶς οἶμαι δυνατόν εἶναι τοῦτο,
ἀλλ᾽ ὁ ποιητής, καθ᾽ ὅσον ἄν ἐθέλῃ,
φαίνεται καί βλέπεται, παρ᾽ ὧν ἐθέλει,
καί γινώσκεται καί γινώσκει τό κτίσμα,
καί καθορᾶται καί καθορᾷ τοσοῦτον
ὅσον δώσειεν ὁ ποιητής τοῦ βλέπειν.
Εἰ γάρ παρά σοῦ παρήχθησαν, Θεέ μου,
ἔχουσιν ἐκ σοῦ τό εἶναι καί τό βλέπειν
καί τό δύνασθαι λειτουργεῖν σοι ἀμέμπτως.
Ἀλλ᾽ οὖν ἄνω σύ ὑπέρ ἀρχάς ἁπάσας,
αὗται δέ πάλιν περί σέ, τόν Θεόν μου,
ἡμεῖς δέ κάτω ἐν κατωτάτῳ λάκκῳ
- λάκκον οὐ λέγω τόν ὁρώμενον κόσμον,
ἀλλά τό σκότος τῆς ἁμαρτίας ὄντως -,
λάκκῳ πονηρῷ, λάκκῳ ζεζοφωμένῳ,
λάκκῳ καί τάφῳ δεινῶς ἐν κατωτάτῳ,
ὅνπερ ἥλιος οὐ πέφυκε φωτίζειν.
Ἔξω γάρ ἐστι τοῦ ὁρωμένου κόσμου
καί τοῦ μέλλοντος ἡ νύξ τῆς ἁμαρτίας

καί τούς ἐν αὐτῇ ἐμπίμποντας ἀφρόνως
νῦν τε κατέχει καί θανόντας ὡσαύτως
ἕξει δεσμίους εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ὧν ἐγώ πρῶτος, ὦ Χριστέ μου, ὑπάρχω,
ὁ συσχεθείς καί καταχθείς ἐν ταύτῃ
καί ἐν πυθμένι αὐτῆς τῷ κατωτάτῳ
εὑρεθείς ἐβόησα˙ Ἐλέησόν με!
Ἐν ἐπιγνώσει γεγονώς τῶν κακῶν μου –
ἔγνων γάρ τό ποῦ δι᾽ αὐτῶν κατηνέχθην,
οὗ χάριν καί ἔκλαυσα, δακρύων ὄμβρους
ἐξ ὀφθαλμῶν μου κατήγαγον ἐμπόνως - ,
μετενόησα ἐξ ὅλης μου καρδίας
(196) καί ἐκέκραξα φωναῖς ταῖς ἀλαλήτοις.
Καί ἐπήκουσας ἐκ τοῦ ἀφάτου ὕψους
τοῦ ἐν πυθμένι κειμένου κατωτάτῳ,
σκότους ἀπείρου, ἀτελοῦς ἐν τῷ τέλει,
καί τάς περί σέ καταλιπών δυνάμεις
ἀντιπαρελθών τά ὁρώμενα πάντα
κατῆλθες ἐκεῖ, ἐν ᾧ κείμενος ἤμην.
Ἔλαμψας εὐθύς, ἐδίωξας τό σκότος,
ἤγειράς με σύ ἐμπνεύσει σου τῇ θείᾳ,
ἔστησας εἰς πόδας με τῶν ἐντολῶν σου,
ἔθελξας τῷ κάλλει σου, καί τῇ ἀγάπῃ
ἔτρωσας, ἠλλοίωσας ὅλον με ὅλον.
Εἶδόν σου τό πρόσωπον καί ἐφοβήθην,
καίτοι εὐμενές, εὐπρόσιτόν μοι ὤφθη,
ἡ δέ ὡραιότης σου ἐξέστησέ με
καί ἐξέπληξεν, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου!
Εἷς γάρ χαρακτήρ τῶν τριῶν ἐν ἑκάστῳ,
καί τά τρία ἕν πρόσωπον, ὁ Θεός μου,
ὅς καλεῖται Πνεῦμα, Θεός τῶν πάντων.
Σύ οὖν ἐμφανίσθης ἐμοί, τῷ παναθλίῳ˙
πῶς οὐκ ἔμελλον ἐγώ φρίξαι καί δῦναι
καί κατώτερον, οὗ ἤμην, γεγονέναι
καί σκεπασθῆναι πάλιν ὑπό τοῦ σκότους,
ἵν᾽ ἀποκρυβῶ σε, τόν ἄστεκτον πᾶσιν;
Ἀλλά τοῦτο μέν ἔπραττον ἐκ δειλίας ἐγώ,
σύ δέ, Θεέ μου, μᾶλλον περιεπλέκου,
μᾶλλον κατησπάζου με, μᾶλλον ἐνηγκαλίζου
ἔνδον τοῦ κρασπέδου σου τῶν ἱματίων
εἰσάγων ὅλον καί σκέπων με φωτί σου,
καί ἀμνημονεῖν ποιῶν τῶν ὁρωμένων

(197) καί τῶν κατεχόντων με δεινῶν τό πρῴην.
Ὢ μυστηρίων βάθος, ὤ ὕψος δόξης,
ὤ ἀναβασις, ὤ θέωσις, ὤ πλοῦτος,
ὤ λαμπρότης ἄφραστος τῶν λεγομένων!
Τίς καταλαβεῖν ἐκ τῶν λόγων ἰσχύσει
ἤ τό μέγεθος κατανοῆσαι τῆς δόξης;
Ὅς γάρ οὐκ εἶδεν, ἅ ὀφθαλμός οὐκ οἶδε,
καί οὐκ ἤκουσεν, ἅ οὖς οὐκ ἠκηκόει
καί είς καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
πῶς τῷ γράφοντι περί αὐτῶν πιστεύσει;
Εἰ δέ καί πιστεύσειε, πῶς διά λόγου
ἰδεῖν ἰσχύσει, ἅ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε;
Πῶς δέ ἀξίως δι᾿ ἀκοῆς χωρήσει,
ἅ οὐκ ἤκουσεν οὖς ποτε τῶν ἀνθρώπων,
ἵνα καί καλῶς περί αὐτῶν νοήσῃ,
ἐν περινοίᾳ δυνηθῇ τε γενέσθαι,
ὧν ἀμήχανον τοῖς ὁρῶσι τό κάλλος
καί τό εἶδος, τό ἀνείδεον ὑπάρχει
καί ἀκατανόητόν ἐστι τοῖς πᾶσιν,
οἷσπερ ὁρᾶται, ἵνα σοι πάλιν εἴπω;
Τῷ λογισμῷ ταῦτα τίς ἀναπλάττων
οὐκ ἄν ἐκπέσῃ τῆς ἀληθείας πόρρω
καί πλανηθῇ πλάσματι καί φαντασίαις,
εἰκόνας ψευδεῖς συλλογισμῶν οἰκείων,
οἰκείου νοός ἀνιστορῶν καί βλέπων;
Ὥσπερ γάρ ᾄδην καί τάς ἐκεῖ κολάσεις
ἕκαστος φαντάζεται, ὡς ἄν ἐθέλοι,
πλήν οὖν, ὡς εἰσίν, οὐδείς τῶν πάντων οἶδεν,
οὕτως μοι νόει τά ἀγαθά ἐκεῖνα
τά ἐν οὐρανοῖς ἀκατάληπτα πᾶσι
καί ἀθέατα˙ μόνοις γνωστά δέ ταῦτα
καί θεωρητά, οἷς Θεός ἐκκαλύψει
(198) κατά τό μέτρον τῆς ἀξίας ἑκάστου,
μέτρον πίστεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης,
μέτρον φυλακῆς τῶν ἐντολῶν Κυρίου.
Μέτρον ἄλλο δέ πνευματικῆς πτωχείας,
μέτρον τέλειον οὐ μικρόν οὐδέ μέγα.
Ταῦτα γάρ μισεῖ ὁ Θεός οὐκ ἀδίκως,
ἀλλά δικαίως, ὡς οὐ δίκαια πάντως˙
τό μέν γάρ μικρόν λείπεται τοῦ δικαίου
ἐν ἀμελείᾳ ἤ καί καταφρονήσει,
μένον ἄχρηστον εὐλόγως καί δικαίως˙

τό δέ οὐ μικρόν, ἀλλά μέγα τυγχάνον
εἰς ἀπόνοιαν φέρει τόν κεκτημένον
καί πάντας ἄλλους βλάπτει τούτῳ χρωμένους.
Δίκαιον μέτρον ταπεινώσεως ἔστι
τό μήτε πάντῃ αὐτοῦ ἀπογινώσκειν,
μήτε οἴεσθαι εἶναί τινα ἐν κόσμῳ
χείρονα ἑαυτόῦ ἐν πράξεσιν ἀτόποις,
κλαίειν τε ἀεί καί θρηνεῖν διά τοῦτο
καί καταφρονεῖν πάντων τῶν ὁρωμένων.
Τοῦτο γάρ ἐστι τεκμήριον τοῦ πένθους,
τοῦ κατά Θεόν ἐκ ψυχῆς γινομένου.
Εἰ δ᾿ ἀντέχεταί τινος τῶν ὁρωμένων,
οὔπω ἑαυτόν ἔγνωκεν ἐν αἰσθήσει,
οὐδέ φόβον ἔλαβεν ἐν τῇ καρδίᾳ
κρίσεως θείας καί πυρός αἰωνίου,
οὐδ᾿ ἐκτήσατο ταπείνωσιν τελεία,
καί διά τοῦτο ἐκπίπτει καί τῆς θέας
καί τῆς δωρεᾶς τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων,
ὧνπερ ὀφθαλμός οὐδείς ἀνθρώπων εἶδεν.
Σπεύσωμεν πάντες ταπείνωσιν εὑρέσθαι,
(199) τήν ἀνώνυμον τῶν ψυχῶν ἡμῶν χάριν,
ἥτις οὐκ ἔχει ὄνομα, τῇ δέ πείρᾳ
ἐνωνύμως γίνεται τοῖς κεκτημένοις.
Πρᾶος ὁ Χριστός, ταπεινός τῇ καρδίᾳ˙
ἔνοικον τοῦτον ὁ κτησάμενος ἔγνω
ὅτι δι᾿ αὐτοῦ τήν ταπείνωσιν ἔχει,
μᾶλλον δέ αὐτός ἡ ταπείνωσις ἔστι.
Ψυχή ζητοῦσα δόξαν ἐκ τῶν ἀνθρώπων
ταύτην τήν ταπείνωσιν ὅλως οὐκ ἔγνω˙
ὁ δέ οἴησιν κἄν ποσῶς κεκτημένος,
πῶς ἐντός αὐτοῦ τήν ταπείνωσιν ἕξει;
Οὐδαμῶς ὄντως! Οἴμοι τῷ παναθλίῳ,
τῷ κενοδόξῳ καί κατεπαιρομένῳ
καί μηδέ μίαν ἀρετήν κεκτημένῳ
καί ἀναισθήτως πάσας παρερχομένῳ
τάς ἡμέρας μου ἐν τῷ παρόντι βίῳ!
Τίς μή κλαύσῃ με, τίς μή σφοδρῶς πενθήσῃ,
ὅτι ἔφυγον κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ,
καί τῇ αἰσθήσει κόσμου οὐκ ἐχωρίσθην;
Τό τῶν μοναχῶν περιβέβλημαι σχῆμα
καί ὡς κοσμικός ἀγαπῶ τά ἐν κόσμῳ,
δόξαν, πλοῦτόν τε καί ἡδονάς καί τέρψεις.

Ἐπί τῶν ὤμων τόν σταυρόν Χριστοῦ φέρω
καί ὑποφέρειν τά τοῦ σταυροῦ ὀνείδη
ὅλως ἀπαναίνομαι, ὅλως οὐ θέλω,
ἀλλά ἐνδόξοις ἐμαυτόν παρενείρω
καί σύν ἐκείνοις τό δοξάζεσθαι θέλω.
Ὤ τῆς συμφορᾶς, ὤ τῆς ἀναισθησίας!
Διπλῆς ὑπάρχω ἄξιος κατάδίκης˙
πταίσας γάρ πολλά πρότερον ἐν τῷ βίῳ
(200) ἐπηγγειλάμην καλῶς μετανοῆσαι˙
νῦν ἐφάνην δέ παραβάτης ἀγνώμων
πάντων τῶν καλῶν, ὧν μοι Θεός παρέσχε,
καί τῶν συνθηκῶν ἀρνητής ἀπεδείχθην
καί ἀνάξιος πάσης φιλανθρωπίας.
Ἀλλ᾽ ὦ Θεέ μου, ὦ πανοικτίρμον μόνε,
σπεῦσον, πρόφθασον, ἐπίστρεψόν με πάλιν
πρός μετάνοιαν, πρός δάκρυα, πρός πένθος,
ἵνα λούσωμαι καί καθαρθῶ καί ἴδω
λάμψασαν τρανῶς ἐν ἐμοί τήν σήν δόξαν,
ἥν μοι χάρισαι νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας
δοξάζοντί σε φωναῖς ἀκαταπαύστοις,
τόν τῶν είώνων Ποιητήν καί Δεσπότην.

ΚΕ΄.

Περί τῆς γενομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτρός, καί ὅπως τό θεῖον φῶς οὐ καταλαμβάνεται ὑπό σκότους˙ ἐν οἷς καί διά τήν ὑπερβολήν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καί ἑαυτόν κατακρίνει. (201)

Πῶς διαγράψω, Δέσποτα, προσώπου σου τήν θέαν,
πῶς εἴπω τήν ἀνέκφραστον θεωρίαν τοῦ κάλλους;
Πῶς ὅν ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ, γλώσσης φθογγή χωρήσει,
πῶς τις ἐκφράσαι δυνηθῇ τήν σήν φιαλνθρωπίαν;
Καθήμενος γάρ ἐν φωτί λαμπάδος μοι φαινούσης
καί φωτιζούσης τῆς νυκτός τόν ζόφον καί τό σκότος
ἐδόκουν εἶναι ἐν φωτί προσέχων ἀναγνώσει,
λέξεις τε οἷα ἐρευνῶν καί σκοπῶν τάς συντάξεις.
Ὡς οὖν ὑπῆρχον, Δέσποτα, ἀδολεσχῶν ἐν τούτοις,
αἴφνης ἐφάνης ἄνωθεν πολύ μείζων ἡλίου
καί ἔλαμψας ἐξ οὐρανῶν μέχρις ἐμῆς καρδίας.

Τά δ᾽ ἄλλα πάντα ὡς βαθύ σκότος εἶναι ἐώρων,
στῦλος δέ μέσον φωτεινός, ὅλον τεμών ἀέρα
διῆκεν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἕως ἐμοῦ τοῦ τάλα.
Εὐθύς ἐπελαθόμην δέ φωτός τοῦ λυχνιαίου,
οἰκίας ἠμνημόνησα ὅτι ἐντός ὑπάρχω,
ἐν τῷ δοκεῖν ἀέρι δέ τοῦ σκότους ἐκαθήμην,
πλήν καί τοῦ σώματος αὐτοῦ λήθην ἔσχον εἰς ἅπαν.
Ἐλάλουν σοι καί νῦν λαλῶ ἐκ βάθους μου καρδίας˙
(202) Ἐλέησόν με, Δέσποτα, ἐλέησόν με, μόνε,
τόν μηδαμῶς μηδέποτε δουλεύσαντά σοι, Σῶτερ,
ἀλλά σε παροργίζοντα ἐκ νέας ἡλικίας.
Πᾶσαν μετῆλθον σαρκικήν καί ψυχικήν κακίαν
καί ἁμαρτίας ἔπραξα ἀμετρήτους, ἀτόπους,
ὑπέρ ἀνθρώπους ἅπαντας, ὑπέρ ἄλογα πάντα,
ἑρπετά καί θηρία τε πάντα ὑπερνίκησας.
Εἰς ἐμέ οὖν τό ἔλεος χρεία ἐνδείξασθαί σε,
τόν καί ἐξαμαρτήσαντα ὑπέρ πάντας ἀφρόνως.
Μή χρῄζειν γάρ ἐλάλησας σύ αὐτός ἰατρείας
τούς ὑγιαίνοντας, Χριστέ, ἀλλά τούς ἀσθενοῦντας˙
διό ὡς ἀσθενοῦντά με πολλά καί ἀμελοῦντα
οὕτως πολύ τό ἔλεος ἐπίχεέ μοι, Λόγε!
Ἀλλ᾽ ὤ φωτός γαυρίαμα, ἀλλ᾽ ὤ πυρός κινήσεις
ἀλλ᾽ ὤ φλογός περιδρομαί ἐν ἐμοί τῷ ἀθλίῳ
παρά σῆς σῆς καί παρά σοῦ ἐνεργούμεναι δόξης!
Δόξαν δ᾽ ἐγώ τό Πνεῦμά σου ἐπίσταμαι καί λέγω,
τό Ἅγιον, τό συμφυές καί ὁμότιμον, Λόγε,
ὁμογενές, ὁμόδοξον, ὁμοούσιον, μόνον
τῷ σῷ Πατρί καί σοί, Χριστέ, ὦ Θεέ τῶν ἁπάντων.
Σοί προσκυνῶν εὐχαριστῶ, ὅτι ἠξίωσάς με,
κἄν ποσῶς ἐπιγνῶναί σου θεότητος τό κράτος.
Εὐχαριστῶ, ὅτι αὐτός καθημένῳ ἐν σκότει
ἀπεκαλύφθης μοι, ἔλαμψας, ἰδεῖν ἠξίωσάς με
τό φῶς τό τοῦ προσώπου σου, τό ἄστεκτον τοῖς πᾶσιν.
Ἔμεινα καθεζόμενος ἐν σκότει μέσον, οἶδα,
μέσον δέ τούτου ὄντι μοι κεκαλυμμένῳ σκότει
ἐφάνης φῶς, ἐφώτισας ὅλον ὅλῳ φωτί με
καί γέγονα φῶς ἐν νυκτί, μέσον σκότους τυγχάνων.
Οὔτε τό σκότος τό σόν φῶς κατέλαβεν εἰς ἅπαν,
(203) οὔτε τό φῶς ἐδίωξε τό ὁρώμενον σκότος,
ἀλλ᾽ ἀναμίξ, ἀσύγχυτα πάντῃ μεμερισμένα
μακράν ἀλλήλων, ὡς εἰκός, οὐ κεκραμένα ὅλως,
πλήν ἐν ταὐτῷ τά σύμπαντα πληροῦσιν, ὡς νομίζω.

Οὕτως εἰμί ἐν τῷ φωτί, μέσον τυγχάνων σκότους,
οὕτως ἐν σκότει πάλιν δέ μέσον φωτός διάγων,
ἰδού καί μέσον ἐν φωτί, ἰδού καί μέσον σκότους˙
καί λέγω˙ τίς ἐν σκότει μοι φῶς εὑρεῖν μέσον δώσει,
ὅ οὐ χωρεῖ εἰσδέξασθαι; Πῶς γάρ χωρήσει σκότος
φῶς ἐντός καί μή φεύξεται, ἀλλά μενεῖ ἐν μέσῳ
φωτός τό σκότος; Ὤ φρικτοῦ θαύματος,ὁρωμένου
διττῶς διττοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς, σώματος καί ψυχῆς τε!
Ἄκουε ἄρτι˙ τά φρικτά διττοῦ Θεοῦ σοι λέγω
καί ὡς πρός ἄνθρωπον διττόν ἐμέ γεγενημένα!
Ἀνέλαβε τήν σάρκα μου καί δέδωκέ μοι πνεῦμα,
καί γέγονα κἀγώ Θεός τῇ χάριτι τῇ θείᾳ,
θέσει υἱός πλήν τοῦ Θεοῦ, ὤ ἀξίας, ὤ δόξης!
Ὡς ἄνθρωπος λυπούμενος ἐμαυτόν ταλανίζω
καί τήν ἐμήν ἀσθένειαν κατανοῶ καί στένω,
καί ζῆν ὅλως ἀνάξιος ὑπάρχω, ὡς εὖ οἶδα,
ἐκείνου δέ τῇ χάριτι θαρρῶν, κατανοῶν τε
τό κάλλος, ὅ μοι δέδωκεν, ἐπιτέρπομαι βλέπων.
Ὡς μέν οὖν ἄνθρωπος οἶδα μηδέν ὁρᾶν τῶν θείων,
καί ἀοράτων παντελῶς εἰμί κεχωρισμένος,
τῇ δέ υἱοθεσίᾳ με Θεόν γεγενημένον
καί καθορῶ καί κοινωνός γίνομαι τῶν ἀψαύστων.
Ὡς ἄνθρωπος οὐδέν ἔχων τῶν ὑψηλῶν καί θείων,
ὡς δέ Θεοῦ χρηστότητι νυνί ἐλεημένος
ἔχω Χριστόν, τόν Κύριον, τῶν πάντων εὐεργέτην.
Διό καί πάλιν, Δέσποτα, δεόμενος προσπίπτω˙
μή ἀποτύχω τῶν ἐν σοί ἐλπίδων μου μηδόλως,
(204) διαγωγῆς τε καί τιμῆς, δόξης καί βασιλείας,
ἀλλ᾽ ὥσπερ νῦν ὁρᾶσθαί μοι κατηξίωσας, Σῶτερ,
οὕτω καί μετά θάνατον παράσχου μοι σε βλέπειν.
Οὐ λέγω πόσον, εὔσπλαγχνε, ἀλλ᾽ εὐμενῶς, εὐσπλάγχνως
ἱλέῳ σου τῷ ὄμματι, ὡς καί νῦν καθορᾷς με
καί τῆς χαρᾶς σου ἐμπιπλᾷς καί γλυκύτητος θείας.
Ναί, ποιητά καί πλάστα μου, σκέπασόν με χειρί σου,
καί μή ἐγκαταλίπῃς με, ναί, μή μνησικακήσῃς!
Ἀγνωμοσύνην μου πολλήν, Δέσποτα, μή σταθμίσῃς,
ἀλλά ἀξίωσον κἀμέ φωτί σου μέχρι τέλους
καί τῇ ὁδῷ τῶν ἐντολῶν ἀόκνως πορευθῆναι
καί ἐν αὐτῷ σου τῷ φωτί τῶν χειρῶν, πανοικτίρμον,
παραθεῖναι τό πνεῦμά μου, λυτρούμενος ἐχθρῶν με,
σκότους, πυρός, κολάσεων τῶν αἰωνίων, Λόγε!

Ναί, ὁ πολύς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἄφατος ἐν ἐλέει,
ἀξίωσον εἰς χεῖράς σου παραδοῦναι ψυχήν μου,
καθώς καί νῦν ἐν τῇ χειρί τῇ σῇ, Σῶτερ, τυγχάνω.
Μή οὖν παρεμποδίσῃ μου τήν ὁδόν ἁμαρτία,
μή περικόψῃ, μή τῆς σῆς ἀποσπάσῃ χειρός με,
ἀλλ᾽ αἰσχυνθήτω ὁ δεινός ἄρχων καί ψυχοφθόρος
ἐντός παλάμης, Δέσποτα, τῆς σῆς ὄντα με βλέπων,
καθά καί νῦν οὐδέ τολμᾷ πλησίον μου γενέσθαι
ὁρῶν ὑπό τῆς χάριτος τῆς σῆς σκεπόμενόν με!
Μή κατακρίνῃς με, Χριστέ, μή εἰς ᾅδην ἀπώσῃ,
μή καταγάγῃς εἰς βυθόν θανάτου τήν ψυχήν μου,
ὅτι τολμῶν τό ὄνομα τό σόν κατονομάζειν,
ὁ ῥυπαρός, ὁ μιαρός καί βέβηλος εἰς ἅπαν˙
μή χάνῃ γῆ καί καταπίῃ με, Λόγε, τόν παραβάτην,
τόν μηδέ ζῆν, μηδέ λαλεῖν ὅλως ἄξιον ὄντα.
Μή πῦρ κατέλθῃ ἐπ᾽ ἐμέ καί ἐκλείξῃ με ἄφνω,
(205) ὡς μή Κύριε ἐλέησον! εἰπεῖν συγχωρηθέντα,
μή ὁ πολύς ἐν οἰκτιρμοῖς, ὁ φιλάνθρωπος φύσει,
μή εἰσελθεῖν θελήσειας μετ᾽ ἐμοῦ τοῦ κριθῆναι.
Τί γάρ καί ὅλως φθέγξομαι, ὑπάρχων ἁμαρτία,
τί οὖν καί εἴποιμι ποσῶς, ὁ κατακεκριμένος,
ὁ ἐκ κοιλίας μου μητρός ἀμέτρητά σοι πταίσας
καί μέχρι νῦν ἀναισθητῶν πρός σήν μακροθυμίαν,
ὁ μυριάκις εἰς βυθόν κατενεχθείς τοῦ ᾅδου
κἀκεῖθεν ἀγαθότητι ἀνελκυσθείς σου θείᾳ,
ὁ μέλη καί τάς σάρκας μου ψυχῆς καί σώματός τε
καταρρυπώσας, ὡς οὐδείς ἄλλος τῶν ἐν τῷ βίῳ,
ὁ μανικός τῶν ἡδονῶν ἐραστής ἀναίσχυντος
καί πονηρός καί δόλιος τῇ ψυχικῇ κακίᾳ,
ὁ μίαν σου ὅλως, Χριστέ, ἐντολήν μή φυλάξας;
Τί σοι ἀπολογήσομαι, τί δέ σε καί προσείπω,
ποίᾳ ψυχῇ βαστάσω σου ἐλέγχους, ὦ Θεέ μου;
Εἰ ἀνομίας τάς ἐμάς καί τάς πράξεις γυμνώσεις,
ὦ βασιλεῦ ἀθάνατε, μή δείξῃς πᾶσι ταύτας,
ὅτι φρίττω ἐννοῶν ἔργα νεότητός μου,
τό δέ εἰπεῖν φρίκης μεστόν, ἀνάπλεων αἰσχύνης.
Εἰ γάρ ταῦτα θελήσειας ἐκκαλύψαι τοῖς πᾶσι,
χεῖρον πάσης κολάσεως ἡ ἐντροπή μου ἔσται.
Τίς γάρ τάς ἀσελγείας μου, τίς δέ τάς ἀσωτίας,
τίς τούς βέβηλους ἀσπασμούς, τίς τάς αἰσχράς μου πράξεις,
ἐν αἷς καί νῦν μολύνομαι, ταύτας ἐν νῷ λαμβάνων,

ἰδών οὐκ ἐκπλαγήσεται, ἰδών ὅλως οὐ φρίξει,
ἰδών οὐ κράξει, καί εὐθύς ἀποστραφῇ τάς ὄψεις
καί˙ Ἆρον, εἴπῃ, Δέσποτα, τόν παμβέβηλον τοῦτον;
Χεῖρας δεθῆναι πρόσταξον καί πόδας τοῦ ἀθλίου
καί ἐμβληθῆναι είς τό πῦρ τό ζοφῶδες ἐν τάχει,
(206) μή καθορᾶται παρ᾽ ἡμῶν τῶν σῶν γνησίων δούλων.
Ὄντως ἀξίως, Δέσποτα, ὄντως δικαίως τοῦτο
κἀκεῖνοι πάντες φθέγξονται καί σύ αὐτός ποιήσεις,
καί είς τό πῦρ βληθήσομαι, ὁ ἄσωτος καί πόρνος.
Ἀλλ᾽, ὁ ἀσώτους κατελθών καί πόρνους σύ τοῦ σῶσαι,
μή καταισχύνῃς με, Χριστέ, ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης,
ὅτε τά πρόβατα τά σά ἐκ δεξιῶν σου στήσεις
κἀμέ καί τά ἐρίφια ἐκ τῶν ἀριστερῶν σου,
ἀλλά τό φῶς τό ἄχραντον, τό φῶς τοῦ σοῦ προσώπου
τά ἔργα καλυψάτω μου καί γύμνωσιν ψυχῆς μου
καί στολισάτω με φαιδρῶς, ἵνα ἐν παρρησίᾳ
ἀνεπαισχύντως δεξιοῖς καταλεγῶ προβάτοις
καί σύν αὐτοῖς δοξάσω σε εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Ἀμήν.

ΚΣΤ΄.

Ὅτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν νεκρός ἐστι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ καί ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν ἄληπτον τό θεῖον σῶμα καί αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται. (207)

Νῦν ἐν τοῖς ζῶσιν ὡς νεκρός, ὦ Δέσποτα, ὑπάρχω
καί ἐν νεκροῖς ὡς ζῶν εἰμι, ἄθλιος ὑπέρ πάντας
ἀνθρώπους τούς ἐπί τῆς γῆς, οὕς ἔκτισας, Θεέ μου.
Τό γάρ νεκρόν ὑπάρχειν με ἐν τοῖς κατά σε ζῶσι
τῶν μή κτισθέντων χείρω με ἀποδείκνυσι πάντως,
τό δ᾽ ἐν νεκροῖς τήν ἄλογον ζωήν ζῆν ὡς τά κτήνη
τῶν μή εἰδότων σε Θεόν ὅμοιον ὄντως πέλει.
Πῶς γάρ οὐκ ἔστιν ὅμοιον, πῶς δέ οὐκ ἔστιν ἶσον;
Εἰ καί δοκῶ εἰδέναι σε, εἰ καί δοκῶ πιστεύειν,
εἰ καί δοκῶ σε ἀνυμνεῖν καί σέ ἐπικαλεῖσθαι-
καί γάρ λαλεῖ τό στόμα μου λόγους, οὕς ἐδιδάχθην,
καί ὕμνους ᾄδω καί εὐχάς, ἅς ἐγγράφως οἱ πάλαι
τό Πνεῦμά σου τό Ἅγιον ἐξέθεντο λαβόντες,-
καί λέγων ταῦτα καί δοκῶν μέγα τι πεπραχέναι

ἀναισθητῶ καί ἀγνοῶ, ὅτι ὥσπερ οἱ παῖδες
μανθάνοντες οὐκ ἴσασι τήν δύναμιν τῶν λόγων,
οὕτως κἀγώ ταῖς προσευχαῖς καί ψαλμοῖς τε καί ὕμνοις
ἐγκαρτερῶν καί ἀνυμνῶν σέ τόν εὔσπλαγχνον μόνον,
τῆς σῆς δόξης καί τοῦ φωτός αἴσθησιν οὐ λαμβάνω,
καί ὥσπερ οἱ αἱρετικοί, οἱ πολλά ἐκμαθόντες,
(208) ἐδόκουν τοῦ εἰδέναι σε, ἐδόκουν σέ γινώσκειν,
ἐδόκουν οἱ πανάθλιοι καί βλέπειν σε, Θεέ μου,
οὕτω κἀγώ πολλάς εὐχάς καί πολλάς ψαλμῳδίας
λαλῶν ἐν μόνῃ γλώσσῃ μου, ἴσως δέ καί καρδίᾳ,
ἐκ τούτων τό τῆς πίστεως ἄκρον ἔχειν νομίζω,
ἐκ τούτων τήν ἐπίγνωσιν πᾶσαν τῆς ἀληθείας
οἴομαι τό καταλαβεῖν καί μηδέν πλέον χρῄζειν˙
ἐκ τούτων κάί τό βλέπειν σε, τό φῶς τοῦ κόσμου, Σῶτερ,
ἐκ τούτων καί κατέχειν σε καί συνεῖναί μοι λέγω
καί συμμετέχειν φύσεως τῆς θείας σου νομίζω,
καί κατ᾽ ἐμοῦ παραβολάς ἐφευρίσκω καί λόγους
ἀνερευνῶν ἐκ τῆς γραφῆς προβάλλομαι καί λέγω˙
Ὁ Κύριος τούς τρώγοντας εἶπεν αὐτοῦ τήν σάρκα
καί τούς τό αἷμα πίνοντας ἐν αὐτῷ καταμένειν,
ἀλλά καί κατοικεῖν αὐτός ἐν αὐτοῖς ὁ Δεσπότης.
Τοῦτο οὖν λέγων ὡς ληπτόν τόν ἄληπτον κηρύττω,
ἐν τῷ ληπτῷ τοῦ σώματος τόν ἄληπτον ὑπάρχειν,
καί κρατητόν καί ὁρατόν τόν ἀκράτητον πάντῃ.
Καί ἀγνοῶ, ὁ δυστυχής, ὅτι ἐν οἷς ἄν θέλῃς,
τῷ αἰσθητῷ καί κρατητῷ καί ὁρατῷ ὑπάρχεις,
αἰσθητός τε καί κρατητός καί ὁρατός, ὁ κτίστης.
Ἐν ἀκαθάρτοις δ᾽ ὡς ἐγώ καί ἀναξίοις μᾶλλον
θεοποιεῖς τό αἰσθητόν σῶμα σοῦ τε καί αἷμα
καί παντελῶς ἀκράτητον, ἄληπτόν τε είς ἅπαν
ἀναλλοιώτως ἀλοιοῖς, μᾶλλον δ᾽ ἐν ἀληθείᾳ
πνευματικόν μεταποιεῖς, ἀόρατον, ὡς πάλαι
συγκεκλεισμένων τῶν θυρῶν εἰσῆλθες καί ἐξῆλθες
καί ἄφαντος ἐξ ὀφθαλμῶν ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου
ἐγένου σύ τῶν μαθητῶν, οὕτω καί νῦν τόν ἄρτον
ἀποτελεῖς καί σῶμα σου πνευματικόν ἐργάζῃ.
(209) Κἀγώ δοκῶ κατέχειν σε, κἄν θέλῃς, κἄν μή θέλῃς,
καί κοινωνῶν τῆς σῆς σαρκός καί σοῦ μεταλαμβάνειν
νομίζω καί διάκειμαι ὡς ἅγιος, Χριστέ μου,

καί κληρονόμος τοῦ Θεοῦ καί σός συγκληρονόμος
καί ἀδελφός καί μέτοχος δόξης τῆς αἰωνίου.
Ἐκ τούτου τοίνυν δείκνυμαι ἀναισθητῶν εἰς ἅπαν,
ἐκ τούτου πάντως φαίνεται ἀγνοεῖν με, ἅ ψάλλω,
καί ἅ λαλῶ καί ἅ ἀεί μελετῶ τε καί ᾄδω.
Εἰ γάρ ὅλως ἐγίνωσκον, εἶχον πάντως εἰδέναι,
ὅτι ἀτρέπτως ἄνθρωπος ἐγένου, ὁ Θεός μου,
ἵνα τόν προσληφθέντα με ὅλον θεοποιήσῃς,
οὐχί δέ ἵνα ἄνθρωπος σύ παχύτητι μείνῃς
καί κρατηθῇς ἐν τῇ φθορᾷ, ὁ ἀκράτητος πάντῃ,
ὁ ἄφθαρτος καί ἄληπτος φύσει Θεός ὑπάρχων.
Τοῦτο εἰδώς ὡς ἄληπτον τό σῶμά σου τό θεῖον
καί αἷμά σου τό ἅγιον πιστεύων γεγενῆσθαι
καί πῦρ ὄντως ἀπρόσιτον ἐμοί τῷ ἀναξίῳ,
φρίκῃ καί φόβῳ, τρόμῳ τε τούτων ἄν ἐκοινώνουν,
ἐν δάκρυσι καί στεναγμοῖς ἐμαυτόν προκαθαίρων.
Νῦν δέ ἐν σκότει κάθημαι καί ἀγνοίᾳ, πλανῶμαι,
ἀναισθησίᾳ παντελεῖ κρατούμενος ὁ τάλας.
Ἀλλ᾿ ὅμως ἱκευτεύω σε, ὅμως ἐκδυσωπῶ σε,
προσπίπτων καί παρακαλῶν καί ζητῶν σου τό ἔλεος˙
Ἐπίβλεψον ὡς πάντοτε καί νῦν, παμβασιλεῦ μου,
δεῖξον τήν εὐσπλαγχνίαν σου, δεῖξον τό συμπαθές σου,
δεῖξον τό ἀμνησίκακον εἰς ἐμέ τόν τελώνην,
μᾶλλον δέ τόν πανάσωτον, τόν ὑπέρ πᾶσαν φύσιν
ἀλόγων τε καί λογικῶν εἰς σέ ἐξαμαρτόντα.
Εἰ γάρ καί πάντα πέπραχα ἄνομα ἐν τῷ βίῳ,
ἀλλά Θεόν σε, ποιητήν ὁμολογῶ τῶν πάντων,
Θεοῦ Υἱόν σε, τοῦ Θεοῦ ὁμοούσιον σέβω,
τόν γεννηθέντα ἐξ αὐτοῦ πρό πάντων τῶν αἰώνων
(210) καί ἐπ᾿ ἐσχάτων τῶν καιρῶν ἐξ ἁγίας Παρθένου,
τῆς Θεοτόκου Μαριάμ γεννηθέντα ὡς βρέφος
καί γεγονότα ἄνθρωπον, δι᾿ ἐμέ τε παθόντα
καί σταυρωθέντα καί ταφῇ, Σῶτερ, παραδοθέντα
καί ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν μετά τρίτην ἡμέραν
καί ἀνελθόντα ἐν σαρκί, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθης.
Οὕτως οὖν με πιστεύοντα, οὕτως σε προσκυνοῦντα
καί πάλιν σε ἐλπίζοντα ἐλθεῖν καί κρῖναι πάντας
καί ἀποδοῦναι ἑκάστῳ, Χριστέ, τά κατ᾿ ἀξίαν,
ἡ πίστις ἀντί ἔργων μοι λογισθήτω, Θεέ μου,
καί μή ζητήσῃς ἔργα με ὅλως τά δικαιοῦντα,
ἀλλά ἡ πίστις μοι αὕτη ἀντί πάντων ἀρκέσει.

Αὕτη ἀπολογήσεται, αὕτη με δικαιώσει,
αὕτη με δείξει κοινωνόν δόξης σου αἰωνίου.
Ὁ γάρ πιστεύων, εἴρηκας, εἰς ἐμέ, ὦ Χριστέ μου,
ζήσεται καί οὐκ ὄψεται θάνατον εἰς αἰῶνας.
Εἰ οὖν ἡ πίστις ἡ εἰς σέ ἀπεγνωσμένους σῴζει,
ἰδού, πιστεύω, σῶσόν με λάμψας φῶς σου τό θεῖον,
καί τήν ἐν σκότει μου ψυχήν καί σκιᾷ τοῦ θανάτου
κατεχομένην, Δέσποτα, ἐπιφανείς φωτίσῃς.
Δός δέ μοι καί κατάνυξιν, πόμα τό ζωηρόν σου,
πόμα πιαῖνόν μου σαρκός καί ψυχῆς τάς αἰσθήσεις,
πόμα εὐφραῖνόν με ἀεί καί ζωήν μοι παρέχον,
οὗ μή στερήσῃς με, Χριστέ, τόν ταπεινόν καί ξένον,
τόν τάς ἐλπίδας ἐπί σέ ἀναθέμενον πάσας.

ΚΖ΄.

Ὁποῖον δεῖ εἶναι τόν μοναχόν καί τίς ἡ ἐργασία καί τίς ἡ τούτου προκοπή καί ἀνάβασις. (211)

Ἀπέργασαι παλάτιον τόν τῆς ψυχῆς σου οἶκον,
εἰς κατοικίαν τῷ Χριστῷ καί βασιλεῖ τῶν ὅλων
δακρύων ταῖς ῥανίσι σου, ὀλολυγμοῖς καί θρήνοις
καί τῶν γονάτων κάμψεσι καί στεναγμῶν τῷ πλήθει,
εἰ ἀληθῶς, ὦ μοναχέ, μονάζων εἶναι θέλεις.
Καί τότε οὐ μονάζων ἧς, τῷ βασιλεῖ συνῆς γάρ
καί ἧς μονάζων καθ᾽ ἡμᾶς, ὡς ἐξ ἡμῶν ὑπάρχων
καί χωρισθείς κόσμου παντός˙ τοῦτο μονάζων πάντως.
Τῷ δέ Θεῷ καί βασιλεῖ ἑνωθείς οὐ μονάζων,
ἀλλά ἁγίων γέγονας συναρίθμιος πάντων,
ἀγγέλων ὁμοδίαιτος καί σύνοικος δικαίων
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ συγκληρονόμος ὄντως.
Πῶς οὖν μονάζων ὁ ἐκεῖ τό πολίτευμα ἔχων,
ἔνθα ἐστίν ὁμήγυρις μαρτύρων καί ὁσίων,
ἔνθα χορός τῶν προφητῶν καί θείων ἀποστόλων,
ἔνθα ἡ ἀναρίθμητος πληθύς, ἡ τῶν δικαίων,
ἱεραρχῶν, πατριαρχῶν καί τῶν λοιπῶν ἁγίων;
Ὁ δέ καί ἔχων τόν Χριστόν ἐν ἑαυτῷ οἰκοῦντα,
πῶς μόνος εἶναι λέγεσθαι δύναται, εἴπατέ μοι;
Τῷ γάρ Χριστῷ μου σύνεστιν ὁ Πατήρ καί τό Πνεῦμα,
καί πῶς μονάζων, ὁ τρισί ὡς ἑνί συνημμένος;
(212) Οὐκ ἔστι μόνος ὁ Θεῷ ἑνωθείς, κἄν μονάζῃ,
κἄν ἐν ἐρήμῳ κάθηται, κἄν ἐν σπηλαίῳ ἔστιν˙
εἰ δέ μή τοῦτον εὕρηκεν, εἰ δέ μή τοῦτον ἔγνω,

εἰ δέ μή τοῦτον ἔλαβεν ὅλον τόν σαρκωθέντα
Θεόν Λόγον, οὐ γέγονε μοναχός, οἴμοι, ὅλως.
Ὅθεν καί μόνος ἐστί τοῦ Θεοῦ κεχωρισμένος οὗτος,
ἀλλά καί ὁ καθείς ἡμῶν ἐσμέν κεχωρισμένοι
ἀνθρώπων ἄλλων πάντως γε
καί ὀρφανοί δέ ἅπαντες μεμονωμένοι ὦμεν,
εἰ καί δοκοῦμεν ἕνωσιν τῇ συνοικήσει ἔχειν
καί μετ᾽ ἀλλήλων μίγνυσθαι τῇ τῶν πολλῶν συνάξει.
Ψυχῇ γάρ καί τῷ σώματι ἐσμέν κεχωρισμένοι,
ὅπερ καί εἶναι ἀληθές ὁ θάνατος δεικνύει,
ἀποχωρίζων ἕκαστον συγγενῶν τε καί φίλων
καί λήθην πάντων ἐμποιῶν τῶν νῦν ἀγαπωμένων.
Οὕτω κάι νύξ καί ὕπνος τε καί πράξεις αἱ ἐν βίῳ
τήν ἕνωσιν τήν τῶν πολλῶν ὡς εἰκός διαλύει.
Ὁ δέ ποιήσας οὐρανόν δι᾽ ἀρετῆς τήν κέλλαν
τήν ἑαυτοῦ, καί ἐν αὐτῇ καθήμενον τόν κτίστην
τοῦ οὐρανοῦ τε καί τῆς γῆς κατανοεῖ καί βλέπει
καί προσκυνεῖ καί σύνεστιν ἀεί φωτί ἀδύτῳ,
φωτί τῷ ἀνεσπέρῳ τε, φωτί τῷ ἀπροσίτῳ,
οὗ οὐδαμῶς χωρίζεται, οὐ μακρύνεται ὅλως,
οὐκ ἐν ἡμέρᾳ ἤ νυκτί, οὐκ ἐν τροφῇ ἤ πόσει,
ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐν ὕπνῳ ἤ ὁδῷ ἤ μεταβάσει τόπου,
ἀλλ᾽ ὥσπερ ζῶν οὕτω θανών, μᾶλλον δέ τρανοτέρως
ὅλως ἐκείνῳ σύνεστι τῇ ψυχῇ αἰωνίως.
Πῶς γάρ καί χωρισθήσεται ἡ νύμφη τοῦ νυμφίου,
ἤ ὁ ἀνήρ τῆς γυναικός, ᾗ συνηρμόσθη ἅπαξ;
Ὁ νομοθέντης, λέγε μοι, τόν νόμον οὐ φυλάξει;
Ὁ εἰρηκώς˙ Καί ἔσονται οἱ δύο εἰς μίαν σάρκα,
(213) πῶς οὐ γενήσεται αὐτός σύν αὐτῇ πνεῦμα ὅλως;
Ἐν τῷ ἀνδρί γάρ ἡ γυνή, ἐν γυναικί ἀνήρ δέ,
καί ἡ ψυχή ἐν τῷ Θεῷ καί Θεός ἐν ψυχῇ δέ
ἑνοῦται καί γνωρίζεται ἐν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν.
Οὕτως ἑνοῦνται τῷ Θεῷ οἱ διά μετανοίας
τάς ἑαυτῶν καθαίροντες ψυχάς ἐν κόσμῳ τῷδε,
καί μοναχοί καθίστανται τῶν ἄλλων ὄντες δίχα,
οἵ νοῦν Χριστοῦ λαμβάνουσιν, ὅπερ καί στόμα ἔστι
καί γλῶσσα ὄντως ἀψευδής, μεθ᾽ ἧς προσομιλοῦσι
Πατρί τῷ παντοκράτορι, μεθ᾽ ἧς ἀεί βοῶσιν˙
Ὦ πάτερ, ὦ παμβασιλεῦ, ὦ κτίστα τῶν ἁπάντων!
Τούτων ἡ κέλλα οὐρανός, ἥλιος δέ ἐκεῖνοι,
καί τό φῶς ἐστιν ἐν αὐτοῖς, τό ἄδυτον καί θεῖον,
ὅ καί φωτίζει ἅπαντα ἐρχόμενον ἐν κόσμῳ

ἄνθρωπον καί γενόμενον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.
Νύξ οὖν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς˙ πῶς εἰπεῖν σοι οὐκ ἔχω,
φρίττω γάρ ταῦτα γράφων σοι καί ἐννοῶν δέ τρέμω,
ἀλλά διδάσκω σε τό πῶς ζῶσι καί ποίῳ τρόπῳ
οἱ τῷ Θεῷ δουλεύοντες κἀκεῖνον ἀντί πάντων
μόνον καί ἀγαπήσαντες, μόνῳ καί ἑνωθέντες
καί γεγονότες μοναχοί ὡς μετά μόνου μόνοι,
εἰ καί ἐν δήμῳ παμπληθεῖ εἰσίν ἀπειλημένοι.
Οὗτοι γάρ ὄντως μοναχοί καί μονάζοντες μόνοι,
γυμνοί καί ἐνθυμήσεων καί λογισμῶν παντοίων,
μόνον ὁρῶντες τόν Θεόν ἐν νοΐ ἀνεννοίῳ,
ἐμπεπηγμένῳ ἐν φωτί, ὥσπερ ἐν τοίχῳ βέλος,
ἤ ὡς ἀστήρ ἐν οὐρανῷ, ἤ πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω.
Ὅμως ὡς ἄλλον φωτεινόν νυμφῶνα κατοικοῦσι
τάς κέλλας καί ἐν οὐρανῷ νομίζουσι διάγειν
ἤ ἀληθῶς διάγουσι, βλέπε, μή ἀπιστήσῃς!
(214) Οὐ γάρ εἰσίν ἐπί τῆς γῆς, εἰ καί τῇ γῇ κρατοῦνται,
ἀλλ᾽ ἐν φωτί διάγουσι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
ᾧ κατοικοῦσιν ἄγγελοι, ἐφ᾽ ᾧ περιπατοῦσιν,
ὑφ᾽ οὗπερ διαρπάζονται ἀρχαί καί ἐξουσίαι,
θρόνοι καί κυριότητες πᾶσαι ἐνδυναμοῦνται.
Εἰ γάρ καί ἐπαναπαύεται Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις,
ἀλλ᾽ ἐν Θεῷ οἱ ἅγιοι ζῶσί τε καί κινοῦνται,
βαδίζοντες ἐν τῷ φωτί ὥσπερ ἐπί ἐδάφους.
Ὢ θαύματος, ὡς ἄγγελοι καί ὡς υἱοί ὑψίστου
ἔσονται μετά θάνατον, θεοί Θεῷ συνόντες,
τῷ φύσει ὄντι οἱ αὐτῷ θέσει ὁμοιωθέντες.
Τούτων νυνί δέ λείπονται μόνῳ, ὅτι κρατοῦνται
τῷ σώματι καί σκέπονται καί καλύπτονται, οἴμοι,
ὡς δέσμιοι ἐν φυλακῇ τόν ἥλιον ὁρῶντες
καί τάς ἀκτῖνας τάς αὐτοῦ δι᾽ ὀπῆς εἰσιούσας
καί μή δυνάμενοι αὐτόν ὅλον κατανοῆσαι
ἤ κατιδεῖν τῆς φυλακῆς ἔξωθεν γεγονότες,
ἤ παρακύψαντες τρανῶς ἀπιδεῖν εἰς ἀέρα.
Καί τοῦτο ἔστιν, ὅ αὐτούς ἀνιᾷ, ὅτι ὅλον
οὐ καθορῶσι τόν Χριστόν, εἰ καί ὅλον ὁρῶσιν,
οὐδέ δεσμῶν ἰσχύουσι τοῦ σώματος ἐκδῦναι,
εἰ καί παθῶν ἀνείθησαν καί πάσης προσπαθείας,
ἀλλά κρατοῦνται ὑφ᾽ ἑνός τῶν πολλῶν ἀνεθέντες˙
ὁ γάρ ὑπάρχων ἐν δεσμοῖς πολλοῖς συνδεδεμένος
οὐδέ ἐλπίζει τῶν πολλῶν τήν λύσιν εὑρηκέναι,

ὁ δέ τά πλεῖστα τῶν δεσμῶν δυνηθείς διακόψαι,
κρατούμενος δέ ὑφ᾽ ἑνός πλέον ἀλγεῖ τῶν ἄλλων,
καί ἐπισπεύδει καί αὐτοῦ ἀεί ζητεῖ τήν λύσιν,
ὅπως ἐλεύθερος φανῇ, ὅπως βαδίζῃ χαίρων,
ὅπως ἀπέλθῃ ἐν σπουδῇ, πρός ὅν τόν πόθον εἶχε,
δι᾽ ὅν καί τήν ἀπόλυσιν τοῦ δεσμοῦ ἐπεζήτει.
(215) Ἐκεῖνον τοίνυν ἅπαντες ζητήσωμεν, τόν μόνον
δυνάμενον ἐκ τῶν δεσμῶν ἡμᾶς ἐλευθερῶσαι.
Ἐκεῖνον καί ποθήσωμεν, ἐκεῖνον οὗ τό κάλλος
πᾶσαν ἐκπλήττει ἔννοιαν, πᾶσαν ἐκπλήττει φρένα,
πᾶσαν τιτρώσκει τε ψυχήν καί πτεροῖ πρός ἀγάπην
καί συγκολλᾷ καί συνενοῖ τῷ Θεῷ ἀενάως.
Ναί, ἀδελφοί μου, δράμετε ταῖς πράξεσι πρός τοῦτον,
ναί, φίλοι, διανάστητε, ναί, μή ἀπολειφθῆτε,
ναί, μή λαλεῖτε καθ᾽ ἡμῶν ἑαυτούς ἀπατῶντες.
Μή λέγετε, ἀδύνατον λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
μή λέγετε, χωρίς αὐτοῦ δυνατόν τό σωθῆναι,
μή οὖν ἀγνώστως τούτου λέγετέ τινα μετέχειν.
Μή λέγετε, ὅτι Θεός οὐχ ὁρᾶται ἀνθρώποις,
μή λέγετε, οἱ ἄνθρωποι φῶς θεῖον οὐχ ὁρῶσιν,
ἤ ὅτι καί ἀδύνατον ἐν τοῖς παροῦσι χρόνοις.
Οὐδέποτε ἀδύνατον τοῦτο τυγχάνει, φίλοι,
ἀλλά καί λίαν δυνατόν τοῖς θέλουσιν ὑπάρχει,
πλήν ὅσοις βίος κάθαρσιν τήν τῶν παθῶν παρέσχε
καί καθαρόν εἰργάσατο τῆς διανοίας ὄμμα˙
τοῖς δ᾽ ἄλλοις ὄντως τύφλωσις, ἁμαρτημάτων ῥύπος,
ὅ καί ἐνταῦθα καί ἐκεῖ θείου φωτός στερήσει
καί, μή πλανᾶσθε, τῷ πυρί καί σκότει παραπέμψει.
Ἴδετε, φίλοι, ποταπός ὡραῖος ὁ Δεσπότης!
Ναί, μή καμμύσητε τόν νοῦν πρός τήν γῆν ἀφορῶντες,
ναί, μή φροντίσι τῶν ἐν γῇ πραγμάτων καί χρημάτων,
ἐπιθυμίᾳ δόξης τε κρατηθῆτε καί τοῦτον
ἐγκαταλείψετε, τό φῶς ζωῆς τῆς αἰωνίου!
Ναί, φίλοι, δεῦτε μετ᾽ ἐμοῦ, συνεπάρθητε δή μοι,
οὐ σώματι, ἀλλά νοΐ καί ψυχῇ καί καρδίᾳ,
ἐν ταπεινώσει κράζοντες πρός τόν καλόν Δεσπότην,
τόν φιλοικτίρμονα Θεόν, τόν φιλάνθρωπον μόνον.
(216) Καί πάντως εἰσακούσεται καί πάντως ἐλεήσει
καί πάντως ἀποκαλυφθῇ καί πάντως ἐμφανίσει
καί φῶς ἡμῖν τό ἑαυτοῦ φαιδρόν καθυποδείξει.
Τί κατοκνεῖτε ταπεινοί, τί καταρρᾳθυμεῖτε,
τί προτιμᾶσθε ἄνεσιν τοῦ σώματος καί δόξαν,

τίν ἄτιμον καί ἄδοξον, τήν κενήν καί ματαίαν;
Τί λέγετε ἀμέριμνον τόν ἐνάρετον βίον;
Οὐκ ἔστιν οὕτως, ἀδελφοί, οὐκ ἔστι, μή πλανᾶσθε,
ἀλλ᾽ ὡς οἱ βίον ἔχοντες καί γυναῖκα καί τέκνα
καί πλούτου ἐφιέμενοι καί δόξης τῆς προσκαίρου
σπουδάζουσι καί τρέχουσι τό δοκοῦν ἐκπληρῶσαι,
οὕτω καί πᾶς μετανοῶν καί πᾶς Θεῷ δουλεύων
ὀφείλει σπεύδειν καί ἀεί ἐμμέριμνος ὑπάρχειν,
ὅπως εὐπρόσδεκτος αὐτοῦ ἡ μετάνοια ἔσται
καί ἡ δουλεία γένηται εὐάρεστος τελεία,
καί τότε ὅλως τῷ Θεῷ οἰκειωθείς ἐκ τούτων
ὅλος ἑνοῦται καί αὐτόν κατά πρόσωπον βλέπει
καί παρρησίαν πρός αὐτόν ἀναλόγως λαμβάνει,
καθ᾽ ὅσον σπεύδει τό αὐτοῦ θέλημα ἐκπληρῶσαι,
ὅπερ ἀξιωθείημεν καί ἡμεῖς τοῦ ποιῆσαι
καί τοῦ ἐλέους μετασχεῖν μετά πάντων ἁγίων,
νῦν μέν καθ᾽ ὅσον ἐφικτόν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ,
ἐκεῖ δέ ὅλον τόν Χριστόν, ὅλον τό Θεῖον Πνεῦμα,
ἐν τῷ Πατρί ληψόμεθα εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀμήν.

ΚΗ΄.

Περί νοητῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτός καί ἐργασίας νοερᾶς τε καί θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς. (217)

Ἐάσατε τῇ κέλλῃ με μόνον ἐγκεκλεισμένον,
ἄφετέ με μετά Θεοῦ τοῦ μόνου φιλανθρώπου,
ἀπόστητε, μακρύνατε, ἐάσατέ με μόνον
ἀποθανεῖν ἐνώπιον Θεοῦ τοῦ πλάσαντός με.
Μηδείς τῇ θύρᾳ κρούσειε, μηδείς φωνήν ἀφήσῃ,
μηδείς ἐπισκέψατω με τῶν συγγενῶν ἤ φίλων,
μηδείς μου τήν διάνοιαν ἑλκύσας ἀποσπάσῃ
τῆς θεωρίας τοῦ καλοῦ καί ὡραίου Δεσπότου,
μηδείς μοι βρῶμα δώσειε, μή πόμα μοι κομίσῃ.
Ἀρκέσει γάρ μοι τό θανεῖν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ μου,
Θεοῦ τοῦ ἐλεήμονος, Θεοῦ τοῦ φιλανθρώπου,
τοῦ κατελθόντος ἐπί γῆς ἁμαρτωλούς καλέσαι
καί σύν αὐτῷ εἰς τήν ζωήν εἰσαγαγεῖν τήν θείαν.
Οὐ θέλω ἔτι κατιδεῖν τό φῶς τοῦ κόσμου τούτου,
οὐδέ αὐτόν τόν ἥλιον, οὐδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ˙

βλέπω γάρ τόν Δεσπότην μου, βλέπω τόν Βασιλέα,
βλέπω τόν ὄντως ὄντα φῶς καί παντός φωτός κτίστην,
βλέπω πηγήν παντός καλοῦ, βλέπω αἰτίαν πάντων,
βλέπω ἀρχήν τήν ἄναρχον, ἐξ ἧς παρήχθη πάντα,
δι᾿ ἧς ζωοῦνται καί τροφῆς ἅπαντα ἐμπιπλῶνται.
Τούτου γάρ τῷ βουλήματι γίνονται καί ὁρῶνται
καί τούτου τῷ θελήματι ἐκλείπουσι τά πάντα.
(218) Πῶς οὖν αὐτόν καταλιπών ἐξέλθω μου τῆς κέλλης;
Ἄφετέ με, θρηνήσομαι καί κλαύσομαι ἡμέρας
καί νύκτας, ἅς ἀπώλεσα ὁρῶν τό φῶς τοῦ κόσμου,
τό αἰσθητόν καί σκοτεινόν, ὅ ψυχήν οὐ φωτίζει,
οὗ καί τυφλοί τούς ὀφθαλμούς δίχα ἐν κόσμῳ ζῶσι
καί μεταστάντες ἔσονται τῶν νῦν βλεπόντων ἴσοι˙
ἐν ᾧ κἀγώ πλανώμενος ὅλος ἐνευφραινόμην,
ὅλως δέ εἶναι ἕτερον φῶς οὐκ ἐλογιζόμην,
ὅ καί ζωή, ὡς εἴρηται, ὑπάρχει καί αἰτία
τοῦ εἶναι, ὅ τι καί ἐστίν ἤ γνήσεται ὅλως,
καί ἤμην ὥσπερ ἄθεος ἀγνοῶν τόν Θεόν μου.
Νυνί δέ, ὡς ηὐδόκησεν ἄρρήτῳ εὐσπλαγχνίᾳ
ὀφθῆναι τῷ ἀθλίῳ μοι καί ἀποκαλυφθῆναι,
εἶδον καί ἔγνων ἀληθῶς Θεόν τῶν πάντων εἶναι,
Θεόν, ὅν οὐδείς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ εἶδεν ἀνθρώπων.
Ἔξω τοῦ κόσμου γάρ ἐστιν, ἔξω φωτός καί σκότους,
ἔξω ἀέρος καί νοός καί αἰσθήσεως πάσης˙
διό οὖν ὑπό τήν αἴσθησιν κατιδών ἐγενόμην.
Οἱ οὖν ὑπό τήν αἴσθησιν ὄντες ἐάσατέ με
μή κέλλαν μόνον κλεῖσαί τε καί ἔνδοθεν καθίσαι,
ἀλλά καί λάκκον ὑπό γῆν ὀρύξαντα κρυβῆναι˙
κἀκεί διάγων ἔσομαι ἔξω παντός τοῦ κόσμου,
καί βλέπων τόν ἀθάνατον Δεσπότην μου καί Κτίστην
πόθῳ θανεῖν αἰρήσομαι, εἰδώς ὡς οὐ θανοῦμαι.
Τί οὖν μοι προσεγένετο ὄφελος ἐκ τοῦ κόσμου,
τί δέ καί νῦν κερδαίνουσιν οἱ ὄντες ἐν τῷ κόσμῳ;
Ὄντως οὐδέν, ἀλλά γυμνοί ἐνοικήσουσι τάφοις
καί ἀναστήσονται γυμνοί καί κριθήσονται πάντες,
(219) ὅτι ζωήν τήν ἀληθῆ, ὅτι τό φῶς τοῦ κόσμου,
Χριστόν λέγω, ἐάσαντες ἠγάπησαν τό σκότος
καί ἐν αὐτῷ περιπατεῖν ἡρετίσαντο πάντες,
οἱ μή τό φῶς δεξάμενοι τό λάμψαν ἐν τῷ κόσμῳ,
ὅπερ ὁ κόσμος οὐ χωρεῖ οὐδέ ἰδεῖν ἰσχύει.
Διό ἐγκαταλείψατε καί ἄφετέ με μόνον,

παρακαλῶ, τοῦ κλαύσασθαι καί ἐκζητῆσαι τοῦτον,
πλουσίως τοῦ δοθῆναί μοι καί ἀφθόνως ὀφθῆναι.
Οὐ μόνον καθορᾶται γάρ, οὐ μόνον θεωρεῖται,
ἀλλά καί μεταδίδοται καί κατοικεῖ καί μένει
καί ἔστιν, ὥσπερ θησαυρός ἐν κόλπῳ κεκρυμμένος,
ὅν ὁ βαστάζων ἥδεται καί βλέπων τοῦτον χαίρει,
δοκεῖ καί πάντας καθορᾶν αὐτόν ἐγκεκρυμμένον.
Ἀλλ᾽ οὐχ ὁρᾶται ἅπασιν, οὐ ψηλαφᾶται ὅλως,
οὐ κλέπτης τοῦτον δύνασαι συλῆσαι, οὐ λῃστής τε
ἁρπάσαι, εἰ καί κτείνειε τόν βαστάζοντα τοῦτον˙
ἄν ἀφελέσθαι βουληθῇ, εἰς μάτην κοπιάσει
ἀνερευνῶν μαρσίππιον, ἀνερευνῶν χιτῶνας,
τήν ζώνην λύων ἀσφαλῶς ἀναζητῶν ἐκεῖνον,
κἄν τήν κοιλίαν τέμνειε, κἄν σπλάγχνα ψηλαφήσῃ,
εὑρεῖν ἐκεῖνον ἤ λαβεῖν ὅλως οὐκ ἐξισχύσει.
Ἔστι καί γάρ ἀόρατος, ἀκράτητος χερσί γε
καί ἀψηλάφητος ὁμοῦ, ψηλαφώμενος ὅλως˙
κρατεῖται δ᾽ ὅμως ἐν χερσί καί τότε τῶν ἀξίων,
τῶν δ᾽ ἀναξίων ἄπαγε, κεῖται καί ἐν παλάμῃ,
τό τί, ὤ θαῦμα, τό οὐ τί, ὄνομα γάρ οὐκ ἔχει.
Ἐκπλαγείς οὖν καί κατασχεῖν αὐτό ἐπιθυμήσας,
σφίγξας τήν χεῖρα ἔδοξα κρατῆσαί τε καί ἔχειν,
ἀλλά διέδρα μηδαμῶς κατασχεθέν χειρί μου,
καί λυπηθείς ἀνέῳξα τήν πυγμήν τῆς χειρός μου
(220) καί εἶδον πάλιν ἐν αὐτῇ, ὅπερ πρῴην ἑώρων˙
ὤ θαῦμα ἀνεκλάλητον, ὤ μυστηρίου ξένου!
Τί μάτην ταραττόμεθα, τί πλανώμεθα πάντες,
τί πρός τό φῶς κεχήναμεν, τό ἀναίσθητον τοῦτο,
οἱ ἐν αἰσθήσει νοερῷ τετιμημένοι λόγῳ;
Τί πρός τάς ὕλας βλέπομεν, τάς φθειρομένας ταύτας,
ἄϋλον ἔχοντες ψυχήν καί ἀθάνατον ὅλην;
Τί δέ ταῦτα θαυμάζομεν ὅλως ἀναισθητοῦντες
καί προτιμῶμεν ὡς τυφλοί τό βαρύ τοῦ σιδήρου
καί μάζης τούτου μέγεθος ὑπέρ μικρόν χρυσίον,
ἤ μαργαρίτην τίμιον ὡς ἀτίμητον χρῆμα,
καί οὐ ζητοῦμεν τόν μικρόν τοῦ σινάπεως κόκκον,
ὅ τιμιώτερόν ἐστι πάντων τῶν ὁρωμένων,
μεῖζον τῶν ἀοράτων τε πραγμάτων καί κτισμάτων;
Τί οὐ διδοῦμεν ἅπαντα καί λαμβάνομεν τοῦτον,
τί δέ καί ζῆν βουλόμεθα μή κεκτημένοι τοῦτον;
Κρεῖσσον θανεῖν, πιστεύσατε, πολλάκις, εἰς οἷόν τε,
καί μόνον τοῦτον κτήσασθαι, τόν μικρόν λέγω κόκκον.

Οὐαί γάρ τοῖς μή ἔχουσιν αὐτόν πεφυτευμένον
ἐν κόλπῳ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, λιμώξουσι σφοδρῶς γάρ.
Οὐαί τοῖς μή βλαστήσαντα αὐτόν θεασαμένοις,
ὅτι γυμνοί τε στήσονται ὡς δένδρα φύλλων δίχα.
Οὐαί τοῖς μή πιστεύουσι τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου,
ὡς τοῦτον δένδρον γίνεσθαι καί κλάδους ἀποπέμπειν,
καί ἐκζητοῦσιν ἐν σπουδῇ καί νοός τῇ τηρήσει
τήν καθ᾽ ἡμέραν αὔξησιν τοῦ μικροῦ τούτου κόκκου,
ὅτι ζημιωθήσονται τούτου τήν ἐργασίαν,
ὡς δοῦλος ὁ τό τάλαντον κατορύξας ἀφρόνως˙
ὧν εἷς ὑπάρχω δή κἀγώ, ἀμελῶν ἀσυγχύτως˙
ὦ φῶς τό τρισυπόστατον, Πάτερ, Υἱέ καί Πνεῦμα,
ὦ τῆς ἀρχῆς ἡ ἄναρχος ἀρχή καί ἐξουσία,
(221) ὦ φῶς ἀκατονόμαστον ὡς ἀνώνυμον πάντῃ,
ὦ αὖθις πολυώνυμον ὡς ἐνεργοῦν τά πάντα,
ὦ δόξα μία καί ἀρχή, κράτος καί βασιλεία,
ὦ φῶς ὡς ἕν καί θέλημα, γνώμη, βουλή, ἰσχύς τε,
ἐλέησον, οἰκτείρησον ἐμέ τόν τεθλιμμένον!
Πῶς γάρ ἵνα μή θλίβωμαι, πῶς ἵνα μή λυπῶμαι,
τοσαύτης σου χρηστότητος, ἐλέους σου τοσούτου
καταφρονῶν καί ῥαθυμῶν, ὁ ἀγνώμων καί τάλας
καί χαύνως πορευόμενος ὁδῷ τῶν ἐντολῶν σου;
Ἀλλά καί νῦν σπλαγχνίσθητι καί νῦν ἐλέησόν με
καί θέρμην τῆς καρδίας μου ἐξάναψον, Χριστέ μου,
ἥν ἔσβεσεν ἡ ἄνεσις σαρκός μου τῆς ἀθλίας,
ὕπνος καί κόρος τῆς γαστρός καί οἴνου πολλοῦ πόσις.
Ταῦτα καί φλόγα ἔσβεσαν εἰς ἅπαν τῆς ψυχῆς μου
καί τήν πηγήν ἐξήραναν, τήν βρύσιν τῶν δακρύων˙
καί γάρ ἡ θέρμη πῦρ γεννᾷ, τό δέ πῦρ αὖθις θέρμην,
καί ἐξ ἀμφοῖν ἀνάπτεται φλόξ, πηγή τῶν δακρύων.
Ἡ φλόξ βλαστάνει νάματα, τά νάματα δέ φλόγα˙
ἐν οἷς ἀδολεσχία με ἀνήγαγε τῶν θείων,
μελέτη σου τῶν ἐντολῶν αὖθις καί προσταγμάτων,
ἡ τήρησις μετάνοιαν ὡς συνεργόν λαβοῦσα,
καί ἔστησαν ἐν μέσῳ με τῶν ὄντων καί μελλόντων,
ὅθεν ἐκ τῶν ὁρωμένων τε γεγονώς αἴφνης ἔξω
εἰς φόβον περιέπεσον βλέπων, ὅθεν ἐρρύσθην.
Τά μέλλοντα μακρόθεν δέ ὄντα πάντως ἑώρων,
κἀκεινά μοι καταλαβεῖν ποθοῦντι πῦρ ἀνήφθη
τοῦ πόθου, καί κατά μικρόν φλόξ ἀρρήτως ὡράθη
- ἐν τῷ νοΐ μου πρότερον, ὕστερα δ᾽ ἐν καρδίᾳ -
καί ἔβλυζε τά δάκρυα ἡ φλόξ τοῦ θείου πόθου

καί ἄφθεγκτον τόν γλυκασμόν σύν αὐτοῖς μοι παρεῖχεν.
Θαρρήσας οὖν ἐν ἐμαυτῷ, ὡς οὐ σβέννυται ὅλως,
καλῶς καί γάρ ἐκκαίεται, εἶπον, καί ῥᾳθυμήσας
(222) ὕπνῳ καί κόρῳ τῆς γαστρός ἐδουλώθην ἀφρόνως,
ὑποχαλάσας οἴνῳ τε πλειόνως ἐχρησάμην˙
οὐ μεθυσθείς, πλήν κορεσθείς, καί εὐθύς ἀπεσβέσθη
τό θαῦμα τοῦτο τό φρικτόν, ὁ ἐγκάρδιος πόθος,
ἡ φλόξ ἡ μέχρις οὐρανοῦ φθάνουσα καί ἐντός μου
ἐκκαιομένη μέν σφοδρῶς, οὐ κατακαίουσα δέ
τήν ἐν τοῖς σπλάγχνοις οὖσάν μου οὐσίαν τήν χορτώδη,
ἀλλ᾽ ὅλην, ὤ τοῦ θαύματος, εἰς φλόγα μετεποίει,
καί χόρτος ψαύων τοῦ πυρός οὐκ ἐκαίετο ὅλως,
μᾶλλον δέ πῦρ ἐν ἑαυτῷ περιλαμβάνον χόρτον
ἡνοῦτο καί ἀνάλωτον αὐτόν ὅλον ἐτήρει.
Ὢ θείου δύναμις πυρός, ὤ ἐνεργείας ξένης!
Ὁ λύων πέτρας καί βουνούς ἀπό μόνου τοῦ φόβου
καί ἀπό τοῦ προσώπου σου, ὤ Χριστέ, ὁ Θεός μου,
πῶς χόρτῳ ἀναμίγνυσαι θείᾳ ὅλως οὐσίᾳ
φωτί ὅλως ἀστέκτῳ τε ὁ ἐνοικῶν Θεός μου;
Πῶς μένων ἀναλλοίωτος, ἀπρόσιτος εἰς ἅπαν
φυλάττεις ἀκατάφλεκτον τοῦ χόρτου τήν οὐσίαν,
καί ἀναλλοίωτον τηρῶν ἀλλοιοῖς ὅλον τοῦτον,
καί μένων χόρτος ἔστι φῶς, οὐχί τό φῶς δέ χόρτος,
ἀλλά τῷ χόρτῳ σύ τό φῶς ἀσυγχύτως ἑνοῦσαι,
καί χόρτος γίνεται ὡς φῶς μεταβληθείς ἀτρέπτως;
Οὐ φέρω σου τά θαύματα τῇ σιωπῇ καλύπτειν,
οὐ δύναμαι τοῦ μή λαλεῖν τήν σήν οἰκονομίαν,
ἥν μετ᾽ ἐμοῦ ἐποίησας, τοῦ ἀσώτου καί πόρνου˙
καί τῆς φιλανθρωπίας σου τόν ἀκένωτον πλοῦτον
μή διηγεῖσθαι ἅπασιν οὐ στέγω, λυτρωτά μου!
Βούλομαι γάρ τόν σύμπαντα κόσμον λαβεῖν ἐκ τούτου
καί μή κενόν τούτου τινά ὅλως καταλειφθῆναι,
πλήν πρῶτον, ὦ παμβασιλεῦ, ἐν ἐμοί πάλιν λάμψον,
ἐνοίκησον καί φώτισον τήν ταπεινήν ψυχήν μου,
(223) δεῖξον θεότητος τῆς σῆς τρανῶς τό πρόσωπόν μοι
καί ἀοράτως ὅλος μοι φάνηθι, ὤ Θεέ μου!
Οὐδ᾽ ὅλως γάρ ὁρᾶσαί μοι, ὅλος δέ φαίνεσαί μοι˙
ἄληπτος ὤν ὅλος ληπτός θέλεις καί γίνεσαί μοι,

ἀχώρητος ὤν τῷ παντί μικρόν οὖν ὄντως γίνῃ,
καί ἐν χερσί μου οἱονεί καί ἐν τοῖς χείλεσί μου
ὥσπερ μαζός φωτοειδής καί γλυκασμός ὁρᾶσαι,
ἀστράπτων καί στρεφόμενος, ὤ μυστηρίου ξένου!
Δός μοι σαυτόν οὕτω καί νῦν, ὅπως ἐμφορηθῶ σου,
ὅπως καταφιλήσω σου καί κατασπάσομαί σου
τήν δόξαν τήν ἀπόρρητον, τό φῶς τοῦ σοῦ προσώπου,
καί ἐμπλησθῶ καί μεταδῶ τότε τοῖς ἄλλοις πᾶσι
καί μεταστάς ἔλθω πρός σέ, ὅλος δεδοξασμένος,
ἐκ τοῦ φωτός σου φῶς κἀγώ γεγονώς παραστῶ σοι
καί τότε τούτων τῶν πολλῶν κακῶν ἀμεριμνήσω,
φόβου ἀπαλλαγήσομαι τοῦ μή πάλιν τραπῆναι.
Ναί, τοῦτο δός μοι, Δέσποτα, ναί, τοῦτο χάρισαί μοι,
ὁ τἆλλα πάντα δωρεάν δούς μοι τῷ ἀναξίῳ.
Τούτου γάρ χρεία μάλιστα, τοῦτο τό πᾶν καί ἔστιν˙
εἰ γάρ καί νῦν ὁρᾶσαί μοι, εἰ γάρ καί νῦν σπλαγχνίζῃ,
εἰ γάρ καί νῦν φωτίζεις με καί μυστικῶς διδάσκεις
καί σκέπεις καί φυλάττεις με τῇ κραταιᾷ χειρί σου
καί συμπαρῇς καί δαίμονας τρέπεις καί ἀφανίζεις
καί πάντα ὑποτάσσεις μοι καί πάντα μοι παρέχεις
καί ἐμπιπλᾷς τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων, ὦ Θεέ μου,
ἀλλά οὐδέν μοι ὄφελος τούτων, εἰ μή μοι δώσεις
ἀνεπαισχύντως παρελθεῖν τοῦ θανάτου τάς πύλας.
Εἰ μή ὁ ἄρχων ἔλθοιε τοῦ σκότους καί τήν δόξαν
ἴδοι συνοῦσάν μοι τήν σήν καί αἰσχυνθῇ εἰς ἅπαν,
ὁ σκοτεινός καταφλεχθείς ἀπροσίτῳ φωτί σου,
καί αἱ δυνάμεις ἅπασαι σύν αὐτῷ ἐναντίαι
(224) τραπήσονται σημείωσιν σφραγῖδος σῆς ἰδοῦσαι,
κἀγώ δέ διελεύσομαι θαρρῶν τῇ χάριτί σου,
ἀτρέμας ὅλος, καί πρός σέ ἐγγίσω καί προσπέσω,
τί μοι τῶν νῦν τό ὄφελος ἐν ἐμοί γινομένων;
Ὄντως οὐδέν, ἀλλά τό πῦρ ἀναψουσί μοι πλέον.
Ὁ γάρ ἐλπίζων ἀγαθῶν καί αἰωνίου δόξης
ἐν μετοχῇ ὑπάρχειν με καί δοῦλόν σου καί φίλον,
εἰ στερηθῶ πάντων ὁμοῦ καί σοῦ αὐτοῦ, Χριστέ μου,
πῶς οὐχί χείρων ἔσται μοι τῶνἀπίστων ἡ θλῖψις,
τῶν μή ἐπεγνωκότων σε, τῶν μή τό φῶς σου λάμψαν
ἰδόντων καί γλυκύτητος τῆς σῆς ἐμφορηθέντων;
Εἰ δέ τυχεῖν μοι γένηται τῶν ἀρραβώνων τούτων
τά τέλη καί τά ἔπαθλα ἀπολήψεσθαι, Σῶτερ,
ἅ ἐπηγγείλω τοῖς εἰς σέ, Χριστέ, πεπιστευκόσι,
τότε κἀγώ μακάριος ἔσομαι καί αἰνέσω

σέ, τόν Πατέρα καί Υἱόν καί τό Ἅγιον Πνεῦμα,
Θεόν τόν ἕνα ἀληθῶς εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΚΘ΄.

Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τά τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διά τῆς μετουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἡνώθη Θεός. (225)

Πόθεν ἔρχῃ, πῶς εἰσέρχῃ,
ἔνδοθεν τῆς κέλλης λέγω
πάντοθεν ἠσφαλισμένης;
Ξένον γάρ καί τοῦτο ἔστιν
ὑπέρ λόγον, ὑπέν νοῦν τε.
Τό δ᾽ ἐντός μου γίνεσθαί σε
ὅλον αἴφνης καί ἐκλάμπειν
καί φωτοειδῆ ὁρᾶσθαι
ὡς ὁλόφωτον σελήνην,
τοῦτο ἄνουν, ἄφωνόν με
ἀπεργάζεται, Θεέ μου.
Οἶδα, ὅτι σύ ὑπάρχεις
ὁ ἐλθών, ἵνα φωτίσῃς
τούς ἐν σκότει καθημένους,
καί ἐξίσταμαι καί ἔξω
γίνομαι φρενῶν καί λόγων,
ὅτι βλέπω θαῦμα ξένον,
πᾶσαν κτίσιν, πᾶσαν φύσιν,
πάντα λόγον ὑπερβαῖνον.
Ὅμως ἄρτι πᾶσι λέξω,
(226) ἅ χαρίζῃ μοι λαλῆσαι˙
Ὦ ἀνθρώπων ἅπαν γένος,
βασιλέων καί ἀρχόντων,
πλούσιοί τε πένητές τε,
μοναχοί καί κοσμικοί τε,
πᾶσα γλῶσσα γηγενῶν με
νῦν ἀκούσατε λαλοῦντα,
μέγεθος φιλανθρωπίας
τοῦ Θεοῦ διηγούμενον!
Ἥμαρτον αὐτῷ ὡς ἄλλος
ἄνθρωπος οὐδείς ἐν κόσμῳ˙
μή με ταπεινώσει ταῦτα

ὑπολάβῃς τις τοῦ λέγειν,
ἀληθείᾳ ἥμαρτον γάρ
ὕπερ ἅπαντας ἀνθρώπους
πᾶσαν πρᾶξιν ἁμαρτίας,
ἵνα συνελών σοι εἴπω,
καί κακίας εἰργασάμην.
Πλήν ἐκάλεσέ με, οἶδα,
καί ὑπήκουσα εὐθέως.
Ποῦ δέ κεκληκέναι τοῦτον
ὑπενόησας εἰπεῖν με;
Μή πρός δόξαν τήν τοῦ κόσμου
ἤ τρυφάς με ἤ ἀνέσεις,
ἀλλά μή πρός πλοῦτον ὅλως
ἤ φιλίαν με ἀρχόντων
ἤ πρός ἄλλο τι τῶν ὧδε
ἐν τῷ βίῳ ὁρωμένων;
Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!
Πρός μετάνοιαν δέ εἶπον,
ὅτι κέκληκέ με μᾶλλον,
καί εὐθέως τῷ καλοῦντι
ἠκολούθησα Δεσπότῃ˙
(227) τρέχοντι οὖν κατέτρεχον,
φεύγοντι οὖν ἐδίωκον
ὡς τόν λαγωόν ὁ κύων.
Μακρυθέντος ἀπ᾽ ἐμοῦ δέ
καί κρυβέντος τοῦ Σωτῆρος
οὐκ ἀπήλπιζον ἔγωγε,
οὐδ᾽ ὡς ἀπολέσας τοῦτον
ἐστρεφόμην εἰς τοὐπίσω,
ἀλλ᾽ ἐν ᾧ εὑρέθην τόπῳ
καθεζόμενος ἐθρήνουν,
ἔκλαιον καί ἀντεκάλουν
τόν κρυβέντα μοι Δεσπότην.
Οὕτως οὖν κυλινδομένῳ
καί βοῶντί μοι ὡρᾶτο,
ἔγγιστά μου πλησιάσας.
Τοῦτον βλέπων ἀνεπήδων,
ὥρμων δράξασθαι αὐτοῦ δέ,
ἔφευγεν ἐκεῖνος τάχος,
ἔτρεχον ἐγώ εὐτόνως,
ἐδρασσόμην οὖν πολλάκις
τοῦ κρασπέδου τούτου φθάνων,

ἵστατο μικρόν ἐκεῖνος,
ἔχαιρον ἐγώ μεγάλως,
καί ἀφίπτατο, καί πάλιν
κατεδίωκον καί οὕτως
ἀπιόντος, ἐρχομένου,
κρυπτομένου, φαινομένου
οὐκ ἐστράφην εἰς τοὐπίσω,
οὐ κατώκνησα οὐδ᾽ ὅλως,
οὐκ ἐνέδωκα τοῦ τρέχειν,
οὐδ᾽ ὡς πλάνον ἡγησάμην
(228) ἤ πειράζοντά με ὅλως,
ἀλλά πάσῃ μοι ἰσχύϊ,
ἀλλά πάσῃ μου δυνάμει
μή ὁρώμενον ἐζήτουν,
τάς ὁδούς περιεσκόπουν
καί φραγμούς, τό ποῦ φανεῖται˙
ἐπληρούμην τε δακρύων
καί τούς πάντας ἐπηρώτων,
τούς ποτε αὐτόν ἰδόντας.
Τίνας δέ ὑπολαμβάνεις
λέγειν με, ὅτι ἠρώτων;
Τούς σοφούς τοῦ κόσμου τούτου
ἤ τούς γνωστικούς με οἴει;
Οὔμενουν, ἀλλά προφήτας,
ἀποστόλους καί πατέρας,
τούς σοφούς ἐν ἀληθείᾳ,
τούς αὐτήν ἐκείνην ὅλην
τήν σοφίαν κεκτημένους,
ὅς ἐστίν αὐτός ἐκεῖνος
ὁ Χριστός Θεοῦ σοφία.
Τούτους οὖν μετά δακρύων
καί σφοδροῦ καρδίας πόνου
ἐπηρώτων τοῦ εἰπεῖν μοι,
ποῦ ποτε αὐτόν κατεῖδον
ἤ ἐν ποίῳ τοῦτον τόπῳ
εἴτε πῶς καί ποίῳ τρόπῳ˙
καί λεγόντων μοι ἐκείνων
ἔτρεχον δυνάμει πάσῃ,
οὐκ ἐκάθευδον οὐδ᾽ ὅλως,
ἀλλ᾽ ἐβίαζον ἐμαυτόν.
Ὅθεν βλέπων μου τόν πόθον
(229) καθωρᾶτό μοι μετρίως,

ὅνπερ βλέπων - ὡς προεῖπον –
κατεδίωκον εὐτόνως.
Ὡς οὖν εἶδέ με τά πάντα
είς οὐδέν ἡγησάμενον,
ἀλλά πάντα τά ἐν κόσμῳ,
σύν αὐτῷ τῷ κόσμῳ λέγω,
καί τούς ἐν τῷ κόσμῳ πάντας
ὡς μή ὄντας ἐν αἰσθήσει
λογιζόμενον ἐκ ψυχῆς
καί τοῦ κόσμου χωρισθέντα
τῇ τοιαύτῃ διαθέσει,
ὅλος ὅλῳ μοι ὡράθη,
ὅλος ὅλῳ μοι ἡνώθη
ὁ τοῦ κόσμου πέλων ἔξω
καί τόν κόσμον περιφέρων
μετά τῶν ἐν κόσμῳ πάντων
καί χειρί συνέχων μόνῃ
ὁρατά σύν ἀοράτοις.
Οὗτος οὖν, ἀκούσατέ μου,
συναντήσας εὕρατό με˙
πόθεν, πῶς ἐλθών, οὐ οἶδα.
Πῶς γάρ ἔμελλον εἰδέναι,
πόθεν ἦλθεν, ὅν ἀνθρώπων
οὐδείς πώποτε οὐκ εἶδεν,
οὔτε ἔγνω ποῦ ὑπάρχει,
ποῦ ποιμαίνει, ποῦ κοιτάζει;
Ὅλως γάρ οὐ καθορᾶται,
ὅλως οὐ κατανοεῖται,
ἐνοικεῖ δέ ἀπροσίτῳ
ἐν φωτί καί φῶς ὑπάρχει
τρισυπόστατον ἀφράστως
ἐν ἀπεριγράπτοις χώροις,
ἀπερίγραπτος Θεός μου,
εἷς Πατήρ, Υἱός ὡσαύτως,
σύν τῷ Πνεύματι τῷ Θείῳ,
ἕν τά τρία καί τά τρία
εἷς Θεός ἀνερμηνεύτως.
Λόγος γάρ οὐκ ἐξισχύει
τά ἀνέκφραστα ἐκφράσαι,
οὐδέ νοῦς σαφῶς νοῆσαι˙
τά γάρ ἐν ἡμῖν σοι μόλις
ἐξειπεῖν ποσῶς ἰσχύω,

ἑρμηνεῦσαι δέ σοι ταῦτα
οὔτ᾽ ἐγώ, οὔτε τις ἄλλος
τοῦτο ὅλως ἐξισχύσει.
Πῶς Θεός τῶν πάντων ἔξω,
τῇ οὐσίᾳ καί τῇ φύσει,
τῇ δυνάμει καί τῇ δόξῃ,
πανταχοῦ δέ πῶς καί ἐν πᾶσι,
κατ᾽ ἐξαίρετον δέ τούτων
ἐνοικεῖ ἐν τοῖς ἁγίοις
καί σκηνεῖ γνωστῶς ἐν τούτοις
καί οὐσιωδῶς, ὁ πάμπαν
ὑπερούσιος ὑπάρχων;
Πῶς συνέχεται ἐν σπλάγχνοις
ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν,
πῶς δέ λάμπει ἐν καρδίᾳ,
τῇ σαρκίνῃ καί παχείᾳ,
πῶς καί ἔνδον ταύτης ἔστι,
πῶς καί ἔξω πέλει πάντων
καί πληροῖ αὐτός τά πάντα,
(231) ἐν νυκτί καί ἐν ἡμέρᾳ
καί λάμπει καί οὐ καθορᾶται;
Ταῦτα πάντα νοῦς, εἰπέ μοι,
ὁ ἀνθρώπινος νοήσει
ἤ εἰπεῖν σοι ἐξισχύσει;
Οὔμενουν, οὐκ ἄγγελός σοι,
οὐκ ἀρχάγγελος ἐξείποι,
οὐδέ παραστῆσαι ταῦτα
διά λόγου δυνηθείη.
Ταῦτα οὖν Θεοῦ τό Πνεῦμα,
Θεῖον ὄν, μόνον γινώσκει
καί ἐπίσταται ὡς μόνον
συμφυές καί σύνθρονόν τε
καί συνάναρχον ὑπάρχον
τῷ Υἱῷ καί τῷ Πατρί δέ˙
οἷς οὖν λάμψει τοῦτο αὖθις,
οἷς καί συναφθῇ πλουσίως
πάντα δείκνυσιν ἀφράστως,
ἔργῳ σοι τά πάντα λέγω.
Ὥσπερ γάρ τυφλός, εἰ βλέψει,
βλέπει μέν τό φῶς ἐν πρώτοις,
ἔπειτα καί πᾶσαν κτίσιν,
τήν ἐν τῷ φωτί – ὢ θαῦμα! –

οὕτως ὁ λαμφθείς τῷ Θείῳ
Πνεύματι ψυχήν εὐθέως
τοῦ φωτός ἐν μετουσίᾳ
γίνεται καί φῶς θεᾶται,
φῶς Θεοῦ, Θεόν τε πάντως,
ὅς καί δείκνυσι τά πάντα,
μᾶλλον δέ ὅσα κελεύει,
ὅσα βούλεται καί θέλει.
(232) Οὕς φωτίσει τῇ ἐλλάμψει,
τούτοις δίδωσι τό βλέπειν
τά ἐν τῷ φωτί τῷ θείῳ.
Ἀναλόγως τῆς ἀγάπης,
φυλακῆς τῶν ἐντολῶν δέ,
φωτιζόμενοι ὁρῶσι
καί μυοῦνται ἀποκρύφων
μυστηρίων θείων βάθος.
Ὥσπερ εἴ τις ἐν οἰκίᾳ
σκοτεινῇ κρατῶν εἰσέλθοι
ἐν χειρί αὐτοῦ λαμπάδα,
ἤ προάγοντος ἑτέρου
καί κατέχοντος τόν λύχνον,
αὐτός καθορᾷ τά ἔνδον
τῆς οἰκίας ὄντα, οὕτως
ὁ λαμπόμενος ἀκτῖσι
νοητοῦ φαιδρῶς ἡλίου
βλέπει τά τοῖς ἄλλοις πᾶσιν
ἀγνοούμενα καί λέγει,
πλήν οὐ πάντα, ἀλλά ὅσα
λόγῳ φράσαι δυνηθείη.
Τίς γάρ πώποτε δηλῶσαι
τά ἐκεῖσε ἐξισχύσει
οἷα, ὅσα, ποταπά τε,
ἀκατάληπτά τε ὄντα
καί ἀόρατα τοῖς πᾶσιν;
Ἀνειδέων γάρ τό εἶδος,
τήν ποσότητα ἀπόσων,
κάλλος ἀκατανοήτων
τίς νοήσει, πῶς μετρήσει,
πῶς εἰπεῖν ὅλως ἰσχύσει;
Τῶν ἀμόρφων τάς μορφάς δέ
(233) πῶς τῷ λόγῳ διαγράψει;
Πάντως οὐδαμῶς, ἐρεῖς μοι.

Ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι μόνοι ταῦτα
ἴσασιν οἱ καθορῶντες.
Διό μή λόγοις, ἀλλ᾽ ἔργοις
σπεύσωμεν τοῦ ἐκζητῆσαι,
ἰδεῖν τε καί διδαχθῆναι
θείων μυστηρίων πλοῦτον,
ὅν δωρεῖται ὁ Δεσπότης
τοῖς ἐμπόνως ἐκζητοῦσι
καί παντός τοῦ κόσμου λήθην
καί τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων
ἐναργῶς προσκτησαμένοις.
Ὁ γάρ ἐκζητῶν ἐκεῖνα
ὁλοψύχῳ προαιρέσει,
πῶς οὐχί τῶν τῇδε πάντων
ἀληθῶς ἀμνημονήσει
καί γυμνόν τόν νοῦν ἐκ τούτων
κτήσεται καί πάντων ἔξω
εὑρεθήσεται εὐθέως
μόνος; Ὅν ἰδών ὁ μόνος
Θεός μόνον δι᾽ ἐκεῖνον
γεγονότα καί τόν κόσμον
ἀρνησάμενον καί πάντα
τά τοῦ κόσμου, μόνος μόνον
εὑρηκώς ἑνοῦται τούτῳ.
Ὢ φρικτῆς οἰκονομίας,
ὢ χρηστότητος ἀρρήτου!
Τά δ᾽ ἐντεῦθεν μή ἐρώτα,
μή ἐρεύνα, μή ἐκζήτει!
Εἰ γάρ πλῆθος τῶν ἀστέρων
ἤ ὅλως ὑετοῦ σταγόνας
(234) εἴτε ψάμμον ἀριθμῆσαι,
ἀλλά καί λοιπῶν κτισμάτων
τά μεγέθη τε καί κάλλη
ἤ τάς φύσεις καί τάς θέσεις
ἤ τάς τούτων τε αἰτίας,
ὡς εἰσίν, οὐδείς ἰσχύσει
ἤ εἰπεῖν ἤ ἐννοῆσαι,
πῶς τοῦ κτίστου δυνηθείη
ἐξειπεῖν τήν εὐσπλαγχνίαν,
ἥν ἐνδείκνυται, μεθ᾽ ὧνπερ
ἑνωθῇ ψυχῶν ἁγίων;
Πάντως γάρ θεοῖ κἀκείνας

τῇ ἑνώσει τῇ οἰκείᾳ˙
θεωθείσης ψυχῆς τοίνυν
ὁ βουλόμενος τοῦ λέγειν
τρόπους ταύτης ἤ τήν φύσιν,
τήν διάθεσιν, τήν γνώμην,
ἤ τά κατ᾽ αὐτήν σοι πάντα
διηγεῖσθαι, ὡς οὐκ οἶδε,
ποταπός σοι διά λόγου παραστῆσαι
ὁ Θεός ἐστιν, πειρᾶται.
Ἀλλ᾽ οὐκ ἔξεστι τοιαῦτα
ἐκζητεῖν τούς ἐν τῷ κόσμῳ
ἤ τούς κατά σάρκα ζῶντας,
ἀλλά πίστει μόνῃ ταῦτα
δεχομένους ἐκμιμεῖσθαι
βίους τῶν ἁγίων πάντων,
δάκρυσι καί μετανοίᾳ
καί λοιπῇ σκληραγωγίᾳ,
πειρασμῶν ὑπομονῇ τε
τρέχειν, ὅπως ἔξω κόσμου
γένωνται, ὡς εἴρηταί μοι,
καί εὑρήσουσιν, ὡς εἶπον,
(235) ἅπαντα ἀπαραλείπτως.
Ἐκπλαγήσονται δ᾽ εὑρόντες
καί θαυμάσονται, κἀμοῦ δέ
τοῦ ἀθλίου ὑπερεύξονται,
ἵνα τούτων μή ἐκπέσω,
ἀλλ᾽ αὐτῶν ἐκείνων τύχω,
ὧνπερ καί τυχεῖν ἐπόθουν
καί ποθῶ καί πόθῳ πόθον
ἀμαυρῷ καί ἀπαμβλύνω.
Ἤκουσάς ποτε τοιοῦτον;
Πόθος γάρ πόθον ἀνάπτει
καί τό πῦρ τρέφει τήν φλόγα˙
ἐν ἐμοί δ᾽ οὐκ ἔστιν οὕτως,
ἀλλά – πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω –
ἔρωτος τό ὑπερβάλλον
σβέννυσι τόν ἔρωτά μου.
Οὐκ ἐρῶ γάρ, ὅσον θέλω,
καί λογίζομαι μηδ᾽ ὅλως
ἔρωτα Θεοῦ κεκτῆσθαι.
Ἐκζητῶν δέ ἀκορέστως
τοῦ ἐρᾶν με, ὅσον θέλω,

προσαπόλλω καί ὅν εἶχον
ἔρωτα θεοῦ, ὤ θαῦμα!
Ὥσπερ θησαυρόν ὁ ἔχων
καί φιλάργυρος τυγχάνων,
ὅτι μή τά πάντα ἔχει,
οὐ δοκεῖ τι ὅλως ἔχειν,
κἄν πολύ χρυσίον ἔχῃ,
οὕτω δή δοκῶ πανθάνειν
ὁ ταλαίπωρος ἐν τούτῳ,
ὅτι μή ποθῶ, ὡς θέλω,
μηδέ ὅσον πάντως θέλω,
οὐ δοκῶ ποθεῖν κἄν ὅλως.
(236) Τό ποθεῖν οὖν ὅσον θέλω
ὑπέρ πόθον πόθος ἔστι,
καί βιάζω μου τήν φύσιν,
ὑπέρ φύσιν ἀγαπῆσαι˙
ἀσθενοῦσα δέ ἡ φύσις
καί αὐτῆς ἀποστερεῖται
ἧσπερ κέκτηται ἰσχύος,
καί νεκροῦται παραδόξως
ζῶν ὁ ἔρως τότε μᾶλλον˙
ζῇ γάρ ἐν ἐμοί καί θάλλει.
Πῶς σοι εἴπω, ὅτι θάλλει;
Ἀπορῶ παραδειγμάτων.
Τοῦτο μόνον δέ σοι φράσω,
ὅτι λόγῳ τά τοιάδε
πᾶς ἀδυνατεῖ ἐκφράζειν.
Δῴη ἅπασιν ὁ μόνος
Θεός ὤν καί τῶν τοιούτων,
ἀγαθῶν ὑπάρχων ὄντως
παροχεύς τοῖς ἐκζητοῦσι
μετανοίᾳ τά τοιαῦτα,
τοῖς πενθοῦσι καί θρηνοῦσι
καί καλῶς καθαιρομένοις
ἀπολαῦσαι τῶν τοιούτων,
ἐν μεθέξει γενομένοις
ἀπ᾽ ἐντεῦθεν ἐν αἰσθήσει
καί συνεκδημῆσαι τούτοις
καί ἐν τούτοις καταπαῦσαι
καί ζωῆς ἐπαπολαῦσαι
αἰωνίου καί τῆς δόξης
κοινωνούς τῆς ἀπορρήτου

διά τούτων εὑρεθῆναι!
Ἀμήν.

Λ΄.

Πρός ἕνα τῶν μαθητῶν, ὅτι ταῖς καθαρθείσαις ψυχαῖς διά δακρύων καί μετανοίας προσψαῦσαν τό θεῖον τοῦ Πνεύματος πῦρ δράσσεται αὐτῶν καί πλεον καθαίρει, φωτίζον τά ὑπό τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν καί τά τραύματα ἐξιώμενον είς τελεῖαν φέρει συνούλωσιν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει ὑπεραστράπτειν αὐτάς. (237)

Ἔστι πῦρ τό θεῖον ὄντως,
ὅπερ εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ὅτι ἦλθεν ἵνα βάλῃ
ἐπί ποίαν γῆν, εἰπέ μοι˙
ἐπί τούς ἀνθρώπους πάντως,
τούς τά γήϊνα φρονοῦντας,
ὅπερ ἤθελε καί θέλει
τοῦ ἀνάπτεσθαι ἐν πᾶσιν.
Ἄκουσον καί γνῶθι, τέκνον,
θείων μυστηρίων θάθος!
Τό οὖν πῦρ τοῦτο τό θεῖον
ποταπόν εἶναι λογίζῃ;
Ἆρα ὁρατόν ἤ κτιστόν
ἤ ληπτόν ὑπολαμβάνεις;
Οὐμενοῦν καί γάρ ὑπάρχεις
ἐν μυήσει τοῦ τοιούτου
καί ἐπίστασαι βεβαίως
ἄληπτον αὐτό ὑπάρχειν,
(238) ἄκτιστον, ἀόρατόν γε,
ἄναρχόν τε καί ἄϋλον,
ἀναλλοίωτον εἰς ἅπαν,
ἀπερίγραπτον ὡσαύτως,
ἄσβεστον, ἀθάνατον,
ἀπερίληπτον πάντῃ,
ἔξω πάντων τῶν κτισμάτων,
τῶν ἐνύλων καί ἀΰλων,
ὁρατῶν καί ἀοράτων,
ἀσωμάτων καί ἐνσάρκων,
ἐπιγείων, οὐρανίων˙

τούτων πάντων ἔστιν ἔξω
κατά φύσιν, κατ᾽ οὐσίαν,
ναί δή, καί κατ᾽ ἐξουσίαν.
Τοῦτο οὖν ἐν ποίᾳ ὕλῃ
ἐμβληθήσεται, εἰπέ μοι;
Ἐν ψυχαῖς ἐχούσαις ἄρα
ἔλεον δαψιλεστάτως
καί πρό τούτου καί σύν τούτῳ
πίστιν, ἔργα τε τήν πίστιν
βεβαιοῦντα κεκτημέναις
ταύταις, ὡσεί λύχνῳ πλήρει
καί ἐλαίου καί στυπείου
πῦρ ἐμβάλλει ὁ Δεσπότης,
ὅ ὁ κόσμος οὐ κατεῖδεν
οὐδέ κατιδεῖν ἰσχύει
(Κόσμον λέγω τούς ἐν κόσμῳ
καί τά κοσμικά φρονοῦντας).
Ὥσπερ ἅπτει δέ ὁ λύχνος,
ἐν τοῖς αἰσθητοῖς σοι λέγω,
ὅταν τῷ πυρί προσψαύσῃ,
(239) οὕτω καί πνευματικῶς μοι νόει
λέγειν ταῖς ψυχαῖς προσψαύειν
καί ἀνάπτειν πῦρ τό θεῖον.
Πρίν προσψαύσῃ, πῶς ἀνάψει;
Πρίν βληθῇ δέ, πῶς προσψαύσει;
Ὄντως οὐδαμῶς, οὐδ᾽ ὅλως!
Ὅταν δέ ὁ λύχνος ἅπτῃ
καί τρανῶς φωτίζῃ πάντας,
καί τό ἔλαιον ἐκλείψῃ,
οὐ σβεσθήσεται ὁ λύχνος;
Θέα μοι καί ἄλλο μεῖζον,
ὅ φοβεῖ με πλέον πάντων!
Φαίνοντά μου λύχνον μέγα
ἐν ἐλαίου δαψιλείᾳ,
ἀφθονίᾳ τε στυπείου,
μῦς ἐλθών ἤ ἕτερόν τι
ἤ κατέστρεψε τόν λύχνον
ἤ κατά μικρόν ἐκλεῖξαν
ἔπιε τό ἔλαιόν τε
ἔφαγέ τε τό στυπεῖον
καί τήν λαμπάδα ἔσβεσε.
Τό δ᾽ ἔτι θαυμαστότερον,

ὅτι τό στυπεῖον ὅλον,
ὅπερ θρυαλλίς καλεῖται,
ἐμπεσόν ἐν τῷ ἐλαίῳ
σβέννυται τό πῦρ εὐθέως,
καί ὑπάρχει μοι ὁ λύχνος
σκοτεινός, ὅλως μή φαίνων˙
λύχνον νόει τήν ψυχήν μου,
 ἔλαιον τάς ἀρετάς δέ,
τόν δέ νοῦν μου θρυαλλίδα,
ἐν αὐτῷ δέ πῦρ τό θεῖον
φαῖνον καί καταφωτίζον
τήν ψυχήν ὁμοῦ καί οἶκον
ὅλον ὅλου σώματός μου
καί τούς ἐν τῷ οἴκῳ πάντας
λογισμούς καί ἐνθυμήσεις.
Οὕτω φαίνοντος δέ τούτου
ἐάν φθόνος παρεμπέσῃ
ἤ μνησικακίας πάθος
ἤ φιλοδοξίας ἔρως
ἤ ἄλλη τις ἐπιθυμία
ἡδονῆς τινος ἤ πάθους
καί τόν λύχνον καταστρέψῃ
ἤγουν πρόθεσιν ψυχῆς μου,
ἤ τό ἔλαιον ἐκλείξῃ,
τό τῶν ἀρετῶν σοι λέγω,
ἤ ἄλλως θρυαλλίδα
ὄντα μου τόν νοῦν, ὡς εἶπον,
καί ἐν ἑαυτῷ τό θεῖον
ἔχοντα φῶς λάμπον μέγα,
καταφάγῃ πονηραῖς ἐννοίαις τοῦτο
ἤ καί ὅλον ἀπορρίψῃ
ἔνδοθεν ἐν τῷ ἐλαίῳ
ἤγουν ἐν τῷ ἐνθυμεῖσθαι
ἀρετῶν αὐτοῦ τάς πράξεις
καί εἰς οἴησιν ἐντεῦθεν
ἐμπεσών ἐκτυφλωθείη,
καί τόν λύχνον μου ἐκ τούτων
ἤ τυχόν τινος ἐξ ἄλλου,
εἰ συμβῇ ἀποσβεσθῆναι,
ποῦ τό πῦρ ὑπάρχειν τότε
ἤ τί γίνεσθαι εἴπῃς μοι,
παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ

(241) ἤ χωρίζεσθαι τοῦ λύχνου;
Ὦ ἀγνοίας, ὤ μανίας!
Πῶς ἐνδέχεται τόν λύχνον
δίχα τοῦ πυρός ἐξάπτειν,
ἤ τό πῦρ τῆς ὕλης ἄνευ
παραμένειν ἐν τῷ λύχνῳ;
Πάντοτε τό πῦρ τῆς ὕλης
δράσσεσθαι ποθεῖ καί θέλει,
ἀλλ᾽ ἡμῶν ὑπάρχει πάντως
τό προευτρεπίσαι ταύτην
καί παρέξαι εὐπροθύμως
ἑαυτούς ἡμᾶς ὡς λύχνους
ἐν ἐλαίῳ καί παντοίαις
ἀρεταῖς κεκοσμημένους,
τοῦ νοός δέ θρυαλλίδα
εὐθυβόλως προβαλέσθαι,
ἵνα τῷ πυρί προσψαύσῃ
καί κατά μικρόν ἀνάψῃ,
οὕτω τε συμπαραμένῃ
τοῖς αὐτό προσκτησαμένοις.
Ἄλλως γάρ – μηδείς πλανάσθω –
οὐχ ὁρᾶται, οὐ κρατεῖται,
οὐ συνέχεται κἄν ὅλως.
Ἔστι γάρ, καθάπερ εἶπον,
ἔξω τῶν κτισμάτων πάντων,
γίνεται ληπτόν δ᾽ ἀλήπτως
τῇ ἑνώσει τῇ ἀρρήτῳ
καί περιγραπτόν ὡσαύτως
ἐν ἀπεριγράπτῳ τρόπῳ.
Ταῦτα δέ μή λόγοις ὅλως
μηδέ ἐπινοίας ζήτει,
ἀλλά πῦρ λαβεῖν ἐξαίτει,
ὅ διδάσκει καί δεικνύει
(342) ἐναργῶς τοῖς κεκτημένοις
ταῦτα πάντα καί τά τούτων
μυστικώτερα ἀφράστως.
Μυστικώτερα δέ τούτων
ἄκουσον, εἰ βούλει, τέκνον!
Ὅταν λάμψῃ καθώς εἶπον,
καί τό σμῆνος ἐκδιώξῃ
τῶν παθῶν καί ἐκκαθάρῃ
σοῦ τόν οἶκον τῆς ψυχῆς σου,

τότε μίγνυται αὐτῇ ἀμίκτως
καί ἑνοῦται ἀπορρήτως,
ἐνουσίως τῇ οὐσίᾳ
ταύτης ὅλον ὅλῃ πάντως
καί κατά μικρόν λαμπρύνει,
ἐκπυροῖ τε καί φωτίζει
καί, τό πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω,
γίνονται εἰς ἕν τά δύο,
ἡ ψυχή μετά τοῦ κτίστου
καί ἐν τῇ ψυχῇ ὁ κτίστης
μόνος μετά μόνης ὅλος,
ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν
ἐν τῇ ἑαυτοῦ παλάμῃ.
Μή διστάσῃς, οὗτος ὅλος
σύν Πατρί καί τῷ Πνεύματι
ἐν μιᾷ ψυχῇ χωρεῖται
καί ψυχήν ἐντός ἐκείνου
ὅλην συμπεριλαμβάνει.
Νόει, βλέπε, σκόπει ταῦτα!
Τό γάρ ἄστεκτόν σοι εἶπον
καί ἀπρόσιτον ἀγγέλοις
φῶς ἐντός ψυχήν κατέχειν,
ἐν ψυχῇ οἰκεῖν δέ αὖθις
καί μή φλέγειν ταύτην ὅλως.
Ἔγνω βάθος μυστηρίου;
(243) Ὁ μικρός ἐν ὁρωμένοις
ἄνθρωπος, σκιά καί κόνις,
ἔχει τόν Θεόν ἐν μέσῳ
ὅλον, οὗ ἐν τῷ δακτύλῳ
ἀποκρέμαται ἡ κτίσις,
καί τό εἶναι πᾶς τις ἔχει
καί τό ζῆν καί τό κινεῖσθαι,
νοῦς ἅπας, ψυχή καί λόγος
λογικῶν ἔχει ἐκ τούτου,
ἀλλά καί ἀλόγων πνεῦμα
καί πάντων ὡσαύτως ζῴων,
νοερῶν καί αἰσθητῶν τε,
τό εἶναι ἐντεῦθεν ἔχει
Τοῦτον ἔχων, ὅστις ἕξει,
καί ἐντός αὐτοῦ βαστάζων
καί ὁρῶν αὐτοῦ τό κάλλος,
πῶς ὑποίσει πόθου φλόγα,

πῶς ἐνέγκῃ πῦρ ἀγάπης,
πῶς θερμόν οὐκ ἀποστάξει
δάκρυον ἐκ τῆς καρδίας,
πῶς τά θαύματα ἐξείπει,
πῶς δέ ταῦτα ἀριθμήσει,
ἅπερ ἐν αὐτῷ τελοῦνται;
Πῶς καί σιωπήσει ὅλως
βιαζόμενος τοῦ λέγειν;
Βλέπει γάρ αὐτόν ἐν ᾅδη,
τοῦ φωτός τῇ λάμψει λέγω˙
οὐδείς γάρ ἄλλως ἑαυτόν
τῶν ἐκεῖ καθεζομένων
πρό τοῦ λαμψαι φῶς τό θεῖον
ἑαυτόν ἐπιγινώσκει,
(244) ἀλλ᾽ εἰσίν ἐν ἀγνωσίᾳ
τοῦ ἐν ᾧ κρατοῦνται ζόφου
καί φθορᾶς καί τοῦ θανάτου.
Ὅμως βλέπει, ἔνθα λάμπει,
ἡ ψυχή ἐκείνη λέγω,
καί νοεῖ, ὅτι ἐν σκότει
ὅλη ἦν τῷ δεινοτάτῳ
καί φρουρᾷ ἀσφαλεστάτῃ
βαθυτάτης ἀγνωσίας.
Τότε βλέπει, ἔνθα κεῖται,
ἔνθα ἔστι καθειργμένη,
ὅλον βόρβορον τόν τόπον,
ἀκαθάρτων ἰοβόλων
ἑρπετῶν μεμεστωμένον,
ἑαυτήν δέ δεδεμένην
καί δεσμοῖς κατεσφιγμένην
χεῖρας ἅμα τε καί πόδας
καί αὐχμῶσαν καί ῥυπῶσαν,
τετραυματισμένην ἅμα
δήγμασι τῶν ἑρπετῶν
καί τάς σάρκας οἰδαινούσας
ἑαυτῆς φέρουσαν ἅμα
μετά πλήθους γε σκωλήκων.
Ταῦτα βλέπων πῶς οὐ φρίξει,
πῶς οὐ κλαύσει, πῶς οὐ κράξει
καί θερμῶς μετανοήσει
καί αἰτήσεται ῥυσθῆναι
τῶν δεσμῶν τῶν δεινοτάτων;

Ὄντως πᾶς ὁ ταῦτα βλέπων
καί στενάξει καί θρηνήσει
καί συνέπεσθαι θελήσει
τῷ τό φῶς ἐκλάμψαντι Χριστῷ.
(245) Ταῦτα οὖν ποιῶν, ὡς εἶπον,
καί τῷ λάμψαντι προσπίπτων
- Θέα μοι καλῶς ἅ λέξω! –
ἅπτεται χερσίν ὁ λάμψας
τῶν δεσμῶν μου καί τραυμάτων˙
ἔνθα δέ ἡ χείρ προσψαύσει
ἤ δακτύλῳ προσεγγίσει,
λύονται δεσμά εὐθέως,
σκώληκες ἀπονεκροῦνται,
πίπτουσι τά τραύματα δέ,
 συνεκπίπτει τούτοις ῥύπος
καί κηλίς μικρά σαρκός μου,
γίνεται συνούλωσίς τε
ἀθρόως ἐπί τοσοῦτον,
ὡς οὐλήν μή καθορᾶσθαι
ὅλως ἐν ἐκείνῳ τόπῳ,
ἀπαστράπτοντα δέ μᾶλλον
ὅμοιον χειρός τῆς θείας
ἀπεργάζεται τόν τόπον.
Θαῦμα ξένον γε, ἡ σάρξ μου,
τῆς ψυχῆς λέγω οὐσίαν,
ναί δή, καί τοῦ σώματός μου,
δόξης θείας μετασχόντα
αἴγλην ἀπαστράπτει θείαν.
Καθορῶν τοῦτο ἐν μέρει
τελεσθέν τοῦ σώματός μου,
πῶς τό ὅλον οὐ ποθήσω
σῶμά μου καί ἱκετεύσω
τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι
καί ὑγείας, οἵας εἶπον,
δόξης τε τυχεῖν ὡσαύτως;
Ὅμως οὕτως μου ποιοῦντος,
(246) μᾶλλον δέ καί θερμοτέρως,
καί μου καταπληττομένου
ἀναλόγως τῶν θαυμάτων,
χεῖρα τήν αὐτοῦ Δεσπότης,
ὁ καλός, μετακινήσας
τά λοιπά τοῦ σώματός μου

περιέρχεται, καί βλέπω
ταῦτα, ᾧ προέφην τρόπῳ,
καθαιρόμενα καί δόξαν
ἐνδυόμενα τήν θείαν.
Καθαρθέντος οὖν αὐτίκα
καί δεσμῶν ἀπαλλαγέντος,
δίδωσί μοι χεῖρα θείαν,
ἀνιστᾷ με τοῦ βορβόρου,
ὅλος περιπλέκεταί με,
ἐπιπίπτει τῷ τραχήλῳ
- Οἴμοι, πῶς ὑποίσω ταῦτα; -
καί καταφιλεῖ συχνῶς με.
Ἐκλυθέντα δέ με ὅλον
καί ἰσχύν ἀποβαλόντα
- Φεῦ μοι, πῶς χαράξω ταῦτα; -
αἴρει με ἐπί τῶν ὤμων
- ὢ ἀγάπη, ὢ χρηστότης! –
καί ἐξάγει με τοῦ ᾅδου,
τοῦ τε χώρου καί τοῦ ζόφου
καί εἰσάγει με εἰς ἄλλον
εἴτε κόσμον ἤ ἀέρα,
ὅλως ἐξειπεῖν οὐκ ἔχω.
Τοῦτο οἶδα, ὅτι φῶς με
καί βαστάζει καί συνέχει
καί πρός φῶς εἰσάγει μέγα,
(247) οὗ τό μέγα θεῖον θαῦμα
οὐδέ ἄγγελοι ἐκφράσαι
ἤ εἰπεῖν ἐξισχύσουσιν ἀλλήλοις
κἄν ὅλως, ὥς γε δοκῶ.
Γενομένῳ μοι δ᾽ ἐκεῖσε
ἄλλα μοι δεικνύει πάλιν,
τά ἐν τῷ φωτί, σοί λέγω,
μᾶλλον τά ἐκ τοῦ φωτός δέ,
τήν ἀνάπλασιν τήν ξένην
δίδωσι κατανοεῖν μοι,
ἥν αὐτός ἀνέπλασέ με
καί φθορᾶς ἀπήλλαξέ με
καί θανάτου ἐν αἰσθήσει
ὅλον ἠλευθέρωσέ με
καί ζωήν ἀθάνατόν μοι
ἐδωρήσατο καί κόσμου
τοῦ φθαρτοῦ καί τῶν τοῦ κόσμου

πάντων ἀπεχώρισέ με
καί στολήν ἐνέδυσέ με
ἄϋλον φωτοειδῆ τε,
ὑποδήματα ὡσαύτως
καί δακτύλιον καί στέφος
ἄφθαρτα ἀΐδιά τε,
ἅπαντα ξένα τῶν ὧδε.
Ἐποίησέ με ἀναφῆ,
ἀψηλάφητον, ὤ θαῦμα,
καί ἀόρατον ὁμοίως,
συνημμένον ἀοράτοις.
Οὕτως οὖν με καί τοιοῦτον
ἐργασάμενος ὁ κτίστης
ἐν σκηνῇ εἰσήγαγέ με
αἰσθητῇ, σωματικῇ γε
(248) καί ἐνέκλεισεν ἐν ταύτῃ
καί κατησφαλίσατό με,
καί καταγαγών δ᾽ ἐν κόσμῳ
αἰσθητῷ καί ὁρατῷ τε
πάλιν ἔθετο βιοῦν με
καί συνεῖναι τοῖς ἐν σκότει
τόν ἀπαλλαγέντα σκότους,
καί καθεῖρχθαι μετ᾽ ἐκείνων,
τῶν ἐν τῷ βορβόρῳ λέγω˙
μᾶλλον δέ διδάσκειν τούτοις,
εἰς ἐπίγνωσίν τε ἄγειν,
ὧν περίκεινται τραυμάτων
καί ὧν δεσμῶν κατέχονται.
Ἐντειλάμενος ἀπῆλθεν.
Ἐγκαταλειφθείς οὖν μόνος,
ἐν τῷ πρώην σκότει λέγω,
οὐκ ἠρκέσθην, οἷσπερ εἶπον
ὅτι ἐσωρήσατό μοι,
ἀγαθοῖς ἀνεκλαλήτοις
ὅλον με ἀνακαινίσας,
ὅλον με ἀθανατίσας
ὅλον με θεοποιήσας
καί Χριστόν ἀποτελέσας.
Ἀλλ᾽ ἡ στέρησις ἐκείνου
λήθν πάντων ἐνεποίει
τῶν καλῶν, ὧν εἶπον, τούτων,
καί ἐδόκουν ἐστερῆσθαι.

Διά τοῦτο ὡς τοῖς πρῴην
ἐμπαγείς κακοῖς ἠχθόμην
καί καθήμενος ἐν μέσῳ
τῆς σκηνῆς, ὥσπερ ἐν θήβῃ
ἤ ἐν πίθῳ κεκλεισμένος,
(249) ἔκλαιον, ἐθρήνουν σφόδρα
ἔξωθεν ὅλως μή βλέπων.
Ἐξεζήτουν γάρ ἐκεῖνον,
ἐκεῖνον ὅνπερ ἐπόθουν,
οὗ ἠράσθην, οὗ τῷ κάλλει
ὡραιότητος ἐτρώθην,
ἐφλεγόμην, ἐκαιόμην,
ὅλος ἐνεπυριζόμην.
Οὕτως οὖν διάγοντά με,
οὕτω καί δακρύοντά με,
ἐκτηκόμενόν τε ἅμα
καί δεινῶς με μαστιζόμενον
καί βοῶντα κατωδύνως,
τῆς κραυγῆς μου ἐπακούσας,
ἀπό ἀνεικάστου ὕψους
διακύψας καί ἰδών με
κατηλέησε καί αὖθις
κατιδεῖν ἠξίωσέ με
τόν ἀόρατον τοῖς πᾶσιν,
ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ.
Ὅν ἰδών ἐξεθαμβήθην
ἐν οἰκίᾳ καθειργμένος
καί ἐν πίθῳ κεκλεισμένος
καί τοῦ σκότους ὤν ἐν μέσῳ,
οὐρανοῦ καί γῆς σοι λέγω.
Αἰσθητῶς καλῶ γάρ σκότος,
ἐπεί ἅπαντας ἀνθρώπους
καί τάς τούτων διανοίας
αἰσθητοῖς συγκεκραμένας
ἐν τούτοις ὄντας ταῦτα
συγκαλύπτουσι βαρέως.
(250) Ὅμως ὤν ἐν τούτοις εἶδον
τόν προόντα, καθώς εἶπον
καί νῦν ὄντα πάντων ἔξω νοερῶς,
καί ἐθαύμασα, ἐξέστην,
ἐφοβήθην καί ἐχάρην.
Καί κατανοῶν τό θαῦμα,

πῶς τόν ἔξω πάντων ὄντα
ἔνδον ὤν ἐγώ τῶν πάντων
βλέπω μόνος βλέποντά με,
μή γινώσκων, ποῦ ὑπάρχει,
πόσος ἔστι, ποταπός δέ
ἤ ὁποῖος, ὅν καί βλέπω,
ἤ πῶς βλέπω ἤ τί βλέπω˙
ὅμως βλέπων ἅπερ εἶδον,
καί θρηνῶν, ὅτι μή γνῶναι
δύναμαι τόν τρόπον τοῦτον
μηδέ ὅλως ἐννοῆσαι
ἤ ποςῶς κατανοῆσαι,
πῶς, ὅν βλέπω, πῶς με βλέπει,
εἶδον πάλιν τοῦτον ἔνδον
τῆς οἰκίας καί τοῦ πίθου
ὅλον αἴφνης γεγονότα,
ἐνωθέντα τε ἀφράστως,
ἀπορρήτως συναφθέντα
καί μιγέντα μοι ἀμίκτως
ὡς τό πῦρ αὐτῷ σιδήρῳ
καί τό φῶς γε τῷ ὑέλῳ,
καί ἐποίησεν ὡς πῦρ με
καί ὡς φῶς ἀπέδειξέ με,
καί ἐκεῖνο ἐγενόμην,
ὅπερ ἔβλεπον πρό τούτου
καί μακρόθεν ἐθεώρουν,
καί οὐκ οἶδα, πῶς σοι φράσω
τό παράδοξον τοῦ τρόπου˙
(251) οὐ γάρ ἠδυνήθην γνῶναι,
οὐδέ νῦν γινώσκω πάντως,
πῶς εἰσῆλθε, πῶς ἡνώθη.
Ἑνωθείς δέ, πῶς σοι εἴπω
τίς ἐστιν ὁ ἑνωθείς μοι,
τίνι δέ κἀγώ ἡνώθην;
Φρίττω καί φοβοῦμαι μήπως,
ἐάν εἴπω, ἀπιστήσας
περιπέσῃς βλασφημίᾳ
ἐξ ἀγνοίας καί ψυχήν σου
ἀπολέσῃς, ἀδελφέ μου.
Ὅμως ἕν ἐγώ κἀκεῖνος,
ᾧ ἡνώθην, γεγονότες,
τίνα ἐμαυτόν καλέσω;

Ὁ Θεός διπλοῦς τήν φύσιν,
τήν ὑπόστασιν εἷς ὤν,
διπλοῦν με εἰργάσατο.
Ἐργασάμενος διπλοῦν δέ
διπλᾶ καί ὀνόματα,
ὡς ὁρᾷς, παρέσχε μοι.
Βλέπε τήν διαίρεσιν!
Ἄνθρωπός εἰμι τῇ φύσει,
Θεός δέ τῇ χάριτι.
Ὅρα ποίαν χάριν λέγω
ἕνωσιν τήν μετ᾽ ἐκείνου
αἰσθητῶς καί νοερῶς τε,
οὐσιωδῶς καί πνευματικῶς τε!
Ἀλλά τήν μέν νοεράν ἐξεῖπον
ἕνωσίν σοι διαφόρως
καί ποικίλως, αἰσθητήν δέ
τήν τῶν μυστηρίων λέγω.
Καθαρθείς γάρ μετανοίᾳ
καί τοῖς τῶν δακρύων ῥείθροις,
σώματος τεθεωμένου
(252) ὡς Θεοῦ μεταλαμβάνων
Θεός κἀγώ γίνομαι
τῇ ἑνώσει τῇ ἀφράστῳ.
Ὅρα τό μυστήριον!
Ἡ ψυχή οὖν καί τό σῶμα,
ἵνα ταῦτα πάλιν εἴπω
ἐκ πολλῆς περιχαρείας,
ἕν ἐν οὐσίαις ταῖς δυσί˙
ταῦτα οὖν τά ἕν δύο
τοῦ Χριστοῦ μεταλαβόντα
καί τοῦ αἵματος πιόντα
ἀμφοτέραις ταῖς οὐσίαις
καί ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως
ἑνωθέντα τοῦ Θεοῦ μου
γίνονται Θεός μεθέξει,
ὁμωνύμως τε καλοῦνται
τῷ ὀνόματι ἐκείνου,
οὗ οὐσιωδῶς μετέσχον.
Λέγεται οὖν πῦρ ὁ ἄνθραξ
καί ὁ σίδηρος ὁ μέλας
πυρωθείς ὡς πῦρ ὁρᾶται.
Εἰ τοιοῦτος οὖν ὁρᾶται,

καί τοιοῦτος ἄν κληθείη˙
πῦρ ὁρᾶται, πῦρ κληθείη.
Εἰ μή σεαυτόν τοιοῦτον
ἔγνως, τοῖς περί τοιούτων
μή ἀπίστει λέγουσί σοι,
ἀλλά ζήτησον ἐξ ὅλης
τῆς καρδίας σου καί λήψῃ
μαργαρίτην ἤ σταγόνα
ἤ σινάπεως ὡς κόκκον,
ὡς σπινθῆρα θεῖον σπόρον.
(253) Πῶς ζητήσεις, ὅ σοι λέγω;
Ἄκουσον, σπουδῇ τε πρᾶξον,
καί εὑρήσεις ἐν συντόμῳ˙
λάβε μοι σαφῆ εἰκόνα,
τήν τοῦ λίθου καί σιδήρου˙
ἔνεστι καί γάρ ἐν τούτοις
τοῦ πυρός ἡ φύσις πάντως,
οὐχ ὁρᾶται δέ κἄν ὅλως.
Συγκρουόμενα δέ ὅμως
συνεχῶς πυρός σπινθῆρας
ἀποπέμπουσι καί πᾶσι
καθορῶνται μέν ἐν πρώτοις,
οὐκ ἀνάπτονται δέ ὅμως,
εἰ μή δράξωνται καί ὕλης.
Ταύτῃ δ᾿ ἐνωθείς ἐκ τούτων
εἷς σπινθήρ μικρός εἰς ἅπαν
ἐξανάπτει κατ᾿ ὀλίγον
καί εἰς ὕψος αἴρει φλόγοα
καί φωτίζει τήν οἰκίαν
καί τό σκότος ἐκδιώκει
καί ποιεῖ τοῦ βλέπειν πάντας,
τούς ἐν τῇ οἰκίᾳ ὄντας.
Εἶδες θαῦμα; Λέγε οὖν μοι˙
Πρό τοῦ συνεχῶς κρουσθῆναι
πῶς ἐκπέμψουσι σπινθῆρας;
Ἄνευ δέ σπινθῆρος ὕλη
αὐτομάτως πῶς ἀνάψει;
Πρίν ἀνάψει, πῶς φωτίσει,
πῶς τό σκότος ἐκδιώξει,
πῶς τοῦ βλέπειν σοι παράσχει;
Οὐδαμῶς, μοί πάντως εἴπῃς,
δυνατόν ποτε γενέσθαι.

(254) Οὕτως οὖν καί σύ ποιῆσαι
προθυμήθητι καί λήψῃς
- Τί σοι λέγω, ὅτι λήψῃ; -
θείας φύσεως σπινθῆρα,
ὅν ὡμοίωσεν ὁ κτίστης
πολυτίμῳ μαργαρίτῃ
καί σινάπεως τῷ κόκκῳ.
Τί ποιῆσαι δέ σοι λέγω;
Ἄκουσον ἐμπόνως, τέκνον˙
ἔστω σοι ψυχή καί σῶμα
ἀντί λίθου καί σιδήρου,
ὁ δέ νοῦς ὡς αὐτοκράτωρ
τῶν παθῶν ἀδολεσχείτω
πράξεσι ταῖς ἐναρέτοις
καί ἐννοίαις θεαρέστοις
καί ὡς λίθον μέν τό σῶμα,
ὡς δέ σίδηρον τήν ψυχήν
χερσί νοηταῖς κρατήσας
ἑλκυέτω καί ἀγέτω
πρός τάς πράξεις μετά βίας˙
βιαστή καί γάρ ὑπάρχει
οὐρανῶν ἡ βασιλεία.
Ποίας πράξεις δέ σοι λέγω;
Ἀγρυπνίαν καί νηστείαν,
θερμήν τε μετάνοιαν,
δακρύων ὄμβρους καί πένθος,
ἄπαυστον θανάτου μνήμην,
ἀδιάλειπτον εὐχήν τε
καί ὑπομονήν πάντοίων
πειρασμῶν ἐπερχομένων˙
πρό τούτων πάντων σιωπήν
καί ταπείνωσιν βαθεῖαν
(255) καί ὑπακοήν τελείαν
καί θελήματος ἐκκοπήν.
Τούτοις οὖν καί τοῖς τοιούτοις
ἡ ψυχή ἀδολεσχοῦσα
καί ἀεί συνεχομένη
λαμπηδόνας μέν ἐν πρώτοις
δέχεσθαι ποιεῖ τόν νοῦν σου,
ἀλλά σβέννυται συντόμως,
ὅτι οὔπω ἐλεπτύνθη,
ἵνα καί συντόμως ἅψῃ.

Ὅτε δέ καί τῆς καρδίας
ἅψεται βολίς ἡ θεία,
τότε καί αὐτήν φωτίζει
καί τόν νοῦν ἀποκαθαίρει
καί εἰς ὕψος τοῦτον αἴρει
καί πρός οὐρανόν ἀνάγει
καί ἑνοῖ φωτί τῷ θείῳ.
Ἅ σοι εἶπον, πρίν ποιήσῃς,
πῶς, εἰπέ μοι, καθαρθήσῃ;
Πρό τοῦ καθαρθῆναι δέ σε,
πῶς ὁ νοῦς σου λαμπηδόνας
ὑποδέξεται τάς θείας;
Πῶς δέ, λέγε μοι, καί πόθεν
ἄλλοθεν τῇ σῇ καρδίᾳ
ἐμπεσόν τό πῦρ τό θεῖον
ἀναφθήσεται καί ταύτην
ἐξανάψει καί πυρώσει
καί ἑνώσει καί συνάψει
καί ἀχώριστον ποιήσει
τό κτιστόν μετά τοῦ κτίστου;
Οὐδαμῶς ποτέ, μοί φήσεις,
τοῦτο δυνατόν ὑπάρξειν
(256) οὐδενί τῶν γεννηθέντων
ἤ γεννήσεσθαι μελλόντων.
Τά δ᾽ ἐντεῦθεν μή ἐρώτα!
Εἰ ἑνωθῇς γάρ τῷ φωτί,
πάντα σοι αὐτό διδάξει
καί ἀποκαλύψει πάντα
καί καθυποδείξει, ὅσα
καί συμφέρει τοῦ μαθεῖν σε.
Ἄλλως γάρ ἀδύνατόν σε
τά ἐκεῖσε μαθεῖν λόγῳ˙
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν δόξα εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων˙
ἀμήν.

ΛΑ΄.

Περί θεολογίας καί ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις καί πάντῃ τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος. (257)

Κύριε, ὁ Θεός ἡμῶν, Πάτερ, Υἱέ καί Πνεῦμα,
σύ τῇ μορφῇ ἀνείδεος, παγκαλής δέ τῇ θέᾳ,

τῷ ἀμηχάνῳ κάλλει σου ἀμαυρῶν πᾶσαν θέαν,
ὡραῖος ὑπέρ ὅρασιν ὑπέρκεισαι γάρ πάντων.
Ἄποσος ἐν ποσότητι, ὁρώμενος, οἷς βούλει,
οὐσία ὑπερούσιος, ἄγνωστος καί ἀγγέλοις˙
ὅτι γάρ ἧς, γινώσκοντες ἐκ τῶν ἐνεργειῶν σου,
ἐπεί αὐτόν ὠνόμασας Θεόν, τόν ὄντως ὄντα,
τοῦτο οὐσίαν λέγομεν, ὑπόστασιν καλοῦμεν˙
τό γάρ μή ὄν ἀνούσιον ὄν ἀνυπόστατον πέλει,
καί διά τοῦτο τολμηρῶς ἐνούσιον καλοῦμεν,
ἐνυπόστατον λέγομεν, ὅν οὐδείς ποτε εἶδε,
τόν τρισυπόστατον Θεόν, ἀρχήν ἄναρχον μίαν.
Ἄλλως δέ πῶς τολμήσωμεν οὐσίαν σε καλέσαι
ἤ ὑποστάσεις ἐπί σοῦ τρεῖς μεριστάς δοξάσαι;
Ὁποίαν δέ καί ἕνωσιν ὅλως τίς ἐννοήσει,
εἰ ὁ Πατήρ γάρ ἐν σοί καί σύν ἐν τῷ Πατρί σου
καί ἐξ αὐτοῦ τό Ἅγιοιν προέρχεταί σου Πνεῦμα
καί σύ αὐτός, ὁ Κύριος, τό Πνεῦμά σου ὑπάρχεις,
τό δέ Πνεῦμα ὁ Κύριος κέκλησαι καί Θεός μου
καί ὁ Πατήρ σου Πνεῦμα δέ καί ἔστι καί καλεῖται;
(258) Οὐδείς δέ εἶδε σέ ποτέ ἀγγέλων ἤ ἀνθρώπων,
οὐ ταῦτα ἐθεάσατο, οὐ τόν τρόπον ἐπέγνω.
Πῶς εἴπῃ, πῶς δέ φθέγξοιτο, πῶς χωρισμόν τολμήσῃ
ἤ ἕνωσιν ἤ σύγχυσιν ἤ μίξιν ἤ καί κρᾶσιν,
τό ἕν δέ τρία προσειπεῖν, ἕν πῶς δέ τά τρία;
Διά τοῦτο οὖν, Δέσποτα, ἐξ ὧν εἶπας πιστεύει,
ἐξ ὧν ἐδίδαξας ὑμνεῖ πᾶς πιστός σου τό κράτος,
ἐπεί πάντα τά κατά σέ ἀκατάληπτα πάντῃ,
ἄγνωστα καί ἀνέκφορα τοῖς ὑπό σοῦ κτισθεῖσι.
Καί γάρ ἀκατανόητος ἐστίν ἡ ὕπαρξίς σου,
ὅτι πέφυκας ἄκτιστος, ἐγέννησας δ᾿ ὡσαύτως˙
καί πῶς κτιστός νοήσει σου τῆς ὑπάρξεως τρόπον
ἤ τῆς γεννήσεως τοῦ σοῦ Υἱοῦ, Θεοῦ καί Λόγου,
εἴτε τῆς ἐκπορεύσεως Πνεύματός σου τοῦ Θείου,
ἵνα καί ἕνωσίν σου γνῷ καί χωρισμόν κατίδοι
καί ἀκριβῶς οὐσίας σου τό εἶδος καταμάθοι;
Οὐδείς οὐδέπω εἶδέ σου τούτων τι, ὧνπερ εἶπον.
Οὐ γάρ ἐνδέχεται Θεόν ἄλλον φύσει γενέσθαι,
ἵνα φύσεως τῆς σῆς ἐρευνῆσαι ἰσχύσῃ
οὐσίαν, εἶδος καί μορφήν, ὑπόστασιν ὡσαύτως,
ἀλλ᾿ εἶ αὐτός ἐν σεαυτῷ, μόνος Τριάς Θεός εἶ,
μόνος γινώσκων σευτόν, Υἱόν σου καί τό Πνεῦμα
καί ὑπ᾿ αὐτῶν ὡς συμφυῶν γινωσκόμενος μόνων.

Οἱ δ᾽ ἄλλοι - ὥσπερ αἰσθητοῦ ἡλίου τάς ἀκτῖνας
καί οὗτοι καλῶς βλέποντες καί τηλαυγῶς ὁρῶντες
ἔνδον οἴκου καθήμενοι εἰσιούσας ὁρῶσιν,
ἐκεῖνοι δέ τόν ἥλιον ὅλως οὐ καθορῶσιν –
οὕτω τῆς δόξης σου τό φῶς, οὕτω τάς λαμπηδόνας,
καί ταύτας ἐν αἰνίγματι νοΐ κεκαθαρμένῳ,
οἱ ἐκ ψυχῆς ζητοῦντές σε βλέπειν καταξιοῦνται˙
σέ δέ, ὁποῖος, ποταπός τῇ οὐσίᾳ τυγχάνεις
(259) ἤ πῶς ἅπαξ ἐγέννησας καί γεννᾷς ἀεννάως
καί οὐ χωρίζῃ τοῦ ἐκ σοῦ γεννωμένου, ἀλλ᾽ ἔστιν
ὅλος ἐν σοί, ὅλος πληρῶν θεότητι τά πάντα,
ὅλος γε μένεις ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ ὁ Πατήρ δέ
καί σοῦ ἐκπορευόμενον ἔχεις τό Θεῖον Πνεῦμα,
πάντα γινῶσκον καί πληροῦν, Θεός ὄν κατ᾽ οὐσίαν
καί σοῦ μή χωριζόμενον, ἐκ σοῦ γάρ καί πηγάζει.
Σύ εἶ πηγή τῶν ἀγαθῶν, πᾶν δ᾽ ἀγαθόν Υἱός σου,
νέμων διά τοῦ Πνεύματος αὐτά πᾶσιν ἀξίως,
εὐσπλάγχνως, φιλανθρώπως τε ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις.
Οὐδείς ἀγγέλων εἶδέ σου, οὐδείς ποτε ἀνθρώπων
τήν ὕπαρξιν ἤ ἔγνωκε, καί γάρ ἄκτιστος πέλεις.
Πάντα δέ σύ παρήγαγες˙ δύναται σε γινώσκειν,
ὅπως ἐκ σοῦ προέρχεται τό Πνεῦμά σου τό Θεῖον
καί οὐ γεννᾷς ὅλως ποτέ, ἅπαξ πάντως γεννήσας,
οὐδέ πηγάζων κένωσιν ἤ μείωσιν ὑπέστης;
Μένεις γάρ ὑπερπλήρης,
ὑπέρ τό πᾶν ἀνελλιπής, ὅλος ἐν ὅλῳ κόσμῳ,
τῷ ὁρατῷ, τῷ νοητῷ, καί ἔξω αὖθις τούτων,
προσθήκην μή δεχόμενος, μηδ᾽ ἔλλειψιν εἰς ἅπαν
καί εἶ ὅλος ἀκίνητος μένων πάντοτε οὕτως.
Ταῖς ἐνεργείαις οὖν ἀεί ἀεικίνητος πέλεις,
ἔχεις καί γάρ ἀέναον, ὁ Πατήρ, ἐργασίαν˙
ἐργάζεται καί ὁ σός Υἱός πάντων τήν σωτηρίαν
καί προνοεῖ καί τελειοῖ καί συνέχει καί τρέφει,
ζαωοποιεῖ, ζωογονεῖ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
Ὅσα γάρ βλέπει ὁ Υἱός τόν Πατέρα ποιοῦντα,
ταῦτα ὁμοίως καί αὐτός ἐκτελεῖ, καθώς εἶπεν.
Οὕτως ἀκίνητός τε ὤν, ἀεικίνητός τε πως,
οὔτε κινῇ, οὐχ ἵστασαι, οὔτε καθήσαι πάλιν,
(260) ἀλλά ἀεί καθήμενος ἀεί ἵστασαι ὅλος˙
ἱστάμενος δέ αὖθις, ἀεί κινεῖσαι ὅλος,
μή μεθιστάμενός ποτε˙ ποῦ γάρ καί ἀπελεύσῃ;

Τό πᾶν, ὡς εἴρηται, πληρῶν ὑπέρ τό πᾶν δέ πέλων
πρός ποῖον ἄλλον μεταβῇς ἤ τόπον ἤ καί χῶρον;
Ἀλλ᾽ οὐδέ ἵστασαι, καί γάρ ἀσώματος ὑπάρχεις,
ἁπλοῦς πληρῶν τά σύμπαντα, ἀσχημάτιστος πάντῃ,
ἄϋλος, ἀπερίγραπτος, ἄληπτος ὅλος ἦσθα˙
καί πῶς καθῆσθαι εἴπωμεν, πῶς πάλιν ἵστασθαί σε,
πῶς δέ καθῆσθαι φήσωμεν ἤ ἐν ποίῳ σε θρόνῳ,
τόν τῇ χειρί κατέχοντα οὐρανόν καί τήν γῆν δέ,
τά ὑπό γῆν τε ἅπαντα ἰσχύϊ σῇ κρατοῦντα;
Ποῖος θρόνος χωρήσειεν ἤ ποταπή οἰκία,
ἤ πῶς ἤ ποῦ ἐνίδρυται ἤ ποίοις θεμελίοις,
ποίοις δέ στύλοις αἴρεται, τίς ὅλως ἐννοήσει;
Ἀβάλε τοῖς ἀνθρώποις γε καί πάσῃ κτιστῇ φύσει,
τῇ τά τοιαῦτα ἐρευνᾶν περί Θεοῦ τολμώσῃ,
πρίν ἐλλαμφθῇ, πρίν φωτισθῇ, πρίν κατίδῃ τά θεῖα
καί θεωρός γενήσεται τῶν Χριστοῦ μυστηρίων,
ἅ οὔτε Παῦλος κατιδών ἴσχυσεν ὅλως φράσαι,
οὔτε Ἠλίας πρότερον, οὔτε Μωσῆς ὁ μέγας,
ἀλλά τάς ἐντολάς Θεοῦ καί θελήματα μόνα
κατηξιώθη καί αὐτός μαθεῖν καί ἄλλοις φράσαι.
Περί αὐτοῦ δέ τοῦ Θεοῦ πλέον οὐδέν ἀκοῦσαι
κατηξιώθη, μαθεῖν ἤ ὅλως διδαχθῆναι,
εἰ μή ὅτι ὁ ὤν ἐστι Θεός πάντων καί κτίστης,
δημιουργός καί συνοχεύς πάντων τῶν παραχθέντων.
Ἡμεῖς δέ οἱ πανάθλιοι, οἱ σκότει καθειργμένοι
καί σκότος ὅλως πέλοντες ἡδονῶν ἀπολαύσει
καί ἀγνοοῦντες ἑαυτούς, ὅπου καί πῶς κρατοῦνται,
οἱ τεθαμμένοι πάθεσιν, οἱ τυφλοί καί νεκροί τε
(261) τόν ὄντα ὄντως ἄναρχον, ἄκτιστον, Θεόν μόνον,
ἀθάνατον ὑπάρχοντα, ἀόρατον τοῖς πᾶσιν
ἐξερευνῶντες λέγομεν ὡς ἀκριβῶς εἰδότες
περί Θεοῦ, οἱ τοῦ Θεοῦ ὄντες κεχωρισμένοι.
Εἰ γάρ δή καί ἥνωντο αὐτῷ, οὐκ ἄν ποτε ἐτόλμων
περί αὐτοῦ λαλῆσαι βλέποντες, ὅτι πάντα
ἄφραστα, ἀκατάληπτα πέλουσι τά ἐκείνου˙
οὐ μόνον τά ἐκείνου δέ, ἀλλά καί τῶν ἐκείνου
ἔργων τά πλείω ἄγνωστα ὑπάρχουσι τοῖς πᾶσι.
Τίς γάρ καί ἑρμηνεύσειε, πῶς ἐξ ἀρχῆς με πλάττει,
ποίαις χερσί τόν χοῦν λαβών ὁ ἀσώματος πάντῃ
στόμα μή ἔχων ὡς ἡμεῖς πῶς ἐνεφύσησέ μοι
καί εἰς ψυχήν ἀθάνατον πῶς ἄρα γέγονέ μοι;
Ἀπό πηλοῦ δέ, λέγε μοι, πῶς ὀστᾶ, πῶς δέ νεῦρα,

πῶς κρέας, πῶς δέ φλέβες μοι, πῶς δερματίς, πῶς τρίχες,
πῶς ὀφθαλμοί, πῶς ὦτα δέ, πῶς χείλεα, πῶς γλῶσσα,
πῶς ὄργανα φωνητικά, ὀδόντως τε στερρότης,
ἔναρθρον λόγον πνεύματι τρανῶς ἀποτελοῦσιν;
Ἀπό ξηρᾶς δέ καί ὑγρᾶς, θερμῆς καί ψυχρᾶς ὕλης
ζῷόν με ἀπετέλεσε μίξει ἐναντίων;
Πῶς οὖν δεσμεῖται νοῦς σαρκί, πῶς σάρξ δέ τῷ ἀΰλῳ
νοΐ συνανακέκραται ἀμίκτως, ἀσυγχύτως,
ἀφύρτως τε νοῦς καί ψυχή προσφέρουσι τόν λόγον
τόν ἐνδιάθετον λαῷ, καί μένουσιν ὡσαύτως
ἄτμητα, ἀναλλοίωτα, ἀσύγχυτα εἰς ἅπαν;
Ταῦτ᾽ οὖν εἰδότες, ἀδελφοί, ἀνερμήνευτα εἶναι
καί πᾶσιν ἀκατάληπτα τά καθ᾽ ἡμᾶς ὑπάρχειν
πῶς τόν ἡμᾶς ποιήσαντα τοιούτους ἐκ μή ὄντων
ἐξερευνᾶν οὐ φρίττομεν ἤ ἐννοεῖν ἤ λέγειν
τά ὑπέρ λόγον, ὑπέρ νοῦν τόν ἡμέτερον ὄντα;
Κτίσματα ὄντες δέ λοιπόν φοβήθητε τόν κτίστην
καί τάς ἐκείνου ἐντολάς μόνας ἐξερευνᾶτε,
(262) τηρεῖν δέ ταύτας σπεύσατε ὑμῶν πάσῃ δυνάμει,
εἰ βούλοισθε καί τῆς ζωῆς κληρονόμοι γενέσθαι.
Εἰ δέ καταφρονήσετε τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων
καί τά θελήματα αὐτοῦ παρίδετε, ὡς εἶπε,
καί ἀπειθήσετε αὐτῷ ἐν ἑνί πάντως λόγῳ,
οὐ δόξα, οὐκ ἀξίωμα, οὐ πλοῦτος ἐκ τοῦ κόσμου,
ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἡ γνῶσις ἡ μωρά τῶν ἔξω μαθημάτων,
οὐ σύνταξις, οὐ σύνθεσις καλλιεπείας λόγων,
οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν ἐπί γῆς πραγμάτων ἤ χρημάτων
ὠφέλειαν τήν οἱανοῦν παρέξουσί γε τότε,
ὅτε κρινεῖ τά σύμπαντα καί πάντας ὁ Θεός μου.
Ἀλλ᾽ ὁ παροφθείς λόγος παρ᾽ ἡμῶν τοῦ Δεσπότου
στήσεται κατά πρόσωπον ἑνός ἑκάστου τότε
καί ἕκαστον κατακρινεῖ μή φυλάξαντα τοῦτον.
Οὐκ ἔστι λόγος γάρ ἀργός, ἀλλά ζῶν Θεοῦ λόγος
ζῶντος καί διαμένοντος εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Λοιπόν, ἡ κρίσις ἔσεται οὕτως, καθώς καί εἶπον,
ὁμοῦ τε καί τῆς ἐντολῆς, οἴμοι, προσυπαντώσης,
ἐλγχούσης τόν ἄπιστον ἤ πιστόν πάντως ὄντα,
πειθήνιον ἤ ἀπειθῆ τοῖς λόγοις τοῦ Δεσπότου,
γενόμενον ἐπιμελῶς ἤ καί ἀμεληθέντα,
καί οὕτως χωρισθήσονται οἱ ἄδικοι δικαίων,
οἱ ἀπειθεῖς τῶν τῷ Χριστῷ πάντως ὑπακουσάντων,

τῶν φιλοθέων οἱ νῦν ἀγαπῶντες τόν κόσμον
καί τῶν εὐσπλάγχνων ἄσπαγχνοι καί τῶν ἐλεημόνων
ἀνελεήμονες ὁμοῦ, καί στήσονται οἱ πάντες
γυμνοί καί πλούτου καί τιμῆς καί ἀρχῆς, ἧς ἐν κόσμῳ
ἀπήλαυσαν, καί ἑαυτούς, οἴμοι, κατακρινοῦσιν.
Αὐτικατάκριτοι αὐτῶν γενόμενοι τοῖς ἔργοις
(263) ἀκούσονται δ᾿˙ Ἀπέλθετε, μικροί τε καί μεγάλοι,
μή πειθαρχήσαντες ἐμοί, Δεσπότῃ φιλανθρώπῳ!
Ἧς, Δέσποτα, ῥυσθείημεν δικαίας καταδίκης
καί τῆς μερίδος τύχοιμεν τῶν προβάτων σου, Λόγε,
δωρεάν, ὡς μή ἔχοντες ἐλπίδα σωτηρίας.

ἐξ ἔργων, οἱ κατάκριτοι νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.

ΛΒ΄.

Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς καί σοβαροί τῷ πλούτῳ περί τήν σκιάν τῶν ὁρωμένων πλανῶνται, οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ Θείου γίνονται Πνεύματος. (264)

Ὑπό πιστῶν με, Δέσποτα, λοιδορούμενον βλέπων
ὡς ὑπάρχοντα πλάνον τε καί προπεπλανημένον,
ὅτι τό Πνεῦμα λέγοιμι, τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ
καί τοῦ πατρός μου ταῖς εὐχαῖς, τό Ἅγιον λαβεῖν με,
ἐλέησον καί χάρισαι λόγον, γνῶσιν σοφίαν,
ἵνα οἱ πάντες γνώσωνται οἱ ἀντικείμενοί μοι,
ὅτι τό σόν ἐντός ἐμοῦ λαλεῖ Πνεῦμα τό Θεῖον.
Δός μοι εἰπεῖν, ὡς εἴρηκας, δός κἀμοί, ὡς ὑπέσχου,
οἷς ἀντειπεῖν οὐδείς αὐτῶν ἤ ἀντιστῆναι, Σῶτερ,
ἰσχύσει˙ σύ γάρ εἶ δοτήρ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων.
Ἐγώ, Χριστέ, κἄν λέγωσι πλανᾶσθαί με, σόν δοῦλον,
οὐδέποτε πεισθήσομαι βλέπων σε, τόν Θεόν μου,
καί καθορῶν τό ἄχραντον πρόσωπόν σου καί θεῖον
καί ἐξ αὐτοῦ δεχόμενος ἐλλάμψεις σου τάς θείας,
λαμπόμενος ἐν πνεύματι νοερούς ὀφθαλμούς μου.
Ἀλλά μή δῴης, ὦ Θεέ, ἅπαντας πλανηθῆναι
τούς νῦν εἰς σέ πιστεύοντας πλάνην τήν ὀλεθρίαν
τοῦ μή πιστεύειν, ὅτι σύ πάντας καί νῦν φωτίζεις
ἐλλάμπων τῆς θεότητος ἀκτῖσι σου τῆς θείας.
Σύ γάρ πολύς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἡμεῖς ἐν ἁμαρτίαις˙
σύ φῶς οἰκεῖς ἀπρόσιτον, σκότος ἡμεῖς δέ πάντες˙

(265) σύ ἔξω εἶ τῆς κτίσεως καί ἡμεῖς ἐν τῇ κτίσει.
Οἱ πλείους δέ τῶν ἐξ ἡμῶν καί τῆς κτίσεως ἔξω
ἐν τῇ αἰσθήσει πέλουσιν ὅλως ἀναισθητοῦντες
καί παρά φύσιν ὄντες δέ ἔξω εἰσίν τῶν πάντων,
οἵ βέποντες οὐ βλέπουσιν, ὁρῶντες οὐχ ὁρῶσιν
οὐδέ Θεοῦ θαυμάσια ἐν νοερᾷ αἰοσθήσει
καταλαβεῖν ἰσχύουσιν, ἀλλ᾽ εἰσί ἔξω κόσμου,
μᾶλλον δ᾽ ἐν κόσμῳ ὡς νεκροί εἰσί καί πρό θανάτου
καί πρό ἐξόδου κάτοχοι ἐν ᾅδῃ κατωτάτῳ.
Οὗτοι οὖν ὄντως πέλουσιν, οὕς ἡ γραφή γε λέγει,
οἱ ἔνδοξοι, οἱ πλούσιοι, οἱ σοβαροί τοῖς πᾶσιν,
οἱ καί δοκοῦντες εἶναί τι ἐκ τῶν τοιούτων ὅλως,
μή συνιδεῖν ἰσχύοντες τήν ἑαυτῶν αἰσχύνην˙
κἄν γάρ σοφίαν κέκτηνται ἐν ἑαυτοῖς τοῦ κόσμου,
δόξαν τε ὡς ἱμάτιον, οἴησιν τήν ματαίαν
ὥσπερ σκηνήν δομήσαντες φρεσί πεπλανημέναις
καί τήν μέν ἐνδυσάμενοι, τήν δέ ἐγκατοικοῦντες,
ὡς ἐν πυθμένι κάθηνται ἐν ᾅδου κατωτάτου
καί ἀγνοοῦσι τόν Θεόν, ἀγνοοῦσι τόν κόσμον
καί τά ἐν κόσμῳ ἅπαντα ποιήματα τοῦ κτίστου.
Τίς γάρ τόν κτίστην γνώσεται, πρίν ἤ τήν κτίσιν ἴδοι
ἐν λόγῳ οἷα λογικός, ἐν νοΐ νοερῶς δέ,
καί ἐν αἰσθήσει νοερᾷ νοερῶς κατοπτεύων;
Τίς δέ; ὁ καθορῶν πνευματικῶς διά Πνεύματος Θείου
μυστικῶς ἐλλαμπόμενος, ὁδηγούμενος θ᾽ ἅμα,
πρός γνῶσιν τήν τοῦ ποιητοῦ ἀμυδρῶς πως ἀνέλθοι.
Οὕτω γάρ καθαιρόμενος τρανοτέραν τήν γνῶσιν
λαβεῖν ἀξιωθήσεται, ὡς γραφή πᾶσα λέγει.
Οἱ ἐμπαθεῖς, ὡς ἔφην δέ, ἀπόνοιαν ἐκεῖνοι
φοροῦντες ὡς ἱμάτιον, τήν οἴησιν ὡς δόξαν
(266) ἐνδεδυμένοι τέρπονται καί γελῶσι τούς ἄλλους
καί παίζουσιν ἐν ταῖς σκιαῖς τόν τῶν σκυλάκων τρόπον.
Κάρυον εἰ προσρίψειας καί κροτήσειε τρέχον,
ἐπιπηδῶσι, δράσσονται, περιχαίνουσι τοῦτο
καί σύν αὐτῷ κυλίονται καί συσκιρτῶσιν ἅμα˙
κἄν φραγελλίου σύρῃ τις πρό ποδῶν τό σχοινίον
συστρέφονται καί πίπτουσι καί πόδας εἰς ἀέρα
ἐκτείνουσι καί πρόξενοι γέλωτος τοῖς ὁρῶσιν
ἀνθρώποις ἐπί τῇ αὐτῶν γίνονται πτώσει πᾶσιν.
Οὕτως οὖν καί οὗτοι δαίμονας τέρπουσιν ἀναισθήτως
ἐν ταῖς οἰκείαις πράξεσι καί ἤθεσιν ὡσαύτως˙

οἱ γοῦν τοιοῦτοι, λέγε μοι ἐρωτῶντι, ὡς ἔχεις,
πῶς τά Θεοῦ μυστήρια διηγήσονται ἄλλοις;
Πῶς δέ τό φῶς τῆς γνώσεως φωτισθῶσι κἄν ὅλως
καί ἄλλοις μεταδώσουσιν, εἴτε κρίσιν εὐθεῖαν
ἐν διακρίσει ἀληθεῖ ἐξάξουσι δικαίως,
οἱ σκότος ὡς ἱμάτιον ὄντες ἐνδεδυμένοι,
ἐν αἰσθήσει ἀναίσθητοι, ζωῆς νεκροί ἐν μέσῳ;
Ἀλλ᾿, ὦ ὑμεῖς φιλόθεοι, ἀκούσατε ῥημάτων
ἀληθινῶν καί θαυμαστῶν, ὧν τό στόμα Κυρίου
καί προλαβόν ἐλάλησε καί νῦν λαλεῖ τοῖς πᾶσιν.
Εἰ μή δόξαν ἀπώσεσθε, εἰ μή ῥίψετε πλοῦτον,
εἰ μή ματαίαν οἴησιν ἐκδύσεσθε εἰς ἅπαν,
εἰ μή τῶν πάντων γένησθε ἔσχατοι ἐν τοῖς ἔργοις
καί ἐν αὐτοῖς τοῖς λογισμοῖς, μᾶλλον δέ ταῖς ἐννοίαις
ἐσχάτους πάντων ἑαυτούς νομίζετε ὑπάρχειν,
οὐκ ἄν δακρύων ὀχετούς, οὐ κάθαρσιν σαρκός τε
κτήσησθε ἤ θεάσησθε πῶς ἐνεργοῦνται ταῦτα.
Λοιπόν, θρηνεῖτε ἑαυτούς, λοιπόν, μετανοεῖτε,
λοιπόν, θερμά προχέετε δάκρυα καθ᾿ ἡμέραν,
ἵν᾿ ὀφθαλμούς ἐκπλύνητε νοερούς τῆς καρδίας,
(267) ἵνα τό φῶς θεάσησθε τό λάμψαν ἐν τῷ κόσμῳ,
ὅ λάμπον κράζει καί βοᾷ˙ Τό φῶς ἐγώ τοῦ κόσμου
ἤμην, εἰμί καί ἔσομαι καί θέλω καθορᾶσθαι.
Εἰς τοῦτο γάρ ἐλήλυθα σωματικῶς ἐν κόσμῳ,
διπλοῦς ὁ εἷς γενόμενος καί μείνας εἷς ὡσαύτως,
ἵνα Θεόν με ὁρατόν οἱ πιστῶς προσκυνοῦντες
καί τάς ἐμάς φυλάσσοντες ἐντολάς ἀοράτως
ἐλλάμπονται καί νοερῶς μυούμενοι τήν δόξαν
θεότητός μου τῆς φρικτῆς, σαρκός τε προσληφθείσης
καί τό διπλοῦν τῶν φύσεων μυστικῶς καθορῶντες
ὡς ἕνα με τότε Θεόν ἀδιστάκτως ὑμνοῦσιν.
Ἄλλως οὐκ ἔνι γάρ καλῶς ἐμήν οἰκονομίαν,
ἐμήν τε συγκατάβασιν ἐπιγνῶναι καί φρῖξαι
καί προσκυνῆσαι ὡς Θεόν τόν ἐν μορφῇ ἀνθρώπου
γενόμενόν με καί Θεόν μείναντα ἀνεκφράστως˙
δύο τό ἕν, ἀμέριστα ὑποστάσει, οὐ φύσει,
εἷς οὖν Θεός ἐγώ εἰμι, τέλειος ἄνθρωπός τε,
ὁλοτελής, ὁλόκληρος, σάρξ, ψυχή, νοῦς καί λόγος˙
ἄνθρωπος ὅλος καί Θεός ἐν δυσί ταῖς οὐσίαις,
διπλοῦς ὡσαύτως φύσεσι, διπλαῖς ταῖς ἐνεργείαις,
διπλαῖς καί ταῖς θελήσεσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει,
Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος, εἷς εἰμι τῆς Τριάδος.

Οἱ οὕτω με πιστεύσαντες εἶναι καί ἐπιγνόντες
ἐν τῷ καθάραι ἑαυτούς σπουδῇ καί μετανοίᾳ
καί δυνηθέντες κατιδεῖν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ
καί μυηθῆναι νοερῶς ἐμήν οἰκονομίαν,
αὐτοί με ἀγαπήσουσιν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,
αὐτοί δέ καί φυλάξονται πάσας τάς ἐντολάς μου
καταπλαγέντες τήν ἐμήν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν,
αὐτοί μοι καί συνέσονται καί κοινωνοί τῆς δόξης,
τῆς τοῦ Πατρός μου ἔσονται είς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀμήν.

ΛΓ΄.

Περί θεολογίας˙ καί ὅτι οἱ τό κατ᾿ εἰκόνα φυλάξαντες τάς πονηράς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν, οἱ δ᾿ ἄλλοι, οἷς ἐμπαθής ὁ βίος, ὑπ᾿ αὐτοῦ κρατοῦνται καί βασιλεύονται. (268)

Φῶς ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Υἱός, φῶς τό Ἅγιον Πνεῦμα.
Βλέπε τί λέγεις, ἀδελφέ, βλέπε μή παρασφάλῃς!
Ἕν γάρ τά τρία φῶς εἰσιν, ἕν, οὐ κεχωρισμένον,
ἀλλ᾿ ἡνωμένον ἐν τρισί προσώποις ἀσυγχύτως.
Θεός γάρ ἀδιαίρετος ὅλως ἐστί τῇ φύσει,
καί τῇ οὐσίᾳ ἀληθῶς ὑπέρ πᾶσαν οὐσίαν˙
οὐ τῇ δυνάμει τέμνεται, οὐ τῇ μορφῇ, οὐ δόξῃ,
οὐ τῇ ἰδέᾳ, ὅλος γάρ ἁπλοῦν φῶς καθορᾶται.
Ἐν τούτοις ἕν τά πρόσωπα, ἕν αἱ τρεῖς ὑποστάσεις˙
τά τρία γάρ ἐν τῷ ἑνί, ἕν τά τριά δέ μᾶλλον,
τά τρία μία δύναμις, τά τρία μία δόξα,
τά τρία μία φύσις γε, οὐσία καί θεότης.
Αὐτά καί φῶς τό ἕν εἰσιν, ὅ φωτίζει τόν κόσμον,
οὐχί τόν κόσμον, ἄπαγε, τόν ὁρώμενον τοῦτον
- οὐδέ γάρ ἔγνωκεν αὐτόν, οὐδέ δύναται γνῶναι
ὁ κόσμος ὁ ὁρώμενος οὐδ᾿ οἱ τοῦ κόσμου φίλοι˙
ὁ γάρ τόν κόσμον ἀγαπῶν ἐχθρός Θεοῦ τυγχάνει -,
ἀλλ᾿ ὅν αὐτός πεποίηκεν ἄνθρωπον κατ᾿ εἰκόνα
αὐτοῦ καί καθ᾿ ὁμοίωσιν, κόσμον ἡμεῖς καλοῦμεν,
(269) ὅτι κοσμεῖται ἀρεταῖς, ἄρχει τῶν ἐπιγείων,
καθώς ἐκεῖνος τοῦ παντός ἔχει τήν ἐξουσίαν,
καί βασιλεύει τῶν παθῶν τοῦτο τό κατ᾿ εἰκόνα
καί ὑποτάσσει δαίμονας δημιουργούς κακίας,

καταπατεῖ τόν δράκοντα, τόν ἀρχαῖον, τόν μέγαν,
ὥσπερ στρουθίον εὐτελές˙ καί πῶς; Ἄκουσον, τέκνον!
Ὁ ἄρχων οὗτος ὁ πεσών τοῦ φωτός τῇ στερήσει
ἐν σκότει γέγονεν εὐθύς καί ἔστι μετά πάντων
τῶν σύν αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ πεσόντων ἐν τῷ σκότει
καί βασιλεύει ἐν αὐτῷ, τῷ σκότει, πάντων λέγω,
τῶν κρατουμένων ἐν αὐτῷ δαιμόνων καί ἀνθρώπων.
Πᾶσα ψυχή μή βλέπουσα φῶς τῆς ζωῆς τό λάμπον
ἔν τε ἡμέρᾳ καί νυκτί ὑπ᾽ αὐτοῦ τιμωρεῖται,
τιτρώσκεται, δαμάζεται, ἄγεται καί δεσμεῖται
καί βέλεσι τῶν ἡδονῶν κεντᾶται καθ᾽ ἡμέραν.
Εἰ καί δοκεῖ ἀνθίστασθαι, εἰ καί δοκεῖ μή πίπτειν,
ἀλλ᾽ οὖν ἱδρῶτι σύν πολλῷ, κόπῳ, πόνῳ καί μόχθῳ
ἔχει ἀεί τόν πόλεμον ἀκατάλλακτον τούτου.
Ψυχή δέ πᾶσα ἡ τό φῶς καθορῶσα τό θεῖον,
ὅθεν ἐκεῖνος πέπτωκε, καταφρονεῖ ἐκείνου
καί λαμπομένη παρ᾽ αὐτοῦ φωτός τοῦ ἀπροσίτου
καταπατεῖ τόν ἄρχοντα τοῦ σκότους ὥσπερ φύλλα
καταπεσόντα ἐπί γῆν ἀφ᾽ ὑψηλοῦ τοῦ δένδρου.
Ἐν σκότει γάρ τήν δύναμιν ἔχει καί ἐξουσίαν,
ἐν τῷ φωτί δέ γίνεται πτῶμα νεκρόν εἰς ἅπαν.
Φῶς δέ ἀκούων, πρόσεχε ὁποῖον φῶς σοι λέγω,
μή ὑπολάβῃς λέγειν με τό φῶς τό τοῦ ἡλίου!
Καί γάρ ὁρᾷς ἐν τῷ φωτί τούτου πολλούς ἀνθρώπους
ἐξαμαρτόντας ὡς ἐγώ, δεινῶς μαστιζομένους,
πίπτοντας καί ἀφρίζοντας μεσούσης τῆς ἡμέρας,
καί ἀοράτως πάσχοντας ἐκ πονηρῶν πνευμάτων,
καί τοῦ ἡλίου λαμποντος οὐδέν ἐκ τούτου πλέον
ἐγγίνεται τό ὄφελος τοῖς δαίμοσιν ἐκδότοις.
τοίνυν οὐ λέγω σοι τό φῶς τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου,
οὐ τῆς ἡμέρας, ἄπαγε, οὐ λυχνιαῖον ὅλως,
οὐ τῶν ἀστέρων τῶν πολλῶν, οὐδέ σελήνης φάος,
οὐκ ἄλλου ὅλως ὁρατοῦ ἀπαύγασμα φωτός σοι
παραδηλῶν ἐνέργειαν τοιαύτην ὅλως ἔχειν.
Τά αἰσθητά τούς αἰσθητούς ὀφθαλμούς καί γάρ μόνους
φωτίζουσι καί λάμπουσι φῶτα καί βλέπειν μόνον
παρέχουσι τά αἰσθητά, τά νοητά οὐ μέντοι.
Πάντες οὖν, ὅσοι βλέπουσι τά αἰσθητά καί μόνον,
τυφλοί εἰσι τά νοερά ὄμματα τῆς καρδίας.
Τά νοερά οὖν ὄμματα τῆς νεορᾶς καρδίας
καί νοερῷ φωτίζεσθαι ὀφείλουσι φωτί γε.
Εἰ γάρ ὁ ἔχων σώματος τάς κόρας ἐσβεσμένας

ὅλος ὑπάρχει σκοτεινός, ἀγνοῶν ποῦ ὑπάρχει,
πόσῳ γε μᾶλλον ὁ ψυχῆς ἔχων τυφλόν τό ὄμμα
ἐσκοτισμένος ἔσεται, καί σώματι καί πράξει
μικροῦ νενεκρωμένος δέ καί πνεύματι ὑπάρξει;
Νόησον τοίνυν ἀκριβῶς, ὁποῖον φῶς σοι λέγω!
Οὐ λέγω σοι τήν πίστιν γάρ, οὐ λέγω τήν τῶν ἔργων
πρᾶξιν οὐδέ μετάνοιαν οὐδέ νηστείαν πάντως,
ἀκτημοσύνην οὐδαμῶς, οὐ σοφίαν, οὐ γνῶσιν,
ἀλλ᾽ οὐδέ τό διδάσκειν˙ τούτων γάρ οὐδέν ἐστιν,
οὐ φῶς οὐδέ ἀπαύγασμα φωτός, οὗπέρ σοι λέγω,
οὐδέ γε ἡ εὐλάβεια ἡ ἔξωθεν, οὐ σχῆμα
τό ταπεινόν καί εὐτελές˙ πάντα γάρ ταῦτα πράξεις
καί ἐντολῶν ἐκπλήρωσις, εἴ γε καλῶς τελοῦνται
καί ἐκπληροῦνται, ὡς αὐτός ἐντέλλεται ὁ κτίστης.
Τά δάκρυα κατά πολλούς ἐκχέονται τούς τρόπους
καί ἤ ἐπωφελῆ εἰσιν ἤ καί βλάπτουσι μᾶλλον˙
τέως αὐτά καθ᾽ ἑαυτά ἀνόνητα εἰς ἅπαν.
(271) ἡ δ᾽ ἀγρυπνία μοναχῶν οὐκ ἔστι πάντως μόνων,
ἀλλά καί τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἔργοις ἀσχολουμένων,
καί ἀγρυπνοῦσι πλείονα ὑφαίνουσαι γυναῖκες,
χρυσοχόοι τε καί χαλκεῖς ἤ μονασταί οἱ πλεῖστοι,
καί διά τοῦτο λέγομεν ὅτι τούτων ἁπάντων
τῶν ἐναρέτων πράξεων οὐδέν φάος καλεῖται.
Ὅπου καί συναγόμεναι εἰς ἕν αἱ πᾶσαι πράξεις
καί ἀρεταί ἀνελλιπῶς φῶς οὐκ εἰσί τό θεῖον,
διΐστανται γάρ ἐξ αὐτοῦ πᾶσαι πράξεις ἀνθρώπων,
καί αὗται μέν αἱ παρ᾽ ἡμῶν ἐκπληρούμεναι πράξεις
τό καθ᾽ ἡμᾶς πρός τούς λοιπούς ζῶντας ἐν πονηρίᾳ
φῶς λέγονται πρός τά καλά κἀκείνους ὁδηγοῦσαι
καί, ὅπερ ἔστιν ἐν ἐμοί σκότος καί ἐκτυφλοῖ με,
φῶς τῷ πλησίον γίνεται καί τοῖς ὁρῶσι λάμπει.
Καί ἵνα μή παράδοξα ὑποπτευθῶ σοι λέγειν,
ἄκουσον, καί λαλήσω σοι αἰνίγματος τήν λύσιν˙
νηστεύω ἴσως διά σέ, ἵνα φανῶ νηστεύων,
καί τοῦτο κέντρον μέν ἐμοῦ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπάρχει
καί ὡς δοκός ἐμπέπηκται μέσον ἐν τούτοις πάντως˙
σύ δέ φωτίζῃ βλέπων με, εἰ μή με κατακρίνῃς,
ἀλλ᾽ εἰ μεμφόμενος σαυτόν ὡς γαστρίμαργον πάντως˙
πρός γάρ ἐγκράτειαν γαστρός καθοδηγῇ ἐκ τούτου
καί τῆς τρυφῆς ὑπερορᾷν προφανῶς ἐκμανθάνεις.
Πάλιν ἐγώ ἐνδέδυμαι εὐτελῆ καί ῥακώδη
καί μονοχίτων ἐν παντί περιπατῶν νομίζω

δόξαν ἐκ τῶν ὁρώντων με καί ἔπαινον θηρᾶσθαι
καί ὡς ἀπόστολος αὐτοῖς ἄλλος νέος ὁρᾶσθαι,
καί τοῦτο γίνεται ἐμοί πάσης αἴτιον βλάβης
καί σκότος ὄντως καί παχύ νέφος ἐν τῇ ψυχῇ μου˙
τούς δέ ὁρῶντάς με λαούς φωτίζει καί διδάσκει
ὑπερφρονεῖν καλλωπισμοῦ, ὑπερφρονεῖν καί πλούτου
καί εὐτελοῦς ἀντέχεσθαι καί τραχείας ἐσθῆτος,
(272) ὅπερ καί ἔστιν ἀληθῶς ἔνδυμα ἀποστόλων.
Οὕτως καί πᾶσαι αἱ λοιπαί τῶν ἀρετῶν γε πράξεις
πράξεις εἰσίν ἐκτός φωτός, ἔργα ἀκτῖνος δίχα,
ὁμοῦ γάρ συναγόμεναι πᾶσαι, ὥσπερ προεῖπον,
καί εἰς τό ἕν γινόμεναι αἱ ἐνάρετοι πράξεις,
εἴπερ καί ἔστι δυνατόν ἐν ἀνθρώπῳ γενέσθαι,
λαμπάδι ἐξωμοίωνται φωτός ἐστερημένῃ.
Ὡς γάρ οὐκ ἔστι λέγεσθαι πῦρ τούς καρβῶνας μόνους,
ἀλλ᾽ οὐδέ πάλιν ἄνθρακας οὐδέ φλόγα τά ξύλα,
οὕτως οὐ πίστις ἅπασα, οὐκ ἔργα οὐδέ πράξεις,
οὐκ ἐντολῶν ἐκπλήρωσις πῦρ, φλόξ ἤ φῶς τό θεῖον
εἰσίν ἄξια λέγεσθαι, οὐ γάρ εἰσι τῷ ὄντι,
ἀλλ᾽ ὅτι δέξασθαι τό πῦρ, τῷ φωτί τε ἐγγίσαι
καί ἀναφθῆναι δύναται ἀπορρήτῳ ἑνώσει,
τοῦτο ὑπάρχει ἀρετῶν ἔπαινός τε καί κλέος.
Καί διά τοῦτο ἄσκησις πᾶσα καί πᾶσαι πράξεις
ἐπιτελοῦνται παρ᾽ ἡμῶν, ἵνα φωτός τοῦ θείου
ὥσπερ λαμπάς μετάσχωμεν, ὡς ἕν κηρίον πάσας
προβαλλομένης τῆς ψυχῆς φωτί τῷ ἀπροσίτῳ˙
μᾶλλον δέ ὥσπερ πάπυρος ἐμβάπτεται κηρίῳ,
οὕτω ψυχή ταῖς ἀρεταῖς ἁπάσαις πιανθεῖσα
ὅλη ἀνάψει ἐξ αὐτοῦ, ὅσον ὁρᾶν ἰσχύσει,
ὅσον ἐν οἴκῳ τε αὐτῆς εἰσαγαγεῖν χωρήσει,
καί τότε φωτιζόμεναι αἱ ἀρεταί ὡς θείῳ
φωτί συγκοινωνήσασαι φῶς καί αὐταί καλοῦνται,
μᾶλλον δ᾽ εἰσί καί αὗται φῶς φωτί συγκεκραμέναι,
περιαυγάζουσί τε φῶς ψυχήν αὐτήν καί σῶμα
καί λάμπουσί γε ἀληθῶς πρῶτον τῷ κεκτημένῳ
καί τότε πᾶσι τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν σκότει τοῦ βίου˙
οὕς φώτισον ἐν Πνεύματι, Χριστέ, τῷ Παναγίῳ
καί κληρονόμους ποίησον οὐρανῶν βασιλείας
μετά πάντων ἁγίων σου, νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας˙
ἀμήν.

ΛΔ΄.

Ὅτι ἡ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἕνωσις πρός κεκαθαρμένας ψυχάς ἐν αἰσθήσει τρανῇ, ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται καί, ἐν αἷς ἄν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτόῦ καί φῶς αὐτάς ἀπεργάζεται. (273)

Διΐσταται τῶν ὁρατῶν ὁ ἀόρατος πάντως
καί τῶν κτισμάτων ὁ αὐτά πρῶτον κατασκευάσας
καί τῶν φθαρτῶν ὁ ἄφθαρτος, τό σκότος τοῦ φωτός τε,
καί μίξις τούτων γέγονε, ὅτε Θεός κατῆλθε.
Τά διεστῶτα τότε γάρ ἥνωσεν ὁ Σωτήρ μου,
ἀλλ᾽ οἱ τυφλοί τήν ἕνωσιν οὐκ εἶδον, οἱ νεκροί δέ
λέγουσι ταύτης αἴσθησιν μηδ᾽ ὅλως ἐσχηκέναι,
καί ζῆν καί βλέπειν οἴονται, ὤ μανίας ἐσχάτης,
καί ἀπιστοῦντες λέγουσιν˙ Οὐδείς τῇ πείρᾳ τοῦτο
ἔγνωκεν ἤ ἔπαθεν, οὐκ εἶδεν ἐν αἰσθήσει,
ἀλλ᾽ ἀκοῇ καί διδαχῇ λόγων γίνεται μόνων.
Ἀλλ᾽ ὦ Χριστέ μου, δίδαξον εἰπεῖν με τί πρός ταῦτα
καί τῆς ἀγνοίας τῆς πολλῆς καί ἀπιστίας τούτους
ἐκσπᾶσαι καί χαρίσασθαι ἰδεῖν σε, φῶς τοῦ κόσμου!
Ἀκούσατε καί σύνετε, πατέρες, θείους λόγους
καί γνώσεσθε τήν ἕνωσιν ἐν γνώσει γινομένην
καί ἐν αἰσθήσει ἐκ παντός καί πείρᾳ καί ὁράσει.
Θεός ἐστιν ἀόρατος, ὁρατοί δ᾽ ἡμεῖς πάντως˙
εἰ οὖν αὐτός τοῖς ὁρατοῖς θελήματι ἑνοῦται,
ἕνωσις ἄρα γίνεται ἀμφοτέρων ἐν γνώσει.
Εἰ δέ ἀγνώστως εἴποιας τοῦτο καί ἀναισθήτως,
(274) πάντως νεκρῶν ἡ ἕνωσις καί οὐ ζωῆς πρός ζῶντας.
Κτισμάτων κτίστης ὁ Θεός, κτιστοί δ᾽ ἡμεῖς ὡσαύτως˙
εἰ οὖν τῷ κτίσματι Θεός ὁ κτίσας συγκατέλθῃ
καί ἑνωθῇ καί γίνηται ὡς ὁ κτίστης τό κτίσμα,
αἴσθησιν ὄντως λάβοιεν ἀληθοῦς θεωρίας,
ὅτι τῷ κτίστῃ τό κτιστόν ἀπορρήτως ἡνώθη.
Εἰ δέ μή τοῦτο δώσομεν, ἀπόλωλεν ἡ πίστις
καί ἡ ἐλπίς ἠφάνισται τῶν μελλόντων εἰς ἅπαν,
ἀνάστασις οὐκ ἔσεται οὐδ᾽ ἡ καθόλου κρίσις.
Ἐπειδή καί τά κτίσματα, ὡς λέγεις, ἀναισθήτως
τῷ ποιητῇ ἑνούμεθα μηδέν γνωστῶς νοοῦντες,
καί κινδυνεύει γε Θεός κατά σέ, ὡς οὐκ ἔστι

ζωή οὐδέ ζωήν ἡμῖν ἑνούμενος παρέχει.
Πάλιν ὁ κτίστης ἄφθαρτος, τά κτίσματα φθαρτά δέ˙
καί γάρ οἱ ἁμαρτήσαντες οὐχί τό σῶμα μόνον,
ἀλλά καί τάς ψυχάς αὐτάς εἰς φθοράν παρεισῆξαν,
καί σώματι καί ψυχῇ κατά τόν λόγον τοῦτον
φθαρτοί ἐσμεν, ὡς τῇ φθορᾷ τοῦ νοητοῦ θανάτου
κρατηθέντες ὁμοῦ πάντες καί τῇ τῆς ἁμαρτίας.
Εἰ οὖν ὁ φύσει ἄφθαρτος ἑνωθῇ τῷ φθαρτῷ μοι,
ὄντως ἕν τούτων ἔσεται, ὧνπερ λέγει σοι μέλλω˙
ἤ γάρ ἐμέ μεταβαλεῖ καί ἄφθαρτον ποιήσει
ἤ πρός φθοράν μεταβληθῇ ὁ ἄφθαρτος˙ καί οὕτως
ἴσως ἐγώ οὐ γνώσομαι ἐκείνου πεπονθότος
καί γεγονότος ὡς ἐγώ˙ ἐγώ δ᾿ εἰ γένωμαί γε
ἄφθαρτος ὅλος ἐκ φθαρτοῦ κολληθείς τῷ ἀφθάρτῳ,
πῶς ἄν οὐκ αἰσθανθήσομαι, πῶς ἄν αὐτῇ τῇ πείρᾳ
οὐκ ἴδω οὐδέ γνώσομαι γεγονώς, ὅ οὐκ ἤμην;
Τό γάρ εἰπεῖν ὅτι Θεός ἑνούμενος ἀνθρώποις
οὐ μεταδίδωσιν αὐτοῖς τῆς θείας ἀφθαρσίας,
ἀλλά ἐκείνων τῇ φθορᾷ συγκατασπᾶται μᾶλλον,
(275) τοῦ ἀνωλέθρου ὄλεθρον ὁ λέγων δογματίζει
καί βλασφημεῖ καί τῆς ζωῆς αὐτός ὅλως ἐκπίπτει.
Εἰ δέ τοῦτο ἀδύνατον, δέξαι μᾶλλον τό ἄλλο
καί ἀφθαρσίας μετασχεῖν σπούδασον πρό τοῦ τέλους.
Τό φῶς ὑπάρχει ὁ Θεός, οἱ ἐν σκότει ἡμεῖς δέ,
ἤ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἡμεῖς αὐτοί τό σκότος˙
οὐδέ γάρ λάμψει ἀλλαχοῦ ὁ Θεός, μή πλανᾶσθε,
εἰ μή ἐν μόναις ταῖς ψυχαῖς, αἷς ἑνωθῇ πρό τέλους˙
τοῖς δ᾿ ἄλλοις, εἰ καί λάμψειεν οἱ κήρυκες, ὡς εἶπον,
ὡς πῦρ αὐτοῖς φανήσεται ἀπρόσιτον εἰς ἅπαν,
τό ἔργον δοκιμάσει τε, ὁποῖον τό ἑκάστου,
καί πάλιν χωρισθήσεται τούτων ὡς ἀναξίων,
ἐκεῖνοι δ᾿ ἀπολήψονται κόλασιν ἐπαξίαν.
Ὅμως ἐνταῦθα καί ἐκεῖ φῶς ψυχῶν αὐτός μόνος,
ἡμεῖς δέ σκότος τάς ψυχάς ἔχοντες ἀφωτίστους˙
εἰ οὖν τό φῶς τό τῶν ψυχῶν ἑνωθῇ τῇ ψυχῇ μου,
ἐκεῖνο συσβεσθήσεται καί γενήσεται σκότος
ἤ ἡ ψυχή μου ὡς τό φῶς ἔσεται φωτισθεῖσα.
Τό φῶς γάρ, ὅταν ἀναφθῇ, φεύγει εὐθύς τό σκότος,
καίτοι ἐστί τοῦ αἰσθητοῦ φωτός ἐκεῖνο ἔργον.
Εἰ δέ τό φῶς παραχθέν ἐνεργεῖ σοι τοιαῦτα
καί ὀφθαλμούς φωτίζει σου καί ψυχήν κατευφραίνει
καί, ἅ τό πρίν οὐκ ἔβλεπες, χαρίζεται ὁρᾶν σοι,

τί οὐ ποιήσει ἐν ψυχῇ λάμψας ὁ τούτου κτίστης,
ὁ «Γενηθήτω φῶς» εἰπών καί εὐθύς παρεισήχθη;
Τί δοκεῖ οὖν σοι, εἰ λάμψει νοερῶς ἐν καρδίᾳ
ἤ ἐν νοΐ ὡς ἀστραπή ἤ ὡς ἥλιος μέγας,
ἐμποιῆσαι δυνήσεται ψυχῇ τῇ ἐλλαμφθείσῃ;
Οὐχί φωτίσει ταύτην γε καί γνωρίσαι παρέξει
ἐν ἐπιγνώσει ἀκριβεῖ αὐτόν, ὅστις ὑπάρχει;
Ναί, ὄντως οὕτως γίνεται, οὕτως ἐπιτελεῖται,
(276) οὕτως ἀποκαλύπτεται τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις
καί δι᾿ αὐτοῦ καί ἐν αὐτῷ ὁ Υἱός σύν Πατρί τε˙
καί τούτους βλέπει, ὥς ἐστι δυνατόν κατιδέσθαι,
καί τότε τά περί αὐτῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρήτως
διδάσκεται καί φθέγγεται καί πᾶσιν ἄλλοις γράφει
καί δόγματα θεοπρεπῆ ἐκτίθεται, ὡς πάντες
οἱ προλαβόντες ἅγιοι διδάσκουσι πατέρες˙
οὕτως γάρ ἐδογμάτισαν τό σύμβολον τό θεῖον,
τοιοῦτοί τε γενόμενοι, ὡς εἴπομεν, κἀκεῖνοι
μετά Θεοῦ τά τοῦ Θεοῦ ἐφθέγξαντο καί εἶπον.
Τίς γάρ ἐθεολόγησε τριαδικήν μονάδα
ἤ τίς αἱρέσεις ἔτρεψε μή γεγονώς τοιοῦτος
ἤ τίς ἐκλήθη ἅγιος μή μετασχών Ἁγίου
Πνεύματος; Οὐδείς πώποτε. Ὥς καί τό φῶς αἰσθήσει
τό νοητόν προσγίνεσθαι πέφυκεν, οἷς προσέσται.
Οἱ δ᾿ ἀναισθήτως λέγοντες τούτου μεταλαμβάνειν,
αὐτοί τῷ ὄντι ἑαυτούς καλοῦσιν ἀναισθήτους,
ἡμεῖς δέ καί νεκρούς ὄντας ζωῆς ἐστερημένους,
εἰ καί δοκοῦσιν ἔτι ζῆν, ὤ πλάνης, ὤ μανίας!
Ἀλλ᾿, ὦ φῶς, λάμψον εἰς αὐτούς, λάμψον, ὅπως ἰδόντες
πεισθῶσιν ὄντως ὅτι φῶς σύ ἀληθές ὑπάρχεις,
καί οἷς ἑνοῦσαι, ὥσπερ φῶς, ὁμοίους σοι ἐργάζῃ.
Λάμπω καθώς καί πάντοτε τῶν τυφλῶν πρό προσώπου,
ἀλλά ἰδεῖν οὐ βούλονται, καμμύουσι δέ μᾶλλον
καί ἀναβλέψαι πρός ἐμέ οὐ θέλουσιν, ὦ τέκνον.
Πρός δέ καί ἀποστρέφονται τάς ὄψεις ἀλλαχόθεν,
κἀγώ συμπεριστρέφομαι, τούτων ἔμπροσθεν στήκω,
κἀκεῖνοι πάλιν ἀλλαχοῦ ἐκπέμπουσι τό ὄμμα
καί ὅλως τοῦ προσώπου μου τό φῶς οὐ καθορῶσι.
Τούτων οἱ μέν καλύπτονται καλύμμασι τάς ὄψεις,
οἱ δέ καί ἔξω φεύγουσι μισήσαντές με πάντως.
(277) Τί οὖν τούτους ποιήσαιμι, ἀξαπορῶ εἰς ἅπαν˙
τό ἀβουλήτως γάρ αὐτούς καί βίᾳ τάχα σῶσαι,

καί τοῦτο θλῖψις δόξειε, μή θέλοντας σωθῆναι.
Τό γάρ καλόν θελήματι ἔσται καλόν τῷ ὄντι,
τό δ᾽ ἀβουλήτως ἀγαθόν οὐκ ἀγαθόν ὑπάρξει,
καί διά τοῦτο θέλοντας καί ὁρῶ καί ὁρῶμαι
καί βασιλείας τῆς ἐμῆς ποιῶ συγκληρονόμους,
τούς δέ μή θέλοντας ἐῶ θέλοντας ἐν τῷ κόσμῳ,
καί γίνονται κριταί αὐτοί ἑαυτῶν πρό τῆς δίκης,
ὅτι ἐμοῦ ἐκλάμποντος φωτός τοῦ ἀπροσίτου
αὐτοί τό σκότος ἑαυτοῖς προεξένησαν μόνοι,
φῶς ἰδεῖν μή θελήσαντες καί μείναντες ἐν σκότει.

ΛΕ΄.

Ὅτι πάντες οἱ ἅγιοι ἐλλαμπόμενοι αὐγάζονται καί τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτόν ἀνθρωπίνῃ φύσει Θεόν ὁρᾶν. (278)

Βλέψον ἄνωθεν, Θεέ μου,
καί εὐδόκησον φανῆναι
καί πτωχῷ προσομιλῆσαι.
Ἀποκάλυψον τό φῶς σου
διανοίξας οὐρανούς μοι,
ἄνοιξον τόν νοῦν μου μᾶλλον,
εἴσελθε καί νῦν ἐντός μου.
Λάλησον, καθάπερ πάλαι,
διά ῥυπαρᾶς μου γλώσσης,
περί ὧν τινες λαλοῦσιν,
ὅτι νῦν οὐδείς ὑπάρχει,
ὅς Θεόν γνωστῶς κατεῖδεν,
οὐδέ γέγονε πρό τούτου
παρεκτός τῶν ἀποστόλων.
Ἀλλ᾽ οὐδέ αὐτούς ἐκείνους
λέγουσι τρανῶς ἰδέσθαι
τόν Θεόν σου καί Πατέρα,
ἀλλά ἄγνωστον τοῖς πᾶσιν,
ἀθεώρητον ὡσαύτως
δογματίζουσιν ὑπάρχειν,
(279) προβαλλόμενοι τό ῥῆμα
τοῦ ὑπερηγαπημένου
μαθητοῦ σου Ἰωάννου
λέγοντος˙ Θεόν οὐδέπω
ἑωράκει τις ἀνθρώπων.

Ναί, Χριστέ μου, λέξον τάχος,
ἵνα μή τοῖς ἀσυνέτοις
ἔγωγε δόξω ληρεῖν.
Γράφε, εἶπεν, ἅπερ λέγω,
γράφε καί μή κατοκνήσῃς.
Ἠ Θεός ἐγώ πρό πάντων
ἡμερῶν, ὡρῶν καί χρόνων,
ἀλλά καί αἰώνων πάντων
καί τῶν ὁρωμένων πάντων
νοουμένων τε κτισμάτων.
Ἤμην ὑπέρ νοῦν καί λόγον,
ὑπέρ ἔννοιάν τε πᾶσαν
μόνος μετά μόνου μόνος,
καί οὐδέν τῶν ὁρωμένων,
ἀλλ᾿ οὐδέ τῶν ἀοράτων
ἦν πρό τοῦ γενέσθαι ὄντως.
Μόνος ἄκτιστος ἐγώ
σύν Πατρί καί Πνεύματί μου
μόνος ἄναρχος ὑπάρχω
ἐξ ἀνάρχου τοῦ Πατρός μου˙
ἀγγέλων δέ οὐδείς οὐδέπω,
ἀλλ᾿ οὐδέ τῶν ἀρχαγγέλων,
οὐ τῶν ἄλλων τε ταγμάτων
εἶδέ μου ποτέ τήν φύσιν
οὐδ᾿ αὐτόν ἐμέ τόν κτίστην
ὅλον, οἷόσπερ τυγχάνω.
(280) Μόνην δέ ἀκτῖνα δόξης
καί ἀπόρροιαν φωτός μου
καθορῶσι καί θεοῦνται.
Ὡς γάρ ἔσοπτρον ἡλίου
τάς ἀκτῖνας δεδεγμένον
ἤ κρυστάλλινος ὡς λίθος
ἐλλαμφθείς ἐν μεσημβρίᾳ,
οὕτως δέχονται ἀκτῖνας
τῆς θεότητός μου πάντες.
Ὅλον δέ με κατιδέσθαι
οὔπω τις κατηξιώθη,
οὐκ ἀγγέλων, οὐκ ἀνθρώπων,
οὐ δυνάμεων ἁγίων.
Ἔξω γάρ εἰμι τῶν πάντων
καί ἀόρατος τοῖς πᾶσιν,
οὐ φθονῶν δέ τούτοις πάντως,

ὅπως μή με καθορῶσιν,
οὐδ᾽ ὡς ἀκαλλής ὑπάρχων
κρύπτομαι τοῦ μή φανῆναι,
ἀλλά ἄξιος οὐδείς μου
τῆς θεότητος εὑρέθη,
οὐδέ γέγονε τοῦ κτίστου
ἰσοδύναμον τό κτίσμα.
Τοῦτο γάρ οὐδέ συμφέρει˙
μικράν δ᾽ ὁρῶντες ἀπαυγήν
ὄντως εἶναί με μυοῦνται
καί γινώσκουσι Θεόν με
τόν αὐτούς παραγαγόντα,
καί ἐκπλήξει με καί φόβῳ
ἀνυμνοῦντες λειτουργοῦσιν.
Οὐκ ἐνδέχεται Θεόν γάρ
ἄλλον φύσει παραχθῆναι
(281) ἰσοδύναμον τοῦ κτίστου
οὐδ᾽ ὁμοφυῆ ἐκείνου,
οὐδέ δυνατόν γάρ ὅλως
ὁμοούσιον τοῦ κτίστου
τό κτιζόμενον γενέσθαι.
Τῷ ἀκτίστῳ τό κτιστόν γάρ
πῶς ποτε ἐξισωθείη;
Τοῦ ἀεί ὡσαύτως ὄντος
καί ἀνάρχου καί ἀκτίστου
τά κτιζόμενα ἐλάττω˙
καί γάρ εἶναι μαρτυρήσεις
καί τοσοῦτον διαφέρειν,
ὅσον ἅμαξα καί πρίων
τοῦ αὐτά τεκτηναμένου.
Πῶς οὖν ἅμαξα τόν ταύτην
τεκτηνάμενον ἐκμάθοι;
Πῶς δέ πρίων τόν κινοῦντα
ἐπιγνώσεται, εἰπέ μοι,
εἰ μή τούτοις δώσει γνῶσιν,
εἰ μή ὅρασιν ἐνθείη
ὁ αὐτά κατασκευάσας,
ὅ ἀδύνατον ὑπάρχει
τοῦτο πᾶσι τοῖς κτισθεῖσιν;
Οὐδείς ἀνθρώπων ὅλως οὖν,
οὐδείς καί τῶν ἀγγέλων
τοῦ διδόναι πνεῦμα ἄλλοις

ἔλαβε τήν ἐξουσίαν
ἤ ζωήν αὐτοῖς παρέχειν,
ὁ δέ Κύριος τῶν πάντων
ἔχων ἐξουσίαν μόνος,
μόνος ἔχων δυναστείαν,
(282) ὡς πηγή ζωῆς ὑπάρχων
ἔμψυχα παράγει ζῷα,
οἷα πάντως καί θελήσει,
καί χαρίζεται ἑκάστῳ
ὡς τεχνίτης, ὡς δεσπότης,
ὅσα βούλεται καί θέλει,
ᾧ ἡ δόξα καί τό κράτος
νῦν, ἀεί καί εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΛΣΤ΄.

Εὐχαριστία ὑπέρ τῆς ἐξορίας καί τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ᾽ αὐτόν διωγμῷ. (283)

Εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, εὐχαριστῶ σοι, μόνε
καρδιογνῶστα, βασιλεῦ δίκαιε, πανοικτίρμον!
Εὐχαριστῶ σοι, ἄναρχε, παντοδύναμε Λόγε,
ὁ κατελθών ἐπί τῆς γῆς καί σαρκωθείς Θεός μου
καί γεγονώς, ὅπερ οὐκ ἦς, ἄνθρωπος ὅμοιός μου
δίχα τροπῆς καί ῥεύσεως καί πάσης ἁμαρτίας,
ἵνα παθών ὁ ἀπαθής ὑπ᾽ ἀνόμων ἀδίκως
ἀπάθειαν παράσχῃς μοι τῷ κατακεκριμένῳ
ἐν τῷ μιμήσασθαι τά σά παθήματα, Χριστέ μου.
Δικαία οὖν ἡ κρίσις σου καί ἡ πρόσταξις ἅμα,
ἥνπερ προσέταξας ἡμᾶς φυλάσσειν, πανοικτίρμον.
Αὕτη δ᾽ ἐστίν ἡ μίμησις τῆς ταπεινώσεώς σου,
ἵν᾽ ὥσπερ ἔπαθες αὐτός ἀναμάρτητος πέλων,
οὕτως ἡμεῖς ὑποίσωμεν ἁμαρτήσαντες πάντα,
καί πειρασμούς καί διωγμούς καί μάστιγας καί θλίψεις
καί τελευταῖον θάνατον παρά τῶν παρανόμων.
Σύ δαιμονᾶν γάρ ἤκουσας καί πλάνος ἐνομίσθης
ἀθέοις καί ἀντίθεος καί παραβάτης νόμου.
Σύ ὡς κακοῦργος συλληφθείς καί δεθείς μόνος ἤχθης,
πάντων καταλιπόντων σε μαθητῶν τε καί φίλων.

Σύ καί παρέστης τῷ κριτῇ ὡς κατάκριτος, Λόγε,
(284) καί κρίσιν, ἥν ἐξήνεγκε κατά σου, κατεδέξω.
Σύ καί λαλήσας ῥάπισμα παρά δούλου ὑπέστης
καί σιωπήσας θάνατος εὐθύς κατεδικάσθης.
Οἱ λόγοις σου γάρ μάχαιρα τοῖς ἀνόμοις ὑπῆρχον,
ἡ σιωπή δέ, βασιλεῦ, καταδίκης αἰτία˙
διό μή φέροντες ὁρᾶν σέ τόν δίκαιον μόνον
οἱ ἄδικοι θανάτῳ σε παρέδωκαν αἰσχίστῳ.
Ὅθεν ἐτύφθης κεφαλήν καί ἀκάνθαις
ἐστεφανώθης, χλαῖνάν τε κοκκίνην ἐνεδύσω.
Ἐνεπτύσθης τό πρόσωπον, οἴμοι, καί ἐνεπαίχθης,
Χαῖρε! ἀκούσας παικτικῶς, βασιλεῦ, ὑπ᾿ Ἑβραίων.
Σύ τόν σταυρόν ἐβάστασας, Σῶτερ, ἐπί τῶν ὤμων
καί προσεπάγης ἐν αὐτῷ ἀνυψωθείς, Θεέ μου.
Χεῖρας ἠλώθης πόδας τε, καί ὄξος ἐποτίσθης
καί τήν πλευράν ἐνύγης σου τῇ λόγχῃ, πανοικτίρμον.
Ταῦτα ἡ γῆ μή φέρουσα ἐκλονεῖτο τῷ φόβῳ
καί τούς νεκρούς τούς ἐν αὐτῇ ἀπεδίδου ἐν τάχει˙
ὁ ἥλιος εἰς αἷμα δέ μετεστράφη ὁρῶν σε
καί ἡ σελήνη ζόφωσιν ἐνεδύσατο τότε.
Τό καταπέτασμα τοῦ ναοῦ τοῦ τότε διεσχίσθη
ἀπό τῶν ἄνω γεγονός δύο ἕως τῶν κάτω,
καί οὐδέν οἱ παράνομοι τούτων συνῆκαν ὅλως,
ἀλλά καί τάφῳ κείμενον φύλακας ἐφιστᾶσι
καί τόν λίθον σφραγίζουσι σέ κατασχεῖν δοκοῦντες.
Σύ οὖν ἀνέστης, Δέσποτα, ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ
καί τάς σφραγίδας ἔλιπες σώας τοῖς παραβάταις˙
ἀγγέλων παρουσία δέ ἐκύλισε τόν λίθον
(285) καί τούς ἐκεῖ φυλάσσοντας κατέπληξε τῷ φόβῳ,
καί οὐκ ἠθέλησεν ποσῶς τοῦ συνιέναι ὅλως,
ἀλλ᾿ ἔμειναν τυφλώττοντες τόν νοῦν καί τήν καρδίαν
πεπωρωμένην τήν αὐτῶν ἔχοντες μέχρι τέλους.
Τί οὖν ὑπάρχει μέγα μοι, εἰ ταῦτα κἀγώ πάθω,
ἅπερ αὐτός σύ πέπονθας ἀναμάρτητος πέλων
ὑπέρ τοῦ κόσμου, Δέσποτα, ἵνα τόν κόσμον σώσῃς,
ὁ ἁμαρτήσας πάμπολλα ἐκ νέας ἡλικίας
καί παροργίσας σε, Χριστέ, ἐν ἔργοις τε καί λόγοις;
Μέγα μοι ὄντως, μᾶλλον δέ καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν,
ὅτι με μέτοχον ποιεῖ δόξης σου τῆς ἀρρήτου
ἡ κοινωνία τῶν παθῶν, ἡ μίμησις τῶν ἔργων,
καί πρόξενος θεότητος ἡ ταπείνωσις πέλει
ἡ σή τοῖς μετά γνώσεως ταύτην μετερχομένοις.

Εὐχαριστῶ σοι, Δέσποτα, πάσχων μᾶλλον ἀδίκως,
εἰ δέ δικαίως, ἔστω μοι εἰς ἔκτισιν πταισμάτων,
εἰς κάθαρσιν ἀμέτρων μου, Χριστέ, πλημμελημάτων,
καί μή ἐάσῃς μοι ποτέ πόνους ἐπενεχθῆναι
ὑπέρ δύναμιν, Δέσποτα, ἤ πειρασμούς ἤ θλίψεις,
ἀλλά ἀεί μοι χάρισαι τήν ἔκβασιν, Θεέ μου,
καί τήν ἰσχύν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν τάς λύπας.
Σύ γάρ ὑπάρχεις τῶν καλῶν ὁ παροχεύς ἀρχῆθεν
τοῖς ἐκ ψυχῆς προσπίπτουσι τῷ σῷ κράτει ἀξίως,
τῆς πίστεως, τῶν ἔργων τε καί τῶν χρηστῶν ἐλπίδων
παρέχων τά χαρίσματα, τάς δωρεάς τε πάσας
τοῦ Θείου καί προσκυνητοῦ Πνεύματός σου, οἰκτίρμον,
νῦν καί ἀεί καί πάντοτε εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΛΖ΄.

Δέησις καί προσευχή τοῦ αὐτοῦ πρός Θεόν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας (286)

Δέσποτα Χριστέ, Δέσποτα ψυχοσῶστα,
Δέσποτα Θεέ πάντων τῶν ὁρωμένων
ἀοράτων τε δυνάμεων, ὡς κτίστης
τῶν ἐν οὐρανῷ πάντων, τῶν ὑπεράνω
τοῦ οὐρανοῦ τε καί οὐρανῶν ἁπάντων,
τῶν ὑπό γῆν τε καί τῶν ἐν γῇ ὡσαύτως!
Σύ εἶ Κύριος τούτων, Θεός τε καί Δεσπότης,
σύ τῇ χειρί σου περικρατεῖς τήν κτίσιν,
ὅτι ἐν αὐτῇ περιέχεις τά πάντα.
Χείρ σου, Δέσποτα, δύναμις ἡ μεγάλη,
ἥ τό θέλημα τοῦ σοῦ Πατρός πληροῦσα
καί δημιουργεῖ, ἐργάζεται καί κτίζει
καί οἰκονομεῖ τά καθ᾽ ἡμᾶς ἀρρήτως˙
αὕτη οὖν κἀμέ νυνί παραγαγοῦσα
ἐκ τοῦ μή ὄντος πεποίηκε τοῦ εἶναι,
ὅς καί γεγονώς ἤμην ἐν τῷδε κόσμῳ
ἀγνοῶν ὅλως σέ, τόν καλόν Δεσπότην,
σέ, τόν κτίστην μου, σέ, ὦ δημιουργέ μου,
καί ὥσπερ τυφλός ὑπῆρχον ἐν τῷ κόσμῳ
καί ὡς ἄθεος, ἀγνοῶν τόν Θεόν μου.
Αὐτός οὖν ἐλεήσας καί ἐπεσκέψω

(287) καί ἐπεστρέψας λάμψας ἐν σκότει φῶς μοι
καί ἑλκύσας με πρός ἑαυτόν, ὦ πλάστα,
ἐξαγαγών τε ἐκ κατωτάτου λάκκου,
σκότους τῶν παθῶν, σκότους τοῦ βαθυτάτου
ἐπιθυμιῶν καί ἡδονῶν τοῦ βίου
ἔξειξας ὁδόν, δέδωκας ὁδηγόν μοι
πρός τάς ἐντολάς τάς σάς καθοδηγοῦντα.
Ὧ ἀκολουθῶν ἄφροντις διετέλουν,
ἔχαιρον χαράν οὐ λαλουμένην, Λόγε,
ὁρῶν κατά πόδας σου ἀκολουθοῦντα
καί προσομιλοῦντά σοι πολλάκις τοῦτον.
Ἀλλά καί βλέπων σε, τόν καλόν Δεσπότην,
τῷ ὁδηγῷ μου καί πατρί συμπαρόντα
ἄφραστον εἶχον ἀγάπην τε καί πόθον,
ὑπέρ πίστιν τε καί ἐλπίδα ὑπῆρχον
καί˙ Ἰδού, ὁρῶ τά μέλλοντα, ἔλεγον,
καί τῶν οὐρανῶν πάρεστι βασιλεία
καί τά ἀγαθά ἅ ὀφθαλμός οὐκ εἶδεν,
οὖς οὐκ ἤκουσε, πρό ὀφθαλμῶν μου βλέπω,
ἔχων τε αὐτά καί τί πλέον ἐλπίσω,
ἤ τήν πίστιν μου ἐν ἄλλοις ποίοις δείξω;
Μεῖζον γάρ ἄλλο ὑπέρ ταῦτα οὐκ ἔσται.
Ἐν τούτοις ὄντος καί τούτοις ἐντρυφῶντος
ἔλαβες ἐκ γῆς τόν πατέρα μου, οἴμοι,
ἦρας ὁδηγόν ἐμόν ἐξ ὀφθαλμῶν μου,
ὦ φιλάνθρωπε, καί κατέλιπας μόνον,
πάντως ὀρφανόν, πάντως μεμονωμένον,
πάντως ἐκ πάντων ἀβοήθητον ὄντα,
καί ποίμνης, οἴμοι, προστάτην καί ποιμένα,
τόν ὡς ἀληθῶς ἀπροστάτευον ξένον
ἔστησας αὐτός τοῖς κρίμασιν, οἷς οἶδας.
(288) Διά τοῦτο σέ ἄρτι καθικετεύω,
ἄρτι δέομαι, ἀντιβολῶ προσπίπτων˙
μή ἀποστραφῇς, μή με ἐγκαταλίπῃς
μηδέ ἀφῇς με, ὦ Δέσποτά μου, μόνον!
Οἶδας τῆς ὁδοῦ τήν δύσβατον πορείαν,
οἶδας τῶν ληστῶν τήν καθ᾽ ἡμῶν μανίαν,
οἶδας τήν πληθύν τῶν πονηρῶν θηρίων,
οἶδας τήν ἐμήν ἀσθένειαν, Χριστέ μου,
καί τήν ἄγνοιαν, ἥν ὡς ἄνθρωπος ἔχω.
Πλήν οὐδ᾽ ἄνθρωπος ὅλως δοκῶ ὑπάρχειν,
ἀλλά ἀνθρώπων πολύ ἀπολιμπάνειν˙

κατά πάντα γάρ πάντων ἔσχατος πέλω
καί ἐλάχιστός εἰμι ὄντως ἀνθρώπων πάντων.
Ἐπίχεέ μοι, βασιλεῦ καί Θεέ μου,
τό ἔλεός σου, ἐξαιτοῦμια, τό μέγα,
ἵνα τά ἐμά ὑστερήματα, Σῶτερ,
καί ἐλλείματα τοῦτο ἀναπληρώσῃ
καί σῶον ὅλον ἄνθρωπόν με ποιήσῃ
ὑστερούμενον οὐδέν τῶν ἀναγκαίων
καί οὕτω στήσῃ ἐνώπιόν σου, Λόγε,
ἀκατάκριτον, ἄμεμπτόν με σόν δοῦλον,
ἀνυμνοῦντά σε εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΛΗ΄.

Περί θεολογίας˙ καί ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθείς ἀΰλως τόν ἄϋλον καί ἀόρατον καθορᾷ. (289)

Ποίαν ὁδόν ὁδεύσοιμι, ποίαν ἐκκλίνω τρίβον;
Ποίαν ἀνέλθω κλίμακα, ποίαν εἰσέλθω πύλην
ἤ πῶς ἀνοίξω θύραν δέ καί ποίου κουβουκλίου;
Ὁποίας δέ καί ποταπῆς ἔνδον οἰκίας εὕρω
τόν ἐν χειρί τά σύμπαντα καί παλάμῃ κρατοῦντα;
Ὄρος εἰς ποῖον ἀναβῶ, ἐκ ποίου τε τοῦ μέρους
καί ποῖον ἄρα σπήλαιον ἐκεῖσε ψηλαφήσω
ἤ ποῖον ἕλος διελθών τόν πανταχοῦ παρόντα
καί ἄληπτον τυγχάνοντα ἀόρατόν τε ὄντα
τοῦ κατιδεῖν ἀξιωθῶ καί κατασχεῖν, ὁ τάλας;
Εἰς ποῖον ᾅδην καταβῶ, εἰς οὐρανόν δέ ποῖον
ἀνέλθω καί εἰς ἔσχατα ποίας θαλάσσης ἆρα
γενόμενος εὑρήσαιμι τόν ἀπρόσιτον πάντῃ,
τόν πάμπαν ἀπερίγραπτον, ἀφηλάφητον ὅλον,
τό ἄϋλον ἐν ὑλικοῖς, τόν κτίστην ἐν τῇ κτίσει,
τόν ἄφθαρτον ἐν τοῖς φθαρτοῖς, εἰπέ μοι, πῶς εὑρήσω;
Πῶς δ᾽ ἔξω κόσμου γένωμαι, ὁ τυγχάνων ἐν κόσμῳ,
πῶς τῷ ἀΰλω συναφθῶ, ὁ συνημμένος ὕλῃ;
Πῶς τῷ ἀφθάρτῳ συμπλακῶ, φθαρτός ὅλος ὑπάρχων,
ὁ ἐν θανάτῳ τῇ ζωῇ πῶς ὅλως πλησιάσω,
τῷ ἀθανάτῳ ὁ νεκρός τῶς ἆρα προσπελάσω;
Ὁ χόρτος ὅλος τῷ πυρί πῶς προσψαῦσαι τολμήσω;
(290) Ἀλλ᾽ ὅμως ἄρτι ἄκουε τῶν ἀπορρήτων λύσιν!

Πρό τοῦ γενέσθαι οὐρανόν, πρό τοῦ γῆν παραχθῆναι
Θεός ὑπῆρχεν, ἡ Τριάς, μόνος μεμονωμένος,
φῶς ἄναρχον, φῶς ἄκτιστον, φῶς ἄφραστον είς ἅπαν,
ὅμως Θεός ἀθάνατος, ἀτελεύτητος, μόνος,
ἀΐδιος, αἰώνιος, ἀγαθώτατος ἄγαν.
Νόει καλῶς μόνον Θεόν ἐν ἀρχῇ τήν Τριάδα
ὑπερανάρχως οὖσαν μέν, ὑπέρ ἀρχήν τε πᾶσαν
ἀνείκαστον, ἀμέτρητον ὕψει, βάθει καί πλάτει,
τοῦ τε μεγέθους καί φωτός πέρας μή κεκτημένον.
Οὐκ ἦν ἀήρ, καθάπερ νῦν, οὐκ ἦν σκότος οὐδ᾽ ὅλως,
οὐ φῶς, οὐχ ὕδωρ, οὐκ αἰθήρ, οὐκ ἄλλο τι τῶν ὄντων˙
πνεῦμα δέ μόνον ὁ Θεός, φωτοειδές εἰς ἅπαν,
ὁμοῦ τε παντοδύναμον καί ἄϋλον ὑπῆρχεν.
Ἐποίησεν ἀγγέλους δέ, ἀρχάς καί ἐξουσίας,
τά Χερουβίμ καί Σεραφίμ, κυριότητας, θρόνους
καί τά ἀκατονόμαστα τάγματα λειτουργοῦντα
αὐτῷ καί παριστάμενοα ἐν φόβῳ τε καί τρόμῳ.
Ὕστερον δέ παρήγαγεν οὐρανόν ὡς καμάραν,
ὑλικόν καί ὁρώμενον, αἰσθητόν καί παχύν τε
καί ἐν ῥιπῇ ἐξέτεινε τοῦτον, ὡς εἶδε μόνος.
Γῆν τε ὁμοῦ καί ὕδατα καί ἁπάσας ἀβύσσους
μέσον αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ ἐννοήματι μόνῳ
πεποίηκεν, οἷα καί νῦν πάντα ἡμῖν ὁρῶνται.
Καί ἔμεινεν, ἔνδον τό φῶς τό ἄϋλον μή ἔχων,
ὁ οὐρανός ἐκτανυσθείς αἰσθητός , καθώς εἶπον,
οὐ περιέκοψε φωτός ἀΰλου λαμπηδόνας.
Ἔνυλος γάρ, ὡς εἴρηται, ὤν, τῶν ἀΰλων ἔξω,
οὐ τόπῳ πάντως, φύσει δέ εὑρέθη καί οὐσίᾳ.
Ἐνύλων γάρ ὁ ἄϋλος ἔστι κεχωρισμένος,
(291) οὐκ ἔχων τόπον ἴδιον, ἀπερίγραπτος γάρ ὤν˙
αὐτός λόγῳ τά σύμπαντα ἐν ἑαυτῷ παράγει
καί φύσει ἔστι τῶν κτιστῶν πάντῃ κεχωρισμένος
καί φέρων πάντα ἐν αὐτῷ ἔξω ἐστί τῶν πάντων.
Ὥσπερ γάρ νοῦς καί ἄγγελος τοίχοις καί θύραις ἔξω
οἰκίας οὐκ ἀπείργονται οὐδέ κρατοῦνται ἔνδον,
οὕτως ὁ τούτων ποιητής ὅλως οὐκ ἔξω πέλει,
οὐκ ἔνδοθεν τοῦ οὐρανοῦ οὐδ᾽ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ,
ἀλλ᾽ ἔστι πάντως πανταχοῦ Θεός κεχωρισμένος
ἐνύλων πάντων καί κτιστῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ παραχθέντων.
Ἐγένετο οὖν οὐρανός ἔνυλος καί διέστη
τῇ φύσει, καθώς εἴρηται, τοῦ φωτός τοῦ ἀΰλου
καί ἔμεινε δίχα φωτός, οἶκος καθάπερ μέγας.

Ὁ δέ Δεσπότης τοῦ παντός τόν ἥλιον ἀνῆψε
καί τήν σελήνην, αἰσθητοῖς αἰσθητῶς ὅπως λάμπῃ,
δέδωκε δέ καί ἐν χερσί φῶς ἐν νυκτί τοῦ φαίνειν,
ἀπό σιδήρου λίθου τε τικτόμενον ἀρρήτως.
Ἐκεῖνος δέ παντός φωτός ἐστί κεχωρισμένος,
ὑπέρφωτος, ὑπέρλαμπρος, ἄστεκτος πάσῃ κτίσει˙
ὡς γάρ ἡλίου λάμποντος οὐ φαίνονται τά ἄστρα,
οὕτως, εἰ λάμψαι βουληθῇ ἡλίου ὁ Δεσπότης,
οὐχ ὑποστήσεται πᾶς ζῶν ἀνατολήν τήν τούτου.
Διό συνέζευξε τόν νοῦν τῷ χοΐ τῷ ἐνύλῳ
καί ἐν ἐνύλοις τέθηκεν ἡμᾶς ἀνθρώπους πάντας,
ἵν᾽ ἐν βεβαίᾳ πίστει γε καί ἐντολῶν τηρήσει
τόν, ὅνπερ συνεχέαμεν παραβάσεως ζόφῳ,
νοῦν ἄϋλον ἐν ὑλικῶν παθῶν ἐπιθυμίᾳ
καί γεύσει τῇ τῶν ἡδονῶν ἐκκαθάραντες αὖθις,
τό ἄϋλον ἐν ὑλικοῖς ἀΰλως καθορῶμεν
φῶς, ὅπερ εἶπον, ὅτι ἦν Θεός ὑπερανάρχως,
ἀόρατον τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς καί ἐνύλοις,
(292) ἀπρόσιτον τοῖς νοεροῖς ὄμμασι τῆς καρδίας.
Θαυμάζω γάρ πῶς ἡ ψυχή, ὅλη ἄϋλος οὖσα
καί νοερόν τόν τοῦ νοός ὀφθαλμόν κεκτημένη,
ὥσπερ θυρίσι γε δυσίν αἰσθητῶς κεχρημένη
τοῦ σώματος τοῖς ὀφθαλμοῖς παρακύπτουσα βλέπει
δι᾽ αὐτῶν πάντα ὁρατά καί πάλιν ὑποστρέφει,
τά νοητά καί ἄϋλα ἀΰλως καθορῶσα,
μέσον δ᾽ ἀφθάρτων καί φθαρτῶν ἀρρήτως κρατουμένη˙
ὑπό μέν τῶν καθέλκεται πρός ἡδονάς, πρός πάθη,
ὑπό δέ τῶν πρός οὐρανόν πτερουμένη ἐκεῖσε
μένειν μέν ἐκβιάζεται, κατασπᾶται δέ ὅμως
καί πάλιν ἀναφέρεσθαι ἀεί θερμῶς σπουδάζει
ἀεροβάμων θέλουσα εἶναι ἐξ ὁρωμένων.
Ὡς γάρ παγίδας βλέπουσα τά ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
φοβεῖται ὅλως ἐν τῇ γῇ πατῆσαι ἤ καθίσαι,
ἵνα μή πάντως ἐμπαγῇ κρατηθεῖσα ἐν τούτοις
καί γένηται κατάβρωμα θηρίων ἀνημέρων.
Τοιοῦτος ὁ τῶν εὐσεβῶν καί πιστῶν καί ἁγίων
ἁπάντων βίος, ὅνπερ χρή ἐκμιμεῖσθαι τούς πάντας,
ἵνα καί σύν αὐτοῖς Χριστῷ, Θεῷ, κριτῇ τῶν πάντων
ἀμέμπτως παραστήσονται καί κοινωνοί τῆς δόξης
καί βασιλείας τῆς αὐτοῦ ἔσονται εἰς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΛΘ΄.

Ὅτι ὁ πόθος καί ἡ πρός Θεόν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην καί πάντα πόθον ἀνθρώπινον˙ βαφείς δέ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτί τοῦ Θεοῦ ὅλος θεοῦται καί νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. (293)

Ἀμήχανον τό κάλλος σου, ἀσύγκριτον τό εἶδος,
ἡ ὡραιότης ἄφατος, ὑπέρ λόγον ἡ δόξα,
τό ἦθος, Δέσποτα Χριστέ, τό ἀγαθόν καί πρᾷον
τῶν γηγενῶν ὑπέρκειται τάς ἐννοίας ἁπάντων,
καί διά τοῦτο ὁ πρός σέ πόθος καί ἡ ἀγάπη
πᾶσαν ἀγάπην τῶν βροτῶν ὑπερνικᾷ καί πόθον.
Καθ᾽ ὅσον γάρ ὑπέρκεισαι τῶν ὁρωμένων, Σῶτερ,
κατά τοσοῦτον ὁ πρός σέ πόθος ὑπάρχει μείζων
καί συγκαλύπτει ἅπασαν ἀνθρωπίνην ἀγάπην
καί ἔρωτας τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν ἀποτρέπει,
ἐπιθυμίας πάσας δέ ἀποκρούεται τάχος˙
σκότος γάρ ὄντως τῶν παθῶν ἐπιθυμία πέλει
καί νύξ βαθεῖα τῶν αἰσχρῶν ἁμαρτιῶν ἡ πρᾶξις,
φῶς δέ ὁ ἔρως ὁ πρός σέ καί ἡ ἀγάπη, Σῶτερ.
Διό ἐξανατέλλουσα ἐν ψυχαῖς φιλοθέοις
εὐθύς ἡμέραν ἐμποιεῖ ἀπαθείας, Θεέ μου,
ἀποδιώκουσα παθῶν καί ἡδονῶν τό σκότος˙
ὤ θαῦμα, ὤ παράδοξον ἔργον Θεοῦ ὑψίστου
καί μυστηρίων δύναμις τῶν κρυπτῶς τελουμένων!
Σύ καί τά ἄφθαρτα ἡμῖν καί τά φθαρτά χαρίζῃ,
σύ καί τά γήϊνα, Θεέ, σύν τοῖς ἐπουρανίοις,
(294) τά ἐνεστῶτά τε ὁμοῦ καί τά μέλλοντα, Λόγε,
ὡς πάντων πάντως ποιητής, ὡς ἔχων ἐξουσίαν
τῶν οὐρανίων, Δέσποτα, καί τῶν καταχθονίων˙
καί πῶς ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι ἀγαπῶμεν ἀνθρώπους
ὑπέρ σέ πλέον καί αὐτοῖς δουλούμεθα ἀθλίως,
ἵνα μικρά ληψόμεθα καί φθαρτά παρ᾽ ἐκείνων
καί αὐτοῖς ἐκδιδόαμεν ψυχάς ἡμῶν ἀθλίας
καί σώματα ὡς ἄτιμα σκεύη τοῦ καταχρᾶσθαι;
Καί μέλη ὄντες, Δέσποτα, σοῦ τοῦ πάντων Δεσπότου
ἁγίου, πάντως ἅγια αὐτοκρατοῦς Δεσπότου,
τοῖς πονηροῖς οὐ φρίττομεν δαίμοσιν αὐθαιρέτως
ῥίπτειν αὐτούς εἰς ἄτιμα τῆς ἁμαρτίας ἔργα;

Τίς οὖν μή κλαύσῃ τῶν πιστῶν καί γνησίων σου δούλων,
τίς μή θρηνήσῃ τῆς πολλῆς αὐθαδείας τήν τόλμαν;
Τίς δέ μή φρίξῃ τήν πολλήν ἀνοχήν σου, Θεέ μου,
τίς μή τρομάσῃ κρίσεως ἀνταπόδοσιν θείας,
τό ἄστεκτον καί ἄσβεστον πῦρ, οἴμοι, τό τῆς γεέννης,
ἔνθα κλαυθμός τε καί βρυγμός ὑπάρχει τῶν ὀδόντων
καί πόνος ἀπαράκλητος καί ἄφραστος ὀδύνη;
Ἀλλ᾿, ὦ ἥλιε ἡλίου καί σελήνης,
ἀστέρων πάντων καί φωτός καί παντός ἄλλου κτίστα,
τούτων ἔξω με κρύψον ἐν τῷ φωτί σου,
ἵνα μόνον σέ βλέπων ἐν τῷ φωτί σου
κόσμον μή ὁρῶ μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλά βλέπων ἔσομαι ὡς μή βλέπων
καί ἀκούων ὡς μή ἀκούων, Λόγε,
καί καθώσπερ πάσχουσιν οἱ ἐν τῷ σκότει
καθεζόμενοι τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου,
φιλοδοξίας σκότει κεκαλυμμένοι,
βλέποντες οὐ βλέπουσι δόξαν σου θείαν
(295) καί ἀκούοντες οὐ συνιοῦσιν ὅλως
τάς ἐντολάς σου καί τά προστάγματά σου,
οὕτως κἀγώ ἔσομαι ἐν τῷ φωτί σου
μή βλέπων κόσμον μηδέ τά ἐν τῷ κόσμῳ.
Τίς γάρ ἰδών σε καί ἀστραφθείς αἰσθήσεις
ἐκ τῆς δόξης σου, ἐκ φωτός σου τοῦ θείου,
οὐκ ἠλλοιώθη νοῦν, ψυχήν καί τάς φρένας,
καί βλέπειν ἄλλως καί ἀκούειν ὡσαύτως,
Σῶτερ, κατηξίωται πανεξαισίως;
Ἐμβάπτεται γάρ ὁ νοῦς ἐν τῷ φωτί σου
καί λαμπρύνεται καί φῶς ἀποτελεῖται
ὅμοιον τῆς δόξης σου, καί νοῦς καλεῖται
σός ὁ τοιοῦτος ἀξιωθείς γενέσθαι,
καί νοῦν ἔχειν σόν τότε καταξιοῦται
καί ἕν μετά σοῦ γίνεται ἀχωρίστως˙
καί πῶς μή βλέπει ὥσπερ σύ καί ἀκούει
πάντα ἀπαθῶς; Πῶς δέ ἐπιθυμήσει
Θεός γεγονώς αἰσθητοῦ τινος ὅλως
ῥευστοῦ καί φθαρτοῦ πράγματος εἴτε δόξης,
ὁ ὑπεράνω γεγονώς τούτων πάντων
καί ὑπέρ πᾶσαν δόξαν τήν ὁρωμένην;
Ὑπεράνω γάρ πάντων τῶν ὁρωμένων
ὁ γενόμενος καί Θεῷ πλησιάσας,

μᾶλλον δέ Θεός καί αὐτός χρηματίσας,
πῶς ἐν τῶν κάτω κειμένων δόξαν ὅλως
ἤ τρυφήν θελήσειεν ἐπιζητῆσαι;
Ταῦτα γάρ αὐτῷ αἰσχύνη ὄντως πέλει,
ὕβρις, ἐξουδένωσις καί ἀτιμία.
Δόξα δέ αὐτῷ καί τρυφή τε καί πλοῦτος
Θεός, ἡ Τριάς, καί τά Θεοῦ καί θεῖα,
ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή καί κράτος
ἀεί τε καί νῦν καί εἰς πάντας αἰῶνας,
ἀμήν.

Μ΄.

Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν˙ καί ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατήρ ὑπό τοῦ Ἁγίου ἐνηργεῖτο Πνεύματος˙ καί διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπό Θεοῦ, τοῦ τί δεῖ ποιοῦντα τινά, τῆς τῶν σῳζομένων σωτηρίας τυχεῖν. (296)

Πάλιν ἐκλάμπει μοι τό φῶς, πάλιν τρανῶς ὁρᾶται,
πάλιν ἀνοίγει οὐρανούς, πάλιν τέμνει τήν νύκτα,
πάλιν παράγει ἅπαντα, πάλιν ὁρᾶται μόνον,
πάλιν ἁπάντων ἔξω με ποιεῖ τῶν ὁρωμένων,
τῶν αἰσθητῶν ὡσαύτως δέ, βαβαί, ἀποχωρίζει.
Πάλιν ὁ πάντων οὐρανῶν ὑπεράνω τυγχάνων,
ὅνπερ οὐδείς ἑώρακε πώποτε τῶν ἀνθρώπων,
μή διανοίγων οὐρανούς, μή διατέμνων νύκτα,
μηδέ ἀέρα διϊστῶν μηδέ στέγην οἰκίας
ἀτόμως ὅλος μετ᾽ ἐμοῦ γίνεται, τοῦ ἀθλίου,
ἔνδοθεν τοῦ κελλίου μου, ἔνδοθεν τοῦ νοός μου
καί μέσον τῆς καρδίας μου, ὤ φρικτοῦ μυστηρίου!
Μενόντων πάντων ὡς εἰσί, παραγίνεται πρός με
τό φῶς καί ἀναφέρει με τῶν πάντων ὑπεράνω,
καί μέσον πάντων ὄντων με ἔξω ποιεῖ πάντων.
Οὐκ οἶδα εἰ καί σώματι, τέως δ᾽ ἐκεῖσε ὅλος
ἐπ᾽ ἀληθείας γίνομαι, ἔνθα φῶς ἐστι μόνον,
ἁπλοῦν, ὅ βλέπων γίνομαι ἁπλοῦς τῇ ἀκακίᾳ.
Ταῦτά σου τά παράδοξα, Χριστέ μου, τῶν θαυμάτων,
(297) ταῦτα τῆς δυναστείας σου καί τῆς φιλανθρωπίας
τά ἔργα, ἅπερ εἰς ἡμᾶς ποιεῖς τούς ἀναξίους˙
διά τοῦτο οὖν φόβος σου συνέχει με καί τρέμω
καί μεριμνῶ διηνεκῶς καί δαπανῶμαι σφόδρα,

τό τί ἀνταποδώσω σοι, τό τί σοι προσενέγκω
ἀντί τοσούτων δωρεῶν, τοσαύτης εὐσπλαγχνίας,
ἀναριθμήτων δωρεῶν, ὧν εἰς ἐμέ εἰργάσω.
Μηδέν δ᾽ εὑρίσκων ἐν ἐμοί, μηδέν ἐμόν ἐν βίῳ,
ἀλλά τά πάντα δοῦλα σά, ἔργα πάντα χειρῶν σου,
μειζόνως καταισχύνομαι, μειζόνως ὀδυνῶμαι,
μειζόνως, Σῶτερ, δυσωπῶ μαθεῖν, τί δεῖ ποιῆσαι,
ἵνα καί θεραπεύσω σε, ἵνα εὐαρεστήσω,
ἵν᾽ εὑρεθῶ ἐνώπιον ἀκατάκριτος, Σῶτερ,
τοῦ βήματός σου τοῦ φρικτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης.
Ἄκουσον τί ποιήσειε πᾶς ὁ μέλλων σωθῆναι,
μᾶλλον δέ πρῶτος πάντων σύ ὁ καί παρακαλῶν με.
Σήμερον, δόξον, τέθνηκας, σήμερον ἀπετάξω,
σήμερον κόσμον ἅπαντα νόμισον καταλεῖψαι!
Σήμρον φίλους, συγγενεῖς, δόξαν ματαίαν πᾶσαν
ἀφείς ὁμοῦ ἀπάρνησαι καί μέριμναν τῶν κάτω
καί ἐπί ὤμων τόν σταυρόν ἆρον, σφοδρῶς τε σφίγξον
καί μέχρι τέλους βάστασον τῶν πειρασμῶν τούς πόνους,
ὀδύνας τε τῶν θλίψεων καί λυπηρῶν τούς ἥλους
περιχαρῶς κατάδεξαι, ὥσπερ στέφανον δόξης,
τῶν ὕβρεων ταῖς λόγχαις δέ βαλλόμενος καθ᾽ ὥραν
καί λιθαζόμενος σφοδρῶς ἀπάσαις ἀτιμίαις
δάκρυα ἀντί αἵματος προχέων ἔσῃ μάρτυς,
καί ἐμπαιγμούς καί ῥαπισμούς φέρων παντευχαρίστως
τῆς ἐμῆς ἔσῃ κοινωνός θεότητος καί δόξης.
Ἐάν δέ πάντων ἔσχατον σεαυτόν ἀποδείξῃς
καί δοῦλον καί διάκονον, πρῶτον ἐκείνων πάντων
ὕστερον ἀποδείξω σε, καθάπερ ὑπεσχόμην.
(298) Εἰ ἀγαπήσεις τούς ἐχθρούς καί πάντας τούς μισοῦντας,
τῶν ἐπηρεαζόντων τε ἐκ ψυχῆς ὑπερεύξῃ
καί ἀγαθοποιήσειας τούτους κατά τό δυνατόν σοι,
ὅμοιος ὄν τως γέγονας τοῦ ὑψίστου πατρός σου
καί τήν καρδίαν καθαράν κτησάμενος ἐκ τούτων
ἐν ταύτῃ ὄψει τόν Θεόν, ὅν οὐδείς ποτε εἶδεν.
Εἰ δέ καί διωχθῆναί σε ὑπέρ δικαιοσύνης
γένηται, τότε σκίρτησον, ὅτι ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν σή γέγονε, καί ποῖον τούτου μεῖζον;
Ταῦτα καί τούτων πλείονα, ἅπερ ἐνετειλάμην,
πρᾶξον καί ἄλλους δίδαξον, καί σύ καί πάντες ἄλλοι
οἱ εἰς ἐμέ πιστεύοντες, εἰ βούλοισθε σωθῆναι

καί σύν ἐμοί αὐλίζεσθαι εἰς αἰῶνας αἰώνων.
Εἰ δέ γε ἀπαναίνεσθε καί δυσανασχετεῖτε,
αἰσχύνην τε λογίζεσθε ταῦτα καί ἀτιμίαν
παθεῖν καί θεῖναι τάς ψυχάς ὑπέρ τῶν ἐντολῶν μου,
τί καί αἰτεῖσθε τοῦ μαθεῖν πῶς δεῖ ὑμᾶς σωθῆναι
ἐν ποίαις τε ταῖς πράξεσιν ἐμοί οἰκειωθῆναι;
Τί δέ με καί Θεόν ὑμῶν ὀνομάζετε ὅλως,
τί καί πιστεύειν οἴεσθε εἰς ἐμέ ἀσυνέτως;
Ἐγώ γάρ ταῦτα δι᾽ ὑμᾶς ἔπαθον ἑκουσίως˙
ἐσταυρώθην, ἀπέθανον θάνατον τῶν κακούργων,
καί δόξα κόσμου γέγονε, ζωή τε καί λαμπρότης,
καί νεκρῶν ἐξανάστασις καί καύχημα ἁπάντων
τῶν πιστευσάντων εἰς ἐμέ τά εἰς ἐμέ ὀνείδη,
καί ὁ ἀσχήμων θάνατος ἔνδυμα ἀφθαρσίας
καί ἀληθοῦς θεώσεως πᾶσι πιστοῖς ὑπῆρξε.
Διό καί οἱ μιμούμενοι τά ἐμά σεπτά πάθη
συμμέτοχοι ὑπάρξουσι καί τῆς θεότητός μου
(299) καί βασιλείας τῆς ἐμῆς ἔσονται κληρονόμοι,
συγκοινωνοί τε ἀγαθῶν ἀφράστων, ἀπορρήτων
γενήσονται˙ καί σύν ἐμοί ἔσονται εἰς αἰῶνας.
Τούς δ᾽ ἄλλους τίς μή κλαύσει γε, τίς αὐτούς μή θρηνήσει,
τίς μή σταλάξει δάκρυον ἐκ συμπαθοῦς καρδίας,
τίς μή πενθήσει τήν αὐτῶν πολλήν ἀναισθησίαν,
ὅτι ἀφέντες τήν ζωήν ἑαυτούς τῷ θανάτῳ
παραδεδώκασι Θεοῦ δεινῶς ἀπορραγέντες;
Ὧν τῆς μερίδος ῥῦσαί με, Δέσποτα τῶν ἁπάντων,
καί κοινωνόν γενέσθαι με παθῶν σου τῶν ἀχράντων
ἀξίωσον τόν εὐτελῆ καί ἔσχατόν σου δοῦλον,
ὅπως - ὡς εἴρηκας, Θεέ – καί κοινωνός ὑπάρξω
τῆς δόξης σου καί τῆς τρυφῆς τῶν ἀγαθῶν σου, Λόγε,
νῦν μεν ὡς ἐν αἰνίγματι καί τύπῳ καί ἐσόπτρῳ
τότε δέ ἐπιγνώσομαι, ὅσον καί ἐπεγνώσθην,
ἀμήν.

ΜΑ΄.

Εὐχαριστία πρός Θεόν ὑπέρ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ γεγονότων εὐεργεσιῶν καί αἴτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπό τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι˙ καί περί τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία καί ὑποτύπωσις ῥηθεῖσα παρά Θεοῦ. (300)

Γινώσκεις τήν πτωχείαν μου, οἶδας τήν ὀρφανίαν,
ἐπίστασαι τήν μόνωσιν, ὁρᾷς τό ἀσθενές μου
καί τήν ἀδυναμίαν μου, ὁ πλάσας με Θεός μου
οὐκ ἀγνοεῖς, ἀλλ᾽ ἐφορᾷς καί τά πάντα γινώσκεις.
Ἴδε καρδίαν ταπεινήν, ἴδε συντετριμμένην,
ἴδε ἐν ἀπογνώσει με ἐγγίζοντα, Θεέ μου,
καί δός ἀφ᾽ ὕψους χάριν σου, δός Πνεῦμά σου τό Θεῖον.
Δός τόν Παράκλητον, Σῶτερ, πέμψον, καθώς ὑπέσχου,
ἀπόστειλον κἀμοί καί νῦν τῷ προσκαθεζομένῳ
ἐν ὑπερῴῳ, Δέσποτα, ὑπεράνωθεν ὄντως
παντός γηΐνου πράγματος, ἔξω παντός τοῦ κόσμου
καί σέ ζητοῦντι καί τό σόν Πνεῦμα ἐκδεχομένῳ.
Μή οὖν βραδύνῃς, εὔσπλαγχνε, μή παρίδῃς, οἰκτίρμον,
μή ἐπιλάθῃ τοῦ ψυχῇ ζητοῦντός σε διψώσῃ.
Μή με στερήσῃς τῆς ζωῆς τόν ἀνάξιον ταύτης
μηδέ βδελύξῃ με, Θεέ, καί μή ἐγκαταλίπῃς.
Τά σπλάγχνα σου προβάλλομαι, τό ἔλεος προτείνω
καί τήν φιλανθρωπίαν σου μεσῖτίν σοι προσφέρω.
(301) Οὐκ ἔκαμον, οὐκ ἔπραξα δικαιοσύνης ἔργα,
οὐδέποτε ἐτήρησα μίαν τῶν ἐντολῶν σου,
ἀλλά ἀσώτως ἅπαντα τόν βίον μου μετῆλθον,
πλήν αὐτός οὐ παρεῖδές με, ἀλλά ζητήσας εὗρες
πλανώμενον, ἐπέστρεψας ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης
καί ἐπ᾽ ἀχράντους ὤμους σου φωτί τῆς χάριτός σου
ἐπανεβίβασας, Χριστέ, ἐβάστασας, οἰκτίρμον,
καί κόπου με οὐκ εἴασας ὅλως ἐπαισθανθῆναι,
ἀλλ᾽ ἐπαναπαυόμενον ὡς ἐν ὀχήματί με
κούφως ὁδεῦσαι δέδωκας τάς ὁδούς τάς τραχείας,
ἕως ἀποκατέστησας μάνδρᾳ τῶν σῶν προβάτων,
ἕως συνήνωσας τοῖς σοῖς καί κατέταξας δούλοις.
Κηρύττω σου τόν ἔλεον, ὑμνῶ τήν εὐσπλαγχνίαν,
εὐχαριστῶν θαυμάζω σου χρηστότητος τόν πλοῦτον˙

ἀνακληθείς δέ παρά σου, ὡς εἴρηται, Θεέ μου,
καί νῦν ὑπάρχων, ὡς δοκῶ, ὅλος δεδουλωμένος,
προσηλωμένος τῷ φωτί καί σοί κεκολλημένος,
κρατούμενος τῷ πόθῳ σου, δεδεμένος ἀγάπῃ,
ἐξαπορῶ, ἐκπλήττομαι καί γινώσκειν οὐκ ἔχω˙
πῶς ἄρα θλῖψις ἅπτεται ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
πῶς λύπη ἐπεισέρχεται, πῶς ὅλον με ταράττει,
πῶς με τῆς σῆς ἀποστερεῖ γλυκύτητος, Θεέ μου,
καί τῆς χαρᾶς χωρίζει με ἡ τῶν γηΐνων θλῖψις;
Τί με τοσοῦτον πταίσαντα καί ἐξημαρτηκότα
ἤ τί σε παροργίσαντα ἐπί πλεῖον, Χριστέ μου,
καταλιμπάνεις, ἀγαθέ, τοῦ λυπεῖσθαι μειζόνως
ὑπέρ τό πρῴην, ὅτε ἦν ἐμπαθής ἡ ψυχή μου;
Εἰπέ καί δίδαξόν με νῦν κριμάτων σου τό βάθος,
εἰπέ καί μή βδελύξῃ με ἀναξίως λαλοῦντα,
ὁ πάλαι συνεσιαθείς ἁμαρτωλοῖς καί πόρναις
(302) καί συνδειπνήσας, Δέσποτα, ἀσώτοις καί τελώναις.
Πρός ταῦτα ὁ Δεσπότης μοι ἀπεκρίθη καί εἶπεν˙
Ἐγώ ἀπό τοῦ κόσμου σε ὡς νήπιον βαστάσας
ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἔφερον – πάντως ὅ λέγω οἶδας -.
Ἐγώ καί ἐσπαργάνουν σε ὅλον μέλεσι πᾶσι
καί γάλακτι ἐξέτρεφον ὑπέρ βρῶσιν καί πόσιν
- ἄφραστα γάρ τά κατ᾽ ἐμέ, ἀνερμήνευτα πάντῃ - ,
παιδαγωγῷ τε δέδωκα – τίνα ὅν λέγω οἶδας –
καί ὡς παιδίον σε μικρόν αὐξάνοντα καθ᾽ ὥραν
ἐξυπηρέτησε καλῶς, ἀνέθρεψεν ἀξίως.
Πρόσηβος ἤδη γέγονας, καί δή καί νεανίσκος˙
οὐκ ἀγνοεῖς δέ καί αὐτός ἀεί σύν σοί με ὄντα
καί συναυξάνοντα ἐν σοί καί περισκέποντά σε,
ἕως πάσας διήμειψας καλῶς τάς ἡλικίας.
Νῦν οὖν οὐχί ἐνήλικος, ἀνήρ δέ μᾶλλον ὄντως
γενόμενος καί τέλειος πρός γῆρας ἤδη κλίνας,
πῶς βούλει, ὥσπερ νήπιος, νῦν ἀγκαλοφορεῖσθαι,
πῶς αἰτεῖς σπαργανοῦσθαί σε καί βαστάζεσθαι πάλιν;
Πῶς γάλακτι ἐκτρέφεσθαι ὑπό παιδαγωγῷ τε
εἶναί σε; Οὐκ ἐρυθριᾷς ταῦτα λέγειν, εἰπέ μοι;
Ἀνήρ ὑπάρχων ἄλλοις σύ ὑπηρέτει καί τρέφε
καί τά πρός αὔξησιν αὐτῶν ἐπιτήδευε πάντα.
Πρός τούς ἐχθρούς ἀνθίστασο καί πληττόμενος πλῆττε.
Οἶδας ἐχθρούς οὕς λέγω σοι, δαιμόνων παρατάξεις.

Λαμβάνων κροῦε ἀφειδῶς, πίπτων πάλιν ἐγείρου,
τοῖς πεμπομένοις βέλεσι βάλλειν αὖθις μή φείσῃ
τούς βάλλοντας καί κατά σοῦ ταῦτα μηχανωμένους,
ἀλλά ἀνελπιστίᾳ σε τιτρώσκοντες ἐκεῖνοι
ἐλπίδι τιτρωσκέσθωσαν ἐκ σοῦ ἐκπεμπομένῃ,
ὀργῇ δέ σε πυγμίζοντες καί θυμῷ συνωθοῦντες
ὑπό πρᾳότητος τῆς σῆς ῥαπιζέσθωσαν ὄψεις,
ἔξωθεν ἐκβαλλέσθωσαν, πόρρω τῆς σῆς οἰκίας.
(303) Μή γάρ, ὡς εἶπον, νήπιον ἤ παιδίον τυγχάνεις,
μή γάρ ἀδυναμίᾳ σοι ψυχῆς καί νῦν ὑπάρχει,
μή γάρ ἐξασθενῇ σου νοῦς ἄρτι πρός ἀντιστάσεις;
Οἶδας καί φεύγειν τούς ἐχθρούς καί νικᾶν αὐτούς πάλιν
καί πολεμῶν γάρ ἔχεις με συνεργόν καί προστάτην
καί φεύγων σκέπην κραταιάν, ὀχυράν κέκτησαί με˙
καί λυπεῖ σε τῶν ἐν γῇ, ποῖον τούτων, εἰπέ μοι;
Χρυσίον ἤ ἀργύριον ἤ λίθοι τῶν τιμίων;
Καί τίς ἐμοῦ λαμπρότερος ἤ τίς ἐκλάμπων πλέον
ἤ ποῖος λίθος, ὡς ἐγώ, ἀτίμητος είς ἅπαν;
Χωρίων δέ σε στέρησις ἤ ἔνδεια τοῦ σίτου
εἴτε τοῦ οἴνου ἔκλειψις ἐκταράσσουσιν ὅλως;
Καί τίς ἄλλος παράδεισος οἷος ἐγώ τυγχάνει
ἤ γῆ τῶν κάτω καί ῥευστῶν ὡς ἡ γῆ τῶν πραέων;
Ποῖος δέ ἄρτος ἕτοιμος ἤ οἶνος ἐν τῷ κόσμῳ
οἷα ἡ χάρις ἡ ἐμή, οἷον Πνεῦμα τό Θεῖον,
οἷος ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὅνπερ ἐγώ παρέχω,
τό σῶμα καί τό αἷμά μου, τοῖς καθαρᾷ καρδίᾳ
καί πίστει ἀδιστάκτῳ με μετά φόβου καί τρόμου
ἐσθίουσι καί πίνουσι νοερῶς αἰσθητῶς τε;
Ποία τρυφή, ποία χαρά, ποία δόξα, εἰπέ μοι,
μείζων ὑπάρχει ἐπί γῆς, ὡς ἐμέ μόνον βλέπειν,
ἐμέ ὡς ἐν αἰνίγματι ἐνοπτρίζεσθαι μόνον,
ἐμοῦ τῆς δόξης καθορᾶν τήν ἀπαυγήν καί μόνην
καί δι᾽ αὐτῆς διδάσκεσθαι ταῦτα καί πλείω τούτων
ἀκριβῶς, ὅτι Θεός κτίστης ἐγώ τῶν πάντων,
εἰδέναι καί κατανοεῖν, ὅτι μοι κατηλλάγη
ἄνθρωπος καθεζόμενος ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ,
ἀμέσως τε προσομιλεῖ φίλος ὥσπερ πρός φίλον
(304) μισθίου τάξιν ὑπερβάς καί δουλείας τόν φόβον,
ἀκαματί δουλεύων μοι, ἀγάπῃ θεραπεύων,
ὑπακοῇ τῶν ἐντολῶν προσοικειούμενός μοι.
Οὐ λέγω τῶν μισθωτικῶς ἐμοί ἐκδουλευόντων

οὐδέ τῶν πάλιν δουλικῶς ἐμοί προσερχομένων,
ἀλλά τῶν φίλων καί γνωστῶν καί υἱῶν μου τάς πράξεις˙
αἵτινες καί πεφύκασιν αὗται, γράφε συντόμως.
Τό πάντων εὐτελέστερον ἡγεῖσθαι τῶν ἐν κόσμῳ
οὐ μόνον τῶν συνασκητῶν καί κοσμικῶν ἀνθρώπων,
ἀλλά γε καί τῶν ἐθνικῶν ἑαυτόν ὄντως χείρω˙
τό ἔκπτωσιν λογίζεσθαι ζωῆς τῆς αἰωνίου
μιᾶς παράβασιν μικράν ἐντολῆς ἐλαχίστης˙
τό τά παιδία τά μικρά ὥσπερ τελείους ἄνδρας
καθορᾶν τε καί προσκυνεῖν καθάπερ τούς ἐνδόξους˙
τό τοῖς τυφλοῖς ὡσαύτως δέ τήν τιμήν ἀπονέμειν
ὡς ἄνωθεν ὁρῶντός μου πάντων ἀνθρώπων πράξεις
καί ταῦτα δι᾽ἐμέ ποιεῖν, ἅπερ καί πάλιν γράφε.
Τό μή ἔχειν κατά τινος ὅλως ἐν τῇ καρδίᾳ
μέχρι ψιλῆς κινήσεως ἤ μικρᾶς ὑπονοίας˙
τό εὔχεσθαι ἀπό ψυχῆς μετά πόνου καρδίας
ἐκ συμπαθείας τούς είς σέ ἁμαρτάνοντας πάντας,
ὡσαύτως καί τούς είς ἐμέ τά τοιαῦτα τολμῶντας,
μετά δακρύων ἐξαιτῶν ἐπιστροφήν τήν τούτων˙
τό εὐλογεῖν μεθ᾽ ἅμα δέ τούς σέ καταρωμένους
καί ἐπαινεῖν τούς φθόνῳ σέ ἀεί λοιδορουμένους
καί τούς ἐπηρεάζοντας ὡς εὐεργέτας ἔχειν,
τούς δέ μή καθυπείκοντας μήθ᾽ ὑπακούοντάς σου,
ὡς ὅλως ἀρνουμένους με τόν ἑαυτῶν Δεσπότην,
θρηνεῖν καί κλαίειν συνεχῶς˙ οὕς νουθετῶν μή παύσῃ.
Ὁ γάρ ὑμᾶς δεχόμενος ἐμέ δέχεται, εἶπον,
καί ὁ ἀκούων δέ ὑμῶν πάντως ἐμοῦ ἀκούει˙
(305) ὁ δέ μή τρόμῳ τούς ὑμῶν λόγους καί παραινέσεις
δεχόμενος καί ἐκπληρῶν αὐτούς μέχρι θανάτου,
οὐ μή μου κοινωνήσειε δόξης τῆς αἰωνίου,
οὐ μή καταγήσεται σύν τῷ ἐσταυρωμένῳ,
ἐμοί τῷ ὑπακούσαντι Πατρί μέχρι θανάτου,
οὐ μή σταθῇ ἐκ δεξιῶν, οὐ μή συγκληρονόμος
τῶν σταυρωσάντων ἑαυτούς γένηται ὁ τοιοῦτος.
Λοιπόν μή παύσῃ νουθετῶν, λοιπόν μή παύσῃ κλαίων,
λοιπόν μή παύσῃ τήν αὐτῶν ἐκζητῶν σωτηρίαν,
ἵνα εἰ ὑπακούσωσι καί εἰ ἐπιστραφῶσιν,
ἕξεις αὐτούς ὡς ἀδελφούς, κερδήσεις τά σά μέλη
καί προσαγάγεις μοι αὐτούς ὑπηκόους γνησίους,
ἵνα κἀγώ εἰσδέξωμαι διά σοῦ καί δοξάσω

καί τῷ ἐμῷ σύν σοί Πατρί προσενέγκω ὡς δῶρα.
Εἰ δέ μή ἀπαρνήσονται θελήματα οἰκεῖα,
εἰ μή καταφρονήσουσι ψυχῶν αὐτῶν, ὡς εἶπον,
εἰ μή νεκροί γνήσονται θελήμασιν οἰκείοις
καί σοῦ ἐν τῷ θελήματι ζήσονται ἐν τῷ βίῳ
διά τοῦ σοῦ τό θέλημα τό ἐμόν ἐκπληροῦντες,
οὐκ ἀπολέσεις σου μισθόν, οὐ στερηθήσῃ τούτου,
ἀλλά διπλοῦν σοι ἀνθ᾽ ἁπλοῦ τοῦτον ἐγώ παρέξω,
ὅτι καί μή εἰσακουόμενος οὐκ ἀπέστης τοῦ λέγειν,
ἀλλά καί μᾶλλον ἐμισοῦ καί μᾶλλον ἀπεστρέφου
καί ἐβδελύσσου παρ᾽ αὐτῶν, ὡς ἐγώ ἐμισήθην
ποτέ καί νῦν δέ δι᾽ αὐτῶν καί τῶν τούτοις ὁμοίων.
Διά τοιούτων βούλομαι ἔργων με θεραπεύειν,
διά τοιούτων σπούδαζε καί τῶν τούτοις ὁμοίων
εὐαρεστεῖν μοι˙ τούτοις γάρ ἐπευφραίνομαι λίαν.
Μή προτιμήσῃς τό ἀργεῖν μηδέ προκρίνῃς ὅλως
ὑπέρ ψυχῆς ὠφέλειαν ἄλλο τι τῶν ἐν κόσμῳ.
(306) Τί γάρ ὠφεληθήσεται ὁ κερδαίνων τόν κόσμον
ἤ ὁ τούς ὄντας ἐν αὐτῷ παιδεύων ἤ διδάσκων
ἤ καί ὁ σῴζων ἅπαντας, εἰ μή καὐτός σωθείη;
Τίς οὖν ὑπάρχει, εἴτε πῶς ἄλλους σώσας οὐ σώσει
τήν ἑαυτόῦ ὁ ἄθλιος ψυχήν, ἀλλ᾽ ἀπολέσει;
Ὁ παραλύων ἐντολήν ἐμήν Δεσπότου πάντων
καί οἱονεί καταπατῶν καί δι᾽ αὐτῆς ἐκβαίνων
καί παραβαίνων νόμους μου, ὑπερπηδῶν προστάξεις
καί τῆς αὐλῆς τῶν ἐντολῶν καί φραγμοῦ τούτων ἔξω
γενόμενος, εἰ σώσειε κόσμον καί τούς ἐν κόσμῳ,
ξένος ἐμοῦ καί τῶν ἐμῶν πόρρω προβάτων ἔσται,
καί μάλιστα ὡς τόν φραγμόν τῆς αὐλῆς καταλύσας
καί τοῖς προβάτοις ἔξοδον, οὐκ ἐκ τῆς θύρας μόνης,
καί εἴσοδον τήν ἄδικον παρασχών τοῖς θηρίοις,
δίκην ὑποίσει ἄρρητον ὑπέρ ὅλων προβάτων
καί διχοτομηθήσεται καί πυρί καί ταρτάρῳ
καί τῶν σκωλήκων ἔσται κατάβρωμα ὁ τάλας.
Τοῦτο γάρ εἶπεν ὁ Πατήρ δι᾽ Υἱοῦ καί τό Πνεῦμα
ἐλάλησεν, ὅπερ ἐστί τό στόμα τοῦ Δεσπότου˙
ἄγγελοι προσευφήμησαν φωναῖς ἀκαταπαύστοις,
οἱ δίκαιοι προσέπεσον ἀκούσαντες καί εἶπον˙
Ἀδέκαστος ἡ κρίσις σου, ἀνύποπτος ἡ ψῆφος,
ἀπροσπαθῶς γάρ ἔκρινας, ὦ Θεέ πανοικτίρμον!
Πῶς γάρ ὁ μή τό ἑαυτόῦ θέλημα καταλείψας

καί τοῦ ἐκπροσωποῦντός σε, ὡς τόν σόν τοῦ Δεσπότου,
ἐν προτιμήσει θέμενος καί φυλάξας ἀτρώτως,
ὡς αὐτός σύ ἐτήρησας τοῦ σοῦ Πατρός, οἰκτίρμον,
συγκληρονόμος σου ὀφθῇ συγκοινωνός τε ὅλως,
καί μάλιστα συνθέμενος τοῦτο μέχρι θανάτου,
τό μή ποιῆσαι θέλημα ἕν τινι τό οἰκεῖον,
(307) μή προστεθῆναι αἵματι, μή σάρκα προτιμῆσαι,
ὅπερ ἐστί συγγένεια, σύνδεσμος φυσικός τε,
στοργή συνδοῦσα τούς ἐν γῇ πρός τά ἀπαρνηθέντα
καί ἐπιστρέφουσα αὐτούς ὅλους εἰς τά ὀπίσω;
Οἱ μάρτυρες ἐβόησαν˙ Κρίσις δικαία ὄντως!
Ὡς γάρ ὁ πρός μαρτύριον ἑαυτόν δούς προθύμως
εἶτα ἐλθόντας συγγενεῖς, γυναῖκάς τε καί παῖδας,
ταῦτα σύν πένθει λέγοντας˙ Οὐκ ἐλεεῖς σά τέκνα
οὐδέ οἰκτείρεις, ἄσπλαγχνε, γυναικός σου χηρείαν;
Οὐδέ πτωχείᾳ τῇ αὐτῶν συμπαθῶς ἐπικάμπτῃ
οὐδέ ἀπώλειαν αὐτῶν ἐννοεῖς καί οἰκτείρεις,
ἀλλά ἀφίεις ὀρφανά, ξένα, πτωχά, καί χήραν
τήν σήν γυναῖκα, καί σαυτόν προτιμᾷς σῶσαι μόνον;
Καί πῶς οὐχ ὡς φονεύς μᾶλλον μέλλεις κατακριθῆναι,
ὅτι κατέλιπες ἡμᾶς εἰς ἀπώλειαν πάντας
καί σῶσαι μόνην σου ζητεῖς τήν ψυχήν; Οὐκ ὀφείλει
ὅλως αὐτῶν κἄν πρός βραχύ τῆς φωνῆς εἰσακοῦσαι,
ὅλως πρός θρήνους τούς αὐτῶν τήν ἀκοήν προσκλῖναι
καί εἴτε δώροις τά δεσμά καί εἱρκτήν ἀποδράσαι,
ἤ ἀπαρνήσει σου, Χριστέ, τούτων ἀπολυθῆναι,
ἀλά ὡς ἤδη τεθνηκώς ἐμμένειν ταῖς βασάνοις,
ἐγκαρτερεῖν ταῖς φυλακαῖς, λιμῷ τε καί τῷ δίψει,
μή μνημονεύσας τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ἤ χρημάτων
μήτε ἐκτός τῆς φυλακῆς τήν ἑαυτόῦ ἐάσας,
εἰ δυνατόν, διάνοιαν κἄν πρός βραχύ γενέσθαι,
ἀλλ᾽ ἐν αὐτῇ σε καθορᾶν, Δέσποτα τῶν ἁπάντων,
καί τῇ πρός σέ ἀπασχολῶν θεωρίᾳ τάς φρένας,
μέχρι θανάτου καρτερεῖν τῷ σῷ πόθῳ καί μόνῳ,
καί οὔτε τούς ἐκκλίνοντας βλέπειν ὅλως ὀφείλει,
οὐδέ τούς ἀρνουμένους σε καί στρεφομένους πάλιν
ἐπί τόν πρῴην ἔμε τον, ἐπί τάς πρῴην πράξεις,
(308) ἐπί μερίμνας τῶν ἐν γῇ καί γυναικός καί τέκνων,
μηδέ προφάσει οἱᾳοῦν ἐν ἐκείνοις δεσμεῖσθαι˙
οὐκέτι γάρ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐξουσιάζει˙
- διό πολλοί τῶν φυλακῶν παρά σοῦ ἀνοιγέντων

καί τῶν δεσμῶν τοῦ σώματος εἰς ἅπαν ἀνεθέντων,
οὐχ εἵλοντο οἱ δοῦλοί σου ὅλως ἔξω γενέσθαι
οὐδέ φυγεῖν, ἀλλ᾽ ἔμειναν ὡς δεδεμένοι ὄντες –˙
οὕτως οὖν, Σῶτερ, καί οἱ νῦν τυγχάνοντες ἐν κόσμῳ
καί κόσμον ἀπαρνούμενοι, συγγενεῖς ὁμοῦ πάντας,
φίλους, ἑταίρους καί πάντα πράγμα τά ἐν κόσμῳ,
καί τά θελήματα αὐτῶν πρό γε τούτων ἁπάντων,
οὐκέτι ὅλως ἑαυτῶν ἔχουσιν ἐξουσίαν,
ἀλλ᾽ εἰ καί μή κωλύωνται ὑπό τῶν ἡγουμένων,
τήν συνταγήν ὀφείλουσι σοί τηρεῖν τῷ Δεσπότῃ.
Οὐ γάρ ἀνθρώποις ἔφασαν, ἀλλά Θεῷ, φυλάξαι
ὑπακοήν καί δούλωσιν, ἡγουμένοις καί πᾶσι
τοῖς μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφοῖς συνασκοῦσι.
Νῆσον οὖν ὥσπερ μονήν μέσον θαλάσσης οὖσαν
ὀφείλουσί γε κατοικεῖν καί ἅπαντα τόν κόσμον
αὐτοῖς εἰς ἅπαν ἄβατον νομίζειν καθεστάναι,
ἅτε μεγάλου χάσματος ἐστηριγμένου κύκλῳ
τῆς ἑαυτῶν πάσης μονῆς, ὡς μή τούς ἐν τῷ κόσμῳ
διέρχεσθαι πρός τήν μονήν μήτε τούς ἐν τῇ νήσῳ
διαπερᾶν πρός τούς ἐκεῖ καί προσπαθῶς προσβλέπειν,
μηδ᾽ ἐν καρδίᾳ ἤ νοΐ τήν τούτων στρέφειν μνήμην,
ἀλλ᾽ ὡς νεκροί ὀφείλουσι πρός νεκρούς διακεῖσθαι
ἀνεπαισθήτως πρός αὐτούς ἔχοντες τῇ αἰσθήσει,
καί γίνονται ὡς ἀληθῶς ἐθελόθυτοι ἄρνες.
Πρός ταῦτα τά πανάγια ῥήματα τῶν μαρτύρων,
τοῦ πόθου πλήρη καί στοργῆς μεστά πρός τόν Δεσπότην,
ἀκούσαντα τά Χερουβίμ ὕμνησαν καί ἐν φόβῳ˙
Δόξα σοι, εἶπον, βασιλεῦ, δόξα σοι, πανοικτίρμον,
(309) ὁ δείξας μάρτυρας ἐν γῇ τῶν τυραννούντων δίχα,
μόνῳ τῷ πόθῳ τῷ εἰς σέ μαρτυροῦντας καθ᾽ ὥραν!
Ναί, εἶπε πάλιν ὁ Πατήρ δι᾽ Υἱοῦ καί τό Πνεῦμα
ἔλεξεν˙ Ὄντως, οἱ Θεόν ἐκ καρδίας φιλοῦντες
καί τῇ ἀγάπῃ τῇ αὐτοῦ μόνῃ προσκαρτεροῦντες
καί τῷ ἰδίῳ θνῄσκοντες θελήματι καθ᾽ ὥραν,
οὗτοι καί φίλοι γνήσιοι, οὗτοι συγκληρονόμοι,
οὗτοι καί μάρτυρές εἰσι τῇ προαιρέσει μόνῃ,
χωρίς ξεσμῶν, ἀναρτισμῶν, ἐσχαρῶν καί λεβήτων
καί κατακαίοντος πυρός καί ξιφῶν τῶν τεμνόντων.
Πρός ταῦτα ὑπερκόσμιαι ὁμοῦ ἅπασαι τάξεις
ἠλάλαξαν˙ Δικαία σου ἡ κρίσις, πανοικτίρμον,

γραφήτω, σφραγισθήτω τε νῦν καί είς τούς αἰῶνας! Ἀμήν.

ΜΒʹ.

Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ᾽ ἐντεῦθεν ἤδη διά τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἑνωθέντες, ἐκδημοῦντες τοῦ βίου εἰς αἰῶνας αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται˙ εἰ δ᾽ οὖν, ἀλλά τό ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα τότε γενήσεται. (310)

Ἀρχή τοῦ βίου τέλος μοι καί τό τέλος ἀρχή μοι.
Τό ὅθεν ἥκω, ἀγνοῶ, τό ποῦ εἰμι, οὐκ οἶδα,
καί ποῦ αὖθις ἀφίξομαι, οὐ γινώσκω, ὁ τάλας.
Γεννῶμαι γῆ ἀπό τῆς γῆς, ἀπό σώματος σῶμα,
ἀπό φθαρτοῦ πάντως φθαρτός, καί θνητός ὅλως πέλων
μικρόν ἐν γῇ χρονοτριβῶ ζῶν ἐν σαρκί καί θνῄσκω
καί βίου ἄλλου ἄρχομαι μεταβαίνων ἐκ τούτου.
Ἐῶ τό σῶμα ἐν τῇ γῇ ἀναστήσεσθαι μέλλον
καί ἀτελεύτητον ζωήν ζήσεσθαι εἰς αἰῶνας.
Νῦν οὖν ἐπίβλεψον, Θεέ, νῦν σπλαγχνίθητι, μόνε,
νῦν με ἐλέησον! Ἰδού, ἐξέλιπεν ἰσχύς μου,
εἰς γῆρας, Σῶτερ, ἤγγισα, εἰς πρόπυλα θανάτου.
Ἄρχων τοῦ κόσμου ἔρχεται ἀναζητῆσαι θέλων
τά ἔργα καί τάς πράξεις μου, τάς αἰσχράς καί βεβήλους˙
οἱ δήμιοι παρίστανται ἀπηνῶς με ὁρῶντες
καί πρόσταγμα ἐκδέχονται λαβεῖν καί κατασπάσαι
εἰς ᾅδου, Σῶτερ, βάραθρον ψυχήν μου τήν ἀθλίαν.
Σύ οὖν ὁ φύσει εὔσπλαγχνος, ὁ φιλάνθρωπος μόνος,
ὁ πανοικτίρμων Κύριος, ἐλέησόν με τότε
καί μή μνησικακήσῃς μοι, μή με ἐγκαταλίπῃς,
(311) μή δώσῃς χώραν κατ᾽ ἐμοῦ ἐχθρῷ μου τῷ δολίῳ,
τῷ καθ᾽ ἑκάστην ὥραν μοι προσεπαπειλουμένῳ,
ὠρυομένῳ κατ᾽ ἐμοῦ, τρίζοντι τούς ὀδόντας
καί˙ Ποῦ θαρρεῖς, μοι λέγοντι, πῶς δέ διαφυγεῖν μου
ἐλπίζεις χεῖρας, ὅτι με καταλιπών προσῆλθες
Χριστῷ κἀμοῦ τάς ἐντολάς ἄρτι παρελογίσω;
Ἀλλ᾽ οὐκ ἐκφύγεις οὐδαμῶς˙ ποῦ γάρ καί ἀπελεύσῃ;
Οὐ διαδράσαι πώποτε ὅλως ἐμέ ἰσχύσεις,
τόν τόν Ἀδάμ ἐξάξαντα καί Εὔαν παραδείσου,
τόν καί τόν Κάϊν ἀδελφοῦ ποιήσαντα φονέα,

τόν ἐπί τοῦ κατακλυσμοῦ πάντας ὁμοῦ τῇ πλάνῃ
καί τῷ θανάτῳ τῷ φρικτῷ περιπεσεῖν ἀθλίως
εἰς τέλος δελεάσαντα ταῖς ἐμαῖς ἐξαπάταις,
τόν τόν Δαβίδ πλανήσαντα πρός μοιχείαν καί φόνον,
τόν ἄραντα πρός ἅπαντας πόλεμον τούς ἁγίους
καί πολλούς θανατώσαντα, σύ με πῶς διαδράσαι
ὅλως θαρρεῖς καί προσδοκᾷς, ὁ ἀσθενής εἰς ἅπαν;
Ταῦτα ἀκούων, Δέσποτα καί Θεέ μ ου καί κτίστα,
δημιουργέ μου καί κριτά, ὁ ἔχων ἐξουσίαν
ψυχῆς ἐμῆς καί σώματος ὡς ἀμφοτέρων πλάστης,
φρίττω καί ὅλος δέδοικα, ὅλος τρέμω ὁ τάλας.
Προβάλλεται καί λέγει μοι ὁ δόλιος, Χριστέ μου,
ὅτι˙ Ἰδού, οὐκ ἀγρυπνεῖς, ἰδού, οὐκ ἐγκρατεύῃ,
ἰδού, εὐχήν οὐκ κέκτησαι, οὐ ποιεῖς προσκυνήσεις,
κόπους οὐκ ἐπιδείκνυσαι, οἵους πάλαι ἀπήρξω,
καί διά ταῦτα μόνα σε τοῦ Χριστοῦ σε χωρίσω
καί μετ᾿ ἐμοῦ σε λήψομαι ἐν πυρί τῷ ἀσβέστῳ.
Ἐγώ οὖν, οἶδας, Δέσποτα, ὡς οὐδέποτε ἔργοις
ἐπίστευσα ἤ πράξεσι ψυχῆς μου σωτηρίαν,
ἀλλά τῷ σῷ, φιλάνθρωπε, προσέδραμον ἐλέει
θαρρήσας, ὅτι σώσεις με δωρεάν, πανοικτίρμον,
(312) καί ἐλεήσεις ὡς Θεός καθώς ποτε τήν πόρνην
καί ὡς τόν ἄσωτον υἱόν, τό Ἥμαρτον! εἰπόντα.
Οὕτω πιστεύσας ἔδραμον, οὕτω θαρρήσας ἦλθον,
οὕτως ἐλπίσας, Δέσποτα, πρός σέ παρεγενόμην˙
καί νῦν μή ἐγκαυχήσηται κατ᾿ ἐμοῦ, τοῦ σοῦ δούλου,
μή εἴπῃ˙ Ποῦ σου ὁ Χριστός, ποῦ σου ὁ ἀντιλήπτωρ;
Οὐχί ἐκεῖνος σέ αὐτός παρέδωσε χερσί μου;
Εἰ γάρ καί ἀπατήσῃ με καί αἰχμάλωτον λάβῃ,
οὐ μή τῇ προαιρέσει μου οὐδέ τῇ ῥαθυμίᾳ
τοῦτο προσεπιγράψηται, τῇ δέ ἐγκαταλείψει
σῇ τό πᾶν ἀναθέμενος τά τοιαῦτα ἐρεῖ μοι˙
Ἴδε, εἰς ὅν ἐθάρρησας, ἴδε, εἰς ὅν προσῆλθες,
ἴδε, ὅν οἴου σε φιλεῖν, ὅν οἴου ἀγαπᾶν σε
καί ἀδελφόν καί φίλον σε, υἱόν καί κληρονόμον
ἐνεκαυχῶ κεκτῆσθαί σε, πῶς ἐγκατέλιπέ σε,
εἰς τάς ἐμάς τε, τοῦ ἐχθροῦ, χεῖρας ἐξέδοτό σε
καί αἴφνης ἀπεστράφη σε, αἴφνης ἐμίσησέ σε;
Μή οὖν ἀκοῦσαι ταῦτά με, Σῶτερ, ἐγκαταλείψῃς,
μή ὄνειδος γενήσεσθαι σοῦ ἐάσῃς, Θεέ μου,
μή Βασιλεῦ, μή Κύριε, ὁ τοῦ σκότους με πάλαι
καί τῶν χειρῶν καί φάρυγγος ἐκείνου με ἐξάξας

καί τῷ φωτί ἐλεύθερον τῷ σῷ με παραστήσας.
Σέ γάρ ὁρῶν τιτρώσκομαι τά ἐντός τῆς καρδίας
καί βλέπειν οὐκ ἰσχύω σε καί μή βλέπειν οὐ φέρω˙
ἀπρόσιτον τό κάλλος σου, ἀμίμητον τό εἶδος,
ἀσύγκριτος ἡ δόξα σου, καί τίς ποτέ σε εἶδεν
ἤ τίς ἰδεῖν σε δυνηθῇ ὅλον, σέ, τόν Θεόν μου;
Τό πᾶν γάρ ποῖος ὀφθαλμός κατιδεῖν ἐξισχύσει;
Τόν ὄντα δέ ὑπέρ τό πᾶν ποῖος νοῦς καταλάβῃ,
περιλαβεῖν τε δυνηθῇ ἤ ἐκτανθῆναι ὅλος
πρός ὅλον καί θεάσασθαι τόν συνοχέα πάντων,
τόν πάντων ἔξω καί τό πᾶν καί τά πάντα πληροῦντα
(313) καί ἔξω πάλιν τόν αὐτόν ὅλον ὄντα ἀφράστως;
Ὅμως ὡς ἥλιον ὁρῶ καί ὡς ἄστρον σε βλέπω,
καί ἐν τῷ κόλπῳ φέρω σε, καθάπερ μαργαρίτην,
καί ὡς λαμπάδα βλέπω σε σκεύους ἡμμένην ἔνδον.
Ὅτι δέ οὐ πλατύνεσαι, ὅτι μή ὅλον φῶς με
ἀποτελεῖς καί δείκνυσαι ὅλος μοι, οἷος, ὅσος
ὑπάρχεις, ὅλως οὐ δοκῶ ἔχειν σε τήν ζωήν μου,
ἀλλά θρηνῶ ὥς τις πτωχός γεγονώς ἐκ πλουσίων
καί ἐξ ἐνδόξων ἄτιμος καί μή ἔχων ἐλπίδα.
Τοῦτο οὖν βλέπων ὁ ἐχθρός λέγει μοι˙ Σύ οὐ σῴζῃ˙
καί γάρ ἰδού, ἐκπέπτωκας, ἠστόχησας ἐλπίδων,
ὅτι οὐκ ἔχεις πρός Θεόν ὡς πάλαι παρρησίαν.
Πρός ὅν οὐ βλόγον φθέγγομαι, οὐκ ἀξιῶ, Θεέ μου,
ἀλλ᾽ ἐμφυσῶ, καί ἄφαντος εὐθύς ἀποτελεῖται.
Οὕτως αἰτοῦμαι, Δέσποτα, οὕτως παρακαλῶ σου
τήν εὐσπλαγχνίαν δώρησαι καί τότε μοι, Σωτήρ μου,
ὅτε ψυχή ἐξέλθῃ μου τοῦ σώματος, ἰσχύσαι
μόνῳ τῷ ἐμφυσήματι ἅπαντας καταισχύναι
τούς κατ᾽ ἐμοῦ, τοῦ δούλου σου, μέλλοντας ἐπιτρέχειν,
καί διαβῆναι ἀβλαβῆ φρουρούμενον φωτί σου
τοῦ Πνεύματος καί ἔμπροσθεν στῆναι τοῦ βήματός σου,
ἔχοντι χάριν σου, Χριστέ, συνοῦσάν μοι τήν θείαν,
σκέπουσαν, ἀκαταίσχυντον δεικνύουσάν με ὅλον.
Τίς γάρ τολμήσειεν ἄρα ἄμπροσθέν σου ὀφθῆναι,
εἰ μή αὐτήν ἐνδέδυται, εἰ μή αὐτήν ἐντός γε
κατέχει καί φωτίζεται ὑπ᾽ αὐτῆς; Πῶς τήν δόξαν
τήν ἄστεκτον θεάσασθαι δυνηθῇ πᾶς τις ὅλως;
Δόξαν Θεοῦ γάρ ἄνθρωπος, φύσιν θεότητός τε
φύσις ἀνθρώπου ταπεινή πῶς κατιδεῖν ἰσχύσει;

Ἔστι Θεός γάρ ἄκτιστος, ἡμεῖς κτιστοί δέ πάντες,
ἐκεῖνος πέλει ἄφθαρτος, ἡμεῖς φθαρτοί καί κόνις,
ἐκεῖνος πνεῦμα πέφυκεν, ὑπέρ ἅπαν δέ πνεῦμα
(314) ὡς ποιητής πνευμάτων τε καί Δεσπότης ὑπάρχων,
ἡμεῖς σάρκες χοϊκαί καί γεώδης οὐσία,
ἐκεῖνος πάντων ποιητής, ἄναρχος ἄληπτός τε,
ἡμεῖς σκώληκες ὁμοῦ καί βόρβορος καί τέφρα˙
καί τίς ἰσχύσει ἐξ ἡμῶν τοῦτον ποτέ ἰδέσθαι
ἐξ οἰκείας δυνάμεως ἤ ἐνεργείας ὅλως,
εἰ μή αὐτός ἐκπέμψειε Πνεῦμα αὐτοῦ τό Θεῖον
καί δι᾽ αὐτοῦ τῷ ἀσθενεῖ τῆς φύσεως παράσχῃ
ῥώμην, ἰσχύν καί δύναμιν καί ἱκανόν ποιήσῃ
τόν ἄνθρωπον τοῦ κατιδεῖν δόξαν αὐτοῦ τήν θείαν;
Ἄλλως γάρ οὐ θεάσεται οὐδέ ἰδεῖν ἰσχύσει
ἀνθρώπων τις τόν Κύριον ἐρχόμενον ἐν δόξῃ,
καί οὕτως χωρισθήσονται ἄδικοι τῶν δικαίων
καί σκότει καλυφθήσονται ἁμαρτωλοί καί πάντες
ὅσοι μή ἕξουσι τό φῶς ἐν αὐτοῖς ἀπ᾽ ἐντεῦθεν.
Οἱ συνημμένοι δέ αὐτῷ ἐκ τῶν ὧδε καί τότε
μυστικῶς συναφθήσονται τῷ Θεῷ καί γνησίως
καί τῆς αὐτοῦ ὑπάρξουσι μετουσίας ἀχώριστοι˙
οἱ δ᾽ ἀπελθόντες τοῦ φωτός αὐτοῦ κεχωρισμένοι
πῶς τότε ἑνωθήσονται ἤ κατά ποῖον τρόπον,
μαθεῖν παρ᾽ ὑμῶν βούλομαι, εἴτε ὑμᾶς διδάξαι˙
Θεός γέγονεν ἄνθρωπος, ἡνώθη τε ἀνθρώποις,
μετέσχεν ἀνθρωπότητος καί μετέδωκε πᾶσι
τοῖς εἰς αὐτόν πιστεύουσι καί τήν πίστιν ἐξ ἔργων
δεικνύουσι θεότητος αὐτοῦ τῇ μετουσίᾳ.
Τούτους οὖν εἶπε σῴζεσθαι μόνους τούς μετασχόντας
ἐκείνου τῆς θεότητος, καθώς αὐτός μετέσχε
τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὁ ποιητής τῶν πάντων,
Παῦλος ὡς μαρτύρεται Χριστοῦ τήν ἐκκλησίαν
ἕν γενήσεσθαι σῶμά γε δεσποτικόν καί θεῖον,
ἄσπιλον, ἄμωμον ὁμοῦ, ῥυτίδος πάσης δίχα˙
(315) οἵτινες ἄν εἶεν οἱ πιστοί, κεφαλή ὁ Χριστός δέ.
Εἰ τοῦτο τοίνυν ἔσεται οὕτως, ὥσπερ καί ἔστι,
τίς ἄρα τότε τολμήσει ῥυπαρός αὐτοῦ προσψαῦσαι
ἤ τίς προσκολληθήσεται ἀνάξιος τυγχάνων;
Εἰ γάρ καί νῦν ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας ἔξω
καί μετασχεῖν κωλύονται ἁμαρτωλοί εἰς ἅπαν,
μᾶλλον δέ καί τῆς τῶν θείων θέας ἀποστεροῦνται

οἱ μή πέλοντες ἅγιοι, πῶς οἴμοι τότε ἄρα
τῷ παναμώμῳ σώματι τοῦ Θεοῦ ἑνωθῶσι
καί μέλη γένωνται Χριστοῦ ἐσπιλωμένοι ὄντες;
Οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀδελφοί, οὐ γενήσεται ὅλως!
Οἱ δέ τοῦ θείου σώματος ἤγουν τῆς ἀκκλησίας
καί τοῦ χοροῦ τῶν ἐκλεκτῶν χωριζόμενοι, λέγε,
ποῦ ἄρα ἀπελεύσονται, εἰς ποίαν βασιλείαν,
εἰς ποῖον τόπον, φράσον μοι, ἐλπίζουσι σκηνῶσαι;
Πάντως γάρ καί παράδεισος, ὁ Ἀβραάμ τε κόλπος
καί πᾶς τόπος ἀνέσεως τῶν σῳζομένων ἔστιν˙
οἱ δέ σῳζόμενοί εἰσιν ἅγιοι πάντως πάντες,
ὡς πᾶσα θεία μαρτυρεῖ γραφή καί ἐκδιδάσκει.
Πολλαί γάρ καί μοναί εἰσιν, ἀλλ᾽ ἐντός τοῦ νυμφῶνος˙
καθάπερ γάρ εἷς οὐρανός καί ἐν αὐτῷ ἀστέρες
ἀλλήλων διαφέροντες ἐν τιμῇ τε καί δόξῃ,
οὕτω καί εἷς νυμφών ἐστι καί μία βασιλεία,
ἀλλά γάρ καί παράδεισος καί πόλις ἡ ἁγία
καί πᾶς τόπος ἀνέσεως ὁ Θεός ἐστι μόνος.
Ὡς γάρ οὐκ ἔχει ἄνεσιν ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ,
ὁ μή μένων ἐν τῷ Θεῷ καί Θεός ἐν αὐτῷ δέ,
οὕτω καί μετά θάνατον ἐκτός ἐκείνου μόνου,
οἴμαι, οὐκ ἔσται ἄνεσις, οὐ τόπος ἄνευ λύπης,
οὐ στεναγμοῦ, οὐ θλίψεως ὅλως ἀπηλλαγμένος.
Σπουδάσωμεν οὖν, ἀδελφοί, σπουδάσωμεν πρό τέλους
(316) προσκολληθῆναι τῷ Θεῷ, τῷ ποιητῇ τῶν πάντων,
τῷ κατελθόντι δι᾽ ἡμᾶς ἐπί γῆς τούς ἀθλίους,
τῷ κλίναντι τούς οὐρανούς καί λαθόντι ἀγγέλους
καί ἐν γαστρί σκηνώσαντι τῆς ἁγίας Παρθένου
καί σαρκωθέντι ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως, ἀνεκφράστως
καί προελθόντι εἰς ἡμῶν ἁπάντων σωτηρίαν.
Ἡ σωτηρία δέ ἡμῶν αὕτη πάντως ὑπάρχει,
καθώς πολλάκις εἴπομεν καί νῦν αὖθις ἐροῦμεν,
οὐχί ἡμεῖς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλά τό θεῖον στόμα
ἐπέφανε τό μέγα φῶς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.
Ἡ βασιλεία οὐρανῶν ἐπί τῆς γῆς κατῆλθε,
μᾶλλον δέ ὁ παμβασιλεύς τῶν ἄνω καί τῶν κάτω
ἐλήλυθεν, ἠθέλησεν ὑμῖν ὁμοιωθῆναι,
ἵν᾽ ἐξ αὐτοῦ ὡς ἐκ φωτός πάντες μεταλαβόντες
φῶτα δειχθῶμεν δεύτερα, ὅμοιά γε τοῦ πρώτου,
καί βασιλείας οὐρανῶν κοινωνοί καί τῆς δόξης
συμμέτοχοι ὑπάρξωμεν ὁμοῦ καί κληρονόμοι

τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὧν οὐδείς ποτε εἶδε.
Ταῦτα δ᾽ εἰσίν, ὡς πείθομαι καί πιστεύω καί λέγω,
Πατήρ, Υἱός καί Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάς Ἁγία,
τοῦτο πηγή τῶν ἀγαθῶν, τοῦτο ζωή τῶν ὄντων,
τοῦτο τρυφή καί ἄνεσις, τοῦτο στολή καί δόξα,
τοῦτοσ χαρά ἀνέκφραστος καί σωτηρία πάντων
τῶν μετασχόντων τῆς αὐτοῦ ἐλλάμψεως ἀρρήτου
καί κοινωνίαν μετ᾽ αὐτοῦ ἐχόντων ἐν αἰσθήσει.
Ἀκούσατε˙ Σωτήρ καί γάρ διά τοῦτο καλεῖται,
ὅτι πᾶσιν, οἷς ἑνωθῇ, σωτηρίαν παρέχει,
ἡ σωτηρία δέ ἐστιν κακῶν μέν πάντων λύσις,
καλῶν δέ πάντων ἐν ταὐτῷ εὕρεσις αἰωνία,
ἀπό θανάτου μέν ζωήν, ἀπό δέ σκότους φάος,
ἀπό δουλείας τῶν παθῶν καί πράξεων αἰσχίστων
ἐλευθερίαν παντελῆ πᾶσι χαριζομένη
(317) τοῖς ἑνωθεῖσι τῷ Χριστῷ καί Σωτῆρι τῶν ὅλων.
Οἵ καί τότε πᾶσαν μέν χαράν ἀναφαίρετον κτῶνται,
πᾶσάν γε ἀγαλλίασιν καί πᾶσαν εὐφροσύνην,
οἱ δέ κἄν ὅλως πέλοντες τούτου κεχωρισμένοι
καί μή ζητήσαντες αὐτόν ἤ τούτῳ ἑνωθέντες
μηδέ δουλείας τῶν παθῶν καί θανάτου ῥυσθέντες,
κἄν βασιλεῖς, κἄν ἄρχοντες εἰσί, κἄν μεγιστᾶνες,
κἄν τρυφᾶν κἄν εὐφραίνεσθαι κἄν ἀπόλαυσιν ἔχειν
οἴονται καί νομίζουσιν ἐν ἀγαθοῖς ὑπάρχειν,
ἀλλ᾽ οὐδέποτε κτήσονται τοιαύτην εὐφροσύνην,
οἵαν οἱ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, οἱ ἐλεύθεροι ἐκ πάντων
ἀτόπων ἐπιθυμιῶν, ἡδονῶν τε καί δόξης
ἔχουσιν ἀνεκλάλητον, ἄφραστον οὖσαν πάντῃ,
ἥν οὐδείς ποτε γνώσεται, οὐ μάθῃ, οὐ κατίδῃ
τῶν μή γνωσίως καί θερμῶς τῷ Χριστῷ κολληθέντων,
ἀνακραθέντων τε αὐτῷ ἐν ἑνώσει ἀρρήτῳ,
ᾧ πρέπει δόξα καί τιμή, αἶνος καί ἅπας ὕμνος
ὑπό πάσης τῆς κτίσεως καί πνοῆς εἰς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΜΓ΄.

Ὅτι κρεῖσσον τό καλῶς ποιμαίνεσθαι ἤ τούς μή βουλομένους ποιμαίνειν˙ οὐδέ γάρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μέν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτόν δέ διά τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. (318)

Εἰπέ, Χριστέ, τῷ δούλῳ σου, εἰπέ, τό φῶς τοῦ κόσμου,
εἰπέ, ἡ γνῶσις τοῦ παντός, εἰπέ, λόγε, σοφία,
ἡ πάντα προγινώσκουσα, ἡ πάντα προειδυῖα
καί τά ἡμῖν συμφέροντα διδάσκουσα ἀφθόνως,
εἰπέ καί δίδαξον κἀμέ ὁδούς σωτηριώδεις
τῶν θελημάτων σου, Σωτήρ, καί θείων προσταγμάτων.
Εἰπέ καί μή παρίδῃς με, μή κρύψῃς, ὦ Θεέ μου,
ἐξ ἀναξίου δούλου σου τό θεῖον θέλημά σου.
Τί κρεῖσσον ἔστι παρά σοῦ, ποῖον εὐάρεστόν σοι
ἀπό τῶν δύο, φράσον μοι, ὦ φιλάνθρωπε Σῶτερ˙
τό ἐν μερίμνῃ εἶναί με τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων
καί τῶν σωματικῶν χρειῶν τό ἀφθόνως φροντίζειν,
διεκδικεῖν τε ἅπαντα μετ᾿ ἔχθρας τε καί μάχης,
ἤ τό ἀεί προσκαρτερεῖν μόνῃ τῇ ἡσυχίᾳ
καί συντηρεῖν ἀθόλωτον τόν νοῦν καί τήν καρδίαν
καί δέχεσθαι τῆς χάριτος τῆς σῆς τάς λαμπηδόνας
καί καταυγάζεσθαι ἀεί τάς τῆς ψυχῆς αἰσθήσεις
καί θείους λόγους μυστικῶς ἐνηχεῖσθαι καί ἄλλους
διδάσκειν πρᾴως καί αὐτός διδάσκεσθαι ὡσαύτως˙
ὁ λέγω γάρ καί ἑαυτῷ τά λεγόμενα λέγει
(319) καί πρῶτος οὗτος τοῦ ποιεῖν πάντως ταῦτα ὀφείλει.
Ἐκ τούτων τοίνυν λέγε μοι, ὦ Θεέ μου καί πλάστα,
ποῖον ὑπάρχει κρεῖσσόν μοι, ποῖον ἐστί συμφέρον,
ποῖον δέ σοί εὐάρεστον καί τέλειον ὑπάρχει;
Ναί δή, μή κρύψῃς ἀπ᾿ ἐμοῦ, ὦ πανοικτίρμον Λόγε!
Ἄκουσον ὅπερ ἐρωτᾷς, γράψον ἅπερ ἀκούεις.
Ἐγώ Θεός προάναρχος, ἐγώ Δεσπότης φύσει,
τῶν οὐρανῶν τε Βασιλεύς καί τῶν καταχθονίων
καί πάντες μή βουλόμενοι ἐμοί δοῦλοι τελοῦσι.
Κτίστης τῶν πάντων γάρ ἐγώ καί Κριτής καί Δεσπότης
καί νῦν εἰμι καί ἔσομαι εἰς αἰῶνας αἰώνων˙
ἀλλ᾿ οὐ τόν μή βουλόμενον ποτέ καταναγκάζω,
αὐτεξούσιον θέλω δέ, αὐτοπροαίρετόν γε
τήν τε δουλείαν γίνεσθαι, τόν φόβον ἐνεργεῖσθαι
καί τήν ἀγάπην δείκνυσθαι παρά τῶν ὑπηκόων.
Τοιούτους γάρ τούς δούλους μου ἐπιποθῶ τοῦ εἶναι,
τούς δ᾿ ἄλλους οὔπω ἔγνωκα οὐδ᾿ ὑπ᾿ αὐτῶν ἐγνώσθην˙
διό σκληρόν με λέγουσιν, ἀσυμπαθῆ καλοῦσιν,
ἄδικον ὀνομάζουσι τά τοῦ ἀδίκου τέκνα.
Οἱ οὖν ἐμέ ὑβρίζοντες ἐμέ τε λοιδοροῦντες,
ἐμέ κατονειδίζοντες, σοί πῶς ὑποταγῶσιν
ἤ πῶς σε καταδέξονται διδάσκαλον, εἰπέ μοι;

Οἱ λύκοι δέ ποιμένα σε πῶς ἄρα λογιοῦνται
ἤ πῶς ἀκολουθήσουσι φωνῇ σου θῆρες ὄντες;
Ἔξελθε, φύγε καί γενοῦ ἐκ μέσου τῶν τοιούτων,
καί σεαυτόν εἰ σώσειας, σεαυτόν δ᾽ ἀπολέσεις,
τί σοι τοῦ κόσμου ὄφελος τοῦ διά σοῦ σωθέντος;
Οὐ βούλομαι ποιμαίνειν σε τινά τῶν μή θελόντων.
Ὅρα, ὅτι ἐφύλαξα τοῦτο κἀγώ ἐν κόσμῳ˙
(320) τῶν βουλομένων γάρ ἐγώ καί ποιμήν καί δεσπότης,
τῶν δ᾽ ἄλλων κτίστης μέν εἰμι καί Θεός κατά φύσιν,
οὐ μήν δέ πέλω βασιλεύς, οὐκ ἀρχηγός εἰς ἅπαν
τῶν μή ἀράντων τόν σταυρόν κἀμοί ἀκολουθούντων˙
τοῦ ἐναντίου γάρ εἰσι τέκνα, δοῦλοι καί σκεύη.
Βλέπε καί θρήνει δι᾽ αὐτούς, εἰ δυνατόν, καθ᾽ ὥραν.
Ἐκ σκότους γάρ καλούμενοι πρός ἀνέσπερον φέγγος,
ἐκ τοῦ θανάτου πρός ζωήν, εἰς οὐρανούς ἐξ ᾄδου,
ἐκ τῶν προσκαίρων καί φθαρτῶν πρός αἰώνιον δόξαν,
ὀργίζονται καί μαίνονται κατά τῶν διδασκάλων
καί κατ᾽ αὐτῶν συρράπτουσιν ἐπιβουλάς παντοίας
καί προαιροῦνται τοῦ θανεῖν ἤ σκότους ἀποστῆναι
καί τῶν τοῦ σκότους πράξεων, κἀμοί ἀκολουθῆσαι.
Τούτους, εἰπέ, πῶς ποιμανεῖς, πῶς τούτων προηγήσῃ,
πῶς ὁδηγήσεις, λέγε μοι, πρός πῦρ αὐτομολοῦντας,
προστιθεμένους τῷ ἐχθρῷ καί σύν αὐτῷ προθύμως
τά ἐναντία τῶν ἐμῶν προσταγμάτων ποιοῦντας;
Πῶς ποιμανεῖς ὡς πρόβατα, πὼς εἰσάξεις, εἰπέ μοι,
τῶν ἐντολῶν μου πρός νομάς, πρός ὕδωρ θελημάτων
ἐμῶν ἐξάξεις δέ αὐτούς, πρός νοητά τε ὄρη
θεωριῶν τῶν μυστικῶν, δόξης μου τῆς ἀρρήτου,
δι᾽ ἧς οἱ ταύτην βλέποντες καταφρονοῦσι δόξης
τῆς κάτω καί τῶν αἰσθητῶν πάντων ἀμνημονοῦσι
καί ὡς σκιάν καί ὡς καπνόν ταῦτα πάντα ἡγοῦνται;
Εἰπέ, πῶς τόν ἀντίδικον συνήγορόν σου κτήσῃ,
πῶς τόν πολέμιον ἐχθρόν φίλον σου πείσεις εἶναι;
Εὐκόλως γάρ οἱ φίλοι μέν ἐχθροί γίνονται μᾶλλον
μικράν εὑρόντες πρόφασιν, οἱ ἐχθροί δέ δυσκόλως
γενέσθαι φίλοι δύνανται κἄν εὐεργετηθῶσι,
κἄν δωρεῶν μετάσχωσιν ὑψηλῶν καί μεγάλων˙
(321) ἐγκεκριμμένον ἔχουσι τόν ἰόν ἐν καρδίᾳ,
ὅνπερ καιροῦ δραξάμενοι ἐξεμοῦσιν ἀθρόως
καί εὐεργέτας τούς αὐτῶν ἀνηλεῶς, ἀπλάγχνως
ἀποκτεῖναι οὐ φρίττουσιν, ὤ μανίας ἐσχάτης!
Οὗτοι τοῦ Κάϊν μιμηταί, οὗτοι τοῦ Λάμεχ χείρους,

οὗτοι Σαούλ, ὁμότροποι, μιμηταί τῶν Ἑβραίων
καί τοῦ Ἰούδα ζηλωταί, ἀγχόνης κληρονόμοι.
Τούτων ἡγεῖσθαι εἰ ζητεῖς, βλέπε ποῦ καταντήσεις.
Οὐ γάρ ἐπιστραφήσονται, ἔνθα ἄν σύ θελήσῃς,
ἀλλ᾽ ἐν ὁδῷ σε τῇ αὐτῶν ἀναγκάσουσι βαίνειν
καί πρῶτον εἰς ἀπώλειαν ἐμπεσεῖν πρό ἐκείνων
καί κατωτέρω κατελθεῖν εἰς πυθμένα τοῦ ᾅδου
ὡς ἐπακολουθοῦντάς σοι ἔχων πάντως κἀκείνους.
Εἰ δέ μή βουληθῇς αὐτοῖς ὅλως ὁμοιωθῆναι,
συναπαχθῆναί τε αὐτῶν ταῖς βουλαῖς μή θελήσῃς
μηδέ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν ταῖς κακαῖς κοινωνῆσαι,
στάσιν, μάχην καί πόλεμον ἀκατάλλακτον ἕξεις.
Ὑφ᾽ ὧν τί σοι γενήσεται, τί δέ συμβήσεταί σοι,
τί κερδανεῖς τε; Ἄκουσον, καί λέξω σοι συντόμως˙
πρό πάντων εἶναι δοῦλός μου ὅλως οὐκ ἐξισχύσεις,
ἐμόν γάρ δοῦλον μάχεσθαι οὐ βούλομαι παράπαν.
Μῖσός τε κτήσονται πρός σέ ἄσχετον καί πρός φόνον
ὁρμήσουσι τόν κατά σοῦ φανερῶς καί λαθραίως,
καί τοῦ ἐκείνων κρίματος σύ δώσεις τάς εὐθύνας.
Οὐδέν γάρ ὁ σός θάνατος ὠφελήσει τούς ἄλλους,
καθώς ὑπῆρξεν ὁ ἐμός θάνατος ζωή κόσμου,
ἀλλά κἀκείνοις αἴτιος τοῦ κρίματος γενήσῃ
καί σύ ἀπαρρησίασατος ἐξέλθεις ἐκ τοῦ βίου.
Κρεῖσσον τοίνυν ποιμαίνεσθαι καί μή ποιμαίνειν ὅλως
τοιούτους, ἀλλά μάλιστα τῶν ἰδίων φροντίζειν
καί εὔχεσθαι ὑπέρ αὐτῶν καί ἁπάντων ἀνθρώπων
(322) τοῦ ἐπιστρέψαι καί ἐλθεῖν εἰς ἐπίγνωσιν πάντας,
διδάσκειν τε καί κατηχεῖν τούτων τούς βουλομένους.
Μή ἀναγκάζῃς δέ αὐτούς ποιεῖν ἅπερ διδάσκεις,
ἀλλά τούς λόγους τούς ἐμούς λέγε καί παρακάλει
φυλαττειν τούτους ὡς ζωῆς αἰωνίου προξένους.
Αὐτοί δ᾽ οἵ λόγοι στήσονται, ὅταν ἔλθω τοῦ κρῖναι,
καί τούτων πάντων ἕκαστον κρινοῦσι κατ᾽ ἀξίαν,
καί σύ μενεῖς ἀνεύθυνος, ἀκατάκριτος πάντῃ,
ὅτι οὐκ ἔκρυψας ἐμῶν ἀργύριον λογίων,
ἀλλ᾽ ὅσον εἴληφας αὐτός, κατεβάλου τοῖς πᾶσι.
Τοῦτο ἐμοί ἀποδεκτόν, τοῦτο τῶν ἀποστόλων
καί μαθητῶν μου γέγονε κατά τάς ἐντολάς μου
ἔργον, κηρύξαι με Θεόν εἰς τόν σύμπαντα κόσμον
καί τά ἐμά θελήματα καί τά προστάγματά μου
διδάξαι καί καταλιπεῖν ἐγγράφως τοῖς ἀνθρώποις.
Οὕτως καί σύ ἀγώνισαι ποιῆσαι καί διδάξαι,

τούς δέ μή θέλοντας ἐμῶν λόγων ὅλως ἀκούειν
λέγε, ὡς εἶπον καί ἐγώ πρός τούς τότε εἰπόντας
ὅτι˙ Σκληρός ὁ λόγος σου καί τίς αὐτοῦ ἀκούειν
δυνήσεται; Καί ἔφην γε˙ Εἰ μή θέλετε οὕτως,
ὑπάγετε, ὡς βούλεσθε, ἕκαστος καί ποιεῖτε˙
τῇ ἐξουσίᾳ τῇ αὐτῶν τό πᾶν καί προαιρέσει
καταλιπών τόν θάνατον ἤ τήν ζωήν ἑλέσθαι.
Οὐδείς γάρ γέγονέ ποτε καλός ἀπροαιρέτως,
οὐδέ πιστός ὁ ἄπιστος καί μή θέλων ὑπάρξει,
οὐδέ φιλόθεός ποτε ὁ φιλόκοσμος ἔσται,
οὐκ ἀβουλήτως ὁ σκαιός μεταστρέψει τήν γνώμην
τήν ἑαυτοῦ καί ἀγαθός γενήσεται εἰς ἅπαν˙
οὐδείς γάρ γέγονε κακός φύσει, ἀλλά προθέσει˙
οὕτω καί πάλιν ἐκ κακοῦ καί πονηροῦ προθέσει
(323) καί γνώμῃ καλός καί ἀγαθός, εἰ θέλει,
γενήσεται, μή θέλων δέ οὐδαμῶς τοῦτο ἔσται.
Οὐδείς μή θέλων ἀρετήν κατώρθωσεν ἐν κόσμῳ,
οὐδείς μή θέλων σῴζεται˙ πλέον τούτου μή ζήτει,
σπούδασον σῶσαι δέ σαὐτόν καί τούς ἀκούοντάς σου,
εἰ ἄρα εὕροις ἐπί γῆς ἄνθρωπον τοῦ ἀκούειν
ἔχοντα ὦτα καί τῶν σῶν ἐπακούοντα λόγων.
Οὕτως ποιήσω, Δέσποτα, καθώς προσέταξάς μοι,
ἀλλά τήν σήν βοήθειαν, ἀλλά τήν σήν μοι χάριν
τῷ ἀναξίῳ δώρησαι δούλῳ σου, ὦ Θεέ μου,
ἵνα ἀεί δοξάζω σε καί ἀνυμνῶ σόν κράτος
ἀκαταπαύστοις ἐν φωναῖς εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΔ΄.

Τί ἐστι τό κατ᾽ εἰκόνα, καί πῶς εἰκότως νοεῖται ὡς τοῦ πρωτοτύπου εἰκών ὁ ἄνθρωπος˙ καί ὅτι ὁ τούς ἐχθρούς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητής ἐστι τοῦ Θεοῦ, Πνεύματος δέ Ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονώς θέσει θεός καί χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις. (324)

Δόξα, αἶνος, ὕμνος, χάρις
τῷ τήν κτίσιν ἐξ οὐκ ὄντων
εἰς τό εἶναι λόγῳ μόνῳ
καί θελήματι οἰκείῳ

ἅπασαν παραγαγόντι
Θεῷ πάντων, ἐν Τριάδι
ὑποστάσεων, μιᾷ τε
ἀχωρίστοις καί ἀτμήτοις,
μία φύσις, μία δόξα,
μία δύναμις ὑπάρχει,
θέλημά τε ἕν ὡσαύτως.
Αὕτη μόνη κτίσις πάντων,
αὕτη ἐκ πηλοῦ με ὅλον
πλάσασα, ψυχήν τε δοῦσα
(325) ἔθηκεν ἐπί τῆς γῆς με,
δέδωκε τό φῶς τε βλέπειν
καί ὁρᾶν ἐν τούτῳ πάντα
τόνδε τόν αἰσθητόν κόσμον,
ἥλιον, σελήνην λέγω,
τούς ἀστέρας οὐρανόν τε,
γῆν καί θάλασσαν καί πάντα
τά ἐν μέσῳ τούτων ὄντα.
Δέδωκε, καί νοῦν καί λόγον˙
ἀλλά πρόσεχε τῷ λόγῳ!
Κατ᾽ εἰκόνα οὖν τοῦ Λόγου
δέδοται ἡμῖν ὁ λόγος˙
λογικοί γάρ ἐκ τοῦ Λόγου
τοῦ ἀνάρχου, τοῦ ἀκτίστου,
τοῦ ἀλήπτου, τοῦ Θεοῦ μου.
Ὄντως κατ᾽ εἰκόνα ἔστιν
ἡ ψυχή παντός ἀνθρώπου
λογική εἰκών τοῦ Λόγου.
- Πῶς, εἰπέ μοι, δίδαξόν με.
- Ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Λόγου˙
ὁ Θεός ἐκ Θεοῦ Θεός Λόγος,
συναΐδιός τε ἔστι
τῷ Πατρί καί τῷ Πνεύματι.
Οὕτως οὖν καί ἡ ψυχή μου
κατ᾽ εἰκόνα τούτου ἔστι,
νοῦν γάρ ἔχουσα καί λόγον
φέρει ταῦτα κατ᾽ οὐσίαν
ἄτμητα ἀσύγχυτά τε,
ὁμοούσια ὡσαύτως,
ἕν τά τρία ἡνωμένως,
ἀλλά καί διῃρημένως.
Πάντοτε καί ἥνωνταί γε

(326) καί εἰσί μεμερισμένα˙
ἥνωνται γάρ ἀσυγχύτως
καί μερίζονται ἀτμήτως.
Ἕν ἐκ τούτων εἰ καθέλῃς,
συγκαθεῖλες πάντως πάντα˙
ψυχή γάρ ἄνους, ἄλογος,
ἴσον ἔσται τῶν ἀλόγων˙
ἄνευ δέ ψυχῆς οὐκ ἔστι
νοῦν ἤ λόγον ὑφεστάναι.
Οὕτως οὖν ἐκ τῆς εἰκόνος
τό πρωτότυπον ἐννόει!
Ἄνευ Πνεύματος οὐκ ἔστι
οὐ Πατήρ, οὐ Λόγος τούτου˙
πνεῦμα ὁ Πατήρ δέ ἔστι,
καί Υἱός ὁ τούτου, πνεῦμα,
εἰ καί σάρκα ἐνεδύθη,
καί Θεός τό Πνεῦμα πάλιν˙
ἕν γάρ φύσει καί οὐσίᾳ
τά ἀμφότερα τελοῦσιν,
ὥσπερ νοῦς, ψυχή καί λόγος.
Ἀλλ᾽ ὁ μέν Πατήρ τόν Λόγον
ἀπεγέννησεν ἀρρήτως.
Ὥσπερ νοῦς ἐκ τῆς ψυχῆς μου,
μᾶλλον δέ ἐν τῇ ψυχῇ μου,
οὕτως ἐκ Πατρός τό πνεῦμα,
μᾶλλον δ᾽ ἐν Πατρί καί μένει
καί προέρχεται ἀφράστως.
Ὥσπερ πάλιν δέ ὁ νοῦς μου
πάντοτε γεννᾷ τόν λόγον
καί προφέρει καί ἐκπέμπει
καί γνωστόν ποιεῖ τοῖς πᾶσιν,
οὐ χωρίζεται δέ τούτου,
(327) ἀλλά καί γεννᾷ τόν λόγον
καί ἐντός αὐτόν κατέχει,
οὕτω νόει τόν Πατέρα,
ὅτι ἔτεκε τόν Λόγον,
ὅτι τίκτει ἀενάως,
οὐ χωρίζεται δέ ὅλως
τοῦ Υἱοῦ Πατήρ ὁ τούτου,
ἀλλ᾽ ἐν τῷ Υἱῷ ὁρᾶται,
καί Υἱός ἐν τούτῳ μένει.
Ταύτην ἀκριβῆ εἰκόνα,

εἰ καί ἀμυδρά τυγχάνει,
καθυπέδειξεν ὁ λόγος,
ἥν οὐδέποτε θεάσῃ,
οὐδ᾽ οὐ μή κατανοήσῃς,
εἰ μή πρότερον καθάρῃς,
εἰ μή πρότερον ἐκπλύνῃς
τῆς εἰκόνος σου τόν ῥύπον,
εἰ μή κεχωσμένην οὖσαν
ἐν τοῖς πάθεσιν ἐξάξῃς,
ἀποσμήξῃς τε τελείως,
ἀποδύσῃς τε ὡσαύτως
καί λευκάνῃς ὡς χιόνα.
Ὅταν ταῦτα δέ ποιήσῃς
καί καλῶς σαυτόν καθάρῃς
καί εἰκών τελεία γένῃ,
τό πρωτότυπον οὐκ ὄψῃ,
οὐδ᾽ οὐ μή κατανοήσῃς,
εἰ μή ἀποκαλυφθῇ σοι
διά Πνεύματος Ἁγίου.
Πάντα γάρ Πνεῦμα διδάσκει
ἐν φωτί λάμψαν ἀρρήτῳ,
(328) νοερῶς τά νοητά σοι
ἅπαντα καθυποδείξει,
ὅσον δύνασαι καί βλέπειν,
ὅσον ἐφικτόν ἀνθρώπῳ,
κατά τήν ἀναλογίαν
ψυχικῆς καθάρσεώς σου,
καί Θεῷ ὁμοιωθήσῃ
ἔργων ἀκριβεῖ μιμήσει,
σωφροσύνης καί ἀνδρείας,
ἀλλά καί φιλανθρωπίας,
πειρασμῶν ὑπομονῇ τε
καί τῇ πρός ἐχθρούς ἀγάπῃ.
Τοῦτο γάρ φιλανθρωπίᾳ,
τό ἐχθρούς εὐεργετεῖν σε
καί φιλεῖν αὐτούς ὡς φίλους,
ὡς γνησίους εὐεργέτας,
εὔχεσθαί τε ὑπέρ πάντων
τῶν σοί ἐπηρεαζόντων,
ἴσην τε πρός πάντας ἔχειν
ἀγαθούς καί πονηρούς τε
ἐνδιάθετον ἀγάπην,

ὑπέρ πάντων δέ τιθέναι
τήν ψυχήν σου καθ᾽ ἑκάστην,
ὑπέρ σωτηρίας λέγω,
καί τοῦ ἕνα που σωθῆναι
ἤ καί πάντας, εἰ οἷόν τε.
Ταῦτα μιμητήν Δεσπότου
ἀπεργάσονταί σε, τέκνον,
καί εἰκόνα ἀληθῆ σε
ἀποδείξουσι τοῦ κτίστου,
μιμητήν τε κατά πάντα
(329) τελειότητος τῆς θείας.
Ὁ δέ κτίστης τότε – πρόσχες,
ὅπερ μέλλω σοι ἐκφράσαι! -
Θεῖον ἀποστείλει Πνεῦμα˙
οὐ ψυχήν σοι λέγω ἄλλην,
οἵαν ἔσχες, ἀλλά Πνεῦμα,
τό ἐκ τοῦ Θεοῦ σοι λέγω,
καί ἐμπνεύει καί οἰκήσει
καί οὐσιωδῶς σκηνώσει
καί φωτίσει καί λαμπρύνει
καί ἀναχωνεύσει ὅλον,
τόν φθαρτόν τε ἀφθαρτίσει
καί ἀνανεώσει αὖθις
τόν παλαιωθέντα οἶκον,
οἶκον τῆς ψυχῆς σου λέγω.
Ταύτῃ δέ συναφθαρτίσει
καί τό σῶμα ὅλον ὅλως
καί θεόν σε κατά χάριν
ὅμοιον τοῦ πρωτοτύπου
ἀπεργάσεται, ὤ θαῦμα,
ὤ μυστήριον τό πᾶσιν
ἄγνωστον τοῖς ἐμπαθέσιν,
ἄγνωστον τοῖς φιλοκόσμοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλοδόξοις,
ἄγνωστον ὑπερηφάνοις,
ἄγνωστον ὄντως ὀργίλοις,
ἄγνωστον καί μνησικάκοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλασάρκοις,
ἄγνωστον τοῖς φιλαργύροις,
ἄγνωστον τοῖς φθονεροῖς τε,
ἄγνωστον πᾶσι λοιδόροις,
ἄγνωστον ὑποκριταῖς γε,

ἄγνωστον καί γαστριμάργοις,
ἄγνωστον τοῖς λαθροφάγοις
(330) καί μεθύσοις τε καί πόρνοις˙
ἄγνωστον τοῖς ἀργολόγοις,
ἄγνωστον τοῖς αἰσχρολόγοις,
ἄγνωστον καί τοῖς ῥαθύμοις,
ἄγνωστον τοῖς ἀμελοῦσι
τῆς καθ᾿ ὥραν μετανοίας,
ἄγνωστον τοῖς μή πενθοῦσιν
ἀενάως καθ᾿ ἑκάστην
ἄγνωστον ἀνυποτάκτοις,
ἄγνωστον τοῖς ἀντιλόγοις,
ἄγνωστον ἰδιορρύθμοις,
ἄγνωστον τοῖς οἰομένοις
εἶναί τι, μηδέν δέ οὖσιν,
ἄγνωστον τοῖς καυχωμένοις,
ἀλλά μή καί τερπομένοις
ἐπί σώματος μεγέθει
ἤ δυνάμει εἴτε κάλλει
ἤ χαρίσματι ἑτέρῳ
οἱῳδήποτέ σοι λέγω˙
ἄγνωστον τοῖς μή καρδίαν
καθαράν προσκτησαμένοις,
ἄγνωστον τοῖς μή αἰτοῦσιν
ἐν θερμότητι καρδίας
τοῦ λαβεῖν τό Θεῖον Πνεῦμα,
ἄγνωστον τοῖς ἀπιστοῦσιν
ὅτι δίδοται καί ἄρτι
τοῖς ζητοῦσι Πνεῦμα Θεῖον.
Ἀπιστία γάρ ἀπείργει
καί διώκει Πνεῦμα Θεῖον˙
ἀπιστῶν τις οὐκ αἰτεῖται,
μή αἰτῶν οὐδέ λαμβάνει,
μή λαβών νεκρός ὑπάρχει.
(331) Τόν νεκρόν δέ τίς μή κλαύσει,
ὅτι ζῆν δοκεῖ νεκρός ὤν;
Οἱ νεκροί νεκρούς οὐδέπω
οὔτ᾿ ἰδεῖν οὔτε θρηνῆσαι
ὅλως δύνανται˙ οἱ ζῶντες
τούτους βλέποντες πενθοῦσι.
Θαῦμα γάρ ὁρῶσι ξένον,
ζῶντας τούς νενεκρωμένους,

ἀλλά καί περιπατοῦντας,
τούς τυφλούς βλέπειν δοκοῦντας
καί κωφούς δέ ὄντως ὄντας
καί ἀκούειν οἰομένους˙
ζῶσι γάρ καί καθορῶσι
καί ἀκούουσιν ὡς κτήνη,
ὡς ἀνόητοι νοοῦσιν
ἐν αἰσθήσει ἀναισθήτῳ,
ἐν ζωῇ νενεκρωμένη.
Ἔστι γάρ καί ζῆν μή ζῶντα,
ἔστι βλέποντα μή βλέπειν
μηδ᾽ ἀκούοντα ἀκούειν.
Πῶς, εἰπέ μοι; Λέξω τάχος˙
ὅσοι ζῶσι κατά σάρκα,
ὅσοι βλέπουσι τά τῇδε
καί ὠσί σαρκίνοις μόνοις
θείων λόγων ἀκροῶνται,
οὗτοι κατά πνεῦμα πάντες
κωφοί, τυφλοί καί νεκροί γε.
Οὐδέ γάρ ἐκ Θεοῦ γεγέννηνται
ὅλως, ἵνα καί ζῶσί γε,
ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἔλαβον τό Πνεῦμα
οὐδ᾽ ἀνέβλεψαν τάς κόρας,
(332) οὐ κατεῖδον φῶς τό θεῖον˙
τούτου δέ μή γνεομένου
ἔμειναν κωφοί εἰς ἅπαν.
Οἱ τοιοῦτοι δέ, εἰπέ μοι,
πῶς Χριστιανοί κληθῶσιν;
Ἄκουε τοῦ θείου Παύλου
ταῦτά σοι σαφῶς δηλοῦντος,
μᾶλλον δέ Χριστοῦ λαλοῦντος˙
Ἄνθρωπος ἐκ γῆς ὁ πρῶτος
χοϊκός ἐκτίσθη πάντως,
ἄνθρωπος ὁ δεύτερος δέ
ἐκ τῶν οὐρανῶν κατῆλθε.
Πρόσεχε τοῖς λεγομένοις˙
οἷος οὖν ὁ πρῶτος πέλει
χοϊκός καί οἱ ἐκ τούτου
πάντες χοϊκοί γεννῶνται˙
οἷος δέ Χριστός ὑπάρχει
ἐπουράνιος Δεσπότης,
ἐπουράνιοι καί πάντες

οἱ αὐτῷ πεπιστευκότες,
ἄνωθεν δέ γεννηθέντες,
βαπτισθέντες δέ ὡσαύτως
Πνεύματι τῷ Παναγίῳ˙
οἷον ἔστι τό γεννῆσαν
Θεός ὄντως, ἐξ αὐτοῦ τε
οἱ γεννώμενοι τοιοῦτοι
ἐκ Θεοῦ θεοί θετοί γε
καί υἱοί ὑψίστου πάντες,
ὥς φησι τό θεῖον στόμα.
Ἤκουσας Θεοῦ τούς λόγους,
ἤκουσας πῶς ἐκ τῶν ἄλλων
(333) τούς πιστούς ἀναχωρίζει,
πῶς σημεῖον γνώρισμά τε
δέδωκε τοῖς αὐτοῦ δούλοις,
ἵνα μή πλανῶνται λόγοις
ἀλλοτρίων διδασκάλων;
Ἐκ τῆς γῆς, φησίν, ὁ πρῶτος,
ὅτι χοϊκός ἐκτίσθη,
ὁ δεύτερος ἄνθρωπος δέ,
τῶν ἁπάντων ὁ Δεσπότης,
ἐκ τῶν οὐρανῶν κατῆλθε.
Θάνατον πᾶσιν ὁ πρῶτος
προεξένησεν ἀνθρώποις
καί φθοράν τῇ παραβάσει˙
ὁ δέ δεύτερος τῷ κόσμῳ
ἐδωρήσατο καί νῦν δέ
ἅπασι πιστοῖς παρέχει
φῶς, ζωήν καί ἀφθαρσίαν.
Ἤκουσας, ἅπερ σοι λέγει
ὁ τῶν οὐρανίων μύστης;
ἤκουσας Χριστοῦ λαλοῦντος
δι᾽ αὐτοῦ καί τούς ἀνθρώπους
ἐκδιδάσκοντος ὁποῖοι
οἱ αὐτῷ πεπιστευκότες
καί τήν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων
ἐνδεικνύμενοι τελοῦσι;
Μή οὖν ἀμφίβαλλε λοιπόν˙
εἰ Χριστιανός ὑπάρχεις,
οἷος ὁ Χριστός ὑπάρχει
ἐπουράνιος, τοιοῦτος
καί αὐτός ὀφείλεις εἶναι˙

μή ὑπάρχων δέ τοιοῦτος,
(334) πῶς Χριστιανός κληθήσῃ;
Εἰ γάρ οἷος ὁ Δεσπότης
ἐπουράνιος ὑπάρχει,
καί τοιούτους εἶναι λέγει
τούς αὐτῷ πεπιστευκότας
πάντως γε ἐπουρανίους,
ὅσοι κοσμικά φρονοῦσι,
ὅσοι κατά σάκρα ζῶσιν,
οὐκ εἰσί τοῦ ἐκ τῶν ἄνω
κατελθόντος Θεοῦ Λόγου,
ἀλλά τοῦ ἐκ γῆς πλασθέντος
χοϊκοῦ ἀνθρώπου πάντως.
Οὕτω φρόνει, οὕτως ἔχε,
οὕτω πίστευε, καί ζήτει
ἵνα γένησαι τοιοῦτος
ἐπουράνιος, ὡς εἶπεν
ὁ ἐξ οὐρανῶν φοιτήσας
καίδιδούς ζωήν τῷ κόσμῳ.
Οὗτος ἔστι καί ὁ ἄρτος,
ὁ ἐκεῖθεν καταβαίνων,
ὅν οἱ τρώγοντες οὐδ᾽ ὅλως \
θάνατόν ποτε ὁρῶσιν˙
ἐπουράνιοι γάρ ὄντες
εἰς ἀεί ἔσονται πάντως
τήν φθοράν ἀποδυθέντες,
ἀφθαρσίαν δ᾽ ἐνδυθέντες,
θάνατον ἀποβαλόντες
καί ζωῇ προσκολληθέντες.
Ἀθάνατοι γάρ, ἄφθαρτοι
γίνονται καί διά τοῦτο
ἐπουράνιοι καλοῦνται.
(335) Τίς γάρ ἀπό τοῦ αἰῶνος
ἐχρημάτισε τοιοῦτος,
τῶν Ἀδάμ υἱῶν σοι λέγω,
πρίν ἐξ οὐρανοῦ κατέλθῃ
ὁ Δεσπότης τῶν ἁπάντων
οὐρανίων, ἐπιγείων;
Οὗτος ἔλαβε τήν σάρκα
τήν ἡμῶν καί Πνεῦμα Θεῖον
δέδωκε, καθώς πολλάκις
εἴπομεν, καί τοῦτο πάντα

ὡς Θεός ἡμῖν παρέχει.
Ποῖα πάντα; Ἅ πολλάκις ὑμῖν εἶπον,
ἀλλά καί τά νῦν ἐξείπω.
Γίνεται ὡς κολυμβήθρα
θεία φωτοειδεστάτη,
πάντας συμπεριλαμβάνει
τούς ἀξίους, οὕς ἐφεύροι
ἔνδοθεν, καί πῶς ἐξείπω, πῶς ἐκφράσω
τά γινόμενα ἀξίως;
Δός μοι λόγον, ὁ ψυχήν μοι
χαρισάμενος Θεός μου.
Θεός ὅν τό Θεῖον Πνεῦμα,
οὕς ἐντός αὐτοῦ ἄν λάβῃ,
ἀναπλάττει τούτους ὅλως,
ἐξανακαινίζει τούτους,
καινουργεῖ τε παραδόξως.
Πῶς καί τίνα γε τόν τρόπον
οὐ μεταλαμβάνει ὅλως
τοῦ ἐκείνων αὐτό ῥύπου;
Ὡς οὐδέ τό πῦρ μετέχει
τῆς σιδήρου μελανίας,
μεταδίδωσι δ᾽ ἐκείνῳ
πάντα τά αὐτῷ προσόντα,
(336) οὕτω καί τό Θεῖον Πνεῦμα
ἄφθαρτον ὅν ἀφθαρσίαν
καί ἀθάνατον ὑπάρχον
δίδωσιν ἀθανασίαν,
φῶς τε ἄδυτον τυχάνον
φῶς ἀποτελεῖ τούς πάντας
ἐν οἷσπερ κατασκηνώσει,
καί ζωήν αὐτοῖς παρέχει.
Ὡς Χριστοῦ ὁμοφυές τε,
ὁμοούσιον ὡσαύτως
καί ὁμόδοξον ὑπάρχον
καί συνηνωμένον πέλον,
τούτους τοῦ Χριστοῦ ὁμοίους
ἀπεργάζεται είς ἅπαν.
Οὐ φθονεῖ γάρ ὁ Δεσπότης
ἴσους ἑαυτῷ ὀφθῆναι
τούς βροτούς χάριτι θείᾳ,
οὐδ᾽ ἀπαξιοῖ γενέσθαι
ὁμοίους αὐτῷ τούς δούλους,

ἀλλά τέρπεται καί χαίρει
καθορῶν ἡμᾶς τοιούτους
ἐξ ἀνθρώπων γεγονότας
κατά χάριν, ὡς ἐκεῖνος
πέφυκε καί ἔστι φύσει.
Εὐεργέτης γάρ ὑπάρχων
βούλεται ἡμᾶς τοιούτους
εἶναι, οἷος καί ἐκεῖνος.
Εἰ γάρ μή τοιοῦτοι ὦμεν
ὅμοιοι ἐν ἀκριβείᾳ,
πῶς ἐσόμεθα ἐκείνῳ
ἡνωμένοι, καθώς εἶπε,
πῶς δέ ἐν αὐτῷ μενοῦμεν,
(337) μή ὑπάρχοντες τοιοῦτοι,
πῶς δ᾽ αὐτός ἐν ἡμῖν μείνῃ
οὖσι τούτου ἀνομοίοις;
Τοῦτο οὖν σαφῶς εἰδότε
σπεύσατε λαβεῖν τό Πνεῦμα
τό ἐκ τοῦ Θεοῦ καί Θεῖον,
ἵνα γένησθε τοιοῦτοι,
οἵους ἔδειξεν ὁ λόγος,
ἐπουράνιοι καί θεῖοι,
ὅσους εἶπεν ὁ Δεσπότης,
ἵνα καί τῆς βασιλείας
γένησθε τῆς οὐρανίου
κληρονόμοι εἰς αἰῶνας.
Εἰ δέ μή τοιοῦτοι ἦτε
ἤ γένησεσθε ἐνταῦθα
ἐπουράνιοι, ὡς εἶπον,
πῶς τούς οὐρανούς οἰκῆσαι
ὅλως οἴεσθε σύν τούτῳ;
πῶς δέ καί εἰς βασιλείαν
μετά τῶν ἐπουρανίων
εἰσελθεῖν καί βασιλεῦσαι
καί συνέσεσθαι τῷ πάντων
Βασιλεῖ τε καί Δεσπότῃ;
Δράμετε σπουδῇ οὖν πάντες,
ἵνα καταξιωθῶμεν
ἔνθοθεν τῆς βασιλείας
τῆς τῶν οὐρανῶν γενέσθαι
καί Χριστῷ συμβασιλεῦσαι,
τῷ Δεσπότῃ τῶν ἁπάντων,

ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα
σύν Πατρί καί Πνεύματί τε
εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΕ΄.

Περί θεολογίας ἀκριβεστάτης˙ καί ὅτι ὁ μή ὁρῶν τό φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χείρων τυγχάνει τυφλῶν. (338)

Ὦ φιλοικτίρμον Θεέ μου, ποιητά μου,
λάμψον πλεῖόν μοι τό ἀπρόσιτον φῶς σου,
ἵνα μου χαρᾶς ἐμπλήσῃς τήν καρδίαν.
Ναί, μή ὀργισθῇς, ναί, μή ἐγκαταλίπῃς,
ἀλλά αὔγασον ψυχήν μου τῷ φωτί σου˙
τό γάρ φῶς σου σύ, ὁ Θεός μου, τυγχάνεις.
Εἰ γάρ κέκλησαι πολλοῖς καί διαφόροις
τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ᾿ ἕν αὐτός ὑπάρχεις˙
τοῦτο δέ τό ἕν ἄγνωστον πάσῃ φύσει
καί ἀόρατον καί ἄφραστον τυγχάνει,
ὅ παραδεικνύμενον πάντα καλεῖται.
Τοῦτο οὖν τό ἕν τρισυπόστατος φύσις,
μία θεότης, μία τε βασιλεία,
μία δύναμις, ἕν ἡ Τριάς γάρ πέλει.
Τριάς μία γάρ ὁ Θεός μου, οὐ τρία,
τρία ὅμως δέ τό ἕν καθ᾿ ὑποστάσεις,
ὁμοφυεῖς ἀλλήλαις οὔσας τῇ φύσει,
ὁμοδυνάμους ὅλως, ὁμοουσίους,
ἀσυγχύτως μέν ὑπέρ νοῦν ἡνωμένας,
ἀδιαιρέτως δ᾿ αὖθις διαιρουμένας,
εἰς ἕν τά τρία καί τό ἕν γε εἰς τρία.
Εἷς γάρ ἐστιν ὁ ποιήσας τά πάντα
Ἰησοῦς Χριστός σύν Πατρί τῷ ἀνάρχῳ,
(338) συνανάρχῳ τε Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ.
Ἕν οὖν ἡ Τριάς ἀμερίστως εἰς ἅπαν,
ἐν τῷ ἑνί τά τρία δέ, ἐν τοῖς τρισί τό ἕν δέ,
μᾶλλον δέ ἕν τά τρία μοι καί τό ἕν τρία πάλιν˙
νόει, προσκύνει, πίστευε νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας.
Τό ἕν γάρ τοῦτο φαντασθέν, λάμψαν καί καταυγάσαν,
μεταληφθέν, μεταδοθέν πᾶν ἀγαθόν ὑπάρχει˙
διό οὐχ ἕν, ἀλά πολλά καί παρ᾿ ἡμῖν καλεῖται˙

φῶς καί εἰρήνη καί χαρά, ζωή, τροφή καί πόσις,
ἔνδυμα, περιβόλαιον, σκηνή καί θεῖος οἶκος,
ἀνατολή, ἀνάστασις, ἀνάπαυσις λουτρόν τε,
πῦρ, ὕδωρ, ποταμός, πηγή ζωῆς καί ῥεῖθρον,
ἄρτος καί οἶνος, ἡ καινή τῶν πιστῶν καρυκεία,
ἡ πανδαισία, ἡ τρυφή ἥν μυστικῶς τρυφῶμεν,
ἥλιος ὄντως ἄδυτος ἄστρον ἀειλαμπές τε,
λαμπάς ἐντός ἐκλάμπουσα τῆς ψυχικῆς οἰκίας.
Τοῦτο τό ἕν πολλά ἐστι καθαιροῦν τε καί κτίζον,
τοῦτο τό ἕν τά σύμπαντα παρήγαγε τῷ λόγῳ
καί πνεύματι δυνάμεως συνέχει ταῦτα πάντα.
Τοῦτο τό ἕν τόν οὐρανόν καί τήν γῆν ἐκ μή ὄντων
παρήγαγεν, οὐσίωσε, συνέστησεν ἀρρήτως,
τοῦτο τό ἕν τόν ἥλιον, σελήνην καί τά ἄστρα
θελήματι πεποίηκε, θαῦμα καινόν καί ξένον.
Τοῦτο τό ἕν τετράποδα, ἑρπετά καίθηρία
καί πετεινά παντοδαπά καί ἐνάλια πάντα
τῇ προστάξει παρήγαγε, καθώς ὁρῶνται πάντα.
Ἔσχατον δέ ἐποίησεν ἐμέ ὡς βασιλέα
καί πάντα ταῦτα δέδωκεν ἐμοί πρός θεραπείαν
ὡς δοῦλα καί τήν χρείαν μοι δουλικῶς ἐκπληροῦντα.
Πάντα οὖν τούτου τοῦ ἑνός Θεοῦ τῶν ὅλων, λέγω,
τό πρόσταγμα ἐφύλαξε καί εἰσέτι φυλάττει,
κἀγώ μόνος, ὁ ἄθλιος, ἀχάριστος ἐδείχθην,
(339) ἀγνώμων καί ἀνήκοος Θεοῦ, τοῦ πλάσαντός με
καί ταῦτα πάντα τά καλά ἀφθόνως παρασχόντος,
τήν ἐντολήν τε παραβάς ἀχρεῖος ἐγενόμην
καί χείρων πάντων τῶν κτηνῶν ἀπεφάνθην, ὁ τάλας,
καί παρετράπην τῆς ὁσοῦ τῆς εὐθείας καί θείας
καί τῆς δοθείσης δόξης μοι ἐκπέπτωκα ἀθλίως
καί ἐξεδύθην τήν στολήν τήν φωτεινήν καί θείαν,
καί ἐν τῷ σκότει γεγονώς νῦν ἐν τῷ σκότει κεῖμαι,
καί ἀγνοῶ ὅτι φωτός εἰμί ἐστερημένος,
καί˙ Ἴδε, λέγω, ἥλιος τήν ἡμέραν φωτίζει,
καί βλέπω τοῦτον˙ τῆς νυκτός ἐλθούσης πάλιν δύνει,
κἀγώ ἀνάπτω μοι κηρούς καί λαμπάδα καί βλέπω.
Καί τί τῶν πάντων ἔχει μου ἀνθρώπων πλέον ἄλλος;
Οὕτως γάρ πάντως βλέπουσιν ἄνθρωποι ἐν τῷ κόσμῳ
καί τούτου πλέον οὐδαμῶς καθορᾷ τις ἀνθρώπων.
Ταῦτα οὖν λέγων ψεύδομαι καί ἐμαυτόν ἐμπαίζω
καί ἐμαυτόν, Σῶτερ, πλανῶ κατ᾽ ἐμαυτόν κομπάζων,
μή θέλων γνῶναι ἐμαυτόν, ὅτι τυφλός τυγχάνω,

μή θέλων κοπιάσαι τε, μή θέλων ἀναβλέψαι,
μή θέλων ὁ κατάκριτος τήν τύφλωσίν μου γνῶναι.
Λέγω δέ˙ Τίς ἑώρακε Θεόν, τό φῶς τοῦ κόσμου;
Καί τοῦτο λέγων, Δέσποτα, ἀναισθητῶ εἰς ἅπαν
μή συνιείς ὅτι κακῶς λογίζομαι καί λέγω.
Ὁ γάρ τό φῶς σου μή ὁρῶν, καί βλέπειν ὅλως λέγων,
μᾶλλον δέ καί ἀδύνατον λέγων ὑπάρχειν τοῦτο,
τό κατιδεῖν σου, Δέσποτα, τό φῶς τῆς θείας δόξης,
πάσας ἀρνεῖται τάς γραφάς προφητῶν, ἀποστόλων,
τούς σούς τε λόγους, Ἰησοῦ, καί τήν οἰκονομίαν.
Εἰ γάρ ἐξ ὕψους ἔλαμψας, ἐπέφανας ἐν σκότει
καί παρεγένου, εὔσπλαγχνε, ἐν κόσμῳ μετ᾽ ἀνθρώπων,
(341) ἀναστραφῆναι καθ᾽ ἡμᾶς θελήσας φιλανθρώπως
καί φῶς τοῦ κόσμου σευτόν ἀψευδῶς ἔφης εἶναι,
ἡμεῖς δέ οὐχ ὁρῶμέν σε, οὐχί τυφλοί εἰς ἅπαν,
τυφλῶν τε ἀθλιώτεροι τυγχάνομεν, Χριστέ μου;
Ναί, ὄντως, ναί, ὡς ἀληθῶς καί νεκροί καί τυφλοί τε
ὑπάρχομεν μή βλέποντες σέ ζωοποιόν φάος.
Τόν ἥλιον τόν αἰσθητόν οἱ τυφλοί οὐχ ὁρῶσιν,
ἀλλά καί ζῶσι, Δέσποτα, καί ὁπωσοῦν κινοῦνται˙
οὐ γάρ ζωήν χαρίζεται, ἀλλά τό βλέπειν μόνον.
Σύ δέ ὑπάρχων ἅπαντα τά καλά, ἀεί δίδως
ταῦτα τοῖς δούλοις σου τοῖς βλέπουσι τό φῶς σου,
ὡς ὤν ζωή καί τήν ζωήν παρέχεις σύν τοῖς ἄλλοις
ἅπασι, λέγω, τοῖς καλοῖς, ἅπερ αὐτός τυγχάνεις.
Ὁ ἔχων σε ὡς ἀληθῶς ἔχει ἐν σοί τά πάντα.
Μή στερηθῶ σου, Δέσποτα, μή στερηθῶ σου, κτίστα,
μή στερηθῶ σου, εὔσπλαγχνε, ὁ ταπεινός καί ξένος˙
ξένος γάρ, ὡς εὐδόκησας, καί πάροικος ἐνταῦθα
οὐ προαιρέσει γέγονα, οὐ θελήσει μου ξένος,
ἀλλά τῇ χάριτι τῇ σῇ ἐμαυτόν ἔγνων ξένον
τῶν ὁρωμένων νοερῶς ἐλλαμφθείς τῷ φωτί σου
καί γνούς ὅτι πρός ἄϋλον καί ἀόρατον κόσμον
μετάγεις, κατοικίζεις τε τό ἀνθρώπινον φῦλον,
μερίζεις τε καί διαιρεῖς ἀξίους κατοικίας
ἑκάστῳ, ὡς ἐφύλαξεν, Σωτήρ, τάς ἐντολάς σου.
Διά τοῦτο οὖν δέομαι σύν σοί με κατατάξαι,
εἰ καί πολλά ἐξήμαρτον ὑπέρ πάντας ἀνθρώπους
καί ἄξιος κολάσεως εἰμί καί τιμωρίας,
ἀλλά με ἱκετεύοντα δέξαι ὡς τόν τελώνην
καί ὡς τήν πόρνην, Δέσποτα, εἰ καί μή ἴσως κλαίω,
εἰ μή ὁμοίως πόδας σου ταῖς θριξί μου ἐκμάσσω,

εἰ μή στενάζω καί θρηνῶ, Χριστέ, παραπλησίως˙
(342) ἀλλά ἐκβλύζεις ἔλεος καί βρύεις εὐσπλαγχνίαν,
πηγάζεις ἀγαθότητα, δι᾿ ὧν ἐλέησόν με.
Ναί, ὁ παγείς τάς χεῖράς σου, ναί, ὁ παγείς τούς πόδας
ἐν τῷ σταυρῷ καί λογχευθείς τήν πλευράν, πανοικτίρμον,
ἐλέησον καί ῥῦσαί με πυρός τοῦ αἰωνίου,
καλῶς καταξιώσας με ἐντεῦθέν σοι δουλεῦσαι,
ἀκαταγνώστως τότε δέ στῆναι ἐνώπιόν σου
καί προσδεχθῆναι ἔνδοθεν τοῦ νυμφῶνός σου, Σῶτερ,
ἔνθα συνευφρανθήσομαι σοί, τῷ καλῷ Δεσπότῃ,
ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ εἰς πάντας τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΜΣΤ΄.

Ἐξομολόγησις εὐχῇ συνημμένη˙ καί περί συναφείας Πνεύματος Ἁγίου καί ἀπαθείας. (343)

Ἐμάκρυνα, φιλάνθρωπε, ηὐλίσθην ἐν ἐρήμῳ
καί ἀπεκρύβην ἀπό σοῦ, τοῦ γλυκέος Δεσπότου˙
ὑπό τήν νύκτα γεγονώς τῆς τοῦ βίου μερίμνης
πολλά ἐκεῖθεν δήγματα καί τραύματα ὑπέστην,
πολλάς πληγάς ἐπανελθών φέρω ἐν τῇ ψυχῇ μου
καί κράζω ἐν ὀδύνῃ μου καί πόνῳ τῆς καρδίας˙
Ἐλέησον, οἰκτείρησον ἐμέ τόν παραβάτην!
Ὦ ἰατρέ φιλόψυχε καί φιλοικτίρμον μόνε,
ὁ δωρεάν τούς ἀσθενεῖς καί τετραυματισμένους
ἰώμενος, ἰάτρευσον μώλωπας, τραύματά μου.
Στάλαξόν σου τό ἔλαιον τῆς χάριτος, Θεέ μου,
καί τάς πληγάς μου ἄλειψον, ἐξάλειψον τά ἕλκη,
συνούλωσον καί σύσφιγξον τά παραλελυμένα
μέλη μου καί ἀφάνισον τάς οὐλάς πάσας, Σῶτερ,
καί τέλεον ὑγίωσον ὅλον με ὡς τό πρῴην,
ὅτε οὐκ ἦν μοι μολυσμός, ὅτε οὐκ ἦν μοι μώλωψ,
οὐδέ πληγή φλεγμαίνουσα, οὐ κηλίς, ὦ Θεέ μου,
ἀλλά γαλήνη καί χαρά, εἰρήνη καί πρᾳότης,
ἁγία τε ταπείνωσις καί ἡ μακροθυμία,
ὑπομονῆς ὁ φωτισμός καί τῶν καλλίστων ἔργων˙
ὑπομονή καί δύναμις ἀήττητος εἰς ἅπαν.
(344) Ἐξ οὗ πολλή παράκλησις δακρύων καθ᾿ ἑκάστην,

ἐξ οὗ ἡ ἀγαλλίασις ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ,
ὥσπερ πηγή ἀνέβρυεν, ἔρρεεν ἀενάως
καί ῥεῖθρον ἦν μελισταγές, εὐφροσύνης τε πόμα,
διηνεκῶς στρεφόμενον ἐν στόματι νοός μου.
Ὅθεν ὑγιεία ἅπασα, ὅθεν ἡ καθαρότης,
ὅθεν ἡ ῥύψις τῶν παθῶν καί λογισμῶν ματαίων,
ὅθεν ἡ ἀστραπήμορφος ἀπάθεια συνῆν μοι
καί συνεγίνετο ἀεί – πνευματικῶς μοι νόει
ὁ ταῦτα διερχόμενος, μή μολυνθῇς ἀθλίως –
ἄφατον ἐμποιοῦσά μοι ἡδονήν συνουσίας
καί γάμου πόθον ἄπειρον, ἑνώσεως ἐνθέου,
ἐξ ἧς κἀγώ μεταλαβών ἀπαθής ἐγενόμην,
ἐκπυρωθείς τῇ ἡδονῇ, φλεχθείς αὐτῆς τῷ πόθῳ
καί τοῦ φωτός μετέσχηκα, ναί, καί φῶς ἐγενόμην,
πάθους παντός ἀνώτερος, ἐκτός κακίας πάσης.
Οὐ γάρ προσψαύει τῷ φωτί τῆς ἀπαθείας πάθος
ὡς οὐδ᾿ ἡλίῳ ἡ σκιά ἤ τῆς νυκτός τό σκότος.
Τοιοῦτος οὖν γενόμενος, τοιοῦτός τε ὑπάρχων
ὑπεχαυνώθην, Δέσποτα, ὡς ἐμαυτόν θαρρήσας,
μερίμνῃ ὑπεσύρην τε τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων,
φροντίδι τε βιωτικῶν κατέπεσα, ὁ τάλας,
καί ψυχρανθείς ὡς σίδηρος μελανός ἐγενόμην
καί ἐγχρονίσας κείμενος ἰόν προσελαβόμην.
Καί διά τοῦτό σοι βοῶ πάλιν καθαρισθῆναι
αἰτούμενος, φιλάνθρωπε, καί εἰς τό πρῴην κάλλος
ἀνενεχθῆναι καί τοῦ σοῦ φωτός καταπολαῦσαι
νῦν τε καί ἀεί καί εἰς πάντας τούς αἰῶνας,
ἀμήν.

ΜΖ΄.

Περί νοητοῦ παραδείσου τηλαυγῆς θεωρία˙ καί περί τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. (345)

Εὐλογητός εἶ, Κύριε, εὐλογητός εἶ, μόνε,
εὐλογητός εἶ, εὔσπλαγχνε, ὑπερευλογημένε,
ὁ δούς ἐν τῇ καρδίᾳ μου τό φῶς τῶν ἐντολῶν σου
καί ἐμφυτεύσας ἐν ἐμοί τό τῆς ζωῆς σου ξύλον
καί δείξας με παράδεισον ἄλλον ἐν ὁρωμένοις,
ἐν αἰσθητοῖς μέν νοητόν, νοητόν δ᾿ ἐν αἰσθήσει.
Συνήνωσας γάρ τῇ ψυχῇ ἄλλον Πνεῦμά σου Θεῖον,
ὅπερ καί ἐνεσκήνωσας ἐν τοῖς ἐμοῖς ἐγκάτοις˙

τοῦτο τό ξύλον τῆς ζωῆς ὄντως ὑπάρχει μόνον,
τοῦτο, ἐν ᾗπερ φυτευθῇ γῇ εἴτ᾽ οὖν ψυχῇ ἀνθρώπου
καί ἐν καρδίᾳ ῥιζωθῇ, παράδεισον δεικνύει
ταύτην εὐθύς λαμπρότατον, πᾶσι κεκοσμημένον
φυτοῖς ὡραίοις δένδροις τε καί καρποῖς διαφόροις,
πεποικιλμένον ἄνθεσι καί μυριπνόοις κρίνοις.
Ταῦτα δ᾽ εἰσί ταπείνωσις καί χαρά καί εἰρήνη,
πρᾳότης καί συμπάθεια, πένθος, ὄμβροι δακρύων
καί ξένη τέρψις ἐν αὐτοῖς, αἴγλη τῆς χάριτός σου
ἅπασιν ἐπιλάμπουσα τοῖς ἐν τῷ παραδείσῳ.
Σύ εἶ κρατήρ προχέων μοι ζωῆς τά νάματά σου,
καί λόγους θείας γνώσεως ἀφθόνως ἐμπαρέχεις.
Ἐπάν δέ σύ μή βουληθῇς, ἀλλ᾽ ἀντιλέγεις ταῦτα,
(346) ἄνους ἐγώ, ἀναίσθητος ὥσπερ λίθος τυγχάνω.
Ἡ σάλπιγξ ἄνευ πνεύματος οὐδέποτε ἠχήσει˙
οὕτω κἀγώ σου ἄνευθεν ὡς ἄψυχος ὑπάρχω.
Δίχα ψυχῆς ἀδύνατον ἐνεργεῖν τι τό σῶμα˙
οὕτως οὐ δύνατι ψυχή δίχα τοῦ Πνεύματός σου
κινεῖσθαι καί τάς ἐντολάς τάς σάς, Σῶτερ, φυλάττειν,
οὐδέ ὁρᾷν σε δύναται οὐδέ παρίστασθαί σοι,
οὐδέ ὑμνεῖν τήν δόξαν σου συνετῶς, ὦ Θεέ μου.
Διά τοῦτο οὖν σοι βοῶ καί διά τοῦτο κράζω˙
Ὁ ἄνω ὤν σύν τῷ Πατρί καί μεθ᾽ ἡμῶν τυγχάνων
οὐχ᾽ ὥς τινες λογίζονται, τῇ ἐνεργείᾳ μόνῃ,
οὐδ᾽ ὡς νομίζουσι πολλοί, τῷ θελήματι μόνῳ,
οὐδέ δυνάμει μόνῃ σου, ἀλλά καί τῇ οὐσίᾳ,
εἴπερ οὐσίαν ἐπί σοί τολμητέον τοῦ λέγειν
ἤ ἐννοεῖν, ἀθάνατε, ὑπερούσιε μόνε!
Εἰ γάρ ὑπάρχεις ἀληθῶς ἀνερμήνευτος ὅλως,
ἀόρατος, ἀπρόσιτος, ἀκατανόητός τε,
ἀναφής, ἀψηλάφητος, ἄληπτος ὅλως, Σῶτερ,
πῶς σε προσονομάσωμεν, πῶς δέ σε καί οὐσίαν
ποταπήν τε καί ὁποίαν τολμήσωμεν εἰπεῖν σε;
Ὄντως οὐδέν τῶν πάντων γάρ ὑπάρχεις, ὦ Θεέ μου,
ἀλλά τά πάντα ἔργα σά ἐξ οὐκ ὄντως παρήχθη˙
μόνος δ᾽ ὑπάρχεις ἄκτιστος, μόνος ἄναρχος, Σῶτερ,
Τριάς Ἁγία καί σεπτή, ὁ Θεός τῶν ἁπάντων,
καί φῶς παρέδειξας ἡμῖν δόξης σου τῆς ἀχράντου.
Αὐτό καί νῦν παράσχου μοι ἀδιάστατον, Σῶτερ,
δός μοι ἀεί σε δι᾽ αὐτοῦ ἐνοπτρίζεσθαι, Λόγε,
καί κάλλος τό ἀμήχανον καλῶς κατανοεῖν σου,
ὅπερ ἀκατανόητον παντάπασιν ὑπάρχον

ὑπερεκπλήττει μου τόν νοῦν, ἐξιστᾷ μου τάς φρένας
καί πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ μου σῆς ἀγάπης ἀνάπτει.
Τοῦτο δ᾽ ἀποτελούμενον είς φλόγα θείου πόθου
τρανοτέραν δεικνύει μοι τήν δόξαν σου, Θεέ μου.
Ἥν προσκυνῶν αἰτοῦμαί σε, Υἱέ Θεοῦ, παράσχου
(347) καί νῦν καί ἐν τῷ μέλλοντι ἀδιαδόχως ἕξειν
καί δι᾽ αὐτῆς σε τόν Θεόν καθορᾶν αἰωνίως.
Μή δός μοι δόξαν, Δέσποτα, ἐν κόσμῳ τήν ματαίαν,
μή πλοῦτον ἀπολλύμενον, μή τάλαντα χρυσίου,
μή θρόνου ὕψος, μή ἀρχήν τῶνδε τῶν φθειρομένων.
Τοῖς ταπεινοῖς με σύζευξον, τοῖς πτωχοῖς τε καί πρᾴοις,
ἵνα κἀγώ γενήσομαι καί ταπεινός καί πρᾷος,
καί τήν διακονίαν μου, εἰ μή πρός τό συμφέρον
καί πρός τήν σήν ἀρέσκειαν καί τήν σήν θεραπείαν
μετέρχομαι, εὐδόκησον ἐξεωθῆναι ταύτης
καί μόνας, Δέσποτα, θρηνεῖν τάς ἐμάς ἁμαρτίας,
τῆς κρίσεώς τε μεριμνᾶν τῆς δικαίας σου μόνης,
καί πῶς ἀπολογήσομαι πολλά σε παροργίσας.
Ναί, ὁ ποιμήν ὁ συμπαθής, ὁ ἀγαθός καί πρᾷος,
ὁ θέλων πάντας τούς είς σέ πιστεύοντας σωθῆναι,
ἐλέησον, εἰσάκουσον δεήσεώς μου ταύτης˙
μή ὀργισθῇς, μή πρόσωπον ἀπ᾽ ἐμοῦ ἀποστρέψῃς,
ἀλλά τό σόν με δίδαξον θέλημα ἐκπληρῶσαι.
Οὐ γάρ ζητῶ τό θέλημα τό ἐμαυτοῦ γενέσθαι,
ἀλλά τό σόν, ἵνα καί σέ θεραπεύσω, οἰκτίρμον.
Ὁρκίζω σε, ἐλέησον, ὁ φύσει ἐλεήμων,
καί τό συμφέρον ποίησον ψυχῆς μου τῆς ἀθλίας,
ὅτι Θεός φιλάνθρωπος αὐτός ὑπάρχεις μόνος,
ἄκτιστος, ἀτελεύτητος, παντοδύναμος ὄντως,
πάντων ζωή καί πάντων φῶς τῶν σέ ἀγαπησάντων
καί παρά σοῦ, φιλάνθρωπε, λίαν ἀγαπωμένων.
Οἷς με συντάξαις, Δέσποτα, καί δόξης σου τῆς θείας
ἀποτελέσαις κοινωνόν τε καί συγκληρονόμον˙
σοί γάρ ἡ δόξα, τῷ Πατρί σύν Υἱῷ συνανάρχῳ,
καί Θείῳ πρέπει Πνεύματι είς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΗ΄.

Ὅτι δόξα καί τιμή ἐστι παντί ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ καί πάσχοντι κακῶς διά Θεοῦ ἐντολήν ἡ ὑπέρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμία˙ καί διάλογος πρός τήν ἰδίαν ψυχήν, διδάσκων τόν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. (348)

Δός μοι τήν αἴσθησιν, Χριστέ, ἥν ἅπαξ ἐδωρήσω,
σκέπασον ταύτῃ με, Σωτήρ, κρύψον ἐντός με ὅλον
καί μή ἐάσῃς αἴσθησιν ἐγγίζειν μοι τοῦ κόσμου,
μή ἔνδοθεν εἰσέρχεσθαι, μή ὅλως με τιτρώσκειν,
τόν δοῦλόν σου τόν ταπεινόν, ὅν ἠλέησας μόνος.
Τῇ γάρ μερίμνῃ τῇ καλῇ αἴφνης ἐπεισπεσοῦσα
ἡ αἴσθησις ἡ κοσμική κακάς ἐπιθυμίας
εὐθέως ἐνεποίησε ψυχῇ μου τῇ ἀθλίᾳ˙
δόξαν γάρ ὑποδείκνυσι, πλούτου ὑπομιμνῄσκει,
τοῖς βασιλεῦσί τε τῆς γῆς ἐγγίζειν ἐποτρύνει
ὡς εὐτυχίαν λέγουσα εἶναι τοῦτο μεγάλην.
Ἐκ τούτων οὖν τῶν λογισμῶν, ὥσπερ ὑπό ἀνέμου
ἀσκός ὀγκοῦται καί τό πῦρ ἀνάπτεται εἰς φλόγα,
οὕτως ἐκείνη ἡ ψυχή φυσωμένη ὀγκοῦται
καί διατείνεται σφοδρῶς ἐπιθυμίᾳ δόξης,
πλούτου τε καί ἀνέσεως τῶν κάτω συρομένων,
ἐφίεται δοξάζεσθαι σύν τοῖς δοξασμένοις,
περιφανής τε φαίνεσθαι σύν τοῖς περιφανέσι
καί πλοῦτον κτᾶσθαι σύν αὐτοῖς τοῖς τόν πλοῦτον κτωμένοις,
ἥνπερ ἐδόξασας αὐτός φωτί σου τῷ ἀρρήτῳ,
ἥνπερ αὐτός ἐστόλισας δόξῃ σου τῇ ἀφράστῳ,
ἥνπερ αὐτός παρέδειξας λαμπρότητά σου θείαν.
(349) Ἡ αἴσθησις αἰχμάλωτον τόν νοῦν αὐτῆς λαβοῦσα
ὑποδεικνύει βασιλεῖς, ὑπομιμνῄσκει δόξης
καί πλοῦτον ὑποδείκνυσι τόν τοῦ παρόντος βίου,
ὀργᾶν πρός ταῦτά τε ποιεῖ τῇ ἐνθυμήσει μόνῃ.
Ὢ σκότους, ὢ πωρώσεως, ὢ λογισμῶν ματαίων,
προθέσεώς τε ῥυπαρᾶς καί ἀναισθήτου γνώμης,
ὅτι λιπών τά ἄρρητα καί ἄφθαρτα τοῦ βλέπειν
τά ἐπί γῆς λογίζομαι καί ταῦτα ἐνθυμοῦμαι!
Οὐ τελευτήσει βασιλεύς; Οὐχί παρέλθει δόξα;
Οὐ πλοῦτος σκορπισθήσεται ὥσπερ χνοῦς ὑπ᾽ ἀνέμου;

Οὐχί διαφθαρήσεται τά σώματα ἐν τάφοις
καί ἄλλοι κυριεύσουσι τῶν ἐν τῇ γῇ χρημάτων
καί μετ᾽ ἐκείνους ἕτεροι καί ἀπ᾽ἐκείνων ἄλλοι;
Καί τίνος, λέγε μοι, ψυχή, ὁ πλοῦτος ἐγεγόνει,
τίς δέ ἐν κόσμῳ ἴσχυσε μικρόν κερδῆσαι πρᾶγμα,
ἵν᾽ ὥσπερ ζῶν τε καί θανῶν μετ᾽ αὐτοῦ τοῦτο λάβῃ;
Πάντως οὐδένα οὐδαμῶς δεῖξαί μοι εὐπορήσεις,
εἰ μή τούς ἐλεήμονας, τούς μηδέν κτησαμένους,
ἀλλά τά πάντα ἐν χερσί τῶν πενήτων διδόντας.
Ἐκεῖνοι γάρ καί ἔχουσιν ἀσφαλῶς τά δοθέντα,
ἀφ᾽ οὗπερ καί δεδωκάσιν εἰς χεῖρας τοῦ Δεσπότου˙
οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ὡς πτωχοί καί πτωχῶν πάντων χείρους
ὑπάρχουσιν, οἱ ἔχοντες ἀποκείμενον πλοῦτον˙
γυμνοί γάρ ὥσπερ πτώματα ῥίπτονται ἐν τοῖς τάφοις
καί τῶν παρόντων ἄθλιοι καί τῶν μελλόντων ξένοι.
Τί οὖν, ψυχή μου, ἐν αὐτοῖς καλόν ὁρῶσα τέρπῃ;
Ποῖον δέ τούτων ἄξιον κρίνεις ἐπιθυμεῖσθαι;
Πάντως οὐκ ἔχεις τί εἰπεῖν, πάντως οὐκ ἀποκρίνῃ.
Οὐαί τοῖς πλοῦτον ἔχουσιν ἐκτεθησαυρισμένον,
οὐαί τοῖς δόξαν θέλουσι λαμβάνειν ἐξ ἀνθρώπων,
οὐαί τοῖς παρενείρουσιν ἑαυτούς τοῖς πλουσίοις
καί μή τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ καί τόν ἐκείνου πλοῦτον
καί τό συνεῖναι μετ᾽ αὐτοῦ μόνον ἐπιθυμοῦσιν,
ὅτι ὁ κόσμος μάταιος, τά δ᾽ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα
ματαιοτήτων ἔσονται, τά πάντα ματαιότης.
Διό καί παρελεύσονται, Θεός δέ ἔσται μόνος
αἰώνιος καί ἄφθαρτος εἰς ἀεί διαμένων,
καί σύν αὐτῷ δέ ἔσονται οἱ νῦν αὐτόν ζητοῦντες,
οἱ μόνον ἀγαπήσαντες ἐκεῖνον ἀντί πάντων.
Οὐαί δέ τότε τοῖς νυνί τόν κόσμον ἀγαπῶσιν,
ὅτι κατακριθήσονται ἐν αὐτῷ εἰς αἰῶνας.
Οὐαί, ψυχή, τοῖς θέλουσι τήν δόξαν τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἀποστεροῦνται.
Οὐαί, ψυχή, τοῖς ἔχουσι τόν πλοῦτον συνηγμένον,
ὅτι ἐπιθυμήσουσιν ἐκεῖ τυχεῖν ῥανίδος.
Οὐαί, ψυχή, τοῖς ἔχουσιν ἐπ᾽ ἄνθρωπον ἐλπίδα,
ὅτι αὐτός τεθνήξεται καί σύν αὐτῷ ἐλπίδες,
καί τότε εὑρεθήσονται μή ἔχοντες ἐλπίδα.
Οὐαί, ψυχή, τοῖς ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἐνταῦθα,
ὅτι ἐκεῖθεν ἕξουσιν αἰώνιον τήν θλῖψιν.

Εἰπέ, ψυχή μου, τί λυπῆ, τί ζητεῖς τῶν ἐν βίῳ,
εἰπέ μοι, καί διδάξω σε ἑνός ἑκάστου χρείαν
καί μάθε καί διδάχθητι τό καλόν ἐν ἑκάστῳ.
Θέλεις, εἰπέ, δοξάζεσθαι, θέλεις καί ἐπαινεῖσθαι;
Ἄκουσον τοίνυν, τί τιμή, τί δέ καί ἀτιμία˙
τιμή τό πάντας μέν τιμᾶν, τόν Θεόν δέ πρό πάντων
καί τάς ἐκείνου ἐντολάς ἐπικτᾶσθαι ὡς πλοῦτον,
ὑβρίζεσθαί τε δι᾽ αὐτάς, δι᾽ αὐτάς λοιδορεῖσθαι
καί δι᾽ αὐτάς ὀνειδισμούς ὑποφέρειν παντοίους.
Ὅταν γάρ πράγματί τινι, ψυχή, ἐπιχειρήσῃς,
ἵνα τιμήσῃς τόν Θεόν, ἵνα αὐτόν δοξάσῃς
(351) καί διά τοῦτο ὑβρισθῇς καί ἐξουδενωθήσῃ,
τότε τιμῆς ἐπέτυχε καί δόξης τῆς ἑστώσης,
ὅτι ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπί σε πάντως ἥξει.
Τότε σε καί οἱ ἄγγελοι ἐπαινέσουσι πάντες,
ὅτι ἐτίμησας Θεόν, ὅν ὑμνοῦσιν ἐκεῖνοι.
Θέλεις, ψυχή μου, κτήσασθαι ἱματισμόν καί πλοῦτον;
Ἄκουσον, ἄρτι δείξω σοι τόν αἰώνιον πλοῦτον˙
δάκρυσον, μετανόησον, καταφρόνησον πάντων,
γενοῦ πτωχή τῷ πνεύματι, γενοῦ καί τῇ καρδίᾳ,
γενοῦ ἀκτήμων χρήμασι, γενοῦ τοῦ κόσμου ξένη,
γενοῦ τῶν θελημάτων σου ἐχθρά τῶν ἐναντίων
καί μόνου τοῦ θελήματος γενοῦ τοῦ σοῦ Δεσπότου
καί ἀκολούθησον αὐτοῦ τοῖς ἴχνεσιν εὐτόνως.
Καί τότε σχολαιότερον βαδίσας ὁ Δεσπότης
θέλων καταληφθήσεται ὑπό σοῦ τῆς ἀθλίας˙
αὐτόν δ᾽ ἰδοῦσα βόησον καί κραύγασον μεγάλως,
αὐτός δ᾽ ἐπιστραφήσεται ὄμματι τῷ ἱλέῳ
καί βλέψει καί παράσχει σοι μικρόν αὐτόν ἰδέσθαι
καί πάλιν καταλείψει σε κρυβείς ἐξ ὀφθαλμῶν σου.
Τότε θρηνήσεις, τάλαινα, τότε κλαύσεις ἐμπόνως,
τότε αἰτήσεις θάνατον μή φέρουσα τόν πόνον,
μή στέγουσα τόν χωρισμόν τοῦ γλυκέος Δεσπότου.
Αὐτός ἐξαποροῦσαν δέ ὁ ἀγαθός ἰδών σε
καί σφοδρῶς ἐπιμένουσαν τῷ κλαυθμῷ καί τῇ λύπῃ
πάλιν αἴφνης φανήσεται, πάλιν σε καταυγάσει,
πάλιν καθυποδείξει σοι τόν ἀκένωτον πλοῦτον,
τήν δόξαν τήν ἀμάραντον τοῦ πατρικοῦ προσώπου,
καί εὐφρανεῖ σε ὡς τόν πρίν καί χαρᾶς σε ἐμπλήσει
καί οὕτω καταλείψει σε τῆς χαρᾶς πεπλησμένην.
Κατά μικρόν δέ ἡ χαρά τοῖς ἐκ τοῦ κόσμου λόγοις
καί λογισμοῖς ἐκλείψει σε καί προσέσται σοι λύπη,

(352) καί οὕτω πάλιν ὡς τό πρίν ἔσῃ σφοδρῶς θρηνοῦσα
καί κοκυτῷ κραυγάζουσα κἀκεῖνον ἐκζητοῦσα,
τόν εὐφροσύνην πάροχον, τόν τῆς χαρᾶς δοτῆρα,
τόν πλοῦτον τόν ἱστάμενον καί ἀεί ὄντως ὄντα.
Οὕτω σου τήν προαίρεσιν δοκιμάζοντος βλέπε,
μή ἀποκάμῃς, ὦ ψυχή, μή στραφῇς εἰς τοὐπίσω,
μή εἴπῃς˙ Μέχρι πότε μοι ἄληπτος οὕτως ἔσται;
Μή εἴπῃς˙ Τί φαινόμενος εὐθύς κρύπτεταai πάλιν
καί ἕως πότε κόπους μοι οὐκ ἐλεεῖ παρέχειν;
Μή εἴπῃς˙ Πῶς δέ δύναμαι κοπιᾶν μέχρι τέλους;
καί κατοκνήσῃς, ὦ ψυχή, ἐκζητεῖν τόν Δεσπότην,
ἀλλ᾽ ὡς πρός θάνατον σαυτήν ἅπαξ, ψυχή, ἐκδοῦσα
μή ψηλαφήσῃς ἄνεσιν, μή ἐκζητήσῃς δόξαν,
μηδέ τρυφήν τοῦ σώματος, μή συγγενῶν φιλίαν,
μή περιβλέψῃ δεξιᾷ, μή εὐωνύμᾳ ὅλως,
ἀλλ᾽ ὡς ἐνήρξω, μᾶλλον δέ θερμοτέρως δραμοῦσα
σπεῦσον ἀεί καταλαβεῖν, δράξασθαι τοῦ Δεσπότου.
Κἄν μυριάκις ἄφαντος, τοσαυτάκις φανής σοι
γένηται, καί ὁ ἄληπτος οὕτως ἔσται ληπτός σοι,
μυριοντάκις, μᾶλλον δέ ἕως πνέεις ὅλως,
προθυμοτέρως ζήτησον καί πρός ἐκεῖνον δράμε.
Καί γάρ οὐ καταλείψει σε, οὐκ ἐπιλήσεταί σου,
κατά μικρόν δέ μάλιστα ἐπί πλεῖον φανεῖται
καί συχνοτέρως σοι, ψυχή, συνέσται ὁ Δεσπότης
καί καθαρθεῖσαν τέλεον τοῦ φωτός τῇ ἐλλάμψει
ὅλος αὐτός ἐλεύσεται, αὐτός ἐγκατοικήσει,
αὐτός καί ἔσται μετά σοῦ ὁ τόν κόσμον ποιήσας,
καί πλοῦτον ἕξεις ἀληθῆ ὅν ὁ κόσμος οὐκ ἔχει,
ἀλλ᾽ οὐρανός καί οἱ ἐκεῖ ἐναπογεγραμμένοι.
Εἰ οὕτω σοι γενήσεται, εἰπέ, τί πλέον θέλεις;
Εἰπέ, ψυχή ἀχάριστε, εἰπέ, ψυχή ἀγνῶμον,
(353) εἰπέ, ψυχή μου ταπεινή, τί τούτων μεῖζον ἔστιν
ἐν οὐρανοῖς εἴτ᾽ ἐν τῇ γῇ, ἵν᾽ ἐκεῖνο ζητήσῃς;
Τοῦ οὐρανοῦ ὁ ποιητής καί τῆς γῆς ὁ Δεσπότης
καί πάντων τῶν ἐν οὐρανῷ καί πάντων τῶν ἐκ κόσμῳ
κτίστης, κριτής καί βασιλεύς αὐτός ὑπάρχων μόνος
ἐν σοί ὑπάρχει κατοικῶν, ὅλος δεικνύμενός σοι,
ὅλος ἐλλάμπων σε φωτί καί κάλλος ὑποφαίνων
τό τοῦ προσώπου, καί αὐτόν ἐκτυπώτερον βλέπειν
καί παρέχων σοι καί κοινωνόν δόξης σε τῆς ἰδίας
ἀπεργαζόμενος. Εἰπέ, τί τούτου μεῖζον ἄλλο;

Πάντως οὐδέν μοί προσερεῖς. Ἐγώ δέ πάλιν λέγω˙
Τοιαύτης δόξης, ὦ ψυχή, σύ καταξιωθεῖσα
τί ἔτι κέχηνας πρός γῆν, τί δέ θέλγῃ τοῖς ὧδε,
τί τοῖς φθαρτοῖς προστέτηκας τά ἄφθαρτα λαβοῦσα,
τί τοῖς παροῦσι πρόσκεισαι τά μέλλοντα εὑροῦσα;
Ἐκεῖνα σπούδασον, ψυχή, διηνεκῶς κεκτῆσθαι,
ἐκείνοις ὅλην σεαυτήν προσκόλλησον, ψυχή μου,
ἵνα καί μετά θάνατον ἐν αὐτοῖς εὑρεθήσῃ
τοῖς αἰωνίοις ἀγαθοῖς, οἷς ἐντεῦθεν ἐκτήσω,
καί σύν αὐτοῖς τῷ ποιητῇ παραστῇς καί Δεσπότῃ
εὐφραινομένη σύν αὐτῷ εἰς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

ΜΘ΄.

Ὅτι ἔστιν ὅτε καί διά τῆς εἰς τόν πλησίον ἐπιμελείας καί διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τόν διδάσκαλον εἰς τήν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν. (354)

Ἐλέησόν με, Κύριε, ἐλέησόν με, μόνε,
ὁ ἐκ νηπίας με, Σωτήρ, σκεπάσας ἡλικίας,
ὁ πάμπολλά μοι πταίσαντι, ἐν ἐπιγνώσει ὄντι,
οἰκείᾳ ἀγαθότητα ἅπαντα συμπαθήσας,
ὁ κόσμου με ῥυσάμενος τοῦ δεινοῦ καί ματαίου
καί συγγενῶν καί φίλων τε καί ἡδονῶν ἀτόπων
κἀνταῦθα ἀξιώσας με ὡς ἐν ὄρει καθίσαι
καί δείξας μοι τήν δόξαν σου τήν θαυμαστήν, Θεέ μου,
καί Πνεύματος ἐμπλήσας με τοῦ Θείου σου, Χριστέ μου,
καί φωτισμοῦ πνευματικοῦ ὅλον με ἐμφορήσας.
Αὐτός ἀμεταμέλητον τήν χάριν σου, Θεέ μου,
παράσχου μοι τῷ δούλῳ σου εἰς τέλος ὁλοκλήρως.
Μή ἀντανέλῃς, Δέσποτα, μή ἀποστρέψῃς, κτίστα,
μηδέ παρίδῃς ἅπαξ με πρό προσώπου σου στήσας
καί κατατάξας ἐν τοῖς σοῖς δούλοις με καί σφραγίσας
σφραγίδι σου τῆς χάριτος σόν με ἐπονομάσας.
Μή πάλιν ἀπορρίψῃς με, μή πάλιν ἀποκρύψῃς
τό φῶς τό τοῦ προσώπου σου, κἀμέ καλύψῃ σκότος
καί καταπίῃ ἄβυσσος καί σύσχῃ οὐρανός με,
ὅν ὑπεράνωθεν αὐτοῦ ἀνήγαγες, Σωτήρ μου,

καί σύν ἀγγέλοις, μᾶλλον δέ σύν σοί τῷ πάντων κτίστῃ
(355) συνεῖναι κατηξίωσας καί συναγάλλεσθαί σοι
καί βλέπειν τήν ἀσύγκριτον τοῦ σοῦ προσώπου δόξαν
τοῦ ἀπροσίτου τε φωτός εἰς κόρον ἀπολαύειν
καί χαίρειν καί εὐφραίνεσθαι ἄρρητον εὐφροσύνην
τῇ συνουσίᾳ, Δέσποτα, τῆς σῆς ἀφράστου αἴγλης.
Κατατρυφῶν δέ τοῦ φωτός ἐκείνου τοῦ ἀρρήτου
ἐσκίρτων, ἔχαιρον σύν σοί τῷ ποιητῇ καί πλάστῃ,
ἀμήχανον κατανοῶν κάλλος τοῦ σοῦ προσώπου.
Ἐπεί δέ πάλιν πρός τήν γῆν κατήγαγον τόν νοῦν μου,
πεφωτισμένος ὤν ἐν σοί, οὐκ ἔβλεπον τόν κόσμον
οὐδέ τά ὄντα πράγματα, Δέσποτα, ἐν τῷ κόσμῳ,
ἀλλ᾽ ὑπεράνω τῶν παθῶν καί μεριμνῶν ὑπῆρχον
καί πράγματι στροβούμενος καί τά κακά ἐλέγχων.
Οὐκ ἐκοινώνουν μέν τό πρίν κακίαις ἀνθρωπίναις˙
ὡς δ᾽ ἐγχρονίσας ἐν αὐτοῖς τά ἄλλων προεθέμην
καί φιλονείκοις, Δέσποτα, συναπήχθην ἀνδράσιν,
ἐλπίδι διορθώσεως μετέσχον τῆς κακίας
καί σκότους, οἴμοι, τῶν παθῶν μετέλαβον ἀφρόνως
καί κρατηθείς ὑπό θηρῶν ἀγρίων κινδυνεύω.
Ἄλλους ἐκσπᾶσαι θέλων γάρ λύμης γε τῆς ἐκείνων
αὐτός πρῶτος κατάβρωμα γέγονα τοῖς θηρίοις.
Ἀλλά προφθάσας οἴκτειρον, ἀλλά ταχύνας ῥῦσαι
τόν διά σέ, φιλάνθρωπε, ἐν τούτοις ἐμπεσόντα.
Κατά τήν σήν γάρ ἐντολήν τέθεικα, ἐλεῆμον,
ψυχήν τήν παναθλίαν μου ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν μου˙
εἰ οὖν ἐτρώθην, δύνασαι ἰάσασθαί με, Σῶτερ,
εἰ ἐκρατήθην παρ᾽ ἐχθρῶν αἰχμάλωτος ὁ τάλας,
ἀλλά αὐτός ὡς δυνατόν καί ἰσχυρός εἰς ἅπαν
ἰσχύεις ἐκλυτρώσασθαι θελήματί σου μόνῳ˙
εἰ καί θηρίων στόμασι καί χερσί κατελήφθην,
ἀλλά φανέντος θνήξονται εὐθύς, ἐγώ δέ ζήσω.
(356) Ναί, ὁ πολύς ἐν οἰκτιρμοῖς, ἄφατος ἐν ἐλέει,
ἐλέησον, οἰκτείρησον ἐμέ τόν πεπτωκότα.
Κατῆλθον ἐν τῷ φρέατι ῥύσασθαι τόν πλησίον
καί συγκατέπεσα κἀγώ, δικαιοκρίτα Σῶτερ˙
μή με ἐάσῃς κείμενον εἰς τέλος ἐν τῷ βόθρῳ.
Ναί, οἶδα ὡς προσέταξας, πανοικτίρμον Θεέ μου,
ὅτι χρή πάντως ῥύεσθαι τόν ἀδελφόν θανάτου
καί ἁμαρτίας δήγματος, ἀλλ᾽ οὐ δι᾽ ἁμαρτίας
συναπολέσθαι μετ᾽ αὐτοῦ˙ ὅ πέπονθα ὁ τάλας

καί ῥᾳθυμήσας πέπτωκα ἐμαυτῷ γε θαρρήσας˙
ἀλλά κἀκεῖνον ῥύεσθαι καί ἐμαυτόν ὡσαύτως,
εἰ δέ μή, μένειν ἄνωθεν καί θρηνεῖν τόν πεσόντα
καί φεύγειν, ὅση δύναμις, τό πεσεῖν σύν ἐκείνῳ.
Ἀλλ᾽ οὖν καί νῦν ἀνάστησον, ἀνάγαγε τοῦ χάους
καί στῆσον ἐπί πέτραν με, Χριστέ, τῶν ἐντολῶν σου
καί δεῖξον πάλιν μοι τό φῶς, ὅ οὐ χωρεῖ ὁ κόσμος,
ἀλλ᾽ ἔξω κόσμου καί φωτός ὁρατοῦ καί ἀέρος
τοῦ αἰσθητοῦ καί οὐρανοῦ αἰσθητῶν τε ἁπάντων
ἀποτελεῖ γε τόν αὐτό, Σῶτέρ μου, καθορῶντα˙
εἴτε χωρίς τοῦ σώματος, εἴτε σύν τούτῳ ὅλως,
μή ἐπιστάμενος, Θεέ, κατά τήν τότε ὥραν,
δοκῶ δέ, ὥσπερ ἄϋλος φωστήρ ὑπάρχων τότε
τῷ κάλλει τε τοῦ νοητοῦ λαμπόμενος ἡλίου,
τό ἑαυτοῦ οὐ καθορᾶν ἰσχύει φῶς αἰσθήσει,
ἐκεῖνον μόνον δέ ὁρᾷ τόν ἄδυτον φωστῆρα
ἀμήχανον κατανοῶν κάλλος αὐτοῦ τῆς δόξης,
καί ἐκπληττόμενος σφοδρῶς καταμαθεῖν οὐκ ἔχει,
οὔτε κατανοήσασθαι τόν θεωρίας τρόπον,
τό πῶς ἤ ποῦ ὁ πανταχοῦ ἀνερμηνεύτως πέλων
ὁρᾶται, περιγράφεται, θέλων ἐν τοῖς ἁγίοις.
Τοῦτο δέ ἴσμεν ἅπαντες τῶν τοιούτων οἱ μύσται,
(357) ὅτι τοῦ κόσμου ἔξωθεν τότε ἐν ἀληθείᾳ
γινόμεθα καί μένομεν, ἄχρις αὐτό ὁρῶμεν,
καί πάλιν εὑρισκόμεθα ἐν σώματι καί κόσμῳ.
Μεμνημένοι δέ τῆς χαρᾶς καί τοῦ φωτός ἐκείνου
καί τῆς γλυκείας ἡδονῆς θρηνοῦμεν καί πενθοῦμεν,
ὥσπερ παιδίον νήπιον καθορῶν τήν μητέρα
καί μεμνημένον γάλακτος γλυκασμοῦ κλαυθμυρίζει,
ἕως ἐκείνου δράξηται καί εἰς κόρον θηλάσῃ.
Τοῦτο αἰτούμεθα καί νῦν, τοῦτό σε δυσωποῦμεν,
τοῦτο προσπίπτομεν λαβεῖν ἀναφαίρετον, Σῶτερ,
ὅπως καί νῦν τρεφώμεθα, πανοικτίρμον, ἐκ τούτου
τοῦ ἄρτου τοῦ ἐξ οὐρανοῦ νοητῶς κατιόντος
καί πᾶσι τοῖς μετέχουσι ζωῆς μεταδιδόντος,
καί ἀπιόντος, καί πρός σέ τήν πορείαν ποιοῦντες
συνοδοιπόρον ἔξωμεν, βοηθόν τε καί ῥύστην
καί σύν αὐτῷ καί δι᾽ αὐτοῦ προσαχθῶμέν σοι, Σῶτερ,
καί ἐν τῇ κρίσει τῇ φρικτῇ τάς ἡμῶν ἁμαρτίας
αὐτό σκεπάσῃ, Δέσποτα, τοῦ μή ἐκκαλυφθῆναι,
μηδέ φανῆναι ἅπασιν ἀγγέλοις καί ἀνθρώποις,
ἀλλά καί ἱμάτιον ἡμῖν γένηται λαμπροφόρον

καί δόξα καί διάδημα είς αἰῶνας αἰώνων,
ἀμήν.

Ν΄.

Περί θεωρίας Θεοῦ καί θείων πραγμάτων καί Ἁγίου Πνεύματος παραδόξου ἐνεργείας˙ καί περί τῶν ἰδίων τῆς Ἁγίας καί ὁμοουσίου Τριάδος˙ καί ὅτι ὁ μή φθάσας εἰσελθεῖν είς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐδέν ὠφεληθήσεται, κἄν ἐκτός γένηται τῶν τοῦ ᾅδυο κολάσεων. (358)

Τί τό ἐν ἐμοί παρά σοῦ είργασμένον,
ὦ τῶν πάντων αἴτιε Θεέ καί μέδον;
Τί γάρ καί εἴπω, τί δ᾿ ἄρα ἐννοήσω;
Μέγα μέν ἐμοί τό ὁρώμενον θαῦμα,
ἄγνωστον δ᾿ ἐστί καίἀόρατον πᾶσι.
Ποῖον τοῦτο, λέξον μοι; Πιστῶς ἐξείπω˙
σκότει καί σκιᾷ, αἰσθητοῖς καί αἰσθήσει,
κτίσει ἐνύλῳ, αἵματι καί σαρκί τε
κρατοῦμαι, συμπέρφυρμαι, Σῶτερ, ὁ τάλας.
Ἐν τούτοις δ᾿ ὄντα δυστυχῶς καί ἀθλίως
ἔκπληξις συνέχει με θέλοντα φράσαι˙
βλέπω νοερῶς˙ ποῦ, τί ἤ πῶς, οὐκ οἶδα.
Τό γάρ πῶς ἀνέκφραστόν ἐστιν είς ἅπαν,
τό δέ ποῦ γνωστόν καί ἄγνωστον δοκεῖ μοι˙
γνωστόν μέν, ὅτι ἐν ἐμοί καθορᾶται
καί μακρόθεν δείκνυται αὐτό γε πάλιν,
ἄγνωστον δ᾿ ὅμως ὡς κἀμέ συναπάγον
ἐν τῷ μηδαμοῦ μηδαμῶς ὅλως τόπῳ
καί τῶν αἰσθητῶν λήθην μοι ἐμπαρέχον
καί τῶν ὑλικῶν πάντων καί βλεπομένων
ἔξω με γυμνόν καί σώματος ἐξάγον.
(359) Τί οὖν ἐστι τό ἐνργοῦν μοι ταῦτα,
ὅπερ καί βλέπειν εἶπον; Είπεῖν οὐκ ἔχω.
Ὅμως ἄκουε καί συνήσεις τό πρᾶγμα˙
ἔστιν οὖν ἀκράτητον τοῖς πᾶσι πάντῃ,
ἔστι καί ληπτόν καί μεθεκτόν ἀξίοις,
μεταδοτικόν, συνημμένον ἀλήπτως,
ἡνωμένον τε καθαροῖς ἀσυγχύτως,
ἀνακεκραμμένον τε ἀμίκτῳ μίξει

ὅλον ὅλοις γε τοῖς ἀμέμπτως βιοῦσι.
Τοῦτο ἐν ἐμοί δίκην λαμπάδος φαίνει,
μᾶλλον δέ πρῶτον εἰς οὐρανούς ὁρᾶται
καί τῶν οὐρανῶν ἀμέτρως ὑπεράνω,
ἀμυδρῶς πάνυ ἀοράτως ὁρᾶται.
Ὅτε δέ ἐγώ ἐμπόνως ἐκζητήσω
καί ἐπιμόνως αἰτήσομαι τοῦ λάμψαι,
ἤ τρανότερον ἐκεῖσε καθορᾶται
κάμέ τῶν κάτω χωρίζει καί συνάπτει
τῇ ἐκείνου λαμπρότητι ἀρρήτως,
ἤ ἐντός μου δείκνυται ἀθρόον ὅλον,
φῶς σφαιροειδές, γαληνόν τε καί θεῖον,
ἄμορφον, ἀνείδεον μορφῇ ἀμόρφῳ,
ὁρώμενόν τε καί λαλοῦν πρός με ταῦτα˙
Τίς εἰς οὐρανούς εἶναί με περιγράφεις
κἀκεῖ τε ζητεῖς καί κατοικεῖν νομίζεις;
Τί με ἐπί γῆς εἶναι ὑπολαμβάνεις
καί μετά πάντων συνεῖναι διαγγέλλεις
καί πανταχοῦ με νομοθετεῖς ὑπάρχειν;
Τό οὖν πανταχοῦ μέγεθός μοι προσάπτει,
ἀμέγεθες δέ τό παράπαν ὑπάρχω˙
ὑπερμεγέθη γνῶθι γάρ μου τήν φύσιν.
Τό δ᾽ ἐπί τῆς γῆς περιγραφήν ἐμφαίνει,
πάντως δ᾽ ἀπερίγραπτος καθάπαξ πέλω.
(360) Τό δέ λέγειν σε συνεῖναί με τοῖς πᾶσιν,
ἄγνοιαν σαυτοῦ δήλην ποιεῖς τοῖς πᾶσι˙
συνεῖναι γάρ με τοῖς ἁγίοις ἀκούεις
αὐτόν ὅλον με οὐσίᾳ ἐν αἰσθήσει,
θεωρίᾳ τε, ἀλλά καί μετουσίᾳ,
σύν τῷ Πατρί μου καί Πνεύματι τῷ Θείῳ,
καί ἐπαναπαύεσθαι σαφῶς ἐν τούτοις.
Εἰ οὖν καθ᾽ ἕνα εἴπῃς ἡμᾶς συνεῖναι,
πολλούς ποιήσεις εἰς πολλούς μερισθέντας˙
εἰ ἕνα φράσῃς, πῶς ὁ εἷς καί καθ᾽ ἕνα,
μᾶλλον δέ ὁ εἷς πῶς καί ἄνω καί κάτω,
μετά δέ πάντων πῶς ὁ αὐτός συνέσται;
Τό πᾶν ὁ πληρῶν πῶς ἐν ἑνί οἰκήσει,
ὁ ὤν ἐν ἑνί πῶς καί τό πᾶν πληρώσει;
Ἄκουε μυστήρια Θεοῦ ἀφράστου,
ἄφραστα, παράδοξα καί πάντῃ ξένα˙
ἔστι μέν Θεός ἀληθῶς, ὄντως ἔστι,
τοῦτο εὐσεβεῖς πάντες ὁμολογοῦσιν,

οὐδέν δέ ἐστιν, ὧν ἡμεῖς ὅλως ἴσμεν,
ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐξ ὧν ἄγγελοι ἴσασιν ἔστι,
κἀν τούτῳ οὐδέν ὁ Θεός ἐστι, λέγω,
τῶν παντων οὐδέν ὡς τῶν ἁπάντων κτίστης,
ἀλλ᾽ ὑπέρ τό πᾶν. Τίς γάρ ἄν εἴποι
τί ἐστι Θεός, ἵνα καί Ἔστιν, εἴπῃ,
τόδε τυχόν ἤ τόδε; Ἀγνοῶ ὅλως
ὁποῖος, ὁπόσος, ποταπός ἤ πηλίκος˙
ὁ οὖν ἀγνοῶν ἐγώ Θεόν, ὁποῖος
μορφήν, εἶδός τε, τό μέγεθος, τό κάλλος,
πῶς ἑρμηνεύσω τάς αὐτοῦ ἐνεργείας,
πῶς μέν ὁρᾶται ἀόρατος ὤν πᾶσι,
πῶς δέ σύνεστι τῇ κτιστῇ πάσῃ φύσει,
πῶς ἐγκατοικεῖ ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις,
(361) πῶς πληροῖ τό πᾶν καί οὐδαμοῦ πληροῦται,
πῶς ὑπέρ τό πᾶν καί πανταχοῦ ὑπάρχει,
ταῦτα γάρ οὐδείς ὅλως εἰπεῖν ἰσχύσει.
Ἀλλ᾽, ὦ ἀνθρώπων ὅν οὐδείς ὅλως εἶδεν,
ὦ παμβασιλεῦ, ὑπερεύσπλαγχνε μόνε,
εὐχαριστῶ σοι ἐξ ὅλης μου καρδίας,
ὅτι οὐ παρεῖδές με ἐν σκότει κάτω
κείμενον, ἀλλ᾽ ἥψω μου χειρί σου θείᾳ,
ἥν ἰδών ἐγώ ἀνέστην εὐθύς χαίρων˙
ἔλαμπε καί γάρ φαιδρότερον ἡλίου.
Ἔσπευσα κρατῆσαί γε ταύτην, ὁ τάλας,
καί ἠφαντώθη εὐθύς ἐξ ὀφθαλμῶν μου,
καί πάλιν ὅλος ἐγενόμην ἐν σκότει.
Ἔπεσα πρός τοὔδαφος πενθῶν καί κλαίων,
κυλινδούμενος καί στενάζων ἐμπόνως,
ποθῶν ἰδεῖν σου πάλιν τήν θείαν χεῖρα.
Ἥπλωσας αὐτήν, ὤφθη μοι τρανοτέρως
καί περιπλακείς κατεφίλησα ταύτην˙
ὤ χρηστότητος καί πολλῆς εὐσπλαγχνίας!
Χεῖρα δέδωκεν ἀσπάσαθαι ὁ κτίστης
τήν συνέχουσαν τά σύμπαντα τῷ σθένει˙
ὤ χαρίσματος, ὤ δωρεᾶς ἀφράστου!
Πάλιν τε ταύτην συνέστειλεν ὁ πλάστης
πάντως δοκιμάζων μου τήν προθυμίαν,
εἰ ποθῶ ταύτην καί τόν ταύτης δοτῆρα,
εἰ καταφρονῶ πάντων καί προτιμῶμαι
ταύτην καί μένω ἐν τῇ ταύτης ἀγάπῃ.
Ἔλιπον εὐθύς κόσμον καί τά τοῦ κόσμου,

ἔμυσα πάσας ὁμοῦ καί τάς αἰσθήσεις,
ὀφθαλμούς, ὦτα, ῥῖνα, στόμα καί χείλη,
(362) πᾶσιν ἔθανον συγγενέσι καί φίλοις,
ναί, ὡς ἀληθῶς ἔθανον τῇ θελήσει,
καί μόνην ἐζήτησα Θεοῦ τήν χεῖρα˙
ἰδοῦσα δ᾽ αὕτη οὕτως ποιοήσαντά με,
ἥψατο λάθρα, χειρός ἐκράτησέ μου
καί ὡδήγει με μέσον τοῦ σκότους ὄντα.
Ἠσθανόμην οὖν καί χαίρων ἠκολούθουν,
ἔτρεχον σφοδρῶς ἐν νυκτί καί ἡμέρᾳ,
εὐτόνως ἐβάδιζον σύν προθυμίᾳ,
βαδίζων δ᾽ αὖθις ἀκίνητος ὑπῆρχον
καί τότε μᾶλλον προέκοπτον τοῖς πρόσω,
ὤ μυστηρίων, ὤ ἄθλων, ὤ βραβείων!
Οὕτω τρέχοντα τοῦ σταδίου ἐν μέσῳ
πέφθακεν ἡ χείρ ἀπορρήτως ἐκείνη,
τοῦ ἐμοῦ πρεσβεύσαντος πατρός ἁγίου,
καί τῆς ταλαίνης ἥψατο κεφαλῆς μου
καί δέδωκέ μοι τόν στέφανον τῆς νίκης,
αὕτη δέ μᾶλλον στέφανος γέγονέ μοι,
καί ταύτην βλέπων ἄφραστον εὐφροσύνην,
ἄφραστον χαράν, ἄφραστον θυμηδίαν
εἶχον – πῶς γάρ οὔ; - κόσμον ὅλον νικήσας
καί τόν τοῦ κόσμου ἄρχοντα καταισχύνας
ἀπό χειρός τε τοῦ Θεοῦ στέφος θεῖον,
μᾶλλον δέ αὐτήν τοῦ τῶν ὅλων Δεσπότου
λαβών – θαῦμα! - ἀντί στεφάνου χεῖρα,
ἥ ἐκλάμπουσα ἑωρᾶτο ἀΰλως,
ἀδιαλείπτως ἐμοί καί ἀνεσπέρως.
Αὕτη μοι μαζός προετείνετο ὥσπερ
καί θηλάζειν μοι γάλακτος ἀφθαρσίας
ὡς υἱῷ Θεοῦ πλουσίως ἐχορήγει,
ὤ γλυκύτητος, ὤ ἡδονῆς ἀφράστου!
Αὕτη καί ποτήριον πόματος θείου
(363) καί ἀθανάτου ῥείθρου ἐγένετό μοι.
Ἐξ οὗ μετασχών καί τροφῆς ἐνεπλήσθην
τῆς οὐρανίου, ἥνπερ ἄγγελοι μόνοι
τρέφονται καί ἄφθαρτοι διατηροῦνται,
φῶτα τοῦ πρώτου δεύτερα τῇ μεθέξει.
Οὕτω καί ἡμεῖς θείας καί ἀπορρήτου
φύσεως γεγόναμεν κοινωνοί πάντες,
τέκνα τοῦ Πατρός, ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ δέ,

Πνεύματι βαπτισθέντες τῷ Παναγίῳ˙
πάντως δ᾽ οὐ πάντες ἐπέγνωμεν τήν χάριν,
οὐ τήν ἔλλαμψιν, οὐ μέθεξιν, οὐδ᾽ ὅτι
οὕτως ἐγεννήθημεν, μόλις δέ τοῦτο
τῶν χιλίων εἷς εἴτε καί τῶν μυρίων
ἐν τῇ μυστικῇ ἐπέγνω θεωρίᾳ.
Οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ἀμβλωθρίδια τέκνα
τόν γεννήσαντα ἑαυτούς ἀγνοῦντες˙
ὡς γάρ οἱ νεκροί ὕδατι βαπτισθέντες
εἴτε καί πυρί οὐκ αἰσθάνονται ὅλως,
οὕτως οὐδ᾽ οὗτοι νεκροί τῇ ἀπιστίᾳ
καί τῶν ἐντολῶν πέλοντες τῇ ἀργίᾳ
ἐλλιπεῖς οὐκ ἴσασιν, ὡς πεπόνθασι
τέρας φοβερόν, πίστιν πεπλανημένην,
δοκεῖν ἑαυτόν υἱόν τοῦ Θεοῦ εἶναι
καί μή γνωρίζειν τόν ἴδιον πατέρα.
Εἰ οὖν πίστει τοῦτον σύν γνωρίζειν λέγεις
καί πίστει υἱός Θεοῦ εἶναι νομίζεις,
ἔστω καί ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ πίστει,
καί μή ἔργῳ φῇς ἄνθρωπον γεγονέναι
μηδέ αἰσθητῶς αὐτόν ἀποτεχθῆναι.
Εἰ δέ γέγονεν υἱός ὄντως ἀνθρώπου,
υἱόν σε ποιεῖ τοῦ Θεοῦ πάντως ἔργῳ˙
(364) εἰ οὐ γέγονεν ἐν φαντασίᾳ σῶμα,
οὐδ᾽ ἡμεῖς πάντως ἐν ἐπινοίᾳ πνεῦμα,
ἀλλ᾽ ὡς ὑπῆρξε σάρξ ἀληθῶς ὁ Λόγος,
οὕτω καί ἡμᾶς μεταμορφοῖ ἀρρήτως
καί τέκνα ποιεῖ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ.
Ἄτρεπτος θεότητι μείνας ὁ Λόγος
ἄνθρωπος ἐγένετο σαρκός προσλήψει,
ἄτρεπτον τόν ἄνθρωπον σαρκί ψυχῇ τε
τηρήσας πεποίηκεν θεόν με ὅλον,
προσέλαβέ μου τήν κατάκριτον σάρκα
καί θεότητα ὅλην ἐνέδυσέ με,
καί γάρ βαπτισθείς Χριστόν ἐνεδυσάμην
οὐχι αἰσθητῶς, νοητῶς δέ γε πάντως.
Καί πῶς οὐ θεός χάριτί τε καί θέσει,
αἰσθήσει καί γνώσει γε καί θεωρίᾳ,
ὁ τόν τοῦ Θεοῦ Υἱόν ἐνδεδυμένος;
Εἰ ἀγνοίᾳ γέγονεν ὁ Θεός Λόγος
ἄνθρωπος, κἀμέ ἐν ἀγνοίᾳ γενέσθαι
θεόν ὡς εἰκός ὑπονοεῖσθαι πρέπον.

Εἰ δ᾿ ἐν γνώσει, πράξει τε καί θεωρίᾳ
θεός ἄνθρωπος ἐχρημάτισεν ὅλος,
ὅλον με θεόν τῇ Θεοῦ κοοινωνίᾳ
ἐν αἰσθήσει καί γνώσει, οὐχί οὐσίᾳ, μετουσίᾳ δέ
γενέσθαι πάντως χρή φρονεῖν ὀρθοδόξως.
Ὥσπερ ἐγεννήθη γάρ Θεός ἀτρέπτως
ἄνθρωπος ἐν σώματι καί πᾶσιν ὤφθη,
οὕτως ἀφράστως, πνευματικῶς γεννᾷ με
καί ἄνθρωπον μένοντα θεόν ποιεῖ με˙
καί ὥσπερ ὁρώμενος σαρκί ἐκεῖνος
τό Θεός εἶναι ἠγνοεῖτο τοῖς ὄχλοις,
οὕτω καί ἡμεῖς, οἷον ἦμεν, τοῖς πᾶσιν
- θαῦμα! – βλεπόμενοι ἄνθρωποι πάντως
(365) τό, ὅπερ γεγόναμεν χάριτι θείᾳ,
οὐ πεφύκαμεν τοῖς πολλοῖς καθορᾶσθαι.
Μόνοις δ᾿ οἷς ὄμμα ψυχῆς κεκαθαρμένον
πρόσεστι, φαινόμεθα ὡς ἐν διόπτρᾳ,
τοῖς δ᾿ ἀκαθάρτοις ὁ Θεός, οὐδ᾿ ἡμεῖς γε
οὔθ᾿ ὁρώμεθα οὔθ᾿ ὅλως γεγενῆσθαι
τοιοῦτοί ποτε πιστεύομαθα πάντως.
Ἄπιστοι καί γάρ τῇ πίστει καί μόνῃ
προσεπερειδόμενοι χωρίς τῶν ἔργων˙
εἰ δ᾿ οὐκ ἄπιστοι, τέως νεκροί εἰς ἅπαν,
ὥσπερ ὁ θεῖος ἀπεφήνατο Παῦλος.
Μή ἀπιστήσῃς, ἐμοί δέ λέγε καί σοφῶς ἀποκρίνου.
Ποῖον ἐκ τούτων προτιμήσεις τῶν δύο˙
νεκράν γε πίστιν ἔργων ἐστερημένην
ἤ ἀπιστίαν τῆς πίστεως ἐν ἔργοις;
Πάντως ἐρεῖς μοι˙ Τίς τῶν ἔργων ἡ χάρις
πίστεως δίχα τῆς ὀρθῆς καί τελείας;
Κἀγω σοι πάλιν ἀντιφθέγξομαι˙ Τί δέ
ὄφελος τῆς πίστεως τῶν ἔργων δίχα;
Εἰ οὖν τά, ἅπερ προειρήκαμεν, γνῶναι
βούλει τε θεός κατά χάριν γενέσθαι,
οὐ λόγῳ, οὐ δοκήσει, οὐκ ἐπινοίᾳ,
οὐ μόνῃ πίστει ἐστερημένῃ ἔργου,
ἀλλά πείρᾳ, πράγματι καί θεωρίᾳ
νοερᾷ καί γνώσει τε μυστικωτάτῃ,
πρᾶξον ἅτινα ὁ Σωτήρ σοι προστάττει
- κἀκεῖνος ταῦτα διά σέ καθυπέστη-,
καί τότε ἴδοις φῶς λαμπρότατον φάναν,
ἀέρι ψυχῆς πάμπαν λελευκασμένῳ,

ἀΰλως τήν ἄϋλον σαφῶς οὐσίαν
ὅλην δι᾽ ὅλου ὄντως διϊκνουμένην,
ἐκ ταύτης δ᾽ ὅλον ὡς ἐν ὅλῳ τό σῶμα
(366) οὔσης καί αὐτῆς ψυχῆς τῆς ἀσωμάτου,
καί λάμψει τό σῶμά σου ὡς ἡ ψυχή σου,
ἡ ψυχή δ᾽ αὖθις ὡς ἡ λάμψασα χάρις
ἔσεται ἀστράπτουσα, Θεός καθάπερ.
Εἰ δ᾽ ἀποκνήσεις μιμήσασθαι τοῦ κτίστου
τήν ταπείνωσιν, τά πάθη καί τάς ὕβρεις
καί ὑποστῆναι ταῦτα οὐ καταδέξῃ,
εἴτε νοερῶς, αἰσθητῶς δέ γε μᾶλλον,
ἐναπελείφθης - ὤ τῆς ἀβελτηρίας! –
ἐν ζόφῳ καί ταρτάρῳ τοῦ σοῦ σαρκίου,
ὅ φθορά ἐστι – τί γάρ ὑπάρχει ἄλλο,
εἰ μή θάνατος ἐν ἀθανάτῳ σκεύει; -
ἐγκεκλεισμένος μενοῦνγε εἰς αἰῶνας,
πάντων ἀγαθῶν τῶν ἐν φωτί κἀυτοῦ δέ
τοῦ φωτός στερισκόμενος. Οὔπω γάρ λέγω
τό γε καί πυρί βρυγμῷ τῶν ὀδόντων,
κλαυθμῷ τε καί σκώληκι παραδοθῆναι,
ἀλλ᾽ ὡς ἐν πίθῳ τῷ σώματι οἰκῆσαι
μετά τήν ἀνάστασιν, ὡς καί πρό τούτου,
καί μηδαμόθεν ἔξωθεν ἀποβλέπειν
μηδέ φῶς ἐντός εἰσδέχεσθαι παράπαν,
ἀλλ᾽ οὕτω κεῖσθαι τῶν ἐνταῦθα ἡδέων
πάντων στερισκόμενον καί τῶν μελλόντων,
καθώς προεῖπον. Λέγε οὖν ὁ ἀκούων,
ὁ λέγων˙ Οὐ βούλομαι τῆς βασιλείας
τῆς ἀκηράτου ἔνδον γενέσθαι
οὐδ᾽ ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων,
ἀλλ᾽ἔξω μόνον τῆς κολάσεως εἶναι
καί πεῖραν πυρός μή λαβεῖν με κἄν ὅλως.
Τί σοι ὄφελος γενομένῳ, ὡς εἶπον;
Ἀπόκρινέ μοι, σοφώτατε, καί λέγε!
(367) Ἆρα λογίσῃ τιμωρίαν ἑτέραν
εἶναι μείζονα ἤ γενέσθαι ὅλως;
Ἄπαγε, καί γάρ ὡς μόνος ἐν βασάνοις
τότε καί εἶναι καί κολάζεσθαι φήσεις.
Εἰ γάρ καί εἴποις πνευματικόν τό σῶμα
τότε ἀπολήψεσθαι, καί πῶς ὡς πίθῳ
ἐναποκλεισθήσεται ψυχή ἐν τούτῳ;
Ἄκουσον, διδάχθητι, πῶς ἔσται τοῦτο!

Ὥσπερ ὁ σπόρος σπείρεται κατά γένος
- σίτου σοι λέγω καί κριθῆς καί τῶν ἄλλων –
καί κατά γένος αὖθις ἀναβλαστάνει,
οὕτω καί τά σώματα τῶν γε θνῃσκόντων
πίπτουσιν είς γῆν, οἷα τύχωσιν εἶναι.
Αἱ οὖν ἐξ αὐτῶν ψυχαί διαζευχθεῖσαι
ἐν τῇ μελλούσῃ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει,
τούτων ἑκάστη κατ᾽ ἀξίαν εὑρίσκει
τό κατάλυμα φωτός ἤ σκότους πλῆρες.
Αἱ μέν καθαραί καί φωτός μετασχοῦσαι
καί ἀνάψασαι τάς ἑαυτῶν λαμπάδας
ἔσονται πάντως ἐν φωτί ἀνεσπέρῳ˙
αἱ δ᾽ ἀκάθαρτοι καί τυφλά τῆς καρδίας
ἔχουσαι τά ὄμματα καί σκότους πλήρεις,
πῶς ἄρα θεάσονται φέγγος τό θεῖον;
Εἴπῃς οὐδαμῶς˙ τούτων οὖν, εἰπέ μοι,
τίς δεομένων μετά πότμον ἀκούσει
καί διανοίξει ὀφθαλμούς τούτων, οἴμοι,
τῶν ἑκουσίως βλέψαι μή βουληθέντων
μηδέ ἀνάψαι τήν ψυχικήν λαμπάδα;
Σκότος οὖν ἐκδέξεται ἀφεγγές τούτους.
Τά σώματα δέ, ὡς εἴπομεν, ἐπίσης
φθείρονται καί σήπονται καί τῶν ἁγίων,
(368) ἀλλ᾽ ἐγείρονται, οἷα ταῦτα ἐσπάρη,
σῖτος καθαρός, σῖτος ἡγιασμένος,
τοῦ Ἁγίου Πνεύμτος ἅγια σκεύη˙
ὡς ὑπάρξαντα καθαρώτατα πάνυ
ἐξεγείρονται αὖθις δεδοξασμένα,
λάμποντα, ἀστράπτοντα, ὡς φῶς τό θεῖον.
Τούτοις ἐνοικήσασαι ψυχαί ἁγίων
ὑπέρ γε τόν ἥλιον λάμψουσι τότε
καί γενήσονται ὅμοιοι τοῦ Δεσπότου,
οὗτινος ἐτήρησαν τούς θείους νόμους.
Τῶν δ᾽ ἁμαρτωλῶν ἐξανίστανται αὖθις,
οἷα καί αὐτά ἐν τῇ γῇ κατεσπάρη
βορβορώδη, δύσοσμα, σαπρίας πλήρη,
σκεύη βέβηλα, ζιζάνια κακίας,
πάνυ ζοφώδη ὡς τά τοῦ σκότους ἔργα
πράξαντα καί ὄργανα κακῶν παντοίων
χρηματίσαντα τοῦ πονηροῦ σπορέως˙
ἐξανίστανται δ᾽ ἀθάνατα καί ταῦτα
καί πνευματικά, πλήν ἐοικότα σκότει.

Τούτοις οὖν ψυχαί ἄθλιαι ἐνωθεῖσαι,
ζοφώδεις αὗται καί ἀκάθαρτοι οὖσαι,
ὅμοιοι γενήσονται τῷ διαβόλῳ
ὡς τά ἐκείνου μιμησάμεναι ἔργα
καί τάς ἐκείνου τηρήσασαι προστάξεις,
μεθ᾽ οὗ καί ταχθήσονται πυρί ἀσβέστῳ,
τῷ σκότει καί ταρτάρῳ παραπεμφθεῖσαι,
μᾶλλον δέ αὗται κατά ἀναλογίαν
καταχθήσονται τοῦ βάρους, κατ᾽ ἀξίαν
τῶν ἁμαρτιῶν, ὧν ἕκαστος βαστάζει
κἀκεῖ διάξει εἰς αἰῶνας αἰώνων.
(369) Οἱ δέ ἅγιοι, ὥσπερ εἴπομεν, πάλιν
τῶν ἀρετῶν ἕκαστος πτεροῖς ἀρθέντες
εἰς ἀπάντησιν καί οὗτοι τοῦ Δεσπότου
ἀναβήσονται, ἕκαστος κατ᾽ἀξίαν˙
ὡς ἑαυτόν τις προευτρέπισε πάντως
ἐγγύθεν ἤ πόρρωθεν ἔσται τοῦ κτίστου,
συνέσται τ᾽ αὐτῷ εἰς ἀπείρους αἰῶνας
σκιρτῶν καί τερπόμενος ἄληκτον τέρψιν,
ἀμήν.

ΝΑ΄.

Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἐν ἡμῖν τοῦ Ἁγίου πάντα τά τῶν παθῶν φυγαδεύονται ὡς ὑπό τοῦ φωτός τό σκότος˙ συστέλλοντος δέ αὐτοῦ τάς ἀκτῖνας, ὑπό τούτων καί τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. (370)

Τό φῶς σου περιλάμπον με ζωογονεῖ, Χριστέ μου,
τό γάρ ὁρᾶν σε ζώωσις, ἀνάστασίς τε πέλει.
Τό πῶς εἰπεῖν οὐκ ἔχω σου φωτός τάς ἐνεργείας,
πλήν τοῦτο ἔργῳ ἔγνωκα καί γινώσκω, Θεέ μου,
ὅτι κἄν νόσῳ, Δέσποτα, κἄν θλίψεσι κἄν λύπαις
κἄν ἐν δεσμοῖς κάν ἐν λιμῷ κἄν φυλακῇ κρατῶμαι,
κἄν δεινοτέροις ἀλγεινοῖς συνέχωμαι, Χριστέ μου,
τό φῶς σου λάμψαν ἅπαντα ὡς σκότος ἀπελαύνει,
καί ἐν ἀνέσει καί φωτί καί φωτός ἀπολαύσει
αἴφνης ποιεῖ με γίνεσθαι τό Πνεῦμά σου τό Θεῖον.
Τάς θλίψεις ἔγνων ὡς καπνόν, τούς λογισμούς ὡς σκότος,
ὡς βέλη τε τούς πειρασμούς, τάς μερίμνας ὡς ζόφον,

ὡς δέ θηρία τά πάθη χρηματίζοντα, Λόγε,
ἐξ ὧν με ἠλευθέρωσας, ἐξ ὧν ἐρρύσω πάλαι,
κατά μικρόν ἐκλάμψας σου φῶς ἐν ἐμοί τό θεῖον,
καί νῦν ἐν μέσῳ τούτων ὄντα με, Χριστέ, Θεέ μου,
διαφυλάττεις ἄτρωτον, σκέπων με τῷ φωτί σου.
Ἐπεί δέ πταίω πάμπολλα, καθ᾿ ὥραν ἁμαρτάνων,
ἐπεί δέ κατεπαίρομαι, ἐπεί σε παροργίζω,
δέομαι τῆς εὐσπλάγχνου σου παιδεύσεως, Χριστέ μου,
ἥν καί σφοδρῶς αἰσθάνομαι ἐν ἐμοί γενομένην
τοῦ ἀπροσίτου, Δέσποτα, καί παμφαοῦς καί θείου
(371) ὑποχωρήσει ἀπ᾿ ἐμοῦ φωτός τοῦ σκέποντός με.
Ὡς γάρ ἡλίου δύναντος νύξ γίνεται καί σκότος
καί ἐξίασιν ἅπαντα πρός βρῶσιν τά θηρία,
οὕτως ἀποσκεπάζον με, ὦ Θεέ μου, τό φῶς σου,
εὐθύς τοῦ βίου σκότος με, θάλασσα λογισμῶν τε
περικαλύπτει καί παθῶν θηρία κατεσθίει,
καί βέλεσι τιτρώσκομαι τῶν λογισμῶν ἁπάντων.
Ἐπάν δέ πάλιν σπλαγχνισθῇς, ἐπάν κατελεήσῃς,
ἐπάν ἀπακροάσῃ τε τῶν γοερῶν μου θρήνων
καί στεναγμούς ἐνωτισθῇς καί δάκρυα προσδέξῃ
καί ἐπί τήν ταπείνωσιν ἐπιβλέψαι θελήσῃς
ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτήσαντος ἀσύγγνωστα, Χριστέ μου,
ἀπό μακρόθεν ὡς ἀστήρ ἀνατέλλων ὁρᾶσαι,
πλατύνεσαι κατά μικρόν οὐκ αὐτός τοῦτο πάσχων
ἀλλά τόν νοῦν τοῦ δούλου σου διανοίγων τοῦ βλέπειν.
Μειζόνως ὥσπερ ἥλιος κατ᾿ ὀλίγον ὁρᾶσαι,
καί γάρ τοῦ σκότους φεύγοντος καί ἀφανιζομένου
ἔρχεσθαί σε λογίζομαι, τόν πανταχοῦ παρόντα˙
ὅτε δέ ὅλον, ὡς τό πρίν, περικυκλώσῃς, Σῶτερ,
ὅτε ὅλον σκεπάσῃς με, ὅλον με περιλάβῃς,
ἐλευθεροῦμαι τῶν κακῶν, λυτροῦμαι καί τοῦ σκότους
καί πειρασμῶν καί τῶν παθῶν καί λογισμῶν ἁπάντων,
πληροῦμαι γάρ χρηστότητος, πληροῦμαι εὐφροσύνης
καί καταπίμπλαμαι χαρᾶς, ἀφάτου θυμηδίας,
ὁρῶν φρικτά μυστήρια, ὁρῶν θαύματα ξένα,
ὁρῶν ἅ οὐ τεθέαται ὀφθαλμός οὐδέ βλέψαι
ἀνθρώπου ἐξισχύσειεν, ἀλλ᾿ οὐδέ οὖς ἀκοῦσαι,
ἐπί καρδίαν δέ βροτῶν οὐκ ἀνέβη οὐδ᾿ ὅλως,
καί καταπλήττομαι σφοδρῶς, ἐξίσταμαι ἐν τούτοις
καί πάντων τῶν ἐπί τῆς γῆς ὅλως ἀλλοτριοῦμαι
ἀκαταπαύστοις ἐν φωναῖς ἀνυμνῶν σε, Θεέ μου,
(372) κατανοῶν ἐν ἐμαυτῷ ἀλλοίωσιν τήν ξένην

καί τρόπον ἀντιλήψεως χειρός παντοδυνάμου,
πῶς λάμψει μόνου σου φωτός καί τῇ ἐπιφανείᾳ
πᾶσαν λύπην ἐδίωξας, ἐξήρπασας τοῦ κόσμου
καί ἑνωθείς μοι μυστικῶς εἰς οὐρανόν εὐθύς με
ἀποκατέστησας ἐκεῖ, ἔνθα οὐκ ἔστι λύπη,
οὐ στεναγμός, οὐ δάκρυον, οὐκ ὄφις δάκνων πτέρναν,
καί ἔδειξας ἀκάματον, ἀταλαίπωρον τρίβον
τήν ἐναντίαν, τήν στενήν, τήν δύσβατον ἀνθρώποις
ἤ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἄβατον πᾶσιν οὖσαν.
Τίς γάρ ποτε ἐξίσχυσεν ἤ τίς ποτε ἰσχύσει
ἀνθρώπων εἰς τόν οὐρανόν ἐν σώματι γενέσθαι
ἤ καί χωρίς τοῦ σώματος, ποίοις πτεροῖς πετάσας;
Ἠλίας ἅρματι πυρός ἐπήρθη καί πρό τούτου
Ἐνώχ, ἀλλ᾽ οὐκ εἰς οὐρανούς, ἐν ἑτέρῳ δέ τόπῳ,
οὐχί αὐτός ἀφ᾽ ἑαυτόῦ, πλήν ὅμως μετετέθη.
Τί δέ πρός τά γινόμενα ἐν ἡμῖν εἰσί ταῦτα;
Πῶς ὅλως ἔσται σύγκρισις σκιᾶς καί ἀληθείας,
ἤ πνεύματος λειτουργικοῦ καί δουλικοῦ, εἰπέ μοι,
πρός πνεῦμα τό δεσποτικόν καί παντουργόν καί θεῖον,
τό στερεοῦν καί δυναμοῦν πᾶσαν κτιστήν οὐσίαν;
Τά μέν γάρ ἄλλα ποίημα, ποιητής δ᾽ αὐτό μόνον,
ὡς τοῦ Πατρός ἀχώριστον καί τοῦ Υἱοῦ ὡσαύτως.
Θεός τά τρία, εἷς Θεός ἡ Τριάς καί γάρ ἔστιν˙
αὕτη τό πᾶν οὐσίωσεν, ἔκτισεν αὕτη πάντα,
αὕτη τόν Λόγον καί Υἱόν τοῦ Πατρός ἐν τῷ κόσμῳ
κατά τήν σάρκα ἔκτισεν εἰς ἡμῶν σωτηρίαν,
ἀχώριστον τοῦ τε Πατρός καί τοῦ Πνεύματον ὄντα.
Σαρκοῦται δέ τοῦ Πνεύματος ὄντως τῇ ἐπελεύσει
(373) καί γίνεται ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπος ὅμοιός μοι,
πλήν ἁμαρτίας καί πάσης ἐκτός γε ἀνομίας,
Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὁρώμενος τοῖς πᾶσιν,
ἔχων τό Πνεῦμα τό Θεῖον αὐτοῦ συνόν τῇ φύσει,
μεθ᾽ οὗ νεκρούς ἐζώωσε, τυφλῶν ἤνοιξε κόρας,
λεπρούς τε ἐκαθάρισε δαίμονας ἀπελάσας.
Οὗτος σταυρόν ὑπενεγκών καί θάνατον ὡσαύτως
ἐξαναστάς ἐν Πνεύματι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ
καί τρίβον τήν εἰς οὐρανούς ἐνεκαίνισε πᾶσι
τοῖς εἰς αὐτόν πιστεύουσιν ἐν ἀδιστάκτῳ πίστει,
καί Πνεῦμα τό Πανάγιον ἐξέχεε πλουσίως
εἰς πάντας τούς δεικνύοντας τήν πίστιν ἐκ τῶν ἔργων
καί νῦν ἀφθόνως τοῦτό γε ἐκχεῖ πρός τούς τοιούτους,
θεοποιεῖ τε δι᾽ αὐτοῦ, οἷς συναφθῇ ἀθρόον,

καί ἐξ ἀνθρώπων ἀλλοιοῖ τούτους ἀναλλοιώτως
καί τέκνα δείκνυσι Θεοῦ, ἀδελφούς τοῦ Σωτῆρος,
συγκληρονόμους μέν Χριστοῦ, Θεοῦ δέ κληρονόμους,
θεούς Θεῷ συνόντας γε Πνεύματι ἐν Ἁγίῳ,
δεσμίους μέν μόνῃ σαρκί, πνεύματι δ᾽ ἐλευθέρους,
συνανιόντας τῷ Χριστῷ εἰς οὐρανούς εὐκόλως,
ὅλον τε τό πολίτευμα κεκτημένους ἐκεῖσε
ἐν θεωρίᾳ τῶν καλῶν, ὧν ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον.
Τί οὖν τό ἅρμα τοῦ πυρός, τό Ἠλίαν ἁρπάσαν,
τί ἡ Ἐνώχ μετάθεσις ὑπάρχουσι πρός ταῦτα;
Ἐγώ δοκῶ, ὡς θάλασσα τμηθεῖσα ῥάβδῳ πάλαι
καί μάννα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατελθόν, τύπος μόνον
καί ἀληθείας σύμβολα ταῦτα πάντως ὑπῆρχον
- ἡ θάλασσα βαπτίσματος, τό μάννα τοῦ Σωτῆρος -,
(374) οὕτω κἀκεῖνα σύμβολα τούτων εἰσί καί τύπος,
ἀσύγκριτον ὑπεροχήν κεκτημένων καί δόξαν,
ὅσον κτιστοῦ τό ἄκτιστον ὑπερέχει τῇ φύσει.
Τό μάννα γάρ, ὅ λέγεται ἄρτος, τροφή ἀγγέλων,
ὅ ἔφαγον οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ἐρήμῳ τότε,
ἐξέλιπεν, ἀπώλετο, ἀπέθανόν τε πάντες
καί ὅσοι τοῦτο ἔφαγον˙ ζωῆς γάρ οὐ μετεῖχεν.
Ἡ σάρξ δέ τοῦ Δεσπότου μου τεθεωμένη οὖσα,
ζωῆς μεστή τε πέλουσα πάντας ζωῆς μετόχους
τούς τρώγοντας ἀποτελεῖ καί ποιεῖ ἀθανάτους˙
διαβιβάζει τε αὐτούς οὐ πέλαγος θαλάσσης,
οὐδ᾽ ἐξ Αἰγύπτου μεθιστῶν πρός ἄλλην γῆν μετάγει
φθαρτούς καρπούς προφέρουσαν καί αὖθις τοῖς ἀνθρώποις,
ἀλλ᾽ οὐδέ τεσσαράκοντα ἐπί χρόνοις βαδίζειν
διακελεύεται ἡμᾶς ὁ λυτρωτής τοῦ κόσμου,
ἵνα καί καταλάβωμεν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,
ἀλλ᾽ ἀδιστάκτῳ πίστει γε βαπτισθέντας ἀθρόον,
αἷματός τε καί τῆς αὐτοῦ σαρκός μεταλαβόντας
ἀπό θανάτου εἰς ζωήν, εἰς φῶς τε ἀπό σκότους,
ἀπό τῆς γῆς εἰς οὐρανούς ἀναφέρει εὐθέως.
Πρότερον ἀπεκδύσας με φθορᾶς καί τοῦ θανάτου
καί ὅλον ἐλευθερώσας με ἐν αἰσθήσει καί γνώσει,
- τό δέ πάντων φρικτότερον! – οὐρανόν καινόν ἔδειξέ με
καί ἐν ἐμοί κατῴκησεν ὁ τῶν ἁπάντων κτίστης,
οὗπερ οὐδείς τῶν πρόπαλαι ἁγίων ἠξιώθη.
Ἐλάλει γάρ γό πρότερον διά Πνεύματος Θείου

καί ἐνεργείᾳ τῇ αὐτοῦ τά θαύματα ἐποίει,
οὐσιωδῶς δέ οὐδαμῶς νινι Θεός ἡνώθη
πρό τοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον τόν Χριστόν καί Θεόν μου.
(375) Λαβών γάρ σῶμα δέδωκεν αὐτοῦ Πνεῦμα τό Θεῖον,
οὐσιωδῶς ἑνοῦται δέ δι᾽ αὐτοῦ πιστοῖς πᾶσι
καί γίνεται ἀχώριστος ἡ ἕνωσις ἡ τούτων.
Φεῦ μοι! – στενάζω γάρ πικρῶς τήν τῶν ἀνθρώπων πλάνην -.
Πῶς οὐ πιστεύομεν Χριστῷ, πῶς οὐκ ἀκολουθοῦμεν,
πῶς οὐ ποθοῦμεν τήν ζωήν, πῶς τόν ἐκείνου πλοῦτον
τόν ἄσυλον, τόν ἄφθαρτον, τήν δόξαν τήν ἀγήρω
διαγωγῆς τῆς μετ᾽ αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἐπιθυμοῦμεν;
Πῶς τοῖς φθαρτοῖς προσκείμενοι νομίζομεν σωθῆναι,
οἱ μή φιλοῦντες τόν Χριστόν πλεῖον τῶν ὁρωμένων
μηδέ ἐλπίζοντες αὐτῷ συνεῖναι μετά πότμον;
Ἀλλά ἀναισθητότεροί εἰσι ξύλων τε καί τῶν λίθων.
Ἀλλ᾽, ὦ Χριστέ μου, ῥῦσαί με τῆς τούτων ἀλογίας
καί σέ φιλεῖν ἐκδίδαξον, τήν ζωήν πιστῶν πάντων.
Σοί γάρ σύν τῷ Πατρί καί Πνεύματί σου Θείῳ
δόξα πρέπει καί αἴνεσις, τιμή προσκύνησίς τε
νῦν καί ἀεί ὡς βασιλεῖ εἰς αἰῶνας αἰώνων,
κα΄τῶν ἁπάντων ποιητῇ, Θεῷ τε καί Δεσπότῃ,
ἀμήν.

ΝΒ΄.

Περί θεολογίας˙ καί ὅτι τῷ μή ἀλλοιωθέντι τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ καί γεγονότι θέσει ἐν γνώσει Θεῷ διδάσκειν τά θεῖα τούς ἀνθρώπους οὐκ ἔξεστι. (376)

Τίς μου παραμυθήσεται τόν πόνον τῆς καρδίας;
Πόνον δ᾽ εἰπών ἐδήλωσα τόν τοῦ Σωτῆρος πόθον,
ὁ πόθος δέ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια τυγχάνει,
μᾶλλον δ᾽ αὐτοῦ οὐσιωδῶς ἐστίν ἡ παρουσία,
ἐνυποστάτως ἐν ἐμοί φῶς ἐντός ὁρωμένη˙
τό φῶς δ᾽ ἀσύγκριτόν ἐστιν, ὁλον ἄφθεγκτον πέλει.
Τίς με χωρίσει αἰσθητῶν, ὧν ἀπηλλάγην ἅπαξ
καί ἀπεκρύβην ἐξ αὐτῶν γεγονώς ἔξω κόσμου;
Τίς μοι δώσει γαλήνην γε καί ἡσυχίαν πάντων,

ἵνα τοῦ κάλλους κορεσθῶ καί τῆς ἐκείνου θέας,
οὗ τό ἀκατανόητον ἀναφλέγει τόν πόθον,
ὁπόσον δέ καταληπτόν, ἐνυπόστατος πόθος.
Ἀγάπη γάρ οὐκ ὄνομα, ἀλλά οὐσία θεία,
μεταληπτή καί ἄληπτος, θεϊκή δέ γε πάντως˙
τό μεθεκτόν καταληπτόν, τούτου τό πλεῖον οὔπω.
Διά τοῦτο οὖν εἶπόν σοι καταληπτόν τόν πόθον
καί ἐνυπόστατον αὐτόν ὡς μεθεκτόν ληπτόν τε˙
πᾶν γάρ ληπτόν καί μεθεκτόν οὐσία πάντως πέλει
ἐνυποστάτως μεθεκτή, ὡσαύτως καί ληπτή τε.
Τό γάρ ἀνούσιον οὐδέν καί λέγεται καί ἔστιν,
ἡ θεία δέ καί ἄκτιστος ὑπερούσιος φύσις
(377) ὡς τῆς οὐσίας τῶν κτιστῶν ὑπερέχουσα πάντων
καλεῖται ὑπερούσιος, πλήν ἐνούσιος πέλει
καί ἐνυπόστατος ἐστιν, ὑπέρ οὐσίαν πᾶσαν,
καί πρός ὑπόστασιν κτιστήν ἀσύγκριτος γε πάντῃ
νοεῖται, ἔστιν ὅλη γάρ ἀπερίγραπτος φύσει˙
τό μή περιγραφόμενον ὑπόστασιν πῶς εἴπης;
Τό δ᾽ ἀνυπόστατον οὐδέν, καί πῶς μεταληπτόν μοι;
Εἰ δ᾽ ἀπιστεῖς, τόν Παῦλόν σοί μαρτυροῦντα παρέξω
καί τά ἀμφότερα πιστά εἶναι σοί βεβαιοῦντα˙
ὅταν γάρ λέγῃ τόν Χριστόν ἐντός ἔχειν λαλοῦντα
καί Πνεύματι φθεγγόμενον αὐτόν τῷ Παναγίῳ,
μεταληπτόν, περιγραπτόν εἶναι λέγει τό θεῖον,
ἀπεριγράπτως ἐν αὐτῷ συμπαρόν καί ἀλήπτως.
Ὅταν δέ φῶς ἀπρόσιτον οἰκοῦντα παρεισάγῃ
καί μαρτυρῇ μηδέποτε ὑπ᾽ ἀνθρώπου ὀφθῆναι,
τότε τό ἀπερίγραπτον καί ἄληπτον ἐμφαίνει˙
ὅ γάρ οὐδείς ἑώρακε πώποτε τῶν ἀνθρώπων,
πῶς ἤ μετέλαβεν αὐτοῦ ἤ προσέψαυσεν ὅλως;
Πάντως ἐρεῖς μοι˙ οὐδαμῶς, εἰ μή φιλονεικοίης.
Ὅταν δέ πάλιν εἴπῃ σοι˙ ὁ Θεός, ὁ ἐκ σκότους
φῶς λάμψαι πάλαι προειπών, ὅς ἔλαμψεν ἐντός μου,
ποῖόν σοι ἄλλον παριστᾷ Θεόν, εἰπέ, νοῆσαι,
εἰ μή ἐκεῖνον τόν τό φῶς τό ἄστεκτον οἰκοῦντα
καί ὅν οὐδέπω οὐδαμῶς οὐδείς ἀνθρώπων εἶδεν;
Αὐτός γάρ ὑπερούσιος ἄκτιστος ὤν τό πρόσθεν
σάρκα τε ἀνελάβετο καί κτιστός μοι ὡράθη,
ὅλον θεώσας με αὐτός τόν προσληφθέντα ξένως.
Οὕτω πιστεύεις, λέγε μοι, καί πάντως οὐ διστάζεις;
Εἰ οὖν Θεός γενόμενος ἄνθρωπος, ὡς πιστεύεις,
τόν ἄνθρωπον ἐθέωσεν ἐμέ τόν προσληφθέντα,

θέσει θεός γενόμενος τόν φύσει Θεόν βλέπω
(378) ἐκεῖνον, ὅν οὐδείς ποτε ἀνθρώπων ἠδυνήθη
ἰδεῖν, ἀλλ᾽ οὐδέ δύναται ὅλως τοῦ κατιδέσθαι.
Τόν Θεόν οὖν οἱ δεξάμενοι τῆς πίστεως τοῖς ἔργοις
καί θεοί χρηματίσαντες Πνεύματι γεννηθέντες,
αὐτόν ἐκεῖνον βλέπουσι τόν ἑαυτῶν πατέρα,
τόν ἐνοικοῦντα τῷ φωτί ἀεί τῷ ἀπροσίτῳ˙
ἔνοικον ἔχοντες αὐτοί ἐν ἑαυτοῖς οἰκοῦντα
οἰκοῦσιν αὐτοί γ᾽ ἐν αὐτῷ τῷ πάμπαν ἀπροσίτῳ.
Τοῦτο πίστις ἡ ἀληθής, τοῦτο Θεοῦ τό ἔργον,
τοῦτο σφραγίς Χριστιανῶν, τοῦτο μέθεξις θεία,
τοῦτο ἐστίν ἡ μετοχή καί ἀρραβών ὁ θεῖος,
τοῦτο ὑπάρχει ἡ ζωή, τοῦτο ἡ βασιλεία,
τοῦτο τό ἔνδυμά ἐστιν, ὁ χιτών τοῦ Κυρίου,
ὅνπερ οἱ βαπτιζόμενοι ἐπενδύονται πίστει,
οὐχί ἀγνοίᾳ, λέγω σοι, οὐδέ ἀναισθησίᾳ,
ἀλλά διά τῆς πίστεως ἐν αἰσθήσει καί γνώσει.
Ἵνα μή λέγῃς˙ Τόν Χριστόν ἐνδεδύσθαι πιστεύω˙
οὐ λέγω˙ Τοῦτο πίστευε˙ ἀλλά˙ Πίστεως ἔργον
καί πίστεως βεβαίωσιν καί πίστεως σφραγῖδα
καί πίστεως τελείωσιν ἀναμφίβολον ἔχε
ἐκ τοῦ ἐνδύσασθαι Χριστόν ἐν αἰσθήσει καί γνώσει
ἐκλάμποντα, ἀστράπτοντα θεότητος τῇ δόξῃ
καί τρανοτάτῳ ἐν φωτί ὅλον σε ἀλλοιοῦντα,
ἀναλλοιώτως μένοντα διπλοῦν ἐξ ἑκατέρων,
θέσει Θεόν, τῇ φύσει δέ ἄνθρωπον ὅλον ὄντα.
Τοιοῦτος δέ γενόμενος ὅλος, καθώς σοι εἶπον,
τότε ἐλθέ καί σύν ἡμῖν στῆθι, ὦ ἀδελφέ μου,
ἐπ᾽ ὄρους θείας γνώσεως, θείας τε θεωρίας,
καί ἀκουσόμεθα ὁμοῦ πατρικῆς φωνῆς, οἴμοι,
(379) ὁπόσον ἀπολείπομεν τῆς θεϊκῆς ἀξίας,
ὁπόσον δέ ἀπέχομεν ζωῆς τῆς αἰωνίου.
Ὅσον ἀπέχει οὐρανός τῶν γῆς καταχθονίων
καί τῶν ἐκεῖσε δυστυχῶς πάλαι κεκρατημένων,
τοσοῦτον ἤ καί πλέον γε ἀπέχομεν οἱ πάντες
ὄντως ἀξίας τοῦ Θεοῦ καί θείας θεωρίας,
κἄν σύν ἐκείνῳ κατοικεῖν λέγωμεν παραδόξως
καί τόν οἰκοῦντα ἐν φωτί τῷ ἀπροσίτῳ ἔχειν
ἐν ἑαυτοῖς καί μένοντα καί κατοικοῦντα ὅλον˙
καί θέλομεν καθήμενοι ἐν τοῖς καταχθονίοις
φιλοσοφεῖν τά ὑπέρ γῆν καί τά ἐν οὐρανῷ γε
καί οὐρανῶν ὑπέρτερα, ὡς ἀκριβῶς εἰδότες,

καί διηγεῖσθαι ἅπασι καί γνωστικοί καλεῖσθαι,
θεολόγοι τε ἀκριβεῖς καί μύσται τῶν ἀρρήτων,
ὅπερ καί ἔνδειγμά ἐστι πάντως ἀναισθησίας.
Ὁ γεννηθείς γάρ δυστυχῶς ἐν τοῖς καταχθονίοις
καί σκότος ὅλος κατοικῶν τοῦ ἐνεστῶτος κόσμου,
φῶς τε μή θεασάμενος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος,
ὅ πάντως ἔλαμψεν ἐν γῇ ἀενάως λάμπει,
καί λέγων τά ἐν οὐρανῷ φρονεῖν καί εἰδέναι,
βλέπειν τε πάντα τά ἐκεῖ καί τούς ἄλλους διδάσκειν,
οὐχί ἀναίσθητός ἐστι καί πλέον ἄρα τούτου;
Ὡς γάρ τυφλός φιλονεικῶν τούς βλέποντας καί λέγων˙
Τό νόμισμα χαλκοῦν ἐστιν, ἡ σφραγίς ἄλλου πέλει,
τά ἐν αὐτῷ δέ γράμματα δηλοῖ τάδε καί τάδε,
ὄντως παράδοξόν ἐστι τοῖς ἀκούουσι τέρας
καί τό νόμισμα βλέπουσι χρυσοῦν εὔροιζον πάνυ
καί τήν σφραγῖδα ἀληθῆ τοῦ βασιλέως οὖσαν,
ἀπαραποίητον αὐτοῦ δεικνῦσαν τήν εἰκόνα,
καί τήν γραφήν τό ὄνομα δηλοῦσαν τό ἐκείνου,
οὕτω γε πάσχοντες ἡμεῖς οὐ δοκοῦμέν τι πάσχειν,
(380) οὐδ᾽ αἰσχυνόμεθά τινα ἤ αὐτούς τούς ἁγίους
καί τούς ἀγγέλους ἄνωθεν τά καθ᾽ ἡμᾶς ὁρῶντας,
ἀλλά πληροῦται εἰς ἡμᾶς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου,
ὁ λέγων ὅτι˙ Βλέποντες οὐ βλέπουσι, καί αὖθις˙
Ἀκούοντες τά ψυχικά ὦτα βύουσι μᾶλλον
καί οὐδαμῶς ἀκούουσι τοῦ Πνεύματος τούς λόγους,
καί γάρ ὠσίν ἀκούουσι σωματικῶς σαρκίνοις,
ὦτα πνευματικά καρδάς δέ κεκαλυμμένα
ἔχουσι καί οὐ δύνανται ὅλως Θεοῦ ἀκούειν.
Οὐδαμῶς γάρ ἰσχύουσιν ἀφ᾽ ἑαυτῶν διάραι
κάλυμμα τῆς ἐπάρσεως καί τῆς ἀναισθησίας,
αὐτοί γάρ τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπέθεντο θελήσει,
καί βούλονται καλύπτεσθαι ὀφθαλμούς τε καί ὦτα,
καί διά τοῦτο οἴονται καί βλέπειν καί ἀκούειν.
Εἰ δέ γε τις ἐρεῖ αὐτοῖς˙ Ἀκούσατέ μου, τέκνα,
καί ἄρατε τό κάλυμμα ἐκ τῆς ὑμῶν καρδίας˙
καί πρός αὐτά τά ῥήματα ἀγριαίνουσιν, ὅτι
μή πατέρας ἐκάλεσεν, ἀλλά τέκνα προσεῖπε,
καί μῖσος μᾶλλον πρός αὐτόν ἐκ τῶν λόγων προσκτῶνται
καί συνιδεῖν οὐ δύνανται τό προσόν αὐτοῖς πάθος,
μᾶλλον δέ πάθη τά τόν νοῦν σκοτίζοντα καί φρένας
καί τοῦ Θεοῦ χωρίζοντα τούς προληφθέντας ἤδη,

οἵ δοῦλοι τῆς οἰήσεως καί ὑπερηφανίας
θελήσει χρηματίσαντες καί αἰχμαλωτισθέντες
τό θέλημα τό ἴδιον ἀεί ἀποπληροῦσιν.
Οὗτοι ἀφέντες νόμους τοῦ Θεοῦ ἑαυτοῖς εἰσι νόμος,
καί οὐ Θεῷ ἀλλ᾽ ἑαυτόῖς λατρεύουσιν, ὤ τόλμης,
ἀντί τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ τήν ἰδίαν ζητοῦντες
καί στῆσαι ταύτην σπεύδοντες πᾶσιν ἔργοις καί τρόποις.
Δόξα οὖν πέλει τοῦ Χριστοῦ ὁ σταυρός καί τά πάθη,
ἅ καθυπέστη δι᾽ ἡμᾶς, ἵνα ἡμᾶς δοξάσῃ˙
(381) ταῦτα δ᾽ οὐ βούλονται παθεῖν, ὡς ἔπαθεν ἐκεῖνος,
καί παραιτοῦνται μέτοχοι δόξης Θεοῦ γενέσθαι
τῷ παραιτεῖσθαι τό παθεῖν, ὡς ἔπαθεν ἐκεῖνος,
καί θέλουσιν, οἴμοι, τιμήν μᾶλλον τήν ἐξ ἀνθρώπων
καί χωρισμόν ἀπό Θεοῦ ἑκουσίως αἱροῦνται.
Ἀλλ᾽, ὦ Χριστέ μου, λύτρωσαι τούς εἰς σέ πεποιθότας
κενοδοξίας μιαρᾶς καί ὑπερηφανίας
καί συμμετόχους ποίησον παθῶν σου καί τῆς δόξης
καί καταξίωσον ἡμᾶς ἀχωρίστους σου εἶναι
νῦν τε καί εἰς τούς μέλλοντας αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

ΝΓ΄.

Κατά διάλεκτον Θεοῦ καί τοῦ πατρός τῶν λόγων ὁ λόγος˙ καί ὅπως ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατήρ ὡμίλει Θεῷ καί ὑπ᾽ ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τά θεῖά τε καί ἀνθρώπινα. (382)

Ἴδε μου, Χριστέ, τήν θλῖψιν,
ἴδε μου τήν ἀθυμίαν,
ἴδε μου καί τήν πτωχείαν.
Ἴδε τήν ἀσθένειάν μου
καί οἰκτείρησόν με, Λόγε!
Λάμψον μοι καί νῦν ὡς πάλαι
καί καταύγασον ψυχήν μου˙
φώτισον τούς ὀφθαλμούς μου
τοῦ ὁρᾶν σε, φῶς τοῦ κόσμου,
τήν χαράν, τήν εὐφροσύνην,
τήν ζωήν τήν αἰωνίαν,

τήν τρυφήν τήν τῶν ἀγγέλων,
βασιλείαν οὐρανῶν τε
καί παράδεισόν σε ὄντα,
στέφανον τόν τῶν δικαίων
καί κριτήν καί βασιλέα.
Τί τό πρόσωπόν σου κρύπτεις;
Τί χωρίζῃ μου, Θεέ μου,
ὅς οὐ θέλεις χωρισθῆναι
(383) πώποτε τῶν σέ φιλούντων;
Τί με φεύγεις, τί με καίεις,
τί με τέμνεις καί συντρίβεις;
Οἶδας, ὅτι ἀγαπῶ σε
καί ἀπό ψυχῆς ζητῶ σε.
Ἀποκάλυψον, ὡς εἶπας,
καί ἐμφάνισον σαυτόν μοι.
Οἶδα γάρ ἀληθινόν σε,
ἔγνωκα ὡς ἀφευδής εἶ
καί φιλεῖς τούς σέ φιλοῦντας
καί προσομιλεῖς ὡς φίλοις
οὐ σκιᾷ οὐδέ ἐμφάσει,
οὐδ᾽ ὡς νοῦς νοΐ ἑτέρῳ,
ἀλλ᾽ ὡς λόγος ὤν ἀρχῆθεν,
ἐνυπόστατος ζωή τε,
ἐκ πατρός γεγεννημένος
καί αὐτῷ συνηνωμένος
καί συνόμιλος ἀφράστως.
Οὕτως οὕς αὐτός γεννήσεις
Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ
καί υἱούς σου ἀποδείξεις,
μᾶλλον μέν οὖν ἀδελφούς σου
καί Θεοῦ υἱούς, Πατρός σου,
τούτοις καί συνομιλεῖς τε
καί αὐτούς ὁρῶν ὁρᾶσαι
ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκείνων πάλιν.
Δεῖξον οὖν τήν εὐσπλαγχνίαν,
δεῖξον τήν φιλανθρωπίαν
καί τό ἔλεός σου, Σῶτερ,
(384) Ποίων ἄρα τῶν κτισμάτων;
Τῶν ἐνύλων καί ἀΰλων˙
ἔνυλα γάρ, ἅπερ βλέπεις,
ἄϋλοι δέ ἄγγελοί γε.
Μέσον τούτων οὖν, σοί λέγω,

ζῷον ἄνθρωπος, διπλοῦν δέ˙
ἐν αἰσθητοῖς μέν ἄϋλον,
ἐν ἀΰλοις αἰσθητόν δέ.
Τοῦτον οὖν ὡς αἰσθητόν μέν
κύριον τῶν ὁρωμένων
καί δεσπότην εἰργασάμην,
δοῦλα ὡς ὁρατά πάντα
αὐτῷ μόνῳ ὑποτάξας,
ὅπως βλέπῃ μου τά ἔργα
καί δοξάζῃ με τόν κτίστην˙
ὡς δέ λογικόν τε ὄντα
καί νοερῶς καθορῶντα,
δέδωκα αὐτόν ὁρᾶν με
καί ἐκ τούτου τῶν ἀγγέλων
ἐν ἀξίᾳ καθεστᾶναι.
Βλέπε, σύνες, τί σοι εἶπον˙
ἄνθρωπος διπλοῦς ὑπάρχων
ἔβλεπε τοῖς αἰσθητοῖς μέν
ὀφθαλμοῖς τά κτίσματά μου,
τοῖς νοεροῖς δέ πρόσωπον
ἔβλεπεν ἐμοῦ τοῦ κτίστου,
ἐθεώρει μου τήν δόξαν
καί ὡμίλει μοι καθ᾽ ὥραν.
Ὅτε δέ τήν ἐντολήν μου
παραβάς ἀπό τοῦ ξύλου
ἔφαγεν, ἀπετυφλώθη
καί ἐγένετο ἐν σκότει
(387) τοῦ θανάτου, καθώς εἶπον,
ὅπερ λέγεται κρυβῆναι˙
τοῦτο γάρ ἐκεῖνος τότε
ὑπενόησεν ἀφρόνως.
Ποῦ γάρ εἶχέ με κρυβῆναι
ἤ ἐν ποίῳ τόπῳ, λέγε;
Σύ δέ νῦν λογίζῃ χεῖρον,
ἀφρονέστερον ἐκείνου,
ὅτι κρύπτομαι μή θέλων
ὁραθῆναί σοι εἰς ἅπαν.
Εἰ γάρ μή ὁρᾶσθαι θέλω,
τί καί ἐν σαρκί ἐφάνην;
Τί δέ καί κατῆλθον ὅλως;
Τί δέ καί ὡράθην πᾶσι;
Μή ἀγνόει μου τάς πράξεις,

μηδέ τάς οἰκονομίας˙
ὁ Ἀδάμ τυφλωθείς πρῶτον
ἐλεγχθείς καί διδαχθείς τε
ὑπ᾿ἐμοῦ μετανοῆσαι
οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ᾿ ὅλως
ἀταπείνωτος εὑρέθη,
εἶπε δέ μᾶλλον˙ Ἡ γυνή
ἥμαρτεν, ἥν δέδωκάς μοι,
ὡσανεί τῆς ἁμαρτίας
αἴτιόν με ἀποφήνας.
Ὁμοίως πάλιν ἡ γυνή
ᾐτιάσατο τόν ὄφιν,
καί οὐδείς ἡμαρτηκέναι
ὡμολόγησεν οὐδ᾿ ὅλως.
Διά τοῦτο ἐξεβλήθη
τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου
(388) καί ἔμεινεν ἐν αἰσθητοῖς
μόνοις μετά τῶν ἀλόγων,
ἄλογος ἐκ λογικῶν τε
γεγονώς καί ἔνυλός γε,
χωρισθείς ἐκ τῶν ἀΰλων.
Θαῦμα ξένον˙ ὥσπερ σῶμα,
γέγονεν ὀμμάτων δίχα
ἡ ψυχή ἐκτυφλωθεῖσα
καί Θεόν μή καθορῶσα.
Σῶμα μέν, εἰ τυφλωθείη,
ὑπό τῆς ψυχῆς κινεῖται˙
ἡ ψυχή δέ τυφλωθεῖσα
ποίαν κίνησιν εὑρήσει;
Ζῆν δέ πῶς ὅλως ἰσχύσει;
Οὐδαμῶς, ἀλλά θανεῖται
θάνατον εἰς τόν αἰῶνα,
ὅπερ ἔπαθον, ὡς εἶπον,
οἱ πρωτόπλαστοι ἀνοίᾳ
καί κατῆλθον εἰς τόν ᾅδην
καί εἰς φθοράν κατήχθησαν, οὕσπερ κατελεήσας
ἄνωθεν ἐγώ κατῆλθον˙
ἀόρατος ὤν πάντῃ
πάχους καί σαρκός μετέσον
καί ψυχήν ἀνελαβόμην,
Θεός ὤν ἀναλλοιώτως
ἐγενόμην σάρξ, ὁ Λόγος.

Ἐκ σαρκός ἀρχήν λαβών δέ
ἄνθρωπος ὠράθην πᾶσιν.
Διά τί οὖν ὅλως τοῦτο
ἠνεσχόμην τοῦ ποιῆσαι;
Ὅτι ἐπί τούτῳ πάντως
ἔκτισα, καθώς καί εἶπον,
(389) τόν Ἀδάμ τοῦ καθορᾶν με.
Ἐπειδή δέ ἐτυφλώθη,
ἐξ ἐκείνου τε οἱ πάντες
τούτου ἀπόγονοι ἅμα,
οὐχ ὑπέφερον, αὐτός μέν
εἶναι ἐν τῇ θείᾳ δόξῃ,
παρορᾶν δέ τυφλωθέντας
τῇ τοῦ ὄφεως ἀπάτῃ,
οὕσπερ ἔκτισα χερσί μου.
Ἀλλά ὅμοιος ἀνθρώποις
ἐγενόμην κατά πάντα,
αἰσθητός τοῖς αἰσθητοῖς γε,
καί ἡνώθην τούτοις θέλων.
Βλέπεις, πόσον πόθον ἔχω
τοῦ ὁρᾶσθαι παρ᾽ ἀνθρώπων,
ὡς καί ἄνθρωπος γενέσθαι
θελῆσαι καί ὁραθῆναι.
Πῶς οὖν εἶπας κρύπτεσθαί με
ἀπό σοῦ καί μή ὁρᾶσθαι;
Ὄντως λάμπω, ἀλλ᾽ οὐ βλέπεις.
Πρόσεχε τῷ μυστηρίῳ˙
ἔβλεπε θεότητός μου
δόξαν ὁ Ἀδάμ καί ἔζη,
παραβάς δ᾽ ἀπετυφλώθη
καί εὐθύς ἀπενεκρώθη
μή θελήσας μεταγνῶναι,
μηδ᾽ εἰπών˙ Ἡμάρτηκά σοι.
Διά τοῦτο οὖν ἐνδίκως
ἀποστρέφειν κατεκρίθη
είς τήν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη˙
ὕστερον δέ τοῦτο πάντως
ὡς ἀπόφασις ἐδόθη
(390) καί τοῖς πᾶσιν ἐλογίσθη
ἄφυκτος ὡς τιμωρία.
Ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι τιμωρία,
μᾶλλον δέ εὐεργεσία.

Οὐ γάρ εἴασα συνεῖναι
τό φθαρτόν σύν τῷ ἀφθάρτῳ.
Χεῖρον ἦν γάρ τοῦ λυθῆναι
τό δεδέσθαι αἰωνίως
καί ἀθάνατον ὑπάρχειν
τό κακόν ἐν ἀμφοτέροις.
ἡ ψυχή γάρ ἐκπεσοῦσα
τῆς ζωῆς γε τῆς ἐνταῦθα,
πάλιν τε, εἴπερ τό σῶμα
τό φθειρόμενον ὑπῆρχε
φέρουσα συνηνωμένον,
πῶς οὐκ ἦν θανάτου χεῖρον,
χωρισμοῦ ψυχῆς, σοί λέγω;
Δύο οὖν εἰσι θάνατοι,
σώματός τε καί ψυχῆς.
Ὁ θανών ψυχῇ, εἰπέ μοι,
καί φθαρτόν ἐκ τούτου σῶμα
περιφέρων ἡνωμένον,
κατ᾽ ὀλίγον τε γηράσκον
καί λυόμενον καί ῥέον,
εἰ μή ἔμελλε λυθῆναι
τούτου τε καί χωρισθῆναι
ἡ ψυχή, ἀλλ᾽ αἰωνίως
ἦν συνδεδεμένη τούτῳ,
πῶς οὐ χείρων πάσης ἄλλης
τιμωρίας τῆς ἐν ᾅδη
αὕτη ἡ ζωή ὑπῆρχε;
Βλέπε μοι τούς ὑπό νόσου
(391) ἱερᾶς κατεχομένους,
πῶς αἱ σάρκες αἱ ἐκείνων
φθείρονται καί δαπανῶνται,
πῶς χειρῶν, ποδῶν τε δίχα
καί ὀμμάτων καί χειλέων
καί ῥινῶν εἰσι καί ὤτων,
πῶς ἀκίνητοι εἰς ἅπαν,
πῶς καί ἄλαλοι κωφοί τε
ταῖς φωναῖς ταῖς ἀλαλήτοις
τόν Θεόν ἐπικαλοῦνται
ταύτης τῆς σαρκός λυθῆναι.
Εἰ γάρ οὕτως εἰς αἰῶνας,
ἵνα πάλιν εἴπω, εἶναι
ἐκληρώσατο, οὐ χεῖρον

τοῦ θανεῖν τό ζῆν ὑπῆρξε;
Οὕτως οὖν εὐεργεσία
γέγονεν ἡ τιμωρία,
μᾶλλον δέ οὐ τιμωρία,
ἀλλ᾿ οἰκονομία θεία.
Ὁ γάρ θάνατος ἀνθρώπων
θάνατος πραγμάτων πέλει˙
θάνατος φροντίδων λύσις,
θάνατος ἐλευθερία
νόσων καί παθῶν παντοίων,
θάνατος ἁμαρτημάτων
ἐκκοπή καί ἀδικίας,
θάνατος ἀπαλλαγή τε
τῶν κακῶν τοῦ βίου πάντων,
τοῖς βιώσασι καλῶς δέ
πρόξενος χαρᾶς ἀλήκτου
καί τρυφῆς τῆς ἀϊδίου
καί φωτός τοῦ ἀνεσπέρου.
Ὅμως πρό τοῦ χωρισθῆναι
ἐκ τοῦ σώματος, σοί λέγω,
(392) βλέπε τάς εὐεργεσίας,
βλέπε τάς οἰκονομίας,
μάνθανε τάς δωρεάς μου.
Ἐφανέρωσα τῷ κόσμῳ
ἐμαυτόν καί τόν Πατέρα
καί ἐξέχεα πλουσίως
τό Πανάγιόν μου Πνεῦμα
ἐπί πᾶσαν ὄντως σάρκα,
καί τό ὄνομά μου πᾶσιν
ἀπεκάλυψα ἀνθρώποις,
καί τοῖς ἔργοις, ὅτι κτίστης
καί δημιουργός ὑπάρχω,
ἔδειξα καί νῦν δεικνύω
πάντα, ἅ ποιῆσαι ἔδει,
ἀμήν.

ΝΔ΄.

Ὅτι ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων δέδωκεν ὁ Θεός προσφυῶς καί πρός τό συμφέρον τό χάρισμα διά Πνεύματος Ἁγίου εἰς τό ἐνεργεῖν, οὐχ ὥσπερ αὐτός θέλει, ἀλλ᾽ ὡς ὑπ᾽ αὐτοῦ προωρίσθη, εἰς τό μή κενόν εἶναι μέσον τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ. (393)

Τό ποίημα τοῦ ποιητοῦ τί ποτ᾽ ἄν γνοίη δίχα;
Τήν γνῶσιν γάρ, ἥν ἔλαβε, πάντως ἀπαιτηθείη,
πρᾶξίν τε καί ἐνέργειαν δικαίως καί πρεπόντως,
καί γάρ σκαπάνη, δρέπανον, μάχαιρά τε καί πρίων,
ἀξίνη, ῥάβδος, λόγχη τε, φάσγανόν τε καί τόξον,
βέλος καί πάντα τά λοιπά ἐργαλεῖα ἐν βίῳ,
ἕκαστον τήν ἐνέργειαν κέκτηται τήν ἰδίαν,
ἀλλ᾽ οὐκ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λαβόν, ἐξ ἡμῶν δέ γε πάντως.
Ὁ γάρ τεχνίτης ἕκαστον, πρός ὅπερ ἄν ἐθέλοι,
κατασκευάζει ἐνεργεῖν ἐργαλεῖον ἐντέχνως.
Διό θερίζειν λήϊα οὐκ ἔξεστι σκαπάνη,
οὐδέ δρεπάνῳ τεκτονεῖν, οὐδ᾽ ἐν μαχαίρᾳ κτίζειν,
οὐ σκάπτειν μετά πρίονος, οὐ ῥάπτειν τῇ ἀξίνῃ,
οὐ τέμνειν ξύλα ῥάβδῳ γε, λόγχῃ δ᾽ οὐ πρίζειν θέμις,
οὐδέ φασγάνῳ σφενδονεῖν, οὐκ ἐν τῷ τόξῳ τέμνειν,
ἀλλ᾽ ἁρμοζόντως ἑκάστῳ χρή πρός ἕκαστον χρᾶσθαι.
Εἰ δ᾽ οὐ πρός ἅ γεγόνασιν, ἀλλ᾽ ἄλλως χρήσῃ τούτοις,
ἀπόλωλεν ὁ βίος σοι καί πᾶσα πρᾶξις πάντως.
Οὕτως οὖν μοι νόει καί Θεόν ἡμᾶς πεποιηκέναι
ἐν ἔργοις ἕκαστον πιστόν ἐνεργεῖν ἐν τῷ βίῳ,
(394) τούς μέν διδάσκειν θέμενος, τούς δέ πάντως μανθάνειν,
ἄλλους τοῦ ἄρχειν τῶν πολλῶν, τούς δέ ὑπείκειν τούτοις˙
καί οἷς μέν σοφίαν δέδωκεν, οἷς δέ γνῶσιν καί λόγον,
τό προφητεύειν ἄλλοις δέ, τό λαλεῖν γλώσσαις ἄλλοις,
θαυματουργεῖν ἑτέροις δέ καί ἐνεργεῖν δυνάμεις˙
ἄλλους προστάτας ἔδειξε. Πνευματικά δέ ταῦτα,
ἀλλ᾽ εἴπωμεν καί ἕτερα χαρίσματα τοῦ κτίστου,
ἅ τοῖς ἀνθρώποις δέδωκεν, ἑκάστῳ κατ᾽ ἀξίαν˙
τόν μέν ἀνδρεῖον σώματι, τόν δέ ὡραῖον μᾶλλον
πεποίηκε καί ἕτερον εὐφωνότερον ἄλλων,
ἁπλῶς τε ἐχαρίσατο ἑκάτῳ τῶν ἀνθρώπων
τό κατ᾽ ἀξίαν δώρημα καί πλεονέκτημά γε,

ὡς οἶδε μόνος ὁ Θεός, ὁ τῶν ἁπάντων κτίστης,
είς τό χρησίμως ἐνεργεῖν ἐν τῷ βίῳ ἀρρήτως.
Διό πρός τέχνην ἕκαστος οὐχ οἵαν αὐτός θέλει,
ἀλλά πρός οἵαν ἔκτισται, ἐπιτηδείως ἔχει,
καί πρός αὐτήν διάκειται προσφυῶς καί οἰκείως,
καί ἴδοις ἄν τόν πλευστικόν εὐτέχνως τά πελάγη
θαλάσσης διαπλέοντα καί τερπόμενον μᾶλλον
ὑπέρ τόν ἵππῳ σοβαρῷ ἐφεζόμενον ἄνδρα
καί γεωργόν γῆς αὔλακας τέμνοντα τῷ ἀρότρῳ,
τό ζεῦγός τε ό τῶνβοῶν τῶν συνεργαζομένων
πολύ κρεῖσσον νομίζοντα βασιλικοῦ τετρώρου,
ὅθεν καί χαίρει ταῖς χρησταῖς κατεντρυφῶν ἐλπίσιν.
Ὁ στρατιώτης πάλιν δέ ἑαυτόν ὑπέρ πάντας
γεωργούς τε καί πλευστικούς καί χειροτέχνας μείζω
ἡγεῖται καί ὡς ἔνδοξος ἐναβρύνεται τρέχων
ἐπί σφαγήν καί θάνατον ἄωρον καταλῦσαι.
Οὗτος οὖν οὐκ ἀνέξεται κώπην ὅλως ἐλάσαι,
οὐδέ κρατῆσαι δίκελλαν, οὐδέ τέκτων γενέσθαι,
οὐ ναύτης οὐδέ γεωργός, οὐ γεηπόνος εἶναι
αἱρήσεται˙ ἀλλ᾿ ἕκαστος, πρός ὅ, καθάπερ εἶπον,
τό ἐνεργεῖν ἀπό Θεοῦ ἔλαβεν, ἐνεργήσει,
(395) ἄλλως δέ οὐ δυνήσεται ἄνθρωπος ἐν τῷ βίῳ
ὅλως τι διαπράξασθαι ἤ τήν ἀρχήν θελῆσαι.
Ἰδού γάρ, αὖθις λέγω σοι ἅπερ καί πρώην εἶπον˙
ὥσπερ οὐκ ἔξεστί ποτε τῶν εἰρημένων πάντων
ἐργαλεῖον ἀφ᾿ ἑαυτοῦ κινηθῆναι πρός πρᾶξιν
ἤ ἐνεργῆσαί τι ἄνευ χειρός ἀνθρώπου,
τοῦ αἴροντος καί δι᾿ αὐτοῦ κατασκευάζοντός τι,
οὕτως οὐδέ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ χειρός τῆς θείας
ἐννοῆσαί τι δύναται ἀγαθόν ἤ ποιῆσαι.
Ἰδού γάρ, ὁ τεχνίτης με κατεσκεύασε Λόγος,
οἷον αὐτός ἠθέλησε καί ἔθηκεν ἐν κόσμῳ.
Πῶς οὖν, εἰπέ, δυνήσομαι φρονῆσαι ἤ ποιῆσαι
ἤ ὅλως ἐνεργῆσαί τι θείας ἰσχύος ἄνευ;
Ὁ νοῦν μοι χαρισάμενος, οἷον ἤθελε πάντως,
αὐτός καί δίδωσι φρονεῖν ὅσα συμφέρειν οἶδε,
καί ἐνεργεῖν παρέχει μοι δύναμιν, ἅπερ θέλει.
Εἰ οὖν αὐτά ποιήσαιμι πλείονα πάντως δώσει,
καί τελεώτερα φρονεῖν παράσχει φιαλνθρώπως˙
εἰ δέ καταφρονήσαιμι καί αὐτῶν τῶν ὀλίγων
τῶν καταπιστευθέντων μοι, τήν στέρησιν δικαίως
ὄντως καθυποστήσομαι παρά Θεοῦ τοῦ δόντος

καί ἄπρακτος γενήσομαι, ἄχρηστον ἐργαλεῖον,
ὡς μή θελήσας ἐντολάς ἐργάσαθαι τοῦ κτίστου,
ἀλλ᾽ ὀκνηρίᾳ ἐμαυτόν ἐκδούς καί ῥαθυμίᾳ˙
καί διά τοῦτο ἔρρμμαι τῶν χειρῶν τοῦ Δεσπότου,
ἀπειθείᾳ τῇ πρός αὐτόν καί ἀνυποταξίᾳ
χρησάμενος ἐκβέβλημαι τοῦ ὄντως παραδείσου,
μακράν γενόμενος Θεοῦ καί χειρῶν τῶν ἁγίων.
Εὑρών λοιπόν με κείμενον ὁ παμπόνηρος ὄφις
καί τῇ ἀργίᾳ τῶν καλῶν προδεδομένον ὅλον,
δολίως κατηχρείωσε πᾶσιν ἔεργοις ἀτίμοις,
οἷσπερ ἐνηδυνόμενος καί χαίρων ὠπτανόμην,
(396) ἀνθ᾽ ὧν λυπεῖσθαί με ἐχρῆν καί θρηνεῖν τε καί κλαίειν,
ὅτι πρός ἅπερ ἔκτισμαι ἐνεργεῖν, ἑκουσίως
ἀπέστην ὁ ταλαίπωρος, καί αὐτοπροαιρέτως
τοῖς παρά φύσιν ἅπασιν ἐμαυτόν ἐξεδόμην,
χερσί βεβήλοις τοῦ ἐχθροῦ ἐμπεσών παναθλίως,
ὑφ᾽ οὗπερ καί κρατούμενος καί κινούμενος ὅλως,
καί ἀντιστῆναι πρός αὐτόν μή ἰσχύων, ὁ τάλας,
- πῶς γάρ καί ἀντιστήσεσθαι εἶχον νεκρός ὑπάρχων;-
πάσης κακίας ὄργανον, πάσης παρανομίας
καί ἐργασίας πονηρᾶς δόκιμον ἐργαλεῖον
γέγονα, ὁ ταλαίπωρος, ἀπατηθείς δολίως˙
κατέχων γάρ με τῇ χειρί καί δυνατῶς ἑλκύων
κοπραγωγοῖς ἐρρύπου με καί παντοίοις βορβόροις
καί δυσωδίαις με πικραῖς ἐνέβαλε καί τούτοις
ἐποίει ἐνευφραίνεσθαι, ὤ τῆς ἀναισθησίας!
Πρός ἁρπαγάς, πρός φθόνους τε, πρός θανάτους ἀδίκους,
πρός λοιδορίας, πρός ὀργάς, πρός πᾶν εἶδος κακίας,
ἵνα σοι εἴπω συνελών, ἐνεργοῦντά με εὗρε,
μᾶλλον δ᾽ ἐχρήσατο αὐτός ἐμοῦ μή βουλομένου.
Ἀφ᾽ οὗ γάρ καί ἀπέρριψα ἐμαυτόν ἑκουσίως
ἐκ τῆς χειρός τῆς τοῦ Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ ἁγίων,
καί ἥρπασέ με ὁ δεινός ἄρχων καί ψυχοφθόρος
καί τῇ ἐκείνου με χειρί κατέσχε θέλοντός μου,
οὐκέτι τοῦ μή ἐνεργεῖν ἴσχυον τά ἐκείνου,
ἀλλά ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ θελήμασιν ἐνήργουν.
Οὐκ οἶδε γάρ ἀντιλέγειν τό ξίφος τῷ κρατοῦντι,
ἀλλ᾽ ὅπου ἄν καί βούληται, ὁ κρατῶν τούτῳ χρᾶται.
Ὁ οὖν ποιήσας με Θεός ἄνωθεν ἐπιβλέψας
καί τοῦ τυράννου τῇ χειρί κρατούμενον ἰδών με

ᾠκτείρησεν, ἀφήρπασε τῆς ἐκείνου χειρός με
καί πάλιν με εἰσήγαγεν εἰς παράδεισον θεῖον,
εἰς ἐμπελῶνα τόν αὐτοῦ, εἰς γεωργῶν τε χεῖρας
(397) παρέδωκεν ἁγίων με τοῦ ἐνεργεῖν τά θεῖα,
ἐργάζεσθαι τάς ἀρετάς, τάς ἐντολάς φυλάσσειν
καί τῶν ἁγίων τῆς χειρός παρεκτός μή κινεῖσθαι,
ἵνά μή πάλιν με εὑρών ὁ κακίας ἐργάτης
ἔξω χειρός διάγοντα ἁγίας ἀφαρπάσῃ
καί τά αὐτοῦ με ἐνεργεῖν αὖθις παρασκευάσῃ.
Οἱ καλοί οὖν με γεωργοί καί συμπαθεῖς λαβόντες
καί ταῖς χερσί ταῖς ἑαυτῶν ὅλον τό θέλημά μου
ἄραντες, ταπεινώσει με εὐθύς καί μετανοίᾳ
ἐνεργεῖν τε ἐπέτρεψαν καί πενθεῖν ἀενάως.
Ταῦτα γάρ, εἶπόν μοι, τέκνον, τά τρία οἱ τηροῦντες
καί ἐπιμένοντες αὐτῶν τῇ καλῇ ἐργασίᾳ
συντόμως, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἀνάγονται πρός δόξαν,
κάθαρσιν καί ἀπάθειαν καί θεωρίαν θείαν,
καί ταῖς χερσί τοῦ δυσμενοῦς ἁλίσκονται οὐδέπω,
ἀλλ᾽ ἐκ Θεοῦ συγχώρησιν πάντων ἁμαρτημάτων,
σφαλμάτων πάντων τε ὁμοῦ λαμβάνουσι καί οὕτως
υἱοί ὑψίστου γίνονται καί θεοί κατά χάριν
καί ἐργαλεῖα εὔχρηστα, πᾶν καλόν ἐνεργοῦντα,
μᾶλλον δέ θεῖοι γεωργοί ἄλλους καθοδηγοῦντες
πρός πράξεις ὄντως ἀγαθάς, πρός ἔργα σωτηρίας.
Τούτοις – πάντες ἀκούσατε! – πιστεύσας καί ποιήσας
καί ταῖς χερσί τῶν τοῦ Θεου γεωργῶν τε καί δούλων
κατά τήν πρόσταξιν αὐτοῦ ἐμαυτόν ἐκδούς ὅλον,
ἀπαραλλάκτως ἐν ἐμοί πάντα ἐκβεβηκότα
εὕρηκα καί ἐθαύμασα καί τοῖς πᾶσι κραυγάζω,
μεγαλοφώνως ἐκβοῶν καί παραινῶν καί λέγων˙
οὐδέ γάρ φέρω σιωπῇ ταῦτα καταχωννύειν˙
Δράμετε, ὅσοι τοῦ Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ ἁγίων
ἑαυτούς ἐπαισθάνεσθε τῶν χειρῶν ὄντας ἔξω.
Σπεύσατε καί κολλήθητε τούτοις ἀδιασπάστως
πίστει, ἀγάπῃ τε θερμῇ καί ὅλῃ προαιρέσει,
(398) ῥίψατε ἅπαν φρόνημα καί θέλημα οἰκεῖον
καί ταῖς ἐκείνων γε χερσί τάς ψυχάς ὑμῶν δότε,
ὡς ἐργαλεῖα ἄψυχα, μηδέν ἐκτός ἐκείνων
ποιοῦντες ἤ κινούμενοι ἤ ἐνεργοῦντες ὅλως.
Τό δέ ἐκείνων φρόνημα ὑμέτερον γινέσθω,
ὡσαύτως καί τό θέλημα τό ἅγιον ἐκείνων,
ὡς ὄν τοῦ Θεοῦ θέλημα παρ᾽ ὑμῶν ἐκπληρούσθω

καί οὕτως σύντομον ὁδόν ἀπρόσκοπόν τε ὅλως
ὁδεύσαντες γενήσεσθε φίλοι Θεοῦ ὑψίστου,
καί βασιλείας οὐρανῶν ἀγαθῶν τε ἀφράστων
κληρονόμοι ὀφθήσεσθε ἐν ὀλίγαις ἡμέραις.
Ἅμα τῷ ἐπιβῆναι γάρ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας
ἅπασι συναρίθμιοι γενήσεσθε ἁγίοις,
καί μακαρίους ἅπαντας βροτούς ἡμαρτηκότος
καί ταύτην διοδεύσαντος τήν ὁδόν τήν τραχεῖαν,
τήν στενήν τε καί σύντομον καί ἀκίνδυνον οὖσαν,
πρός πλάτος τε ἀπάγουσαν ζωῆς τῆς αἰωνίου,
ὡς ὑποδείξαντος ὑμῖν ὑπερεύξασθε πάντες,
οἱ εὐπροθύμως ἐν αὐτῇ θελήσαντες βαδίσαι
καί κατά πόδας τοῦ Χριστοῦ θερμῶς ἀκολουθῆσαι,
ἵνα κἀγώ τε καί ὑμεῖς εὑρεθῶμεν ἐν ταύτῃ,
ἀμέμπτως πορευόμενοι ἄχρι τέλους τοῦ βίου,
ἀλλά καί ὅσοι τόν Χριστόν ἰδεῖν ἐπιποθοῦσιν,
ὅπως ὁμοῦ μετά χαρᾶς τά σώματα λιπόντες
πρός τήν ἐκεῖ κατάπαυσιν, πρός πλάτος παραδείσου
χωρήσωμεν καί τῆς ζωῆς δειχθῶμεν κληρονόμοι
καί τοῦ Θεοῦ ἀχώριστοι καί πάντων τῶν ἁγίων
ἐν Χριστῷ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ καί Θεῷ Λόγῳ
μετά τοῦ Θείου Πνεύματος, τῆς Ἁγίας Τριάδος
ἐσόμεθα νῦν καί ἀεί καί εἰς πάντας τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

ΝΕ΄.

Ὅτι τοῖς τό ἅγιον φυλάξασι βάπτισμα καθαρόν παραμένει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον˙ ἀπό δέ τῶν μολυνάντων αὐτό ἀπανίσταται. (399)

Σύ με γινώσκεις, ὦ Χριστέ, πάσης παρανομίας
ἐργάτην, ἀλλά καί κακῶν ὄντως παντοίων σκεῦος˙
ὅπερ οἶδα πάντωσα κἀγώ καί πέπλησμαι αἰσχύνης,
καί ἐντροπῆς καί θλίψεως ὀδύνη με κατέχει,
καί πόνος ὁ ἀφόρητος κρατεῖ μου τήν καρδίαν,
ἀλλά τό φῶς σου λάμψαν μοι μυστικῶς τοῦ προσώπου
τούς λογισμούς ἐδίωξεν, ἀπήλειψε τόν πόνον
καί χαράν ἀντεισήγαγε τῇ ταπεινῇ ψυχῇ μου.
Θέλω οὖν θλίβεσθαι, Χριστέ, καί θλῖψις οὐ κολλᾷ μοι,
καί θλίβομαι, μή διά ταύτην μᾶλλον

ἀπόλωμαι καί τῆς χαρᾶ στερηθῶ τῆς μελλούσης.
Ἀλλά με ταύτης, Δέσποτα, μηδέποτε στερήσῃς,
μή νῦν, μή ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, Βασιλεῦ μου.
Χαρά γάρ τοῦ προσώπου σου ἡ θεωρία ἔστιν,
οὐ γάρ ὑπάρχεις ἀγαθόν ἅπαν, Θεέ μου, μόνον,
ἀλλά καί τοῖς ὁρῶσί σε πᾶν ἀγαθόν παρέχεις,
μετουσίᾳ μεθέξει τε ἐμπιπλᾷς, οὕσπερ βλέπεις,
οὐ μόνον ἐν τῷ μέλλοντι – φεῦ τούς τοῦτο λαλοῦντας! –
ἀλλά καί νῦν ἐν σώματι τούς ὄντας σου ἀξίους,
ἤγουν καθάραντας αὐτούς διά τῆς μετανοίας
ὁρᾷς, ὁρᾶν σε δέ τρανῶς κἀκείνοις ἐμπαρέχεις
οὐδαμῶς ἐν φαντάσματι ἤ νοός ἐνθυμήσει,
(400) ἀλλ᾽ οὐδέ μνήμῃ τῇ ψιλῇ, ὥς τινες αὖ νοοῦσιν,
ἀλλ᾽ ἀληθείᾳ πράγματος θείου καί φρικτοῦ ἔργου,
εἰς ἀποπλήρωσιν ὄντως οἰκονομίας θείας˙
τηνικαῦτα γάρ ἕνωσιν ποιεῖς τῶν διεστώτων
σύ ὁ Θεός, ἁμαρτωλῶν πάντων ὤν σωτηρία.
Οἱ γάρ τό βάπτισμα σό σόν λαβόντες ἐκ νηπίων
καί ἀναξίως ζήσαντες τούτου κατά τόν βίον
ἕξουσι τό κατάκριμα πλεῖον τῶν ἀβαπτίστων,
ὡς εἶπας, ἐνυβρίσαντες στολήν σου τήν ἁγίαν˙
καί τοῦτο, Σῶτερ, βέβαιον καί ἀληθές γινώσκων,
δέδωκας τήν μετάνοιαν εἰς κάθαρσιν δευτέραν
καί ὅρον ταύτης τέθηκας τοῦ Πνεύματος τήν χάριν,
ἥνπερ ἐν τῷ βαπτίσματι ἐλάβομεν τό πρῶτον˙
καί γάρ οὐ μόνον ὕδατι τήν χάριν εἶπας εἶναι,
ἀλλά καί μᾶλλον Πνεύματι Τριάδος ἐπικλήσει.
Ἐπεί οὖν βεβαπτίσμεθα παῖδες ἀναισθητοῦντες,
ὡς ἀτελεῖς καί ἀτελῶς δεχόμεθα τήν χάριν,
τῆς πρώτης παραβάσεως λαμβάνοντες τήν λύσιν˙
καί τούτου μόνου, ὡς δοκῶ, ἕνεκα καί τελεῖσθαι
προσέταξας, ὦ Δέσποτα, λουτρόν τοῦτο τό θεῖον,
ὅπερ οἱ βαπτιζόμενοι ἐντός τοῦ ἀμπελῶνος
εἰσέρχονται λυτρούμενοι τοῦ σκότους καί τοῦ ᾅδου,
καί τοῦ θανάτου καί φθορᾶς ὅλως ἐλευθεροῦνται
- ὁ ἀμπελών παράδεισος νοεῖταί μοι καί ἔστιν,
ἐξ οὗπερ ἐκπεπτώκαμεν πάλιν ἀνακληθέντες –˙
καί ὥσπερ τότε ὁ Ἀδάμ ἦν πρό τῆς ἁμαρτίας,
οὕτω καί πάντες γίνονται οἱ γνώσει βαπτιθέντες
πλήν τῶν οὐ λαβόντων αἴσθησιν νοεράν ἀναισθήτως,
ἥνπερ ποιεῖ ἐρχόμενον ἐνεργείᾳ τό Πνεῦμα.

Ὁμοίως καί τάς ἐντολάς ἐργάζεσθαι οἱ πάντες,
ὡς ὁ Ἀδάμ, ἐλάβομεν καί φυλάσσειν ὡσαύτως
(401) ἐν πνεύματι πνευματικόν νόμον οὔσας καί θεῖον,
ἐν σώματι σωματικῶς τελούμενον ἐν πράξει.
Διπλοῦς γάρ ὤν ὁ ἄνθρωπος διπλοῦ δέεται νόμου˙
οὗ γάρ καί ἀμελήσειεν, ἐκπίπτει καί τοῦ ἄλλου.
Ψυχή γάρ μόνη τά καλά ἐνεργεῖν οὐκ ἰσχύει
ἔργα, τό σῶμα πρᾶσσον δέ δίχα γνώσεως θείας
ὡς βοῦς κάμνων λογίζεται ἤ ἀχθοφόρον ζῷον.
Οἱ οὖν ἐν ἀμπελῶνί σου εἴτ᾽ οὖν ἐν παραδείσῳ
διά βαπτίσματος τοῦ σοῦ ἀνακληθέντες ἅμα
καί ὅλως ἀναμάρτητοι ἤ καί ἁγιασμένοι
εἰσελθόντες, ἐγένοντο ὥσπερ Ἀδάμ ὁ πρῶτος˙
εἶτα προσαμελήσαντες τοσαύτης σωτηρίας
καί τηλικαύτης σου, Χριστέ, ἀφάτου προμηθείας
χείρονα ὑπέρ τόν Ἀδάμ ἔργα πεποιηκότες,
καταφρονήσαντες ὁμοῦ καί σῆς φιλανθρωπίας,
μή ἔργον λογισάμενοι φρικτῆς οἰκονομίας
τό λουτρόν τοῦ βαπτίσματος ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
Ἆρά γε, ὥσπερ οἴονται οἱ πολλοί τῶν ἀνθρώπων,
καταληφθῶσιν ἔνδοθεν εἶναι καί ἁμαρτάνειν,
καί ἐασθῶσιν ἅγιοι πάλιν οἱ μολυνθέντες
καί τόν χιτῶνά σου κακῶς σπιλώσαντες, Σωτήρ μου,
καί τούτων ἔνδοθεν οἰκεῖν τῆς ῥυπαρᾶς καρδίας
ὁ καθαρός, ὁ ἅγιος κἄν ποσῶς καταδέξῃ;
Ἄπαγε, εἶπεν ὁ Θεός, μή μοι γένοιτο, τέκνον!
Οἶδας γάρ, ὡς βεβάπτισαι καί σύ, ἀλλ᾽ ἐμολύνθης
καί ὡς παιδίον ἥμαρτες, ὡς ἄφρων ἐπλανήθης,
καί οἶδας, πόσα ἔκλαυσας, πόσα δέ συνετρίβῃς,
πῶς τε τόν κόσμον ἅπαντα ἀπηρνήσω καί μόλις
δυσωπηθείς ταῖς προσευχαῖς Συμεών τοῦ πατρός σου,
ἀρχῆθεν μόνῳ τῷ νοΐ, ἐν νοερᾷ αἰσθήσει,
φωνῆς τε κατηξίωσα, ἔπειτα καί ἀκτῖνος,
(402) καί μετά τοῦτο αἴγλη σοι ἐφάνην φιλανθρώπως.
Εἶτα νεφέλη γέγονα μικρά πυρός ἐν εἴδει,
τῇ κεφαλῇ σου ἄνωθεν ἐπικαθεζομένη,
καί θεωρίαν μόνην σοι τοῦ εἴδους παρειχόμην,
καί τῇ ἐκπλήξει δάκρυα σύν πολλῇ κατανύξει,
φλέγων τό πάχος τῆς σαρκός, τῆς κεφαλῆς τόν ζόφον,
ὡς καί καέντος ἐν πυρί ὀσμήν γενέσθαι τούτων
κρέατος τοίνυν ἐξ αὐτῆς γενομένην, ὡς οἶδας.
Τά μετά ταῦτα δέ κακά καί τήν στενοχωρίαν,

ὅσην τότε ὑπέμεινας, σύ πάντως ἐπελάθου.
Ἀλλ᾿ οὖν ἐγώ ἐπίσταμαι, ὁ εἰδώς Θεόν πάντα,
τήν πίστιν, τήν ταπείνωσιν τήν εἰς τόν σόν πατέρα
καί τοῦ θελήματος τοῦ σοῦ τήν ἄρνησιν εἰς ἅπαν,
ὅπερ μαρτύριον ἐμοί λογίζεται καί ἔστιν.
Ὁ γάρ μή ἔχων θέλημα ἴδιον πάντως θνῄσκει,
ἐν τῷ ἐμῷ δ᾿ εὑρίσκεται θελήματι καί ζῇ γάρ.
Μόλις οὖν οὕτως ὄντος σου κἀκείνου καθ᾿ ἑκάστην
βιάζοντος τοῖς δάκρυσι τόν ἀγαθόν με φύσει,
συχνότερόν σοι φαίνεσθαι ἠρξάμην, ὥσπερ οἶδας,
κατά μικρόν σου τήν ψυχήν καθαίρων μετανοίᾳ
καί καταφλέγων τῶν παθῶν ἀποκειμένας ὕλας,
οὐ σαρκικάς, οὐχ ὑλικάς, ἀλλ᾿ ἀΰλους ἀκάνθας
ὡς νέφη, ζόφον ὡς παχύν, ὁμίχλην τε καί σκότος,
νηστείᾳ λεπτυνθέντος σου δηλαδή καί τοῖς πόνοις
τῆς ἀγρυπνίας, τῆς εὐχῆς, πάσης κακοπαθείας,
καί ἀενάως δάκρυσι θερμοῖς ἐκπλυνομένου
ἐν τῇ εὐχῇ, ἐν τῇ τροφῇ, ἐν τῷ ποτῷ δέ μᾶλλον,
καί μόλις σε χωρητικόν ἀπειργασάμην σκεῦος,
οὐ μόνον δέ χωρητικόν, ἀλλά κεκαθαρμένον,
πυρός ἐν μέσῳ μένειν τε ἀκατάφλεκτον πρόσεχε!
Τοιοῦτον οὖν ποιήσας σε, ὅπερ ἑώρας τότε
περιπετόμενον ἐν σοί φῶς καί περικυκλοῦν σε
(403) εἰσῆλθεν ὅλον ἐντός σου ἀπρόσιτον ὄν φύσει
καί τήν καλήν ἀλλοίωσιν ξένως ἠλλοίωσέ σε.
Τοῦτο οὖν, εἰ μή ἅπασιν ἔργοις με θεραπεύεις,
ἀλλά μικρόν εἰσδέξῃ λογισμόν ἐν καρδίᾳ
ἤ ἀηδίαν πρός τινα εὐλόγως ἤ ἀλόγως,
πρός δέ καί λόγου προσβολήν ἤ πονηρᾶς ἐννοίας
εἰ μή μετανοήσειας θερμῶς μετά δακρύων
καί ἐξορίσεις ἀπό σοῦ ταῦτα τῇ μετανοίᾳ,
ἀλλά καί πᾶσαν πονηράν ἐνθύμησιν καρδίας,
οὐ παραμένειν πέφυκε˙ Πνεῦμα γάρ ἐστι Θεῖον,
ἐμοί συνόν καί τῷ Πατρί ὡς ὁμοούσιόν μοι,
λάθρα δ᾿ αἴφνης ἀφίπταται, ὡς ἥλιος εἰσδύσας,
καί κρυβηθέν ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, οὐχ ὁρᾶται.
Πῶς οὖν ὑπάρξει ἐν ψυχῇ μηδ᾿ ὅλως καθαρθείσῃ,
μή εἰς συναίσθησίν ποτε ἐλθούσῃ μετανοίας;
Ἤ πῶς καί ὑπενέγκοιτο πυρός ἀστέκτου φύσιν
ἀκάνθας γέμουσα παθῶν ψυχή καί ἁμαρτίας,
οὐσίαν πῶς χωρήσειεν ἀχώρητον εἰς ἅπαν,
πῶς σκότος οὖσα συγκραθῇ φωτί τό ἀπροσίτῳ

καί μή ἀφανισθήσεται αὐτοῦ τῇ παρουσίᾳ;
Οὐκ ἔστι, τέκνον, οὐδαμῶς δυνατόν ὅλως τοῦτο!
Ἐγώ κτισμάτων πάντων γάρ εἰμί κεχωρισμένος˙
ἐπεί δέ κτίσμα γέγονα, τῶν ἁπάντων ὁ κτίστης,
σαρκί καί μόνον ὅμοιος ὑπῆρξα τοῖς ἀνθρώποις,
ψυχήν ἀναλαβόμενος καί νοῦν ὁμοίως τούτοις.
Οὐδέ γάρ πάντας ἐν ταὐτῷ τότε θεούς ἀνθρώπους
πεποίηκα, ἀλλ᾽ ἄνθρωπος ἐγενόμην ἐγώ μέν˙
τῇ πίστει δέ καί τῶν ἐμῶν ἐντολῶν τῇ τηρήσει,
ἀλλά καί τῷ βαπτίσματι, ἐν θείᾳ μεταλήψει
τῶν φρικτῶν μυστηρίων μου πᾶσι ζωήν δωροῦμαι.
Ζωήν δ᾽ εἰπών ἐδήλωσα τό Πνεῦμα μου τό Θεῖον˙
πλήν τοῦτο γινωσκέτωσαν, καθώς εἶπεν ὁ Παῦλος,
(404) οἱ ἔχοντες τό Πνεῦμά μου ἐν ταῖς αὐτῶν καρδίαις,
λάμπον καί κράζον ἔχουσι πρός τόν ἐμόν Πατέρα,
καί πρός με λέγει δι᾽ αὐτῶν˙ Ὦ ἀββᾶ, ὁ πατήρ μου!
Ὡς τέκνα γάρ γεγόνασι Θεοῦ καί παρρησίᾳ
γνωρίζοντές με βλέπουσι καί πατέρα καλοῦσι˙
λέγει δέ καί πρός ἕκαστον τῶν αὐτό νῦν ἐχόντων
ἐν ἑαυτοῖς παναληθῶς˙ Ὦ τέκνα, μή φοβεῖσθε!
Ἰδού ἐγώ, ὡς βλέπετε, ἐντός ὑμῶν ὑπάρχω
καί σύνειμι, καί τῆς φθορᾶς ἅπαξ καί τοῦ θανάτου
ἐλευθερῶ καί δείκνυμι τίνος τέκνα καί φίλους
ὑμᾶς, ἰδού, πεποίηκ˙ χαίρετε ἐν Κυρίῳ!
Τοῦτο οὖν ἔσται ἀληθές σημεῖον τοῖς ἀνθρώποις,
ὅτι Θεοῦ γεγόνασιν υἱοί καί κληρονόμοι,
ὅτι λαβόντες ἔχουσι τό Πνεῦμά μου τό Θεῖον,
ἐντεῦθέν τε Χριστιανοί χρηματίζουσιν ὄντως
ἀληθείᾳ καί πράγματι, οὐκ ὀνόματι μόνῳ.
Ταῦτα πιστά καί ποθεινά τυγχάνουσι, Χριστέ μου˙
οὕσπερ προέγνωκας σαφῶς καί δέδωκας γενέσθαι
συμμόρφους τῆς εἰκόνος σου ἐν Πνεύματι τῷ Θείῳ,
καί πάντῃ δυνατά ἐστιν αὐτοῖς ὡς κεκλημένοις
εἰς τήν χαράν τήν ἄφραστον ὑπό σοῦ εἰς αἰῶνας.
Τοῖς δέ λοιποῖς ἀδύνατα πᾶσι δοκοῦσι ταῦτα,
οἵ καί διαβάλλοντες ἀπιστοῦσιν εἰς ἅπαν
φρεναπατοῦντες ἑαυτούς, ἤ καί παραμυθεῖσθαι
οἴονται οἱ παράφρονες ἐπί κεναῖς ἐλπίσιν,
ὑψηγοροῦντες ὡς κομψοί τοῖς ἐπηρμένοις λόγοις,
καί πρός τά φίλα ἑαυτῶν ἀλληγοροῦντες ταῦτα
τῶν φοβερῶν σου ἐντολῶν καταφρονοῦσιν ὅλως.

Σέ γάρ ζητεῖν οὐ θέλουσιν, ἔχειν γάρ σε δοκοῦσιν˙
εἰ δέ ὁμολογήσουσι μή ἔχειν σε, Θεέ μου,
(405) τότε σε πάντῃ ἄληπτον κηρύσσουσι τοῖς πᾶσι,
καί ὡς οὐδείς θεάσασθαι ἰσχύει σε ἀνθρώπων,
οὐδέ ὑπάρχει ὁ αὐτῶν ὑπερέχων ἐν γνώσει.
Ἤ γάρ τοῖς πᾶσί τε ληπτόν καί προσιτόν ἀνθρώποις,
ἤ ἄληπτον, ἀπρόσιτον διδάσκουσί σε πάντῃ˙
ὅμως ἐν ἀμφοτέροις δέ σφάλλονται, μή νοοῦντες
τά θεῖα καί ἀνθρώπινα, ἐσκοτισμένοι ὄντες.
Οἷς βράβευσον φῶς γνώσεως, δός χεῖρα φόβου θείου,
δός ἀναστῆναι τῆς κακῆς ὑπονοίας τοῦ λάκκου
καί εἰς συναίσθησιν ἐλθεῖν ὅτι ἐν λάκκῳ κεῖνται,
ἐν σκότει καί καθέζονται, φῶς θεῖον οὐχ ὁρῶντες.
Ὅ μαρτυροῦσιν ὅτι νῦν εἰσίν οἱ βλέποντές σε.
Οἷς εἰ μή λάμψῃ σου τό φῶς καί ἴδωσιν ἐν γνώσει,
πῶς ἄν πιστεύσωσι τρανῶς ὅτι ἀξίοις φαίνῃ
καί συλλαλεῖς καί συνοικεῖς νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας
αὐτοῖς ὡς φίλοις, ὡς πιστοῖς δούλοις σου, καθώς εἶπας;
Ἀλλά πιστῶν σύ εἶ Θεός, οὐχί δέ καί ἀπίστων,
οὗ χάριν πρός αὐτούς ὅλως οὐκ ἐπιβλέπεις.
Τοῖς γάρ ἀπαρνουμένοις σε καί λέγουσι μή λάμπειν
τό φῶς σου τό ἀΐδιον εἰς ψυχάς τῶν ἀξίων,
πῶς σου φωτός τό πρόσωπον ὑποδείξῃς, Σωτήρ μου;
Οὐδαμῶς, εἰ μή κτήσονται πίστιν πολλήν, ὡς εἶπας,
καί τόν νόμον φυλάξουσι τόν θεῖόν σου προθύμως
μέχρι θανάτου ἑαυτούς διά σέ ἐκδιδόντες
εἰς ἐργασίαν ἀληθῆ τῶν σοφῶν ἐντολῶν σου.
Τοῦτο οὖν τό σωτήριον πάντων τῶν σῳζομένων,
ὁδός οὐκ ἔστιν ἄλλη δέ, ὡς εἶπας, ὦ Θεέ μου.
Δός ἔλεος, δός ἔλεος δεομένοις σου, Σῶτερ,
νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

ΝΣΤ΄.

Εὐχή πρός Θεόν ἐπί τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτόν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ καί εὐχαριστήριος. (406)

Κύριε, δός μοι σύνεσιν, Κύριε, δός μοι γνῶσιν,
Κύριε, δίδαξον κἀμέ ποιεῖν τάς ἐντολάς σου.
Κἄν ἥμαρτον ὡς ἄνθρωπος ὑπέρ ἄνθρωπον, οἶδας,

ἀλλά σύ τῇ οἰκείᾳ σου, Θεέ μου, εὐσπλαγχνίᾳ
ἠλέησάς με τόν πτωχόν, τόν ὀρφανόν ἐν κόσμῳ,
καί ἐποίησας, Δέσποτα, ὅ μόνος σύ γινώσκεις˙
ἀπό πατρός καί ἀδελφῶν, συγγενῶν τε καί φίλων,
ἀπό γῆς τῆς γενέσεως, ἐξ οἴκου γονικοῦ μου
ὡς ἐξ Αἰγύπτου σκοτεινῆς, ὡς ἐξ ᾅδου μυχῶν με
- οὕτω γάρ ἐμοί δέδωκας, τῷ εὐτελεῖ σου δούλῳ,
περί ἐκείνων ἐννοεῖν καί λέγειν ἐν συνέσει –
ἀποχωρίσας, εὔσπλαγχνε, καί προσλαβόμενός με
καί τῇ χειρί σου τῇ φρικτῇ κρατήσας ἤγαγές με,
είς ὅν ηὐδόκησας ἐν γῇ γενέσθαι μου πατέρα,
καί τοῖς ποσί προσέρριψας αὐτοῦ καί ταῖς ἀγκάλαις.
Κἀκεῖνός με προσήγαγε τῷ σῷ Πατρί, Χριστέ μου,
καί σοί διά τοῦ Πνεύματος, ὦ Τριάς, ὁ Θεός μου,
κλαίοντα ὡς τόν ἄσωτον καί προσπίπτοντα, Λόγε,
καθώς αὐτός ἐπίστασαι, ὅτι ἐδίδαξάς με,
καί σύ οὐκ ἀπηξίωσας υἱόν σου με καλέσαι.
Ὦ ἀναξίου στόματος καί ῥυπαρῶν χειλέων,
(407) ὤ λόγου γλώσσης πενιχρᾶς ὑμνεῖν σε ἀπορούσης,
εὐχαριστεῖν τε καί λαλεῖν τάς σάς εὐεργεσίας,
ἅς εἰς ἐμέ τόν ὀρφανόν ἐποίησας καί ξένον,
ξένον ὑπάρχοντα ἐν γῇ. Οἱ γάρ σοί κόσμου ξένοι,
τά δέ γε σά καί τά τῶν σῶν ὀφθαλμοί οὐχ ὁρῶσιν,
γλῶσσα λαλεῖν οὐ δύναται, οὐδέ κόσμος χωρῆσαι.
Διά τοῦτο οὖν, Δέσποτα, μισεῖ ἡμᾶς ὁ κόσμος,
ἀποδιώκει, λοιδορεῖ, φθονεῖ, μαίνεται, κτείνει
καί πάντα πράσσει καθ᾽ ἡμῶν περιπίπτων ἐν τούτοις˙
ἡμεῖς δέ, ὡς εὐδόκησας, οἱ ταπεινοί σου δοῦλοι
ἐν ἀσθενείᾳ ἰσχυροί, ἐν πενίᾳ πλουτοῦμεν,
ἐν πάσῃ θλίψει χαίρομεν ὄντες ἔξω τοῦ κόσμου.
Ἡμεῖς, ὤ Δέσποτα, σύν σοί, κόσμος δ᾽ ἔχει τό σῶμα.
Λοιπόν, πλανᾶται ὁ τυφλός πηλόν κατέχων μόνον,
ὅς οὐδ᾽ αὐτόν κερδήσειε˙ δώσει γάρ, ὡς ὑπέσχου,
ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι πνευματικόν καί τοῦτον,
καί τότε μόνος τά κακά τά ἴδια κερδήσει
σύν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ καί τυφλοῖς φιλοκόσμοις.

ΝΖ΄.

Ὅτι ὁ τόν Θεόν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς μισεῖ τόν κόσμον. (408)

Σκιᾷ κρατοῦμαι καί ἀλήθειαν βλέπω,
ὅ οὐδέν ἐστιν ἤ ἐλπίς ἡ βεβαία.
Ποίαν οὖν ἐλπίς; Ἥν ὀφθαλμοί οὐκ εἶδον.
Αὕτη τί ἐστι; Ζωή, ἥν ἅπαντες ποθοῦσιν.
Ἡ δέ ζωή τί ἤ Θεός κτίστης πάντων;
Τοῦτον πόθησον καί μίσησον τόν κόσμον.
Κόσμος θάνατος, τί γάρ ἄρρεστον ἔχει;

ΝΗ΄.

Διδασκαλία κοινήν σύν ἐλέγχῳ πρός πάντας˙ βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας, λαϊκούς, ὑπό στόματος λαληθεῖσα καί λεγομένη Θεοῦ. (409)

Ὦ Χριστέ, παράσχου μοι λόγους σοφίας,
λόγους γνώσεως καί συνέσεως θείας.
Σύ γάρ οἶδάς μου τό ἀσθενές τοῦ λόγου
καί ἀμέτοχον μαθήσεως τῆς ἔξω˙
σύ ἐπίστασαι, ὅτι σέ μόνον ἔχω
ζωήν καί λόγον καί γνῶσιν καί σοφίαν,
σωτῆρα Θεόν καί προστάτην ἐν βίῳ
καί ἀναπνοήν τῆς ταπεινῆς ψυχῆς μου,
ὁ ξένος ἐγώ καί ταπεινός τοῖς λόγοις.
Σύ εἶ ἡ ἐλπίς μου, σύ ἡ ἀντίληψίς μου,
σύ ἡ σκέπη μου, σύ ἡ καταφυγή μου,
σύ τό καύχημα, ὁ πλοῦτός μου, ἡ δόξα.
Σύ ἐκ τοῦ κόσμου ἠθέλησάς με, Λόγε,
κατ᾽ εὐσπλαγχνίαν προσλαβέσθαι τόν ξένον,
τόν ἀνάξιον, τόν εὐτελῆ καί χείρω
παντός ἀνθρώπου, παντός ἀλόγου ζῴου,
καί διά τοῦτο θαρρῶν σου τῷ ἐλέει
καί αἰτοῦμαί σε καί λαλῶ καί προσπίπτω˙
δός λόγον εὐθῆ, δός ἰσχύν, δός μοι κράτος
εἰπεῖν πρός πάντας τούς σοί ἀνακειμένους
(410) καί λατρεύοντάς σοι, βασιλεῦ τῶν πάντων,
λαλῆσαι μύσταις, ἄρχουσί τε καί λάτραις,
τοῖς δοκοῦσί σε βλέπειν καί θεραπεύειν

καί δουλεύειν σοι ὡς Δεσπότῃ γνησίως.
Ἄνθρωποι πάντες, βασιλεῖς καί δυνάσται,
ἱερεῖς, ἐπίσκοποι, μονασταί καί μιγάδες,
μή ἀπαξιώσητε φωνῆς ἀκοῦσαι
καί λόγων ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς ἀνθρώπου,
ἀλλά καρδίας ἀνοίξατέ μοι ὦτα
καί ἀκούσατε καί σύνετε, τί λέγει
ὁ πάντων Θεός καί πρό πάντων αἰώνων,
ὁ ἀπρόσιτος, ὁ μόνος παντοκράτωρ,
οὗ ἐν τῇ χειρί πνοή πάντων τῶν ὄντων˙
Βασιλεῖς! Καλῶς ποιεῖτε πολεμοῦντες τά ἔθνη,
ἐάν μή αὐτοί τά τῶν ἐθνῶν ποιοῦντες
ἔργα καί ἔθη καί βουλάς τε καί γνώμας
καί διά πολλῶν ἔργων ὑμῶν καί λόγων
ἀπαρνῆσθε μέ, τόν ὑμῶν βασιλέα.
Κρεῖσσον ἦν ὑμῖν λόγους ἐμούς φυλάσσειν
ὀρθῶς τε ποιεῖν τάς ἐντολάς μου πάσας,
καί ἐν πτωχείᾳ τῇ μακαριζομένῃ
τόν ἀπράγμονα μεταδιώκειν βίον.
Τί γάρ ὄφελος διεκδικεῖν τόν κόσμον
ἀπό θανάτου καί προσκαίρου δουλείας,
αὐτούς δέ δούλους καί παθῶν καί δαιμόνων
τοῖς ἔργοις ὑμᾶς γίνεσθαι καθ᾽ ἑκάστην
καί κληρονόμους τοῦ πυρός τοῦ ἀσβέστου;
Πάντα γάρ καλά, ὅσα τις ἄλλα πράσσει
ἔργα δι᾽ ἐμέ καί τήν πρός τόν πλησίον
συμπάθειάν τε καί ἐλεημοσύνην,
πρῶτον δέ πάντων, εἰ ἑαυτόν οἰκτείρῃ
(411) καί τούς λόγους μου πάσῃ σπουδῇ φυλάξῃ
καί μετάνοιαν ἐνδείξηται γνησίαν
ὑπέρ τῶν πρῴην ἴσως ἐξειργασμένων,
ἔπειτ᾽ ἐν τούτοις μηκέτι ἐπιστρέψῃ,
ἀλλ᾽ ἐμμένῃ μου τοῦ Δεσπότου τοῖς λόγοις,
τοῖς προστάγμασι καί νόμοις ἀληθείας,
καί οὕτως ποιῇ ἀπαραβάτως πάντα
μέχρι θανάτου καί μηδέν ψιλόν λόγον,
μηδέ κεραίαν μίαν τῶν γεγραμμένων
παραβλέψηται˙ τοῦτο γάρ μοι θυσία,
τοῦτό μοι θυμίαμα καί προσφορά καί δῶρον˙
χωρίς δέ τούτων ἐθνικῶν ὑμεῖς χείρους.
Τῶν ἐπισκόπων οἱ πρόεδροι, σύνετε,
οἱ ὄντες ἐκσφράγισμα ἐμῆς εἰκόνος,

οἱ συλλαλεῖν μοι ἀξίως τεταγμένοι,
οἱ τῶν δικαίων ὑπερκείμενοι πάντων
ὡς ὄντες εἰς ὄνομα τῶν μαθητῶν μου
κἀμοῦ φέροντες τόν θεῖον χαρακτῆρα,
οἱ καί τοῦ κοινοῦ ἐλαχίστου συλλόγου
τήν ἐξουσίαν τοιαύτην εἰληφότες,
οἵαν ἔλαβον ἐκ τοῦ Πατρός ὁ Λόγος,
ὁ καί σαρκωθείς, Θεός ὤν κατά φύσιν,
καί διπλοῦς γενόμενος ταῖς ἐνεργείαις,
ταῖς θελήσεσι, ταῖς φύσεσιν ὡσαύτως,
ὅς ἀμέριστος, ἀσύγχυτος ὑπάρχω
Θεός ἄνθρωπος, ἄνθρωπος Θεός πάλιν˙
ὡς γάρ ἄνθρωπος χερσίν ὑμῶν κρατεῖσθαι
κατηξίωσα, ὡς Θεός δέ ὑπάρχων
παντάπασιν ἄληπτός εἰμι πηλίναις
χερσί καί ἀόρατος τοῖς μή ὁρῶσι
καί ἀπρόσιτος ὁ σφαγείς ὑπέρ πάντων,
(412) ὁ διπλοῦς ἐγώ ἐν μιᾷ ὑποστάσει˙
τῶν ἐπισκόπων οἱ διά τοῦτο
πάντων κατεπαίρεσθε τῶν ἐλαχίστων
ὡς ταπεινῶν τε καί κάτω καθημένων˙
τῶν ἐπισκόπων οἱ πόρρω τῆς ἀξίας,
οὐχ ὧν τῷ λόγῳ καί συντρέχει ὁ βίος
καί σφραγίς ἐστι τῆς τούτων θεοπνεύστου
διδασκαλίας καί θεορρημοσύνης,
ἀλλ᾽ ὧν τῷ λόγῳ ἀντίκειται ὁ βίος
καί οἷς ἄγνωστα τά φρικτά μου καί θεῖα,
οἵ καί κρατεῖν οἴονται ἄρτον πῦρ ὄντα
καί ὡς ψιλοῦ μου καταφρονοῦσιν ἄρτου
καί ψωμόν ὁρᾶν καί ἐσθίειν δοκοῦσι,
τήν ἀόρατον μή ὁρῶντές μου δόξαν˙
τῶν ἐπισκόπων οἱ πολλοί ἐξ ὀλίγων,
οἱ ὑψηλοί τε καί τεταπεινωμένοι
τήν κακήν ταπείνωσιν καί ἐναντίαν,
οἱ δόξαν θηρώμενοι τήν τῶν ἀνθρώπων
κἀμέ παραβλέποντες τόν κτίστην πάντων
ὡς πτωχόν καί πένητα ἀπερριμένον,
ἀναξίως ἅπτονται τοῦ σώματός μου
καί ὑπερέχειν τῶν πολλῶν ἐκζητοῦντες
ἀκλήτως εἰσέρχονται ἐμῶν ἀδύτων
ἔνδον, τοῦ νυμφῶνός τε τῶν ἀπορρήτων
ἐπιβαίνουσι χιτῶνος δίχα,

τῆς χάριτός μου, ἥν ἔλαβον οὐδέπω,
καί ἅ μή βλέπειν ἔξωθεν τούτοις θέμις˙
καί μακροθυμῶ ὁ φιλάνθρωπος ἄγαν,
βαστάζων αὐτῶν τήν ἀναίσχυντον τόλμαν.
Εἰσέρχονται δέ, ὡς φίλῳ μοι λαλοῦσιν,
ᾧ οὐδ᾿ ὡς δοῦλοι ἐνέμειναν τῷ φόβῳ,
καί δεικνύουσιν ἑαυτούς ὡς οἰκείους,
(413) οἱ μηδέ γνωρίζοντες τήν ἐμήν χάριν,
καί μεσιτεύειν τούς ἄλλους ὑπισχνοῦνται,
οἱ πολλῶν ὑπεύθυνοι πταισμάντων ὄντες.
Ἔξωθεν καλῶς στολίζοντες τό σῶμα
λαμπροί τῷ δοκεῖν καί καθαροί ὁρῶνται,
ψυχάς δέ χείρους πηλοῦ τε καί βορβόρου,
μᾶλλον δέ παντός ἰοῦ θανατηφόρου
κέκτηνται οἱ δείλαιοι ἐν πονηρίᾳ.
Ὥσπερ γάρ πάλαι Ἰούδας ὁ προδούς με
λαβών τόν ἄρτον ἐξ ἐμοῦ ἀναξίως
ἔφαγεν αὐτός ὡς μέρος κοινοῦ ἄρτου,
καί διά τοῦτο ὁ Σατανᾶς εἰσῆλθεν
εἰς τοῦτον εὐθύς καί ἀναιδῆ προδότην
ἀπειργάσατο ἐμοῦ τοῦ διδασκάλου,
ὑπουργόν αὐτόν λαβόμενος καί δοῦλον
καί ἐκπληρωτήν τῶν αὐτοῦ θελημάτων,
οὕτω καί οὗτοι πανθάνουσιν ἀγνώστως,
ὅσοι τολμηρῶς καί αὐθαδῶς τῶν θείων
ἀναξίως ἅπτονταί μου μυστηρίων,
οἱ προὔχοντες μάλιστα τῶν ἄλλων θρόνοις,
οἱ τοῦ βήματος, οἱ τῆς ἱερωσύνης,
οἱ τό συνειδός καί πρό τοῦ βεβλαμμένον
καί μετά τοῦτο πάντως κατεγνωσμένον
ἔχοντες καί βαίνοντες αὐλῇ μου θείᾳ,
καί ἀναισχύντως ἵστανται τοῖς ἀδύτοις
παρρησιαζόμενοι ἐνώπιόν μου,
μηδαμῶς τήν θείαν μου δόξαν ὁρῶντες,
ἥν εἰ ἔβλεπον, οὐκ ἄν τοῦτο ἐποίουν,
οὐδέ πρόπυλα τοῦ ναοῦ μου τοῦ θείου
οὕτως αὐθαδῶς εἰσβῆναι κατετόλμων.
Ταῦτα οὖν πάντα γνώσεται πᾶς ὁ θέλων
(414) ἀληθῆ καί βέβαια τά γεγραμμένα
ἔργων ἐξ αὐτῶν, ὧν ἱερεῖς ποιοῦμεν,
καί ψεῦδος οὐδέν οὐδαμῶς ἄν εὑρήσῃ
καί πεισθήσεται καί καθομολογήσει

ὡς Θεός αὐτός δι᾽ ἐμοῦ ταῦτα εἶπεν.
Εἰ μή τις αὐτά τῶν ποιούντων ὑπάρχει
καί σπεύδει λόγοις ἀπατηλοῖς σκεπάσαι
καί τάς ἰδίας αἰσχύνας συγκαλύψαι,
ἅς ἐνώπιον ἀγγέλων καί ἀνθρώπων
ἀποκαλύψει ὁ τά κρυπτά τοῦ σκότους
ἀποκαλύπτων Κύριος Θεός πάντων.
Ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν νυνί ἱερέων
τάς ἀνομίας ἑαυτοῦ προκαθάρας
οὕτω κατετόλμησεν ἱερωσύνης;
Ποῖος ἄν εἴποι τοῦτο ἐν παρρησίᾳ,
ὅτι κατεφρόνησε δόξης τῆς κάτω
καί διά μόνην ἱερουργεῖ τήν ἄνω;
Ποῖος τόν Χριστόν ἠγάπησε καί μόνον,
καί χρυσόν πάντα καί χρήματα παρεῖδε;
Ποῖος ἠρκέσθη τοῖς κατά χρείαν μόνοις
καί τοῦ πλησίον οὐκ ἐνοσφίσατό τι;
Ποῖος τήν συνείδησιν κατεγνωσμένην
ἑαυτοῦ οὐ κέκτηται ἀπό λημμάτων,
δι᾽ ὧν ἠπείχθη γενέσθαι ἤ ποιῆσαι,
ὠνησάμενος ἤ πωλήσας τήν χάριν;
Ποῖος οὐ ποέκρινεν ἀξίου φίλον
τόν ἀνάξιον μᾶλλον ἐγκαταστήσας;
Ἑαυτοῦ δέ τίς οὐ σπουδάζει γνησίους
φίλους ἀνθρώπους ἐπισκόπους ποιῆσαι,
ὅπως λαμβάνῃ ἐν ἐξουσίᾳ πάντα
τά ἀλλότρια; Τοῦτο γάρ τῶν μετρίων,
ὅ καί ἀναμάρτητον δοκοῦσιν εἶναι
(415) ἄλλης αἴροντες πράγματα ἐκκλησίας.
Ποῖος διά αἴτησιν τῶν κατά κόσμον
δυναστῶν, φίλων, πλουσίων καί ἀρχόντων
οὐκ ἐχειροτόνησε καί παρ᾽ ἀξίαν;
Ὄντως οὐδείς σήμερον τούτων ὑπάρχει
ἔχων ἁπάντων καθαράν τήν καρδίαν,
μή κεντούμενος ὑπό τοῦ συνειδότος,
ὅτι πάντως ἕν ἐποίησεν ὧν εἶπον,
ἀλλ᾽ ἐξαμαρτάνομεν ἀδεῶς πάντες,
μήτε τοῦ κακοῦ ἐκκοπήν μελετῶντες,
μηδέ τοῦ καλοῦ ποιούμενοι τήν πρᾶξιν˙
καί διά τοῦτο οὐδέ μετανοοῦμεν
εἰς τό βάθος τῶν κακῶν βαπτισθέντες,
καί ἀναλγήτως ἐγκείμεθα πρός ταῦτα.

Δόξης γάρ ὑπάρχοντες ἄγευστοι θείας
τήν κάτω δόξαν παριδεῖν οὐ δυνάμεθα˙
ἔρως δέ δόξης, τῆς τῶν ἀνθρώπων λέγω,
ψυχήν οὐκ ἐᾷ ταπεινωθῆναι ὅλως,
οὐδέ μέμψασθαι ἑαυτήν ἑκουσίως.
Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων,
ὁ δόξαν θηρώμενος τήν τῶν ἀνθρώπων
καί πλούτου δεόμενος τοῦ φθειρομένου,
ὁ ἐπιθυμῶν χρυσίου πλῆθος ἔχειν,
ὁ είς ἁρπαγήν ἀκόρεστος τυγχάνων
καί μνησικακῶν τοῖς μή συχνῶς διδοῦσι,
Θεόν ἔνοικον ἔχειν εἰπεῖν τολμήσει
ἤ φιλεῖν Χριστόν ἤ Πνεῦμα Χριστοῦ ἔχειν;
Ὁ δέ μή Χριστόν καί τόν αὐτοῦ Πατέρα
καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον εἰσδεδεγμένος,
γνωστῶς οἰκοῦντα καί ἐμπεριπατοῦντα
τόν ἕνα Θεόν ἐν τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ,
πῶς τήν δουλείαν ἐνδείξεται γνησίαν,
(416) ἐκ τίνος δ᾽ ἄλλου τήν ταπείνωσιν μάθῃ
ἤ πῶς διδαχθήσεται θέλημα θεῖον;
Τίς μεσιτεύσει τοῦτον ἤ Θεῷ καταλλάξει
καί παραστήσει ἀνεπαίσχυντον λάτρην
Θεῷ τῷ μόνῳ καθαρῷ καί ἀχράντῳ,
ᾧ τά Χερουβίμ οὐ τολμᾷ ἀτενίσαι,
ὄντι ἀγγέλοις ἀπροσίτῳ τοῖς πᾶσι;
Τίς βεβαιώσει κρατεῖν ἀναμαρτήτως
καί ἱερουργεῖν ἀκατακρίτως τοῦτον
τοῦ ἀμώμου θύματος φρικτήν λατρείαν;
Ποῖος ἄγγελος, ποῖος ἄνθρωπος τοῦτο
εἰπεῖν δύναται ἤ ποιοῆσαι ἰσχύσει;
Ἐγώ γάρ λέγω καί μαρτύρομαι πᾶσι
- μηδείς πλανάσθω, μή λόγοις ἀπατάσθω! –
ὅστις πρότερον οὐκ ἀφήσει τόν κόσμον
καί τά τοῦ κόσμου ἀπό ψυχῆς μισήσει
καί μόνον Χριστόν γνησίως ἀγαπήσει
καί ψυχήν αὐτήν δι᾽ αὐτόν ἀπολέσει,
μηδέν μεριμνῶν τῶν εἰς ζωήν ἀνθρώπου,
ἀλλ᾽ ὡς καθ᾽ ὥραν ἀποθνῄσκων τυγχάνει
καί πολλά κλαύσει δι᾽ αὐτόν, καί πενθήσει
κἀκείνου μόνου ἕξει ἐπιθυμίαν
καί διά πολλῶν θλίψεών τε καί πόνων
καταξιωθῇ Πνεῦμα λαβεῖν τό Θεῖον,

ὅ δέδωκε τοῖς θείοις ἀποστόλοις,
ἵνα δ᾽ αὐτοῦ πᾶν ἐκδιώξῃ πάθος,
πᾶσαν δι᾽ ἀρετήν εὐκόλως κατορθώσῃ
καί δακρύων κτήσηται πηγάς ἀφθόνους,
ὅθεν κάθαρσις καί ψυχῆς θεωρία,
ὅθεν τοῦ θείου θελήματος ἡ γνῶσις,
(417) ὅθεν φωτισμός ἐλλάμψεως τῆς θείας
καί θεωρία φωτός τοῦ ἀπροσίτου,
ἐξ οὗ ἡ ἀπάθεια, ἡ ἁγιότης,
δίδοται πᾶσι τοῖς καταξιωθεῖσιν
ὁρᾶν καί ἔχειν τόν Θεόν ἐν καρδίᾳ
καί φυλάττεσθαι παρ᾽ αὐτοῦ καί φυλάττειν
ἀτρώτους αὐτοῦ τάς ἐντολάς τάς θείας,
ἱερωσύνην καί ψυχῶν προστασίαν
καταδέξασθαι ἤ ἄρξαι μή τολμήσῃ.
Ὥσπερ γάρ Χριστός Θεῷ Πατρί ἰδίῳ
καί προσφέρεται καί ἑαυτόν προσφέρει,
οὕτω καί ἡμᾶς αὐτός τε προσφέρει
καί αὐτός ἡμᾶς οὕτω δέχεται πάλιν.
Ἐπεί εἰς κρῖμα καί κατάκριμα ἔσται
ἡ ἐγχείρησις τῶν τοιούτων πραγμάτων,
φονέως χεῖρον, μοιχοῦ χεῖρον καί πόρνου
καί πάντων ἄλλων ἔστιν ἁμαρτημάτων.
Ταῦτα οὖν πάντα πρός βροτούς νῦν τελοῦνται,
εἰς ἀλλήλους γάρ ἁμαρτάνομεν πάντως˙
ὁ δέ τά θεῖα καπηλεύων θρασέως
καί ἀπεμπολῶν τοῦ Πνεύματος τήν χάριν
εἰς αὐτόν πάντως τόν Θεόν ἁμαρτάνει.
Ὁ γάρ καταστάς εἰς πρόσωπον τοῦ Λόγου
οὕτω βιοῦν ὀφείλει ὥσπερ ἐκεῖνος
καί οὕτως˙ ἀκολούθει! λέγειν ἐκείνῳ.
Αἱ ἀλώπεκες ἔχουσι φωλεούς πάντως
καί τά πετεινά κατασκηνώσεις πάντα,
ἐγώ δ᾽ οὐκ ἔχω, τήν κεφαλήν ποῦ κλίνω,
ὁ Χριστοῦ λάτρης ἠξιωμένος.
Οὐδέν γάρ ὅλως αὐτός ἴδιον ἔχειν
οὐδέ κεκτῆσθαι ὀφείλει τι τοῦ κόσμου,
(418) εἰ μή τήν τοῦ σώματος χρείαν καί μόνον,
τά δ᾽ ἄλλα πάντα τοῖς πένησι καί ξένοις
καί τῇ ἑαυτῶν προσήκει ἐκκλησίᾳ.
Εἰ δ᾽ αὖ τολμήσει εἰς ἰδίας ἐξόδους
ἀκαίρως χρῆσθαι τούτοις μετ᾽ ἐξουσίας

καί συγγενέσι τά τῶν ξένων χαρίζειν,
οἴκους τε κτίζειν καί ἀγρούς ἀγοράζειν,
καί ἀνδραπόδων ἐπισύρεσθαι πλῆθος,
οὐαί, ὁποῖον τό κατάκριμα τούτου!
Πάντως ἀνθρώπῳ παρεικάζεται οὗτος
τήν τῆς ἰδίας γυναικός ὅλην προῖκα
καταφαγόντι κακῶς ἐξ ἀφροσύνης˙
ὅς ἄρα κρατηθείς καί μή ἔχων τοῦ δοῦναι
ταύτην ἀπαιτούμενος χρήματα πάντως
πρός τῇ στερήσει τῆς ἑαυτόῦ συζύγου
καί εἰς φυλακήν πέμπεται καθειρχθῆναι.
Οὕτως οὖν ἐσόμεθα οἱ ἱερεῖς καί λάτραι,
οἱ εἰς ἑαυτούς καί συγγενεῖς καί φίλους
καταχρώμενοι ταῖς τῶν ἐκκλησιῶν εἰσόδοις
καί τῶν πενήτων μή φροντίζοντες ὅλως,
ἀλλ᾽ οἴκους, βαλανεῖα, μοναστήρια, πύργους
κτίζοντες, προικίζοντες, γάμους ποιοῦντες
καί τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν ὡς ξένων
καταφρονοῦντες καί ἀμελοῦντες τούτων
καί ἐπί μακρούς χωριζόμενοι χρόνους,
οἵ καί διατρίβομεν ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ
ἐῶντες χήρας τάς ἑαυτῶν γυναῖκας,
πρόνοιαν αὐτῶν οὐδεμίαν ποιοῦντες,
οἱ δέ καί καρτεροῦντες εἰς αὐτάς καί οἰκοῦντες,
οὐχ ὅτι τούτων κρατούμεθα τῷ πόθῳ,
ἀλλ᾽ ὅπως μόνον ζῶμεν ἐκ τῶν προσόδων
ἀφθόνως αὐτῶν καί κατασπαταλῶμεν.
(419) Περί δέ ψυχῆς κάλλους τῆς Χριστοῦ νύμφης,
ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν ἱερέων φροντίζει;
Ἕνα μοι δεῖξον καί εἰς τοῦτον ἀρκοῦμαι.
Ἀλλ᾽, οὐαί ἡμῖν, τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος
θύταις, μοναχοῖς, ἐπισκόπους καί λάτραις,
ὅτι τούς νόμους τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος
καταπατοῦμεν ὡς μηδενός ἀξίους.
Καί εἴ που φανῇ μικρός εἷς ἐν ἀνθρώποις,
Θεῷ δέ μέγας ὡς αὐτοῦ ἐγνωσμένος,
μή τοῖς πάθεσιν ἡμῶν συγκαταβαίνων,
εὐθύς ἀπελαύνεται ὡς εἷς κακούργων
καί διώκεται παρ᾽ ἡμῶν ἐκ τοῦ μέσου
καί ἀποσυνάγωγος γίνεται, καθά πάλαι
ὁ Χριστός ἡμῶν παρά τῶν τηνικαῦτα
ἀρχιερέων καί δεινῶν Ἰουδαίων,

ὡς αὐτός ἔφη καί ἀεί τοῦτο λέγει
τῇ λαμπρᾷ φωνῇ τῶν τούτου μεγαλείων˙
ἀλλ᾽ ἔστι Θεός, ὅς αὐτόν ἀνυψώσει
καί προσλάβεται ὡς ἐν τῷ βίῳ,
οὕτως ἐν τῷ μέλλοντι καί συνδοξάσει
πᾶσιν ἁγίοις, οὕς ἐπόθησεν οὗτος.
Ἀλλά τί φησι καί πρός ἡμᾶς ὁ Λόγος,
τῶν μοναζόντων οἱ δοκοῦντες σπουδαῖοι;
Τό ἐντός μορφώσατε τῇ εὐσεβείᾳ
καί τό ἐκτός μοι καθαρόν πάντως ἔσται,
τό μέν γάρ ὑμῶν εἰς ὠφέλειαν ἔσται
κκαί τῶν ὁρώντων τά καλά ὑμῶν ἔργα,
τό δέ ποθεινόν ἐμοί τῷ κτίστῃ πάντων
καί ταῖς νεοραῖς τάξεσί μου καί θείαις.
Εἰ δέ τόν ἐκτός κοσμεῖτε ἀνδριάντα
(420) τῇ καταστολῇ τῶν ἠθῶν τούτου μόνῃ
καί τοῖς ὁρῶσιν ὑμᾶς δοκεῖτε φίλοι
διά τῆς ἐκτός γυμνασίας τῶν πόνων,
φίλης ἐμῆς δέ τῆς εἰκόνος οὐδ᾽ ὅλως
ποιεῖσθε λόγον εἰς κάθαρσιν καί κόσμον
αὐτῆς ἐν σπουδῇ καί δάκρυσι καί πόνοις,
δι᾽ ἧς ἐμοί τε καί πᾶσι καθορᾶσθε
ἄνθρωποι τρανῶς λογικοί τε καί θεῖοι,
ἐοίκατέ μι ὄντως μυδῶσι τάφοις,
καθάπερ ποτέ Φαρισαῖοι, ὡς ἔφην
εἰπών ἐλέγχων τήν ἀφροσύνην τούτων.
Ἔξωθεν λαμπροί, μυδῶντες πλήρεις ἔσω,
νεκροῖς ὀστέοις μεμεστωμένοι φαύλων
καρδίας σαπρᾶς ἐνθυμήσεως, λόγων,
παθῶν, ἐννοιῶν καί μελέτης δολίας.
Τίς γάρ ἐξ ὑμῶν ἐξεζήτησε ταῦτα,
νηστείαν λέγω, σκληραγωγίαν, πόνους,
κόμην αὐχμηράν, σιδήρων καθηλώσεις,
τρίχινον ἔσθος, τύλων πλῆθος γονάτων,
ξηροκοιτίαν, χόρτον εἰς στρῶσιν κοίτης
καί πᾶσαν ἄλλην κακοπάθειαν βίου;
Καλά γε ταῦτα, εἰ καλῶς ἐκτελεῖται
τά τῆς νοερᾶς καί κρυπτῆς ἐργασίας
ὑμῶν ἐν γνώσει καί σοφίᾳ καί λόγῳ˙
εἰ δ᾽ ἐκτός ταύτης ἐπ᾽ ἐκείνοις μέγα τι
φρονεῖτε ἴσως καί τό εἶναι δοκεῖτε
μηδέν δέ ὄντες ἐκείνης χωρίς, τάχα

λεπροῖς προσεοίκατε, λαμπραῖς ἐσθῆσιν
ἐστολισμένοι τῶν ὁρώντων εἰς πλάνην.
Ἀλλά τοῖς ἐκτός χαίρειν πᾶσιν εἰπόντες
μόνης γενέσθαι τῆς ἐντός ἐργασίας
σπεύσατε θερμῶς ἐν ἱδρῶσι καί πόνοις
(421) θείων ἀρετῶν καί ἱερῶν ἀγώνων,
ἵν᾽ ὀφθῆτε μοι παρθένοι ταῖς ἐννοίαις,
πεφωτισμένοι τήν διάνοιαν πᾶσαν,
καί ἑνωθῆτε τῷ Λόγῳ μοι ἐν λόγῳ
σοφίας ἐμῆς καί γνώσεως τῆς κρείττω.
Τοῦ ἱεροῦ μου ἡ πληθύς λαοῦ πᾶσα,
δεῦρο σπουδαίως πρός με τόν σόν Δεσπότην.
Δεῦρο, τῶν δεσμῶν λύθητι τῶν τοῦ κόσμου,
μίσησον πλάνην τῶν αἰσθήσεων πᾶσαν,
φύγε τῶν κακῶν τάς αἰτίας ὀξέως,
ἐπιθυμίαν ὁράσεως σαρκός τε,
ἀλαζονείαν φρενῶν τε καί τοῦ βίου
καί πᾶσαν ἄλλην ἐνθύμησιν ματαίαν.
Ἆ γνῶθι κόσμου ὄντα τῆς ἀδικίας,
εἰς ὄλεθρον ἄγοντα τόν κεχρημένον
αὐτοῖς ἐμπαθῶς καί προσπαθῶς ἐν βίῳ
καί ἐχθρόν κἀμοῦ δυστυχῶς ἐκτελοῦντα.
Λαβοῦ τοῦ πόθου τῶν ἐμῶν ἐν καρδίᾳ
θείων πραγμάτων, ἀγαθῶν αἰωνίων,
ὧν σοι σαρκωθείς ἡτοίμασα ὡς φίλῳ,
ἵν᾽ ᾗς μοι ἀεί συνδαιτυμών ἀφράστως
ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς ἐμῆς βασιλείας,
τῆς ἐν οὐρανοῖς μετά πάντων ἁγίων.
Γνῶθι γάρ σαυτόν, ὡς βροτός καί φθαρτός εἶ,
ὀλίγον ζωῆς λείψανον ὤν ἐν βίῳ,
καί ὡς οὐδέν σοι ἕψεται τῶν ἐκ κόσμῳ
λαμπρῶν ἤ τερπνῶν καί ἡδέων ἐντεῦθεν’
πρός τάς ἐκεῖθεν ἀπαίροντι σκηνώσεις
ἤ τά τῶν ἔργων μόνων τῶν ἐν τῷ βίῳ
φαύλων παρά σοῦ ἤ καλῶν ἐργασθέντων.
Καί γνούς τό φθαρτόν καί ἐπίκηρον πάντως,
(422) λιπών τά κάτω, ἄνω δεῦρο, καλῶ σε
πρός με τόν Θεόν τοῦ παντός καί Σωτῆρα,
ἵν᾽ εἰς αἰῶνας αἰώνων ζήσῃς ὄντως
καί τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐμῶν ἐντρυφήσῃς,
ὧν ἡτοίμασα τοῖς ἐμέ ἀγαπῶσιν
ἀεί τε καί νῦν, ἀμήν εἰς τούς αἰῶνας.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α′. Περί ἐξομολογήσεως.   (423)

1. Ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν, πάτερ καί ἀδελφέ, ἐρωτηματικῶς εἰπεῖν σοι, «εἰ ἄρα ἐνδέχεται εἰς μονάζοντας τινας ἐξαγγέλειν τάς ἁμαρτίας αὐτῶν ἱερωσύνην μή ἔχοντας», προσθείς καί τοῦτο˙ «ἐπειδή ἀκούομεν τήν τοῦ δεσμεῖν καί λύειν ἐξουσίαν τοῖς ἱερεῦσι δίδοσθαι μόνοις». Καί ταῦτα μέν τῆς σῆς φιλοθέου ψυχῆς καί τοῦ διαπύρου πόθου καί φόβου τά ῥήματα καί ψυχωφελῆ ἐρωτήματα. Ἡμεῖς δέ ἀπεδεξάμεθά σου μέν τήν πρός τά καλά πρόθεσιν ὅτι ζητεῖς μανθάνειν περί θείων καί ἱερῶν πραγμάτων, ἡμεῖς δέ οὐχ οἷοί τε τοιαῦτα διακρίνειν καί γράφειν ἐσμέν καί διά τοῦτο σιωπᾶν ἐβουλόμεθα˙ τό γάρ πενυματικοῖς πνευματικά συγκρίνειν τῶν ἀπαθῶν καί ἁγίων ἐστίν ἀνδρῶν, ὧν ἡμεῖς κατά πολύ βίῳ καί λόγῳ καί ἀρεταῖς διεστήκαμεν.

2. Ἀλλ᾽ ἐπεί «ἐγγύς» ὡς γέγραπται «Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν ἐν ἀληθείᾳ» τοῦτον κἀγώ ὁ ἀνάξιος ἐπικαλεσάμενος ἐν ἀληθείᾳ ταῦτά σοι οὐ δι᾽ ἐμῶν λόγων, ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῆς τῆς θείας καί θεοπνεύστου γραφῆς (424) λέξω, οὐ διδάσκων ἀλλά τάς μαρτυρίας περί τῶν ἐπερωτηθέντων μοι φέρων ἐξ αὐτῆς σοι, ἵνα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κρημνῶν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐμαυτόν καί τούς ἀκούοντάς μου διατηρήσω, τοῦ τε τοῦ τό τάλαντον κατακρύψαντος καί τοῦ ἀναξίως τά θεῖα καί κενοδόξως μᾶλλον δέ ἐσκοτισμένως ἐκτιθέντος δόγματα.

Πόθεν οὖν τήν ἀρχήν τοῦ λόγου ποιήσωμεν ἤ ἐκ τῆς ἀνάρχου τῶν πάντων ἀρχῆς; Τοῦτο γάρ ἄμεινον, ἵν᾽ ᾖ καί τά λεγόμενα βέβαια. Οὐ γάρ παρ᾽ἀγγέλων ἐκτίσθημεν, οὐδέ παρά ἀνθρώπων ἐμάθομεν, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ἄνωθεν σοφίας εἴτ᾽ οὖν τῆς διά τοῦ πνεύματος χάριτος μυστικῶς ἐδιδάχθημεν καί καθ᾽ ὥραν ἀεί διδασκόμεθα, ἥντινα καί νῦν ἐπικαλεσάμενοι λέξωμεν ὧδε, τόν τρόπον πρότερον τῆς ἐξαγορεύσεως καί τήν δύναμιν ἐξειπόντες.

3. Ἐξαγόρευσις τοίνυν οὐδέν ἄλλο ἐστίν ἤ χρεῶν ὁμολογία εἴτ᾽ οὖν ἐπίγνωσις σφαλμάτων καί ἀφροσύνης ἰδίας ἤγουν πτωχείας κατάγνωσις˙ καθώς ἐν εὐαγγελίοις παραβολικῶς εἶπεν ὁ Κύριος˙ «δανειστῇ τινι», φησίν, «ἦσαν δύο χρεωφειλέται καί ὁ μέν εἷς ὤφειλεν αὐτῷ δηνάρια πεντήκοντα, ὁ δέ ἕτερος πεντακόσια˙ μή ἐχόντων οὖν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο». Τοιγαροῦν ἅπας πιστός χρεώστης ὑπάρχει τοῦ ἰδίου Δεσπότου καί Θεοῦ καί ὅ παρ᾽ αὐτοῦ ἔλαβε, τοῦτο δή καί ἀπαιτηθῆναι μέλλει ἐπί τοῦ φοβεροῦ καί φρικτοῦ κριτηρίου αὐτοῦ, ὅτε γυμνοί καί τετραχηλισμένοι ἅπαντες, βασιλεῖς ὁμοῦ καί πτωχοί, παριστάμεθα. Τίνα δέ εἰσι τά δοθέντα ἡμῖν παρ᾽ αὐτοῦ ἄκουσον. Πολλά μέν οὖν ἄλλα ἅ οὐδείς ἀνθρώπων ἰσχύσει ἐναριθμῆσαι, τέως δέ τά κρείττω καί τελεώτερα, τήν ἐκ τῆς καταδίκης ἐλευθερίαν, τόν ἐκ τοῦ μιασμοῦ ἁγιασμόν, τήν ἐκ τοῦ σκότους πρός τό ἀνεκλάλητον αὐτοῦ φῶς πρόοδον, τό τέκνα καί υἱούς αὐτοῦ καί κληρονόμους διά τοῦ θείου γενέσθαι

βαπτίσματος, τό αὐτόν τόν Θεόν (425) ἐπενδύσασθαι, τό μέλη γενέσθαι αὐτοῦ καί τό Ἅγιον Πνεῦμα λαβεῖν ἐνοικοῦν ἐν ἡμῖν, ὅπερ σφραγίς ὑπάρχει βασιλική, ἐν ᾗ τά ἴδια πρόβατα σφραγίζει ὁ Κύριος – καί τί πολλά λέγω; - τό ὁμοίους καί ἡμᾶς αὐτοῦ ποιῆσαι καί ἀδελφούς καί συγκληρονόμους αὐτοῦ ἀπεργάσασθαι.Ταῦτα πάντα καί ἄλλα πλείονα τούτων τοῖς βαπτιζομένοις εὐθύς ἀπό τοῦ θείου βαπτίσματος δίδοται, ἅτινα καί ὁ θεῖος Ἀπόστολος θεῖον πλοῦτον καί κλῆρον κατονομάζει.

4. Αἱ δέ ἐντολαί τοῦ Δεσπότου ὥσπερ τῶν ἀπορρήτων τούτων χαρισμάτων καί δωρεῶν ἐδόθησαν φύλακες, οἷα δή ὥσπερ τεῖχος πάντοθεν περικυκλοῦσαι τόν πιστόν καί τόν ἐναποκείμενον θησαυρόν ἐν τῇ ψυχῇ ἄσυλον διατηροῦσαι καί πᾶσιν ἐχθροῖς καί κλέπταις ποιοῦσαι ἀνεπιχείρητον. Ἀλλά γάρ νομίζομεν φυλάττεσθαι παρ᾽ ἡμῶν τάς ἐντολάς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καί ἐπί τούτῳ ἀχθόμεθα, ἀγνοοῦντες ὅτι μᾶλλον παρ᾽ ἐκείνων ἡμεῖς φυλαττόμεθα˙ Ὁ γάρ τάς τοῦ Θεοῦ τηρῶν ἐντολάς οὐκ ἐκείνας ἀλλ᾽ ἑαυτόν διατηρεῖ καί φυλάττει ἀπό τῶν ὁρωμένων καί ἀοράτων ἐχθρῶν, περί ὧν ὡς ἀναριθμήτων ὄντων καί φοβερῶν ὁ Παῦλος ἐδήλωσε λέγων˙ «οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρός αἷμα καί σάρκα ἀλλά πρός τάς ἀρχάς, πρός τάς ἐξουσίας, πρός τούς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρός τά πνεύματα τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις», τά ἐν τῷ ἀέρι δηλονότι, τούτων ἀφανῶς ἀεί παρατασσομένων καθ᾽ ἡμῶν.

Ὁ οὖν φυλάττων τάς ἐντολάς φυλάττεται παρ᾽ αὐτῶν καί τόν ἐμπιστευθέντα αὐτῷ παρά τοῦ Θεοῦ πλοῦτον οὐκ ἀπόλλυσιν˙ ὁ δέ ἐκείνων καταφρονῶν γυμνός εὑρίσκεται καί εὐχείρωτος τοῖς ἐχθροῖς καί τόν πλοῦτον ἀπολέσας ἅπαντα ὑπόχρεως τῷ βασιλεῖ καί δεσπότῃ γίνεται πάντων ἐκείνων ὧν εἴπομεν, ὑπέρ ὧν ἀνταποδοῦναί τι ἤ ταῦτα εὑρεῖν δυνατόν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ˙ οὐράνια γάρ (426) εἰσι καί ἀπό τῶν οὐρανῶν ἦλθε καί καθ᾽ ἑκάστην ἔρχεται κομίζων καί διανέμων αὐτά τοῖς πιστοῖς, καί ποῦ οἱ λαβόντες καί ἀπολέσαντες εὑρεῖν αὐτά πάλιν δυνήσονται; Ὄντως οὐδαμοῦ. Ὡς οὐδέ ὁ Ἀδάμ ἤ τίς τῶν ἐκείνου υἱῶν ἀνάκλησιν ἑαυτοῦ ἤ τῶν συγγενῶν ἴσχυσεν ἀπεργάσασθαι, εἰ μή ὁ ὑπέρ φύσιν Θεός καί κατά σάρκα υἱός αὐτοῦ γεγονώς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐλθών κἀκεῖνον καί ἡμᾶς τοῦ πτώματος ἐξήγειρε θεϊκῇ δυνάμει, Ὁ δέ μή πάσας τάς ἐντολάς ἀλλά τινάς μέν φυλάττειν δοκῶν, τινάς δέ προδιδούς γινωσκέτω ὅτι κἄν μιᾶς ἀμελήσῃ καί οὕτω τόν πλοῦτον ὅλον ἀπόλλυσιν. Ὑπόθου γάρ μοι δώδεκα ἄνδρας ἐνόπλους εἶναι τάς ἐντολάς καί κυκλόθεν ἱσταμένους καί μέσον αὐτῶν γυμνόν σε ὄντα φυλάττοντας˙ τοιούτους δέ πάλιν ἄλλους μοι νόει περιστοιχοῦντας πάντοθεν καί ἐπικειμένους ἀντιπάλους πολεμιστάς καί λαβεῖν σε ζητοῦντας καί κατασφάξαι εὐθύς. Εἰ οὖν εἷς ἐκ τῶν δώδεκα θελήματι οἰκείῳ καταπέσειε καί τῆς φυλακῆς ἀμελήσειε καί ὡς θύραν ἀνεῳγμένην τῷ ἀντιπάλῳ τόν τόπον αὐτοῦ ἐάσειε, τί τῶν λοιπῶν ἕνδεκα ἀνδρῶν τό ὄφελος ἔσται, τοῦ ἑνός μέσον εἰσελθόντος αὐτῶν καί σε ἀφειδῶς κατατέμνοντος, ὡς ἐκείνων μή ἐπιστραφῆναι δυναμένων πρός σήν βοήθειαν; Εἰ γάρ καί ἐπιστραφῆναι θελήσουσι κἀκεῖνοι ὑπό τῶν

ἀντιδίκων ἀναλωθήσονται. Οὕτως δέ πάντως ἔσται καί ἐπί σοῦ μή φυλάσσοντος τάς ἐντολάς. Ὑπό γάρ ἑνός τρωθέντος σου ἐχθροῦ καί καταπεσόντος πᾶσαι αἱ ἐντολαί ἀφίπτανται ἀπό σοῦ καί κατά μικρόν τήν ἰσχύν ἀφαιρῇ, ἄλλως δέ ὡς ἀγγεῖον οἴνου πεπλησμένον ἤ ἐλαίου, εἰ καί μή πάντοθεν διατρηθῇ, ἀλλ᾽ ἐξ ἑνός μέρους μιᾶς γενομένης ὀπῆς ὅλον τό ἔνδον κατ᾽ ὀλίγον ἀπόλλυσιν, οὕτω καί μιᾶς ἀμελῶν ἐντολῆς κατά μικρόν καί τῶν ἄλλων ἁπασῶν ἐκπίπτεις, καθώς φησιν ὁ Χριστός˙ «τῷ ἔχοντι δοθήσεται καί τά περισσευθήσεται, ἀπό δέ τοῦ μή ἔχοντος καί ἅ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ», (427) καί πάλιν˙ «ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων καί διδάξας – διά τῆς παραβάσεως δηλονότι – τούς ἀνθρώπους οὕτω ποιεῖν, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Καί ὁ Παῦλος˙ «ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καί δεδούλωται», καί πάλιν˙ «τό δέ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία», καί οὐκ εἶπεν ὅτι ἥδε ἤ ἥδε, ἀλλά οἷα δ᾽ ἄν καί εἴη ἡ ἁμαρτία, αὕτη κέντρον τοῦ θανάτου ἐστίν. Κέντρον δέ τοῦ θανάτου τήν ἁμαρτίαν καλεῖ, ὅτι οἱ τιτρωσκόμενοι θνῄσκουσιν. Ἔστιν οὖν πᾶσα ἁμαρτία πρός θάνατον, «ἅπαξ γάρ ὁ ἁμαρτήσας, ὡς ὁ Παῦλός φησιν, ἤδη τέθνηκεν», ὑπόδικος γεγονώς χρέους καί ἁμαρτίας, ὑπό τῶν λῃστῶν ἐαθείς κείμενος.

5. Ὁ οὖν ἀποθανών τί ἄλλο εἰ μή τό ἀναστῆναι ἐπιποθεῖ καί ὁ χρεωστῶν καί μή ἔχων ἀποδοῦναι εἰ μή τό λύσιν τοῦ χρέους λαβεῖν καί μή εἰς φυλακήν βληθῆναι, ἕως ἄν τό ὄφλημα ἀποδῷ, ὅπερ καί διά τό μή ἔχειν οὐδέποτε τῆς αἰωνίου φυλακῆς ἤγουν τοῦ σκότους ὑπεξελεύσεται. Οὕτως καί ὁ ὑπό τῶν νοητῶν λῃστῶν συνστριβείς πάντως ἰατρόν ζητεῖ πρός αὐτόν ἐλθεῖν συμπαθῆ τε καί εὔσπλαγχνον. Οὐ γάρ ἔχει ζέοντα τόν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ, ἵνα πρός τόν ἰατρόν ἐκεῖνος μᾶλλον πορεύσηται, ἀλλ᾽ ὑπό τῆς καταφρονήσεως τήν τῆς ψυχῆς δύναμιν ἐκλυθείς κεῖται θέαμα φρικτόν καί ἐλεεινόν τοῖς ὁρῶσι καλῶς, μᾶλλον δέ πνευματικῶς τά ψυχικά παραπτώματα. Ὁ τοίνυν δοῦλος γεγονώς διά τῆς ἁμαρτίας τῷ διαβόλῳ - «οὐκ οἴδατε γάρ φησιν ὅτι δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε εἴτε δικαιοσύνης εἰς δικαιοσύνην εἴτε ἀνομίας εἰς ἀνομίαν» - καί εἰς καταγέλωτα τοῦ Πατρός καί Θεοῦ, καταπάτημα δέ τοῖς ἐχθροῖς τοῖς ἀποστατήσασιν ἀπό Θεοῦ ὁ τοιοῦτος γεγονώς καί γυμνός τῆς βασιλικῆς ἁλουργίδος καί μεμελανωμένος ἀπολειφθείς, (428) ἀντί τέκνου δέ Θεοῦ τέκνον τοῦ διαβόλου γενόμενος, τί διαπράξεται, ἵνα πάλιν ἐν κατασχέσει γένηται ὧνπερ ἐξέπεσεν; Πάντως ὅτι μεσίτην καί φίλον Θεοῦ ζητήσει καί δυνατόν εἰς τό ἀποκαταστῆσαι αὐτόν ὡς τό πρότερον καί τῷ Θεῷ καί Πατρί καταλλάξαι αὐτόν. Ὁ γάρ τῷ Χριστῷ κολληθείς διά τῆς χάριτος καί μέλος αὐτοῦ γεγονώς καί υἱοθετηθείας αὐτῷ εἶτα τοῦτον ἀφείς ὥσπερ κύων εἰς τόν ἴδιον ἔμε τον ἐπιστρέψει, καί ἤ πόρνῃ γυναικί συμπλακῇ ἤ ἑτέρῳ σώματι συναφθῇ, ὡς τόν Χριστόν ἀτιμάσας καί ἐνυβρίσας μετά τῶν ἀπίστων κατακρίνεται, ἐπειδή κατά τόν θεῖον Ἀπόστολον «σῶμα Χριστοῦ ἐσμεν καί μέλη ἐκ μέρους». Ὁ οὖν συμπλεκόμενος τῇ πόρνῃ τά μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνης ποιεῖ. Ὁ δέ τοιαῦτα πεπραχῶς καί οὕτω παροργίσας τόν Δεσπότην αὐτοῦ καί Θεόν οὐ δύναται ἄλλως καταλλαγῆναι Θεῷ, εἰ μή διά μεσίτου

ἀνδρός ἁγίου καί φίλου καί δούλου Χριστοῦ καί διά τῆς ἀποφυγῆς τοῦ κακοῦ.

6. Διά τοῦτο φύγωμεν τήν ἁμαρτίαν πρῶτον˙ εἰ γάρ καί ταύτης τῷ βέλει τρωθῶμεν, ἀλλά μή ἐγχρονίσωμεν, τῷ ἰῷ ταύτης ὡς μελίτη γλυκαινόμενοι, μηδέ ὡς ἄρκτος πληγεῖσα τό τραῦμα μεῖζον διά τῆς αὐτῆς πράξεως ἐργασώμεθα, ἀλλ᾽ εὐθύς πρός τόν πνευματικόν ἰατρόν δράμωμεν καί τόν ἰόν τῆς ἁμαρτίας διά τῆς ἐξαγορεύσεως ἐξεμέσωμεν, τό δηλητήριον αὐτῆς ἀποπτύσαντες, καί ὡς ἀντιφάρμακον τά διδόμενα τῆς μετανοίας ἐπιτίμια σπουδαίως παρ᾽ αὐτοῦ λάβωμεν καί μετά πίστεως ἀεί θερμῆς ταῦτα ἐπιτελεῖν καί ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀγωνισώμεθα. Πάντες γάρ οἱ τόν ἐμπιστευθέντα πλοῦτον αὐτοῖς κενώσαντες ἅπαντα καί μετά πορνῶν καί τελωνῶν τήν πατρικήν οὐσίαν καταναλώσαντες καί ὑπό πολλῆς αἰσχύνης τό συνειδός αὐτῶν κάτω νεῦον καί μηδέ ἀνανεῦσαι δυνάμενον ἔχοντες, ἀπαρρησίαστοι ὄντες ζητοῦσιν εἰκότως ἄνθρωπον (429) Θεοῦ ἀνάδοχον γενέσθαι τοῦ χρέους αὐτῶν, ἵνα δι᾽ αὐτοῦ προσέλθωσιν αὐτῷ, ὅπερ ὡς οἶμαι γενέσθαι ἀδύνατον ἄνευ μετανοίας εἰλικρινοῦς κάι ἐπιπόνου τοῦ μέλλοντος ἤ καί βουλομένου καταλλαγῆναι Θεῷ. Οὐδέ γάρ ἠκούσθη ποτέ ἤ ἐν ταῖς θεοπνεύστοις γέγραπται γραφαῖς, ἵνα τις ἀναδέξηται ἁμαρτίας ἑτέρου καί ὑπέρ αὐτῶν ἐκεῖνος ἀπολογήσηται μή ἀξίους τῆς μετανοίας τοῦ ἡμαρτηκότος πρῶτον καί ἀναλόγους τοῦ εἴδους τῆς ἁμαρτίας ἐνδειξαμένου καί καταβαλλομένου τούς πόνους καί πεποιηκότος αὐτῆς τούς καρπούς˙ φησί γάρ ἡ πρόδρομος τοῦ Λόγου φωνή˙ «ποιήσατε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας καί μή δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τόν Ἀβραάμ», ἐπειδή καί αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν περί τῶν ἀνοήτως διακειμένων οὕτως ἔφη˙ «ἀμήν λέγω ὑμῖν, κἄν Μωσῆς κἄν Δανιήλ στήσωνται, ὥστε ἐξελέσθαι υἱούς αὐτῶν καί θυγατέρας, οὐ μή ἐξέλωνται». Τί οὖν ποιήσομεν ἤ τίνα τρόπον πρός ἄφεσιν τοῦ χρέους καί ἀνάκλησιν τοῦ πτώματος οἱ μετανοῆσαι βουλόμενοι ἐπινοησόμεθα; Θεοῦ διδόντος ἀκούσατε, ἵνα πρός ἕκαστον ὑμῶν διαθήσομαι.

7. Μεσίτην, εἰ βούλει, καί ἰατρόν καί σύμβουλον ἀγαθόν ἐκζήτησον, ἵνα μετανοίας μέν τρόπους τῇ ἀγαθῇ συμβουλῇ ἁρμαζόντως ὑπόθηται ὡς σύμβουλος ἀγαθός, ὡς ἰατρός δέ φάρμακον ἑκάστῳ κατάλληλον τραύματι ἐπιδώσει σοι, ὡς δέ μεσίτης δι᾽ εὐχῆς καί τῆς πρός Θεόν ἐντεύξεως ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκεῖνος πρόσωπον πρός πρόσωπον παραστάς ὑπέρ σοῦ τό Θεῖον ἐξιλεώσηται. Μή οὖν κόλακα ἤ κοιλιόδουλον εὑρών σύμβουλον καί σύμμαχον ἀγωνίσῃ ποιῆσαι, ἵνα μή τῷ σῷ συνερχόμενος θελήματι οὐχί ὁ Θεός ἀγαπᾷ, ἀλλ᾽ ἅπερ σύ ἀποδέχῃ ταῦτα διδάξῃ σε καί μείνῃς πάλιν ὄντως ἐχθρός ἀκατάλλακτος, μηδέ ἄπειρον ἰατρόν, ὡς ἄν μή τῇ πολλῇ ἀποτομίᾳ και ταῖς ἀκαίραις τομαῖς τε (430) καί καύσεσιν εἰς ἀπογνώσεως βυθόν παραπέμψῃ σε ἤ πάλιν τῇ ὑπερμέτρῳ συμπαθείᾳ νοσοῦντα ἐάσῃ σε καί ὑγιαίνειν οἰόμενον, τό δεινότατον, τῇ αἰωνίᾳ παραδώσει σε κολάσει ὡς οὐκ ἐλπίζεις˙ τοῦτο γάρ ἡ ἐνταῦθα νόσος τῆς ψυχῆς συναποθνῄσκουσα ἡμῖν προξενεῖ. Μεσίτην δέ Θεοῦ καί ἀνθρώπων οὐκ οἶμαι οὕτως ἁπλῶς εὑρίσκεσθαι. «Οὐ γάρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραήλ οὗτοι Ἰσραηλῖταί

εἰσιν», ἀλλ᾽ οἱ κατά τό ὄνομα καί αὐτήν τήν τοῦ ὀνόματος δύναμιν ἐναργῶς ἐπιστάμενοι καί νοῦς ὄντες ὁρῶντες τόν Θεόν, οὐδέ πάντες οἱ τῷ τοῦ Χριστοῦ καλούμενοι ὀνόματι ὄντως Χριστιανοί. «Οὐ γάρ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, φησίν ὁ Χριστός, εἰσελεύσεται εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τό θέλημα τοῦ πατρός μου», ὥσπερ καί «πολλοί, φησίν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐροῦσί μοι˙ Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καί ἐρῶ αὐτοῖς˙ ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀπέλθατε ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐργάται τῆς ἀνομίας».

8. Διά τοῦτο οὖν προσέχειν δεῖ πάντας ἡμᾶς, ἀδελφοί, τούς τε μεσιτεύοντας τούς τε ἡμαρτηκότας καί αὐτούς τούς βουλομένους καταλλαγῆναι Θεῷ, ἵνα μήτε οἱ μεσιτεύοντες ὀργήν ἀντί μισθοῦ ἐπισπάσωνται, μήτε οἱ προσκεκρουκότες καί καταλλαγῆναι σπουδάζοντες ἐχθρῷ καί φονεῖ καί πονηρῷ συμβούλῳ ἀντί μεσίτου ἐντύχωσιν. Οἱ γάρ τοιοῦτοι μετά ἀπειλῆς φρικτῆς ἀκούσονται˙ «τίς ὑμᾶς κατέστησεν ἄρχοντας καί δικαστάς τοῦ λαοῦ μου», καί πάλιν˙ «ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τήν δοκόν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καί τότε διαβλέψεις ἐκβάλλειν τό κάρφος τό ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου». Δοκός δέ ἐστι πάθος ἕν ἤ ἐπιθυμία τις ἐπισκοτοῦσα τόν ὀφθαλμόν τῆς ψυχῆς. Καί αὖθις˙ «ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν», καί πάλιν˙ «τῷ δέ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός˙ ἱνατί (431) σύ ἐκδιηγῇ τά δικαιώματά σου καί ἀναλαμβάνεις τήν διαθήκην μου διά στόματός σου; Σύ δέ ἐμίσησας παιδείαν καί ἐξέβαλες τούς λόγους μου εἰς τά ὀπίσω», καί ὁ Παῦλος φησιν˙ «σύ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἤ πίπτει˙ δυνατός δέ ἐστιν ὁ Θεός, διά τοῦ πιστοῦ δούλου αὐτοῦ, στῆσαι αὐτόν».

9. Διά ταῦτα τοιγαροῦν πάντα φρίττω καί τρέμω, ἀδελφοί καί πατέρες μου, καί παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς ἐξασφαλιζόμενος καί ἐμαυτόν διά τῆς πρός ὑμᾶς παρακλήσεως μή καταφρονητικῶς ἔχει περί τά θεῖα ταῦτα καί φρικτά τοῖς πᾶσι μυστήρια μηδέ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς μηδέ κατά τῆς ψυχῆς ἡμῶν διά κενοδοξίαν ἤ φιλοδοξίαν ἤ ἐμπορίαν ἤ ἀναισθησίαν˙ γίνεται γάρ διά τό ῥαβδί καί πατέρες καλεῖσθαι ἀλλοτρίους ἀναδέχεσθαι λογισμούς. Μή, παρακαλῶ, μή ἀναισχύντως οὕτως ἁπλῶς τήν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἁρπάζωμεν, ἀπό τοῦ ἐπί γῆς ὑποδείγματος παιδευόμενοι. Εἰ γάρ τῷ ἐκπροσωποῦντι τῷ ἐπιγείῳ βασιλεῖ ἐξομοιωθῆναί τις τολμήσει κατά αὐθάδειαν, καί τά ἐκείνῳ ἐμπιστευθέντα κρατεῖν καί ποιεῖν λάθρα φωραθῇ ἤ καί φανερῶς μετεπαγγέλληται διαπράττεσθαι, αὐτός καί οἱ αὐτοῦ συμμύσται καί ὑπήκοοι τιμωρίαις ἐσχάταις εἰς φόβον τῶν ἄλλων καθυποβάλλονται καί ὡς ἄφρων καί ἀναίσθητος παρά πάντων καταγελᾶται, τί πείσονται εἰς τό μέλλον οἱ τήν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀναξίως ἁρπάζοντες;

10. Ἀλλά γάρ μηδέ μεσῖται τῶν λοιπῶν πρό τοῦ πλησθῆναι ὑμᾶς Πνεύματος Ἁγίου γενέσθαι θελήσητε καί πρό τοῦ γνωρίσαι καί φιλιωθῆναι ὑμᾶς ἐν αἰσθήσει ψυχῆς τῷ βασιλεῖ τῶν ἁπάντων, ἐπειδή οὐδέ πάντες οἱ τόν ἐπίγειον βασιλέα γνωρίζοντες καί τούς ἄλλους εἰς αὐτόν δύνανται μεσιτεύειν. Ὀλίγοι γάρ λίαν τοῦτο δύνανται ποιεῖν, οἵτινες ἐξ ἀρετῆς καί ἱδρώτων ἤτοι δουλειῶν αὐτῶν (432) τῶν τήν πρός αὐτόν παρρησίαν ἐκτήσαντο καί οὐχί

μεσίτου κἀκεῖνοι δεόμενοι ἀλλά στόμα πρός στόμα συλλαλοῦντες τῷ βασιλεῖ. Οὐ φυλάξομεν τοιγαροῦν καί ἐπί Θεῷ ταύτην τήν τάξιν, πατέρες καί ἀδελφοί, οὐ τιμήσομεν τόν ἐπουράνιον βαιλέα κἄν ἶσον τοῦ ἐπιγείου, ἀλλ᾽ ἑαυτοῖς τήν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καί εὐωνύμων καθέδραν καί πρό τοῦ αἰτήσασθαι καί λαβεῖν προαρπάζοντες χαρισόμεθα; Ὢ τόλμης! Ποία αἰσχύνη ἡμᾶς καταλάβοι; Ὅτι εἰ μή δι᾽ ἄλλο τι ἐγκληθησόμεθα˙ ἀλλά γε διά τοῦτο μόνον ὡς καταφρονηταί μετά ἀτιμίας καί τῆς προεδρίας στερηθησόμεθα καί εἰς τό πῦρ τό ἄσβεστον ἀπορριφησόμεθα. Ἀλλ᾽ ἀρκεῖ ταῦτα πρός νουθεσίαν τῶν προσέχειν ἑαυτοῖς βουλομένων˙ τούτου γάρ χάριν καί παρεκβατικώτερον τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τόν λόγον πεποιήκαμεν.Ἡμεῖς δέ εἴπωμεν ἄρτι, ὅπερ, τέκνον, μαθεῖν ἐπεζήτησας.

11. Ὅτι γάρ ἐνδέχεται εἰς μοναχόν ἱερωσύνην μή ἔχοντα ἐξαγγέλειν ἡμᾶς, τοῦτο ἀφ᾽ οὗ τό τῆς μετανοίας ἔνδυμά τε καί πρόσχημα ἐκ Θεοῦ ἐδωρήθη τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ καί μοναχοί ὠνομάσθησαν ἐπί πάντας εὑρήσεις γενόμενον, καθώς ἐν ταῖς θεοπνεύστοις τῶν πατέρων γραφαῖς ἐγγράφεται, ἐν αἷς ἐγκύψας εὑρήσεις ὡς ἀληθῆ τά λεγόμενα. Πρό δέ τούτων ἀρχιερεῖς μόνοι τοῦ δεσμεῖν καί λύειν τήν ἐξουσίαν κατά διαδοχήν ὡς ἐκ τῶν θείων ἀποστόλων ἐλάμβανον, τοῦ χρόνου δέ προϊόντος καί τῶν ἀρχιερέων ἀχρειουμένων εἰς ἱερεῖς βίον ἔχοντας ἄμωμον καί χάριτος θείας ἠξιωμένους ἡ φρικτή ἐγχείρησις αὕτη προβέβηκεν˙ εἶτα καί τούτων ἀναμίξ γενομένων, τῶν ἱερέων ὁμοῦ καί ἀρχιερέων τῷ λοιπῷ ἐξομοιουμένων λαῷ καί πολλῶν ὡς καί νῦν περιπιπτόντων πνεύμασι πλάνης καί ματαίας κενοφωνίαις καί ἀπολλυμένων, μετήχθη, ὡς εἴρηται, εἰς τόν ἐκλεκτόν λαόν τοῦ Θεοῦ, λέγω δή τούς μοναχούς, οὐκ ἐκ τῶν ἱερέων ἤ ἀρχιερέων ἀφαιρεθεῖσα, ἀλλά ταύτης ἑαυτούς ἐκείνων ἀλλοτριωσάντων. «Πᾶς γάρ ἱερεύς μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων καθίσταται πρός τόν Θεόν, (433) ὡς ὁ Παῦλός φησι, καί ὀφείλει ὥσπερ ὑπέρ τοῦ λαοῦ οὕτως καί ὑπέρ ἑαυτοῦ προσφέρειν θυσίαν».

12. Ἀλλ᾽ ἀνωτέρω τοῦ λόγου ἀρξώμεθα καί ἴδωμεν, πόθεν καί πῶς καί τίσιν ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐξουσία αὕτη τοῦ ἱερουργεῖν καί δεσμεῖν καί λύειν ἐδόθη, καί κατά τάξιν ὥσπερ ἠρώτησας οὕτως καί σαφής ἡ λύσις γενήσεται, οὐ σοί μόνον, ἀλλά καί πᾶσιν ἄλλοις ἀνθρώποις. Τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν εἰπόντος τῷ ξηράν ἔχοντι τήν χεῖρα ὅτι ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἀκούσαντες οἱ Ἑβραῖοι ἔλεγον˙ βλασφημίαν οὗτος λαλεῖ˙ τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μή εἷς ὁ Θεός; Οὕτως οὐδέπω ἄφεσις ἐδίδοτο ἁμαρτιῶν, οὐ παρά προφητῶν, οὐ παρά ἱερέων, οὐ παρά τῶν τότε πατριαρχῶν τινος. Διό καί ὡς καινοῦ τινος δόγματος καί πράγματος παραδόξου κηρυσσομένου οἱ γραμματεῖς ἐδυσχέραινον˙ ὁ δέ Κύριος οὐκ ἐμέμψατο αὐτούς τούτου γε ἕνεκα, ἀλλά μᾶλλον ὅ ἠγνόουν ἐδίδαξεν ὡς Θεόν ἑαυτόν δείξας καί οὐχ ὡς ἄνθρωπον τήν ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων δωρούμενον˙ φησί γάρ πρός αὐτούς, ἵνα δέ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας, λέγει τῷ ξηράν ἔχοντι τήν χεῖρα˙ ἔκτεινον τήν χεῖρά σου, καί ἐξέτεινε καί ἀποκατέστη ὑγιής ὡς ἡ ἄλλη, διά τοῦ

ὁρωμένου θαύματος τό μεῖζον καί ἀόρατον πιστωσάμενος. Οὕτως τόν Ζακχαῖον, οὕτως τήν πόρνην, οὕτως τόν Ματθαῖον ἀπό τοῦ τελωνίου, οὕτως τόν Πέτρον τρίς ἀρνησάμενον, οὕτως τόν παραλυτικόν, ὅν ἰασάμενος καί μετά ταῦτα εὑρών εἶπεν˙ ἴδε ὑγιής γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μή χεῖρόν τί σοι γένηται. Τοῦτο δέ εἰπών ἔδειξεν, ὅτι δι᾽ ἁμαρτίας ἐκεῖνος εἰς τήν νόσον ἐνέπεσεν καί ταύτης ἀπαλλαγείς (434) ἔλαβεν καί τήν ἄφεσιν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων, οὐ χρόνων δεηθέντος τούτου τινῶν πολλῶν, οὐ νηστείας, οὐ χαμευνίας, ἀλλ᾽ ἤ μόνον ἐπιστροφῆς καί πίστεως ἀδιστάκτου καί ἐκκοπῆς τοῦ κακοῦ καί μετανοίας ἀληθινῆς καί δακρύων πολλῶν, ὡς ἡ πόρνη καί ὁ Πέτρος ὁ κλαύσας πικρῶς.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχή τοῦ μεγάλου τούτου δώρου καί Θεῷ μόνῳ πρέποντος, ὁ καί μόνος ἐκέκτητο˙ εἶτα τοῖς μαθηταῖς ἀντ᾽ ἐκείνου καταλιμπάνει τό τοιοῦτον χάρισμα μέλλων πρός τόν οὐρανόν ἀνελθεῖν. Πῶς δέ τήν ἀξίαν ταύτην καί ἐξουσίαν αὐτοῖς ἐπιδέδωκε; Καταμάθωμεν καί τίνας καί πόσους καί πότε. Τούς προκρίτους ἕνδεκα μαθητάς, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καί συνηγμένων ἔνδον ὁμοῦ. Εἰσελθών γάρ καί στάς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνεφύσησε καί φησι˙ «λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τάς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται», καί οὐδέν περί ἐπιτιμίων τέως αὐτοῖς ἐντέλλεται, ὡς παρά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέλλοντος διδάσκεσθαι.

13. Ὡς οὖν εἴρηται, κατά διαδοχήν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι τήν ἐξουσίαν ταύτην μετέπεμπον πρός τούς καί τούς θρόνους ἐπέχοντας αὐτῶν, ὡς τῶν τε λοιπῶν οὐδείς οὐδέ ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον ἐτόλμα.Οὕτως ἐφύλαττον μετά ἀκριβείας οἱ μαθηταί τοῦ Κυρίου τό δίκαιον τῆς ἐξουσίας ταύτης. Ἀλλ᾽ ὡς εἴπομεν προϊόντος τοῦ χρόνου συνεχύθησαν καί συνεφύρησαν τοῖς ἀναξίοις οἱ ἄξιοι καί ὑπό τοῦ πλήθους συνεκαλύπτοντο, ἄλλος ἄλλου προέχειν φιλονεικῶν καί τήν προεδρίαν τῇ ἀρετῇ ὑποκρινόμενος. Ἀφ᾽ οὗ γάρ οἱ τούς θρόνους τῶν Ἀποστόλων ἐπέχοντες σαρκικοί καί φιλήδονοι καί φιλόδοξοι ἀπεφάνθησαν καί εἰς αἱρέσεις ἐξέκλιναν, ἐγκατέλιπεν αὐτούς ἡ θεία χάρις, καί ἡ ἐξουσία αὕτη ἐκ τῶν τοιούτων ἀφῄρηται. Διό καί πάντα τά ἄλλα, (435) ἅ οἱ ἱερουργοῦντες ἔχειν ὀφείλουσιν, ἀφέμενοι, τοῦτο μόνον ἀπαιτοῦνται ἔχειν τό ὀρθόδοξον. Οἶμαι δέ οὐδέ τοῦτο˙ οὐδέ γάρ ὁ μή παρεισφέρων νεωστί δόγμα εἰς τήν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ οὗτος ὀρθόδοξος, ἀλλ᾽ ὁ βίον τῷ ὀρθῷ λόγῳ κεκτημένος συνᾴδοντα. Τοῦτον δέ καί τόν τοιοῦτον οἱ κατά καιρούς πατριάρχαι καί μητροπολῖται ἤ ζητήσαντες οὐκ ἀπέτυχον ἤ εὑρόντες τόν ἀνάξιον μᾶλλον ἀντ᾽ ἐκείνου προετιμήσαντο, τοῦτο μόνον αὐτόν ἀπαιτοῦντες τό ἐγγράφως ἐκθέσθαι τό τῆς πίστεως σύμβολον, καί τοῦτο μόνον ἀποδεχόμενοι τό μήτε ὑπέρ τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωτήν εἶναι μήτε διά τό κακόν τινι ἀντιμάχεσθαι, εἰρήνην ὥσπερ ἐντεῦθεν τῇ ἐκκλησίᾳ περιποιούμενοι, ὅ χεῖρον πάσης ἔχθρας ἐστί καί μεγάλης ἀκαταστασίας αἴτιον. Ἐκ τούτου οὖν οἱ ἱερεῖς ἠχρειώθησαν καί γεγόνασιν ὡς ὁ λαός. Μή ὄντων γάρ τινων ἐξ αὐτῶν ἅλας, ὡς ὁ Κύριος ἔφη, ἵνα διά τῶν ἐλέγχων σφίγγωσι καί ἀναστέλλωσι κἄν ὁπωσοῦν τόν διαρρέοντα βίον, ἀλλά συγγινωσκόντων μᾶλλον καί

συγκαλυπτόντων ἀλλήλων τά πάθη ἐγένοντο χείρους μέν αὐτοί τοῦ λαοῦ, χείρων δέ αὐτῶν ὁ λαός. Τινές δέ τοῦ λαοῦ καί κρείττονες ἀπεφάνθησαν μᾶλλον τῶν ἱερέων, ἐν τῷ ἐκείνων ἀφεγγεῖ ζόφῳ ὡς ἄνθρακες οὗτοι φαινόμενοι. Εἰ γάρ ἐκεῖνοι κατά τόν τοῦ Κυρίου λόγον ἔλαμπον τῷ βίῳ ὡς ὁ ἥλιος, οὐκ ἄν ὡρῶντο οἱ ἄνθρακες διαυγάζοντες, ἀλλ᾽ ὑπό τοῦ τρανοτέρου φωτός ἠμαυρωμένοι ἐδείκνυντο ἄν. Ἐπεί δέ τό πρόσχημα μόνον καί τό τῆς ἱερωσύνης ἔνδυμα ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐναπελείφθη, τῆς τοῦ πνεύματος δωρεᾶς ἐπί τούς μοναχούς μεταβάσης καί διά τῶν σημείων γνωριζομένης ὡς τόν βίον τῶν Ἀποστόλων διά τῶν πράξεων μετερχομένους, κἀκεῖ πάλιν ὁ διάβολος τά οἰκεῖα εἰργάσατο. Ἰδών γάρ αὐτούς ὅτι ὡς νέοι τινες μαθηταί τοῦ Χριστοῦ αὖθις ἀνεδείχθησαν ἐν τῷ κόσμῳ, καί τῷ βίῳ καί τοῖς θαύμασιν ἔλαμψαν, (436) τούς ψευδαδέλφους καί τά ἴδια σκεύη εἰσαγαγών τούτοις ἀνέμιξε καί κατά μικρόν πληθυνθέντες, ὡς ὁρᾷς, ἠχρειώθησαν καί γεγόνασι μοναχοί πάμπαν ἀμόναχοι.

Οὔτε οὖν τοῖς τῷ σχήματι μοναχοῖς οὔτε τοῖς κεχειροτονημένοις καί εἰς ἱερωσύνης ἐγκαταλεγεῖσι βαθμόν οὔτε τοῖς τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης τετιμημένοις ἀξιώματι, πατριάρχαις φημί καί μητροπολίταις καί ἐπισκόποις, ἁπλῶς οὕτως καί διά μόνην τήν χειροτονίαν καί τήν ταύτης ἀξίαν τό ἀφιέναι ἁμαρτίας ἀπό Θεοῦ δίδοται - ἄπαγε! - ἱερουργεῖν γάρ μόνον αὐτοῖς συγκεχώρηται, οἶμαι δέ οὐδ᾽ αὐτό τοῖς πολλοῖς αὐτῶν, ἵνα μή χόρτος ὄντες ἐκεῖθεν κατακαυθήσονται, ἀλλά μόνοις ἐκείνοις, ὅσοις ἐν ἱερεῦσι καί ἀρχιερεῦσι καί μοναχοῖς τό συγκαταριθμεῖσθαί ἐστι τοῖς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ χοροῖς διά τήν ἁγνότητα.

14. Πόθεν οὖν αὐτοί τε οἱ τοῖς εἰρημένοις ἐγκαταλεγέντες ἐκεῖνο νοήσωσι καί οἱ αὐτούς ἐκζητοῦντες τούτους ἀκριβῶς ἐπιγνώσονται; Ὅθεν ὁ Κύριος ἐδίδαξεν οὕτως εἰπών˙ «σημεῖα δέ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει˙ ἐν τῷ ὀνόματί μοι δαιμόνια ἐκβάλουσι, γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς - ὅπερ ἐστίν ἡ θεόπνευστος διδασκαλία τοῦ Λόγου καί ὠφέλιμος -, ὄφεις ἀροῦσι, κἄν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μή αὐτούς βλάψῃ», καί πάλιν˙ «ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς». Ποίων καρπῶν; Ὧν τό πλῆθος ἀπαριθμούμενος ὁ Παῦλος λέγει˙ «ὁ δέ καρπός τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, πίστις, πρᾳότης, ἐγκράτεια» μεθ᾽ ὧν εὐσπλαγχνία, φιλαδελφία, ἐλεημοσύνη καί τά τούτοις ἑπόμενα˙ πρός τούτοις˙ «λόγος σοφίας, λόγος γνώσεως, χαρίσματα ἰαμάτων καί ἕτερα πλεῖστα, ἅ πάντα ἐνεργεῖ ἕν καί τό αὐτό Πνεῦμα, (437) διαιροῦν ἑκάστῳ καθώς βούλεται». Οἱ γοῦν τούτων ἐν μετοχῇ γεγονότες τῶν χαρισμάτων - ἤ πάντων ἤ ἐκ μέρους κατά τό συμφέρον αὐτοῖς - ἐν τῷ χορῷ τῶν Ἀποστόλων ἐγκατελέγησαν καί οἱ νῦν τοιοῦτοι ἀποτελούμενοι ἐκεῖσε ἐγκαταλέγονται. Διό καί φῶς εἰσιν οὗτοι τοῦ κόσμου, ὡς αὐτός φησιν ὁ Χριστός˙ «οὐδείς λύχνον ἅψας τίθησιν αὐτόν ὑπό τόν μόδιον ἤ ὑπό κλίνην, ἀλλ᾽ ἐπί τήν λυχνίαν, ἵνα φαίνῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ». Οὐκ ἐκ τούτων δέ μόνων οἱ τοιοῦτοι γνωρίζονται, ἀλλά καί ἀπό τῆς τοῦ βίου αὐτῶν διαγωγῆς˙ οὕτω

γάρ καί οἱ ζητοῦντες αὐτούς καί αὐτοί ἑαυτόν ἕκαστος ἀκριβέστερον ἐπιγνώσονται, οἷον εἰ καθ᾿ ὁμοιότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεπαισχύντως, μᾶλλον δέ ὡς μεγίστην δόξαν ἡγήσαντο τήν εὐτέλειαν καί ταπείνωσιν καί ὡς ἐκεῖνος τήν ὑπακοήν ἀνυποκρίτως εἰς τούς ἑαυτῶν πατέρας καί ὁδηγούς, ἔτι γε μήν καί εἰς τούς πνευματικῶς ἐπιτάττοντας ἐπεδείξαντο, εἰ ἀτιμίας καί ὕβρεις καί ὀνειδισμούς καί λοιδορίας ἀπό ψυχῆς ἠγάπησαν καί τούς ἐπιφέροντας αὐτοῖς ταῦτα ὡς ἀγαθῶν μεγάλων προξένους ἀπεδέξαντο καί ἀπό ψυχῆς μετά δακρύων ὑπέρ αὐτῶν ηὔξαντο, εἰ πᾶσαν δόξαν τήν ἐν τῷ κόσμῳ κατέπτυσαν καί σκύβαλα τά ἐν αὐτῷ τερπνά ἡγήσαντο. Καί τί τά πολλά καί προφανῆ λέγων τόν λόγον μηκύνω; Ἐάν πᾶσαν μέν ἀρετήν, ἥν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκούωσιν ὑπαναγινωσκομένην γραφαῖς, ταύτην ἑαυτόν ἕκαστος τῶν εἰρημένων εὑρίσκει κατωρθωκότα, πᾶσαν δέ πρᾶξιν τῶν ἀγαθῶν ὡσαύτως μετελθόντα καί ἐπί μιᾷ τούτων ἑκάστῃ τήν προκοπήν, τήν ἀλλοίωσιν, τόν βαθμόν ἐπεγνωκότα καί πρός τό ὕψος τῆς θεϊκῆς δόξης αἱρόμενον, τότε καί ἑαυτόν τις γνώτω μέτοχον Θεοῦ καί τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων γεγονότα καί ὑπό τῶν καλῶς ὁρώντων ἤ καί ὑπ᾿ αὐτῶν τῶν ἀμβυωπούντων γνωσθήσεται. (438) Καί οὕτως οἱ τοιοῦτοι εἴποιεν ἄν τοῖς πᾶσιν ἐν παρρησίᾳ˙ «ὑπέρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι᾿ ἡμῶν˙ καταλλάγητε τῷ Θεῷ». Πάντες γάρ οἱ τοιοῦτοι τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐφύλαξαν μέχρι θανάτου, ἐπώλησαν τά ὑπάρχοντα αὐτῶν καί διένειμαν τοῖς πτωχοῖς, ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ διά τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς, ἀπώλεσαν τάς ἑαυτῶν ψυχάς ἕνεκεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καί εὗρον αὐτάς εἰς ζωήν αἰώνιον. Εὑρόντες δέ τάς ἑαυτῶν ψυχάς, ἐν φωτί νοητῷ εὗρον αὐτάς καί οὕτως ἐν τῷ φωτί τούτῳ εἶδον τό ἀπρόσιτον φῶς, αὐτόν τόν Θεόν, κατά τό γεγραμμένον˙ «ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς». Πῶς οὖν ἔστιν εὑρεῖν τινα ἥν ἔχει ψυχήν, πρόσεχε! Ἡ ἑκάστου ψυχή ἐστίν ἡ δραχμή ἥν ἀπώλεσεν οὐχ ὁ Θεός ἀλλ᾿ ἡμῶν ἕκαστος ἐν τῷ σκόστει τῆς ἁμαρτίας βυθίσας ἑαυτόν. Ὁ δέ Χριστός, τό ὄντως φῶς, ἐλθών καί τούς ζητοῦντας αὐτόν συναντῶν, ὡς οἶδε μόνος αὐτός, ἰδεῖν ἑαυτόν αὐτοῖς ἐχαρίσατο. Τοῦτό ἐστιν εὑρεῖν τήν ψυχήν αὐτοῦ τό ἰδεῖν τόν Θεόν καί ἐν τῷ ἐκείνου φωτί αὐτόν γενέσθαι ἁπάσης κτίσεως τῆς ὁρωμένης ἀνώτερον καί τόν Θεόν σχεῖν ποιμένα καί διδάσκαλον, παρ᾿ οὗ καί τό δεσμεῖν καί λύειν, εἰ βούλει, γνώσεται, καί γνούς ἀκριβῶς προσκυνήσει τόν δεδωκότα καί τοῖς χρῄζουσι μεταδώσει.

16. Τοῖς τοιούτοις οἶδα, τέκνον, δίδοσθαι τοῦ δεσμεῖν καί λύειν <τήν ἐξουσίαν> ἀπό Θεοῦ Πατρός καί Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῖς θέσει οὖσιν καί ἁγίοις δούλοις αὐτοῦ. Τοιούτῳ καί αὐτός ἐγώ ἐμαθήτευσα πατρί χειροτονίαν ἐξ ἀνθρώπων μή ἔχοντι, ἀλλά χειρί με Θεοῦ εἴτ᾿ οὖν πνεύματι εἰς μαθητείαν ἐγκαταλέξαντι κάι τήν ἐξ ἀνθρώπων χειροτονίαν (439) διά τόν παρακολουθήσαντα τύπον καλῶς λαβεῖν με κελεύσαντι, πάλαι ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπί τοῦτο σφοδρῷ πόθῳ κινούμενον.

17. Τοιγαροῦν γενέσθαι πρῶτον τοιοῦτοι εὐξώμεθα, ἀδελφοί καί πατέρες, καί οὕτως τοῖς ἄλλοις περί παθῶν ἀπαλλαγῆς καί ἀναδοχῆς λογισμῶν ὁμιλήσωμεν καί τοιοῦτον πνευματικόν ζητήσωμεν. Μᾶλλον μέν οὖν τοιούτους ἐμπόνως ζητήσωμεν ἄνδρας, τούς ὄντας μαθητάς τοῦ Χριστοῦ καί μετά πόνου καρδίας καί δακρύων πολλῶν ἐπί ῥητάς ἡμέρας ἱκετεύσωμεν τόν Θεόν, ἵνα ἀποκαλύψῃ τούς ὀφθαλμούς τῶν καρδιῶν ἡμῶν πρός τό ἐπιγνῶναι, εἴ που καί τοιοῦτός τις ἐν τῇ πονηρᾷ ταύτῃ γενεᾷ ὤν εὑρεθήσεται, ὅπως εὑρόντες αὐτόν ἄφεσιν λάβωμεν δι᾿ αὐτοῦ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καί ταῖς ἐντολαῖς ὅλῃ ψυχῇ ὑπακούοντες, καθάπερ ἐκεῖνος, ἀκούσας τάς τοῦ Χριστοῦ, γέγονε μέτοχος τῆς χάριτος καί τῶν δωρεῶν αὐτοῦ, καί τήν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καί λύειν τά ἁμαρτήματα παρ᾿ αὐτοῦ ἔλαβε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι πυρωθείς, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή κάι προσκύνησις σύν τῷ Πατρί καί τῷ μονογενεῖ Υἱῷ εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄. Πρός Στέφανον Νικομηδείας (440)

«Τῷ πανιέρῳ καί ἁγίῳ δεσπότῃ μου, τῷ ἐνδοξοτάτῳ συγκέλλῳ, ὁ διά σοῦ ἐξόριστος καί δεδιωγμένος Συμεών ὁ σός. Ἰδού, πανίερε δέσποτα, τῶν κατά Θεόν σου ἀγώνων καί λόγων τά σπέρματα οἷα πεποιήκασι τά γεώργια, οἵαν μοι δόξαν καί χαράν προεξένησαν, ὅσων μοι στεφάνων γεγόνασιν αἴτια, ὅσης με τῆς εὐφροσύνης ἐνέπλησαν εἰς ὕψος τε πνευματικῆς ἀνήγαγον γνώσεως καί ἐπί πέτραν τούς πόδας μου τοῦ νοός καλῶς προσερείσαντο καί αὐτήν με τήν πέτραν ἐνδύσασθαι παρεσκευάσαν, ἐξ ἧς ἔχω τό ὕδωρ τό ζῶν ἐνυποστάτως βλύζον ἐν ἐμοί, κινούμενον καί λαλοῦν καί γράφειν μέν πρός σέ προτρεπόμενον, πάσης τε θυμηδίας ἐμπιπλῶν καί μή ἐῶν ὅλως με τῶν θανατηφόρων πειρασμῶν ἐπαισθάνεσθαι, ἀλλ᾿ ὡς τούς τρεῖς παῖδας ἀφλέκτους ἐν τῇ καμίνῳ ἐφύλαξεν, οὕτω κἀμέ, ὡς ἐν σκηνῇ αὐτοῦ κρύπτον, ἄλυπον διατηρεῖ καί ἀπήμαντον. Ὑπέρ ὧν καί εὐχαριστῶ σοι, εὐχαριστῶν τε καί προσευχόμενος οὐδέποτε παύσομαι, Λοιπόν εἴ τινα καί ἕτερα ἔχεις εἰς προσθήκην εὐφροσύνης καί δόξης τῶν ἀγαπώντων σε, μή ἀποκνήσῃς ποιήσασθαι, ὅπως ὁ μισθός σοι πολλαπλασιασθῇ καί ἡ ἀντάμειψις παρά Θεοῦ τοῦ ταῦτα νομοθετήσαντος δαψιλεστέρα σοι γένηται, Ἔρρωσο».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ΄. Ἑτέρα πρός Στέφανον Νικομηδείας. (441)

«Καλούς μοι στεφάνους ὁ καλός Στέφανος καί δεσπότης μου ἐπί τοῖς ἐμοῖς στεφάνοις πάλιν προσέθετο. Ἀλλά τί σοι ἀνταποδώσομεν ὑπέρ ὧν ἡμᾶς τούς ταπεινούς ἀγαθῇ κινούμενος διαθέσει πεποίηκας καί ποιεῖς καί οἶδ᾽ ὅτι πάλιν ποιήσεις, εὐεργετῶν καθ᾽ ἑκάστην ἡμᾶς ἐπί χρόνοις ἤδη ἑπτά; Τί οὖν σοι ἀπολογησόμεθα τῷ περί τά τοιαῦτα σπουδαίῳ καί φιλοτιμότερον εἰδότι δεξιοῦσθαι τοῖς γλυκέσι σου φαρμάκοις τούς φίλους; Ἀλλά δεόμεθά σου μή στῇς τῆς προθέσεως, μή καταπαύσῃς ἀπό τῶν ἔργων σου˙ πρόσθες εἰ δοκεῖ τούτοις τά ἔτι γλυκυτέρους τῇ ἐπιτάσει ποιοῦντα τούς πόνους μοι. Ηὔξησάς μοι τό φῶς, τήν χαράν, τήν ἡδύτητα, ἅ καί αὐξήσαις ἔτι πάντως καί ἔτι ποιῶν τά οἰκεῖα καί τῷ φιλουμένῳ τάχιον ἑνώσαις ἡμᾶς Θεῷ, ὑπέρ οὗ φέρω πάντα προθύμως καί δι᾽ ὅν ὁρᾷς τήν ἅλυσιν ταύτην παρά σοῦ τῆς ἐξορίας περίκειμαι. Ἔρρωσο. Τῷ πανιέρῳ καί ἁγίῳ δεσπότῃ μου, ὁ διά σοῦ ἐξόριστος καί τῶν προσόντων γυμνός γεγονώς Συμεών ὁ σός».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ΄. Πρός Νικήτα Σταθᾶτον. (442)

«Τό πιττάκιόν σου, πνευματικόν ἡμῶν τέκνον, ἐδεξάμεθα μέν, οὐκ ἀπεδεξάμεθα δέ, ἀλλά καί πολλῆς σου τῆς εὐηθείας κατέγνωμεν, ὅτι δή καί τοιαῦτα ὅλως ἐλογίσω περί ἡμῶν, ὡς δόλῳ ποτέ τινι ἤ περιεργίᾳ πρός τό λυπῆσαί με τό χαρτίον σύ ἀπεκράτησας, ἐνεθυμήθην τοῦτο ἤ ἐλογισάμην ἐγώ. Ποῖος γάρ ἐν τούτῳ δόλος ἤ ποία θλῖψίς μοι προσγενήσεταί ποτε, εἰ καί φαίνομαι περί πολλοῦ ταῦτα ποιούμενος; Ἀλλ᾽ ὅτι πάντως ἠγνόουν σε τοῦτο ἔχειν, καί ὑπέλαβον ἐκ καταφρονήσεως τοῦ ὑπουργοῦντός μοι ἴσως τοῦτο ἀπολεσθῆναι ἤ κατά τήν ὁδόν ἤ καί ἄλλως πως, καί εἰς τοῦτο ἐλυπήθην, ἐπεί εἰς σέ, ὅν ὡς ἐμαυτόν ἔχειν ἅπαξ καθωμολόγησα, καί πάντα τά ἐμά σοι ἐθάρρησα, καί διά σοῦ καί πᾶσιν ἄλλοις ἐλπίζων φανερά φανήσεσθαι, καθώς ὁ Χριστός τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἔλεγεν «ἅ εἰς τό οὖς ἀκούσατε, κηρύξατε ἐπί τῶν δωμάτων» ποίαν ὑπόληψιν πονηράν κατά σοῦ εἶχον ἀναλαβέσθαι; Ἐγώ γάρ διά τοῦτό σε καί παρακαλῶ ἐν τετραδίοις μεταγράψαι αὐτά, ἵνα τά σχέδη πάντα σοι καταλείψω. Καί πῶς με τοιαῦτα λογίζεσθαι ὑπέλαβες κατά σοῦ; Ὅμως ὁ Θεός συγχωρήσει σοι τήν ἁμαρτίαν ταύτην, ὅτι ἔξω τῆς ἀγάπης ἡμᾶς εἶναι ἔκρινας τῆς πάντα ὑπομενούσης καί μηδέποτε ἐκπιπτούσης, ἐάν μή τις ἑκουσίως ταύτης ἀποσπασθῇ˙ (443) ἐκείνη δέ μένει ἄτμητος, ἀδιαίρετος, πάντας τούς βουλομένους ἐπιστρέφειν καί πάλιν κολλᾶσθαι αὐτῇ εὐμενῶς προσδεχομένη καί γνησίως προσκολλωμένη, πολλάκις δέ καί τούς μή βουλομένους ἑλκύουσα καί προσκαλουμένη πρός ἑαυτήν, ᾗ καί σέ, τέκνον, εὔχομαι

κολληθῆναι καί ἑνωθῆναι, ἵνα δύνασαι μή λογίζεσθαι τό κακόν ἤ τό ὄν ἤ καί τό μηδόλως ὄν, ἀλλά μένειν σε διηνεκῶς ἐν παντί καί ἐν πᾶσι πρός ἡμᾶς καί πρός πάντας ἀσκανδάλιστον. Ἀμήν.